

צינה בחולות

סיפור לחימתה של "מקנס"
פלוגת קורס מ"כים חרמ"ש
במלחמת יום הכיפורים (1973)
ערך וכתב: רן סנדרס | איורים: דן לבני

צינה בחולות

סיפור לחימתה של "מקנס"
פלוגת קורס מ"כים חרמ"ש
במלחמת יום-הכיפורים (1973)
ערך וכתב: רן סנדרס | איורים: דן לבני

עיצוב והדפסה: דפוס ברעם, ספטמבר 2013

תוכן העניינים

8 דבר מח"ט 421 - מפקד חטיבת הצליחה
9 דברי מבוא מאת מ"פ "מקנס" סרן אריק שקד
15 קורס מ"כים חרמ"ש יולי 1973
18 נשיאים ורוח וגשם אין
37 13:55, 6.10.73 - הפעם זה אמיתי!
41 "עד שהכוחות יחזרו תוך 3 - 4 ימים"
44 כרעם ביום בהיר
48 לוחמי היממה הראשונה
51 ליל ה- 6.10 - 7.10 - ליל בלהות
58 מארב מצרי לכוח יוסי
63 חילוץ מ"חלוץ"
66 קו דקיק לא רציף
70 תעלומת 2 ב'
72 הלילה הראשון של א1'
80 תם הלילה הראשון למלחמה
81 "הצירים ממולכדים!"
83 7.10 - הגנה על מרחב טסה
84 כוחות המילואים מתחילים להגיע
86 8.10 - עוגה, עוגה, עוגה, במעגל נחוגה
91 3ב' נפרד מהפלוגה
93 ליל ה- 9.10 - 10.10 - לבד נגד שאר העולם
93 טלוויזיה
95 תשמוע ו"קרב השהייה"
97 10.10 - 11.10 - סוף ההתחלה

100"ויקון" 14.10 - 12.10
102קלטים בשמים
103"רומאי"
10714.10 - מלכודת לצבא המצרי
11615.10 - הצליחה - "צה"ל נוטל יוזמה
116סל ההפתעות המצרי
119התעוזה והחוצפה
126צב' בגיא ההרס
13716.10 - אקפולקו בדוורסואר
138"א מענטש טראכט אונ גאוט לאכט"
140עם בוקר - קדימה! קדימה!
14316.10 - ואף על פי כן ולמרות הכול
144"העמק הארור נמלא ציוץ של ציפורים"
149בוקר - צ' - 750241 עושה היסטוריה
15716.10 - 20 טנקים ו-6 נגמ"שים משנים את פני המלחמה
158פצוע ראשון של "צה"ל מעבר לתעלה
161"פעם ראשונה שנפגשנו עם נגמ"שים שלנו שעבדו וירו כמו שצריך"
16817.10 - לפנות בוקר - התקלות על גשר הבטון
17317.10 - המצרים תוקפים את ראש הגשר
176"גשר הגלילים" עדיין תקוע
177מסע הגשר
18118.10 - הקרב על מחנות "אבו סולטאן"
184"מקנס" עושה שימוש בנשקה הסודי
18719.10 - אובדן
19219.10 20.10 - ההיתקלות בחניון הלילה

196	מחלקה 3 חוברת ל"מקנס"
198	עתי
199	ניתוק קווי הטלפוניה איסמעיליה - קהיר
207	21.10 - 25.10 - הימים האחרונים
208	"תדליק לי סיגריה"
212	הפסקת אש
214	בט"ש
231	27.11.73 - סיום קורס מכי"ם
231	מבצע החזרתו של צוות 33 ל"מקנס"
232	פיזור
257	"כוח צארום" - לוחמי "מקנס" עם גדוד 100
257	פרולוג
257	6.10 - 10.10 - "על קוצים"
259	"רציתם לצאת למלחמה?"
263	13.10 - 16.10 נערכים לצליחה
267	17.10 - החילוץ ההירואי של גדוד 890 מ"החוזה הסינית"
269	חילוצים הירואים מהתופת
274	חלל ראשון של הפלוגה
275	18.10 - חוצים ותוקפים
278	19.10 - שדה התעופה פאיד
281	נגמ"ש פינוי רפואי בראש הגשר
281	שבת, 20.10 - אסון במחצבות פאיד
285	21.10 - 22.10 לקראת הפסקת האש
286	22.10 - 23.10 כיתור הארמייה ה- 3
289	24.10 - סואץ

290 הפסקת אש	25.10
290 "כוח צארום" אפילוג	
295 תהיות מקץ 40 שנה - איך שרדנו? - נס? מקצוענות? מזל?	
302 סוף דבר	
306 יד זיכרון לחברנו שנפלו - ראובן לביא	
327 הפנקסים הכתומים של רב"ט צביקה פפר	
341 שבצ"ק - שחזור השיבוץ הקרבי	
348 הפלוגה במספרים (על-פי ממצאי התחקיר לכתיבת התיעוד על הפלוגה)	
351 הפלוגה וכלי המלחמה - יורם רוטנברג	
362 מהווי הלוחמים - הסיפורים הקטנים	
385 לוחמים כותבים	
432 תודה, תודה ושוב תודה	
434 אנחנו אז ומאז	
503 מונחים, מושגים, ראשי תיבות ועגה צבאית	
535 ביבליוגרפיה	
539 הערות שוליים	

לזכרם של חברנו שנפלו במלחמה הקשה

ובעת שירותם בפלוגה

רב"ט אופיר בית אריה ז"ל

רב"ט אלברט יעקב כהן ז"ל

רב"ט גדליהו קוברי ז"ל

סמל ראובן וקסלר ז"ל

רב"ט רוני ויסהוף ז"ל

חיים ארז בתדריך

דבר מח"ט 421 מפקד חטיבת הצליחה

רעי, לוחמי פלוגת "מקנס" במלחמת יום הכיפורים, הצטרפתם לחטיבה ימים ספורים לפני הצליחה והפכתם בין לילה לחלק מאתנו ולנכס חשוב בלחימה.

גיליתי בכם לוחמים ומפקדים עשויים ללא חת, מקצוענים המבצעים את המשימות ללא דופי, גם בתנאי אי הודאות הקשים שאפיינו את המלחמה ההיא.

כבר בשלב התכנון ובודאי בשלב בו היינו צריכים לשנות את התכנית בהגעה אל נקודת הצליחה, "החצר", ידעתי שאני רוצה אתכם אתי ממערב לתעלה.

ואכן שולבתם בכח הקדמי של החטיבה, הכח המשוריין אשר תוך ניצול ההצלחה של צליחת התעלה יצא לפשיטה על בסיסי הטילים באזור איסמעיליה, ממערב לתעלת סואץ, מהלך ששינה את פני המלחמה בחזית הדרום.

ואתם, אשר הייתם שם כבר בלילה הראשון על קו התעלה ושימשתם כפלוגת סיור מהירה, יעילה ואמיצה כפי שמציין זאת מח"ט 14 שהיה מפקד הגזרה, אליו הייתם כפופים בימים הראשונים למלחמה זו. נטלתם חלק בקרבות הקשים ובמקצת מן האירועים המרכזיים בבלימה, בקרבות החווה הסינית, בצליחה לרבות בהובלת "גשר הגלילים" וכמובן כוח הפשיטה המשוריין ממערב לתעלה ועוד.

איני בטוח שיש עוד כוח, בסדר גודל של פלוגה היכול לספר סיפור מדהים כזה.

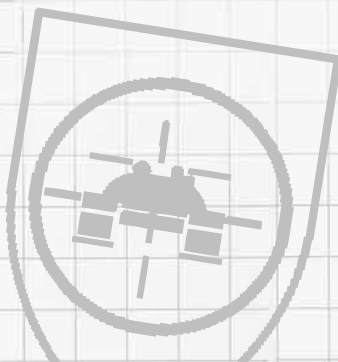
על כל אלה ועוד - עליכם, מפקדי הפלוגה וחייליה, להיות גאים בעצמכם ותיפקודכם במהלך המלחמה.

אני גאה בכם.

שלכם בהערכה רבה,

חיים ארז אלוף (מיל')

מח"ט 421 במלחמת יום הכיפורים 1973

מוקדש לנופלים במלחמת יום הכיפורים 1973

אופיר בית אריה

אלברט יעקב

גדליהו קוברי

רוני ויסהוף

וראובן וקסלר שנהרג במהלך שירותו הצבאי לאחר המלחמה
שאולי לא עשיתי די להנצחתם.

אריק שקד

דברי מבוא

מאת מ"פ "מקנס" סרן אריק שקד
(נכתב ביוני 2013 במלואות 40 שנה
למלחמת יום הכיפורים 1973)

ספר זה, המספר את סיפור חיינו ואת אשר
קרה איתנו ממלחמת יום הכיפורים 1973
ועד עצם היום הזה, הינו חומר תיעודי
ואנושי מרתק המספר את סיפורנו אנו,
קבוצת חיילים צעירים אי שם בתחילת
שנות ה-70.

זהו גם סיפורה של המדינה בתקופת
"האופוריה" והשאננות שאפיינו את השנים שלאחר מלחמת ששת
הימים.

המסלול הצבאי כינס אותנו יחדיו והטיל אותנו כיחידה צבאית מקצועית
ולוחמת, למערבולת מלחמת יום הכיפורים 1973.

40 שנה אחרי, קמה לה פלוגת "מקנס", מנערת את כנפיה כמו "הפניקס"
- "עוף החול" האגדי, כמטאפורה לשינוי, צמיחה והעצמה אישית
וכאגדת "עוף החול" המתעורר, שהינו בעל יכולת התחדשות ושינוי
התעוררנו גם אנו, ומאז אין אתם נחים לרגע.

הייתם פלוגה מיוחדת, סגל איכותי וחייילים בעלי נתוני איכות יוצאים מן הכלל המיועדים להיות הדור החדש של המפקדים, בחיל הרגלים של חיל השריון, מצוידים ברק"ם מתקדם (נגמ"ש M113) ובכלי נשק שלא תמיד התאימו לתנאי הקרב (נעשו השלמות תוך כדי לחימה, קלצ'ניקובים, אמצעי ראיית לילה ועוד).

ולמזלנו הרב (על המזל עוד נדבר) הספקנו לסיים את אימוני הלחימה המקצועיים, תוך הדגשה וטיפול המנהיגות של כל אחד ואחד מכם. התוצאות לא אחרו לבוא והם ניכרו בביצועי פלוגת "מקנס" במהלך תקופת הקרבות (ראו את דבריו של מפקדנו, האלוף במיל' חיים ארז). רבות הרהרתי במהלך השנים בקורות אותנו כפלוגה במהלך המלחמה, ואכן המשפט כי היה לנו מזל הידהד בראשי זמן רב, האם 4 הרוגים הם מזל?! האם ניתן לומר "רק"?!
הרי כל אחד ואחד הוא עולם ומלואו...

לנוכח האבדות הרבות ביחידות אשר לחמו בסמוך אלינו בחזית הדרום ושמות כמו ה"חווה הסינית", "חמוטל" ו"החצר", בלטה העובדה כי פעלנו ככוח לחימה מקצועי ונחוש ולעיתים אף בגבורה. הרבה שנים ייחסתי למזל את העובדה שיצאנו בחיים מן המלחמה אולם, כאשר נתקלתי בהגדרת הפילוסוף הרומאי (סנקה) כי "המזל הוא המפגש בין הכנה מוקדמת להזדמנות", התבהרה אצלי התמונה. היינו מוכנים, ומוכנות זו הביאה אותנו לפעול במיומנות, באומץ ובנחישות. ויחד עם ההזדמנויות שנקרו על דרכנו, צלחנו בשלום את המלחמה ההיא.

דומני כי הגיע הזמן לסיים את התרגיל הפלוגתי המסכם שהחל ב- 6 לאוקטובר 1973, בשעה 14:00 ברפידיים שבסיני, שהתבצע ישר על "רטוב", תרגיל שהשפיע על חיינו ונימי נפשנו, והיה ארוך במיוחד. 40 שנה אחרי, בדרך חצינו את המאה ה- 20 למאה ה- 21, הגענו לגיל 60, עזבנו את הארץ וחזרנו אליה, ילדינו גדלו, נכדים כבר ישנם, ורק עכשוונו אנו מסכמים את התרגיל ההוא/ המלחמה ההיא ומניחים אותו בצד ומקווים שגם הוא יניח לנו.

בנאום הפרידה של דויד בן גוריון מצה"ל ב- 2 ביולי 1963, 10 שנים לפני מלחמת יום הכיפורים הוא אמר: "לא די שידע המפקד את מלאכתו. עליו להיות אוהב את האדם, שחיי פקודיו שלו יהיו יקרים לו. רק מפקד כזה ימצא בפקודיו מסירות הנפש שתוליכם לכל אשר ישלח אותם. אם המפקדים יעוררו את האמון את הדבקות ואת האהבה בחיילים שלהם אזי: תדע כל אם עברייה כי הפקידה גורל בניה בידי מפקדים הראויים לכך."

אל מול נאום זה של בן גוריון שאכן התחברתי אליו (עד כמה שמפקד בן 23 יכול) ואחרי שמזיזים קלות את שריון הקוצים הצברי אני יכול לאמר בכנות כי היתם יקרים לי.

ספר שיצא לאור ב- 1974 שנקרא "הבטחון הלאומי של ישראל" (מאת יוסף דוריאלי) וההקדמה המצמררת הזו: "לחברים לנשק שמסרו חייהם בשדות הקרב העקובים מדם בשליחות הנהגה שלא ידעה בטחון לאומי מהו" הביאה אותי במהלך השנים, לאורך שרותי בצה"ל, לא לשכוח כי דברים אלו נאמרו בעקבות מלחמת יום הכיפורים. אותה מלחמה שהשפיעה רבות על כולנו.

ספר זה מלווה אותי, דרך התקופה שהייתי מג"ד טנקים סדיר בשנים 1979 - 1980.

במלחמת "שלום הגליל" (1982), לבנון ה- 1, כאשר הייתי מג"ד טנקים (במיל') בגזרה המזרחית, 9 שנים לאחר "המלחמה ההיא" (1973) ואשר בעקשנות (כנראה מוסברת), סרבתי לאפשר לפלוגת החרמ"ש להגיע לקו המגע, בעמדות אל מול "סולטן יעקב".

גם בלחימה יזומה זו "מבצע שלום הגליל" ראינו תמונות כיצד גיס שלם מנסה לחלץ גודד טנקים אשר נכנס בלילה לשטח נחות ללא חיפוי מתאים ובלא שימת לב (סולטן יעקב).

הסתבכותנו בבועץ הלבנוני, ועד מלחמת לבנון השנייה, אשר במהלכה פיקוד שלם לא הצליח לרכז מאמץ בגזרה מאוד צרה, מפקדי השטח ישבו בחמ"לים מול מסכי מחשב, ומפקד אוגדה אחד שדיבר במונחים הלקוחים מחיי חייזרים כמו: נפעל "בהשתבללות נחילית" (כנראה

תנועה לילית רגלית בהסתר), אולם לחלץ כוח רגלי מכותר עם פצועים תחת אש, 8 ק"מ מגבול ישראל, לקח לילה שלם. לסיום דבריי אלו אני מבקש להפנות אתכם לתמצית ספרו של האלוף במיל עמנואל סקל "הסדיר יבלום?" (כך הוחמצה ההכרעה בסיני במלחמת יום הכיפורים) שפורסם ב 2011. עמנואל היה מג"ד 52 ביום הכיפורים, בחטיבה 401, ואחד ממפקדי השדה המוכשרים בחיל השריון. עמנואל שכל את בנו בכורו יואב, לוחם בסיירת גולני, שנפל בקרב בלבנון בספטמבר 1986.

רעיי לוחמי הפלוגה:

כאשר אנו נדרשים ליום הכיפורים 1973 איננו יכולים להסתפק בלחימתנו אנו ובגבורתם של הנופלים. אנו נדרשים אז והיום לבחון ולראות כיצד והאם הנהגת המדינה נוהגת באחריות, ואני תקווה כי הלקח נלמד/ילמד ומקצת ממסקנותיו של האלוף סקל לא יחזרו על עצמן...
≠ מדיניות "אף שעל" של הממשלה וצה"ל לא הותירה לצבא הסדיר סיכוי בבלימת המצרים.
≠ אי הנחתת מכה אווירית על ציוד הגישור והצליחה המצרי, במקום זאת תקף חיל האויר מטרות משלו.
≠ אי בהירות ובלבול בפקודות למתקפת הנגד הכושלת ועוד...

גורודיש: "אלברט, אני חושב שצריך להזיז את החטיבות".
אלברט: "בטח שצריך! המצרים מפציצים את רפידיים..."

חילופי משפטים קצרים אלה מבטאים יותר מכול את הלם הפתיחה במלחמת יום הכיפורים. השעה 14:03, שבת בצהריים, שישה באוקטובר 1973. מטוסי הפצצה מצריים תוקפים את כוחות צה"ל בסיני ואת המפקדה ברפידיים, אבל שתי חטיבות השריון הסדירות של צה"ל, אלה שאמורות להצטרף לחטיבת הקו ולמנוע צליחה מצרית, נמצאות עדיין בבסיסיהן, הרחק מקו התעלה.

גם היום, 38 שנים מאז אוקטובר 1973, עדיין רב הנסתר ורבות השאלות הקשות סביב אותה מלחמה שבה הופתע צה"ל בשתי חזיתות. **הסדיר יבלום?** מנתח את קרבות הבלימה של צה"ל בשבוע הראשון של המלחמה בסיני, וחושף את המחדלים והטעויות הקשות בשדרת הפיקוד הבכירה של צה"ל והדרג המדיני של ישראל:

- מדיניות "אף שנל" של הממשלה וצה"ל, שלא נתנה לצבא הסדיר כל סיכוי להצליח בבלימת המצרים.
- אי הנחתת מכה אווירית מקדימה או מקבילה על ציוד הגישור והצליחה המצרי בגדה המערבית של התעלה.
- רמטכ"ל שלא הכיר מספיק את סיני ואת תוכנית ההגנה עליו.
- אי בהירות ובלבול בתכנון ובפקודות למתקפת הנגד הכושלת ובניהולה.
- אישורים לא שקולים של הרמטכ"ל לבקשות אלוף הפיקוד לשינויים בתוכנית המתקפה.
- אלוף פיקוד ששלח אוגדה שלמה לחצות את התעלה ולתפוש "טרמפ" על גשרים מצריים שכלל לא קיימים.
- חיל אוויר שיצא לתקוף מטרות משלו - טילים ושדות תעופה - במקום כוחות מצריים צולחים.

אלוף (מיל') ד"ר עמנואל סקל, מבכירי המפקדים של חילות השדה בצה"ל, בעל עיטור העוז על חלקו בבלימת הצבא המצרי בסיני, לחם כמפקד גדוד טנקים סדיר בגזרה הדרומית של התעלה. בהמשך דרכו הצבאית פיקד על חטיבת שריון סדירה, אוגדת שריון סדירה וגיס, והיה מפקד חילות השדה. **הסדיר יבלום?** נכתב במסגרת עבודת הדוקטורט שלו.

הכריכה האחורית של ספרו של ע. סקל "הסדיר יבלום?"

סוף דבר:

לאחר מלחמת שלום הגליל 1982 חזרתי לשרות קבע בצה"ל לתקופה של כ- 10 שנים.

שירתתי כמח"ט טנקים, מפקד פו"מ יבשה, חניך במכללה לביטחון לאומי, סגן מפקד האוגדה שבמסגרתה נלחמנו במלחמת יום הכיפורים, ובגיל 42 פרשתי לגמלאות מצה"ל, בדרגת אל"ם.

במהלך הדרך לאחר 1973, סיימתי לימודים לתואר ראשון בהיסטוריה ויחסים בינ"ל מאוניברסיטת בר-אילן, ותואר שני במדעי החברה והמתמטיקה מאוניברסיטת חיפה והתחלתי קריירה שניה בתחום העסקי ומאמין במשפט של העתידן הפרופ' דוד פסיג האומר כי "אופטימיות כאסטרטגיה מגבירה עוצמה" (תחשבו על זה).

נתראה בכנס בספטמבר 2013.

בידידות,
אריק שקד

קורס מ"כים חרמ"ש יולי 1973

בסוף יולי 1973 התייצבה קבוצת העילית של לוחמי החרמ"ש¹ שהתגייסו שנה קודם לכן, לפרק הסיום של ה"מסלול" ולגולת הכותרת שלו - קורס המ"כים.

החיילים, רובם בוגרי תיכון עיוני, היוו מדגם מייצג של ה"חרמ"ש החדש" שמאז מחזור נובמבר 1970 עבר מהפכה. עד אותו מחזור גיוס הופנה לשם כוח אדם שלא היה בעל איכויות גבוהות וממחזור גיוס זה, כוח האדם שהוקצה היה איכותי ביותר. גם הרק"ם המיושן, הזחל"ם והזחל"ד, יצאו מהשירות ביחידות הסדירות ובמקומו הוכנסו נגמ"שי M-113 "ברדלס" חדישים. כלי הנשק שודרגו אף הם: מקלעי הבראונינג 0.3 המיושנים פינו את מקומם למקלעי מאג מודרניים ואף ה"בזוקה האמריקאית", אותו צינור אלומיניום מיתולוגי, פינתה מקומה לכלי חדש ה"קרנו" שהיה מדויק מאד ועם תחמושת מגוונת שכללה מעבר ל"מטען חלול" נגד שריון גם "רסיק אוויר" נגד חי"ר ותאורה משובחת ביחס לפצצת התאורה של המרגמה 52 מ"מ המיושנת.

סגן מנשה עזרא, מפקד מחלקה 3 שהתגייס במחזור נובמבר 1970 מספר שלאחר הטיروנות הוקצה כוח אדם איכותי לחרמ"ש. אולם, מאחר שבשלב זה עדיין לא סוכם נושא הרק"ם, נשלחו בוגרי הטירונות לפגרה של כשבועיים. בזמן הזה נערך אימון מפקדים ראשון שהכשירם לפקד על נגמ"שי ה"ברדלס" ורק לאחר שסיימו החל "אימון הלוחם", הראשון שהיה כולו על נגמ"שים.

שינוי נוסף, מבורך מאד, נעשה בשלב מאוחר יותר והעיד על התפיסה החדשה שהחלה רווחת בחיל ה"שריון" ביחס לפלוגות החי"ר שלו: נהגי הנגמ"שים באו אף הם מקרב הלוחמים ולא מתוך נהגי "מפקדה" כבעבר.

אם זאת יצוין שהשינויים היו עדיין חלקיים ואיטיים. למרות השינוי המשמעותי באיכות כוח האדם ובציוד, לא התלווה לכך שדרוג מתבקש של פריטי ציוד רבים, כגון: מערכות הקשר, כלי נ"ט רבים יותר, ציוד לתצפית ולראיית לילה ועוד.

גם תורת הלחימה לא עברה את ההתאמה הנדרשת. תחומים כגון: שיתוף פעולה עם טנקים, לוחמת חי"ר קרקעית, ניווט, סיור ותצפיות וניצול יכולות הרק"ם כבסיס אש נותרו כפי שהיו ב"עידן החרמ"ש ה"מזוחל"ם".

הכשרת לוחם החרמ"ש לקתה אף היא בחסר. לדוגמא: הטירונות שעברו לוחמי החרמ"ש המיועדים הייתה טירונות כללית של חיל השריון שלא הקנתה להם את היסודות ההכרחיים ללוחמי חי"ר. יש לזכור שמסלול ההכשרה של הטנקיסט קצר משמעותית, גם כיום, ממסלול ההכשרה של לוחם החי"ר. בשיריון ככל הנראה לא הפנימו או שלא הכירו בצורכי ההכשרה הייחודיים של יחידות החי"ר האורגניות.

"ההפתעה" שיש חרמ"ש אחר, מקצועי ואיכותי שאינו נופל ברמתו מיחידות חי"ר מהמעלה הראשונה לא הייתה מובנת מאליה למפקדי השיריון הטנקיסטים. מ"מ 2, סג"ם רן סנדרס מספר של"מסלול מחלקה" שביצע כמ"מ הדרכה בקורס מ"כים (קורס המלחמה או קודמו) הגיע מבקר רם דרג, מפקד הגייס, האלוף אברהם אדן (ברן). "האלוף אדן נסע אחרי הנגמ"שים בג'יפ וכשהתרגיל הסתיים סיכם אותו במילים: "תרגיל מושלם, הטוב ביותר שראיתי אי פעם". רן ממשיך: "הרמתי גבה. לי היו הרבה הערות לביצוע. שאלתי את המ"פ אריק שקד, גם הוא לא בדיוק הבין". התובנה, כך רן, הגיעה רק עתה, 40 שנה אחרי "מפקד גייסות השיריון לא ציפה לרמה גבוהה מהחרמ"ש. הוא הכיר חרמ"ש אחר ולכן הופתע. הדברים התחווירו לי רק במהלך איסוף החומר לספר זה". האלוף אדן לא היה היחיד שלא העריך נכונה את העוצמה ואת היכולות של ה"חרמ"ש החדש".

כאמור, יש לזכור שהתהליך היה רק בראשיתו. עדות נוספת לכך ניתן לראות בעובדה שסדר הכוחות של יחידות החרמ"ש באוגדה הסדירה בסיני מנה שתי פלוגות בלבד. כוח זה התאים למשימות הבט"ש אך

היה בלתי מספק למקרה של מלחמה כוללת.² ניתן לומר אפוא ששיוכו של החרמ"ש לחיל השריון היה בעוכריו³ וזאת מאחר ששני מרכיביו המרכזיים לא זכו לטיפול ולהכרה מתאימים: מרכיב החי"ר בשל היותו שונה מאוד מכל מה שהיה מוכר ב"שריון" ואילו מרכיב ה"שריון" שבחרמ"ש הוזנח מאחר שנחשב נחות בהשוואה לטנקים.

מעל לכל בלטה בהיעדרה תפיסת ה"קרב המשולב" שחייבה לחימה משולבת של כוח חרמ"ש וכוח טנקים. ניתן לראות זאת בבירור בדבריו של אלוף (מיל) הד"ר עמנואל סקל בספרו "הסדיר יבלום?": "לחימת טנקים ללא חי"ר/חרמ"ש הייתה לא רק תוצאה של חוסר סד"כ או קביעה שגויה של סדרי עדיפויות בבניין הכוח. היא העידה על ליקוי עמוק, בסיסי, בתובנת היחידות הלוחמות שהקרב חייב להיות משולב. צה"ל של 1973 לא היה בנוי, אירגונית ומנטלית, ללחימה משולבת אמיתית. ההכרה בחשיבותה עלתה כאחד הלקחים המרים ביותר של מלחמת יום הכיפורים וגם היום היא אינה מובנת מאליה. כדי להשיג שילוב אמיתי יש להמשיך ולאמן את הכוח בלחימה כזו, לשמר סד"כ מתאים, מאומן וזמין ומאורגן נכון עם אמצעי לחימה מתאימים ומהרמה הנמוכה ביותר - המחלקה".⁴

"למרות שהינו חלק מחיל השריון", מציין מ"מ 2 סג"ם רן סנדרס, "לא עשינו כמעט תרגילים משותפים עם טנקים. לא כחיילים ולא כמפקדים. אפילו שכחייל התאמנתי בביר-תמדה במסגרת גדוד 46, היו מעט מאד תרגילים בשת"פ עם טנקים. הטנקים התאמנו לחוד ואנחנו לחוד. רק בתורנויות מטבח היה שת"פ...". "האבסורד" הוא ממשיך "היה שבקורס קציני חי"ר בבה"ד 1, היה תרגיל בודד של שת"פ עם טנקים שנמשך כמה שעות וכל מה שאנחנו, הצוערים, עשינו היה לרוץ מאחורי הטנקים ללא תכלית ולקרוא ב"טלפון האחורי" שהיה בכל טנק: "טנק שומע? טנק שומע?" בזה די הצטיינתי... אף אחד לא לקח את האימון ברצינות. כשהטנקים עזבו לבסוף כולם נשמו לרווחה שאף אחד לא נדרס. זו כנראה הייתה כול מטרת האימון".

החיילים הגיעו לקורס המ"כים לאחר תקופת "קו" בחטיבות הסדירות בסיני ולאחר שעברו טירונות כללית של השריון ו"אימון לוחם" - קורס לוחמי חרמ"ש במסגרת גדוד 75 של חטיבה 7.

ארל'ה רוטשטיין, שהיה חניך בקורס, מתאר את חוויותיו בסוף ה"מסלול":
"ואז, הגענו בשעה טובה לקורס מ"כים חרמ"ש בשיבטה. לי התקופה זכורה כחוויה, גם אם היו רגעים קשים, הביחד הזה והיכולת לסמוך על החבר שליך עזרה להתגבר על כל הקשיים".

הקליטה בבית הספר לשריון בג'וליס, שם החל קורס המ"כים, הייתה שגרתית וכך גם הקורס עצמו שהתנהל ללא אירועים מיוחדים.

לאחר כחודש וחצי, ירד הקורס לבסיס שיבטה שם התקיימו אימוני השדה המתקדמים בשטחי האש שליך ניצנה. עיקר האימונים כללו "מסלולים" לצוות ולמחלקה ותרגיל מסכם פלוגתי.

בראשית אוקטובר 73 היה הקורס בשלביו האחרונים. נותרו עוד מספר ימי אימון בדרום ולאחר מכן תוכנן שהקורס יעלה צפונה לסדרת ים בכנרת ובהמשך לפרק הלב"ב.

עד לסיומו של הקורס נותרו כשבועיים בלבד.

סגל הקורס בפיקודו של סרן אריק שקד היה עסוק "עד מעל הראש" באימונים ובהערכת ביצועי החניכים כמפקדי צוותים וברקע החלו כבר ההכנות למסדר הסיום.

נשיאים ורוח וגשם אין

ראשית שנות ה-70 התאפיינו במספר לא מבוטל של כוננויות שבאו, לרוב, בעקבות אירועים שהתרחשו בשטח אך גם בעקבות שינויים או הכרזות פוליטיות, כגון:

דיבורים על חידוש מעשי האלימות שהחלו זמן קצר לאחר ש"מלחמת ההתשה" בגזרת תעלת סואץ הסתיימה בהפסקת אש שנחתמה באוגוסט 1970, הפלת מטוס סטראטוקרוזר של חיל האוויר ב- 17.9.71 על ידי

המצרים במארב טילים מתוכנן היטב (בארוע ניספו 7 מתוך 8 אנשי הצוות ורק אחד ניצל כשהצליח לצנוח) ומותו מאירוע לבבי של נשיא מצרים גמאל עבד א-נאצר (28.9.70) והכרזת יורשו, אנואר א-סאדאת, ששנת 1971 תהיה "שנת ההכרעה".

וותיקי הסגל זוכרים כי כמעט כל אירוע כזה גרר בעקבותיו תקופת "כוננות מוגבלת" שאמנם לא הביאה בהכרח תגבור כוחות מאסיבי אך ניכרה בפעילות בשטח ובעיקר בשיבוש תכניות ההכשרה וביטול חופשות.

סג"ם רן סנדרס, סיפר שבגלל הכוננות של "שנת ההכרעה" התעכבה היציאה של חיילי הפלוגה בה היה חייל לקורס מ"כים בכשלושה חודשים. כמו כן, הוסיף, כי הכוח בו שירת הוצא ממעוזי ה"מזח" וה"כפר" שהיה מעוז קטן מצפון ל"מזח" לצורך סיורים בין המעוזים ממפרץ סואץ בואך האגם המר הגדול ולאורך מפרץ סואץ לעבר ראס סודר, ראס מאלב ועוד. המעוזים נתפשו על-ידי יחידות חי"ר סדירות מהמעלה הראשונה - "גולני" וחטיבה 35 (צנחנים).

היו גם כוננויות משמעותיות יותר כמו זו של מאי - אוגוסט 1973 ("כחול לבן") וכוננויות מוגבלות יותר כגון לאחר הפלת המטוס הלובי ב- 21.2.73. ב- 13.9.73 הופלו 13 מטוסים סוריים לאורך החוף הלבנוני והסורי. צה"ל הכריז על כוננות ברמת הגולן שבעקבותיה יצאו קציני הפלוגה - מפקד הפלוגה סרן אריק שקד, סגנו סגן יוסי שוחט, מ"מ 1 סג"ם איתן חצור, מ"מ 2 סג"ם רן סנדרס, מ"מ 3 סגן מנשה עזרא וקצין נוסף במחלקה 3 סג"ם יעקב כספי - לסיור היכרות ב"קו" ברמת הגולן לקראת התלקחות אפשרית.

הסיור נערך בין ראש השנה (א' בתשרי התשל"ד, 27.9.73) לערב יום הכיפורים (ט' בתשרי התשל"ד, 5.10.73).

במהלך הסיור למדו הקצינים על הסיבות שהביאו להכרזת מצב הכוננות מול הסורים והוסבר להם כי החשש העיקרי הוא שהסורים יזמו יום או מספר ימי קרב או שאפילו ינסו לבצע "מחטף" - לכבוש ישוב או מספר ישובים או מוצב/מוצבים.

האפשרות שהסורים ינסו לכבוש את רמת הגולן הוזכרה כדפ"א בסבירות

נמוכה מאד.

במספר צמתים ברמה פגשו במחלקות טנקים מחטיבה 188 ומחטיבה 7 שגדוד 77 שלה כבר העלה כוחות מסיני לתגבור. ההיערכות במחלקות בודדות פזורות ברחבי רמת הגולן איפשרה תגובה והתערבות מהירה במספר רב של נקודות והעידה יותר מכל על הדפ"א שהפיקוד הערין כסבירה ביותר: ניסיון לבצע "מחטף" נגד ישוב אזרחי או מוצב⁵.

כוננויות כאמור הוכרזו ובוטלו אך איש לא דיבר ברצינות על אפשרות של מלחמה.

חוסר המודעות למצב לא היה רק נחלתם של החיילים והמפקדים הזוטרים. סא"ל עמיר יפה, מג"ד 198 בחטיבה 460 סיפר לאחר המלחמה: "אני לא חשבתי שהולכים למלחמה, לא היה לי שום בסיס לחשוב כך. מצב הכוננות נמשך כבר כמה חודשים..."⁶.

לעומת זאת, גבי ארביב ממחלקה 2 מתפלא על ההפתעה שכולם מדברים עליה והוא מספר: "...עשינו קו בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, במסגרת חטיבה 401, עוד לפני שהגענו לקורס המ"כים. היו איתי אחדים מאנשי הפלוגה - איני זוכר מי מהם וכן חיילי חרמ"ש אחרים. היינו מחלקת חרמ"ש ת"פ פלוגה מסיירת שקד וישבנו באחד התעוזים. המ"מ שלנו היה קצין חרמ"ש בשם גייגר. יום אחד הגיע לביקור בתעוז שבו שירתנו מפקד כוחות צה"ל בסיני האלוף אלברט מנדלר שנהרג במלחמה. האלוף כינס את כל הכוח ששירת בתעוז לשיחה. הוא אמר לנו כי ברמת וודאות גבוהה מאוד עומדת לפרוץ מלחמה בתחילת אוקטובר. האלוף הדגיש בפנינו כי הפעם, להבדיל מההתרעות קודמות, התרעה זו היא מאוד רצינית. כהכנה למלחמה הוא ביקש מאיתנו להתאמן כל יום, בנוסף לפעילות המבצעית שלנו, כדי שנשמור על כושר מבצעי טוב לקראת המלחמה. שיחה זו זכורה לי היטב כי, הייתה מאוד דרמטית ומאז אני מבין לפשר ההפתעה המוחלטת שאומרים שההנהגה של המדינה וצה"ל הופתעו כשפרצה המלחמה".

להמחשת אווירת השאננות וחוסר המודעות יובא הסיפור הבא: "אור

(הכוונה לאלוף מנדי אור) אינו שוכח שיחה שהייתה לחניכי פו"ם עם עוזר ראש אמ"ן למחקר, תא"ל אריה שלו ז"ל, יומיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים. החניכים שאלו את שלו אודות מלחמה שעומדת לפרוץ. "חברים, סעו הביתה בשקט. מדובר בתרגיל שייגמר בשבת, ואתם תחזרו לכאן ביום ראשון", ענה איש המחקר⁷.

בפועל, הכוננויות היו לא יותר ממטרד. בכל סוף שבוע של יציאות הביתה, כאשר החיילים עמדו מוכנים לעלות לאוטובוסים, עוכבה היציאה עד להגעת אישור מה"גיס", אשר לרוב הגיע, אולם רק לאחר המתנה מורטת עצבים.

לפני קורס המ"כים עברו החיילים טירונות, אימון לוחם ותקופת קו ב"תעלה".
אל הקורס הגיעו כשנה לאחר שהתגייסו.

קורס מ"כים חרמ"ש נפתח בסוף יולי 73 ועמד להסתיים ב- 31.10.73

תחילת אימון לוחם. בתמונה מספר חיילים שהגיעו לקורס מ"כים: עומד שלישי מימין גדליה קוברי ז"ל, שורה שניה, ראשון מימין: מנשה פנחס ולשמאלו דב קריג, שני משמאל: שמואל ויצמן (ויצו) ומימינו: דוד ויטמן (נבון). יושב בשורה הקדמית, רביעי מימין: ארי כהן. ברקע עומדים שני משמאל: דוד פורטל, רביעי משמאל: תמיר חי, חמישי משמאל: אפרים הילף. עומד רביעי מימין: ירום אריאלי.

בט"ר רפיח, סוף טירונות, נובמבר 72. ראשון משמאל: עומד אריק נתנזון (צצה) ולפניו כורע (עם הסיגריה ביד) אופיר בית אריה ז"ל

אימון נהיגה בחולות.
דוד ויסמן (נכון) מתרגל מעבר דיונה

רוני ויסהוף ז"ל (אמצעי)

❧ אימון לוחם החרמ"ש - רביבים 1972 ❧

עומדים ב"שלשות". מאחור נגמ"ש תחת רשת הסוואה. בשורה השנייה, שלישי מימין: משה סטולרו ומשמאלו ישראל איטח (איתן)

אימון כיתת חרמ"ש: "מהרכב רד!"

מחנה נתן: סיום אימון הלוחם. עומדים מימין לשמאל: שלמה יוסף, דני סנדרוביץ, שני משמאל: מוטי אזולאי (נתאי), כורעים מימין לשמאל: דני בלקר, בלמ"ז ואלימלך (אלי) קפצון

על גדות התעלה, 1973, חודשים ספורים לפני המלחמה

על גדות התעלה, 3 חודשים לפני המלחמה. צה"ל ערוך ומוכן לכל התפתחות

עומדים מימין לשמאל: בן-צבי (שלא הגיע לקורס) ואיתן רייכמן. כורעים מימין לשמאל: משה סטולרו, ישראל איטח (איתן)

תרגיל אוגדה 162
בסיני, 1973. דני
בלקר (כורע בחזית)

צינורות ב"חווה הסינית". בצילום: איתן רייכמן

קורס מ"כים בניוטים

חניכים ממחלקה 2. עומדים מימין לשמאל: דני סנדרוביץ, רמי לנגר, משה סטולרו, פרידריך ליטבר, מוטי אזולאי (נתאי). כורעים מימין לשמאל: ירום אריאלי ושמוליק פלאום

חניכים ממחלקה 2. מאחור, מימין לשמאל: שמוליק פלאום, משה סטולרו, מוטי אזולאי (נתאי), רמי לנגר. מלפנים. מימין לשמאל: ירום אריאלי, אריה עמית, דני סנדרוביץ (סנדי) ובלמ"ז

מחלקה 1: מימין לשמאל: בלמ"ז (עם המקלעון), ויקטור סבן, בלמ"ז, תמי"ז, חיי, בלמ"ז, רב"ט מוטי מרקו

מחלקה 3: איתן רייכמן (שוכב) ובלמ"ז

דרור שור...

מימין: שלמה צדוק, שוקה אוליבה,
איתן לוטנברג ואבי בן שטרית

חוליה ממח' 2 בניווט יום בשפלת יהודה.
מימין לשמאל עומדים: רמי לנגר, ירום
אריאלי, משה סטולרו, מוטי אזולאי
(נתאי). כורעים: דני סנדרוביץ (סנדי,
שעון על המקלעון) ושמוליק פלאום

איתן רייכמן והפקידה הפלוגתית החדשה ליוז
וולנר (לפידות)

בניווט יום: מימין לשמאל. שורה אחורית: גדעון זרון, ויקטור מגדל, דני סנדרוביץ (סנדי), בין ויקטור לסנדי, מאחור (בפרופיל) פרידריך ליטבר. משמאל לסנדי משה סטולרו ווימטוב (טובי) בנששון. ביניהם, מאחור (בפרופיל) שמוליק פלאום. כורעים מלפנים: ירום אריאלי וסעדיה מרציאנו (עם המע"ד)

מח' 3: עומדים מימין לשמאל: בלמ"ז, בלמ"ז, מוטי דיני. כורעים מימין לשמאל: בלמ"ז, איתן רייכמן, בלמ"ז

מנוחה בניוטים. משמאל: איתן רייכמן ממוח' 3

מוביל נגמ"שים עמוס. הכלים תחת רשתות הסוואה. בתמונה, מימין לשמאל:
איתן רייכמן, שייקה וייספיש (בן-גל) ודוד ויסמן (נבון)

באימונים בשבטה

חניכים ממחלקה 2 באימון בשבטה. כורעים מימין לשמאל: אריאל (אר'ה) רוטשטיין, ירום אריאלי (צמוד לקסדה, כרגיל), פרידריך ליטבר (עם משקפי האבק על הצוואר), משה סטולרו, מלפניו רב"ט מוטי רוזנר, דני סנדוביץ (סנדי), שמוליק פלאום, אריה עמית ומוטי אזולאי (נתאי). עומד מאחור: רמי לנגר

שבטה. מימין לשמאל: שוקה אוליבה (שרוע), רוני רוזנר (רז), מוטי דייני, גבי ארביב (מעל תא הנהג). מציץ מאחור: בלמ"ז

למעלה: חניכים ממוחלקה 3
במונחה: בקבוצה בצד ימין עומדים
מאחור בלמ"ז (מימין) ובלמ"ז.
יושב מאחור מימין (ממושקף)
ישראל איטח (איתן) ומשמאלו
איתן רייכמן. לפנייהם יושב בלמ"ז.
משמאל לאיתן בלמ"ז. בקבוצה
משמאל מימין, עם הכובע, סמל
איציק לרון? משמאלו שייקה
וייספיש (בן גל) ומשמאלו בלמ"ז.
מלפנים, עם היד בפה: בלמ"ז

משמאל: מ' 2 בשטחי האימון
בשבטה. בולט מעל כולם: פרידריך
ליטבר, בשורה העליונה, מימין
לשמאל: דני בלקר, אריה עמית,
ארנון בן-שלמה, גדעון זרון?, איתן
מיכאלי, שמוליק ויצמן (ויצו).
בשורה השנייה מלמעלה, מימין
לשמאל: ארליה רוטשטיין, בלמ"ז,
בלמ"ז, דני סנדורוביץ?, ירון אריאלי.
עומדים בפתח הנגמ"ש, מימין
לשמאל, בלמ"ז, שמוליק פלאום,
ויקטור מגדל?, יאיר ליאופולד.
יושבים בשורה הפנימית בפתח
הנגמ"ש, מימין לשמאל: סעדיה
מרציאנו, בלמ"ז, אסף פורת. יושבים
בחזית, מימין לשמאל: גבי ארביב?,
ארי כהן, מוטי אזולאי (נתאי)

באימון בשבטה: מימין לשמאל:
 סמל אילן בנצקי, איתן רייכמן
 ורב"ט צביקה פפר.
 בצד השמאלי של התמונה
 "כיסא גנן" לשימוש המדריך
 בעת תרגול הצוות

שבטה. נגמ"ש של מח' 3.
 בתמונה ניתן לראות חלק
 מחימוש הנגמ"ש, זיורדו
 וצוותו. הנהג מציץ מלפנים
 מתאו, בצריחון הקדמי
 מפקד הנגמ"ש עם מק"כ 0.5,
 בתא הלחימה מאג שמאל
 ומאג ימין (שרובו מוסתר),
 מאחור מונח מקלעון FN
 עם דורגלים פתוחים. לצד
 הנגמ"ש קשורה רשת הסוואה
 ומלפנים, מעל מכסה המנוע
 מותקנת את חפירה. משמאל
 לתא המנוע שתי חוליות זחל
 להחלפה

במנוחה

מגורי חניכים בשבטה: איתן רייכמן (מימין) ובלמ"ז. על המרפסת: משמאל רמי פלג ומימינו ישראל איטח (איתן)

במגורי חניכים בשבטה. מימין לשמאל: ישראל איטח (איתן), שייקה וייספיש (בן-גל) ואיתן רייכמן

הסגל

קציני מח' 3: סג"ם קובי כספי (מימין) עם סגן מנשה עזרא

מ"כים מסגל מח' 3: רב"ט נחום (נוני) קריבושיי (מימין) ורב"ט צביקה פפר

בחתונתו של סג"ם גרשון גרוס, ימים ספורים לפני פרוץ המלחמה. עומדים משמאל לימין: גרשון ורעייתו, הפקידה הפלוגתית רחל בוארון (בר מעוז) שאך זה השתחררה, רב"ט יגאל כדורי מ"כ במח' 1. יושבים משמאל לימין: סג"ם קובי כספי קצין במח' 3, "פופאי" (נהג רכב מ"פ), סמ"ר ראובן לייבוויץ (לייבו, לביא) הרס"פ, סמל שלום צארום המד"ר, סמל רוני יעלי סמ"ח 1, סמל אורי קושניר סמ"ח 2 וסג"ם איתן חצור מ"מ 1. מציץ מימין בפרופיל: הסמ"פ, סגן יוסי שוחט ומאחוריו, מוסתר ברובו, המ"פ סרן אריק שקד

באימון בשבטה: רב"ט צביקה פפר ממוח' 3 (משמאל) עם הקשר רב"ט רני שניצר. על סיפון הנגמ"ש ניתן לראות מקלע מאג (ואת הקת של המאג השני) מותקן על הצובה, את קנה המוק"כ 0.5 מופנה קדימה, מרגמה 52 מ"מ מותקנת על כנה ו"כסא גנן"

שבטה. רב"ט נחום (נוני) קריבושיי מ"כ
במחלקה 3 (מימין) עם סמ"ח 2 סמל אורי
קושניר

רגע נדיר של שפיות, ימים לפני קליטת הקורס: מימין
לשמאל: רב"ט עתי ציטרון (עטוי בשמיכה) מ"כ במח'
1, רב"ט מוטי רוזנר מ"כ במח' 2, רב"ט צביקה פפר מ"כ
במח' 3. עומד מולם ב"פזזה" סמל שלום צארום מד"ר
הפלוגה. מאחור, עושה קרניים: סמל רוני יעלי סמ"ח 1

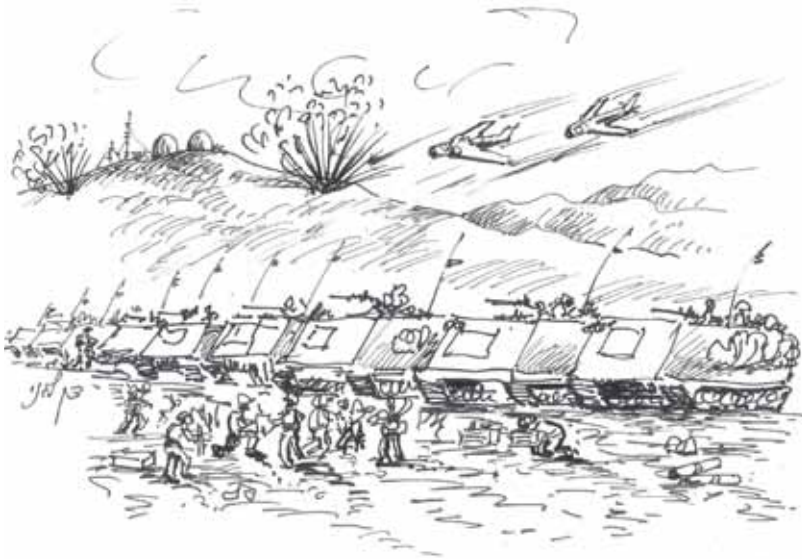

בתמונה: מימין לשמאל עומדים לרגלי הנגמ"ש: ראובן ראובני, יעקב גוטגולד (גילמור), יורם רוטנברג, אבי בן
שטרית, בלמ"ז, יומטוב (טובי) בנששון, ולפניו (מזוקן, מרכיב משקפיים) אריק נתנזון (צצה), רמי גיגוינסקי
(גיגוי), דני סטניסלבסקי (סתו) ושייקה כהן. יושבים על הנגמ"ש מימין לשמאל: אפרים הילף, בלמ"ז, מעליו
(שעון על ידו) אריה עמית, חנן אורן (ממושקף, מציץ מתחת אריה), איתן קופרברג (קופי), לפניו בלמ"ז,
בלמ"ז ואפרים (אפרי) גולדנברג. בשררה העליונה מימין לשמאל: דני סנדרוביץ (סנדי. עומד כפוף), זכריה
ימיני ואיתן לוטנברג

6.10.73, 13:55 - הפעם זה אמיתי!

ביום הכיפורים, 6.10.73, לקראת השעה 14:00 נחתה בחטף על הפלוגה ועל כל עם ישראל ההכרה ש"הפעם זה אמיתי". מלחמה!

זוג, ואולי שני זוגות של מטוסי סוחוי 7 מצריים ביצע יעף תקיפה על בסיס חיל האוויר יב"א 511 שברפיידים. הפצצות נפלו על ההר (ג'בל אום מרגם) שלמרגלותיו נערכה נערכה פלוגת "מקנס", שהגיעה לסיני זמן קצר קודם לכן מבסיס שיבטה ואך סיימה את פריקת הנגמ"שים מהמובילים.

מלחמת יום-הכיפורים של פלוגת "מקנס"⁸ החלה.

יום קודם לכן, עוד הכול התנהל כבשגרה. חלק מחיילי הפלוגה והסגל התכוננו לצאת לחופשת סוף השבוע שבו חל גם יום הכיפורים.

בשונה מרוב הפעמים הקודמות, הפעם ה"אישור מהגייס" לא הגיע וכעבור זמן לא רב בוטלו היציאות. ביטול חופשות לא היה דבר שגרתי אך גם לא לגמרי חריג, כפי שהוזכר כבר קודם לכן. התחושה הייתה שבשריון ה"אצבע קלה על ההדק" בכל הנוגע לביטול חופשות לחניכי ולסגלי קורסים. מין מסורת שכזאת.

הפלוגה נשארה בשיבטה אך למרות זאת אושר לחלק מהחיילים ולחלק מהסגל ובכללם למ"פ, לסמ"פ, ולעוד מספר מפקדים לצאת הביתה בתנאי שיהיו צמודים לטלפון ויוכלו לחזור מיד אם יהיה צורך. לחיילים שנשארו בבסיס ובחרו לא לצום ביום הכיפורים חולקו, כמקובל, מנות-קרב- "חמישיות" בתוספת לחם, ירקות ופירות. נגמ"שי הפלוגה, אותם כלים ששימשו לאימונים בקורס והיו ככל הנראה השחוקים ביותר בכל צה"ל⁹, זוודו "מבצעית" בהתאם למצאי שהיה בבסיס ושחסרו בו מספר פרטי כוננות כגון תחמושות ייעודיות שחסרונן הורגש בהמשך¹⁰, בוצעו "מסדרי כוננות", הוכנה רשימת שמירה והחיילים שוחררו למגורים.

סגן מנשה עזרא מ"מ 3 מספר שבאותו סוף שבוע שימש קצין תורן של הפלוגה. לפני הצהריים קיבל שיחה מפקידת הלשכה של מפקד בית הספר לשריון שאמרה לו שהסמח"ט מבקש לדבר אתו. מנשה הופתע. זה לא היה רגיל שמתקבלת שיחה מדרג כזה לקצין תורן פלוגתי. הסמח"ט, סא"ל ששון שילה, אמר לו שיש כוננות לקראת מלחמה שעומדת לפרוץ ושיש להזעיק את המ"פ ושאר הסגל והחיילים שיצאו הביתה ולהיכנס למצב כוננות מלא. מנשה החל בסבב טלפונים. את אריק המ"פ מצא בקלות מאחר שכמובטח, שהה אצל הורי אשתו והיה שם טלפון.

אולם, מאחר שניסיון העבר הראה שבדרך-כלל הכוננויות הסתיימו בלא כלום, לא הייתה פניקה וגם לא הרגשת דחיפות מיוחדת.

עם זאת, היו סימנים שרמזו ש"הפעם זה שונה". למשל, יציאתם של חניכי קמ"ט, שהיו אף הם בשיבטה, לסיני כבר ביום שישי או הבאתם של שקי גומי שהונחו לאחר מילויים בחול על רצפות נגמ"שי הפלוגה כהגנה נוספת על הצוות נגד מיקוש.

בשעות הערב התקבלה הפקודה: יורדים לסיני! נמסר שאוטובוסים

ומובילים כבר נמצאים בדרכם והחלה התארגנות קדחתנית.

אולם בכל זאת, קשה היה כנראה לקלוט את המציאות החדשה ואי בהירות עדיין ליוותה את דברי המפקדים וגם את החלטותיהם.

פרידריך ליטבר מצוות נגמ"ש 2 זוכר שהמ"פ אסף את כל חיילי הפלוגה למסדר מול המגורים בשיבטה ואמר: "הצבא המצרי בתרגיל. המובילים בארץ גויסו ואנו בכוננות". דוד ויסמן ממחלקה 3 זוכר ש"ביום ששי תידרך אותנו אריק המ"פ והסביר, שלאחר שהמצרים קידמו כוחות לגדה המערבית של התעלה, גם צה"ל ינהג כך בגדה המזרחית, ושיש לצפות לכך ששני הצבאות יתייצבו זה מול זה עד שכעבור מספר ימים יחזור כל צד לעמדותיו המקוריות ואנו נוכל להמשיך בקורס".

מוסיף איתן רייכמן ממחלקה 3: "במסגרת ההתארגנות לירידה לסיני נדרשנו לארוז את כל הציוד שלנו בקיטבגים, ולרכז אותם בחדר אחד על המיטה, כנהוג ביציאות לחופשה, כדי להקל על השומרים להשגיח עליהם. מסדר היציאה היה ברחבה בחוץ ונדרשנו להניח לפנינו את ה-פק"ל וה-תד"ל כוננות. במסדר נבדק תוכן התיקים והיו שנשלחו עם פריטים עודפים להחזיר לקיטבג אותו ינעלו במנעול (מנעול תליה 333 בעל אוזן ארוכה כך שניתן יהיה לחברו לרגל המיטה ולמנוע גניבתו...). "רק פק"ל ותד"ל תיקני" הזכיר המפקד: שתי גופיות, שני זוגות תחתונים וגרביים וכמובן זוג נוסף של "גומיות לנעליים" ... כן, באותו מועד הורו לנו, לנהגים, להחזיר את משקפי האבק האזרחיות לקיטבג. במשך כל המלחמה עוד "נשלם" על הקפדת היתר הזו".

על ההתארגנות ומפח נפש מסוג אחר מוסיף דוד ויסמן גם הוא ממחלקה 3 "לקחנו איתנו רק את הציוד הצבאי. הציוד האישי הושאר בבסיס. לאחר המלחמה התברר לנו, שהכל נעלם, כולל פריטים שהיו שייכים לחיילים שנהרגו. לפי מה שסופר לנו, הציוד נגנב על ידי חיילי מילואים שהגיעו מאוחר יותר כדי לשמור על הבסיס".

הסמ"פ סגן יוסי שוחט מספר שלאחר שהוזעק מביתו הגיע לבית הספר לשריון בג'וליס שם פגש את מח"ט 460 אל"ם גבי עמיר שאמר לו ש"מחר

ב- 6 בערב תפרוץ מלחמה". יוסי מיהר להגיע לשיבטה וחבר לפלוגה.

בינתיים הגיעו המובילים והנגמ"שים הועמסו עליהם. לאחר העמסת הנגמ"שים על המובילים הסתבר שאלו הגיעו ללא "ערכות קשירה", (שרשראות המונעות תזוזה של הנגמ"ש על עגלת המוביל). המ"פ, אריק, לא אישר את הובלת הנגמ"שים ללא קשירתם אל רצפת המוביל עם השרשראות זאת מתוך חשש שהם יפלו בטלטולי הדרך.

יציאת הנגמ"שים התעכבה עד שהובאו ערכות הקשירה מאוחר יותר מבית הספר לשריון על-ידי סג"ם דני מירון. דני הצטרף זמן קצר קודם לכן לפלוגה כקצין נוסף במחלקה 2 ובדיוק סיים קורס רגמים. לאחר קשירתם יצאו הנגמ"שים לדרך עם נהגיהם בפיקוד דני. מתאר דוד ויסמן שהיה אחד מנהגי הנגמ"ש במחלקה 3: "בליל שבת העמסתי את הנגמ"ש שלנו על אחד המובילים והתיישבתי ליד הנהג. במהלך הנסיעה התפלאתי ממספר ההילוכים במוביל. הנסיעה הארוכה משיבטה לטסה עברה בצורה שקטה ורגועה".

החיילים יצאו לדרך באוטובוסים זמן קצר קודם לכן.

סג"ם דני מירון מספר: "אני, אולי כמו רבים אחרים, לא הייתי מודע כלל להתרחשויות במדינה ובצבא בתקופה שלפני המלחמה. כאמור כשחזרתי ביום ה' ה- 4.10 לג'וליס, הפלוגה הייתה בשיבטה. הייתה הוראה על ביטול יציאות אך, אולי בתור קצין חסר מעש, אולי משום שלא ציפו למלחמה (ההתראה הגיעה למחרת) כן שוחררתי לחופשה הביתה (!!!). בשמונה בערב, קיבלתי טלפון לחזור מידית לג'וליס ולהוריד משאיות עם ערכות קשירה לנגמ"שים לשיבטה כך שניתן יהיה להובילם (הם היו כבר מועמסים) לרפידיים. הפלוגה כבר ירדה לשם באוטובוסים. זאת עשיתי. קשירת והובלת הנגמשים התבצעה במשך הלילה והבוקר".

מנחם שקולניק מצוות 1א' נזכר: "השתייכתי למחלקה 1, כשנבחרו הלוחמים שיישאו בראש השנה בבסיס, נתבקשתי לבחור מספר אקראי. בספירת החיילים שערכנו התברר שהמספר שבחרתי הינו המספר שלי וכך נשארתי בראש השנה בבסיס. לקראת יום כיפור התברר שהוכרזה כוננות

והיציאות הביתה נאסרו (למרות שכאמור מספר מפקדים וחיילים יצאו הביתה). למיטב זכרוני הגיעו ביום שישי, ערב כיפור, מובילי נגמ"שים ללא ערכות קשירה לנגמ"שים. הם נשלחו חזרה להביא ערכות קשירה. ביום כיפור צמתי כבכל שנה.

העמסנו ציוד אישי על הנגמ"שים ומלאנו אותם בתחמושת. המובילים חזרו בבוקר והנהגים של הקורס העמיסו עליהם את הנגמ"שים ונסעו לסיני לאזור רפידים".

צביקה יונגר מצוות 3ב' מוסיף: "הייתה כוננות כבר מראש השנה. ביום כיפור בבוקר נסענו בנפרד מהנגמ"שים (הנגמ"שים על מובילים), משיבטה ל"חניון יום" מתחת ליב"א 511. בנגמ"ש היו אקורדיון וטרנזיסטור, אנחנו היינו בטוחים שהולך להיות בטן גב".

"עד שהכוחות יחזרו תוך 3 - 4 ימים"

בשיבטה נשאר 2 נגמ"שים ו 13 חניכים בפיקודו של מד"ר הפלוגה סמל שלום צארום. היו אלו החיילים שיצאו הביתה ביום שישי והגיעו לשיבטה לאחר שהפלוגה עזבה, חיילים ששמרו "שמירה בסיסית" על המחנה בליל שבת וחייל אחד שהיה חולה. יש הזוכרים שהבחירה נעשתה גם על בסיס התנדבותי או הגרלה. מספר דב קריג: "הייתי בין אלה שהיו בתורנות שמירה בשיבטה בשישי שלפני המלחמה. אני כן זוכר שהייתי בשישי בערב בעמדת ש"ג ושמעתי בטלפון שהיה בעמדה שקוראים לאנשים לחזור מהבית, וגם חלק מהתגובות: "למה?", "עכשיו?!", "איך?!".

שלום צארום, שאף הוא חזר מביתו קיבל הנחייה מהקצין התורן של בסיס האם בג'וליס, לארגן שמירה על הבסיס עם החיילים "עד שהכוחות יחזרו תוך 3-4 ימים".

כשהפלוגה, למעט החיילים שנשארו תחת סמל צארום, עזבה את בסיס שיבטה נותרו מאחור במחנה, מלבד השומרים, רק חבורה קטנה של חיילי מפקדה. כל השאר ירדו לסיני.

הפלוגה הגיעה בשעות הצהריים של יום שבת ה- 6.10.73 לשטח הפריקה של הנגמ"שים בסיני לרגלי יב"א 511, סמוך לגדרות הבסיס הריק של גדוד עז 77. בתוך הבסיס התמקמה מפקדת חטיבה 460, "חטיבת בית-הספר לשריון".

האווירה הייתה רגועה, על הכביש הסמוך המוביל מערבה לכיוון טסה והתעלה כמעט ולא הורגשה תנועה. על פני השטח שררה שלוה מדברית נעימה וחמימה.

המ"פ סרן אריק שקד והסמ"פ סגן יוסי שוחט נכנסו לבסיס לקבלת תדרוך. הנגמ"שים נפרקו מהמובילים ואלה שוחררו לדרכם. לאט, וללא תחושת דחיפות מיוחדת הוצא הציוד והנגמ"שים אורגנו. *"...לאחר שהגענו לשטח הכינוס הורדנו את הנגמ"שים מהמובילים וסידרנו אותם בטורים ישרים, כמו במסדר" נזכר דוד ויסמן.*

המחשה נוספת לחוסר המודעות של מפקדי הפלוגה וחייליה למה שעומד להתרחש בתוך זמן קצר ניתן לראות בעובדה שהנגמ"שים הגיעו ב"תצורת אימונים" עם "כסאות גנן" המשמשים לישיבת חונך על סיפון הנגמ"ש בעת שחניך מבצע תרגיל, תצורה שאינה מתאימה לחלוטין לנגמ"ש מבצעי. הכיסאות לא פורקו בשיבטה מאחר והיה נדמה ש"או-טו-טו" חוזרים או שבמקרה הגרוע "נתקע קצת" בסיני ולבטח תהיה הזדמנות להתאמן בסיני...

בנוסף, הקצינים הביאו עימם את "ארגזי הביטחון" שלהם. "ארגז ביטחון" היה אחד מסמלי הסטטוס של הקצינים בשריון. הפריט היה ארגז מתכת גדול שניתן לנעול והקצינים החזיקו בו סוגים שונים של פרטי נוחות.

מ"מ 2 רן מספר שגם לאחר שהתברר שהמלחמה פרצה, היה לו מאד קשה להיפרד מהארגז...

מחוגי השעון התקרבו לשעה 14:00 ואריק המ"פ חזר לפלוגה ותדרך את הקצינים בהתאם למה ששמע (יצוין שיש לוחמים, כמו ויקטור מגדל מצוות נגמ"ש 2 ומנחם שקולניק מ- 1א' שזוכרים שהמ"פ חזר לפלוגה רק אחרי ההפצצה. יתכן שהתדריך המתואר התבצע לפני שהמ"פ נכנס

(לבסיס).

המסר של המ"פ בשלב זה היה כלהלן: "יש כוננות רצינית. הפקודה שהפלוגה קיבלה היתה לפרוס חניון יום ממערב לבסיס של גדוד 77 עד שיתבהרו העניינים. יתכן שבהמשך נעבור לתוך הבסיס מאחר שבינתיים נשארים בסיני".

בדיעבד מסתבר, שאפילו בשבת ה- 6.10.1973, כשכבר היה ידוע אי-שם "למעלה", במטכ"ל ובממשלה שמלחמה עומדת לפרוץ, ההבנה הקריטית הזאת לא ירדה לכוחות. עמנואל סקל, בספרו "הסדר יבלום?" כותב: "גם ההתרעה הטלפונית שקיבל מפקד האוגדה¹¹, האלוף אברהם מנדלר, אלברט, במהלך קבוצת הפקודות האוגדתית ברפידים, ב- 08:50, על "ש" ב- 18:00 כולל התרעת "שובך יונים", לא הורדה לגדודים. באוגדה לא היה ברור "ש" למה? האם לגמר התרגיל המצרי? חידוש מלחמת ההתשה? או מלחמה כוללת - תסריט לא סביר בעליל"¹².

כל מ"מ כינס את מחלקתו ותדרך בהתאם. מ"מ 2 מספר שאחרי התדריך למחלקה ניגש אליו אחד המש"קים ושאל מה הסיכוי לצאת הביתה בסוכות. התשובה הייתה שלגבי חג סוכות "ראשון" זה נראה לא סביר אבל ניתן לקוות שלא "ידפקו" את היציאה ב"חג השני"...

בגמר התדריכים המשיכו החיילים בהתארגנות שכללה התקנה של מקלעי הסיפון ומילוי תאי התחמושת בתוך הנגמ"שים. על חלק מהסיפונים הותקנו כבר המקלעים, ההתחמשות וההתארגנות הייתה בעיצומה.

רב"ט מוטי מרקו ממחלקה 1 יחד עם ארנון בן שלמה ממח' 2 וחייל נוסף נשלחו בהוראת החטיבה לכביש הראשי רפידים - טסה, כשני ק"מ מאזור ההערכות של הפלוגה להקמת מחסום לרגלי היב"א. לא ניתנו להם כל הנחיות מה לעשות ואת מי לעצור ולא הוסברה להם המטרה. החיילים הקימו מחסום מאולתר משתי חביות וחוט, מה שלא מנע מהמשאית הראשונה שעברה בכביש להעיף את המחסום ולהמשיך בדרכה כאילו אינו קיים ולכן, כל מה שנותר לחיילים, היה להשתרע על החול לצד הדרך ללא מעש.

כרעם ביום בהיר

ב- 13:55 נשמע לפתע רעש של מטוסים מנמיכי טוס. חלק מהחיילים זיהה את המטוסים כ"סופר מיסטרים"¹³ וחלק חשבו שמדובר במטוסי סקייהוק או אחרים של חיל האוויר. אבל עוד לפני שהכוח הבין מה קורה רעדה האדמה מהתפוצצויות חזקות. מנחם שקולניק זוכר שתהה בינו לבין עצמו: "למה חיל האוויר מתאמן ביום כיפור?!" ורק כשראה שהפצצות נופלות בקרבת בסיס חיל-האוויר, באה ההכרה שאלו מטוסים מצריים. המטוסים, מדגם סוחוי 7 (יש שחשבו שהיו אלה מיגים) הטילו את הפצצות באופן לא מדויק על ה- יב"א. הפצצות נפלו למרגלות ההר מבלי שגרמו נזק משמעותי למתקני הבסיס.

בפנקסו רשם רב"ט צביקה פפר מש"ק בצוות א3: "יצאנו משיבטה בבוקר על מובילים באוטובוסים לכיוון רפידיים. הגענו ב- 12:30 והתחלנו להתארגן לקראת היום. ההתארגנות נקטעה בשעה 14:05, נחתה עלינו התקפת מטוסים (8 מטוסי סוחוי 7) ליד בסיס הקשר"¹⁴.

לאחר שהטילו את הפצצות עזבו המטוסים כשהם פונים מערבה בלי שנורתה לעברם אש על ידי כוחותינו.

נראה שההלם היה הסיבה לכך שאף ירייה לא נורתה לעבר המטוסים המצריים. עם זאת, מספר חיילים ציינו שכן היה ירי אך ככל הנראה עד שחדרה ההבנה, המטוסים כבר הסתלקו. יש שמספרים שהחיילים צעקו לאחד מחבריהם שהיה ליד מקלע שיירה אבל תשובתו הייתה: "השתגעתם?! עוד יעיפו אותי מהקורס...". את האירוע מתאר שמוליק פלאום מצוות 2: "אני ועוד בחור, לא זוכר את שמו, היינו בכוננות נ"מ פלוגתית. כל הפלוגה בחניון כמו סרגל. אני הצופה והוא בצריח, על ה-0.5 הפלוגה הייתה בתדריך. ראינו את המטוסים. שאלתי אותו בתמימות מה המטוסים המוזרים האלה שחלפו מעלינו בטיסה שלוה ואיטית הכנפיים בזווית חזקה אחורה?? ובעודנו תוהים ראיתי את ה"ביצה" נופלת על היב"א!!! ועולה פטריית הפיצוץ. "מטוסים מצריים אש!!" צעקתי והוא עונה לי "השתגעת!!?! רק אתמול השתחררתי ממעצר על

פליטת כדור".

סג"ם עמיר אילון מפקד 1א' מתאר את ההלם הראשוני: "אני הייתי על הנגמ"ש, פורס את רשת ההסוואה, כשהמטוסים המצרים ירדו על בסיס חיל האוויר. זו היתה טבילת האש שלי! חטפתי שיתוק קל לכמה דקות וכשיצאתי מזה הבנתי שהרע מכול אכן קורה".

דני סטניסלבסקי מצוות 3ב' זוכר שיוסי גרינפלד, מהצוות שלו, התעשת מיד: "...ופתאום יוסי גרינפלד מתחיל לצעוק כמו משוגע: מיגים! אלו מיגים! ראינו 3 מיגים מפציצים".

איתן מיכאלי מצוות 2א' מתאר את הטעם המר שהשאיר האירוע: "אני, כמו מרבית חיילי הפלוגה קפאתי על מקומי והבטתי כמהופנט במחזה המחריד, תקוותי שמטוסי חיל האוויר שלנו, ימהרו, כמו במלחמת ששת הימים, ליירט את המטוסים נגוזה במהרה. חשתי תסכול וחוסר אונים משווע".

צביקה יונגר מתאר את שזכור לו לאחר שהפלוגה והנגמ"שים הגיעו לסיני: "מסדר של הפלוגה אחרי קבלת הנגמ"שים. חניך אחד בכוננות נ"מ. ב-14:00 מטוסי סוחוי במבנה צפוף ונמוך עוברים מעלינו. אנחנו שומעים פצצות מתפוצצות. החניך לא יורה ולו כדור אחד, מפחד שיודח מהקורס על פליטה".

גבי ארביב מצוות 2 מתאר אף הוא את ה"חוויה" שלו באירוע:

"אני כילד, כמו שאר חבריי, קראנו את ביטאוני חיל האוויר, בנינו דגמי מטוסים והיינו די מומחים בזיהוי מטוסים. בשכונתנו שגרו בה טייסים רבים (נווה מגן ברמת השרון).

זכור לי שביום כיפור בערך בשעה 14:00 כשהיינו ברפידים ראינו לפתע מטוסים חולפים ביעף מעל בסיס חיל האוויר שעל ההר מצפון לנו (מי שזוכר יב"א 511 - בסיס שמוקם על הר בולט מצפון לרפידים עם אנטנות מכ"ם וכו') ומטילים פצצות שנפלו בהמשך ההר קצת אחרי הבסיס. אני הייתי במחשבות עדיין עם דיסק של שלום - נראה לי הזוי

וממש מעשה לא אחראי שמטוסינו (נראו לי תחילה כ"סופר מיסטרים") מתאמנים עם פצצות חיות ומטילים אותן כה סמוך לבסיס הנ"ל...ואז לפתע שמתי לב שכנפי המטוסים משוכות לאחור בדרך אחרת מאילו של ה"סופר מיסטרים" - בדיוק כמו של הסוחוי 7 שאת הדגם שלו בניתי פעם... והאסימון נפל וצעקתי שאלה מטוסיי אויב ולא מטוסינו ומי מהמפקדים צעק לכולם "התקפת מטוסים פעל" וכולנו רצנו לנגמ"שים וכך התחילה המלחמה...".

גם למנחם שקולניק זכור הרגע בו הבין שקרה משהו גדול. הוא מספר: "הגענו באוטובוסים אל מתחם המפקדה של גדוד שריון שהיה ממוקם מתחת לגבעה 511 ("ג'אבל כוס"). אריק המ"פ הלך לקבוצת פקודות ואנו נשארנו ליד הנגמ"שים. הדיבורים היו שהולך להיות "יום קרב" בתעלה. בשעה 13:55 כשישבתי על כבש הנגמ"ש ראיתי שמכיוון מערב מגיעים שני מטוסים לא מוכרים, עם כנפיים משוכות לאחור. בעודי תוהה מדוע חיל האוויר טס ביום כיפור, ראיתי על גבעה 511 כמה פטריות עשן והוספתי לתהות למה חיל האוויר מתאמן ביום כיפור. כשראיתי שהפטריות סמוכות למבנים של הבסיס שעל הגבעה, באותה שנייה קלטתי שאלו הם מטוסים מצריים שמפציצים בסיס צבאי על הגבעה. רצתי לתוך הנגמ"ש, למאג שלי (הייתי מאגיסט שמאל) טענתי אותו, שחררתי את כל הפינים המגבילים שלו והרמתי את הקנה לשמיים מוכן לירי במידה והמטוסים יעוטו גם עלינו. המטוסים שתקפו עשו קשת דרומית רחבה שלא חלפה מעלינו וחזרו מערבה. תוך כמה דקות אריק הגיע מקבוצת הפקודות ונתן הוראה לנוע בפרישה מבצעית לכוון התעלה".

הארוע נחרת עמוק גם בזכרונו של איתן רייכמן מצוות 3. איתן, כמו מספר לוחמים נוספים, עמד בסמוך לנגמ"ש: "עדיין לא היה כל תדרוך כי המ"פ הלך לקבוצת פקודות ועדיין לא חזר. האווירה הייתה נינוחה ולא הורגש כל מתח באוויר. כנהגים "קייטרנו" האחד לרעהו על כי במסדר היציאה בשיבטה אתמול אסרו עלינו לקחת את משקפי האבק האישיים שלנו

(אילו העשויים זכוכית כפולה ומשופעים כך שניתן לראות גם מהצדדים) שרכשנו באזרחות והיו יעילים עשרות מונים על פני אלו שסופקו בזיווד הרגיל" ואז: "עודנו מדברים, חלפו ביעף נמוך מאד מעל ראשנו זוג מטוסי סוחוי ולאחר זמן קצר ראינו את ההפצצה הלא מוצלחת שלהם על מדרון הג'אבל של היב"א. הלם! לא הבנו לרגע את שקרה. היו שחשבו שחיל האוויר מתאמן במטוסי הווטור הישנים. אני ומספר חניכים נוספים התחלנו את השירות בקורס טייס ממנו הודחנו לאכזבתנו לאחר זמן קצר. במסגרת הקורס עברנו מספר שיעורי זיהוי מטוסים מפלקטים ובקלות זיהינו כי אילו לא מטוסים שלנו, אלא של האויב. צעקנו: "זאת הפצצה. זה האויב, תרגולת נ"מ. איש לא זז אף שבכל צריח היה תצפיתן אוויר שזה היה תפקידו. אחד מהם צעק: "השתגעתם?! עוד יעיפו אותי מהקורס..." צעקנו לעבר קבוצת המ"כים שעמדה במרחק מה: אלו מטוסי אויב, צריך לירות. זה לא שלנו! הללו התקרבו בריצה אלינו, אך בינתיים זוג המטוסים התרחק. היו קצת ויכוחים עם הגורסים שאלו מטוסי ישראל, אך הרוב הצטרף לדעתנו. דקות לאחר מכן הבחנו כי ממרחק, מהכיוון המקורי של היעף הראשון מגיעים שוב זוג מטוסי אויב בטיסה לא מאד מהירה (אינני יודע האם אלו זוג נוסף או סבב שני של המקוריים) ושוב צעקנו: "תרגולת נ"מ! לירות! לירות!" ושוב לא החלו לירות". בשלב זה, זוכר איתן "קפץ אחד המ"כים לנגמ"ש, החליף את החניך, כיוון בקור רוח את מקלע ה-0.5 לשמיים ופתח בצרור יריות. היו מספר קטן של נגמ"שים שירו. האירוע הסתיים תוך דקות ספורות, אך לא כך הדיבורים והשיחות על האירוע ועדיין לא הבנו כי פרצה מלחמה. דיברנו רק באירוע המקומי ובאי ביצוע התרגולת של "ארגז אש" כלפי מעלה. המפקד (אריק שקד) חזר מהתדריך ופקד לפזר את הכלים (כך כינינו את הנגמ"שים) כדי שלא יהוו מטרה נוחה להפצצת האויב "...

אחת הפצצות פגעה קרוב מאד למחסום שמיקמה הפלוגה. מפקד המחסום, רב"ט מוטי מרקו מתאר: "בהתקפה של המטוסים המצריים חשבנו שאלו "ווטורים". בהפצצה על "ג'בל כוס", פצצת נפל"ם התגלגלה לעברנו, אני

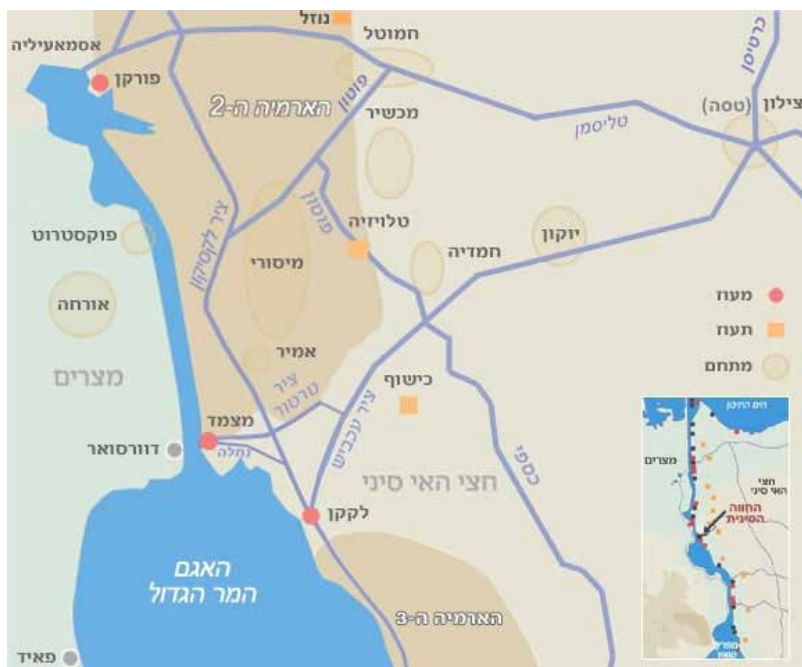
לא זוכר מי היה אתנו (היינו 3) התחלנו לרוץ לכיוון הנגמ"שים (כ- 2 ק"מ), כאשר קיר האש מאחורינו גרם לריצת שיא".

זיעה קרה מתפשטת בכל הגוף עם בוא ההבנה שזה לא חלום. השלווה המדומה התפוצצה באחת ברעם גדול.

מלחמה!!!

לוחמי היממה הראשונה

עמידתם האיתנה של לוחמי צה"ל הסדירים ביממה הראשונה, היוותה מרכיב חשוב בניצחון הצבאי בסיום המלחמה, כשלושה שבועות מאוחר יותר.

צירים ואתרים מרכזיים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ מקור: אינטרנט

מצב הפתיחה היה גרוע ביותר. המלחמה פרצה בהפתעה טקטית ואסטרטגית. מעט הכוחות הסדירים שהיו בסיני לא הופעלו בהתאם לפקודות: המעוזים לא פונו אך גם לא איושו, בהתאם לפקודה, בחי"ר מיומן כך שלא תרמו למאמץ המלחמתי ויתר על כן הפכו להיות נטל מבצעי ומנטלי.

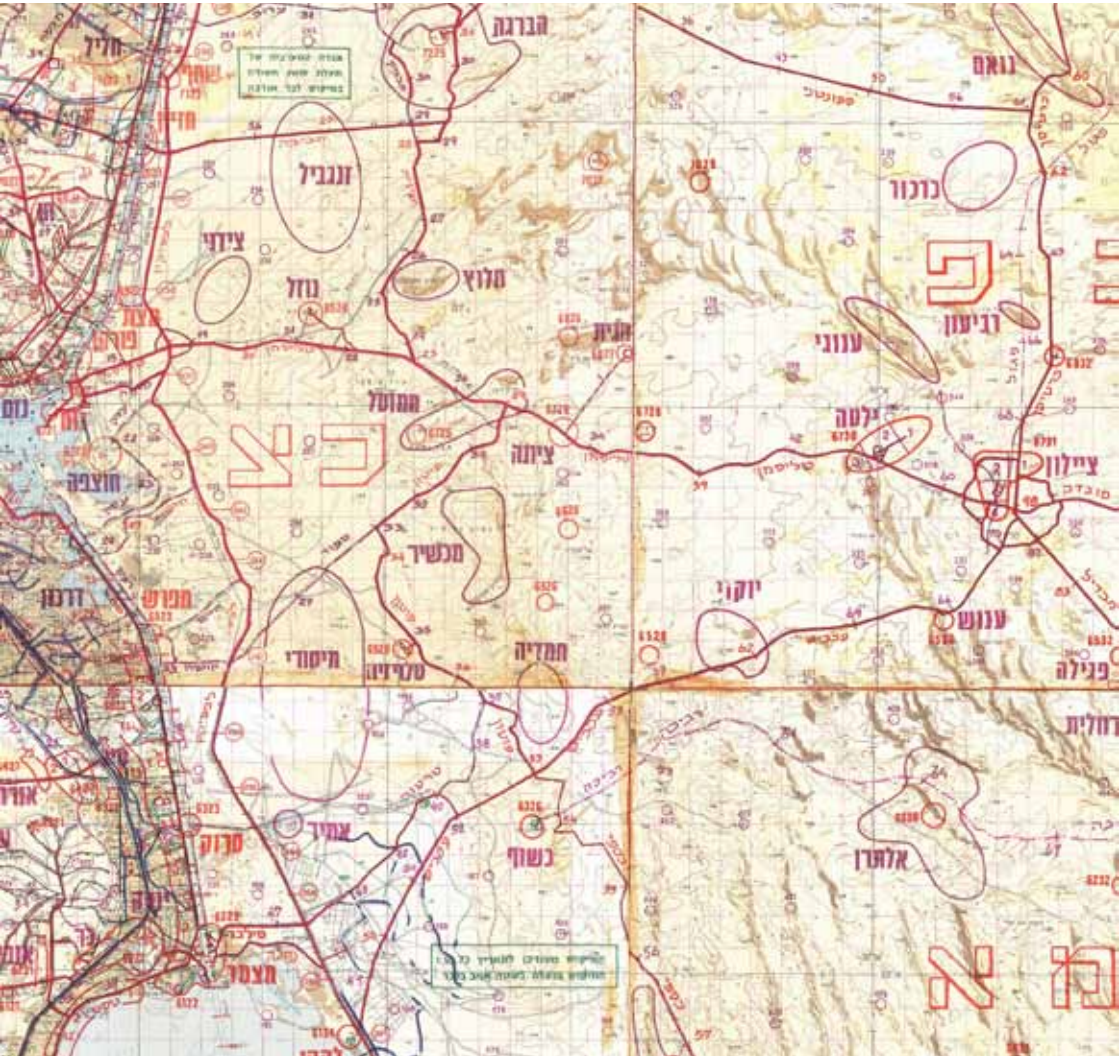
המצב בפרוץ הקרבות הוחמר גם בגלל מבנה הכוחות. צה"ל, באופן יזום, צמצם מאד את סד"כ הארטילריה והחרמ"ש וביטל בגודדי הטנקים הסדירים את מחלקות המרגמה. מהלך זה התברר כטעות חמורה: "אופי הלחימה של הצבא המצרי - חמש דיביזיות חי"ר מעובה בנשק נ"ט ונתמך בנ"ט מהגדה המערבית כנגד כוח קטן של שריון ישראלי סטטי שחסר חרמ"ש/חי"ר וארטילריה תומכת - היה מרשם

מעוזים ותעוזים נכון ל- 6.10.1973
מקור: אינטרנט

לשחיקתה העצומה של אוגדה 252 תוך מלחמת גבורה חסרת סיכוי של טנקים בודדים ומחלקות טנקים ללא ניהול קרב אוגדתי¹⁵. ובאותו נושא כותב גם אל"ם ד"ר זאב איתן: "סדר הכוחות, מוגבל ככל שהיה, לא היה מאוזן. הוא לא כלל את המינימום הדרוש בארטילריה ובחרמ"ש, בידיעה הברורה כי טנקים יצטרכו לפעול גם ביום וגם בלילה"¹⁶. "בימים הראשונים", כותב עמנואל סקל, "לחמו הטנקים ללא ארטילריה, חי"ר/חרמ"ש שחסרו מאד"¹⁷. הכותב מדגיש שגם בהמשך חסר מאד

כוח חרמ"ש משמעותי: "הצורך בחרמ"ש היה חיוני גם בשלב הבלתימה -
 לאבטח את הטנקים כנגד חי"ר אויב וגם בהתקפה - בעיקר כשהטנקים
 נמצאים בעמדות או במתחמי אויב מאוישים בחי"ר"¹⁸.

מפת קוד "סיריוס" של הגזרה המרכזית

בתנאים אלו פעלו הכוחות, הסדירים ברובם, כשהם מדוללים ומתדלדלים במהירות מבהילה עד להתייצבות כוחות המילואים. בדיעבד התברר שעמידתם של "לוחמי היממה הראשונה" היא ששיבשה את התכניות המצריות, הביאה למפנה במלחמה ותרמה תרומה משמעותית ביותר לניצחון זה"¹⁹.

לוחמי פלוגת "מקנס", היו חלק מאותה חבורה אמיצה של לוחמי היממה הראשונה שהוטלה באחת ובעל כורחה, לקרב.

ליל ה- 6.10 - 7.10 - ליל בלהות

הפלוגה נועדה לחבור לחטיבת האם שלה 460. החטיבה הגיעה לסיני עוד ביום שישי ונערכה באזור רפידים.

התקפת המטוסים על היב"א האיצה את תהליכי ההתארגנות בפלוגה ותוך זמן קצר פורקו "כסאות הגנן" ונמסרו לנהג הרכב המנהלתי של המ"פ שכונה "פופאי" על-מנת שייקח אותם לבית הספר לשריון.

הפלוגה נפטרה מצידוד עודף ושמה פעמיה מערבה לכיוון התעלה.

על פרק הזמן הראשון, מהתקפת המטוסים ועל הדרך של הפלוגה מערבה מספר איתן רייכמן מצוות 3: "המ"פ, אריק שקד, כינס את הפלוגה עם חזרתו מקבוצת הפקודות במפקדת החטיבה. הכינוס היה עדיין בשלשות כשלפני כל צוות ניצב מפקד הצוות, נראה כי זו תהיה הפעם האחרונה שנעמוד בשלשות עד לטקס סיום קורס המ"כים. הפקודה והתדריך היו קצרים: "המצרים התקיפו אותנו. היו אלו מטוסים מצרים שהפציצו. עדיין אין פרטים. אנו נצא לכיוון החטיבה שלנו שם נקבל את המשימות שלנו. "אה, ועוד משהו... " הוסיף אריק ואמר: "... התקבלה הוראה מהרבנות הצבאית כי עקב פעילות המלחמה יש אישור מידי להפסיק את הצום. כולם לשתות ולאכול משהו..." ואכן החברה פתחו מימיות ושתו. אני, שצמתי כל חיי חלקית גם לפני גיל 13 כי הגעתי מבית דתי/מסורתי החלטתי לנסות ולמשוך זמן אולי אוכל להמשיך

בצום עד סופו. בדיעבד למדתי כי מספר קטן של לוחמים נוספים קיבלו בליבם החלטה דומה מבלי לשתף אחרים בכך. עלינו על הכלים ונסענו. בדרך, כך זכור לי, קיבלנו בקשר ידיעה (שימשתי באותו הזמן נהג ולכן שמעתי ב- וי.אר.סי את כל התקשורת האלחוטית) שיש חשש כי מסוקים הנחיתו קבוצות של קומנדו - צייד טנקים וכי עלינו לסרוק את הסביבה. הערב החל לרדת ובשלב מסוים הודיע מישהו בקשר: "הצום נגמר, יום כיפורים יצא". ביקשתי אישור מהמפקד ועצרתי את הנגמ"ש. הוצאתי מימיה ושתייתי לרוויה. באותו מועד הבנתי כי גם אחדים אחרים נהגו כמוני. נדמה לי כי היה זה ויספיש ואולי גם שוקי כהן. המשכנו בנסיעה ובמשימה. הנהיגה הייתה ב"מדפים סגורים" לפי התרגולת של כניסה לקרב. נהיגה תוך הסתמכות על הפריסקופים הייתה לא קלה, וקושי זה ימשיך ללוות אותנו כל המלחמה". דוד ויסמן זוכר אף הוא את "שבירת הצום" האישית שלו "הוצאתי מהכיס סוכריה והכנסתי לפה. שברתי את הצום".

את משך הזמן שלקח להפנים את העובדה שפרצה מלחמה אפשר להדגים על-ידי האנקדוטה הבאה: בשלב הראשון נעה הפלוגה לצד הכביש רפידים - טסה מאחר ו"לנגמ"שים אסור לנסוע על כביש" בגלל הנזק שגורמות השרשראות לאספלט. רק כעבור כמה ק"מ "ירד האסימון" הכלים עלו על הכביש והגבירו מהירות.

רב"ט יגאל כדורי תאר זאת כך בשפה ציורית: "...התחלנו לנוע לכיוון טסה בפוזת של קורס מ"כים: שניים לפני, תנועה לקראת מגע, עם דגלים, מסודר. ידענו שפרצה המלחמה, אבל עדיין לא הבנו את המשמעות של העניין".

רב"ט צביקה פפר זוכר את דברי המ"פ בקשר כשהתחילה התנועה מערבה: "הוא אמר משפט שנשאר לי כל החיים: זה הדבר האמתי, יהיו פצועים, יהיו הרוגים ויהיו התקדמויות".

המ"פ, סרן אריק שקד מציין שהפלוגה הגיעה למלחמה מוכנה מאד. היא הייתה בשלב של סיום ה"מסלולים" בשיבטה, אותו שלב שבו מבוצעים

עשרות "מסלולי צוות", רבים מהם באש חיה ובוצעו גם רוב "מסלולי המחלקה". הוא קיבל החלטה שבמלחמה, בכל עת שתידרש הפעלה, הוא יעבוד על-פי ה"תרגולות". החלטה זו שירתה היטב את הפלוגה במהלך הקרבות.

מיד כשיצאה הפלוגה לדרך, החלו קולות המלחמה להישמע ברשת הקשר. בשלב התנועה מערבה עדיין הייתה תחושה שהמצב בשליטה וכוחותינו מצליחים להכיל את האירוע. מהקשר היה ברור שמתנהל "משהו גדול" אבל לא ניתן היה להבין את היקפו. התחושה שהכוחות בקו מסתדרים עם האירוע השתנתה תוך זמן קצר.

בדרך מערבה על ציר רפידים - טסה ניסה המ"פ ליצור קשר עם חטיבה 460 על-מנת לברר לאן להגיע אך ללא הצלחה.²⁰ קשר לא נוצר והפלוגה המשיכה לנוע מבלי שיש לה עדיין משימות ומבלי שיש לה קשר עם חטיבת האם שלה.

כשהגיעה הפלוגה ל"טסה גדוד" ("ציילון" במפת קוד "סיריוס"²¹) הבסיס של גדוד 184 מחטיבה 14 שהייתה חטיבת הקו אותה עת, נעצרה הפלוגה. המ"פ והסמ"פ ירדו לבונקר הפיקוד על-מנת לברר אם ידוע היכן חטיבה 460 ולנסות ליצור עמה קשר בעזרתם. אריק המ"פ מספר שפגש את מח"ט 14, אל"ם אמנון רשף, שאמר לו שחטיבה 460 הופנתה לגזרה הצפונית אבל "אתה נשאר כאן!". כך סופחה, או נכון יותר "נחטפה" הפלוגה ועברה ת"פ חטיבה 14 בגזרה המרכזית.²² אריק מסביר שאל"ם רשף היה גדול ממדים, איש מפחיד עם שפם גדול ולכן לא עלה בדעתו להמרות את פיו... וכך כמאמר ה"גשש החיזור" - "סופחנו".

בימים הראשונים פעלה הפלוגה ת"פ חטיבה 14 בגזרת גדוד 184 (בפיקוד רס"ן שאול שלו ז"ל), בהמשך ת"פ גדוד 196/79 (בפיקוד סא"ל עמירם מצנע) ובהמשך, החל מה- 12.10, לקראת הצליחה, עם חטיבת המילואים 421 (בפיקוד אל"ם חיים ארז).

הפלוגה נכנסה לשטח הבסיס לקבלת משימות, תדריך ומפות קוד.

יוסי שוחט הסמ"פ מספר על חווית הביקור בבונקר של "טסה גדוד": "אריק

שקד ירד לבונקר. אני ירדתי אתו גם כן, היה מזעזע. היה מחריד עם כל הצעקות מהמעוזים. זה היה ביום שבת ב- 6 - 7 בערב, כל המעוזים צרחו, ירדתי לבונקר בפעם האחרונה, זה היה מזעזע²³. עלינו ישר כי ההוראה הייתה לנסוע לתעלה להציל... זו הייתה ההוראה: לנסוע להביא פצועים. ואז נסענו בחושך "דוך" (ישר). הגענו לקו חת"ם ואז התחלנו להרגיש את הפצצות, כל הפגזים ירדו עלינו, אני חושב שפינינו שם שניים מהטנקים, לא הגענו למעוזים".

עמיר אילון, שבילה את הלילה הראשון בטסה מספר: "בבור" ישבתי עד שעת בוקר מוקדמת מאזין לדיווחים מסמרי שיער מהמעוזים".

המשימה הראשונה שקיבלה הפלוגה ממח"ט 14, אל"ם אמנון רשף, הייתה מודיעינית: לנוע על ציר ציר טסה - איסמעיליה ("טליסמן" במפת הקוד) לתעוז "נוזל" ולעדכן מה קורה שם ומה קורה בגזרה כולה.

בהוראת החטיבה, הפלוגה פוצלה לשני כוחות: מחלקה 1 הוקצתה לגדוד 184 ומחלקות 2 ו-3 בפיקוד המ"פ, סה"כ 7 נגמ"שים, יצאו מערבה לכיוון "נוזל".

בשלב זה ביקש יוסי שוחט, הסמ"פ, את נגמ"ש מ"מ 2 שישמש כנגמ"ש סמ"פ. מ"מ 2 רן עבר לצוות 2א' עליו פיקד באותה עת רב"ט ראובן וקסלר ז"ל²⁴.

התעוז "נוזל" שלט היטב על הגזרה שממערב לו וסביבו התנהלו בשעות הראשונות קרבות עזים עם חי"ר מצרי. לא היה ברור מי שולט במקום. מאחר שהיה מידע סותר - הפקודה לפלוגה הייתה להיערך לכיבוש.

הכוח נע לעבר "נוזל" בתנועה מבצעית לקראת מגע. בדרך לתעוז ראה המ"פ לאורך הציר משאיות נפגעות, כנראה מירי נ"ט שירו חיילי קומנדו מצרים, סימנים ראשונים שהעידו שהמצב רע. בסביבות 9 בערב, כמה מאות מטרים מהתעוז זיהה הכוח הבהקים מהתעוז והחל בהסתערות תוך ירי כבד והשתלט על המקום. התברר שהיה ריק. ההבזקים היו של תחמושת נק"ל שבערה והתפוצצה כתוצאה מפגיעת פגז. אריק מספר שהחליט לתקוף מדרום ולא מציר הכניסה הראשי לתעוז.

הציר מדרום היה מוכר לו מהתקופה בה היה מ"פ מבצעי בסיני ודרכו נהגו הכוחות לצאת מהתעוז לסיורים. תקיפת התעוז מכיוון זה נראתה לו נכונה יותר.

בהגיע הפלוגה לחצר התעוז, ירד כוח מהנגמ"שים וביצע סריקה רגלית מהירה.

צביקה יונגר מתאר: "אנו צב' של מקנס, נעים מערבה לכיוון טסה. מקבלים פקודה להסתער על תעוז נטוש שלנו. זו הייתה הסתערות מרשימה שבה הפלוגה מיישרת קו ויורה".

סג"ם דני מירון שהיה בנגמ"ש מ"פ זוכר שהתעוז נראה כאילו נעזב בחופזה: "כשהגענו לתעוז "נוזל" מה שראינו זה את ציודם האישי הפרטי של כל החיילים מסודר כמו במסדר יציאה ובחדר האוכל את הארוחה על השולחנות שמהם קמו החיילים בחופזה. מאוחר יותר הגיע טנק אחד בנסיעה איטית ובו מפקד ונהג. הוא אמר רק משפט אחד - "כל הפלוגה הלכה" והמשיך באיטיות לכיוון טסה". ומוסיף גבי ארביב ממחלקה 2 שעבר לנגמ"ש המ"פ את תחושתו הקשה מהמראה בתעוז. גבי, שהיה "מקלעוניסט", מצא בתעוז תמ"ק "עוזי" נטוש ולקח אותו במקום המקלעון שהיה תקול: "בהקשר לסריקה רגלית זו - יחד עם הנשק, הושאר ע"י חיילי התעוז ציוד רב ואוכל. עבורי היה זה הלם ראשוני לראות מוצב שננטש בצורה כזו ע"י חיילי צה"ל".

דקות לאחר שהפלוגה הגיעה ל"נוזל", ספג התעוז אש ארטילרית עזה. לראשונה בחייהם חוו חיילי הפלוגה על בשרם חוויה מלחמתית מבהילה. רב"ט צביקה פפר ממחלקה 3 נזכר: "זוכר בלילה, נתקלים משמאל, יורים כמו משוגעים, הרבה אבק וחול, רואים נותבים באוויר, שומעים פגזים באופק, התקפה ארטילרית עלינו. יורדים לתוך הנגמ"ש וממשיכים לנסוע דרך הפריסקופים, לא אשכח שהנהג, שהיה מצוין (איתן רייכמן או אבי לנדאו). שמחתי שהיה לי נהג טוב. בגלל המשקפיים - איבדתי את חוש הכיוון, לא יכולתי לראות טוב, והנהג המשיך לנסוע אחרי הנגמ"שים האחרים - יצאנו מהסכנה".

הארטילריה המצרית היעילה והעוצמתית תמשיך ותלווה את הפלוגה לאורך כל ימי המלחמה ואף תגבה מאיתנו מחיר דמים כבד, כפי שיתברר בהמשך.

נאמנים ל"תרגולת", סגרו הלוחמים את מדפי הנגמ"שים ויצאו במהירות מהאזור המופגז.

סג"ם רן, מ"מ 2 מספר על החוויה ולקחיה: "התרגולת הייתה לסגור מדפים ולהסתלק כמה שיותר מהר מהשטח המופגז. דבר זה התברר כטעות. המפקד מתקשה לראות את הנעשה סביבו דרך האפיסקופים ועדיף שישאיר חרך פתוח לצורך הצפייה. בכל מקרה הספקתי לראות את הנגמ"שים שלידי פונים חצי ימינה ואני ממשיך לשעוט ישר. עקב תקלה בקשר פנים או עקב הלחץ, ארנון, הנהג, לא שומע את פקודותיי ואנחנו היתנתקנו משאר הכוח. ירדתי למטה ועצרתי את הנגמ"ש בשיטה הידנית... מסביבי דממה. אין לי מושג היכן אנחנו. אני קופץ מהנגמ"ש עם המפה שאני פותח בפעם הראשונה ומצפן, חוזר לנגמ"ש ומדבר עם המ"פ ותוך מספר דקות, אולי 5 אולי מעט יותר שנראו לפחות שעה אם לא נצח, חובר לפלוגה. אלא, שהיציאה שלנו התבצעה דרך גדר התעוז וחוטי תיל הסתבכו במזקו"ם, דבר שאינו מומלץ... זמן לפנות את התיל שהסתבך בזחל לא היה ואת המחיר שילמנו זמן קצר אחר-כך".

נגמ"ש נוסף שניתק באירוע מהפלוגה אותר גם הוא במהירות והכוח יכול היה להמשיך במשימותיו.

היעד הבא היה לנוע צפונה על ציר החת"ם ("חזזית" במפת הקוד) ולתצפת מהדיונה הגבוהה "חלוץ" ובהמשך מאזור התעוז "הברגה". מאחר ש"ערפל הקרב" היה מוחלט החטיבה שיוועה למידע עדכני על המצב בשטח.

הכוח עלה לנקודת התצפית הראשונה ב"חלוץ" שמעל לציר. לאחר מספר דקות בנקודה זו, המשיך הכוח בדרכו.

כשהפלוגה החלה יורדת חזרה לציר, זחל נגמ"ש 2' שהיה בפיקוד מ"מ 2, ירד כתוצאה משילוב של חול וחוטי תיל ונתקע על גלגל ההינע. הנגמ"ש נעצר ללא יכולת תנועה.

כל ניסיונות הגרירה לא הועילו ובשל הלחץ מהחטיבה להמשיך בסיוור הוחלט להשאיר את הנגמ"ש ולבוא לחלצו בהמשך.
א' נשאר בודד בשטח, בראש הדיונה הגבוהה, על מדרון קדמי מערבי, צופה ונצפה ממערב.

ארנון בן-שלמה, שהיה לוחם והנהג של א' מספר על החוויה הלילית: "ליל שבת. חושך אני נוהג בנגמ"ש של רן סנדרס המ"מ. אנחנו נעים לכיוון התעלה, הבטן מכווצת בפחד, מה מחכה לנו ממול. מכסה תא הנהג לא נסגר, לא רוצה להשאיר אותו פתוח כי אז המאג לא יוכל לירות, אוחז בו ביד שמאל ונוהג רק ביד ימין - "נהג שמאלה", "נהג ימינה", "נהג האט", "נהג עצור", עוצר ביד אחת עם שני הסטיקים, יד שמאל אוחזת במכסה תא נהג, כל הנהיגה בחושך דרך הפריסקופים, מנסה לישר קו עם זה שמשמאלי, זוכר שאש נפתחת לכיווננו, מיליוני נותבים באוויר, צעקות בקשר, ואני עדיין עם יד אחת, "נהג אחורה" צועק לי רן, נוסע אחורה, "נהג קדימה", הנגמש לא אז. קופצים מן הנגמ"ש, פריסת זחל, לפי זכרוני תיל שהקיף איזה שדה מוקשים, לא זוכר בדיוק, אנחנו נשארים נגמ"ש בודד בשטח, פחד אימים. קוראים בקשר, רק לפנות בוקר שוחט מגיע לחלץ אותנו"²⁵.

בשלב זה הורתה החטיבה לפצל את הכוח. חלקו ימשיך במשימת הסיוור וחלקו יסייע בפינוי פצועים.

צוות 2 בפיקוד הסמ"פ יחד עם צוות ב' התפצל מהכוח לצורך משימת חילוץ הנפגעים, מחלקה 3 והמ"פ המשיכו לעבר התעוז "הברגה".

הפלוגה הופעלה על ידי מח"ט 14 למשימות אלו מאחר שהוא היה מוטריד באותן שעות משתי סכנות: האחת, שהמצרים יזהו את התפר בין חטיבה 14 לזו שמצפון לה, יחדירו כוחות ויבצעו איגוף. האחרת, השטח שבין מעוז "מצמד" למעוז "פורקן", שטח ברוחב של כ- 20 ק"מ שהחטיבה הייתה "עיוורת" לגביו ובהעדר מספיק טנקים היה בלתי מוגן לחלוטין. ב"תולדות מלחמת יום הכיפורים" של מחלקת ההיסטוריה של צה"ל מתואר העניין כך: "...כמו-כן "לקח" המח"ט פלוגת חרמ"ש סדירה שנועדה לחטיבה

460, והציב אותה בתעוז "הברגה", מחשש שהכוח המצרי יחדור מצפון ל"חזיון"²⁶.

בפועל אכן המצרים צלחו בין "מצמד" ל- "פורקן" ויצרו את אחד המוקדים שהקיזו את דמו של צה"ל בהמשך המלחמה - באיזור המתחמים "מיזורי" ו- "אמיר", הידוע יותר בשמו הפופולרי - "החווה הסינית"²⁷. המח"ט, שהכיר את מגבלות התצפית לעבר איזור זה וידע על קיפולן של התצפיות הבודדות בגזרה זמן קצר טרם נפתחה האש, הטיל את משימת התצפית על פלוגת "מקנס". הפלוגה שכללה בשלב זה 4-5 נגמ"שים בלבד, הונחתה לאבטח ולבצע תצפיות באזור שממערב ל"הברגה" לכיוון צפון ומערב. משימה זו נמשכה עד שעות לפני הצהריים של ה- 7.10.

מארב מצרי לכוח יוסי

במקביל עסק כוח הסמ"פ בפיקודו של סגן יוסי שוחט, שכלל את הצוותים 2 ו- 2ב', בפינוי פצועים מכוחות שהיו לאורך ציר "טליסמן" וציר החת"ם והבאתם לתאג"ד באזור טסה. דני סנדרוביץ (סנדי), שנהג את נגמ"ש 2 מספר: "היינו מגיעים לטנקים הייתי פותח כבש מעמיס פצועים ומפנים אותם לטסה, שם הייתה מרפאה. אני זוכר את הפחד שלי כשהיינו נוסעים לכיוון התעלה וההקלה שהייתה כשנסענו עם הפצועים חזרה". כוח הסמ"פ הספיק לבצע 2 או 3 סבבי פינוי.

לקראת אור ראשון נעו 2 הנגמ"שים מזרחה על "טליסמן" לכיוון טסה²⁸ וכשהגיעו בערך למחצית הדרך בין "טסה חטיבה" ("לטה" במפת הקוד, מטה חט" 14, מערבית ל"טסה גדוד") לצומת "טליסמן" - "חזזית" (ציר החת"ם) ניתכה עליהם לפתע אש ארטילרית מדויקת, אש נק"ל וכן נורו לעברם פצצות RPG. שמוליק פלאום, מאגיסט בצוות 2 רשם לפני יותר מ- 30 שנה את הפרטים הבאים: "...נוסעים ל"נוזל" חוטפים התקפה ארטילרית לא מוצאים נפש חיה, ממשיכים לכיוון התעלה מחלצים מהכביש 3 טנקיסטים. חוזרים לטסה. תחושת הקלה. חוזרים לכיוון התעלה שוב לאזור "נוזל" ... נפילה של פגז כ- 50 מ' מאתנו. צללנו לתוך

הנגמ"ש. הסמ"פ נשאר בחוץ כדי לכוון את הנגמ"ש. ההפגזה הלכה והתחזקה, אחרי הראשון החלו לרדת עלינו פגזים ללא סוף, לפתע שמענו את מפקד ב' רוזנר צועק בקשר "נפגעת! נפגעת! איפה אתם נמצאים?" הסמ"פ כיוון אותו בעזרת פרוז'קטור ואחר-כך בעזרת ירי צרורות והסתבר שהם ממש קרובים. התחלנו לנוע ואז ירד פגז ופצע את הסמ"פ ברקה אבל הוא התגבר על הפגיעה". הוא מוסיף: "לא זוכר בבהירות את האירוע למעט זה שאחרי ההתקלות הזכרנו נ"ט שהחליק על הגחון של הנגמ"ש ועלה לכיוון הצריח. אבל לא היה פיצוץ".

סנדי מוסיף ומספר: "נסענו כשאני נוהג בתוך התא אך מסיבה כלשהיא עם מדף פתוח. פתאום עולה גל אש מטרים ספורים לפני הנגמ"ש ועולה על הנגמ"ש. אני מתרומם ומסתכל אחורה ורואה את שוחט, הסמ"פ מרוח על הסיפון. אני קורא לו בקשר "המפקד! המפקד!" אבל הוא לא שומע. אני נותן גז לכיוון כללי שמשם באנו ודוהר דרך השטח עד שאני מגיע לכביש..." לגבי מה פגע לפני הנגמ"ש הוא משוכנע ש"הפגיעה לפני חזית הנגמ"ש לא הייתה מפגז ארטילרי אלא מנשק נ"ט כלשהו". שמוליק פלאום ממשיך בתיאור: "אש מכל הכיוונים כדורים של אש זוהרים ומה לא". סגן יוסי שוחט, הסמ"פ, זוכר את האירוע כך: "ההתקלות הייתה על ציר החת"ם בנסיעה על הכביש לכיוון צפון הצוות שלי בנגמ"ש המוביל. זה היה בחושך. פגיעת פגז על הכביש ושושנה של רסיסים. רסיס אחד טס ישר לפרצופי. הטיתי את הראש שמאלה והרסיס פוגע בעצם הלחי. מזל שלא בעין ולא ברקה, במקומות הרכים. לא זכור לי שהתעלפתי או אבדתי את ההכרה. מיד נחבשת. באותה ההתקלות נפגע גם הנגמ"ש של רוזנר. לא זכור לי שלב נוסף בהיתקלות כמו ירי נק"ל".

צוות ב' שנע מאחור נפגע מ-2 רקטות RPG שהגיעו מצד ימין, מדרום לציר. רקטה אחת חדרה לתא הלחימה, דרך הזבילים של פצצות המרגמה והתפוצצה סמוך לרגליו של המש"ק רב"ט מוטי רוזנר שפיקד על הנגמ"ש באותה עת, ופצעה אותו בפניו וברגלו. הרקטה השנייה חדרה למנוע. הזבילים של פצצות המרגמה החלו בוערים והצוות השליך אותם מהנגמ"ש

החוצה. יאיר ליאופולד, הנהג של 'ב2' מספר: "אני זוכר את הפיצוץ האדיר והאור החזק אשר ראיתי דרך הפריסקופים שסנוור אותי. ה-VRC עף לי מהראש, והראש שלי פגע בעוצמה בברזל של תא הנהג... היה פיצוץ חזק והבזק אור בתוך הנגמ"ש. הנגמ"ש נדם. זרקנו את הזבילים הבוערים החוצה".

הנגמ"ש הפגוע הצליח באופן פלאי לחלץ את הלוחמים מהמארב ו"שבק חיים" רק לאחר שהביא את הצוות למקום מבטחים, סמוך ל"טסה חטיבה". בנסיעה עלה ממנו עשן שחור כבד, כנראה כתוצאה מפגיעה בצינור הדלק. רב"ט דוד קנפו, המש"ק שהיה בתא הלחימה מספר שכל מי שראה אותם אחר-כך חשב שנכוו מאחר וכול הצוות היה מפויח מכף רגל ועד ראש.

רב"ט מוטי רוזנר שפיקד על הכלי בעת הפגיעה מספר על "חויית" המארב: "היינו 2 כלים: שוחט ואני. שוחט כיוון אותנו לתעוזים, נכנסנו לאחד מהם, שוחט העלה אנשים, כשיצאנו מהתעוז, הייתה הרעשה ארטילרית, ומשם נפרדו דרכנו, לא ראיתי אותו יותר, הנגמ"ש נפגע משני RPG. פגיעה בצדו הימני שגרמה לפציעות בכלי, ירו עלינו ממארב כולל מטחי ארטילריה כל דקותיים, לשמחתי אחד החניכים שהיה בתא לחימה תיקן

אותי כשאמר לי שאנו נוסעים לכוון התעלה, כששאלתי אותו מ"היכן אתה יודע?" אמר לי אני זוכר את השעורים שהעברת על הכוכבים ולפי "הדובה הגדולה" אנחנו נוסעים הפוך, התבוננתי, הוא צדק, עשינו 180 מעלות ואיך שהוא הגענו לתאג"ד...". רב"ט דוד קנפו זוכר שלאחר ההיתקלות הוא החליף את מוטי בצריחון. גם לו זכור הסיפור של ניווט על-פי הכוכבים. פרד מספר שהסיפור ש"התגלגל" בפלוגה לאחר האירוע היה שדוד קנפו "תפס תנומה" קלה, "חרופ" בעגה הצבאית וכשהאירוע התרחש הוא התעורר ושאל בכעס "מי מזיז לי את הקסדה?!".

פרד מוסיף שמאז, בפגישותיו עם אמריקאים, הוא מספר את סיפורו של נגמ"ש 2ב' המוכיח את עליונות התעשייה האמריקאית בזכות חברת GMC שייצרה את המנוע של 2ב'...

שאלת הירי של הכוח בזמן ההיתקלות שנויה במחלוקת: פרד זוכר שהיה ירי מסיבי של הנגמ"ש: "השטח שרץ באנשי קומנדו מצריים, הייתי מאגיסט, וכמה פעמים פספסתי מטרות, פלאום ואזולאי החליפו אותי, קיבלתי מקלעון כי בקורס חרמ"ש היה לי מקלעון שמשום מה הנצרה תמיד נפלה אבל שירת אותי בנאמנות עם 7 שריתות (מצרים מתים). המצרים ירו אר. פי. ג'י. ודפקו את נגמ"ש 2ב' (של המ"כ רוזנר) זרקו רימונים. אזולאי חטף רסיס בזרוע והתלונן שפספסתי את המטרה. אני סרקתי בירי כל גבעה ושית. אחרי ליל אימים חזרנו על ציר "טליסמן" לכיוון טסה".

אחרים לא זוכרים ירי כלשהו. בכל מקרה יצוין שכאשר 2ב' הסתובב חזרה מזרחה, הוא לא נפגע שנית מאותו מארב ובנוסף, למחרת התגלו במקום המארב 8 - 12 גופות של חיילים מצריים, מטולי RPG, נשק וציוד אישי. גם דיווחי הקשר ותחקיר שבוצע ב- 1975 בהשתתפות המ"פ, סרן אריק שקד, מדברים על ירי: המ"פ: "..הוריתי ל- 2 הנגמ"שים הבלתי פגועים לחזור לאזור המארב, לסרקו באש ולהמשיך במשימה לעבר טסה. כעבור יומיים סרקתי שנית את האזור והבחנו ב- 8-12 גויות של חיילי אויב ומספר רב של מרנ"טים אר. פי. ג'י.²⁹ ביומן הקשר רשומה

הודעתו של המ"פ בקשר: "סמ"פ "מקנס" נתקל באויב תוך כדי פינוי פצועים לטסה. נגמ"ש אחד נפגע, 2 מפקדים ו- 2 חיילים נפגעו. הכוח חיסל את המארב"³⁰.

שמוליק פלאום זוכר שירו עליהם אך לא זוכר שהוא ירה בתגובה. "אני לא ירתי!!", אני גם לא זוכר דמויות או אנשי קומנדו שירינו עליהם ובכל זאת אני זוכר מצוין את שובלי או כדורי האש שטסו לכיוון שלנו ולא ידעתי מה הם". מאידך, מוטי אזולאי דווקא זוכר הרבה ירי של הצוות: "באותו לילה פרקתי עול. הייתי מאגיסט ויריתי בלי פקודה נותבים למטרות שהיו בצד השמאלי של הנגמ"ש כנראה לכיוון דרום³¹. היינו בדופן שמאל שלושה, פלאום, פרידריך ואני והתחלפנו לסירוגין. יתכן שבלקך היה שם גם כן ולאחר שנפגע ירד מהמצבה של הירוסים. סביר שפרידריך היה מקלעוניסט ופלאום ואני ירינו מהמאג לסירוגין. בגלל החשיכה לא הבחנתי באותה עת בפגיעותי. הירי היה לפי התו"ל שייצור אש נותן הגנה לרק"ם. בין לבין הייתה פגיעת אויב שהחטיאה את הנגמ"ש שלנו עליו פיקד יוסי שוחט. אינני יודע אם זה היה טיל סאגר או פצמ"ר או ר.פי.ג'י. עפו רסיסים זיהיתי כיווני נסיעה לפי "הדובה הגדולה" ו"כוכב הצפון".

אירוע קשה נוסף קרה לצוות נגמ"ש 2 כשהיה בדרכו לטסה. מספר טנקי פטון צה"ליים נעו לקראתם בחושך על הכביש. הנגמ"שים, כש- 2 מוביל ירדו לשוליים על-מנת לתת לטנקים לעבור. כל קני הטנקים היו מופנים קדימה למעט אחד שפנה לכיוון הנגמ"שים ופגע בראשם של שני לוחמים: דני בלקר ופרידריך (פרד) ליטבר. דני בלקר איבד את הכרתו ופרד איבד 3 שיניים. מספר פרד: "לכיווננו נסעו מגחים, אחד מהם הסיט את הקנה, סנדי שבר, שוחט לא היה בצריחון נפגע קודם מרסיס בפנים, בלקר חטף את הקנה בפנים, למזלי הקסדה שלי לא הייתה רכוסה, הקנה העיף את הקסדה ו- 3 שיניים, פלאום צעק: "פרידריך מת!" עניתי לו "סבתך מתה!". והוא מוסיף: "איבדתי את ההכרה לכמה דקות". חלק מהאנשים כגון פרד משוכנעים שהאירוע עם קנה הטנק היה אחרי המארב, בהמשך

הדרך לטסה. פרד זוכר: "האירוע היה בהחלט אחרי המארב. דהרנו לכיוון טסה היות ונפצענו. הורידו אותנו בתאג"ד. את שוחט, בלקר, רוזנר ואני עבדכם". לעומתו סנדי טוען שהאירוע עם הטנק היה לפני המארב: "הפגיעה מקנה הטנק התרחשה לפני ההתקלות במארב (היינו בתנועה לטסה כשייסי בצריח). התנועה הייתה מדרום לציר כשהנגמ"ש נוסע מזרחה וטור הטנקים נעים על הציר מערבה. הקנים של כל הטנקים בטור היו מצודדים ימינה, צפונה, ורק טנק בודד צודד דרומה ולכן נפגענו. המארב ממנו נפצע שוחט אירע בסבב מאוחר יותר".

כשהגיעו לתאג"ד קיבלו הפצועים טיפול ראשוני. את דני בלקר פינו עם זעזוע מוח, את מוטי רוזנר פינו לטיפול בפגיעה בפנים, והסמ"פ יוסי שוחט ופרידריך סירבו להתפנות, קיבלו טיפול במקום וחזרו לפלוגה.

מוטי אזולאי שרסיס פגע בזרועו מספר: "אני חושב שחדר רסיס קטן ולא משמעותי ליד שמאל שלי שעשה לי שריטה כי בבוקר כשהגענו לטסה דיממתי קלות והייתי מפוייח לגמרי. כושי ממש. כשהגענו לתאג"ד בטסה בבוקר ירדתי לברר את מצבי. החובשים והרופאים היו עסוקים ובטראומה עם כמות נפגעים חמורה ובלתי צפויה ואמרו לי שהכול בסדר מבחינתי, מה שהתברר כנכון. אינני זוכר האם נחבשתי". על הטיפול שעבר בתאג"ד מספר יוסי: "ישנתי איזה 12 שעות, המ"פ כבר החליף אותי, ואני התעצבנתי, הרופא אומר לי: "למה אתה לא נוסע לרפידים לתפור?", "תתפור עכשיו!" אני אומר לו "אבל אסור לי". "תתפור!" אני אומר לו, לקח אותי למרפאה ותפר, אחרי שבוע הורדתי את התחבושת יצא חלק לגמרי, ואחרי יומיים הוציאו את התפרים, וזהו". פרדי מספר שההתעקשות של יוסי לא להתפנות למרות שנפצע עשתה עליו רושם חזק.

חילוץ מ"חלוץ"

צוות נגמ"ש 2א' שהיה תקוע על הדיונה ניסה במהלך הלילה לחלץ עצמו

על-ידי פריסת השרשרת התקועה והחזרתה למקומה בצורה תקינה. הניסיונות בוצעו בשקט כשאת הלמות הפטישים, להוצאת הפינים בין חוליות השרשרת, משככים ע"י שמיכה או כפי שזוכר טובי בנששון, על-ידי חולצה שאחד החבר'ה נידב למשימה. הכל נעשה בחושך כשהזחל הפגוע היה בצד המערבי, קרי- לכיוון האויב. הניסיונות כשלו, בגלל החול העמוק לא ניתן היה לשחרר את הזחל.

במקביל, שימש הנגמ"ש עמדת תצפית שתצפתה על הנעשה בגזרה אך בהעדר אמצעי תצפית בכלל ואמצעים לראיית לילה בפרט, יעילותה הייתה מוגבלת.

עם אור ראשון התגבר החשש שהאויב יזהה את הנגמ"ש מה עוד שלא היה ברור מתי יתאפשר חילוץ.

זמן קצר מאד לאחר שהשחר עלה, התרחשו שני "אירועי חיל-אוויר". האירוע הראשון התחיל ברעש חזק של מטוס, ככל הנראה סקייהוק, הטס בגובה נמוך מאד ומאחוריו טס "עמוד חשמל", טיל קרקע אוויר SA2 ("סאם 2").

המטוס "גילח" את ראש הדיונה מעלה ענן חול, מטרים ספורים מעל הנגמ"ש או כפי שציין יומטוב (טובי) בנששון שהאירוע קרה: "פשוטו כמשמעו - מעל ראשנו", ונמלט מפגיעה. חלקיק שניה אחר-כך פגע הטיל בדיונה והתפוצץ בלהבה גדולה. בנס לא נפגע איש מיושבי הנגמ"ש. איתן מיכאלי מלוחמי הצוות מתאר את האירוע: "מחזה מרהיב נוסף היה זה של מטוס סקייהוק ישראלי טס בשמיים, ואחרי רודף במהירות גבוהה "צינור" ארוך גדול ומאיים (טיל סובייטי אפשר SA2) הטיס צלל לכיוון הקרקע וה"צינור" דלק אחרי. לפתע הזדקר המטוס כלפי מעלה, ואילו הטיל כשל במרדף והמשיך מעופו עד שפגע בקרקע - אני נשמתי לרווחה".

האירוע השני התרחש כמעט באופן סימולטני. מצפון לדיונה, באזור "הברגה" נפגע מטוס של ח"א (כנראה גם-כן סקייהוק) והתרסק קרוב מאד לנגמ"ש צב'. מפקד הנגמ"ש, סג"ם יעקב (קובי) כספי נשרט מרסיס בזרוע שמאל. יוסי גרינפלד, הנהג של צב' זוכר את פגיעת הרסיס בקובי:

”מהתרסקות הסקייהוק או מטיל ה- סאם“.

החבר'ה זוכרים שהטייס צנח, יש הזוכרים אפילו מסוק המחפש אותו, אך עד היום לא ברור מה עלה בגורלו.

על האירוע מספר סג”ם כספי שהיה עם הכוח שתפס עמדות באזור התעוז “הברגה”. לדבריו, השחר עלה ומנקודת התצפית ראו קרב בין כמה טנקים שלנו לטנקים מצריים. לפתע החלה ארטילריה כבדה על התעוז. הכוח נע ותפס עמדות חדשות ממזרח לתעוז ושם התרסק המטוס.

גבי ארביב שנהג את נגמ”ש המ”פ מספר על אירוע נפילת הסקייהוק: ”כל הנגמ”ש הזדעזע ואף עף עליו חול רב. המטוס התרסק מעבר לגבעה שעליה היינו“.

זמן מה לאחר מכן הגיע המ”פ, מלווה בטנק, לדיונה שעליה היה א2 כשהוא מלווה בטנק. הטנק גרר את הנגמ”ש לרגלי הדיונה. תוך דקות ספורות, שהחיילים הגדירו כ”שיא גינס“, הוסר הזחל הסורר, הותקן מחדש לאחר ניקוי המזקו”ם מחוטי התיל והנגמ”ש חזר לכשירות מלאה. כזכור, יש חיילים שזוכרים שהיה זה הסמ”פ שבא לחלץ ולא המ”פ. יוסי שוחט, הסמ”פ מתלבט אף הוא בשאלה מי חילץ: ”...בטסה בוצע פינוי ואותי תפרו כי לא הסכמתי להתפנות לרפידים לצילום. לי זכור שהתעוררתי מתישהו בצהרי יום ראשון. לא ברור לי למה אני זוכר שמיד רצנו שוב לציר החת”ם לחלץ את הנגמ”ש שפרס זחל והיה תקוע על דיונה גבוהה בתצפית לכיוון דרום מערב, מדרום לאותו ציר חת”ם שבו נתקלנו בלילה. החילוץ לא היה פשוט כולל ירידה דרך הסכין של הדיונה“. גם שמוליק פלאום מצוות 2, שהיה עם הסמ”פ זוכר שהוא היה בנגמ”ש שפרס “זוכר שפרסנו זחל - פחדנו מצלפים, אזור דיונות“. ומאידך הוא משוכנע שלא החליף צוות כל המלחמה... והוא מנסה להיזכר: “התמונה של הזחל הפרוס אצלי בראש חזק כולל תמונת האזור של הדיונות רק לא ידעתי את המיקום. אני גם לא זוכר איך הגעתי באיזה כלי. יכול להיות מצב שיצאנו צוות מצומצם כדי לפנות את הצוות של הכלי. לא יודע אם מדובר ב- 2א’ אולי כלי אחר. בטוח שלא הגעתי לשם לבד ואני זוכר גם

פחד. זוכר 100%. התמונה בראש! אור יום, עומד במדרון של דיונה. חזית לכוון המדרון. לא זוכר צוות ולא יודע איך הגעתי ועם מי. לא נכחתי בשלב שבו היה טנק. היה שלב של ירי נק"ל בבודדת".

פרידריך וסנדי לא זוכרים שהיו בחילוץ ולכן להערכתם צוות 2 לא השתתף. הם מעריכים שכנראה הזיכרון, ולא בפעם היחידה, מתעתע. פרד מספר: "...אחר-כך חזרתי עם שוחט, מצאתי אתכם (את הצוותים של 1 ו-2) מתחת לרשת הסוואה וקנפו כיבד אותי בקפה. רעדתי בכל הגוף, לילה ראשון במלחמה, בחור בן 19. אבל הביחד של החברה פעל כתרופת קסם. חזרתי לעצמי". כלומר - מהטיפול חזרו שניהם, שוחט ופרד, לנגמ"ש שהיה מתחת לרשת הסוואה.

קו דקיק לא רציף

על מדף קטן, בחדרי הצוערים בבית הספר לקצינים, היו מונחים שני ספרים לקריאת חובה: "שכר האומץ" של קורט אנדרס ו"אנשי פאנפילוב" מאת אלכסנדר בק. ב"אנשי פאנפילוב" מתאר מפקד הבטליון (גדוד) את מצבו בחזית: "לבאטאליון שלי הוקצו 7 קילומטרים לאורך חופה של רוזה המתפתלת. לפי התקנון, הרי גיזרה כזו בקרב גדולה מדי גם לחטיבה"³². על קו התעלה שאורכו כ- 120 ק"מ צריכות היו להגן על-פי התוכניות 3 אוגדות. בפועל היו לאורך הקו, עם פרוץ המלחמה 3 חטיבות בלבד, שחלק מהן הגיע לקו רק כמה שעות לאחר שהמלחמה פרצה בשל החלטת הפיקוד לשנות ברגע האחרון את התכנית המקורית "שובך יונים"³³.

התמונה שהתגלתה עם אור ראשון הייתה של מדבר רחב ידיים למלוא העין ורק כוחות בודדים של צה"ל, טנקים בודדים מפוזרים בשטח, הרבה כלים פגועים, חלקם עדיין בוערים או מעשנים ומסה אדירה של כוחות מצריים שעל חלקה צפתה הפלוגה ועל השאר שמעה ברשת הקשר הסוערת. התחושה מקפיאת הדם הייתה שגם מאחור אין אף כוח רציני ועל כוחות צה"ל הדלילים והמתדלדלים במהירות בקו הראשון לעצור את השיטפון. אבל אין ברירה - כסיסמתם של הפנפילובאים: "גדולה רוסיה ולסגת אין לאן - מאחורינו מוסקבה". מלפנים ומאחור אין אף אחד, רק הכוחות

המועטים המפוזרים אי פה ואי שם ומסה של כוחות מצריים העולים מהמים.

בכל גזרת התעלה החזיק צה"ל 10 פלוגות חי"ר וחרמ"ש שלרשותן עמדו 12 סוללות ארטילריה עם 52 קנים בסך-הכול. מולם עלה גל ראשון של כ- 40,000 חיילי חי"ר מצרים עם מעל 2,000 קני ארטילריה ואמצעי נ"ט מרובים.³⁴

חטיבה 14 החזיקה בגזרה המרכזית והצפונית יחד עם חטמ"ר 275 עם 3 גדודים כשגזרת כל גדוד 40-50 ק"מ ומולן עמדו 1-2 דיביזיות חי"ר מצריות משופעות באמצעי נ"ט וקני ארטילריה.

חטא על פשע חטאו קברניטי הצבא והדרג המדיני שדגלו במדיניות תקציבית וטקטית שצמצמה מאד את כוחות החרמ"ש ואת המרגמות האורגניות שהיו בגדודי השריון הסדירים והשאירו את כוחות הטנקים, שדווקא התעצמו, ללא הגנה נגד החי"ר המצרי באמצעי נ"ט חדישים. בסימפוזיון שנערך פחות מ- 4 חודשים לפני המלחמה סוכם להשאיר את האוגדה ללא חי"ר ועם מעט מאד חרמ"ש ומעט ארטילריה. "כך, בתהליך מתמשך של קריאה לא נכונה של מפת המלחמה הבאה ובמשולב עם הזנחת החרמ"ש האורגני, מצאו עצמן עוצבות השריון מוטלות ללחימה כמעט ללא חי"ר או חרמ"ש ביחידות הסדירות... החרמ"ש שנותר בסדיר (על גבי נגמ"שים) ובמילואים היה ברמת אימון לא מספקת"³⁵. לא פלא, אם-כן, שבהמשך המלחמה הופתעו מפקדי חטיבה 421 מרמת הביצוע הגבוהה של הפלוגה. זה כלל לא היה מצופה ממנה.

בהיעדר כוחות משמעותיים של צה"ל בקו, הצליחו המצרים להחדיר, מיד עם פרוץ המלחמה, חוליות קומנדו לעומק של 10 ק"מ ויותר אל תוך השטח שבשליטת צה"ל על-מנת לשבש את התנועה על הצירים ולפגוע בכוחות צה"ל המצומצמים ממילא. כבר בשבת, בשעה 16:00 לערך, הגיעו כמאתיים חיילי חי"ר מצרים לאזור התעוז "טלוויזה", כ- 8 ק"מ מהקו (יתכן שהונחתו במסוקים). כוח מפלוגת החרמ"ש הסדירה של גדוד 184 הניס אותם לאחר קרב קצר.

כל טנק וכל נגמ"ש שנפגעו, הפחיתו ממצבת הכוחות של צה"ל כוח

משמעותי. לכל לוחם שנפגע - לא היה תחליף.

הפלוגה צפתה בלא מעט תמונות קשות במיוחד בהם נפגעו מטוסי חיל-האוויר מטילי נ"מ. התמונות היו עצובות ומדכאות במיוחד לאור התחושה שנוצרה שגם חיל האוויר הכול יכול, שעליו התבססה במידה רבה עוצמתו של צה"ל, לא יכול לתת מענה. בכל תקיפה התרומם "יער של עמודי חשמל" לעבר המטוסים ורבים, רבים מדי, נפגעו. מספר מנחם שקולניק מ-1971: "אני זוכר בעת שעמדנו לאורך הצירים המרוחקים מתעלת סואץ, איך רביעיות של פנטומים טסו מערבה לכוון התעלה וכשחזרו משם, בדרך כלל לא חזרו כל המטוסים. ובנוסף כוחותינו "המהוללים" על הקרקע, קיבלו את פניהם בירי נ"מ".

באוויר רחפה השאלה, מדוע אין ארטילריה? התחושה הייתה שכמה סוללות נוספות יכלו למרר למצרים את החיים ולעכב, אם לא למנוע לחלוטין את הקמת ראשי הגשר. שאלה זו תשוב ותעלה לא אחת גם בימים הבאים בעיקר לנוכח הארטילריה המצרית המסיבית³⁶ שנחתה על הפלוגה כמעט ללא הפוגה לכל אורך המלחמה.

המחשבה הייתה שהדבר היחיד שניתן לעשות במצב שנוצר - להרוויח זמן ולהחזיק מעמד עד שיגיעו כוחות המילואים ועד כמה שניתן לשמר את כוח האש שעוד היה קיים.

את המשך הבוקר של ה-7.10 "בילו" מחלקה 3, צוות 2א' והמ"פ בתצפיות לאורך ציר "חזזית", תעוז "הברגה" וציר "חביבה" (מקביל וממערב ל"חזזית") עד מעט מצפון לציר "אבנית" (ציר אורך שהווה גבול גזרה צפונית של חטיבה 14). לפלוגה לא היו אמצעי תצפית נאותים. כל מה שהיה לה להציע למשימה היה משקפות אישיות 8X30 שהיו לקצינים ומשקפת 7X50 אחת שהייתה למ"פ. העדר אמצעים מינימליים פגע ביכולת להביא מודיעין איכותי יותר. מ"מ 2 זוכר שזיהה טנקים אך התקשה לזהות האם אלו טנקים ישראלים או של האויב. בעיה זו חזרה על עצמה בכל פעם שנדרש מן הכוחות זיהוי מדויק ולא זיהוי כללי.

נקודות התצפית הוחלפו בתדירות גבוהה בהתאם לצרכי המודיעין של החטיבה אך בעיקר עקב ארטילריה מצרית כבדה ומדויקת שליוותה את

הפעילות. בכל פעם שהפלוגה דיווחה על מיקומה לא חלפו יותר ממספר דקות עד שפגזים התחילו מתפוצצים לידה. צביקה יונגר ויוסי גריפלד מ-33 נזכרים בסכנות נוספות שהיו מנת חלקה של הפלוגה: "המשכנו מערבה. החל ירי טנקים לעברנו ובבוקר "שיפרנו לאחור", הכי מהר שיכולנו". סג"ם דני מירון מנגמ"ש מ"פ נזכר שאחת העמדות שבהן התמקם הכוח היה בסמוך לסוללת ארטילריה. בשלב מסוים התקבלה התרעה לאש נ"ס וכל הכוחות בסביבה התפנו במהירות, כולל הסוללה. ואכן - דקות ספורות אחר-כך ירדה הפגזה כבדה על המקום.

צביקה פפר זוכר מאותו יום התקפת מטוסים שהייתה מבחינתו אירוע מכונן: "...ההתקדמות שלנו לעבר התעלה. הייתי מפקד על נגמש 3א' (אולי 3ב')³⁷. אנחנו מתקדמים, ואז - התקפת מטוסים. התפזרנו כפי שלימדו אותנו. נסיעה ימינה ושמאלה, אני בצריח על ה- 0.5 צועק לחיילים - התקפת מטוסים, והרגליים שלי משקשקות. רק ברגע הזה תפשתי שאנחנו במלחמה".

בהמשך הבוקר, עקב התרעה על קומנדו מצרי העלול לסכן את ציר "ספונטני", את כוח סמג"ד 184 ואת התאג"ד שהוקם עליו, הוטלה על הכוח משימת האבטחה של ציר "ספונטני" ממפגש "חזזית" מזרחה.

כחלק ממשימת האבטחה ביצע הכוח לא אחת "סריקה באש". חלק מהסריקות התבצע באש לעבר מקומות חשודים כאפשריים למארבים. באחד המקרים סרק כוח של הפלוגה אזור חשוד, כמה דקות לאחר שהפלוגה ביצעה ירי מסיבי לעבר אותו אזור. במקום נמצאו גופותיהם של 6 או 7 חיילים מצריים, כנראה חוליית מודיעין או חוליית תצפית ארטילרית שנפגעה, כך נדמה, מהירי. מ"מ 3, מנשה, מספר שהם היו מצוידים ברובי סער (רוס"ד) קאלצ'ניקוב ובאקדחים אך הדבר החשוב ביותר היה שהפלוגה זכתה לשלל משמעותי, משקפת ראיית לילה "מגבר אור כוכבים" (SLS) מתוצרת בריטניה. משקפת זו שימשה את הפלוגה עד סיום המלחמה ולפחות במקרה אחד, סמוך להפסקת האש, נתנה תפוקה חיונית. בעזרתה התגלה כוח מצרי שעלה על חניון לילה של כוחותינו. מנשה מוסיף שזו הייתה לו הפעם הראשונה שראה גופות ועוד כל-כך

מקרוב ובפעם הראשונה שהמושג "לקחת שלל" הפך מתאוריה למעשה והוא אישית הצטייד ברוס"ר הנחשק ובאקדח.

ב- 7.10, לקראת צהריים, קיבלה הפלוגה הנחייה לכנוס לעבר טסה לביצוע משימת אבטחה. הכוח נע מזרחה על "ספונטני" ומשם דרומה לטסה.

המ"פ סרן אריק שקד מספר שעד היום הוא מצר על כך שלא אושר לפנות את המעוזים בגזרה. הפלוגה עברה ליד כמה מהם באותו לילה קשה ויכולה הייתה לפנותם אך הפיקוד לא נתן אישור למרות חוסר נחיצותם מהרגע שפרצה המלחמה והכוחות ששהו בהם ואלה שהיו בסביבתם נשחקו בניסיון להגן עליהם.³⁸

למרות האירועים האינטנסיביים יצאה הפלוגה "בזול" מליל הבלהות שעבר עליה. 2 פצועים שפוננו לבית חולים: מוטי רוזנר ודני בלקר, 2 פצועים שטופלו בתאג"ד וחזרו לפלוגה: יוסי שוחט ופרד ליטבר, סג"ם יעקב כספי שנפצע קל מרסיס ממטוס ח"א שהופל ומוטי אזולאי שנפגע קל מרסיס ולא נזקק לטיפול. חייל נוסף מאירועי אותו לילה שעזב לטיפול ונגמ"ש שהושבת ולאחר שתוקן "נעלם" ולא חזר עוד למצבת הפלוגה.

תעלומת ב'2

ויקטור מגדל שהיה בצוות ב'2 מספר קטע על קורותיו העלומות של הנגמ"ש הפגוע בסדנא: "...לאחר מכן גררו אותנו למרכז תיקונים, מאוד מסודר, נרשמנו להחלפת מנוע. ראינו שהעסק מתעכב, לילה אחד נעמדנו ליד השער, ידענו שצריך להגיע מנוע נגמ"ש, לא בשבילנו, שכנענו את נהג המשאית שהמנוע הוא לנגמ"ש שלנו, הוא הביא אותו עד הנגמ"ש, עבדנו כל הלילה בהחלפה, בעיקר דני מרגלית. עם בוקר ברחנו, יצרנו קשר עם הפלוגה וחברנו אליה. לא זכור לי באיזה שלב עברתי לנגמ"ש של רן, אתו חצינו את התעלה". אולם, כאמור, הנגמ"ש נעלם לאחר שתוקן ולא חזר לפלוגה. מוטי רוזנר יודע לספר שהנגמ"ש "נשדד" על-ידי כוח אחר, כנראה חיילי צנחנים.

בצהריים, לאחר שהפלוגה נכנסה לטסה, הגיע "פצי" (סא"ל אמציה חן,

מפקד "סיירת שקד" (לשעבר) שהקים כוח משימה נגד הקומנדו המצרי. יאיר ליאופולד שהיה הנהג של 2ב' שנפגע התבקש להצטרף לכוח פצי כנהג נגמ"ש. מספר ארנון בן-שלמה: "אנחנו בטסה, יאיר, רמי ואני יושבים בצד הדרך, כשמגיע פצי עם איזה נגמ"ש פגוע... אנחנו מקבלים הוראה להכשיר את הנגמ"ש ולנקות אותו. נכנסים לנגמ"ש, ריח מוות באוויר, כתמי דם בכל מקום, משקפיים שבורים. יאיר נכנס לתא הנהג וחור של טיל פעור בגובה עיני הנהג. פצי (לא בטוח) אומר ליאיר, "הנגמ"ש שלך פגוע, אתה הנהג שלי. עכשיו תתכונן!", לא זוכר מה קרה אבל אני יודע שיאיר בסוף לא עלה עליו". יאיר משלים את הסיפור: "נשארנו ללא כלי! נשארנו שם איזה זמן, לא זוכר כמה, כשהפלוגה שלנו המשיכה במשימות שלה. עכשיו אני מבין למה ביקשו ממני להיות הנהג של פצי, אני הייתי הנהג היחידי ללא כלי! חלק מהצוות שלנו התפזר לכלים ולפלוגות אחרות - לא זוכר בדיוק מי הלך לאן. הגיע איזה קצין מפלוגת סיור שאמר לי לעלות לכלי הזה, להכשיר אותו כי אני אנהג בו... נכנסתי לתא הנהג, וראיתי שבגובה העיניים היה חור ענקי מפגיעה ישירה של טיל לתוך תא הנהג. כל תא הנהג היה מלא דם. נראה לי שהנגמ"ש לא היה בכלל במצב נהיגה וכשיר ללחימה...". יאיר ממשיך ומספר את קורותיו בהמשך: "עברתי ליחידת סיירת אחרת, אתה עשיתי את הפעולות כמעט עד סוף המלחמה, כשאז פינו אותי. רוב הפעילות שלי עם הסיירת הייתה סביב הוצאת פצועים מטנקים והבאתם לטסה. כשהתחילה החצייה והפריצה למצריים, הצטרפנו לכוחות שאבטחו את "גשר הגלילים" ואת ה"תמסחים", לא אתכם. לא זוכר הרבה, איפה, מי, שמות, הייתי נהג, ראש קטן בקבוצה של אנשים שאני לא מכיר אף אחד מהם, הרגשת בדידות קשה. מלחמה בלי החברים שלך, אף אחד אפילו לא יודע איך קוראים לי... חצינו את התעלה, נסענו לכיוון העיר סואץ, לא נכנסנו לתוכה. נשארתי עם היחידה הזאת עד סוף המלחמה. זאת הייתה יחידה שהייתה מורכבת מאוסף של אנשים, כשכל אחד הגיע ממקום אחר. לקראת הסוף, בגלל שסבלתי מסחרחורות, העיניים בערו לי וסבלתי מהקאות, שלחו אותי לבדיקות וצילומים באשקלון שם

החליטו להוריד לי פרופיל ושלחו אותי לפיקוד מרכז למחלקת מודיעין שדה”.

מאחר שמחלקה 2 נשארה עם נגמ”ש אחד בלבד, 2א’, הוחזר אליה צוות 2 והסמ”פ יוסי שוחט עלה על נגמ”ש 1ב’ שהפך ל”משנה מקנס”. באותו זמן, ב- 7.10 אחר הצהריים, היו כבר רוב נגמ”שי הפלוגה מצוידים בערכות קשר מלאות שכללו מקמ”ש ושני מקלטי עזר (אך ללא הבורר תדרים מרחוק) שניתן היה להציל מטנקים פגועים שהיו מפוזרים בשטח ובסדנא ליד טסה. הכניסה לטנקים אלו לוותה לא אחת במראות קשים אך לציוד קשר מלא היה ערך כה רב שלא הייתה ברירה. שדרוג הקשר הקל על ההחלטה של יוסי הסמ”פ לעבור לנגמ”ש אחר.

הלילה הראשון של 1א’

מחלקה 1, בפיקוד סג”ם איתן חצור לא הצטרפה לפלוגה בפעילות הלילית. המחלקה נשארה בטסה ת”פ גדוד 184 לצורך אבטחת המחנה ומשימות נוספות. מנחם שקולניק נזכר: “לאחר שאריק נכנס למפקדה לקבלת פקודות, שלחו אותנו לסייר עם הנגמ”שים סביב הבסיס למנוע תקיפת כוחות קומנדו מצרי שעלולים לצנוח או לנחות שם. היינו במתח רב וכל מצנח של פצצת תאורה שנורתה נראה לנו כצנחן מצרי בפוטנציה”. מוסיף רב”ט יגאל כדורי, מש”ק ב- 1א’: “זוכר שבטסה רצות שמועות על כוח קומנדו מצרי - יורים ואו נורים פצצות תאורה - “מתרנדלים” בתוך וסביב המתחם”.

עמיר אילון זוכר שבשלב מסויים נשלחו לתעוז שהיה מוכר לו משירותו בסיני, לבדוק אם נשארו בו חיילים: “בלילה, להערכתי בסביבות חצות, יצאתי עם עוד נגמ”ש לחלץ חיילים מאחד מהתעוזים שהיה על הציר מטסה לתעלה. הגענו לתעוז, היה שם גי”פ עם מנוע פועל ולא מצאנו נפש חיה במקום. אני הכרתי היטב את התעוז מקו שעשיתי זמן מה קודם. רצתי לאורכו ורוחבו. הכול היה נטוש והבנתי שאין מה לחפש. חזרנו לנגמשים והתחלנו לחזור”. למרות תיאור המקום על הציר מטסה לתעלה, ציר “טליסמן”, יתכן ועמיר מתכוון ל”טלוויזיה” שהיתה “תעוז

הבית" של פלוגות החרמ"ש הסדירות בגזרה זו למרות שהתעוז על הציר האמור הינו "נוזל". רב"ט יגאל כדורי מוסיף: "זוכר נסיעה לילית לכיוון התעוזים שלא נחרתה בזיכרוני... וחזרה לטסה".

עמיר מוסיף ומספר על הדרך חזרה לטסה: "בדרך זיהיתי, על גבעה, מסה גדולה של חיילים שוכבים והערכתי שמדובר במארב מצרי אשר העדיף לוותר עלינו כי היינו כוח קטן. יותר מאוחר אכן התברר לי שהמארב תקף כוח ישראלי גדול שעבר במקום". יצוין שזו העדות היחידה שעלתה אודות המארב. אחרים, כגון מנחם שקולניק מצוות א' שציין, אמנם לא באותו הקשר "שכשנסענו בלילה היו המון שיחים קוצניים כדוריים שנראו כחייל שוכב על הקרקע. כשהתקרבו ראינו שאלו רק שיחים".

לקראת חצות, או מאוחר יותר, לקראת השעה 02:00 לפנות בוקר, הגיע מ"פ החרמ"ש של הקו מגדוד 184, סרן שלמה לוי ומחליפו המיועד סגן שמי עטר⁴⁰. הם צירפו אליהם את א' למשימת סיור ופינוי נפגעים באזור "טלוויזיה".

שמי עטר עלה על א' וירדו ממנו סגן עמיר אילון שהיה מ"מ 1 בעבר והצטרף לפלוגה למרות שכבר הוחלף על-ידי סג"ם איתן חצור והמש"ק רב"ט עתי ציטרון שפיקד על תא הלחימה.

א' בפיקוד שמי הצטרף לכוח שכלל את נגמ"ש המ"פ סרן שלמה לוי. הכוח נע על ציר "עכביש" לכיוון דרום מערב. בדרך הצטרף אליהם טנק ובהמשך אספו עוד 2 טנקים "תועים" וצרפו אותם לכוח.

המש"ק, רב"ט יגאל כדורי שהיה מפקד תא הלחימה ב- א', זוכר היטב כי תוך כדי התנועה, הגיעה פקודה ישירה ממח"ט 14, "פנתר" ברשת, להתפצל: לוי המ"פ עם טנק אחד לכיוון התעוז "טלוויזיה" ושמי עטר ב- א' ושני טנקים הופנו לעבר המעוז "מצמד" (מצפון ל"אגם המר הגדול", מול דוורסואר).

יגאל מספר שלמרות הקרבות שהתחוללו מסביב היה שלו למדי ולא הורגש מתח מיוחד. הוא לא היה מודע לכך שהמצרים כבר חצו את התעלה. יש לזכור שמדובר בשעות הראשונות של המלחמה.

הטנקים נעו לפנים כש- 1א' מאחור, סורקים את הציר ומדווחים. מדי פעם נתקלו בטנקים של הגדוד והחליפו איתם מספר מילות ברכה.

השחר עלה והכוח התמקם על ציר "לכסיקון", ציר האורך המרכזי של תעלת סואץ במקביל וממזרח ל"מצמד" כשלתע הופרה השלווה. אירע פיצוץ עז וצריח של אחד הטנקים עף באוויר. יגאל כיוון את חנן הנהג לכיוון מסתור לצד הדרך ואז נשמע פיצוץ נוסף והטנק השני נפגע.

יגאל ושמי ירדו מהנגמ"ש, ואספו 2 או 3 פצועים שהיו במרחק של כ- 20 מטר מהם, חנן פתח כבש, הלוחמים הכניסו את הפצועים לנגמ"ש, חבשו אותם וניתקו מגע במהירות שיא לכיוון התאג"ד בטסה.

בתחקיר של חטיבה 14 מתאר סגן ירון פיק ממלא מקום מ"פ ז', גדוד 79 את האירוע: "המח"ט הורה לי לנוע על ציר "לכסיקון" צפונה לצומת "לכסיקון" - "נחלה". נענו בתנ"ם עד צומת "לכסיקון - נחלה" שם עצרנו וצפינו מבלי שהבחנו בכל אויב והיה שקט מאד באזור. דיווחתי על כך למח"ט והוא הורה לי לנוע לעבר צומת "לכסיקון" - "טרטור" ולדווח על המצב באזור. השעה הייתה 11:00 לערך, הגענו לצומת "לכסיקון" - "טרטור" היה שקט ולאחר תצפית דיווחתי על המצב למח"ט. קיבלתי הוראה לנוע לעבר צומת "לכסיקון" - "שיק". נענו בתנ"ם משני צדי הכביש במהירות. כשהגענו ל"סגול" 139⁴¹, דיווח לי סמ"פ י"184 (סגן עטר שמי) שנע על-גבי נגמ"ש כי הינו מזהה הרבה חי"ר ממערב לו. יותר לא שמעתי אותו, התברר לי כי הוא נחלץ מזרחה ונכנס למחפורת. יריתי באופן אינסטינקטיבי פגז מערבה ולא זיהיתי דבר. לפתע עבר נותב קרוב מאד לצריח, היה זה פגז או טיל נ"ט שחלף. הבחנתי כי הטנק השני, שהיה ממזרח לכביש, אפוף להבות ובווער בצורה רצינית. נחלצתי לעבר מחסה וחלפתי ליד הטנק הפגוע. פתאום הבחנתי כי מנוע הטנק שלי בוער. הוריתי לצוות שלי לנטוש את הטנק ונחלצנו תחת אש מקלעים למחסה. 2 הטנקים התחילו להתפוצץ. מט"ק הטנק השני נחלץ. הוא הלך זקוף תחת אש עם סרבל וכובע על הראש לעברנו, הוא המשך והלך לעבר נגמ"ש סמ"פ י"184 ו-1 אחר-כך נפטר ברפידיים. נהג הטנק

שכב בינינו ובין הטנק שהתפוצץ וקרא לעזרה. חילצתי אותו לעברנו הוא אמר לי שהטען קשר (תפקיד בטנק) בוער בתוך הצריח. קראתי ל- נגמ"ש שינוע לעברי, העמסנו את הפצוע על ה- נגמ"ש ונחלצנו מזרחה. נענו על ציר "טרטור" ומאזור "טלוויזיה" חתכנו לעבר התאג"ד בטסה, לשם פינינו את שני הפצועים בשעות הצהריים"⁴².

כשהגיעו בצהריים ל"טסה גדוד" ירד מפקד הנגמ"ש לבונקר לדווח על ההתקלות. יגאל ניצל את ההזדמנות וחבר לפלוגה שהתמקמה מחוץ למחנה, לא רחוק מהצומת.

חנן אורן, הנהג של 1א', מתאר את אירועי הלילה מנקודת מבטו: "ירדנו שני טנקים ונגמ"ש לכיוון התעלה לברר היכן יש אויב. היה חושך, בדרך עברנו קבוצת שיחים בדיעבד התברר שהיו אלה טנקי אויב שלא הבחינו שהיינו ישראלים. יום ראשון בבוקר הגענו למוצב "ציונה"⁴³, כמדומני ציר "טרטור" - "עכביש". שני הטנקים ואני עצרנו, לא כיביתי מנוע, התרוממתי מהכיסא, ואיך שאני מתרומם 2 הצריחים של הטנקים לידי מתפוצצים מפגיעת טילים, אני מסתובב שמאלה ורואה טיל מתקרב, משחרר את הסטיקים, וחוטי טיל ה"סאגר" מסבכים באנטנה של הנגמ"ש... יגאל כדורי צועק לי לשבור ימינה לעבר מסתור. הטנקים שלנו התחילו לבעור ולהתפוצץ, המצרים ניסו לפגוע בנו עם טילים נוספים אבל החטיאו. יגאל והקצין קפצו מהנגמ"ש לעבר הטנקים הפגועים לראות אם אפשר לחלץ מישהו. בינתיים 3 ניצולים הגיעו אלינו לנגמ"ש, עם ריח של שרופים, פנינו ימינה והתחלנו לנסוע לכיוון צפון, הגענו לאזור של 3 תעלות מים של ה"חוהה הסינית", אני יורד בתעלה הראשונה, ושומע את צעקות החיילים בתוך הנגמ"ש שנפגעו מארגזי התחמושת שנפלו להם על הראש. אני אומר למ"מ לא לירות במאג שמעלי כי אני צריך לנהוג עם הראש בחוץ. ואז אני מרביץ את נהיגת חיי. כשאני עובר את התעלות שנותרו, ממשיכים ליד מוצב "טלוויזיה" ומגיעים לטסה מורידים את הטנקיסטים הפצועים, והמ"מ המזוקן, זה שצורף אלינו אומר לנו שהוא הולך לחמ"ל לבדוק מה קורה. יגאל אומר

לי - "יאללה", אני זוכר לצפצף פעמיים לפני שאני מרים כבש, מכניס ל - 1-3 ונמלט חזרה לפלוגה שלנו".

על הלילה של 1א' מוסיף מנחם שקולניק: "...על הכלי עלה לפקד קצין מזוקן שהיה אמור להיות המ"פ המחליף של פלוגת החרמ"ש ששרתה באזור טסה (גדוד 184). יצאנו בלילה 2-3 נגמ"שים לכוון התעלה על מנת לראות להיכן הגיעו המצרים. נסענו בזהירות ועם אור ראשון עדיין היינו מרוחקים מהתעלה. בעיקול זיגזגי שהיה בציר הגענו למרגלות דיונה ענקית, עוד אנו מתלבטים אם לעלות לתצפית, הופיע מעבר לעיקול במרחק של כ- 200 מטר טנק, לרגע חשבנו שהמצרים הגיעו לשם, אך זיהינו שזה טנק מגח. הטנק החל לצודד אלינו את הקנה ולהנמיך אותו לכיווננו, מפקד הנגמ"ש שלנו נתן הוראה להתחיל לנסוע ברוורס ובזיגזג ואני הייתי כבר בטוח שהטנק משחיל בנו פגז, אך המט"ק זיהה שאנו מצה"ל ולא ירה. צרפנו אלינו את הטנק הזה, שאיבד קשר עם מפקדיו, והמשכנו לנוע לעבר התעלה. בדרך פגשנו טנק בודד נוסף וצרפנו אותו אלינו. בהמשך הדרך כבר ראינו בורות אפורים של פגזים שנחתו בשטח, מפקד הכלי אמר לחנן הנהג לעבור מעל בור כזה, בטענה שהוכחה אחר כך כנכונה, שמי שעובר מעל בור של פגז לא חוטף פגז... בהמשך, הוחלט שנתפצל שני נגמ"שים וטנק אחד נסעו לסרוק בציר מזרחי ואנחנו עם שני הטנקים התקדמנו מערבה עד שהגענו לצומת "דיזי" 2-3 ק"מ מהתעלה. עצרנו על הציר, אכלנו מעט ממנת קרב, שתיתי מיץ מקופסת התירס והחלנו בסריקה צפונה. שני הטנקים בטור מלפנים ואנחנו אחריהם. התקדמנו כך כמה ק"מ ולפתע הטנק המוביל חטף פגז, הטנק השני עצר החל לצודד שמאלה לכוון התעלה וחטף גם הוא פגז. ראיתי שני טנקיסטים עפים מהטנק ונופלים לחול כ- 70 מטר מאתנו. מפקד הנגמ"ש נתן הוראה לחנן לנסוע מהר לאחור וכוון אותו אל מאחורי תלולית עפר גבוהה שהייתה קרובה אלינו מצד מזרח של הכביש. חנן כמו "נהג שודים", הגיב מיד בפול גז ברוורס ולקח אותנו אל

מאחורי התלולית. במקום שבו נסענו שנייה לפני כן, נפער בור של פגז. מאחורי התלולית (רוחב כ- 30 מטר גובה כ- 7 מטר), שאל מפקד הכלי מי מתנדב לעלות לתצפית. כדורי התנדב ועלה לשיא התלולית, איך שהרים את ראשו לצפות לכוון התעלה, נורה לכוונו פגז שפגע בתלולית מתחתיו. כדורי חדל מניסיון הצפייה וירד אלינו למטה. בינתיים בעודנו מתלבטים מה לעשות, ראינו את שני הטנקיסטים שעפו מהטנק מתקרבים אלינו אל מאחורי התלולית. חנן פתח את כבש הנגמ"ש והכנסנו אותם פנימה. הטנקיסטים היו שרופים בחלקים שונים מגופם. פתחנו ערכות חבישה נגד כויות ועטפנו חלקית את הכויות. היינו לכודים בין עמדות נ"ט וטילים של המצרים במערב לבין תעלה עמוקה (2-3 מטר עומק ורוחב של כ- 2 מטר) במרחק של כ- 10 מטר ממזרח לנו, כפי הנראה במקום שכונה ה"חוה הסינית". מפקד הכלי אמר לחנן הנהג שעכשיו הכול בידי ושינסה במרחק הקצר שהיה לנו עד התעלה העמוקה להאיץ והגיע בשיא המהירות ולנסות לחלוף מעליה בלי לפול פנימה. חנן עשה כך, הנגמ"ש חבט בדופן הנגדית של התעלה אבל המשיך לנוע וחלף מעליה, כאשר בתוך הנגמ"ש שמעתי את הטנקיסטים הפצועים נאנחים. המשכנו בנסיעה מהירה לכיוון מזרח בחזרה לכיוון טסה, כשמדי פעם המצרים מנסים לטווח ולפגוע בנו. הגענו לטסה בערך ב 10:00 ופינינו את הפצועים לתאג"ד. נשארתי לישון על הכבש כשעה עד שהוחלט שזזים משם ומצטרפים חזרה לפלוגה".

רב"ט יגאל כדורי מוסיף: "אנחנו נעים לכיוון התעוז של הקו - "טלוויזיה", 11-12 בלילה, הצטרף אלינו איזה טנק. אנחנו 2 נגמ"שים וטנק. לקראת בוקר עברנו את הקו של התעוזים, "טלוויזיה", ואז מגיעים ממול 2 טנקים, אני משקשק, אבל מסתבר שאלו היו טנקים שלנו, אז הפכנו לכוח קטן, 3 טנקים ו-2 נגמשים, אני לא מכיר את האנשים. המשכנו לנוע, וקיבלנו פקודה להתפצל. הסמ"פ לקח אתו טנק ואותנו, ונענו לכיוון "טלוויזיה", לכיוון "לקסיקון", לכיוון "טרטור" - "עכביש", לכיוון "מצמד". הגענו לתעלה, שחר

עולה, שקט מוחלט, עומדים בצומת, הסמ"פ מדבר עם המעוז, עוד דיבור עם אמנון רשף מח"ט 14 (שנקרא "פנתר" בקשר) "פנתר כאן...נמצא ליד התעלה... או משהו" מזהה איפה אני נמצא, את הרמפות, ליד התעלה, לא ידעתי שכבר היו מצרים מעבר לתעלה בצד שלנו. אנחנו ממשיכים, שני טנקים ונגמ"ש, בתנועה של שניים לפנים לכיוון צפון על "לכסיקון". מגיעים לצומת, שקט מוחלט, יושבים. אביהו למטה שואל "מה קורה?!" פותח פלחי (אשכוליות), כלום לא קורה. הטנקיסטים לידנו, וחנן שנהג עם הראש בחוץ, מזהה טנקיסטים שהיו אתו בטירונות, וצועק להם - "אהלן, מה קורה?". עולים חזרה לכלים, המח"ט רצה לברר מה קורה באזור, היה חוסר ודאות מוחלט, אבל שלוה - זה עם החלבה למטה, לוף, פלחי, ...פתאום הטנק שלידינו מתרומם באוויר. אני רואה צריח עף באוויר, ואנשים עפים החוצה. לצד הדרך היו מחפורות, ובצד ימין מחפורת שהפנים שלה היו לכיוון התעלה, אני צועק לחנן ומכוון אותו לשם. ופתאום טנק שני, בום, מתפוצץ. אנחנו נכנסים לתוך המחפורת, אבק מסביבנו. הטנקים לידנו בוערים, במרחק 40 מטר. אני אומר לקצין: "אני יורד עם מאג לאבטח שלא יגיעו אלינו בהפתעה מצרים ויחסלו אותנו!" הוא צועק עלי - "אתה לא יורד!", הסמ"פ קורא ל"פנתר" בקשר - אין כלום! קורא למעוז, כלום, אנחנו לבד. אני רואה בצד ימין שני טנקיסטים שלנו זוחלים, חנן פותח כבש, אנחנו מכניסים את שני השרופים פנימה. אני אומר לסמ"פ: "תן לי רגע לצאת" הוא: "אתה לא יורד!" בסוף, ירדנו שנינו מהנגמ"ש, רצנו לכיוון הפצועים הנוספים איזה 40 מטר, ואספנו בסך הכול איזה 4 פצועים, השאר נהרגו. ריח של בשר שרוף בנגמ"ש. היה קצין אחד בהכרה, ועוד שניים שרופים שצרחו. הוצאנו את התחבושות כנגד כוויות, חבשנו אותם, עם מה שאימנו אותנו לחבוש, ופתאום מבינים שזה קורה באמת, וזה לא אימונים.

מה עושים? אנחנו מבינים שאנחנו חייבים לצאת משם, חנן נוהג עם הראש בחוץ, "סע! אנחנו בורחים!" מסתכלים אחורה, אני מכיר את

ה"חווה הסינית", היו שם תעלות מאוד עמוקות. אלו היו תעלות רוחב ולא אורך, כלומר היינו צריכים לעבור אותם תוך כניסה פנימה ועלייה, ואני חושב, איך שאנחנו עולים אנחנו חוטפים אותה. חנן מגיע לתעלה וצונח לתוכה, כל ארגזי התחמושת בתוך הנגמ"ש נופלים ברעש, ואני שומע את צרחות הפצועים בתוך הנגמ"ש שחוטפים את ארגזי הפעולה על גופם. הוא עולה מתוך התעלה, ואני אומר: הנה זה בא, זה בא, ושוב בום עצום הוא נופל לתעלה השנייה, גיהינום. אנחנו עולים, שוב עוברים, לא יודע אם ירו עלינו ואם פספסו אותנו, הגענו לישורת, וראינו את תעלת האורך של החווה הסינית, נכנסנו לתוכה, נסענו 400-500 מטר, הרגשנו יותר בנוח כבר, יצאנו ממנה והגענו לטסה. הגיע הליקופטר ליד המינחת, הוצאנו את הפצועים, שהועמסו להליקופטר. בטסה הקצין, הסמ"פ, אומר לי "חכו פה, אני יורד לברר", איך שהוא ירד מהנגמ"ש, אני עולה על תדר "מקנס", והם שואלים אותי "איפה אתם?" אומרים לי - "סגור כבש וחבור אלינו". ברחנו משם, תן לחזור לפלוגה שלי. הגענו מפוייחים, שחורים". אביהו אראל, הסמל הטכני שהיה מצוות ל-1א' זוכר את הטנקים שנפגעו והתפוצצו ממש קרוב אליהם, אולי 20 מ' מהנגמ"ש. "יגאל כדורי שרץ להביא את הפצועים, חזר מפוייח כולו מהחום ומהעשן מהטנקים הבוערים" הוא מספר ומוסיף "הטנקיסטים שהובאו לנגמ"ש היו שרופים לגמרי. מקווה ששרדו את הפציעה". אביהו זוכר שהמצרים ירו גם על הנגמ"ש. "פגז או טיל עבר סנטימטרים מעלינו" הוא מספר. "ראינו המון, אלפי חיילי חי"ר מצרי מולנו, בטווח 2-2.5 ק"מ. הם ירו עלינו ללא הפסקה והתחילו "סוגרים" עלינו וכשנחלצנו נענו בזיגזג כשהפגזים רודפים אחרינו". וכיאה לאיש טכני הוא מספר "כשהנגמ"ש נכנס למחפורת" הוא מוסיף, "הכי חששתי ל"הינע הסופי" שהייתה לו נטייה להישבר אם קיבל מכה". בניגוד לאימונים בהם כמעט כל יום היה צריך להחליף יחידה כזאת "את כל המלחמה עברנו בשלום. אף הינע לא נשבר". יגאל מוסיף שמזל שחנן אורן היה נהג מאד מאד מיומן. "כשנכנסנו למחפורת, היינו עם הפנים מערבה. על-מנת להסתלק, היינו צריכים לנוע מזרחה. חנן הצליח לסובב את הנגמ"ש בתוך המחפורת

הצרה ואחר-כך, תוך דילוג מעל התעלות שחסמו את דרכם וחילץ את הכוח למקום מבטחים”.

המשימה אותה מילא הכוח שאליו השתייך א'1 הראתה שלפחות עד ה- 7.10 בצהרם, השטח שבין "מצמד" ל"פורקן", אותו "חור" בתכנית ההיערכות של האוגדה, טרם נתפס על-ידי המצרים. המשמעות הייתה שהצירים "עכביש" ו"טרטור" היו עדיין חופשיים, לרבות צמתי אותם צירים עם ציר התעלה - "לכסיקון". כך גם ציר "פוטון" לכל אורכו מציר "טליסמן" בצפון ועד לציר "עכביש" בדרום ("עכביש" 53). המידע המועיל הזה לא נוצל. באותה עת הכוח במרחב זה הצטבר "לכדי שתי פלוגות טנקים מוקטנות ופלוגת חרמ"ש מוקטנת, כוח מאד משמעותי בנתוני 8.10-6"⁴⁶ וניתן היה למנוע מהמצרים להשתלט על מרחב חיוני זה בקלות שבה הדבר התבצע.

תם הלילה הראשון למלחמה

סג"ם עמיר אילון, שיצא בבוקר מהבונקר בטסה מתאר עד כמה היתה החוויה מזעזעת עם בוא ההכרה: "עם שחר, יצאתי לחפש את הנגמ"ש שלי. בחוץ שכבו כ- 20 חיילים על אלונקות כשהם מכוסים. באותו רגע תקפו שני מטוסים מצריים יחידות שהיו לפנינו בשטח. שאלתי את עתי איך יכול להיות שהחיילים ישנים בזמן תקיפה. באותו רגע פנה אלי חייל דתי ושאל אותי אם אני מוכן לעזור להעמיס את הגופות על משאית שעמדה שם. חטפתי שוק והבנתי שראיתי בפעם הראשונה חיילים מתים, שלנו! אני חושב שבנקודה זאת נעמדתי, בפעם הראשונה מאז החלו הקרבות, על רגלי, קלטתי מי אני, מה תפקידי ואת מה אני מייצג כמפקד ומאותו רגע הפכתי להיות עמיר הקצין הקרבי”.

בדיעבד הסתבר שתפקידה של הפלוגה בלילה הראשון היה חשוב בהרבה ממה שהיה ידוע ללוחמיה באותה עת. לחטיבה ולדרגי הפיקוד שמעליה עד למטכ"ל לא הייתה תמונת מצב אמיתית של מה שקורה בגזרה. בחלק הראשון של הלילה התמונה שהייתה בידי הרמטכ"ל הראתה על מצב סביר

בהחלט ורק לפנות בוקר התברר המצב הקשה לאשורו⁴⁷. לפלוגה, שפעלה בעיקר ככוח סיור לצורכי מודיעין היה חלק בביסוס התמונה. וכמובן שעל חשיבות תפקידה האחר של הפלוגה - פינוי הנפגעים, אין צורך להרחיב.

הפלוגה הייתה חלק מכוח התגבור הראשון שפעל בגזרה. לכוח זה, שרובו התבסס על חטיבה 460 שהחלה מתכנסת בסיני כבר ביום שישי ה- 5.10 היה בדיעבד תפקיד מכריע כפי שאמר רב-אלוף אהוד ברק: "ו.ורק התגבורים הקטנים בקווים שבוצעו יום לפני תחילת האש, הצילו מקריסה גמורה בשלב הראשון של המלחמה"⁴⁸. כוח "מקנס" זכה להיות חלק מאותו כוח קריטי.

על חשיבותם של "לוחמי היממה הראשונה" כתב אל"ם ד"ר זאב איתן: "ב- 7 באוקטובר אחרי הצהרים היו בסיני שתי אוגדות מילואים טריות. הסכנה העיקרית חלפה. אוגדת סיני והמעוזים עמדו בה. מספר הקילומטרים, שכבשו המצרים היה קטן משחייבה התכנית הבסיסית שלהם לשלב זה. אחר כך באו ניסיונות להרחיב את המאחז המצרי... ב- 14 באוקטובר ניסו המצרים, בלחץ סורי, להמשיך ולבצע את שלב ג' של תכניתם הבסיסית ולפרוץ קדימה. אלא שהם "איחרו את הרכבת" וחלק מ"איחור" זה יש לזקוף לזכותם של לוחמי היממה הראשונה. לוחמי היממה הראשונה לחמו בחירוף נפש, שילמו בחיי אנשים רבים ובנשק רב, אך לחימתם שיבשה את לוח הזמנים של המצרים, ואפשרה את שבירת התקפת השריון המצרית ב- 14 באוקטובר, את המעבר לצליחה בליל 15-16 בו ואת סיום המלחמה כפי שהיה - בצליחה, ובקרבות בגדה המערבית שבאו בעקבותיה"⁴⁹.

כוח "מקנס" היה ככל הנראה הכוח היחיד שלקח חלק הן באותה יממה ראשונה והן בצליחה, עשרה ימים מאוחר יותר.

"הצירים ממולכדים!"

ב- 7.10, לקראת הצהריים בדרך לטסה, ליד צומת "ספונטני" - "כרטיסן" (ציר טסה - בלוזה) פגש הכוח בנגמ"שים מפלוגת החרמ"ש י' של גדוד

184, פלוגה שתפסה את הקו לפני המלחמה והיכרותה עם השטח הייתה מצוינת.

פלוגה זו עברה את היום ואת הלילה הראשון בשורה של אירועים ליד "טלוויזיה", על ציר התעלה ("לכסיקון") כולל עם צוות 1א של "מקנס" וכן בגזרה הצפונית וספגה לא מעט נפגעים - פצועים וחללים.

מאחר שרבים מקציני הפלוגה וחלק מהמש"קים היו מוכרים למ"מ 2, רן, הוא נעצר לידם להגיד שלום ולקבל "טיפים" על הגזרה.

בזיכרונו נחרטה ה"המלצה" החמה שקיבל מחבר קרוב מפלוגת הקו: "אל תיסעו על הצירים" המליץ לו החבר. "מדוע?" הקשה רן. "הם ממולכדים!!"

הייתה התשובה. "כלים שלנו נפגעו ואחר-כך מצאנו תיילים". בדיעבד הסתבר כמובן שלא מדובר במטעני צד על הצירים אלא בחוטי הניהוג של טילי ה"סאגר". גם חיילי וקציני הקו הראשון לא הכירו את האמל"ח המשמעותי הזה שהמצרים הרבו לעשות בו שימוש ושהיה ללא ספק הפתעה מטילת אימה, לפחות בשלביה הראשונים של המלחמה.

פרידריך תמה על ההפתעה מה"סאגר" והוא מספר: "בקורס מ"כים הרצה בפנינו יאיר נפשי מג"ד בחטיבה 188, על "ימי קרב" בגולן. הסורים היו מתחילים בירי בשעה 14:00... ויורים טיל נ"ט שחדר לאחוריו של "שוט" מדופן לדופן, אז לא קלטו בצה"ל מה זה סאגר?!"

7.10 - הגנה על מרחב טסה

תפקידה של הפלוגה ביום השני למלחמה היה להגן על "מרחב טסה" שכלל את שני הבסיסים: "טסה גדוד" ו"טסה חטיבה". בימים כתיקונם, היה זה מרחב ריק כמעט לחלוטין למעט שני הבסיסים הקטנים יחסית.

אולם ב- 7 באוקטובר, כ- 18 שעות מפרוץ המלחמה, התמלא המקום במאות כלי רכב ואלפי חיילים. משאיות תחמושת, דלק ומים, גורמי רפואה, חימוש וקשר. לא רחוק מהבסיס על ציר "עכביש" בסמוך לצומת טסה התמקמה סוללת תותחי 175 מ"מ ובקרבת הבסיס 2 זחל"מים עם תותחי נ"מ 20 מ"מ מתוצרת היספנו סוייזה.

משימת ההגנה על מתחם רוחש זה בפני תקיפת קומנדו מצרי הוטלה על הפלוגה.

הפלוגה נערכה ב"חניון יום" תחת רשתות מעט מזרחית לטסה, כשקני המקלעים הכבדים 0.5 מבצבים כלפי מעלה למקרה של התקפת מטוסים כאשר מדי פעם, בהתאם להתרעות שהועברו לפלוגה, נשלח סיור לאיתור חוליות קומנדו מצרי וכמו כן הוטל על צוותים כבודדים ללוות משאיות תחמושת ומיכליות לקו.

תמיר חי מצוות ב' זוכר את נהגי הדרגים: "יום ראשון: נכנסנו לחניון צפונית ל"מחנה הגששים", מדי פעם היינו מלווים מכליות ומשאיות תחמושת. נהגי המשאיות הללו היו גברים אמתיים, שהובילו מטענים נפוצים ביותר, תחת התקפות ארטילריה. הגענו לתעוזים "בגדד" ו"מרפסת"⁵⁰.

בסך הכול עבר היום ללא אירועים מיוחדים פרט להתרעות על קומנדו שנגמרו בלא כלום ובהתראה שהתקבלה בשעות הצהרים לשים לב שמטוסי מיראז' עם גחון צהוב הם לובים.

רב"ט צביקה פפר רשם בפנקסו: "באמצע הלילה הוקפצנו (22:00) עדיין במסגרת פל' סיור של חט' 14. מחלקה 1 סרקה את האיזור וחזרנו למקום. שוב נכנסנו לחניון".

כוחות המילואים מתחילים להגיע

בינתיים המשיך והתמלא "מתחם טסה" בכוחות, בכלי רכב ובציוד, בעיקר של כוחות המילואים שהצטברו בגזרה.

סג"ם דני מירון מתאר את הגעתו של כוח טנקים מחטיבה 500 לטסה: "ב-7.10, בערב, עמדנו בטסה בנקודת התדלוק, ההתחמשות וההצטיידות ואליה הגיעו בטור טנקי שוט קל של חטיבה 500 מילואים. עמד שם רס"ר נשוא פנים שארגן את כל התהליך והוא אמר: "אלה טנקי היחידה שיכריעו את המלחמה". ההמשך זכור. ההתקפה למחרת נכשלה

והחטיבה סבלה נפגעים רבים כולל הרוגים וחלק מאנשיה נפל בשבי.
אני חושב שעדין לא הוטמעה אז משמעות המלחמה.”

סמל איציק לרון, סמל מחלקה 3, מספר על המפגש המרגש עם ראשוני הצוותים של חטיבת המילואים 421 שהחלו מתקבצים בגזרה לאחר שנסעו מהימ"ח כל הלילה על שרשראות: "…נענו על אחד הצירים הראשיים… לפתע שמענו רעש של טנקים מכיוון לא ברור… המתנו והרעש הלך והתקרב. לפתע ראינו טור של טנקים עם דגלי ישראל, חיילים מזוקנים עם שיער ארוך, מבוגרים יותר. המילואים הגיעו! כמעט והיו לי דמעות בעיניים. כוחות שבאו להחליף אותנו הגיעו.”

תחושת ההקלה שהרגישו חיילי הפלוגה כשפגשו לראשונה את כוחות המילואים תוארה גם על-ידי יוסי גרינפלד וצביקה יונגר מצוות 3ב: "ב-8 או ב-9 לאוקטובר⁵¹, באחד המקרים כשפינינו פצועים לכיוון טסה, ראינו את המילואימניקים מגיעים. חטיבה 421 הגיעה משדה תימן. הייתה תחושה של הקלה שצה"ל חוזר לעצמו. זה היה מוקדם מדי”.

לקראת חצות "הוקפצה" הפלוגה לביצוע סריקה סביב "מתחם טסה" מחשש לתקיפה. בסיום הסריקה קיבלה הפלוגה הוראה להצטרף לגדוד 196 עליו פיקד סא"ל עמרם מצנע שהיה ממוקם ב"מכשיר", אזור המצוי צפונית מזרחית ל"טלוויזיה”.

גדוד 196 שבהמשך קיבל את מספרו של גדוד 79 שנשחק בימי הקרבות הראשונים (יקרא בהמשך, לצורך הזיהוי 196/79), נערך ל"התקפת הנגד" שנועדה לצאת לדרך למחרת ה-8.10 ו"מקנס" הצטרפה אליו על-מנת לתגבר אותו בכוח אש נגד חי"ר, לשמש לו "עיניים" ככוח תצפית ולפי הצורך לפנות את נפגעיו לתאג"ד.

עם התייצבות אוגדות התגבור חולקה האחזיות ביניהן בגזרת התעלה, כלהלן: אוגדה 162 בפיקוד האלוף אברהם אדן "ברן" קיבלה אחזיות לגזרה הצפונית, אוגדה 143 בפיקוד האלוף אריאל "אריק" שרון למרכזית ואוגדה 252 בפיקוד האלוף אברהם, אלברט, מנדלר לדרומית. "מקנס", בהיותה בשלב זה ת"פ חטיבה 14, נכנסה תחת פיקודה של אוגדה

143. האוגדה כללה באותה עת את חטיבה 14 הסדירה ואת שתי חטיבות המילואים, 421 ו-600. גזרת אחריותה החל מיום ה- 7.10 בשעה 16:00 הייתה מהאי אל-בלח בצפון ועד צפונית למעבר הג'ידי⁵².

8.10 - עוגה, עוגה, עוגה, במעגל נחוגה

זמן קצר לאחר חצות חברה הפלוגה לגדוד 196/79 שהיה פרוס מתעוז "נוזל" דרומה עד "מכשיר". המתח במקום היה רב לאור מידע על כוחות מצריים שערוכים בקרבת מקום ועלולים לנסות לפרוץ במהלך הלילה. תפקידם של הטנקים היה למנוע זאת על ידי "סגירת הפרצות" שיכולות היו לאפשר למצרים לחדור דרכן.

משימת הפלוגה הייתה להגן על פלוגות הטנקים של הגדוד שהיו בעמדות או בחניוני לילה באזור "ציונה" - "מכשיר" מפני החי"ר והקומנדו המצרי. כוח "מקנס" פוצל למחלקות שהוקצו לפלוגות הטנקים ונכנסו בין שדרות הטנקים או שנפרסו לידם בעמדות.

הצבא המצרי הצליח עד שלב זה להקים מספר ראשי גשר, לצלוח לאורך התעלה ולהשתלט על שטח ברוחב של כ- 3 ק"מ. אולם, למרות שנשאר צמוד לתעלה ולא התקדם מזרחה עד ציר החת"ם כפי שנקבע בתוכנית ההתקפה המקורית שלו, היה חשש והיה מידע על כוחות קומנדו שהסתגנו או שהונחתו, מבלי שהתגלו, בעומק השטח ואף מזרחית לציר הרוחב. העדר מודיעין קרבי אמין הגביר את החשש שהמצרים התקדמו הרבה מעבר להתקדמותם בפועל⁵³.

בפלוגות הטנקים שב"פרצות" היה שקט יחסית כשמדי פעם מוקפצות מחלקות "מקנס" קדימה לסריקה נגד קומנדו, עם או בלי ליווי של טנקים. לסכנה שבהתקלות עם כוח קומנדו מצרי התלוותה סכנה נוספת שבמהלך חזרת כוח הסריקה אל בין הטנקים יתעורר בבהלה אחד מאנשיהם ויפתח באש לעבר הנגמ"שים שנעו בחושך מוחלט. בנוסף, החשש מחשיפת מיקומם של הטנקים, חייב שהסריקה קדימה תהיה ללא אש. "סריקה באש" בטוחה יותר אך לא פחות חשוב, נותנת

תחושת ביטחון.

פעילות זו נמשכה מספר ימים ברציפות.

אצל מנשה נחרט זיכרון מהימים בהם עסקה הפלוגה במשימה זו, שלקראת אור אחרון המחלקות היו מקבלות נ.צ. שבו היו אמורות לחבור לטנקים. הנסיעה עם 2 או 3 נגמ"שים בודדים לעבר הטנקים הייתה מפחידה. הטנקים היו בקו החזית וטעות קטנה בניווט לנ"צ הייתה עלולה להיגמר באסון.

עם עלות השחר של ה- 8.10 כנסה הפלוגה לאזור "ציונה" על ציר "טליסמן", להתארגנות.

לקראת 8 בבוקר נכנסו שתי פלוגות טנקים של הגדוד לקרב שריון בשריון מול כוח מצרי ממערב ל"נוזל" וכוח "מקנס" נערך ככוח עתודה למקרה שיהיה צורך לטפל בחי"ר מצרי. כעבור כשעה הסתיים הקרב מבלי שהיה צורך בפלוגה.

באותו בוקר פתח צה"ל בהתקפת נגד לאורך כל גזרת התעלה. ההתקפה הסתיימה בכישלון חרוץ ובהשתלטות הצבא המצרי על שטחים נוספים בגזרה המרכזית, תוצאה של התקפה כושלת זו.

התקפת הנגד תוכננה כך שאוגדה 162 תתקוף מהגזרה הצפונית לדרום עד המעוז "מצמד" שבדרום ה"גזרה המרכזית" וכאשר כוחותיה יגיעו לגזרה, תנוע אוגדה 143 מצפון לדרום ותתקוף עד מפרץ סואץ.

למרות שזמן לא רב לאחר התחלת ההתקפה של אוגדה 162 כבר היה ידוע שהיא הסתבכה, הוחלט בפיקוד הדרום להוציא את אוגדה 143 מעמדותיה ולהניע אותה דרומה לעבר מעבר הג'ידי⁵⁴. למרות שהאלוף שרון התריע שהפקודה לא מציאותית, הורה לו אלוף הפיקוד, האלוף שמואל גונן "גורודיש", "לבצע, ולא - יפטר אותו מיד"⁵⁵.

באותה עת הייתה אוגדה 143 פרוסה בגזרה עם 3 חטיבות מצפון לדרום: 421 בפיקוד אל"ם חיים ארז, 14 בפיקוד אל"ם אמנון רשף ו- 600 בפיקוד אל"ם טוביה רביב. בנוסף התמקם גדס"ר 87 בפיקוד סא"ל בנצי כרמלי ז"ל (נפל ב- 8.10) מדרום ל"מכשיר" וכן נפרסו כוחות האגד הארטילרי⁵⁶.

כאמור, הפיקוד הורה לאוגדה 143 לנוע דרומה ובשעות הצהריים החלה שיירה ארוכה של טנקים, נגמ"שים, זחל"מים, קני ארטילריה, משאיות ומכליות לנוע דרומה.

מג"ד 196/79 סא"ל עמרם מצנע, שבמסגרתו פעלה "מקנס" באותה עת, מתאר בתחקור ב- 1975 את המצב מנקודת מבטו: "בשעה 11:00 לערך, קיבלתי פקודה לנוע במהירות על ציר טליסמן מזרחה. ניתן לי להבין כי הסיבה ליציאתנו הינו המצב החמור בגזרה הדרומית. היה ברור לי כי במידה ונעזוב את עמדותינו ייתפס הרכס ע"י האויב, אך עקב חומרת המצב כפי הנראה אין ברירה אחרת. יציאתנו הייתה מלווה בהפגזה כבדה ביותר"⁵⁷.

תאור דומה על נסיבות היציאה החפוזה דרומה נשמע גם מפיו של מג"ד 599, חטיבה 421, רס"ן עמי מורג. בתחקיר לאחר המלחמה הוא מתאר שיחות הן עם מח"ט 460, אל"ם גבי עמיר והן עם מפקד האוגדה, האלוף שרון בו נאמר לו שעליו לרוץ למיתלה: "...רוץ מיד למיתלה כי יש שם שואה...". כשהגיע הגדוד למיתלה מתאר עמי "היתה (שם) שלושה פסטורלית"⁵⁸.

בעת שעיקר הכוח נע לעבר מעבר הג'ידי, הותקף גדס"ר 87 שהושאר ככוח היחיד בגזרה המרכזית על-ידי טנקים ונגמ"שים מצריים. המג"ד נהרג מאש ארטילרית ואחד ממפקדי הפלוגות תפס את הפיקוד.

בשעה 15:00 לערך ניתנה לאוגדה 143 פקודת עצירה. כוחות של האוגדה היו באותה עת כבר מזרום למעבר הג'ידי.

הפקודה החדשה שנתן הפיקוד לאוגדה הייתה לשוב לגזרתה ולתקוף באזור "חמדיה", "מכשיר" וציר "עכביש".

האוגדה הסתובבה ודהרה צפונה תוך קבלת פקודות סותרות לגבי מהו תפקידה במהומה שנוצרה. מפליא כיצד למרות הבלבול וחוסר התאום לא נגרם אסון של ירי על כוחותינו.

בספר ההיסטוריה הרשמי של צה"ל, "תולדות מלחמת יום הכיפורים" שכתב סא"ל אלחנן אורן מתוארים הדברים כך: "אוגדה 143 הוצאה מגזרת

הלחימה בבוקר, כאשר יכלה לסייע לאוגדה 162, ולפחות יכלה להחזיק בצירים השולטים על ציר החת"ם, מ"נוזל" ודרומה. היא טולטלה לריק; לא זו בלבד, אלא שיצאה בטרם-עת, לפני שיכלה אוגדה 162 לתקוף ולהיערך במקומה. כך נפתחה פרצה, שבה העמיק האויב לחדור לעומק המכסימלי מהתעלה, תפס את "נוזל", "חמוטל" ו"מכשיר" בצומתי הכביש המרכזי וכביש החת"ם, ואיים להבקיע לטסה. כשנחפזה האוגדה לחזור, חל שיבוש בהיסעיה, וכוחותיה נכנסו לגזרת אוגדה 162 וכמעט פגעו בה, בטרם יעצרו להיערך לבלימה"⁵⁹.

"מקנס" נעה במסגרת גדוד 196/79 דרומה. המטרה והפקודות לא היו ברורים. היה ידוע שצה"ל פתח בהתקפת נגד מסיבית אך לא היו פרטים. וכך, כאשר התקבלה הפקודה לנוע חזרה במהירות צפונה, כלל לא היה מובן מה קורה אך זה "לא הריח טוב". הפרטים שלא היו ברורים אז התבררו רק מאוחר יותר.

באותו יום מופרך של תנועה ארוכה דרומה, ביצוע "פרסה" ותנועה חזרה צפונה, לא היו ל"מקנס" אירועים מיוחדים אם כי מדי פעם נחתו פגזי ארטילריה שלמרות היותם כבר חלק משגרת החיים של הפלוגה, קשה להגיד שלוחמיה התרגלו אליהם.

איתן מיכאלי מצוות 2א' נזכר בחמיצות בתנועה חסרת התכלית של ה-8.10: "אחד האירועים היותר הזויים התרחש כעבור יום או יומיים, כאשר נסענו בשיירת שריון ארוכה, שעות אין קץ, באחד מכבישי הרוחב שלפני התעלה. בד בבד עברה מולנו במקביל שיירה ענקית אחרת של כוחות שריון. כעבור שעות מפרכות של נהיגה בחום המדברי, קיבלה השיירה, לתדהמת, פקודה לסוב לאחור. וכך כמו בסרט קומי הלועג לאיווולתן של מלחמות, שוב חלפו שתי שיירות שריון ענקיות במקביל אחת מול השנייה אלא שהפעם בכיוון הפוך. כנהג, אני זוכר שהבטתי בעיניהם המשתאות של הנהגים שנסעו מולנו פעמיים. אף אחד לא הבין אז מה קרה שם. לימים התפרסם כי מסע הזוי זה היה זה כתוצאה ממלחמות הגנרלים גורודיש, שרון ואדן".

מ"מ 2 רן זוכר ששני דברים הטרידו אותו ביום הזה. הראשון - העייפות.

תוצאה של יותר מ- 30 שעות ללא שינה. בשלב מסוים צנח ראשו על המק"כ וקסדת ה-VRC הוטחה במתכת. הרעש החזק שנשמע באזניו כפיצוץ העיר אותו באחת כשהוא בטוח שהכוח סופג ארטילריה וכמעט שנתן פקודה ל"תרגולת ארטילריה"...

הדבר השני שמאד הטריד אותו היה מצב הדלק. בתנועה חזרה צפונה עלו מהקשר קולות מלחמה משמות מוכרים במפה: "מיסורי", "חמוטל", "טליסמן", "עכביש"... כל כמה רגעים שאל את סנדי למצב הדלק. הוא חש שהכוח יצטרך להיכנס לקרב על אדי דלק.

אקורד צורם נוסף הצטרף לתסכול מהיום הזה - שמועות על "מלחמות גנרלים" ובעיקר בין מפקד האוגדה האלוף שרון לאלוף הפיקוד האלוף גונן החלו מתפשטות בין הכוחות⁶⁰.

כישלון המתקפה במה שנראה כמו שלומיאליות מוחלטת, השמועות על האבדות הכבדות, אובדן שטחים חיוניים והלחשוישים על "מלחמות היהודים" הביאו לכך שהמורל בסיומו של אותו יום היה בשפל.

באותם ימים קשים מספר סגן עמיר אילון על "נאום חוצב להבות" של סא"ל עמרם מצנע, מג"ד 196/79 שעזר לו ברגעים הקשים: "זכור לי המפגש עם מצנע שבעצם החזיר, אותי לפחות, להכרה. זה היה מספר ימים לפני הצליחה, אספו את כולנו ביחד על הבוקר ומצנע תקע נאום של גנרל אמיתי והחזיר לי את המוטיבציה שהלכה ונשחקה בימים הראשונים. לשנים, פגשתי את מצנע כשהיה ראש עיריית חיפה, כשהפקתי בחיפה אירוע ספורט ענק. הוא זכר היטב את הבוקר שהוא הרביץ את הנאום חוצב הלהבות שלו". מאידך, אצל גדעון זרון מצוות א' נחרת הכינוס עם מצנע באופן שונה. הוא מספר: "לאחר כמה ימים, כשלא היה ברור מה קורה בשדה המערכה הכללי של צה"ל, נערך כינוס של חיילי כל הגדוד ליד הטנק של מצנע. מה שזכור לי היה, שמצנע תאר מה קורה עם הגדוד, אבל אז הוא הוסיף ואמר שלא ידוע לו כל כך מה קורה במערכה הגדולה. ברגע זה הוא הוציא רדיו טרנזיסטור גדול ופתח אותו כדי

לשמוע את מהדורת החדשות. כך התעדכנו במה שקורה...".

ב3' נפרד מהפלוגה

פלוגת "מקנס" הקטנה שמנתה החל מה- 7.10 רק תשעה נגמ"שים (ב2) נגרע מהמצבה), הונחתה להקצות נגמ"ש שישמש את הרופא של גדוד 196/79.

הוחלט להעביר את ב3'. סג"ם קובי כספי ורוב הצוות עזבו את הנגמ"ש. קובי עבר לפקד על צא'.

משלב זה מנתה הפלוגה שמונה נגמ"שים בלבד, שלוש מחלקות עם שני נגמ"שים כל אחת, נגמ"ש מ"פ ונגמ"ש סמ"פ, במקור ב1'.

על נסיבות הבחירה ב- ב3' מספר רב"ט ארי מטיאס, מפקד הצוות: "כמה ימים לפני הצליחה, המ"מ היה מנשה עזרא, אני חושב, פתאום בא אלי מישהו, איזה סגן עם בגדים מגוהצים ושני חיילים לידו, הולכים לנגמ"ש צא' של קריבושיי. יש התגודדות, מנסים לפתוח את הכבש, הוא לא נפתח, ואז הם באים אלי, ואומרים לי: "אתה עכשיו מקבל רופא ושני חובשים והופך להיות נגמש פינוי!" הרופא היה ד"ר רחמני מתל השומר, עם שני חובשים - פרדי וצור, כולם לבושים נקי, רק הגיעו. בצוות שלי אם זכור לי נכון נשארו יוסי גרינפלד הנהג וצביקה יונגר. האחרים התפזרו למקומות אחרים...".

מוסיפים יוסי גרינפלד וצביקה יונגר: "בערב של ה- 7 או 8 לאוקטובר הגיע רופא עם בגדי א' יחד עם שני חובשים. חלק מהצוות עזב והפכנו לנגמ"ש פינוי. הרופא, ד"ר רחמני היה ב"סדיר", אחרי לימודי עתודה, שרת בג'וליס, היה בחופשה והוזעק ביום שישי, ה- 5.10. צוות ב3' שהפך לחלק מנגמ"ש הפינוי: ארי, יוסי וצביקה, הרגיש תסכול בגלל הפרידה מהחבר'ה וחשש שהפכנו לג'ובניקים (טעינו). ב- 8.10 הוקם גדוד 79 החדש, החטיבה 14, (משרידי 9, 79 ו 196) ואנו 18⁶¹ שלו".

על עבודת נגמ"ש הפינוי ב3' ממשיכים השניים לספר: "הגדוד השתתף

בבלימה. הטנקים עלו לעמדות ירי, ירו וירדו, ארטילריה ירדה עלינו ללא הפסקה. הוזנקנו לפנות קצין מקק"ש - רענן קולר שהיה חניך מצטיין. הוא עמד חשוף בצריח ונפגע מרסיס בצוואר. כשהגענו הוא שוכב על ה"גריל" של המגח. הצוות סביבו שואל את הרופא: "הוא יחיה?" הרופא ענה: "בטח! נעביר אותו לנקודת איסוף והוא יוטס לטיפול". נפרדנו מהצוות ההמום. הרופא הכניס לו אינפוזיה. סחבנו את רענן לנגמ"ש והרופא ביקש לדחוף אותו מהר פנימה. משהו מעיר לרופא שאנחנו מתייחסים אליו כמו אל שק תפוחי אדמה. הרופא ענה: כבר כשהגעתי לטנק שלו, בדקתי וראיתי שאין לו דופק. הוא הוסיף: "ראיתם איך הצוות שלו היה המום?!" פגשנו את הצוות הזה פעם נוספת במלחמה. לשאלתם ענה הרופא: "הוא יהיה בסדר". הבנתי שהרופא הוא המבוגר האחראי בצוות. רענן קולר נהרג ב 13.10 ברכס "חמדיה". המשקפת שלו, מוכתמת בדם, נשארה זמן רב אצל יוסי גרינפלד⁶².

המשך תיאורם של יוסי וצביקה ממחיש עד כמה הייתה משימתם קשה ובלחץ פסיכולוגי רב: "היינו בשלב הבלימה של המצרים לתוך סיני. מבחינתנו, רוב הזמן עומדים ומדי פעם מתקדמים. מדי פעם נופלת ארטילריה. העצבים מרוטים וישנה תחושה של משחק ברולטה רוסית. הטנקים עולים מדי פעם לעמדות ירי, יורים ושוב יורדים. אנחנו בנגמ"ש הפינוי מחפשים את עצמנו- האם אנחנו חרמ"ש או 18 של 79. הרופא טען שאנחנו צריכים להיות מגמה אחת לאחור כדי שנהיה בטוחים מפגיעת ארטילריה וזמינים להגיע לטיפול לכל נפגע. ארי מטיאס טען שאנחנו צריכים להיות ממש צמוד לטנקים כשהם יורדים מעמדות הירי. הטיעונים המלומדים נעשים בסיר הלחץ של הארטילריה, אחרי כמה לילות ללא שינה ובתחושה של רולטה רוסית. הרופא ממשיך וטוען הנגמ"ש נועד לשרת אותו ולכן הוא יחליט היכן נתמקם. ארי מטיאס טוען שהוא כמפקד נגמ"ש למד כיצד לנוע בשטח ואיך לתפוס עמדות והוסיף כי כשהגדוד יתקדם ואנו נישאר במגמה אחת לאחור, עלולים לזנוב בנו לוחמים מצרים המסתובבים בשטח, מכלים פגועים שלהם".

ליל ה- 9.10 - 10.10 - לבד נגד שאר העולם

החל מפרוץ המלחמה מצאו עצמם צוותי "מקנס" לא אחת כשהם בודדים ומנותקים משאר הכוחות.

בלילה הראשון היו אלו 1א' שעמד בודד עם שני טנקים על "לכסיקון" ממזרח ל"מצמד" ומששני אלה נפגעו מטילים נחלץ "בעור שיניו" עד שהגיע לטסה, 2 ו- 2ב' שעלו על מארב בציר "טליסמן", נפרדו והצליחו לחבור רק אחרי מספר קילומטרים וצוות 2א' שנתקע על הדיונה מזרחית ל"נוזל" והמתין שעות רבות לבדו באזור שורץ כוחות קומנדו מצריים עד שחולץ עם אור ראשון.

בכל המקרים מצאו עצמם הצוותים, כפי שהגדיר זאת יגאל כדורי - "לבד נגד שאר העולם".

סיפורה של מחלקה 2 (צוותים 2 ו- 2א') ליד התעוז "טלוויזיה" דומה אך בכל- זאת עם שינוי קטן. בעוד שהמקרים שאירעו עד אז קרו ללא תכנון מוקדם והיו תוצאה של נסיבות, המקרה של מחלקה 2 נבע מהחלטה פיקודית.

טלוויזיה

בסיומו של יום ה- 8.10 הייתה תחושה חזקה של תסכול. הכישלון של מתקפת הנגד, שאז טרם היו ברורות סיבותיה, אך ניכרו תוצאותיה הרעות - השרה אוירה קודרנית.

בלילה שבין ה- 8.10 ל- 9.10 שובצו המחלקות פעם נוספת לפלוגות הטנקים של גדוד 196/79, למשימה המוכרת של הגנה מפני קומנדו מצרי. ב- 9.10 בבוקר התחיל "נוהל קרב" להתקפה בשני גדודים על "טלוויזיה", גדוד 184 ביצע הסתערות החל משעות אחה"צ המאוחרות וגדוד 196/79 חיפה מעמדות על רכס "חמדיה".

נגמ"שי "מקנס" היו פרוסים באותה עת בצד הדרומי של "חמדיה" בהמתנה לפקודות.

לקראת אור אחרון ניתנה הוראה למ"פ "מקנס" להקצות מחלקה לכל

פלוגת טנקים של גדוד 196/79. הפלוגה החלה לנוע ותוך כדי תנועה שונתה המשימה. הפלוגה הונחתה לחבור לגדוד 184 שאך זה איבד בהתקפה את מפקדו רס"ן שאול שלו ז"ל.

הפלוגה חברה לגדוד 184, שלאחר נפילת המג"ד פיקד עליו הסמג"ד, רס"ן בן-ציון (בני) טרן. המשימה הראשונה של הפלוגה הייתה להשתלט על התעוז ולסרוק אותו מחשש להימצאות אויב. בסריקה לא נמצא אויב אולם סמוך לגדרות נמצאו 3 טנקיסטים מחטיבה 600 שהטנק שלהם נפגע בלילה הקודם ומצאו מסתור במקום עד שחולצו. יצוין ש"הייתה שמועה" שיש בתעוז או בסביבותיו טנקיסטים של צה"ל ולכן פקודת המ"פ אריק שקד הייתה לבצע את סריקת התעוז בזהירות רבה, הוראה שעל כל סיכוייה שילמה עצמה בסופו של דבר. פרד מספר: "בערב כבשנו את תעוז "טלוויזיה" ברכובה ללא ירייה, פחד אלוהים. ליל ירח אז בחצר המצרים יכלו לכסחנו ממארב". גם תמיר חי נזכר באירוע: "הגענו בלילה ל"טלוויזיה", היינו באבטחה מעל חדר האוכל, פחד אימים במקום, שהכרנו כל כך טוב, משירות מחזור אחד קודם".

צביקה פפר רשם בפנקס: "לקראת הערב התנהלה לחימה מרחוק על התעוז טלוויזיה שנתפס על ידי המצרים ולא קיבלנו אישור להסתער. הטנקים הצליחו לאחר האישור להכנס לתעוז ואנחנו נענו אחריהם לטיהור ובדיקתו. בדרך זיהינו 2 טנקי טי 55 מצריים נטושים. בתעוז אספנו 3 חיילי טנק בתעוז".

איתן רייכמן מספר שהוא ביקש ממפקד הנגמ"ש, סגן מנשה עזרא, לרדת מהנגמ"ש לבדוק האם יש חיילים שלנו המתחבאים שם, כדי שנוכל לחלצם "אנחנו שירתנו בתעוז הזה ממש, ב"טלוויזיה", שלושה חודשים ואני מכיר כל פינה בו..." פנה איתן למפקד "..." ויש פינות שאפשר להתחבא בהם, אנחנו מכירים אותן... למשל באזור הגנראטורים..." איתן אינו זוכר האם האשור ניתן. בכל מקרה מתוך התעוז לא חולצו חיילים אך חולצו שלושה טנקיסטים שהיו מחוץ לגדרות והתחבאו בדיונות.

רב"ט ארי מטיאס, שהיה כבר ת"פ גדוד 196/79 כמפקד נגמ"ש פינוי רפואי מספר: "אני עדיין לא יודע מה זה נגמ"ש פינוי ואיך אוכלים את זה, אני שומע בקשר שאריק שקד מתארגן לאיזו הסתערות על איזה תעוז, לא זוכר בדיוק איזה. תוך כדי מתחיל ויכוח ביני לבין הרופא מי אחראי על הנגמ"ש. כשאני שומע ש"מקנס" עומדת להסתער על התעוז, אני אומר לחיילים: אנחנו מתארגנים לקרב ומצטרפים. הרופא אומר לי: "איזה קרב?! אנחנו נגמ"ש פינוי ונשארים בצד". אני עולה על הקשר של "מקנס" ואומר: "מקנס כאן 18 אני מעוניין להצטרף אליך". הוא "נותן לי להבין" שאני יכול להצטרף. הרופא לא מסכים, אני מתקשר למג"ד ואומר לו שיש ויכוח ביני לבין הרופא ושיחליט מי המפקד! "אתה המפקד!" הוא צורח בקשר, ו"עוף מהקשר!" אני מצטרף ל"מקנס". הסיבה שרציתי להצטרף הייתה שזאת הייתה הפעם הראשונה שהיינו בהתקפה, הייתי חם! זוכר התקפה, יריות, בלגן...". ארי מספר שהוא הצטרף ממש תוך התנועה לעבר התעוז, באגף השמאלי של הכוח: "הצטרפתי באיחור מסוים ובקשת שמאלית רחבה באתי מהצד השמאלי, בריחוק מסוים ממש בצד שמאל". הוא לא ידע שיש ידיעה או שמועה שיש אולי טנקיסטים ישראלים בתעוז וביצע ירי במק"כ לפאתי התעוז "ובהנאה רבה... על מה שחשבתי שזו בצד השמאלי של טלוויזיה". לאחר שנגמרה ההסתערות, חזר ארי לגדוד ולתפקידו כמפקד נגמ"ש פינוי. על העימות עם הצוות הרפואי הוא מספר: "הרופא והחובשים שרק באו מתל השומר קיבלו "חררה" מהרעיון להשתתף בתקיפת טלוויזיה". מבחינתם הנגמ"ש הוקצה כנגמ"ש רפואי ולא אמור להיות חלק מהכוח של פלוגה לוחמת. "הרופא כעס" ממשיך ארי "ודרש ממני לא להצטרף להתקפה... יש לציין שמאותו רגע לא היו לי בעיות כלשהן עם הרופא".

תשמעו ו"קרב שהייה"

בסיום ההשתלטות על "טלוויזיה", נערך הגדוד בשני טורים סמוך לתעוז כש- 8 נגמ"שי "מקנס" העמוסים לעיפה בלוחמים עקב אובדן ב'2

וגריעתו של 3ב', בטור אחד ביניהם.

זמן קצר לאחר שהחניון התמקם, הורה מפקד הכוח למ"פ "מקנס" לשלוח "תשמוע". הפקודה הייתה לשגר מחלקה קדימה, כ"מחלקת אבטחה", לכיוון צפון על-מנת להתריע על התקדמות אויב לכיוון הגדוד ומחלקה נוספת לאגף המערבי של חניון הלילה, לכיוון "טלוויזיה".

על מחלקה 3 הוטלה המשימה לאבטח ממערב כפי שרשם רב"ט צביקה פפר בפנקסו על האירוע: "נכנסנו לחניון לילה כאשר המחלקה שלנו שימשה כמשמר קידמי. בלילה לא קרה כלום. העמדה הייתה מול איזה 10 טנקי אויב נטושים. הפלוגות גילו טנק אויב וניהלו מעט אש".

את משימת ה"תשמוע" לכיוון צפון הטיל המ"פ על מחלקה 2.

מ"מ 2 עם 2 נגמ"שי המחלקה - 2 ו- 2א' נע בכיוון כללי צפונה, למרחק של כ- 1.5 - 2 ק"מ. המטרה הייתה לתפוס עמדת תצפית טובה ככל הניתן וכן להיעזר בחוש השמייעה למקרה שתהיה תנועת כוחות אויב.

מ"מ 2 מספר שהחל נע צפונה כשהוא מוביל. השטח היה בעייתי מאחר והינו מישורי למדי אך קשה לביצוע תצפית יעילה בגלל דיונות נמוכות. בכל פעם שעלה לעמדת תצפית, התברר ששדה הראיה אינו עולה על כמה עשרות מטרים ולכן נע לדיונה הבאה וכך הלאה.

לאחר התקדמות של כ- 1.5 - 2 ק"מ מצא מקום גבוה יחסית שאיפשר לצפות לטווח של כמה מאות מטרים ושם העלה את 2 הכלים לתצפית, דומם מנועים וביקש לכבות את הרמקולים של מכשירי הקשר.

לאחר פרק זמן לא ארוך, שעה ואולי שעתיים, נשמע רעש של זחלים בתנועה. מ"מ 2 יצר קשר עם המ"פ לברר האם אלו כוחותינו. כעבור מספר דקות המ"פ חזר עם תשובה ש"אנחנו כוחותינו היחידים בגזרה".

בינתיים רעש הזחלים התחזק והדבר דווח למ"פ. רשת הקשר הגדודית התעוררה לחיים ומפקד הכוח, ממלא מקום מג"ד 184, נתן פקודה לגדוד להניע ולנוע דרומה.

מ"מ 2 הודיע למ"פ שיתחיל לנוע והוא יצטרף מאחור. המ"פ אישר ואז מפקד הכוח שינה את ההנחיה והורה למ"מ 2 להישאר במקום. פרידריך

זוכר היטב את הפקודה שקיבלה המחלקה: "לנהל קרב השהייה".
הגדוד והפלוגה עזבו. 2 ו-2א' נשארו בלב השטח, לבד נגד שאר העולם,
כשרעש הזחלים רק עולה ומתחזק. מסביב, למעט רעש הזחלים הגובר
מרגע לרגע, דממה מוחלטת. שום פעילות של כוחותינו ורק החושך נותן
תחושת מחסה.

מנקודת התצפית לא ניתן היה לראות דבר, אך היה ברור מהרעש שמדובר
בכוח גדול הנע על זחלים.

מאחר ומ"מ 2 חשש להתניע את הנגמ"שים שמא ישמע זאת האויב, הוא
ירד מהנגמ"ש עם אחד המאגיסטים ועם מכשיר קשר נישא (מ.ק. 25)
והתקדם כמה מאות מטרים אבל טווח התצפית לא השתפר ולכן חזר
לנגמ"ש.

הרעש הלך וגבר ועל רקע הדיינות הלבנות נראו באופק צלליות מאיימות.
המרחק לאויב לא היה ברור, הרעש הלך והתחזק.

במזרח התחיל לעלות השחר ומ"מ 2 החליט שהגיע הזמן להתקפל. 2
הנגמ"שים המיוזמים התניעו ונעו דרומה במהירות, במקביל לציר "פוטון"
לכיוון ציר "עכביש". בוצעה בקשר חבירה עם המ"פ והמפגש עם הפלוגה
התקיים כמה ק"מ ממזרח לצומת "פוטון" - "עכביש" על "עכביש".

בתחקיר שנערך כשנתיים לאחר המלחמה, בעמ' 73, מתאר ממלא
מקום המג"ד, רס"ן בני טרן, את האירוע כך: "משך הלילה הודיעו לנו כי
גדוד טנקים של האויב עומד לתקוף אותנו ושמענו גם רעש. הפעלנו
ארטילריה לכיוון הצפוי, כולל ירי תאורה אך לא נוצר כל מגע. משך
הלילה הוצאנו, בדרוג, פלוגות לשם תחמוש ותדלוק באזור "יוקון".

האפילוג לסיפורה של מחלקה 2 הינו שבשעות הבוקר התחולל במקום
קרב שב"ש מול כ- 20 טנקי אויב וכ- 10 מהם הושמדו...

10.10 - 11.10 - סוף ההתחלה

בשלהי 1942, לאחר הניצחון הבריטי באל-עלמיין ועם התבוסה

הממששת ובאה שעמדו הגרמנים לספוג בסטלינגרד, טבע צ'רצ'יל את המשפט המפורסם: "זה אינו הסוף, אין זו אפילו תחילת הסוף, אבל אולי זהו סוף ההתחלה"⁶⁵.

ה-10 באוקטובר, היום החמישי לחימה, הביא עמו אווירה של שינוי שנפתחה בשורת יוזמות התקפיות מקומיות של האוגדה וחרף העובדה שלא השיגו את תוצאותיהן המצופות הן העידו על כך ששלב הבלימה הפסיבית הסתיים וצה"ל נמצא בהגנה התקפית ומתכוון להתקפת נגד גיזרתית.

סגן הרמטכ"ל, האלוף ישראל טל אמר בישיבת הממשלה שהתקיימה ב-10.10 שב-9.10 עבר צה"ל את נקודת האיזון. כלומר- קצב תגבור הכוחות עולה על שעור האבדות⁶⁶.

היתה תחושה של כניסה למגננה מסודרת עם התקפות נגד מקומיות, לצד עצירה והמתנה בכל הנוגע למהלכי האויב והייתה לכך השפעה חיובית על מורל הגייסות.

עד לאותה עת, ההלם של לוחמי הפלוגה ומפקדיה ושל שאר הכוחות בחזית סיני מעצם פרוץ המלחמה ללא ההכנה המנטלית הנדרשת, הצלחות המצרים והנפגעים הרבים יחד עם קריאות השבר של המעוזים - לא עשו טוב למורל הלוחמים. נדמה, שבחזית התעלה בשל שני מרכיבים אלו, ההשפעה הייתה אף חמורה יותר מזו שבחזית השנייה, רמת הגולן, שם לפחות הייתה כוננות לאורך תקופה, מעט קריאות נואשות של מוצבים וחשוב מכל, כבר ב-10.10 טואטא הצבא הסורי אל מעבר לקווי 67. בגזרת התעלה לעומת זאת, אי אפשר היה שלא להיות מושפע מהזעקות הנואשות של המעוזים לעזרה. מראות הרק"ם והרכב הרך שלנו, שלנו! העומד פגוע, שרוף ולעיתים מעשן למלוא העין, הביזיון של מתקפת הנגד הכושלת ב-8.10 וקולות "מלחמות הגנרלים", כל אלה פגעו במורל. לאלה התווספה התחושה הקשה שצה"ל מתקשה לממש את תכניותיו ואילו תכניותיהם של המצרים מתממשות בהצלחה.

בהקשר זה, התחושה שיש התחלה של מפנה לטובה הייתה בעלת חשיבות מוראלית למרות שבדיעבד הסתבר שהדרך עוד הייתה ארוכה ומדממת.

על-פי תכניותיו, היה הצבא המצרי אמור החל מה- 9.10 להיכנס לשלב ה"עצירה האופרטיבית" שמטרתה לבלום את התקפות הנגד של צה"ל שעד אז יצליח לבטח להניע לחזית את אוגדות המילואים.

אלא שהמצרים לא הצליחו לייצב את ראש הגשר שתכננו עד מועד זה על ציר החת"ם במרחק של 10-12 ק"מ מהתעלה.

ההערכה בצה"ל הייתה שהמצרים יזימו דיביזיות שריון רעננות והרמטכ"ל הורה אפוא להיערך לקראתן במגננה במלוא הכוח ולכן הוחלט שלא לתקוף את ראשי הגשר כדי שלא לשחוק את הכוחות שיתקפו⁶⁷.

בדיעבד הסתבר שהייתה עוד סיבה להאטה שנבעה מכך שצה"ל יצא להתקפה ברמת הגולן. ב- 10.10 התייצבו כוחות צה"ל בגולן על "קו סגול" כשהם דוחקים את הכוחות הסוריים חזרה אל מעבר לקו דרכו פרצו ביום הכיפורים, 4 יממות קודם לכן. ב- 11.10, בחג הסוכות, פרץ צה"ל לטריטוריה הסורית. מאחר שכך, נקבע שמשאבי צה"ל ובעיקר אלה של חיל האוויר, יוקצו בעדיפות למתקפה בצפון. המאמץ בצפון חייב הקפאה אופרטיבית של צה"ל בדרום.

באוגדה התחילו דיבורים על צליחה, מה שנראה אך יומיים קודם לכן, לאחר כישלון המתקפה של ה- 8.10, כ"מדע בדיוני" עליו "פינטזו" אז, ללא כל בסיס, ב"חלונות הגבוהים".

"מקנס" עסקה במהלך יומיים אלו, במחלקות ובנגמ"שים בודדים, באבטחת "דרגים", באבטחת חניוני לילה של טנקים וריכוזי דרגים ובהמתנה לפקודות להצטרף לפלוגות הטנקים לפי הצורך.

מבחינת הפלוגה תקופה זו לא התבטאה בהפסקת לחימה ובהמתנה רוגעת. מספר דני מירון: "בין ה- 8.10 - 14.10 פעלנו בעיקר בשירות חטיבה 14. סיוורים, תצפיות, פינוי פצועים וכד'. אירוע נוסף הזכור לי והוא שעמדנו בעמדה אחורית עם הגדוד של עמרם מצנע. הוא חזר והתריע בפני המפקדים לעמוד בעמדה אחורית בין יריות הפגזים. ולמרות זאת נפגע טנק והחל לבעור. הוא בער יומיים. אני זוכר את המשפט בקשר של מצנע: "מדוע נפגע הטנק?! לא אמרתי שתעמדו במדרון אחורי

...!?!? "את אנשי הצוות הכוויים פינינו - בכלל לא נעים".

תקיפות הארטילריות הבלתי פוסקות של המצרים גם הן לא פחתו. רן, מ"מ 2 מספר על "חוויה" סמוך לאחד הצירים בגזרה: "נענו בשטח, לצד הציר, כנראה במשימת אבטחה או סריקה מאחר ו- 2א' בפיקוד רב"ט ראובן וקסלר נע משמאלי, במרחק של כ- 50 מ'. לפתע ניתכה עלינו התקפה ארטילרית כבדה ומדויקת. פעלנו לפי התרגולת: הצוות סגר מדפים והגברנו מהירות על-מנת לצאת מהשטח המוכה. נאמן לניסיון שצברתי עד אז, השארתי חרך פתוח ולא סגרתי את מדף צריחון המפקד עד הסוף. אני מביט שמאלה, לראות האם 2א' לצדי כשאני מזהה פגיעה בדיוק היכן שהנגמ"ש היה והכל מתכסה בחול, באבק ובעשן שחור. אני קורא בקשר: "2א', מצבך?..." אין תשובה! זיעה קרה בצוואר!.. "2א'! מצבך?..." אין תשובה!. עוברות עוד כמה שניות ארוכות ואני מזהה את 2א' יוצא מתוך ה"ענן" כששתי האנטנות שלו חתוכות...האירוע הסתיים בשלום כשעל הנגמ"ש רק סימנים קלים של הטראומה שעבר".

ב- 12.10 עברה "מקנס" בהוראת האוגדה ת"פ חטיבה 421.

12.10 - 14.10 "יוקון"

כאמור, כבר בליל ה- 9.10 - 10.10 הפכה שאלת הצליחה מ"האם לצלוח", לשאלות "מתי" ו"היכן"⁶⁸.

ביום שישי ה- 12.10 בשעה שבחזית הצפונית התהפכה הקערה על פיה וצה"ל שפרץ יום קודם לתוך סוריה הגיע לטווח תותחים מדמשק, הפכה שאלת הצליחה למעשית.

הימים 11.10 - 13.10 היו ימי שקט יחסיים. "שלושה ימי בן-הזמנים" קרא להם אלחנן אורן⁶⁹. המצרים שניסו לשפר את אחיזתם בראש הגשר בגדה המזרחית ספגו ב- 9.10 - 10.10 אבדות כבדות ונאלצו להחליש את התקפותיהם. למרות זאת ניראה היה שהם מנסים להרחיבו עד ציר

החת"ם.

בתחקירי חטיבה 421 אחרי המלחמה מתוארת הפעילות בימים 12.10-13 כפעילות להחזקת השטחים שכבשה החטיבה.

הכיוון הכללי שהסתמן היה לצלוח בשתי אוגדות בדוורסואר וזאת על-מנת להבטיח את האגפים מפני החי"ר המצרי שגרם כל-כך הרבה נזק עד אותו שלב. התנאי היה שבצד המזרחי ישתלט צה"ל על מרחב גדול, להבטחת ראש הגשר⁷⁰. עכשיו נשאלה השאלה "מתי"?

על-פי הדוקטרינה הסובייטית, שהצבא המצרי פעל על-פיה, השלב הקרוב היה אמור להיות העברת דיביזיות השריון ופריצה מזרחה. רא"ל (מיל) בר-לב, מפקד החזית מאז ה- 10.10, העריך שמתקפה כזאת צפויה ב- 11.10 ומשזו בוששה, עלו ספקות במטכ"ל אם בכוונת המצרים לבצע בכלל שלב זה בתכניתם⁷¹.

לגבי צה"ל שתכנן, כאמור, לצלוח את תעלת סואץ מערבה היתה להחלטה המצרית האם להעביר את דיביזיות השריון שלהם מזרחה או להשאירן ממערב לתעלת סואץ משמעות כבדה: במידה שהכוחות המצריים יצלחו את התעלה ייתקל צה"ל בכוחות דלילים בצידה המערבי של התעלה. אך אם יחליט הצבא המצרי להשאיר את כוחותיו בצידה המערבי יקשה הדבר מאוד על ביסוס ראש הגשר על ידי הכוחות הצולחים.

מאליו מובן כי צה"ל העדיף את האופציה הראשונה ולכן, חרף העובדה שמפקד אוגדה 143, האלוף שרון, שאף לצאת למבצע הצליחה בהקדם העדיף הרמטכ"ל, רא"ל דוד אלעזר, להמתין. בדיעבד התברר שצידוד הצליחה לא יהיה מוכן בזמן ולא הייתה אפשרות לצלוח לפני ה- 13.10.

בינתיים החלו שני גדודים של חטיבה 421 ש"מקנס" הייתה חלק ממנה מאז ה- 12.10, להיערך לצליחה באזור "יוקון" שם רוכז ציוד הצליחה ונערכו הכוחות. כבר ב- 12.10 תוכנן אימון לכוחות ומחלקה 3 נשלחה לאבטח אותו. צביקה פפר רשם בפנקס הכתום: "... ב- 4:45 היינו בתנועה דרומה (קיבלנו הודעה שהחטיבה שלנו ב"הברגה") ל"עכביש" 62 ושם היינו צריכים לאבטח אימון מסויים ואז בוטל".

משימת "מקנס" בימים אלו הייתה משולשת. אבטחה ב"יוקון", אבטחת חניוני הלילה של הטנקים וחיפוש ומרדף אחרי קומנדו מצרי בגזרה. ב-11.10 כותב צביקה פפר: "לאחר מכן ב 12:00 - הקפיצו אותנו לסרוק את השטח כדי לשבות קת"ק. עד שעה 15:00 לא קרה כלום", בהמשך הוא כותב: "לקראת הערב נשלחנו לטליסמן 35 לקבל משימה. המשימה הייתה למחלקה שלנו להיות משמר קידמי בקו הראשון לפלוגות טנקים" ו- "שאר הפלוגה סרקה שטח שהליקופטרים נחתו עם חיילים ("ציונה")." ב- 12.10 הוא כותב: "לפי ידיעות מודיעיניות שאויב מתכונן לפשוט נערכנו להגנה היקפית מצפון לבסיס בסביבות השעה 11:30" וכך הלאה.

על הלילה של ה- 13.10 כותב ביומנו מ"פ ג', גדוד 264 של חטיבה 421: "יום שבת 13.10.1973. הגדוד נכנס להערכות בלימה בקו הראשון על "טליסמן" כשאני עם מחלקה 2 תפסתי עמדות צפונית מערבית ל"חגית". בלילה נשארתי עם מחלקה 2 בחניון לילה מזרחית ל"חלוץ" כששאר הצטרפו 2 נגמ"שים של קורס מ"כים חרמ"ש. שאר הפלוגה נשארה בלימה על "טליסמן" ב"ציונה". ראוי לציין כי במשך היום ירדה עלינו ארטילריה מדויקת להפליא"⁷².

קלטים בשמים

ארוע מעניין של ירי טילי "קלט" מצריים התרחש בליל שבת שבין ה-12.10 - 13.10. בפנקסו של צביקה פפר נרשם האירוע בלקוניות: "חזרנו לחניון הלילה שלנו ליד בסיס הגששים הישן ששימש כמפקדת החטיבה. לפי ידיעות מודיעיניות שאוייב מתכונן לפשוט נערכנו להגנה היקפית מצפון לבסיס בסביבות השעה 11:25. עברנו לחצר עד אותה שעה לא הספקנו לישון כלום. המתנו ולאחר ירי לעבר טילים הלכנו לישון...". שאר נגמ"שי הפלוגה עמדו לצד הציר, כנראה "טליסמן" או "עכביש". לפתע התמלאו השמיים באלפי נותבים שנורו הן מהצד המצרי והן על-ידי

כוחותינו. הנותבים נורו לעבר 4 עצמים זוהרים שטסו בגובה רב ובאיטיות משונה ממערב למזרח.

איתן מיכאלי מתאר את החיזיון הלילי: "באחד מחניוני הלילה נראה עצם זוהר בשמיים שטס מהצד המצרי לעברנו. בעת מעופו נראו לשונות אש ארוכים, מסתלסלים מירי כוחותינו, כאילו היו נחשי אש. המראה היה מרהיב, בעיקר כשנדמה היה לנו שהעצם נפגע מהירי שלנו".

מוסיף פרד: "ירי על טילי פרוג או קלט, הנגמ"שים עמדו עם הפנים לטסה בהתחלה ירו מאגים ו-0.5 לבסוף רק 0.5".

רן מסכם את האירוע: "עמדנו לצד הדרך כשלפתע ראינו בשמיים, ממערב לתעלה, 4 אורות מתקדמים מזרחה בגובה רב. כל הגזרה פתחה באש, גם המצרים... ראינו שקליעי מקלעים קלים ובינוניים לא מצליחים להגיע. ראינו את הנותבים עולים לשמיים ונוצרת קשת של נקודות אור הרבה מתחת לגופים הזוהרים. נדמה לי שהתקבלה התרעה שאלו טילים. כשהיו מעלינו, פתחנו באש. קליעי המאג לא הגיעו אבל קליעי המק"כ 0.5, כן. ראינו את הכדורים המציתים של המק"כ חוצים את קו הטיסה. כיוונתי לפני אחד הטילים ולחצתי על ההדקים ושחררתי צרור מאד ארוך עד שהוא התפוצץ ונפל תוך תנועה לוליינית מרהיבה, אך בלתי נשלטת, עד שנעלם. מזווית העין ראיתי שעוד טיל נפגע. לדעתי המ"פ אריק שקד פגע בו. 2 טילים המשיכו בדרכם. למחרת שמענו שאלו היו טילי "קלט" שנורו ממטוס איליושין או טופולב מצרי. טיל נוסף יורט על-ידי הנ"מ עם תותחי 20 מ"מ שהיו ליד טסה והטיל הרביעי פגע ביב"א 511 לשם כוון מלכתחילה".

"רומאי"

הטיפול בקומנדו היה ת"פ "כוח פצי", "רומאי" בקשר. למשימה זו צורפה גם סירת "שקד" (יחידה 424) בפיקודו של סא"ל משה ספקטור וכוח צנחנים "כוח שמוליק"⁷³.

רן מספר על הפגישה הראשונה עם פצי: "הוזנקנו לחבירה עם "כוח פצי" שעד אז לא שמעתי על קיומו בגזרה. על האיש עצמו שמעתי גם שמעתי מחברים מ"שקד" שהוא היה מפקדם... חברנו אליו לא רחוק מ"יוקון". אנחנו בנגמ"שים, הוא בגי'פ סיור. לפתע התחילה ארטילריה, בעיקר זרחן. אנחנו סגרנו מדפים, הוא המשיך לעמוד בגי'פ הפתוח כאילו כלום. משוגע!".

ל"יוקון" הובא האמצעי העיקרי לצליחה - "גשר הגלילים" בעודו מפורק וחיילי ההנדסה עסקו בקדחתנות בהרכבתו.

גדוד עז 77 של חטיבה 7 שהיה מאומן בגרירתו, נלחם באותה עת ברמת הגולן ועל-כן הוחלט שפלוגה מגדוד 257 בפיקוד סא"ל שמעון בן-שושן, מחטיבה 421, תתארגן לגרירה הלא פשוטה של גשר המורכב מ- 80 גלילים, שוקל 400 טון ואורכו 200 מ' לאורך ציר שאורכו כ- 30 ק"מ⁷⁴. גם לכוח מאומן משימה זו אינה פשוטה מה עוד שגרירה כזאת לא נוסתה ולא תורגלה מעולם.

אמצעי הגישור הנוספים - דוברות ה"יונפלוט" וה"תמסחים" (ג'לואה) - היו במספר ריכוזים הרחק מגזרת הצליחה. הדוברות חייבו אף הן גרירה שהייתה צריכה להתבצע על-ידי טנקים ואילו ה"תמסחים" שהיו בעלי כושר התנועה העצמאי היו הראשונים שהצליחו להגיע והתרכזו אף הם ב"יוקון".

האזור המכונה "יוקון" הפך באחת למקום בעל חשיבות מיוחדת להגנה מפני תקיפה מצרית.

היה חשש נוסף שהמצרים יגלו את המקום ויפציצו אותו ועל-כן בכל פעם שכוח "מקנס" שהה במקום הוא היה ב"כוננות נ"מ".

תזכורת מוחשית לחשש זה קיבלו הכוחות בגזרה ב- 13.10 בשעות הצהריים. זוג מטוסי "האנטר" של חיל האוויר העירקי תקפו סוללת תותחים על ציר "עכביש", בין "יוקון" לטסה.

הסוללה, מגדוד המילואים 329 של חיל התותחנים הייתה מצוידת בתותחי 175 מ"מ ספגה פגיעה ישירה וכ- 20 מחייליה נפגעו, בתוכם 4

הרוגים שאחד מהם היה מפקד הסוללה סגן רון זלמנוב זיכרו לברכה. הנזק הסביבתי היה אדיר והסוללה יצאה מכלל פעולה. כוח של "מקנס" שעבר במקום כשעה לאחר האירוע עדיין ראה ושמע התפוצצויות תחמושת שנמשכו מספר שעות.

איתן מיכאלי מתאר את המראה: "עצוב היה מראה סוללת תותחי 175 מ"מ ענקיים שידעו ימים טובים יותר: קני התותחים היו מושפלים כלפי האדמה. הם היו שרופים מנותצים ומרוסקים, כתוצאה מפגיעות ישירות של מטוסי אויב. מראה הקנים הארוכים והמושפלים הללו הותיר בנו תחושות קשות". גם זכריה ימיני ממחלקה 1 זוכר את המראה הקשה, הלהבות והעשן שעדיין היתמר כשהפלוגה עברה על-פניהם בדרכה לטסה. מוסיף מנחם שקולניק: "אני זוכר את סוללת תותחי 175 מ"מ שירתה ללא הרף יום ולילה לכיוון המצרים. כמה ימים אחר כך חלפנו באזור הדיונה הענקית שלמרגלותיה הייתה פרושה הסוללה וראינו רק שיירי מתכת שרופים במקום בו הייתה פרושה".

אולם, כאמור, החשש העיקרי היה מפני קומנדו מצרי שאותו חיפש באינטנסיביות רבה "כוח פצ"י" כשמדי פעם הצטרפו אליו טנקים של חטיבה 421 וכוחות של "מקנס" כפלוגה או במחלקות.

על החשש מהקומנדו המצרי מספר מג"ד 599, רס"ן עמי מורג: "כל הזמן פחדנו מקומנדו. הייתה פניקה מאנשי קומנדו בכל הגזרה ופחדו ממסוקים"⁷⁵.

פלוגת "מקנס", עוד בטרם הועברה ת"פ חטיבה 421, פעלה במסגרתה במרדף אחרי כוחות קומנדו שסיכנו את האזור. מג"ד 599, רס"ן עמי מורג מספר בתחקיר המלחמה על ארוע ב- 10.10 בו התקבלה ידיעה על קומנדו מצרי שנחת ליד טסה. כוח בפיקוד מג"ד שכלל את פלוגה ו' מהגדוד ואת "מקנס" 8 נגמ"שים בסה"כ" הגיע לצומת טסה והתחלק לשני כוחות: מחלקת טנקים עם מ"פ הנגמ"שים ומחלקת נגמ"שים עם מ"פ הטנקים. בוצעו סריקות באזור בסיוע תאורה אך לא זיהו דבר. התברר כקריאת שווא⁷⁶.

מ"מ 2 רן מספר: "באחד הלילות התקבלה התרעה על כוח קומנדו שנחת מדרום ל"יוקון". הוקפצנו יחד עם כוח טנקים בפיקוד מ"פ. הגענו לשטח והתמקמנו בעמדות תצפית. מפקד הכוח, המ"פ או שהיה זה "רומאי" עצמו, ביקש תאורה. נאמר לו להמתין ושמיד יקבל. עברו כמה דקות מתוחות... וכלום. ביקש פעם נוספת ונענה שכבר יקבל. עברו עוד כמה דקות כשהכוח "על קוצים"... וכלום. מפקד הכוח החליט לא להמתין יותר והודיע שהוא מוותר על התאורה. קיבל אישור שבקשתו התקבלה והתאורה בוטלה. התחלנו לנוע בשטח בפריסה רחבה לקראת מגע. איך שהגענו לשטח החשוף, נדלקה מעלינו תאורה שהפכה את הלילה ליום ואנחנו במרכז הבמה. היה מאד לא נעים ודי מפחיד. מסביב חושך צלמוות ורק אנחנו מוארים באור נגוהות! מפקד הכוח לא התבלבל ושאל את מפקד הארטילריה: "תגיד, אתה איתם או אתנו?!". עכשיו זה נשמע משעשע. לא?!"

עוד סיפור על הפעילות נגד קומנדו מצרי והתיאום הארטילרי מתאר מ"פ מ', גדוד 257, סרן עודד מגידו: "בעניין הירי ב"יוקון" ב- 14.10 בלילה. לא ירו עלינו לא בזוקות ולא מרגמות. כשהגענו לשם היו ידיעות ש- 3 ק"מ דרומית מערבית לשם ירדה חוליית קומנדו ממסוקים והם עומדים לפשוט על אזור גשר הגלילים, ואז נתתי הוראה לפרוס את כל הגדוד מחוץ לגשר לכיוון דרום מערב. היה שם איזה מג"ד ארטילריה שעמד עם ג'קי והיה צריך לטווח את הארטילריה. הוא הורה לירות 3 פגזי זרחן 3 ק"מ דרומית מערבית מ"יוקון". הם כל כך דייקו שזה נפל 5 מ' משני טנקים שלי. כשהתפוצץ הזרחן הם היו בטוחים שירו עליהם בזוקות. אז ניתנה הוראה לפתוח באש לחזית. הטנקים ירו במקביל מעיכים. הייתה מהומה כ- 5 דקות, נתנו חדל ולא היה שום דבר"⁷⁷.

אירוע שהתרחש בעת תירגול גרירת הגשר מתואר בתמציתיות גם בדו"ח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר ממרץ 1974: "תוך התרגולת לגרירה (14-15.10): אזעקה על נחיתות קומנדו ממסוקים בסביבה. אורגן כוח בפיקוד פצי. כוח בפיקוד רפי בר לב עם כוח פצי"⁷⁸. גם באירוע

זה, בהסתמך על רישומיו של רב"ט צביקה פפר, השתתפה הפלוגה. על הלילה שהתחיל ב- 14.10 בערב והסתיים ב- 15.10 לפנות בוקר הוא רשם: "בשעה 18:45 הגענו למקום האימון... הגענו למקום ותפסנו את מקומנו כאשר פתאום ירדו עלינו כמה פצצות. מיד נערכנו כמה טנקים והפלוגה לסריקת השטח ממנו באה האש. כל כך הרבה המתנו, כשלבסוף בסריקה עצמה רק זיהינו עקבות. הסריקה הייתה באש לאור הכסנונים של הטנקים... בשעה 11 בלילה הגענו שוב למקום האימון כאשר באמצע הסריקה הטנקים חזרו חזרה ואנחנו המשכנו לבד... המשכנו באימון. בשעה 03:45 חזרנו לחניון הלילה...".

יצוין שבמרדף ב- 14.10 לפנות בוקר נתקל כוח חיפוש מגדוד 410, חטיבה 600 שפעל בסיוע ל- "רומאי" בכוח קומנדו המצרי שמנה כ- 100 לוחמים ושנחת באזור "אלתרן", דרומית מזרחית ל"יוקון" וחסל אותו⁷⁹.

14.10 - מלכודת לצבא המצרי

נפוליאון אמר ש"לעולם אל תפריע לאויב שלך כשהוא עושה טעות". כפי שכבר הוזכר, צה"ל המתין בציפייה דרוכה להחלטה המצרית אם לקיים את "שלב ג" של תכניתם- העברת דיביזיות השריון מזרחה ופריצה באמצעותם לכיוון מעברי הג'ידי והמיתלה - או להסתפק ביעד שכבר הושג חציית התעלה והיאחזות לאורכה.

ההתלבטות המצרית נבעה מכך שביצוע השלב הבא היה מותנה בביסוס ראש הגשר עד "ציר החת"ם", מה שבפועל לא קרה למעט במקומות ספורים כמו "חמוטל" ואזור התעוז "נוזל"⁸⁰.

למרות זאת, היחלשות התקפות הנגד הישראליות ופעילות חיל האוויר הישראלי, יחד עם קריאות לעזרה של סוריה שביקשה שצבא מצרים ייצר לחץ בדרום על-מנת להקל עליה בצפון - הביאו לכך שנשיא מצרים סאדאת קיבל החלטה שגוייה- לתקוף. ההחלטה, למורת רוחם של מפקדי הארמיות, הייתה אמורה להתבצע ב- 13.10 ולאחר מכן בלחץ אותם מפקדים נדחתה ל- 14.10.

גם העובדה ששגריר בריטניה בקהיר הביא לסאדאת הצעה להפסקת אש באומרו שישראל הסכימה לה, גרמה לתחושה אצל הנשיא המצרי שישראל חלשה הרבה יותר מכפי שמעריכים מפקדי הארמיות שלו.

הפקודה לדיביזיות המצריות לנוע מזרחה ניתנה⁸¹.

כוחות צה"ל שאך חיכו למהלך מצרי זה ניהלו קרב מגננה של שב"ש והוכיחו שבסוג כזה של עימות, ידו של צה"ל על העליונה.

המצרים איבדו ביום זה כ- 200-250 טנקים למול 20 בסך הכול לצה"ל שמתוכם הושמדו רק 6. כ- 80 מהטנקים המצרים שהושמדו היו בגזרה שתוכננה לצליחה. המכה המוראלית לצבא המצרי הייתה משתקת. מפקד החזית, רא"ל (מיל) השר בר-לב הפטיר בציניות האופיינית לו: *"המצרים חזרו לעצמם ואנחנו חזרנו לעצמנו"*. זה שיקף את שביעות הרצון של הפיקוד כולו⁸². אפילו משה דיין שר הביטחון הסקפטי יצא מהפיקוד בחמ"ל "דבלה" באום-חשיבה עם המלצה לממשלה - לצלוח.

פרד נזכר שאחד המפקדים בגזרה התבטא לאחר יום הקרבות ש"עד היום המצרים נלחמו לפי הספר מעתה נבלבל להם את הדפים". האמת הייתה, כך נראה, שסוף סוף גם צה"ל נלחם לפי הספר - קרב מגננה קלאסי המאפשר מעבר בתנאים נוחים להתקפת נגד רבתי. הצבע החל חוזר אט אט ללחיים.

לפלוגה לא הייתה תעסוקה משמעותית ביום הקרב של ה- 14.10. המודיעין העריך שלקראת המתקפה יפעילו המצרים כוחות מוטסים רבים. זה לא קרה. יתכן שהכישלונות שלהם בימי המלחמה הראשונים ואובדנם של לוחמי עילית רבים על מסוקיהם, הרתיעה אותם⁸³. עמנואל סקל מציין את אי שיתופם של כל הכוחות המוטסים המצריים כאחת הסיבות לכישלונם⁸⁴. כך או כך, הכוחות שהיו בעתודה וביניהם כוח "מקנס" לצורך טיפול במקרה של חי"ר וקומנדו שיונחת - לא הופעלו.

ב3, שסופח לגדוד 196/79 כנגמ"ש פינוי, הועסק ביום זה כמוביל תחמושת לטנקי הגדוד. "ב- 14.10 עסקנו בהבאת פגזים לטנקים. זה היה קרב השריון הגדול במלחמה שהשתתפו בו כ- 2,000 טנקים משני

הצדדים" מספרים צביקה יונגר ויוסי גרינפלד. "250 טנקים מצריים הושמדו וזה היה הקרב הראשון בו צה"ל ניצח במלחמה זו". צביקה מספר על חוויה שעברו בעת ביצוע המשימה: "באחת הנסיעות להבאת הפגזים ארי מורה ליוסי לעקוף מימין שיירה שחסמה את הכביש, יוסי מחליט לעקוף דווקא משמאל. הרופא גוער ביוסי: "תפסיק להשתולל.. בום, פצצה נופלת במקביל לנו מימין לשיירה. אנחנו מודים ליוסי על "השתוללותו".

בלילה התמקמה הפלוגה בסמוך לכוח טנקים של חטיבה 421 בקרבת "ציונה" על ציר "טליסמן".

המלחמה בסיני

6.10. ה"בור": הבונקר בטסה גדוד ("ציילון") בשעות הראשונות למלחמה. "כל המעוזים צרחו... זה היה מזועזע" מספר סגן יוסי שוחט הסמ"פ

נגמ"ש "ברדלס" שהושמד בקרב. כנראה מדובר ב- 115'א של פלוגת החרמ"ש הסדירה של גדוד 184 שנפגע בשעות הראשונות למלחמה ליד "מצמד"

דף קרבי מס' 1

י"ד תשרי תשל"ד - 10 אוקטובר 1973

אחי הלוחמים חיילים ומפקדים!

אתם עומדים היום בגבורה במלחמה הקשה ביותר אשר נכפתה עלינו מאז מלחמת העצמאות. זו איננה מלחמת בזק, לה הורגלנו במערכות הקודמות. המלחמה הפעם קשה וממושכת. מולנו עומד היום הצבא המצרי אשר צוייד בידי הסובייטים במיטב הנשק המודרני ובכמויות עצומות.

אתם יועדתם למלא תפקידי בטחון שוטף, והנה נפלה עליכם במפתיע כל כובדה של מלחמת העם היהודי על זכות קיומו ועל חייו, עד אשר התארגן חיל ההכרעה המבוסס ברובו על אנשי המילואים. מאז השתנה מצבנו, חלפה הסכנה.

גם במלחמה זו אנו חייבים לנצח, שאם לא כן, לא רק נאבד את חירותנו שאנו מצווים עליה ב"יהרג ואל יעבור" אלא נהיה נתונים באיום ממשי על קיומנו.

אנו לוחמים באויב אכזר, חסר מצפון ושונא יהודים, בדעתי לאמר לכם, אין מלחמה זו דומה למלחמות שהכיר דורנו בעבר. אנו עדיין מצויים בשלב ההגנה. התקפות האויב הן רבות משתתפים ועצומות בשריון וכלי מלחמה אחרים. דרך לחימתו של האויב הוא בסגנון לחימה של עמים בהם חיי האדם אינם נחשבים.

אנו חייבים בפעולה תוקפנית ומהירה. עלינו למגוע באויב, לנגוס בו ולגרור את כוחותיו למדבר ושם לחסלו.

לאחר זאת יבוא שלב ההכרעה, בו נביא את המלחמה לארצו, לאדמתו, לחצר ביתו ולליבו.

נפל בגורלנו לחלחם מלחמה ממושכת וקשה. אני גאה בכם וסומך עליכם ובטוח שכולנו יחד נלשה כול שניהלחנו ואם צריך גם מעבר לכוחנו נמשיך במערכה זו עד יבויח.

אני מברך אתכם ואת בני ביתכם בפרוס חג הסוכות. חג שמח.

שמואל גונן, אלוף
אלוף פקוד הדרום

הפיקוד
המרכזי

בחאריק 6 אוק' 73, שעה 2000 לערך, הגיעו לאיזור טסה פל' ד' 79/ בפיקוד סג"ד 79 (רס"נ יעקב יעבץ) עם 6 סנקים ו-פל' חרמ"ש מיקנס מ-הס' 460 שנקלעה לאיזור והסתלבה ב-סד"כ החטיבתי, לאחר אישור מפקדת האוגדה.

הפצב בגזרת החטיבה היה ש-גד' 79 היה אחראי על גזרת מעוז פורקן - מצח, סג"ד 184 (רס"נ בן-ציון טרן) עם שרידי פל' ח' 184/ ו-פל' ר' 79/ היה אחראי על גזרת מעוז חזיון וכוח בפיקודו של סג"ד ז' 184/ (טרן אהרון פלר) היה אחראי על גזרת מצמד.

נראה לי כי באזור מעוז פורקן - מצח קיים כוח בפיקוד סג"ד 79 השולש במצב. בגזרת מעוז חזיון עומד לעולל סג"ד 184 עם הכוחות שברשותו. גזרה שנראתה לי מדוללת בכוחות הייתה גזרת מעוז מצמד ובעיקר המרחב שבין מעוז מצמד לבין מעוז פורקן, גזרה בת 19 ק"מ, שבה לא היה לנו כל מעוז וכחוצאה ספק לא היה לנו כל מידע על הנעשה במרחב, מה עוד שתיעוד סלו-זיה הנמצא 8 מתוך תחקיר חטיבה 14 מ-1975. הכיתוב "הפלוגה החטופה" מופיע כך במקור על-גבי המסמך. המקור: אתר חטיבה 14.

סיני. תדריך מ"פ לסגל שהתקיים באחד מימי המלחמה (בין ה- 9.10 - 15.10). בתמונה: קיצוני מימין: סג"מ קובי כספי ממוח' 3, משמאלו במעגל הרחוק (מצולם בפרופיל): סגן מנשה עזרא מ"מ 3, בלמ"ז, רב"ט נחום קריבושיי ממוח' 3 מוסתר ע"י המ"פ טרן אריק שקד (חובש כובע) ומשמאלו בלמ"ז, רב"ט יגאל כדורי (חובש כובע) ממוח' 1, סגן עמיר אילון (עם משקפי השמש) קצין במוח' 1, מאחוריו רב"ט ראובן וקסלר ממוח' 2, רב"ט עתי ציטרון ממוח' 1 המוסתר ע"י סג"מ דני מירון (ממושקף) מצוות המ"פ. מאחורי עתי, בפרופיל, סג"מ איתן חצור מ"מ 1 ומשמאלו (חובש כובע) סמל אורי קושניר סמ"ח 2. קיצוני משמאל, סמ"ר ראובן לייבוץ (לייבו) הרס"פ ומימינו סג"מ רן סדרס מ"מ 2. מימינו, פונה למצלמה, רב"ט איציק אקרמן הרס"פ. עם הגב למצלמה, מול עמיר אילון: רב"ט מוטי מרקו ממוח' 1 ומימינו עם הגב למצלמה ועוזי עם קת עץ: רב"ט צביקה פפר ממוח' 3, מימינו (גב למצלמה) כנראה סמל רוני יעלי, סמ"ח 1 ומימינו עם היד על אבזם החגור: סמל איציק לרון, סמ"ח 3

13.10.73, ב"מחנה הגששים" ליד טסה. החלפת זחל לנגמ"ש צוות 3. בתמונה: יושבים בחזית מימין לשמאל: דוד פורטל (מעל הפנסים), מאחוריו יששכר טרבלסי ומאחוריו יושב בלמ"ז ולידו, עם כובע, זאביק החשמלאי (יש שניים עם כובע), שייקה וייספיש (בן-גל), רמי פלג (ממושקף) ובתנוחה הפרובוקטיבית, ישראל איטח (איתן). עומד משמאל לסמל הבלמ"ז אבי לנדאו, ומשמאלו, גבוה מעל כולם, איציק לרון ומשמאלו מרדכי איצקוביץ

טנקים של חט' 421 ממחרים לסיני
מקור: אתר חט' 421

ב. גר' סנקיס מס' 1. 79

1. מבא' גר' זמיר - 56.15

2. מהרס' גר' סלטר - 70.75

3. רז' מבצ' גר' - ותאה - 66.50

4. פל' י' - יוק - 55.05

5. פל' ז' - זרבי - 30.75

6. פל' ח' - וורף - 61.70

7. פל' חרמ' - מקנט - 51.55

קטע מהוראות הקשר של גדוד 79, חטיבה 14
מימיה הראשונים של המלחמה
מקור: אתר חט' 14

שרידי סוללת תותחי ה-175 מ"מ שפעלה ליד טסה והותקפה על-ידי מטוסי האנטר עירקיים ב-13.10

15.10 - הצליחה - צה"ל נוטל יוזמה

"בתחבולות תעשה לך מלחמה ותשועה ברב יועץ" (משלי כ"ד, פסוק ו').

מאז שנות ה-50 גדלו דורות של חיילי צה"ל על אתוס התחבולה. זו גם הייתה הסיסמא של פו"ם מאז 1954. אלא שעד ה-14.10 לא ראו הכוחות ולו גם ניצוץ לאותה יכולת של חכמה צבאית ששויכה למפקדי הצבא הבכירים. נהפוך הוא, רווחה התחושה שהחייל בחזית יודע טוב יותר מהמפקדים הבכירים מה צריך לעשות. "אלה שלמעלה" שתמיד נחשבו לאורים ותומים, איבדו ממעמדם זה. המפקדים בשטח מרמת המ"כ והמט"ק, קיבלו בעל כורחם את התפקיד.

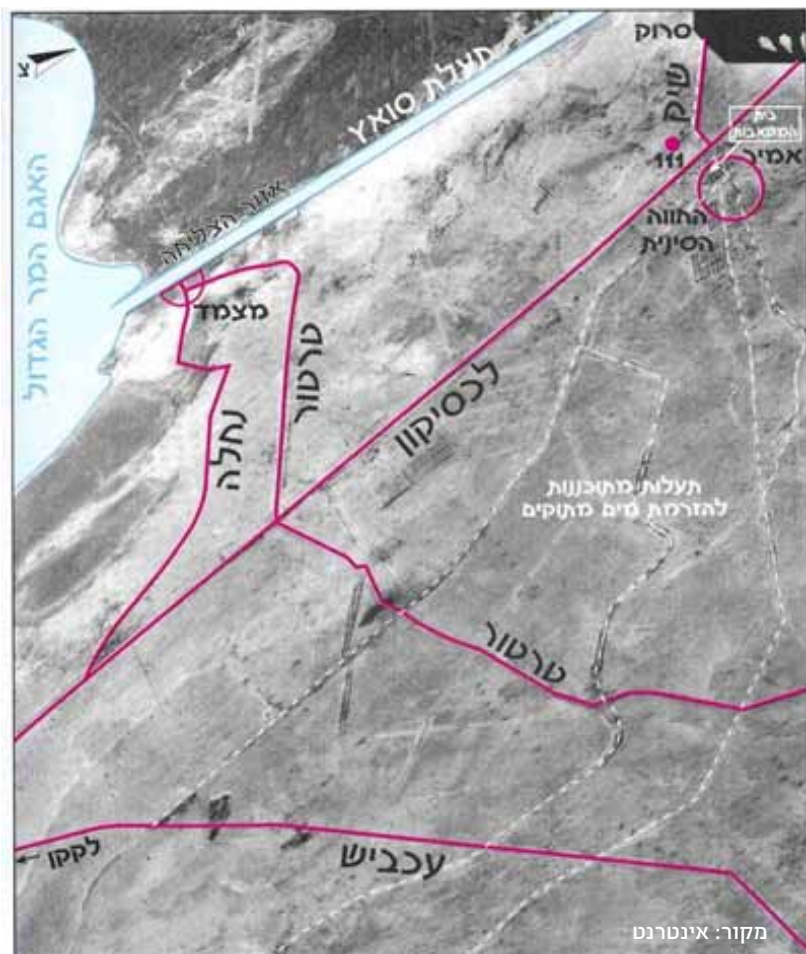
המכה שהנחית צה"ל לדיביזיות השריון המצריות ב-14.10 הייתה גם יריית הפתיחה למבצע הצליחה. בפעם הראשונה הייתה הרגשה שיש טקטיקה. צה"ל חיכה במגננה לדיביזיות השריון המצריות שיחצו ופגעו בהן אנושות. סוף סוף הצלחה לכוחות צה"ל ו"יום שחור" למצרים שסימן את התחלת המהפך בחזית הדרום.

ב-15.10, בשעות הצהריים, השמועה שעוברים ל"צד השני" הפכה לעובדה - היום צולחים! ההכנות נכנסו להילוך גבוה.

אם במלחמה זו, הייתה היוזמה במשך עשרת הימים הראשונים בידי המצרים שהצליחו להדוף ניסיונות של צה"ל ליטול אותה מידם, ה"צליחה" הייתה נקודת המפנה.

סל הפתעות המצרי

המצרים למדו היטב את הלקח ממלחמת ששת הימים ב-1967. הם הבינו שבשדה הקרב הקלאסי אין להם סיכוי מול צה"ל ללא תשובה ניצחת לחיל האוויר ולשריון. הם הבינו שבקרבות אוויר וש"ש הפערים גדולים מכדי לגשרם ולכן הכינו לצה"ל שלוש הפתעות בנוסף להפתעה העיקרית בעצם פתיחת המלחמה⁸⁵.

תצלום אוויר של גזרת הצליחה וקרבות חטיבה 14 ו"החווה הסינית"

ההפתעה הראשונה הייתה מערך הנ"מ שהקימו. אמנם לצה"ל היה מידע וכן זכה ל"טעימה" של מערך זה כבר ב"מלחמת ההתשה" (1968-1970) אך התשובות שהכין צה"ל היו מוגבלות.⁸⁶ המצרים הקימו ממערב לתעלה מספר משמעותי של בסיסי נ"מ שהגנו על כל המרחב המצרי כמו גם על

התעלה ומספר ק"מ מזרחית לה. הנ"מ פגע במטוסים רבים של חיל האוויר ושיבש כמעט לחלוטין את היכולת שלהם להשפיע על מהלכי המלחמה. כבר ב- 8.10 היה חשש שחיל האוויר יגיע תוך ימים ספורים ל"קו האדום" מבחינת מספר המטוסים והטייסים שנפגעו, דבר שהשפיע על יכולתו לפעול בסיוע לכוחות הקרקע ובחזית הדרום הוחלט למחרת, ב- 9.10, להפסיק לתקוף את הגשרים ולצמצם את הפעילות האווירית.⁸⁷

ההפתעה השנייה הייתה תגבור מסיבי של כלי הנ"ט בידי החי"ר המצרי. בדיביזיית חי"ר מצרית היו 72 משגרי סאגר להפעלה מהקרקע ועוד 32 משגרים על נגמ"שי BMP וזאת בנוסף לכ- 450 מרג"טים מסוג RPG. במתחמים שהקימו במקומות אסטרטגיים היו בנוסף כ- 80 תותחים ללא רתע ששימשו אף הם ככלי נ"ט.⁸⁸ אלוף פיקוד דרום צוטט כשהוא אומר: "המצרים ריכזו לצליחה, על כל קילומטר, 54 טילי נ"ט. אין טנק שיכול לעמוד נגד זה"⁸⁹.

צה"ל או שלא ידע, או שלא התייחס לעניין - והכוחות הופתעו. רק כעבור יותר משבוע לחימה למדו הכוחות להתמודד עם האיום ביתר יעילות על-ידי תרגולות ירי מתאימות אך עד אז נגרם כבר נזק כבד, פיזי ובעיקר פסיכולוגי. אי ההערכות של צה"ל לאיום גרמה לכך שהכוחות לא היו מוכנים: לא היה חימוש מתאים, לא היו תרגולות שהוכנו מראש, לא הייתה הכנה מנטלית והכוחות הופתעו ונפגעו. עמנואל סקל מצביע בין הליקויים ברבדים הטקטי והאופרטיבי, את החוסר בחי"ר וחרמ"ש ואת הניצול הלא יעיל כנגד הנ"ט של כוחות החי"ר והחרמ"ש שכן היו בהישג-יד⁹⁰.

ההפתעה השלישית הייתה הארטילריה. עוצמת האש הארטילרית הייתה אדירה. גרמה לנפגעים רבים ושיבשה תנועה של כוחות ודרגים. בהעדר חופש פעולה למטוסי חיל-האוויר ובהעדר ארטילריה משמעותית לצה"ל, לא הייתה לגייסות תשובה יעילה לכוחות המצריים. נראה, שלו צה"ל היה נערך עם ארטילריה חזקה, הישגי המצרים היו פחותים בהרבה ודם רב מאד היה נחסך. לפחות על-פניו ניתן להסיק שבמקומות בהם הקיז צה"ל דם רב, כמו ב"חמוטל", ב"חוה הסינית", ב"מיסורי" ועוד - ארטילריה עוצמתית הייתה עשויה לא רק לסייע לכוחות הקרקע, אלא אף ליתר

לחלוטין את הצורך להשתמש בהם. חי"ר מחופר היה מן הסתם מתקשה להחזיק במערכיו תחת ארטילריה חזקה. בנוסף, ארטילריה משמעותית הייתה יכולה לפגוע בחלק מבסיסי הטילים שהפריעו מאוד למטוסי חיל-האוויר.

המצרים, כך מסתבר, למדו את הלקח מ"ששת הימים". צה"ל לא. נפוליאון צדק כשאמר כבר בראשית המאה ה-19 ש"הרגע המסוכן ביותר בא עם הניצחון". הלקח העתיק ממשנתו של "סון-טסו" הסיני בן המאה ה-2 לפנה"ס⁹¹ ש"אל תחזור על הטקטיקות שהביאו לך את הניצחון, אלא תן לשיטותיך להשתנות לפי המבחר האינסופי של הנסיבות" לא הופנם בצה"ל, לפחות בכל הנוגע לבניין הכוח מ"מלחמת ששת-הימים".

התעוזה והחוצפה

מול ההפתעות שהכינו המצרים יכול היה צה"ל להעמיד רק תעוזה וחוצפה. שתי תכונות אלו באו לידי ביטוי ב"צליחה".

כבר בשעות הצהריים של ה-15.10 עדכן המ"פ סרון אריק שקד את הפלוגה: "צולחים!". "לנו", כך אמר, "יש תפקיד משמעותי. גשר הגלילים" ייגרר למים על-ידי טנקים מחטיבה 421 ונגמ"שי הפלוגה ייערכו במספר מקומות לאורך הצייר כנקודות פיקוח (נפ"קים) על מסלול תנועתו של הגשר. כשיגיע הגשר למים, נצלח עליו". ניווט הגשר היה שלב קריטי בתהליך מאחר שאסור היה שתהיינה טעויות בשל היותו כה מסורבל. תמרונים חדים לא באו בחשבון.

את שני הצוותים של מחלקה 3: 3-1-3א, הקצו לאבטחת "גשר הגלילים" עד להשקתו במים ואחר-כך, כשהפלוגה תצלח, להצטרף אליה. המחלקה הצטרפה לגדוד 257 של בן-שושן מחטיבה 421 שהגיע למקום בכדי להתחיל באימון הגרירה. כך רשם רב"ט צביקה פפר ממחלקה 3 בפנקסו ב-15.10: "בשעה 5 אחה"צ היינו בתנועה מערבה לעבר "יוקון" -

“עכביש”. בדרך נודע לנו על צליחת התעלה כאשר המחלקה שלי קיבלה תפקיד מיוחד והוא אבטחת הגשר לאורך כל הגרירה עד התעלה.”

כוח “מקנס” העיקרי נותר עם ששה נגמ”שים בלבד.

פרד מצוות 2 מספר שהפלוגה תורגלה במעבר על הגשר “על יבש” מה שנראה לו הזוי: “המ”כים, אחרי סדרת פקודות, אספו אותנו ואמרו לנו שהולכים לצלוח את התעלה. מנגד עמד “גשר הגלילים” שהתאמנו עליו, אני זוכר שהנגמ”ש שלנו צלח אותו על “יבש”, חשבתי שזאת אמורה הייתה להיות בדיחה”.

הציר שנקבע לגשר היה מ”עכביש” ל”טרטור” ומשם לנקודת ההשקה המתוכננת מצפון למעוז “מצמד”.

בהמשך נקבע שמחלקה 1 תקים את הנפ”ק הראשון, שאר הכוח ימשיך לנפ”ק השני שם תערך מחלקה 2. המ”פ יקים את השלישי וכל נפ”ק, כשהגשר יעבור על פניו “יתקפל” וינוע עד המ”פ ומשם לנפ”ק הבא עד ל”חצר”.

עד אותו שלב איש לא דיבר עם הפלוגה על תכנית חליפית למקרה שהגשר לא מגיע.

אמצעי הגישור שצה”ל ידע להעמיד במלחמה היו נקודת התורפה של המהלך כולו או כפי שהגדיר זאת מפקד החזית, רא”ל (מיל) חיים בר-לב: “אמצעי הגישור: בדיחה, הצליחה: חוצפה”⁹². אך מאחר שהיה ברור שזהו המהלך היחיד האפשרי הן לשבירת הקיפאון בחזית הדרום והן לגרום למצרים להסכים להפסקת אש בתנאים שיותר נוחים לנו - הוחלט לבצעו. חוץ מ”גשר הגלילים” שהיה, כאמור, האמצעי העיקרי שתוכנן לצליחה, היו דוברות ה”יוניפלוט” שמהן ניתן לבנות גשר וה”תמסחים” אותו רכב אמפיבי מגושם ופגיע שחיבור 3 כלים או 6 יצר דוברת עליה ניתן להעביר רק”ם בהשטה. הפתרונות הללו הזכירו את הבדיחה הוותיקה על הצנחן שלפני צניחתו הראשונה מקבל תדריך שביציאתו מהמטוס, המצנח הראשי יפתח באופן אוטומטי. אם לא, יש לו רזרבי וכל שעליו לעשות זה למשוך בידית ואם גם הרזרבי לא יפתח, שלא ידאג, על הקרקע ממתין

אמבולנס. הצנחן קופץ, המצנח לא נפתח. מושך בידי, הרזרבי לא נפתח ואז הוא מסנן לעצמו: "עכשיו רק חסר שגם האמבולנס לא יחכה למטה".

"גרוטאות", קרא ברשת הקשר מג"ד 264 רס"ן גיורא לב ל"תמסחים".

בשעת ערב מאוחרת נקראו קציני הפלוגה לקבוצת פקודות עם מפקד האוגדה. האלוף שרון היה מוטרד בגין הצורך לגרור את "גשר הגלילים" לאורך כמעט 30 ק"מ ורצה לוודא שלא תהיינה תקלות ניווט. עניין הניווט תפס חלק נכבד בדבריו וחלקה של "מקנס" הוזכר מספר פעמים. הניווט הוטל על "כוח פצי" כש"מקנס" ת"פ: "לחטיבה סופח צוות ניווט מסיירת שקד ופלוגת חרמ"ש"⁹³.

בתחקיר מח"ט 421 על התקופה שבין 5.10 - 30.10.73 מתאר אל"ם חיים ארז: "קיבלתי גם כוח של 424 הוא אחראי לסמן את ציר התנועה... לסמן אותו עם פלוגת חרמ"ש. פלוגת הגיפים היא אחראית לסמן את הנפ"קים על שני הצירים גם על ציר "טרטור" וגם על ציר "עכביש". פצי יחד עם נגמ"שים שאני נותן לו."⁹⁴

בקבוצת הפקודות הוותותה תכנית הקרב של אותו לילה: חטיבה 600 תייצר הטעייה וחטיבה 14 תשתלט על כל האזור שמצפון ל"טרטור" ותנקה אותו מאויב על-מנת להבטיח את ראש הגשר בצד המזרחי.

דני מירון מספר על התדריך: "זכורה לי קבוצת הפקודות של אריק שרון לקראת הצליחה - נכחתי בה. אני זוכר אותו מצביע על מפה ובה חלקה המערבי של התעלה והוא מראה בידו על המרחבים כולל עד קהיר ומדבר על פריצה לשם".

"קבוצת הפקודות היתה מעמד מרגש כי הבנו שזו התפנית במלחמה" מתאר רס"ן עמי מורג, מג"ד 599⁹⁵.

חטיבה 600 וחטיבה 14 החלו מתקדמות בהתאם לתכנית שהותוותה. מבצע "אבירי לב" - כך נקרא מבצע הצליחה - יצא לדרך.

הפלוגה שכללה את נגמ"ש המ"פ, נגמ"ש הסמ"פ (ב1), שני נגמ"שי מחלקה 1 ושני נגמ"שי מחלקה 2 נערכה סמוך למפגש ציר "עכביש" עם ציר "טרטור", מקומו של הנפ"ק הראשון שסימן את הפניה מ"עכביש"

תקנות בל יאח העלה

כמות ומחיר

שלב א'

גרוד 264	גרודי את חיבורות והתמסחים יוביל לפני אשר יתחוו, יבוע על "עכביש" ו"טרטור" וישלח בקורות החעלה כחול.
גרוד 297	גרודי את בני יסח וישלח טרוד אחראי להסחת הגטר באבטיס ע"י טנקיס וח"מ"ט.
גרוד 399	וקוד ח"ט 4 טבטי"ס ופ"ח חזבה ראטון את בני יסחח.
גרוד הביטור	אחראי על הכנה אזור הביטור, היקוצו עם הביקה. יקבל אחריה על הגטר עם בני טעבר.
גרוד חיבורות	אחראי למכע את הכנה השטה. (אב - זוחרי) הכנה חיבורות הכודנה הטנקיס לטעבר וחכתיס את הסטול.
	+ 2 - ט"ח + 2 - 980 + 1 - 988 + 1 - 8/9

טנ"י - וקוד טלובה "טכס" וקוד כזה 424 וקוד הלוג בניר הביטור
 נע אחרי הבחכטיס מביע לנקודה ארזס טטון את בני החודקה כ- 500 מ'
 לפני הגטר.

קמדיי טילוט
חמ"ק

מסנן
 נקודה ירידה טחכטיס.
 אזור החעלה הסטובחח
 עיקול אטון מעיבה.
 טחכטיס
 נט"ק טטח חביבחי - טחכטיס החי"ק.
 נקודה הטעבר.

חייקת טעבר חיבורות על בני הסטון לפני

חיבורות הטכודנה על בני עכביס וטרטור.

טלובה הביטיס
מסנן טנקיס"ס לחיבורות בקודה טרטור חכטי טרטור לכטיקין עיקול לוי
 טכבר" ונקודה הטעבר.

שליטה על חכמק"ים וחחודקה - טח"ט
 שליטה על חכמק" טעבר כחול - יהודה טח.
 שליטה על נט"ק טעבר ארזס - אילן טע.

ריח עליסח - חדרטה גרודס 7225

עמי חזבה את לכטיקון לבי קקודה.
 חככטיס קמדיי ראטונ"ס.

אחריהם סנקציות, ולהחרימם הידברות.

ל"ז

- 1600 - החילת הרחמנות לכליטה.
- 1700 - קבוצת מקוריות ב"דוקן
- 1800 - גשר הרחמנות לכליטה.
- 2000 - החילת הנדסה.
- 2300 - גשר בטיטה.

מבז"ט + מבז"ט הנדסה הטקט 15.30 להחמית במיטוף (מבז"ט 95)

כח הנדסה יומקל ע"י אל"מ ביורה.

עם הטקט הנדסי קדימות מעבר על גבי.
 מיר הנדסה בין אידם למחול - מיר הסוללה.

מכיל-זוח מקבל את כל הידברות 630 + 605 ומתרגמת ב"דוקן"
 הידלוק למקרים ב"דוקן"
 עי 1800 גשר הגליליט עטור.
 עי 1900 הידברות עטורה.

טיחור-מיר טיטור - המיגוף.
 איש הנדסה יבוע עם מנ"י וידור מנב הקיבור.

ממ-זוחר יבית הענת מנבא הזרחה.

מיר הנדסה

1. מנ"י
2. מ"מ הטיור.
3. כוח סנקציות עם הנחמית
4. דוברות. -לא עוברות למטיקין ללא מקורח.
5. גשר הגליליט - ממטיך לבוע עי המיטה.

מיר דידור

החיה מיר סמ"י
 קליה על טיטור
 החיה למטיקין.

2 נבמטי"ט מ"ממנס" לטובת הנדסי.

כח הנדסה - טיחור הנד מנ"י מנ"י:
 יבוע על גבי טיטור הנדסי של הנבמנס לאחר סמברם.
 ביורה יטייק להנחמית עם החילת סמבר

מיר סמבר על גשר גליליט

גדר של עמי.
 ביורה של סמברן אחי שהמרגן מולח.

סנק חילון מודי לגשר הגליליט.
 לחיך הנבמנס שיכבשו הנדסיים על פעלוח המיטה המחוקים

עלמ ב"

גירי 599- חזרה ומוביל מלוגה ראשונה מב"ט + מ"י טטיורה מנב בסמבר
 שהנכיל לט חקין, ולה ממטימח איתו.
 מלוגה מניח - עם גשר לחקלה המניח.

מלוגה שלישייה + 2 נהגים לאלטרנטיבי באיגוף מימין.

264 - מבקש דרך ש"ח

257 - חוצה אחרי 257

רכוש השלובות והגרזיים בגמר השנה המעובר.

הגישם עמות עם הציה השנה המעובר והבקעה לכיוון מערב גמון מערב.
"זרייה" - "עצוב"

גדוד

גדוד

ת א ו ר ת ח י ל ת ה ב ל י ת ה

הנדסה על עכביש.

הילך נע על ביר "מבוי"ל" החטום ע"י אנגיה הגייס ועוקר זה כלי הרכב
החוטמין מהכביש.

הנדסה לפני "הויבזחור" של שמעון, זחל"ם העומד באמצע הדרך נדחף ע"י
טנק מה"ט לטוליים עי שכמעט ונחנה, הייקה עזבו לידנו ומקבל משה
בדורה נע עם הג"לורה לאורך עכביש ליד לקקן מקבל הדראה מאריך
להגיע ללקקן. מגיע לטם ומתחילה עבודת הטרקטורים לטי הדראה אריק.

הג"לורה מהארגבים לכביסה למיטה. בעיית טולרי של הרגע התירון נפתרה
ע"י מובילת טולרי שדירה מביא מהנחמה.

הפקודה הינה שיחזור מפנקסו של קצין אג"ם חט' 421 סרן צבי קן-תור
מקור: חטיבה 421

ל"טרטור", כמה ק"מ דרומית מערבית למקום בו המתין הגשר לגרירתו. מספר עמיר אילון: "את הנגמ"ש שלי לקחו כדי להוביל את גשר הגלילים לתעלה. התאמנו בלילה קודם ובליל הצליחה העמיסו על הנגמ"ש שלי את עמודי החש"ן ואני סימנתי את הדרך לטנקים שהובילו את הגשר". עמיר זוכר ששמע היטב את רעש הגרירה.

לוחמי מחלקה 1 החלו בתקיעת מוטות סימון חש"ן לסימון הנפ"ק. שוקה אוליבה, מספר יורם רוטנברג, ירד מהנגמ"ש לצורך המשימה. לפתע הבחין שאת המוט הוא נועץ בגופה של חייל מצרי ששכבה במקום ובגלל החשיכה לא הבחין בה קודם לכן. שוקה לקח את העניין קשה ולקח לו זמן להתאושש.

במקביל, שני נגמ"שי מחלקה 3 - 3 - 1 - 3א - אבטחו את הגשר. מנשה וקובי מספרים שבלי לילה ה- 15.10 השתתפו באימון גרירה. מנשה זוכר שבפעם הראשונה כשהגיעו להיכן שהגשר עמד, הם כלל לא זיהו במה מדובר. הוא היה מוסווה היטב תחת רשתות. בהמשך החל תרגול הגרירה ואז הפלוגה עזבה ורק הם נשארו לאבטח. 3 התמקם משמאל (מדרום) לגשר ו- 3א' מימינו.

על השיירה שעסקה בגשר נכתב בספר "צליחה": "לרשותו של מג"ד 257, בן שושן, עמדו 24 טנקים, שעשרה מהם היו מתוכננים לגרור את הגשר. היתר נועדו להחליף כל טנק גורר שייתקע. נוסף עליהם נעו לפני הגשר ארבעה דחפורים, ארבעה דחפורים נוספים נעו מאחוריו, בחזית נעו כמה טנקים עם גלילים לאיתור מוקשים ונגמ"שים שאבטחו באגפים"⁹⁶. בדיווח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר ממרץ 1974 מצוין הכוח הבא: "לביצוע הגרירה הוקצה כוח של 10 טנקים לגרירה, טנקים בעתודה מח' טד"חים קדמית, מח' טד"חים אחורית, אבטחת חרמ"ש טרקטורים באגפים ועוד"⁹⁷. לדברי סרן עודד מגידו מ"פ מ', גדוד 257 שהיה מפקד הכוח הגורר, בשלב בו נקרע הגשר הוא נגרר על-ידי 14 טנקים ועוד 2 ששימשו לבלימה.

ב' בניא ההרט

מבצע "אבירי לב" יצא לדרך ב- 15.10. לחטיבה 14 נועד התפקיד לטהר את המרחב שממזרח לתעלה מהמעוז "לקקן" וצפונה.

על תפקידה של חטיבה 14 נכתב ב"תולדות מלחמת יום הכיפורים" כלהלן:
"לחטיבה 600 עוד לא חזר גדוד 407. על החטיבה המוקטנת הוטל לפתוח בפעולה ולבצע מאמץ הטעייה... כך תסייע לחטיבה 14, שתחדור כעבור שעה "בהתגנבות", בשטח הפתוח מדרום למעוז "לקקן", ותפרוץ במפתיע צפונה לעורף האויב, תוך התפרסות בין התעלה לציר "לקסיקון". מכאן נועדה להגיע בגדה הקרובה עד ציר "אושה" ולתפוס ממזרח לכביש התעלה את "אמיר" (המבנים החרבים של ה"חוזה") ואת המרחב הגדול "מיסורי" שמצפון ל"חוזה". שעת היציאה לחטיבה 14 מציר "כספי" נקבעה לשעה 18:00 - עם חשכה - כדי לנוע בחשכה גמורה עד זריחת הירח בשעה 20:00"⁹⁸.

משימתו של גדוד 196/79 באותו לילה הייתה לנוע לצומת "לכסיקון" - "שיק", לפרוץ עד אזור ציר "אושה" מערבית ל"לכסיקון" ולהשתלט על גשר מצרי באזור "טוסון"⁹⁹.

על-פי תיאורו של מג"ד 196/79, עמרם מצנע, לצומת "לכסיקון" - "שיק" הגיע הגדוד בשעה 9 בערב ללא אירועים מיוחדים. באזור נצפו עשרות רבות של כלי רכב משוריינים ואחרים שהיו פזורים משני צדי "לכסיקון". הופעת הגדוד גרמה להם, ככל הנראה, הפתעה מוחלטת.

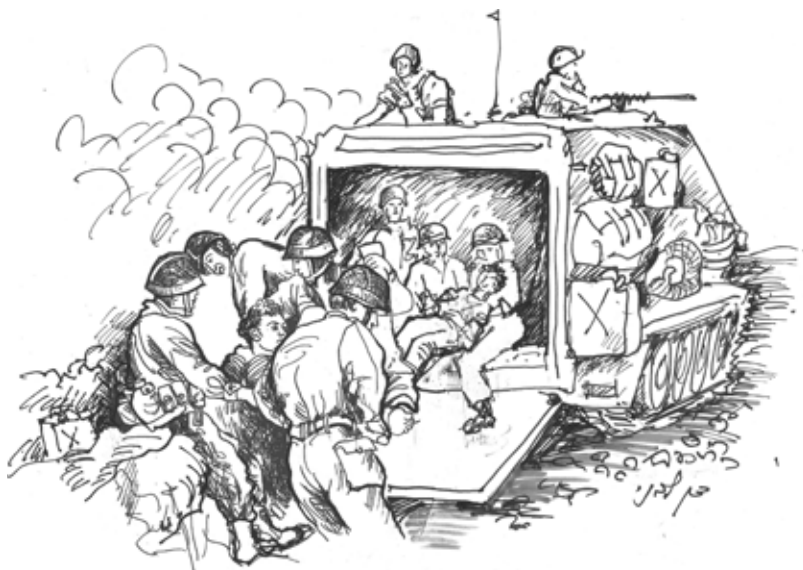
בתחילה ספג הגדוד אש דלילה בעיקר של נק"ל ובהמשך ירי מרנ"טים ופגזי טנקים והתפתח קרב קשה מטווחים קצרים מאד של עשרות מטרים. הגדוד הגיע לציר "אושה" בערך ב- 21:30 ונעצר לצורך הערכה והיערכות להמשך. מאחר שהיו לגדוד נפגעים רבים, כולל 2 מ"פים, ביקש המג"ד רשות מהמח"ט לסגת לצורך התארגנות. בשלב הנסיגה נפגע טנק המג"ד. טנק מצרי פגע בטנק שלו ממרחק של כ- 20 מ'. מצנע עף מהטנק כשהוא פצוע, הנהג נחלץ אך הקמב"ץ והתותחן שהיו אתו נהרגו¹⁰⁰. את הפיקוד על הגדוד תפס הסמג"ד רס"ן נתן בן-ארי שארגן את שארית הגדוד בקו

הגנה כלפי צפון ואת הטיפול בפצועים¹⁰¹.

על קורותיו של 3ב' בליל ה- 15.10, בעת ששימש כנגמ"ש הפינוי בגדוד 196/79, מספר מפקדו רב"ט ארי מטיאס: "15 באוקטובר, די קרובים לתעלה, בפאתי החווה הסינית, מצנע קורא רק למפקדים, כל מפקדי הטנקים ושני נגמ"שים: שלי, נגמ"ש הפינוי ועוד נגמ"ש של חוליה טכנית. מצנע מראה לנו על מפה את סדר הכוחות המצרים, וזו הייתה הפעם הראשונה שאני רואה את זה בגדול. הוא מסביר לנו שהארמיה השנייה נמצאת בצפון, זה בערך חצי מהצבא המצרי, ויש שם אלפי טנקים וחילים, ויש גם את הארמיה השלישי ואומר לנו שהלילה צה"ל צולח בין שתי הארמיות, ולנו יש את התפקיד הכי קשה במלחמה, זה לבלבל את הארמיה השנייה בצורה כזאת שלא ידעו שיש צליחה. הוא אומר ששני גדודים ייכנסו לבלבל את הארמיה: 1 - גדוד 87 או 84 שאחר כך נודע לי שהיה שם קצין מהקיבוץ שלי בשם יוסי כהן שנהרג שם. הגדוד הזה ייסע לכיוון התעלה, יפנה שם ימינה, בלי אורות, בלי קשר, והגדוד שלנו 79, יכנס 5 ק"מ יותר פנימה, בשקט, וכשמגיעים ללב הארמיה, פותחים באש ומבלבלים את האויב. ואז הוא אומר לנו דבר שלא אשכח בחיים: "רובנו נמות הלילה, אלו שיישארו בחיים שיספרו את הסיפור הזה לדורות הבאים. לכו לכלים!" אני באותו רגע הרגשתי ריקנות, פחד שהוא מעבר לפחד, אתה יודע שמפה אתה לא יוצא בחיים. וכשהוא אמר: לכו לכלים, אף אחד לא זז. לידי ישב איזה מפקד טנק לא מוכר, אני אומר לו: "תגיד אתה מרגיש מה שאני מרגיש?" הוא אומר לי "כנראה שכן", גם אני לא יכול לזוז. ואז: "יש שאלות?" אחד ממפקדי הטנקים אומר: "זאת משימת התאבדות!" מצנע: "תקרא לזה איך שאתה רוצה...." הלכתי לנגמ"ש. החיילים שואלים אותי מה קורה, ואני מסביר להם שאנו עומדים לתקוף איזו גבעה. רק הרופא ואני ידענו את האמת! סידרתי את ה-0.5 היה לי 0.5 אווירי מעולה. ואז אני זוכר שלא הרגשתי טוב, אמרתי לעצמי שאני הולך למות הלילה. אמרתי לעצמי, אני מסתכל עכשיו לשמיים, אם נופל כוכב אני

מת הלילה. הסתכלתי, ומאותו הרגע משום מה נעלם לי הפחד. יצאנו בשיירה, הפלוגה הראשונה של הגדוד הייתה ראשונה, אני אחריה, ואחרי שתי הפלוגות האחרות. נוסעים על הכביש ממזרח למערב, פונים ימינה, ופתאום אחרי מספר דקות של נסיעה, מתחילים לראות כוחות מצרים, פה איזו משאית, שם נגמ"ש רוסי. המזל הגדול שלנו שהיה המון אבק ששימש לנו כמסתור. זהינו את המצרים כצלליות, הם לא זיהו אותנו, חלקם אף נופף לשלום, היה מתח לא נורמלי, פתאום אני שומע בקשר שהגדוד המקביל לנו, שומע צעקות שהם תחת התקפה, 5 דקות ולא שמענו אותם יותר. פתאום מישוהו מאתנו שהעצבים לא עמדו לו, התחיל לפתוח באש, ללא פקודת אש! התחיל שם ירי אדיר. אני זוכר את יונגר, המאגיסט הימני שלי, והוא אומר לי, "מה הם נכנסים להיסטריה, מה הם פותחים באש?!" כתוצאה מהרי שלנו המצרים נכנסו להיסטריה אדירה, הירי התחיל בתוכם ולא היה להם שום מושג מאיפה זה בא. אז התחילה נסיעה בתוך הארמיה השנייה, מכל הכיוונים לכל הכיוונים, כולם ירו על כולם, ירי מטורף, אני זוכר סאגרים ואני צועק לגרינפלד, "שמאלה!", "ימינה!", כבלים נפלו עלינו, ראינו את האור של הטיל מעלינו. אני חושב שאני לא זוכר 50% מאותו לילה, אבל מה שאני כן זוכר טוב מאוד זה את הבעירה של הצמיגים באיזשהו מקום. לא אשכח גם את זה שלא חשוב לאן ירית היית פוגע במטרה כלשהי. זאת הייתה שחיטה עם ה-0.5, להגיד את האמת - נהנית! נהנית לירות בכלבים האלה. זה קרה אחרי שבועיים של לחימה בה רוב הזמן ראינו את הצד שלנו פגוע עם פצועים והרוגים. תוך כדי ירי, לא פחדתי לשנייה, לא שאני משתחצן, זה פשוט היה כל כך מאסיבי ואגרסיבי, לא היה לי רגע לפחוד! לא חשבתי על זה בכלל, הפחד שלי היה לפני זה כשמצנע אמר לנו ללכת לכלים - אז הייתי משותק מפחד! אני זוכר איזה אוטובוס מצרי שנסע עם אורות מלאים, היו בו חיילים מצרים עם נשקים, שמתי עליו את ה-0.5 ויונגר את המאג - הוא עלה בלהבות. כשחזרנו ראינו אותו מעלה אדים עם כל הגופות בתוכו. ואז אני שואל את עצמי - מהו הבן אדם? כלום!

כל הלילה היה ירי אדיר, אני זוכר שסידרתי לעצמי שורה של רימונים, כמו פאנצ'ו וילה. אנחנו עדיין היינו בשדרה כשמצנע אמר לנו להסתדר בצורת טי! כנראה שחשב שיש יותר כוחות מצרים מקדימה מאשר בצדדים. ואז התחיל בלגן כשחברה שלנו ירו אחד על השני. אני זוכר חייל רץ לכיוון הנגמ"ש שלנו, אני מכוון אליו את ה-0.5 היו שתי לחיצות, שניה לפני הלחיצה השנייה אני מזהה את הפתיל של הוי. אר. סי., ולא לוחץ, הוא עולה לנגמ"ש ואני אומר לו שהייתה חצי שניה בינו לבין המוות. ואז המאגיסט הזמני בצד שמאל, החובש, לא יורה, שקט. אני מסתכל אחורה, ולא רואה אותו, מסתכל לתוך תא הלוחמים ורואה שהוא יושב בהלם, פשוט נכנס להלם קרב. אני בועט בו, הוא לא מגיב, הוא כמו קרש. לא מגיב - הלם קרב! אני אומר לטנקיסט שעלה לקחת את מקומו. כשהסתכלתי למטה ראיתי שהנגמ"ש היה מלא באנשים, לא זכרתי מתי באו, מתי פתחנו להם כבש, אבל הנגמ"ש התמלא בפצועים. הרופא והחובשים עשו עבודה מדהימה! בשלב מסוים המג"ד מצנע שנפצע הצטרף אלינו, הוא נפצע בברך, בפיקה, ועדיין היה על הרשת הגדודית. ואז בן ארי הסמג"ד אני חושב הפך להיות המג"ד". וארי ממשיך בתאור: "הטנק ... נפגע מטרים לא רבים ממני ... זכורים לי ניסיונות החילוץ שלי ושל שני טנקים נוספים, אחד של המג"ד החדש נתן בן ארי, במשך שעה שלמה. לא הצלחנו למצוא אותם בין מאות הכלים שבערו שם. הצוות הזה דעך בקריאה לעזרה באפיק חרום חש"ן עד שדמם. זה היה מתסכל ביותר... גדוד 184... נסע במקביל לנו בסמוך לתעלה ו...עלה על מארב שמלים. בסיום הקרב המטורף הזה אני ועוד 4 או 6 כלים שנותרו, שאריות גדוד 79, נסענו לכוון התעלה ופנינו דרומה לכוון הגשר. השחר החל להעיר ואז ראינו את מה שנותר מרובו של אותו גדוד 184 טנק אחרי טנק שרופים לחלוטין עם צריח הפוך וגופות... המחזה היה מזעזע ביותר ואני אפילו היום רואה זאת בדמיוני". ארי מעלה על נס את עבודת הצוות הרפואי שהיה עמו, ד"ר רחמני מתל-השומר והחובשים פרדי ורוד: "לדעתי דוקטור רחמני והחובשים צריכים לקבל צל"ש על העבודה הלא אנושית שהם עשו בבטן הנגמ"ש ב- 15 לאוקטובר מ- 8

בערב ועד 5 בבוקר. הכלי היה עמוס בפצועים כולל מצנע ועל הסיפון קשרנו עשרות גופות של הרוגי הגדוד כולל את גופתו של מפקד אחת הפלוגות גבר מזוקן שהיה קשור על מדף הלחימה כאלו הוא ישן שנת ישרים כולם היו קשורים עם כבלים של הסאגרים שפספסו אותנו. ולסיום דבריו הוא מודה לנהג, יוסי גרינפלד על תפקודו באותו לילה מר ונמהר שהציל את הצוות מפגיעתם של טילי הנ"ט: "אני מודה ליוסי גרינפלד הנהג שהגיב לפקודות שלי בצורה מהירה ביותר באותו לילה".

צביקה יונגר ויוסי גרינפלד מספרים על הלילה קשה: "ב-15 לאוקטובר 73, אוגדת שרון 143, יצאה למבצע "אבירי לב" שעיקרו כיבוש ראש גשר מצפון לאגם המר הגדול והעברת כוחות מעבר לתעלה ובכך לשנות את פני המערכה. חט' 14 חדרה בלילה האמור בתפר שבין הארמיות מול האגם המר ממזרח למערב. מול מוצב "לקקן" החלה השדרה החטיבתית לנוע צפונה על כביש התעלה, ציר "לכסיקון". כשהגדוד שלנו היה הגדוד השני ומשימתו- לחצות את כל עורף הכוח המצרי שהיה פרוס במרחב

ה"חווה הסינית", להשמיד את כול מי שנקרא בדרכו ולייצב קו מצפון (ציר "אווה"). מהלך זה בין שאר מהלכי החטיבה היה אמור לאפשר לכוחות הצליחה להגיע לאתר הצליחה ליד מוצב "מצמד" כולל "גשר הגלילים".

השטח היה רווי ומשופע בכוחות מצריים מכל הסוגים. תחילה המצרים לא קלטו שיש כוח בעורפם והתנועה הייתה מעורבת כמו בפקק גדול נסענו בין משאיות טנקים ונגמ"שים. האופוריה הייתה קצרה, לא ברור מי גרם לפתיחה באש, כלי שלנו עם עצבים מרוטים או המצרים, אך התופת החלה. כולם ירו בכולם, בטווח אפסי ובכול כלי הנשק. תמרנו בין הכלים הבווערים ובין תעלות ההשקיה של ה"חווה" כשאר יונגר יורים בטירוף על כול מה שזז וגרינפלד מתמרן את הנגמ"ש תוך ניסיון להיצמד לעיקר הכוח. פנחס הרופא והחובשים פרדי ודוד הכניסו לנגמ"ש כל פצוע או הרוג וטיפלו בהם תוך היטלטלות הנגמ"ש מאירוע לאירוע. הנגמ"ש התמלא בפצועים, לא היה מקום לזוז (פיפי עשו במימיות). בשלב מסוים הרופא ביקש לעזור לו להעלות על מכסה תא הלוחמים על סיפון הנגמ"ש, גופה ועוד אחת, ולהניח אותן אחת על השנייה, פנים ורגליים הפוכים. ההרוג הראשון שהעלינו על סיפון הנגמ"ש הוא רב-סרן ישראל בן ארי ז"ל שהיה מ"פ בגדוד. בהמשך הלילה לא היה לנו זמן לברר את זהות ההרוגים שאספנו וקשרנו, גם על המנשאים. השטח היה מלא חיילים מצרים שהתרוצצו בין הכלים וכל מי שנקרה בדרכינו נורה או נדרס. אט אט האש המצרית הפכה יעילה הטנקים נדלקו אחד אחר השני והקשר התמלא צרחות של הנפגעים, החושך והירי הרצחני לא אפשר לאתרים אך מי שאותר ושרד גרם עד מהרה לפיצוץ אוכלוסין בנגמ"ש. זה היה קרב שהתחיל מעט אחרי שמונה בערב והסתיים עם אור ראשון, שעות ארוכות וסוחטות של ירי אינטנסיבי ואי וודאות לגבי השרידות של כל אחד מאתנו. האור הראשון הביא לנו תחושה של הקלה אמתית אחרי לילה מטורף ועם ערפל אמתי. עם אור ראשון מה שנגלה לעינינו הוא שמכל הגדוד, 28 טנקים, נותרו 5-6 טנקים, מתוכם

אחד עם קנה מפוצל ובאוויר עמד ריח נורא של גומי שרוף וגויות חרוכות, זה ריח שנחרט בזיכרון. הטנק של מצנע המג"ד נפגע. פנחס הרופא טיפל בו ומצנע עזב את הנגמ"ש. נתן בן ארי הפך למג"ד עד סוף המלחמה. בבוקר של ה 16.10 פינינו את הפצועים למוצב "לקקן". בשלב מסוים נשבר מוט פיתול בנגמ"ש. נאלצנו לחזור לצומת "טרטור" - "עכביש" לטיפול בנגמ"ש. פתאום מטוסים מצריים מפציצים. נשכבנו ליד הנגמ"ש. מתוך בהלה, איש אחזקה "תפס אזימוט" והחל לרוץ לדיונות. רצנו אחריו להחזירו. טייס מצרי צנח ממטוס שהופל. החל מרדף לתפסו. הוא נאסף פצוע והוכנס לנגמ"ש שלנו. נסע אתנו. היה ויכוח אם קודם לטפל בו כפי שתבע הצוות הרפואי או קודם לתחקר אותו. הוויכוח לא הסתיים. בשלב מסוים נפל עליו ארגז של כדורי 0.5. הוא מת והוויכוח היה מה לעשות עם הגופה. האם יש מקום להשאירה בנגמ"ש, או לא. לבסוף הוחלט להשאירה. נסענו עם הגופה בנגמ"ש עד שמצאנו מקום שבו אספו גופות של הרוגים. מה שהעסיק אותנו הלוחמים באותו זמן היה הקשירה הלא נכונה של ארגזי ה 0.5.

חטיבה 14 איבדה באותו לילה שבין ה-15 ל-16 באוקטובר 1973 122 לוחמים ו-54 טנקים. מח"ט 14, אל"ם אמנון רשף התבטא בהקשר לקרב זה: "הלילה הזה, שבין ה-15 ל-16 באוקטובר, הוא הנורא בחיי" ¹⁰². חיים הרצוג מתאר את תגובתו של שר-הביטחון, משה דיין למראה שניגלה לעיניו: "אחר הצהריים סייר שר-הביטחון בשדה-הקרב בלוויית שרון. בהשקיפו על גיא-ההרס ובראותו את העדויות לקרב האכזרי והמר שהתנהל כאן, הזדעזע. אמנון אמר לו: "ראה את עמק המוות הזה..." ודיין מלמל בפליאה: מה שאנשיך עשו כאן!..." ¹⁰³.

ב- 18.10 התברר שהמצרים הסיגו את רוב הכוחות הרגליים ששלטו על ציר "טרטור" והוא נפתח לתנועה ¹⁰⁴. גרירת "גשר הגלילים" לכיוון התעלה חודשה על-ידי חטיבה 600 מאוגדה 162. הקרבתה של חטיבה 14 לא הייתה לשווא.

תמונות מהקרב של חטיבה 14 להרחבת ראש הגשר בסיני 15-16.10

“הלילה הזה, שבין ה־15 ל־16 באוקטובר, הוא הנורא בחיי”
מח”ט 14 אל”ם אמנון רשף

טנק מצרי מושמד מ-30 מ'

מבנים בחווה הסינית ("אמיר")

"גיא ההרס" 16.10

טנק מצרי שהושמד בקרבות הלילה

עשן עולה משדה הקרב הגדול, עדות אילמת למה שהתרחש בלילה הקשה

מקור התמונות: אתר חטיבה 14

16.10 - אקפולקו בדוורטואר

"מעולם לא הרגשתי באחריות כה כבדה כמו באותו לילה. הרגשתי שאנחנו מובילים מהלך גורלי שיכול לשנות את פני המלחמה. הרגשתי כאילו עיני כל עם ישראל נשואות אלינו. ידעתי שכולם: המטה הכללי, הפיקוד, בוודאי האוגדה - ומי יודע מי עוד - מאזינים לרשת שלנו וממתינים לשמוע את מילת הקוד הגואלת - "אקפולקו"¹⁰⁵. (אל"ם דני מט מח"ט 247).

כולם מחכים ל"אקפולקו". הממשלה מחכה ל"אקפולקו", הפיקוד העליון של צה"ל מחכה ל"אקפולקו", מפקדת החזית, מפקדי האוגדות, החטיבות והגדודים ו- "מקנס". קודם "אקווריום" ואחר-כך "אקפולקו". כוססים ציפורניים ומחכים. כולם.

מעט אחר חצות. ירח מלא חושף תמונה סוריאליסטית. 6 נגמ"שים עומדים דוממים לצד הדרך, לבד - מחוץ לפקקים הכבדים ליד "יוקון", 3 נגמ"שים מצפון לציר ו- 3 מדרומו ממתנים להגעת "גשר הגלילים" לצומת "עכביש" - "טרטור" ב"עכביש" 52 (יתכן ויש טעות בציון המקום וההמתנה הייתה בצומת "עכביש" - "פוטון", "עכביש" 53. לפי הפקודה שם הייתה נקודת הסימון הראשונה. אולם, מאחר והגשר נקרע סמוך לנקודה זו והפלוגה לא הייתה בסביבה, היא התמקמה כנראה ב"עכביש" 52). על פני הכוח עוברים זחל"מים המכוסים בסירות גומי בקומות ומתחתם, כך מסתבר, לוחמי חטיבת הצנחנים במילואים 247¹⁰⁶ בפיקוד אל"ם דני מט.

כשעה וחצי אחר-כך, ב- 01:32¹⁰⁷, הלב מתחיל לדפוק בקצב מהיר - "אקפולקו" הקוד בקשר המאשר שהצנחנים חצו את התעלה. כמה דקות קודם, "אקווריום" - הסירות במים. הנה זה מתחיל וזה חייב להצליח! עכשיו תור הכוח המשוריין לחבור אליהם במהירות האפשרית. הכול, כך נראה, תלוי ב"מפלצת" או "הרתום" כינויו של "גשר הגלילים" ברשת הקשר. אלא שזה לא מתקדם.

לפי התוכניות הטנקים הראשונים היו אמורים לצלוח על "תמסחים", אותו רכב אמפיבי צרפתי שנראה לרבים כמו קופסת שימורים גדולה

ובעיקר פגיעה, משהו שרן תיאר "כמו "פח-נוע" גדול ממדים עם גלגלי ענק". "פח-נוע" היה הכינוי למכונות ה"דה-שבו" הצרפתיות הפופולריות שנראו כמו פח על גלגלים. התכנון היה ש"גשר הגלילים" יגיע לק"מ ה- 95.5, מצפון ל"חצר" לפנות בוקר ומידית יידחף למים. "מקנס" תוכננה לחצות עם הכוחות הראשונים על-גבי גשר זה. עד שלב זה חטיבה 14 הייתה צריכה "לנקות" את כל האזור שמצפון לציר "טרטור" ולהרחיב את הפרוזדור ל"ראש הגשר" לכדי 12 ק"מ צפונה מהאגם המר הגדול¹⁰⁸.

"א מענטש טראכט און גאוס לאכט"

בקשר קולות מלחמה המצביעים על כך שה"עסק הולך קשה". צומת "לכסיקון- טרטור" וצומת "לכסיקון - שיק" מוזכרים פעם אחר פעם. פרד נזכר: "באותו לילה הייתי באפיסת כוחות והצלחתי לנמנם, בקשר שמענו איך כוח מצנע ואחרים נלחמו בקרבות קשים" גם הגשר הנגרר מתמהמה. תקלה רודפת תקלה והדוברות תקועות בצירים העמוסים הרחק מאחור ומתקשות להתקדם לאורך הנתיב הפקוק. קולות המלחמה מצפון לציר נשמעו גם באזני חיילי "מקנס" אך הם היו רחוקים ולא נשמעו מאיימים. עוברות עוד מספר שעות ומתוך הערפל שהולך ומתפשט על הקרקע יוצאים כמה כלי רכב ענקיים הנעים על גלגלי ענק. ה"תמסחים" עושים דרכם ל"חצר" ומימינם, לצד הציר, נראו מספר טנקים שליוו אותם בדרכם.

השחר עולה ומהקשר מסתבר ששוב יש תקלה ב"רתום", אך זו אינה ברת תיקון במיד¹⁰⁹.

מנשה וקובי מתארים את שלב הגרירה כרצוף תקלות כשהחמורות שבהן היו שבאחת הירידות הטנק שתפקידו לבלום מאחור לא הצליח במשימה והגשר עלה על אחד הטנקים הגוררים ובדרך נס לא נפגע איש. בהמשך אירעה התקלה החמורה מכולן: הגשר נקרע ונדרש תיקון ארוך.

ביומנו של המ"פ הגורר מתוארת הגרירה ותקלותיה: "בשעה 20:30, לפי התכנית, מתחילים בגרירה... בתחילה מתקדמת הגרירה יפה. השטח מישורי, ליל ירח מלא. יש עצירות רבות שמוכתבות לא בגלל קשיי גרירה אלא בגלל הוראות מגבוה, ולעיתים בגלל הפרעות של כלים שונים שמסתובבים בשטח ומפריעים... ואז מתחילות התלאות... נגמר השטח המישורי ומתחילות דיונות חדות... הגשר, "הדינוזאור" כפי שהוא מכונה בפי שמעון המג"ד, רץ ומטפס על הטנק של אלי. אין נזקים אבל זמן יקר אובד בחילוץ הטנק מתחת לגשר... השחר מפציע ואנחנו עדיין רחוקים מאד מן התעלה. במאמץ אדיר ואיטי, סנטימטר אחרי סנטימטר, מתקדם ה"דינוזאור" ועוברים את הפסגה. מתחילים לרדת במורד כשאחד הטנקים שבאמצע קורא לעצור. הגשר לא עמד במתחים ובעומס הגרירה ונקרע באמצעיתו. מתייעצים עם אנשי ההנדסה. מסתבר שהתיקון הוא עניין של 24 שעות. מתנתקים מהגשר ומתפרסים בשטח"¹¹⁰.

צביקה פפר רשם בפנקס הכתום: "לילה שלם זזנו 8 ק"מ בלבד בגלל תקלות רבות ולבסוף בשעה 08:00 קרתה התקלה הכי גרועה, והיא חיתוך הגשר. המתנו לתיקונים". והוא מוסיף לסיפור: "אני זוכר נסיעה לכל הכיוונים, עוברים ממקום למקום, מחטיבה לחטיבה. אותנו - מחלקה 3 הוציאו מהפלוגה, הנגמ"שים שלנו לא היו עם הנגמ"שים שנכנסו ל"חוה הסינית" וחצו את התעלה. אנחנו ליווינו את "גשר הגלילים", אני זוכר שהיו הרבה תקלות, הרבה עצירות - לילה ארוך".

רב"ט נחום (נוני) קריבושיי מש"ק בצוות 3א' נזכר: "כאשר הגשר נקרע תוך כדי הגרירה, הגיע צוות של מתכנני הגשר. אני לא אשכח שאחד מאנשיו לא זוכר את שמו עבד על הגשר חשוף לגמרי תחת הפגזה ארטילרית כשהוא מנסה לחבר את הפינים שמחברים את חלקיו. לדעתי מגיע לו צל"ש".

שום פרט בתכנון המוקדם לא מתקיים. הכול משתבש כפי שאומר הביטוי האידי: "א מענטש טראכט און גאוט לאכט" (האדם מתכנן והאלוהים

צוחק).

הפקודה, שהפלוגה מקבלת, היא לעזוב הכול ולנוע במהירות האפשרית ל"חצר", פרט למחלקה 3 שנשארה לאבטחת הגשר.

עם בוקר - קדימה! קדימה!

תוך דקות מהתחלת התנועה של הפלוגה ל"חצר", באזור "עכביש" 51, מתרחשים שני אירועים משמעותיים. הראשון - מטח טילי סאגר מכוון לעבר נגמ"שי "מקנס" ורק בזכות הערנות, כושר התמרון המשובח של הנגמ"שים ומיומנות הנהגים, נחלץ הכוח בשלום. הטילים נורו ככל הנראה מאזור "סגול 185"¹¹¹.

מספר דני מירון את שזכור לו מהאירוע: "אבטחנו את גרירת גשר הגלילים, אך זה נקרע בהמשך. נענו לכיוון התעלה על ציר "טרטור" אך לאחר שאנחנו וגם הטנקים חטפנו אש כולל פגזים וטילים מכיוון החווה הסינית סטינו דרומה לו לציר "עכביש" ואף בשטח דרומית לו ונסענו לכיוון חצר הצליחה ב"מצמד". מצפון לנו ראינו את הבזקי האש של הקרב... חטפנו טילים".

סגן עמיר אילון מוסיף: "זכורה לי המתקפה המצרית הנוראית על הציר שמאוחר יותר לקח אותנו לתעלה".

האירוע התחיל בהפגזה ארטילרית די דלילה, רובה של פגזי זרחן. אוטומטית הנגמ"שים סגרו מדפים.

לפתע הבחין אחד ממפקדי הכלים בטיילים מתקרבים וצעק בקשר: "טיילים מימין!". תמרונים מהירים של הנגמ"שים גרמו לטיילים להחטיא ב"סנטימטרים" את הכוח.

על האירוע מספר מ"מ 2, רן: "התחלנו לנוע מצומת "עכביש" - "טרטור" לכיוון דרום מערב לעבר המעוז "לקקן". התנועה במקביל ומדרום ל"עכביש". הספקנו לעבור פחות מקילומטר כשהתחיל "טפטוף" של פגזי ארטילריה, כנראה זרחן, שהתפוצצו לא רחוק מאתנו. בצענו "תרגולת ארטילריה" ואז הבחנתי במספר אורות סגולים מתקרבים לעברנו מימין.

כבר ידענו היטב מה זה אומר: סאגרים! נתתי לנהג פקודות מסוג של "חזק שמאלה!", "חזק ימינה!", "מהר קדימה!", "עצורררר!!!" וכו' לפי הכיוון של הטיל עד שהגענו למקום מוסתר כלפי הצפון. כשהתרוממתי ראיתי מספר תיילים כרוכים על האנטנות מה שאומר שהיו טילים שנורו על הנגמ"ש והחטיאו במספר סנטימטרים. זה היה אירוע ממש מבהיל, אתה רואה את הטיל בא אליך, רודף אותך באופן אישי ולהתחמק ממנו זו שאלה של עד כמה מהירה תגובתו של סנדי הנהג ומזל לא פחות משכל. זה המקום להודות לו על תפקודו כנהג באותו אירוע."

האירוע השני- מטח טילים שהגיע מנקודה צפונית לציר "טרטור" נורה לעבר כוח טנקים של גדוד 257 בפיקוד סא"ל שמעון בן-שושן שנע בסמוך לציר "עכביש". מתאר מ"פ מ' סרן עודד מגידו שהוביל את השדרה הגדודית-חטיבתית: "באירוע הזה נפגעו 3 טנקים: "הטנק שלי...אצלי נפצעו אנשי הצריח, הטנק של שמעון, שהיה שלישי או רביעי אחרי בשדרה, וטנק 2ב' שלי, שהמט"ק שלו (דודי קשת ז"ל) נהרג. כמו כן נפגע טד"ח (שרמן) ממחלקת טד"חים של גדוד הגישור שנסעה אתנו ושם נהרגו 2 אנשי צוות". המג"ד, סא"ל שמעון בן-שושן שנפגע בעיניו פונה מהטנק על-ידי צוות 3א'. מתאר רב"ט נחום (נוני) קריבושיי: "לאחר זמן די קצר טנק בודד חוזר במהירות אלינו, נעצר ומישהו צועק "המג"ד נפצע!", קפצנו מהנגמ"ש, הורדנו אלונקה והוצאנו אותו צמוד לנגמ"ש כשהוא פצוע בפנים, רסיסים, דם ומהעיניים יוצא דוק לבן כמו איטריות ארוכות מחזה רע וניראה לא טוב. תוך כדי שהוא שוכב באלונקה ואני ועוד מישהו כל הזמן מדברים איתו שישאר ער ביקש שיביאו לו מכשיר קשר ומע"ד ובקור רוח כשהוא פצוע והעיניים מוציאות דוק לבן ולא רואה כלום, מעביר פקודות ופיקוד אני חושב לאחד המ"פים שלו. בשקט ולעניין עד אשר פונה לתאג"ד". ובהמשך מספר נוני: "לימים ניפגשנו בלטרון ודיברתי איתו. אמר לי שלפי הקול שלי הוא ניזכר... התחבקנו והתרגשנו, איש יקר ללא ספק". צביקה פפר ציין בפנקסו שלאחר שהגשר נקרע "... נודע שהמג"ד נפצע. מיד הגיע טנק של המג"ד

כאשר הוא פצוע בפניו". "עזרתי לקמב"ץ בהתקשרות" הוא מוסיף.

בתחקירי אוגדה 143 מתואר האירוע כ"מטח טילים צפוף".

מח"ט 421, אל"ם חיים ארז תפס באופן אישי פיקוד על כל הכוח שנע לעבר נקודת הצליחה. הוא מספר: "...אז לקחתי את הגדוד של שמעון ואת פלוגת הנגמ"שים שהייתה מ"כים חרמ"ש של ביסל"ש, פלוגה יוצאת מהכלל. לקחתי אותה..."¹¹².

עם זאת יצוין כי קיימת אפשרות ללוח זמנים שונה עבור פלוגת "מקנס" או למהלך הארועים מקריעת "גשר הגלילים". קיימת אפשרות שהפלוגה "שוחררה" ממשימתה עם הנץ השחר וקיבלה הוראה לנוע ל"חצר" במהירות, באיגוף דרומי, דרך "לקקן". המ"פ, סרן אריק שקד זוכר שההגעה ל"חצר" הייתה בשעה מוקדמת ובכל מקרה לא היו עם הפלוגה טנקים והיא נעה עצמאית. גם מ"מ 2, רן, זוכר בשלב התנועה עלה אור ראשון של בוקר. "ההתפוצצויות ליידנו היו מאד ברורות מאחר ועדיין היה מעט חשוך וכך היה קל יחסית לזהות את הסאגרים. הבעירה של המנוע הרקטי הייתה מאד בולטת על הרקע הכהה". בתחקיר של גדוד 599 מספר המג"ד שהגשר נתקע כ- 2 ק"מ מזרחית ל"כספי". הוא זוכר שהשעה הייתה 03:30 ושהגדוד שלו נשאר לעמוד עד סביבות 04:00 - 04:30 כשאז קיבל פקודה לחבור לחטיבה 14 שהסתבכה בקרב בניסיונה להרחיב את גזרת הצליחה כלפי צפון. החבירה לחטיבה 14 הייתה עם אור ראשון "ובדיוק אז, התחלנו לקבל טילים בכמות עצומה. זה כבר היה באור, חטפנו ארטילריה וכל הזמן עפו עלינו טילים מעל הראש"¹¹³. כלומר - קיימת אפשרות ש"מקנס" החלה בתנועה עוד לפני שאר הכוח שהיה עדיין רתוק לגשר, ושמטח הטילים שספגה היה זה המתואר על-ידי מג"ד 599 שבהמשך נשמע מזהיר בקשר מפניהם את מג"ד 257 שנתקל בו מאוחר יותר.

ובתוך המהומה, היו גם כאלה שהאירועים חלפו להם מעל הראש, תרתי משמע. מספר מנחם שקולניק מ- 1א': "הפלוגה שילטה בתנועה מערבה, ציר תנועה עם מוטות חש"ן עבור "גשר הגלילים". כלילה הזה נענו

בחשכה בתנועה איטית כאשר כל הפינים המגבילים של המאג שלי משוחררים ומוכנים לצידוד לכל כיוון נדרש. בערך ב- 01:00 אני חוטף זאפטה בקסדה שלי מידי עמיר מפקד הכלי. קנה המאג שלי הכה בידו, כנראה נרדמתי בעמידה. שטפתי פנים, סטרתי על לחיי והמשכתי לצפות לכל עבר, עד ששוב חטפתי זאפטה לקסדה, שוב נרדמתי. התכופפתי לתא הלחימה, הערתי את שלמה פרצקי המאגיסט המחליף שלי והחלפנו מיקום, פרצקי תפס את עמדת המאג ואני ירדתי לישון בתוך הנגמ"ש". מנחם התעורר רק בבוקר כשנגמ"שי הפלוגה המתינו על גדות התעלה לקראת העלייה על ה"תמסחים".

למזלה של "מקנס" אף נגמ"ש לא נפגע וכולם התרכזו בשלום ליד ה"מעוז" "לקקן" שעל גדת ה"אגם המר" שלה.

16.10 - ואף אל פי כן ולמרות הכול

העובדה שכל התוכניות השתבשו לא עצרה את התגלגלותו של מבצע "אבירי-לב". לא הכישלון להרחיב את הפרוזדור לראש הגשר ממזרח לתעלה, לא התקלה הקשה ב"גשר הגלילים" ולא העיכוב בהגעת הדוברות בגלל עומס כבד בצירים. לא התקלות שליוו את חטיבת הצנחנים בדרך ל"חצר" וגם לא האבדות הכבדות בנפש ובציוד.

הכוחות הקדומניים המשיכו לשעוט קדימה כשיעדם הגדה המערבית של תעלת סואץ, אדמת מצרים שתכונה לימים "אפריקה" ו- "גושן".

בספרו "צליחה" כותב המחבר עמירם אזוב: "לא תורת הלחימה היא זו שקבעה את גורל הצליחה, אלא הרוח והדבקות של הכוחות הלוחמים והדרגים. גם כשנתקל במכשולים שלפרקים נתפסו בלתי עבירים, גם כשספג אבדות בסדרי גודל שאיש לא צפה, גם כשיחידות לוחמות שלמות התפרקו - צה"ל זרם מערבה... אין להסביר את הזרימה הבלתי פוסקת הזאת רק בתכנית קרב שעלתה יפה, אלא ברוח הלוחמים..."¹¹⁴.

גל הצליחה הראשון, מעבר חטיבת צנחני מילואים ל"צד השני" שהחל

ב- 01:30 נמשך במעבר כוח משוריין קטן שהחל מצטבר ב"חצר" הצליחה לפנות בוקר כש- 10 טנקים ראשונים מגדוד 264 של חטיבה 421 מתחילים לצלוח בסביבות השעה 06:30. כמה דקות אחר-כך, בדיוק בשעה 06:52 לפי סמג"ד ה"תמסחים"¹¹⁵ ירד הטנק הראשון, בפיקוד מ"פ ג' סרן יוסי ברגר, מדוברת ה"תמסחים" והיה לטנק הראשון של צה"ל שפגש באדמת מצרים במלחמה. היסטוריה! עד 15:08¹¹⁶ חצו כל הטנקים של פלוגה ג', 8 בסך-הכל ועוד 2 טנקי חפ"ק מג"ד 264 של רס"ן גיורא לב. כוח הטנקים חבר לכוח הצנחנים בגדה המערבית. גל הצליחה הראשון הסתיים כמה שעות מאוחר יותר, ב- 10:30¹¹⁷ לערך כש- 28 טנקים בסך הכל (כולל הכוח של 264 שצלח מוקדם בבוקר) ו- 6 נגמ"שי "מקנס" צולחים ומתייצבים על אדמת מצרים.

"העמק הארוך נמלא ציוץ של ציפורים"

ששת נגמ"שי הפלוגה: נגמ"ש מ"פ, נגמ"ש סמ"פ (ב1), 1, א1, 2 ו- א2 נפגשו על "לכסיקון" ליד מעוז "לקקן". במקום חנה כוח של יחידה 424, סיירת "שקד", שעבר לילה של לחימה קשה ומר עם נפגעים רבים וחייליו ישבו או שכבו מותשים ונפולי פנים על הסוללות לצד הדרך¹¹⁸.

על הצירים ולצד הדרך היו מוטלים דוממים כלי רכב שונים, פגועים ושרופים. מספר פרד: "עברנו ליד סיירת שקד, שהיו מרוכזים בתוך חפירה עם סוללה, פגז אחד מצרי היה גומר אותם. בבוקר דהרנו ל"חצר" בדרך ראינו זחל"מים של צנחנים שרופים והרוגים, מנגד דהרו רכבים עם פצועים".

את תחושותיו מתאר איתן מיכאלי מצוות א2: "בדרכנו לכיוון מערב לקראת צליחת תעלת סואץ הבחנו מעת לעת במראות שפגעו במורל: כלי רכב ומשאיות ישראליות פגועים שרופים "זרוקים" נטושים בשטח, כעדר כבשים ללא רועה (באזור החווה הסינית כמדומני). זכורה לי במיוחד הדממה ששררה עת חלפנו על פני המקום, שנראה כמו שטח הרג... נגמ"ש "זלדה" מפוחם באמצע הדרך, שנראה כמו קופסת

סרדינים פתוחה, ככל הנראה עקב פגיעה ישירה. - לא היה צורך בדמיון רב על מנת להעריך את גורל אנשי הצוות שם¹¹⁹... אולם המחזה הקשה והמשפיל ביותר עבורי, היה מראהו של דגל מצרי ענק, צבוע בצבעים עזים של אדום שחור, מתנופף בגאון ברוח המדברית מעל מוצב ישראלי כבוש, בקרבת תעלת סואץ¹²⁰.

ככיוון הנגדי נעו זחל"מים וכלי רכב נוספים עם פצועים והרוגים, עדות לקרבות הקשים של חטיבה 14 שהתנהלו בגזרה בניסיון להרחיב את המסדרון לראש הגשר ממזרח לתעלה.

נזכר סג"ם עמיר אילון: "היה שם תוהו ובוהו אחד גדול, עשרות כלים פגועים, חיילים מתים שכבו מסביב ומספר זחל"מים מהצליחה היו שקועים בבוץ".

לאחר התארגנות קצרה ולאחר שכל הנגמ"שים הגיעו, יצא הכוח לקטע האחרון עד ה"חצר": צפונה על ציר "לכסיקון" ומשם שמאלה, מערבה, לציר "נחלה" עד ה"חצר" של המעוז "מצמד" - נקודת החצייה.

"כל המסדרון שבו נכנסנו היה בסך-הכל 500 מ'" מתאר מח"ט 121421.

הדרך עברה ללא אירועים. את השקט הפרו רק רעש המנועים והזחלים של הנגמ"שים אך המראות לצדי הדרך היו קשים מאד עדות לקרב הלילי הקשה שאיפשר את ההגעה לקו המים - ל"חצר".

כוח "מקנס" הגיע ל"חצר" והסתדר בשני טורים לקראת העלייה ל"תמסחים".

"החצר", מגרש מתוחם באורך 500 מ' ורוחב 200 מ' מוקף בסוללות עפר גבוהות¹²² שהוכן מראש כנקודת צליחה בימיו של האלוף שרון כאלוף פיקוד דרום, רחש ככוורת. קיבלה את פני הכוח "המולה שקטה". "שופל" בודד עסק בעבודות סביב נקודות הגישה למים. במי התעלה, מול הפתחים שנפרצו בסוללה רבצו ה"תמסחים"¹²³ שאנשי הצוות שלהם עמלים על הכנתם לעליית הרק"ם והעברתו לגדה המערבית.

לחצר הגיעו גם טנקים מפלוגות מ' ו- ל' מגדוד 257, 8 מכל פלוגה ו- 2 טנקים שהיוו את חפ"ק המח"ט, אל"ם חיים ארז שפיקד על כל האירוע¹²⁴.

בין 08:00 ל- 09:00 החלו הכלים עולים לדוברות ה"תמסחים".

יצוין שקיימת אי וודאות לגבי מועד הצליחה של הפלוגה. יתכן שהפלוגה צלחה מוקדם, קרוב יותר ל- 06:30, יחד עם הכוח הראשון מגדוד 264. אריק המ"פ זוכר הגעה ל"חצר" בשעת בוקר מוקדמת. כך זוכר גם מ"מ 2 רן וזוכרים נוספים. אריק זוכר את מג"ד 264, רס"ן גיורא לב, ב"חצר" ולמיטב זיכרונו כש"מקנס" הגיעה לצד השני עוד לא היו שם טנקים, הם הגיעו בערך באותו זמן יחד עם "מקנס". גם גיורא זוכר ש"מקנס" חצו באותו זמן. הוא אינו זוכר אם "מקנס" עברו ביחד עם הכוח שלו או מיד אחר-כך אך בכל מקרה הוא זוכר שזה קרה לפני הגעת הכוח שצלח עם המח"ט. יש גם הזוכרים שה"תמסחים" ירדו למיים רק לאחר שהפלוגה הגיעה ל"חצר".

לפיכך, קיימות 3 אפשרויות שלא ניתן היה להכריע ביניהן ולקבוע בוודאות איזו מהן היא הנכונה. נתונים סותרים הקשורים לארועים וללוחות הזמנים שלהם עלו כבר בתחקירים שנערכו חודשים ספורים לאחר המלחמה קל וחומר לאחר 40 שנה. האפשרות הראשונה הינה ש"מקנס" הגיעה ל"חצר" בשלב ההתארגנות לצליחה של 10 הטנקים הראשונים מגדוד 264 וחצתה אתם. האפשרות האחרת היא שהגעתה ל"חצר" הייתה בשלב שהטנקים של גדוד 264 כבר עברו לצד השני והצליחה התבצעה עם הטנקים של גדוד 257 וחפ"ק מח"ט 421. האפשרות השלישית הינה שהמעבר היה לאחר שהטנקים של גדוד 264 התחילו בצליחה אך עוד לפני שהגיעו הטנקים של גדוד 257 וחפ"ק המח"ט.

כך או כך, ברור שהכוח העיקרי של "מקנס" צלח באותו בוקר והשתתף בפשיטת הטנקים הגדולה לעומק השטח.

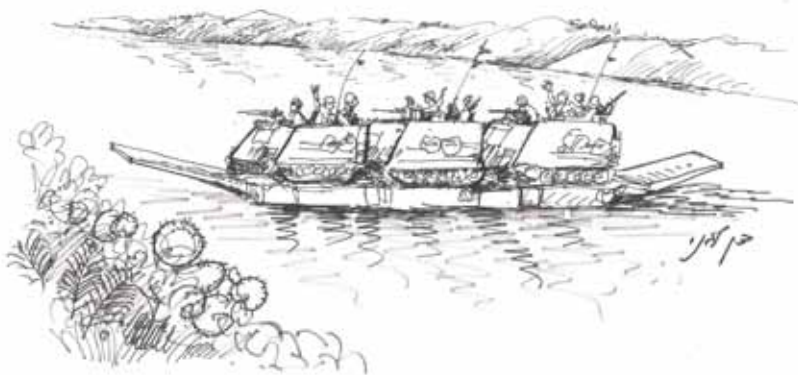
מ"פ "מקנס" סרן אריק שקד ומאחוריו הצוותים 1 ו-1א' עלו על דוברת "תמסחים" אחת. מ"מ 2, 2א' ו"משנה מקנס" (צוות 1ב') עלו על השנייה. ה"ארמדה" יצאה לדרך.

מנחם שקולניק נזכר בחוויה האישית שלו כשהתעורר בבוקר על גדות

התעלה לאחר שהוחלף בעמדת המאגיסט והלך לישון: "התעוררתי בבוקר בערך בשעה 10:00, הנגמ"ש היה שקט, בחוץ היה שקט פסטורלי ורק רעש של טרקטור נשמע ברקע. הוצאתי את ראשי החוצה וראיתי שאנו ליד התעלה, מספר נגמ"שים וטנקים, טרקטור שמכין שביל גישה למים ואסדות צליחה ממונעות. "התמסחים". והוא ממשיך: "כשהשביל הוכן כראוי, ירדו ה"תמסחים" למים. על כל "תמסח" הועמס טנק אחד או שני נגמ"שים והחל שיט הלוך של "תמסחים" ועליהם רק"ם לכוון הגדה המצרית וחזור ריקים על מנת להעמיס רק"ם נוסף. כשעברו כל הטנקים של הגדוד אליו סופחנו והנגמ"שים של הפלוגה שלנו, המשכנו בתנועה לכוון מערב על אדמת מצרים".

חיילי "מקנס" זוכרים היטב את דבריו של המ"פ ברגעים אלו. סנדי, נהג צוות 2 נזכר: "תחנות "מקנס" כאן "מקנס", זהו רגע היסטורי, אתם תזכרו את זה עד סוף חייכם, איך שאנחנו עוברים עכשיו את התעלה". תמיר חי נזכר: "אריק התפרץ לקשר חוץ והודיע לפלוגת "מקנס", שזהו רגע היסטורי שנזכור אותו הרבה זמן, והוא כמובן צדק".

איתן לוטנברג שנהג את נגמ"ש 1א' נזכר ברגע ההיסטורי: "כאשר עברנו את התעלה על גבי ה"תמסחים" אמר עמיר איילון "זהו רגע היסטורי. כולם לעלות ולראות".

גם ארנון מצוות 2' זוכר את החצייה הפסטורלית ואת דבריו של המ"פ בקשר: "ביום הצליחה - יום שמש. פסטורלי. קולו הרגוע של אריק בקשר: "תחנות "מקנס" כאן "מקנס" - את היום הזה לא תשכחו" לא זוכר בדיוק, משהו כזה".

כשיצאו ה"תמסחים" לדרכם, החשש העיקרי, מספר מ"מ 2 רן, היה מטביעה. ה"תמסח" נראה פגיע עד כדי שקליע בודד שיפגע באחד ממצופי הגומי המנופח, יגרום להתהפכות וטביעה. מסתבר שהחשש מהתהפכות גרם לדחיית הצליחה עד שיעלה השחר כפי שסיפר מג"ד 264, רס"ן גיורא לב: "היינו מוכנים לצליחה עוד בחושך ב- 05:15 בערך וביקשתי ממפקד האוגדה להמתין עד אור מכיוון שפחדתי מהתהפכויות"¹²⁵.

השייט במימי התעלה היה פסטורלי, ניגוד מוחלט למה שעבר על הכוח זמן קצר קודם לכן בדרכה ל"חצר". השמים היו בהירים, המים כחולים והציפורים צייצו בחדווה כאילו לא מתנהלת מלחמה בקרבה מסוכנת למקום. מחזה סוריאליסטי בלב מהומת המלחמה. ויקטור מגדל מצוות 2 נזכר: "זכור לי עם בוקר שהגענו לתעלה, השקט, שמש, אנשים מסתובבים כאילו שאין מלחמה".

ומוסיף סג"ם דני מירון: "את הצליחה בבוקר ה- 16.10 ביחד עם גדוד מחט' 421 אני זוכר בעיקר משום האווירה ה"פסטורלית" שבה היא נעשתה. ה"תמסחים" לא היו מחוברים עדין לגשר והכוחות ובהם אנחנו עברו כלי כלי על "תמסח" בשייט כשהם מכוונים על ידי אנשי הנדסה קרבית שחטפו שם קשה לפני כן ולא ראית עליהם. היה מעין רוגע, מזג אוויר בהיר ושקט ושחפים באוויר. צריך לזכור שמאחור, בסיני עדין היה קרב על פתיחת הציר לאתר הצליחה שנסגר. בעצם צלחנו בלא שהיה מובטח ציר אחורה. אני מניח שהיה פה מעין הימור שהצליח כדי לנצל הצלחה. בצד השני פגשנו את הצנחנים".

רב"ט גבי זולטן מצוות 1ב' מתאר גם הוא את הפסטורליות המשונה: "בדקות של תחילת צליחת התעלה, על גבי ה"תמסחים", זכור לי השקט החריג שהיה מסביב באותם רגעים ולמראה המים סביב והברווזים לאורך הגדה עלתה בי לפתע המחשבה כי אולי אנחנו בכלל

ב"שייט קייט" בנהר קסום ואז בעקבות להקת הברווזים צפה לה גופת
חייל מצרי ומיד "איפסה" את המחשבות שלי באשר ל"מקום" בו אני
נמצא".

את השלווה הבלתי מובנת ב"עין הסערה" מתאר עמיקם דורון, סמג"ד
גדוד ה"תמסחים": "תחושה מוזרה ושקט פסטורלי היה מסביב. לא
נשמעו יריות וגם לא הדי פגזים"¹²⁶.

הבוקר אכן הביא עמו הפתעה נעימה, כמו ב"בלדה על יואל משה סולומון":
"אך כשהבוקר שוב עלה מעבר להרים העמק הארוך נמלא ציוץ של
ציפורים"¹²⁷.

בוקר - צ' - 750241 עושה היסטוריה

ב- 16.10, עם בוקר, מצטיירת התמונה הבאה, דוברות המורכבות ממספר
"תמסחים" המחוברים האחד לשני שטים במימי תעלת סואץ ממזרח
למערב באורו הרך של בוקר סתווי בהיר.

מצפון נפרסת התעלה עד האופק, מדרום נפתחת התעלה לאגם המר
הגדול, מאחור מדבר ומלפנים רצועה ירוקה ושלווה.

מסביב שקט ולמעט רחש קל שמשמיעים מדחפי הכלים האמפיביים,
נשמע רק ציוצן של ציפורים.

לוחמי הפלוגה שעל הנגמ"שים עמדו מחוץ לתא, סופגים את האווירה
הלא הגיונית בתערובת של תמיהה ותחושה של עשיית היסטוריה. עוד
רגע קט ודורכים על אדמת אפריקה.

מספר איתן מיכאלי מנגמ"ש 2א': "אנו היינו חלק מגדוד השריון הראשון
שצלח את התעלה על גבי כלי רכב אמפיביים, שכוננו "תמסחים". עמדנו
בגאון מחוץ לתא הלוחמים, חשופים, זקופים כמו ברבורים, כאילו היינו
במצעד ראווה כלשהוא, זאת מבלי להיות מודעים לגודל הסיכון הטמון
בכך".

דוברת "תמסח" חד-כיוונית המורכבת מ- 3 יחידות והנושאת עליה טנק

מתקרבת לגדה ומתחילה להסתובב על מנת לאפשר לטנק לרדת. דוברת ה"תמסח" הדו-כיוונית הנושאת את הצוותים 2, 2א' ומשנה "מקנס" נוגעת בגדה המערבית ועוצרת. הנגמ"שים ממהרים לרדת.

צ' - 750241, הנגמ"ש בפיקוד מ"מ 2 ירד בזהירות מהדוברה והיה לנגמ"ש הראשון של צה"ל הדורך על אדמת אפריקה.

אריק נתנזון ("צצה") מצוות 2א' כתב יומן תוך המלחמה על-גבי קופסת קרטון של מנת קרב. להלן תיאור היום הראשון מעבר לתעלה מנקודת מבטו: "הגענו לתעלה באזור המעוזים - טנגו א' וטנגו ב'¹²⁸ ושם הודיעו לנו שאנו עומדים לחצות את תעלת סואץ. לאמיתו של דבר ידענו שיום אחד צה"ל יחצה את המים, אבל לא תיארנו לעצמנו שבאותו בוקר יפה אנחנו דווקא נהיה אלו שיחצו. המ"פ ועוד שני נגמ"שים של מחלקה 1 עלו על הדוברה הראשונה והתחילו לחצות, ואנחנו, נגמ"שי מחלקה 2 עם הסמ"פ עלינו על הדוברה השנייה. היינו יותר מהירים, ולאכזבתו של אריק המ"פ, אנחנו הגענו ראשונים לצד השני".

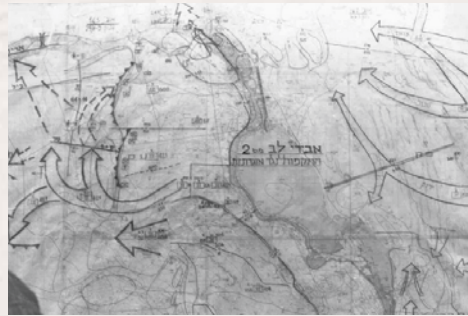
"את הנגמ"ש הזה אי אפשר לשכוח" מדגיש שמוליק פלאום מהצוות, "כי הוא הראשון שחצה את התעלה". היסטוריה.

צלחה - 16/10/1973

15.10. "יוקון". קבוצת פקודות של
חט' 421 לפני צליחת התעלה
מקור: חט' 421

מרשם הקרב של תכנית "אבירי לב"
על מפת קוד "סירוס"
המקור: אינטרנט

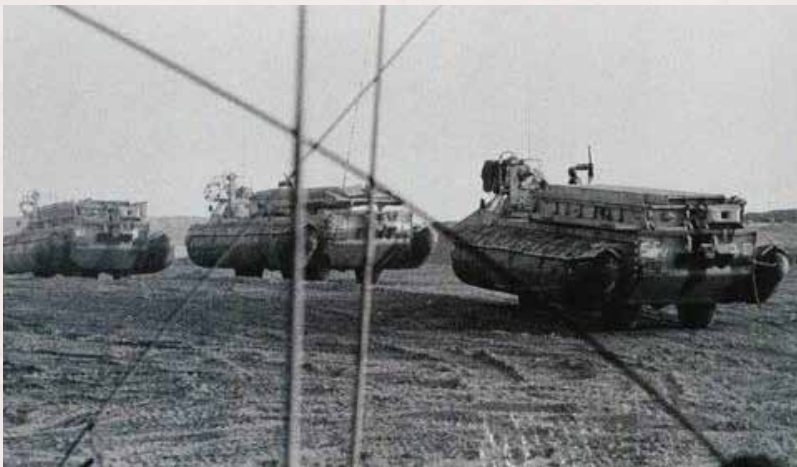
גשר הגלילים. האמצעי המרכזי
שיועד לצליחה. לא בכדי כונה על-
די חיילים ומפקדים ה"מפלצת"

צירים פקוקים בדרך לצליחה. העומס בצירים הפריע מאד ופגע קשה באפשרות להעברת אמצעי הצליחה מערבה ובתגבור ותיספוק הכוחות שפעלו באפריקה

דוברת "יוניפלוט" על רקע "גשר הגלילים". העומס בצירים עיכב את הגעת הדוברות לתעלה. הגשר הראשון- "גשר הדוברות" הושק ב- 17.10 אחר הצהריים, יותר מיממה לאחר שהכוחות המשוריינים חצו את התעלה ופשטו לעומק מצרים

תמסחים בתנועה. ה"גרוטאות" שאפשרו את מבצע הצליחה

16.10 לפנות בוקר. טנקים מגדוד
257 רתומים ל"גשר הגלילים"
מקור: חט' 421

צוות 1א'. בתמונה: בצריחון המפקד סגן עמיר אילון, מאחוריו, עם היד על המאג מנחם
שקולניק ומימינו עם הרומ"ט שלמה צדוק. יושב מאחור (מחזיק בתמ"ק עוזי) הצוער
יהודה סדון (סדון) שהצטרף לפלוגה בטסה בראשית המלחמה ולפניו, מניף את ידו,
רב"ט עתי ציטרון, מפקד תא הלוחמים.

16.10. ה"חצר". חיילים משקיפים לכיוון
אפריקה מהפירצה בסוללה
מקור: אורי דן - "ראש גשר"

16.10 לפנות בוקר, הטנקים הראשונים מגדוד
264 מטפסים על הגדה המערבית

טנקים חוצה את התעלה על-גבי
דוברות "תמסחים"

16.10. בוקר ב"חצר". הכוח העיקרי של
"מקנס" (6 נגמ"שים בסך הכל) צולח
את התעלה על-גבי דוברות המורכבות
מ"תמסחים". בתמונה, שצולמה מנגמ"ש
המ"פ, נראים הצוותים 1 ו-1א' (מאחור).
בחזית, בתא הנהג: יורם רוטנברג.
בצריחון המפקד (מוסתר על-ידי
המק"כ): סג"ם איתן חצור. בקדמת תא
הלחימה: גדליה קוברי ז"ל (מימין, עם
המיקרופון על ה-VRC) ומאחוריו אבי
בן שטרית, משמאל לאיתן (מאג ימין,
עם ה-VRC) רוני רוזנר (רר) ומאחוריו
מוטי דייני (מניף את ידו לשלום).
במרכז, עם ה-VRC: סמל רוני יעלי.
בנגמ"ש 1א': בצריחון המפקד סגן עמיר
איילון. משמאלו מציץ רב"ט יגאל
כדורי. מימין, על המאג, מנחם שקולניק
ומאחוריו שלמה פרצקי (עם משקפי
האבק על הקסדה). מאחוריו עמיר,
מוסתר חלקית, זכריה ימיני. בין שלמה
פרצקי למנחם שקולניק: בלמ"ז.

16.10, בוקר. נגמ"מ מ"פ על דוברת
 "תמסחים". בתמונה: משמאל: המ"פ
 סרן אריק שקד, מימינו רב"ט רני שניצר
 ועם ה- VRC בפניה הימנית, הרס"פ
 (ומאגיסט ימני...) סמ"ר ראובן לייבוביץ
 (לייבו. לביא)

מקור: אורי דן - "ראש גשר"

עם שחר: "זלרה" דוחרת כחוף הגדה הפעריכה המוריקה

ב- 19.10, בשעות אחר הצהריים
 המוקדמות, חצתה מח' 3 את התעלה
 על-גבי גשר הדוברות וחברה למחרת
 לכוח העיקרי של הפלוגה

2. "חצרמוות", צהרי ה-17 באוקטובר: הניתוס.

החל מה- 17.10 הפכה ה"חצר" ליעד ראשי להתקפות ארטילריות ותקיפות מטוסים. שלא בטובה זכתה ה"חצר" לכינוי "חצר המוות". על-פי ההערכות נפלו ב"חצר" מעל 100 לוחמי צה"ל. ה- 22.10 היה היום הקטלני ביותר כאשר מטח קטלני אחד שנורה ב- 18:45 גרם ל- 60 נפגעים, מתוכם 12 הרוגים. (המקור לתמונה- אורי דן, "ראש גשר")

תעלת המים המתוקים לאורך תעלת סואץ
בגורת הצליחה

16.10 - 20, טנקים ו-6 נגמ"שים משנים את פני המלחמה

"לך בכוחך זה והושעת את ישראל" (מלחמת גדעון במדיינים, שופטים ו' פסוק יד)

לאחר המלחמה התבטא אלוף הפיקוד שמואל גונן (גורודיש) כלהלן:
"הצליחה עצמה הייתה המהלך ששינה את פני המלחמה והפך אותנו ממגיבים ליוזמים...לולא הפסקת האש הינו לא רק מנצלים את המהלכים שביצענו, אלא גם מנצחים את המלחמה כולה"¹²⁹.

ב- 16.10 בבוקר, כל כוח ה"צליחה" ששינתה את מהלך המלחמה היה מורכב מגדוד טנקים מוקטן, מפלוגת חרמ"ש מוקטנת ומחטיבת חי"ר שמנתה כ- 760 לוחמים שהתפרסו על קו המים משני צידיו.

זמן קצר לאחר שהחלה צליחת הטנקים של פלוגה ג' וחפ"ק מג"ד 264, ירדו הטנקים מדוברות ה"תמסחים" לגדה וטיפסו לציר "טסט", הציר הראשי המקביל ל"לכסיקון" ממערב לתעלה, כשמ"פ ג' נע לפניהם עם דקר ומוודא שציר העלייה מהגדה לכביש פנוי ממוקשים¹³⁰.

מיד עם מעבר הטנקים הראשונים ועוד לפני שנשלמה העברת הכוח כולו יצאו 4 טנקים מפלוגה ג' והשתלטו על שדה התעופה הנטוש בדוורסואר¹³¹ שנמצא קרוב מאד לנקודת הצליחה, בין ציר "טסט" לתעלת המים המתוקים. הכוח המצרי שהיה במקום ברח לכיוון הצמחייה כשהוא נוטש את כלי הרכב במקום. 5 נגמ"שים מצריים ועוד מספר כלי רכב לא משוריינים הושמדו¹³². לאחר שכל הכוח המשורין, שכלל את 20 הטנקים¹³³ ו- 6 הנגמ"שים הצטבר בצד המערבי של התעלה יצא הכוח למשימתו העקרית - פתיחת מסדרון לחיל-האוויר על-ידי השמדת 4 בסיסי טילים נגד מטוסים וחיסול הכוח המצרי שבמרחב.

על פיסת הקרטון רשם אריק נתנזון: "...התארגנו, כשישה נגמ"שים ונעמדנו לצד הכביש ההרוס העובר בין מוצבי המצרים לשעבר. עברו אותנו הטנקים של המח"ט והמג"ד וקיבלנו הוראה לעבור לראש הטור

המשורייין, כשהמשימה שלנו הייתה טיהור בסיסי הטילים שאיימו על חופש הפעולה של מטוסינו”.

מבחינה מודיעינית היה ידוע על בסיסי הטילים מאחר והם היו מסומנים במפות כפרח עם שישה עלי כותרת (ועל כן כונו בקשר “פרחים”), אך פרט לכך לא היה מודיעין כלשהו על ההיערכות המצרית ממערב לתעלה, למעט מודיעין בסיסי שדיבר על 200-300 חיילים בכל בסיס טילים¹³⁴.

טור הרק”ם נערך כשמ”פ “מקנס” מוביל ו-2 של “מקנס”, אחריו. הטנקים נעים מאחוריהם כששאר נגמ”שי “מקנס” ביניהם. יצוין כי בתחילה היתה כוונה שטנק יוביל, אך עם היציאה לדרך נשלחו שני הנגמ”שים קדימה לראש הטור.

החשש בשלב זה היה מכוחות אויב שיפעלו מהצמחייה הצפופה לצד תעלת המים המתוקים, אותה תעלה צרה מקבילה לתעלת סואץ ולאגמים שסביבה, באזור המכונה ה”חיץ החקלאי”.

הכוח נע דרומה לעבר גשר הבטון שעל תעלת המים המתוקים בכוונה לעבור עליו ולנוע מערבה לעבר בסיסי הטילים.

פצוע ראשון של צה”ל מעבר לתעלה

קטע הנסיעה דרומה עד לגשר היה קטע קצר. הנגמ”שים נעו כשהם מבצעים סריקה באש ימינה ושמאלה לתוך הצמחייה הצפופה.

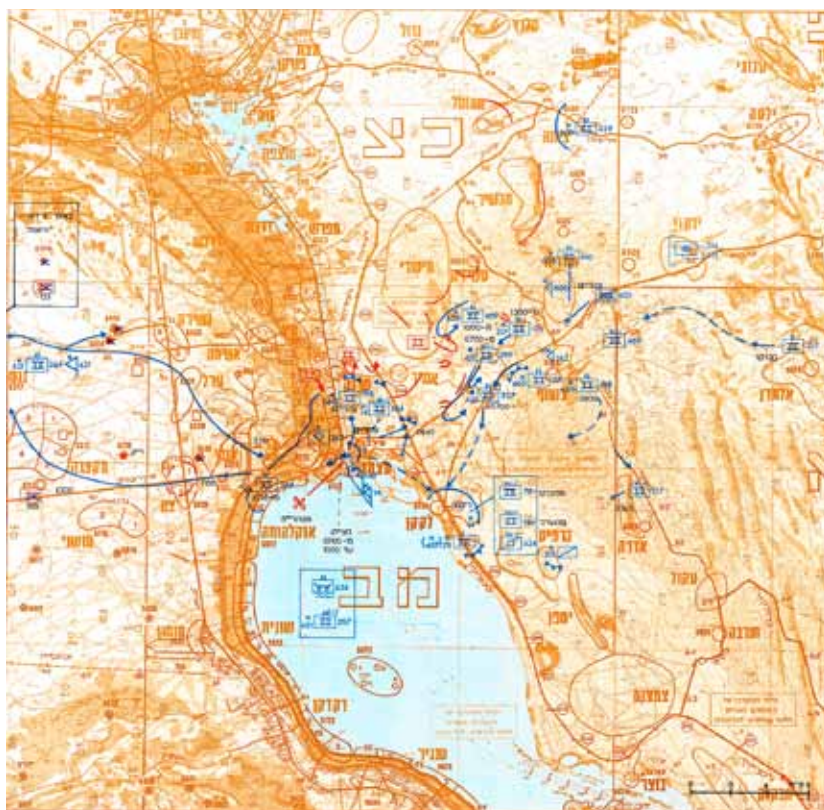
הנגמ”ש המוביל, נגמ”ש מ”פ “מקנס” הגיע לפניה ימינה לכיוון הגשר וציר “סקרנות” כשקליע מתוך צרור שנורה מהצמחייה פגע בכף ידו הימנית של מ”מ 2 סג”ם רן סנדרס וניתז על המק”כ, כ-20 ס”מ מראשו של המ”מ.

מספר פרדי: “מצד ימין מצרי ירה צרור לעברנו פגע ב-0.5 ופצע את סנדרס, הייתי אולי חצי מטר ממנו”.

רן הסתובב ימינה וירה צרור ארוך לתוך הצמחייה. גם חיילי הנגמ”ש פתחו באש מדופן ימין ושיתקו את הורה או הירורים שמצאו מחסה בעשב הגבוה.

לאחר שחבש את עצמו בתחבושת אישית שהגיש לו אחד הלוחמים וזרם הדם נעצר, עבר רן אחורה לתא הלחימה וסמל המחלקה, סמל אורי קושניר החליף אותו בצריחון.

על נסיבות פציעתו מספר רן: "נענו בטור על ציר "טסט" בדרכנו לגשר שעל תעלת המים המתוקים ב"מסכה 35". נגמ"ש המ"פ הוביל ואני מאחוריו. מאחורינו נעו הטנקים כש-4 נגמ"שי הפלוגה הנותרים מפוזרים ביניהם. נענו דרומה כך שמשמאלנו הגדה המערבית של האגם המר הגדול ומימיננו אזור עשיר בצמחיה גבוהה, סוף ועשב. הציר היה מוגבה מעל השטח. התקדמנו תוך ירי ספורדי לצמחיה. המ"פ הגיע ל"טסט 2", לא שם לב לפניה ועבר אותה אך מיד הבין את הטעות, חזר ופנה מערבה, לעבר הגשר. באותו רגע הרגשתי חבטה והיד שלי שאחזה בידית המק"כ עפה למעלה. הרגשתי זרם חזק, כאילו התחשמלתי. הסתכלתי על היד וראיתי שיורד לי דם רב. הפניתי את המק"כ ימינה ויריתי מספר צרורות לעבר הצמחיה. ראיתי חייל מצרי, אולי היה יותר מאחד, רץ בעשב עד שכדורי המקלע העיפו אותו. הערכתני שנפגע מקליעי מק"כ. לאחר שהאיום הוסר, ביקשתי תחבושת אישית מאחר ולא יכולתי לפתוח את האריזה של התחבושת שלי. קיבלתי תחבושת סגורה... ביקשתי שיפתחו עבורי וחבשתי את כף היד די חזק כדי לעצור את הדם. דיווחתי לאריק שנפצעתי ואני עובר אחורה כי אני לא יכול לתפעל את המק"כ. יכולתי לירות עם יד שמאל אבל לא להחליף ארגז פעולה או לדרוך. אורי קושניר, הסמ"ח, החליף אותי. אריק שאל איך אני. עניתי שבסדר ואני ממשיך עם הכוח. החברה בתא הלחימה דאגו לי. הם החליפו לי מחסניות ודרכו עבורי את ה"עוזי" בכל פעם שגמרתי מחסנית. אני זוכר שזרקתי גם רימון-יד אחד, אולי שניים. זה היה קצת חסר אחריות אבל היה פיתוי גדול כשחלפנו על-פני תעלות ושוחות עם חיילים מצריים. כל כמה זמן אריק שאל לשלומי. מאחר ונענו מאד מהר ולא היה זמן לעצור, הוא רצה לוודא שאני בסדר כי אצלנו לא היה חובש ובנגמ"ש שלו היה החובש גדעון זקן. כעבור כמה שעות, מתישהו אחר הצהריים, הכוח נעצר לכמה דקות

מפה 53: מערכת הצליחה-פעילות ב- 16 באוקטובר
מקור: תולדות מלחמת יום הכיפורים מפה 53

וגדעון הגיע אלי בריצה. פתח את התחבושת. אני לא הסתכלתי על היד אבל הפנים שלו... הוא אמר שצריך לפנות אותי בהקדם כי מצב היד מאד לא טוב. עד אותו רגע אני לא זוכר שהיו לי כאבים אבל מיד, נדמה לי עוד בזמן שגדעון עסק בחבישה מחדש, אני זוכר שעלה לי גל חום לפנים והתחילו כאבים עזים. רציתי להקיא מרוב כאב. גדעון רצה לתת לי מורפין אבל פחדתי שאהיה מבולבל ולא רציתי שזה יקרה תוך קרב. מי יודע מה מחכה לנו בדקות ובשעות הקרובות. גדעון חזר לנגמ"ש מ"פ ואני נכנסתי לתוך הנגמ"ש ורק כעבור איזו שעה התאוששתי ויצאתי החוצה אבל נדמה לי שכבר לא השתתפתי בלחימה ומאד כאב לי. בערב, כשחזרנו ל"ראש הגשר" פוניתי לתאג"ד של הצנחנים שהיה על המים ורופא טיפל בי ואמר שאין לו מה לעשות וגם לפנות אי אפשר כי הצירים חסומים. אמר שבבוקר ייעשה מאמץ להעביר אותי ל"חצר", שם יש תאג"ד מצויד יותר".

הנשיא השישי של מדינת ישראל, האלוף חיים הרצוג מתייחס בספרו "עם כלביא יקום" לפשיטה ולפציעתו של רן: "...הוא (חיים ארז) נע עם הכוח שלו - 20 טאנקים ושבעה נגמ"שים - מערבה, הרס שני בסיסים של טילי קרקע-קרקע ומספר רב של רכב מצרי ובצהרי יום ה- 16 העמיק כדי 25 ק"מ ממערב לתעלה. הכוח שלו הפתיע את המצרים והסתובב בשטח באין מפריע בהשמידו ארבע עמדות טילי קרקע-אוויר, עשרים טנקים ושניים עשר נגמ"שים; מאנשיו נפגע רק אחד, מפציעה"¹³⁵.

סג"ם רן סנדרס זכה תוך זמן קצר לשני תארים, האחד מכובד והשני פחות: מפקד הנגמ"ש הראשון שדרך עם הצוות שלו על אדמת מצרים והפצוע הראשון של צה"ל ממערב לתעלה והיחיד באותו יום.

"פעם ראשונה שנפגשנו עם נגמ"שים שלנו שעבדו וירו כמו שצריך"

כאמור, הכוח נע על ציר "טסט" לכיוון "טסט 2" שם פנה מערבה לעבר

גשר הבטון שעל תעלת המים המתוקים. באזור היו מספר מחנות צבאיים והכוח נתקל בהרבה מאד חיילים מצריים שנראו מבולבלים ומבוהלים, עדר ללא רועה. הכוח פגע ברבים מהם.

חלק מהמצרים נעו בשטח וחלק היו בתוך שוחות רדודות ועמוקות. קליעי המקלעים, הרימונים ושרשראות הרק"ם עשו בהם שמות.

מספר דני מירון: "לאחר חציית התעלה ותעלת המים המתוקים "רצנו" במהירות יחד עם כוחות הגדוד מחטיבה 421 בפיקוד חיים ארז כשהמטרה כפי שאני מבין הייתה לפתוח את השמים למטוסים על ידי השמדת בסיסי טילי הקרקע - אוויר. ראינו כמות עצומה של שוחות חפורות בקרקע לשניים שלושה חיילים שבהם שכנו הכוחות לפני הצליחה. לחלקן השלכנו רימונים. הטנקים פגעו בכלים ובעמדות". מוסיף פרד: "עמדתי חשוף עם גובהי בתא הלוחמים עם מקלעון מהכתף ויריתי בבודדת במצרים, אלו שהיו מעבר ל- 100 מטר מקו האש, חייהם היו לשלל. בסוף חזרנו לאחור, החלפנו צוותים. צוות ב' הצטרף ל"חגיגה", אני ירדתי לתוך הנגמ"ש והגשתי תחמושת ליורים. ארביב הוריד את הנעליים באמצע ההתקפה וזה הסריח - גערתי בו... סנדרס עם יד שמאל תפעל "עוזי" וחיסל מצרים". ארנון מוסיף: "אני על המאג, חוצים, המצרים מופתעים, יורים כמו משוגעים, ואז יש מעצור, מישהו מנסה לתקן, לא זוכר מי...".

לפתע זוהה נגמ"ש מצרי על הציר. הנגמ"ש הושמד תוך שניות על-ידי טנק שירה פגז מעל שני הנגמ"שים המובילים.

כוח הפשיטה המשיך בתנועה מהירה מאד מערבה לעבר בסיסי הטילים. כשבדרך הוא פוגע במוצבים המצריים שהיו לאורך האגם המר הגדול וממערב לו, כשהנגמ"ש שים ממלאים תפקיד מרכזי באש מקלעים ובהשלכת רימוני יד לתעלות ולשוחות ולעבר מצרים בורחים.

אחרי צומת "צח" נתקל הכוח בטנק שהושמד מיידית, תוך תנועה, מבלי לעצור.

ה"פרח" הראשון, 6120, בסיס של טילי קרקע-אוויר SA2 מצפון לציר

”סקרנות“, נגלה לעין לאחר שהטור חלף בתוך בסיס מצרי ופגע שם בכלי רכב ובחיילים מצריים.

את בסיסי הנ”מ היה קל לזהות מאחר ובמרכזו של כל אתר היו מוצבות אנטנות איכון (שלימים כונו ”חושמנדוקים“)¹³⁶.
הטנקים פגעו בבסיס תוך תנועה בשדרה והמשיכו מערבה.

בצומת ”סקרנות“ - ”ודאות“ זוהה ריכוז של עשרות כלי רכב. על-מנת לא לעכב את התקדמות כוח הטנקים, הורה מג”ד 264 ל”מקנס“ לחסל את הריכוז בעוד הטנקים פונים צפונה לעבר ”מקצרה“. כוח ”מקנס“ קיצר טווח לצומת ואז זיהה טנקים מצריים מעט מצפון ל”סקרנות 42“. במקום זוהו למעלה מ-40 כלירכב משוריניים, כולל טנקים. טנקים של הגדוד הופנו לעברם ותוך פחות מ-5 דקות חוסל הרק”ם המצרי. הסתבר שהיו שם כ-10 טנקי T34 מיושנים ועוד כ-35 נגמ”שים שגררו תול”רים וחלקם החל מנסה להתמקם בעמדות כלפי הטור. בדיעבד התברר שהיה זה גדוד סיור דיביזיוני שניסה להיכנס לעמדות וחוסל בטרם עלה הדבר בידו¹³⁷. נזכר פרד: ”הטנקיסטים שלנו כולם בוגרי מלחמת ההתשה, צלפים בחסד, מטרות ב-900-1200 מטר הורידו רכבים מצרים“. בהמשך התנועה צפונה ירה הכוח על כלי רכב רבים שנעו על ציר ”ודאות“. לאחר מכן, מצפון לציר ”ורדית“, פגע הכוח בעוד שני בסיסי טילים קרובים: פרח 6418 ו-6149 ולאחר סריקה ”רכובה“ שלהם המשיך הכוח בדרכו כשהוא פונה מזרחה לאורך ציר ”ורדית“. מספר דני מירון: ”בין היתר נכנסו לעמדות טילי נ”מ מסוג סאם 2. הטנקים ירו עליהם וכל פגיעה לוותה במחזה מרהיב של טיל מתפוצץ תוך כדי מעוף“.

ירי הטנקים והנגמ”שים על בסיסי הטילים גרם לכך שחלק מהטילים נדלקו בשלל צבעים ובמקרים אחדים אף התרוממו באוויר והתפוצצו ולפחות במקרה אחד ”טיל משתולל“ כמעט ופגע בכוח. ”כמו דיסנילנד“ מתאר חנן אורן מ-1א, כמו ”בלון שהוציאו לו את האוויר“ מתאר סנדי וגבי זולטן זוכר את העשן הצהוב - כתום ואת המעוף הבלתי נשלט של הטילים. סגן יונתן אדרת, סמ”פ ג’ (טנקים) מספר: ”בהתחלה ירינו פגזים,

ראינו שזה לא הולך ועברנו לירי מקלעים. היו פוגעים בטיל, נדלק לו המנוע והוא התחיל להתעופף. אחד הטילים עף לכיוון שלנו וזה היה לא נעים. זה 500 ק"ג. זאת צרה לא רגילה, אין לו כיוון מוגדר, הוא מתחיל להסתובב ככה בשמים"¹³⁸.

למרות שהשעה הייתה כבר שעת אחר הצהריים, המצרים עדיין לא הבינו מה קורה. מג"ד 264 מספר שלאחר שהושמדו שני בסיסי הטילים מצפון ל"ורדית" הכוח ירד דרומה ועצר להפסקה קצרה ליד מחנה צבאי קטן. "נדמה לי שעד השלב הזה המצרים לא ידעו שום דבר. כמה מטוסים עברו מעלינו ועשו שלום, וגם החיילים המצרים עשו שלום"¹³⁹.

מאחר שהתחמשת כמעט אזלה והעברת הכוחות לגדה המערבית נעצרה בהוראת מפקדת החזית מיד לאחר שכוח הפשיטה צלת, הוחלט שלא להמשיך בתקיפות וזמן קצר אחר-כך התקבלה פקודה לחזור לקו המים ולחבור לצנחנים שהחזיקו בראש הגשר. הכוח ירד דרומה ל"סקרנות", פנה מזרחה ועבר את גשר המים המתוקים בדרכו חזרה לדוורסוואר.

מנחם שקולניק נזכר באירועי היום: "ביום זה נסענו לעומק המצרי כ- 30 ק"מ. לא פגשנו כמעט כוחות מצריים. לפנות ערב קיבלנו פקודה לחזור לכיוון אזור הצליחה".

אריק נתנזון רשם ב"יומן" המאולתר את מה שעבר ביום הראשון לצליחה: "יצאנו לדרך, המ"פ הוביל, אחריו מ"מ 2, טנק המח"ט, אנחנו - 2א', ולבסוף כל הכוח המשוריין של גדוד 264. יצאנו מצל העצים של החיץ החקלאי וראינו נגמ"שים מצרים שרופים ולצדם גופות חרוכות ומרוטשות, ידיים, רגליים וחלקי גופות פזורים בשטח. ההרגשה הייתה נוראית וכמעט הקאתי, אבל קולו של המ"פ בקשר נתן לנו עידוד ורצון להמשיך. טיהרנו את הציר לאורך החוף הצפוני של האגם המר עד שהגענו לצומת, שם פנינו ימינה, ושם גם רן סנדרס נפצע, המ"מ של המחלקה שלנו, מחלקה 2, כפצוע הראשון. החברה התחילו לפזר אש לכל עבר, צרור אחרי צרור, לתוך השיחים, מאחורי עצים, לתוך תעלות ולפתחי בתים. "תחנות "מקנס" כאן "מקנס", אתם נהדרים, אני ממש

אוהב את כולכם, תכניסו להם את כל החוקן, זה מגיע להם" נשמע קולו של המ"פ בקשר, ואז קיבלנו את הכוח להמשיך ולהתקדם. חצינו את גשר תעלת המים המתוקים ונכנסנו למדבר. המצרים התחילו כבריחה המונית, חבורות חבורות, הפנו לנו עורף ונסו כל עוד רוחם בם, עד אשר נעצרו עם הכדורים. באזרחים לא נגענו. הם נשכבו לצדי הדרך, שתקו, הביטו בתדהמה על הכוח המשוריין העובר אותם ברעש שרשראות וענני אבק... טיהרנו את הכביש לעומק המדבר עד שהגענו לבסיס טילים שנראה כיעד מבוצר. נכנסנו לבסיס והתחלנו בטיהור מעל הרכב. פתאום זיהינו אבק של טנקים מתקרב אלינו מדרום. הטנקים של הגדוד מיד יישרו קו והקרב התחיל. פגז אחרי פגז נורה לעברם עד שפגעו במטרות אשר החלו מעלות עשן שחור וסמיך. הכוח המצרי חוסל והחרמ"שניקים המשיכו לטהר את הבונקרים והתעלות, וכך עבר היום כאשר אנחנו עוברים מבסיס טילים אחד לשני ומשאירים מאחורינו הרס, חורבן ועשן. עם שקיעת החמה התחלנו לנוע חזרה כאשר המקלעים יורקים אש לכל עבר".

בספרו "מלחמת יום-הדין" כותב חיים הרצוג: "אחרוני כוחותיו של חיים חצו את התעלה בשעה 11:30 לפנה"צ, ב- 16 באוקטובר. מכאן ואילך, במשך 37 שעות, לא צלחו כוחות ישראלים נוספים - ועל כך התלונן שרון..."¹⁴⁰. והוא ממשיך בתיאור: "...בפשיטה זו של ה- 16 באוקטובר נתפשו המצרים מופתעים כליל. הכוח של חיים נע לרצונו, באין מפריע וחיים דיווח שהכביש לקאהיר פתוח... בבוקר ה- 17 חצה את התעלה עוד גדוד מחטיבתו של חיים ואילו האויב ביצע התקפת-נגד ראשונה על ראש הגשר"¹⁴¹.

חיילי צה"ל ישלמו בימים הבאים מחיר כבד כתוצאה מההחלטה לעצור את המשך צליחת הכוחות והעברת האספקה עד שהצירים יפתחו ויפרשו גשרים של ממש על התעלה, מה שחייב את חזרתו של הכוח הפושט לקו המים תוך נטישת השטח הריק שנכבש על-ידו. המצרים ניצלו זאת היטב והשתלטו על השטחים שממערב לתעלת המים המתוקים, שטחים שנכבשו בקלות רבה ובמהירות ב- 16.10, יקיזו את דמם של הכוחות בימים הבאים בשל החלטה זו.

גבי ארביב מספר ששמע לאחר המלחמה מחיים ארז, מח"ט 421, הסבר מדוע נעצר המשך הצליחה: "לאחר המלחמה, החזרה מאפריקה ושחרור המילואים כמה מחיילי הפלוגה ואני ביניהם יחד עם מספר חיילים סדירים נוספים שובצנו בבסיס שדה תימן, מקום מושבה של אוגדת המילואים של אריק שרון, אוגדה 143. עם הגיענו, מח"ט 421, חיים ארז, כינס אותנו לשיחה שבמהלכה סיפר לנו כי לאחר שחצינו את התעלה יחד עם הגדוד של גיורא לב ושעטנו קילומטרים רבים מערבה אבד לאוגדה הקשר אתנו. לא ניתן היה לקיים קשר בעזרת מכשירי הקשר הטקטי הרגילים בשל המרחק והמיסוכים ולא הייתה אפשרות לקיים קשר עם מכשיר קשר ארוך טווח (למיטב זיכרוני הוא אמר שהיה מכשיר לא תקין שכזה שהיה אמור לשדר בעזרת גלי רקיע - SSB). חיים ארז סיפר לנו כי לאחר זמן משלא חודש הקשר עמנו, האוגדה שיערה שנכשלנו במשימה ומחקו אותנו מהסד"כ של האוגדה. כמובן שלא נשלחו כוחות נוספים אחרינו כדי לנצל את ההפתעה ולהשיג

הישגים נוספים. לי כחייל זכור כי לא דחפו לנו כל אספקה ונאלצנו לחזור חזרה לאזור הצליחה. כך, באזור זה הצטופפו כוחות רבים שלא המשיכו אחרינו ולאחר זמן מה המצרים הבינו את המתרחש וריכזו כוח אש ארטילרי אדיר והחלו בהרעשה ארטילרית חסרת התקדים על ריכוז זה של הכוחות באזור הצליחה, הרעשה שגבתה קורבנות רבים. סיפור זה הוא עוד סיפור הממחיש עד כמה הייתה שברירית החצייה ואפשרי שמכשיר קשר אחד ארוך טווח תקין היה מונע קורבנות רבים ומקצר מאוד את סיומה המוצלח של המלחמה. כמובן שהפגיעה שפגע הכוח שלנו בטילי קרקע אויר רבים שהושגה בפשיטה שלנו, הקלה על חיל האוויר שלנו לפעול באזור שלנו. אפשרי שאתם הקצינים הכרתם את הסיפור הנ"ל בזמן אמתי - לי השיחה עם חיים ארז חידשה והסבירה מה התרחש באירוע החשוב הזה שלו היינו שותפים". יצוין שלזיכרון זה של גבי ארביב לא נמצא תימוכין במקומות נוספים.

תמיר חי מצוות 1ב' נזכר בדרך חזרה לקו המים: "לקראת ערב לאחור שהושלם טיהור מספר בסיסי טילים, התארגנו בשיירה יחד עם הטנקים, כאשר הנגמ"שים מובילים, עלינו על ציר ראשי והתחלנו לנוע חזרה לכיוון אזור הגשרים. הכלי שלנו בפיקודו של יוסי היה הראשון בטור, כשכל הגדוד מאחורינו, ירינו כמו מטורפים ארגזי מאג על מטרות מזדמנות בדרך, המקלעונים של סורוקה והילף כמעט שלא ירו, וכך גם הרומ"טים ששבקו מהחולות".

על גשר הבטון שמעל תעלת המים המתוקים ב"מסכה 35", הושארו לצורך אבטחה 3 נגמ"שים בפיקוד מ"פ "מקנס" ומחלקת טנקים בפיקוד סגן מיכה דרוקר ז"ל.

הנגמ"שים שנשארו על הגשר היו נגמ"ש מ"פ, 2 ו-2א'. מ"מ 2 סג"ם רן סנדרס שנפצע בבוקר הועבר בשלב זה לתאג"ד הצנחנים שעל המים לקבלת טיפול רפואי.

על עבודתו של כוח "מקנס" אמר בתחקיר לאחר המלחמה מג"ד 264 רס"ן גיורא לב: "פעם ראשונה שנפגשנו עם נגמ"שים שלנו שעבדו וירו כמו

שצריך"¹⁴².

17.10 - לפנות בוקר - התקלות על גשר הבטון

ב- 16.10, מעט לפני השעה 19:00 אמרה ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר, מעל בימת הכנסת, את המשפט הבא: "בשעה זו, כשהננו מכונסים בישיבת הכנסת, פועל כוח של צה"ל גם בעבר המערבי של התעלה"¹⁴³. משפט קצר, לקוני, חלק קטן מנאום, שעורך התרגשות רבה בכנסת ובציבור. לכתבים הצבאיים שהתכנסו בלשכת הרמטכ"ל וציפו לשמוע פרטים על ההודעה הלא צפויה של ראש הממשלה אמר רא"ל אלעזר: "מהלך דרמטי, שיש בו תפנית חד-פעמית ומהפכנית בשדה הקרב"¹⁴⁴.

רב"ט גבי זולטן מצוות הסמ"פ (וב') ששמע את הדברים מתאר את תחושתו: "בערבו של היום לאחר הצליחה, שמענו בטרנזיסטור שהיה ברשותי את הודעת ראש הממשלה, גולדה מאיר, על "כוח המשימה של צה"ל אשר צלח את התעלה ופועל בעורף הצבא המצרי". זכורה לי המחשבה מלוות החיוך, ואולי גם הגאווה: "מעניין אם מישהו, אי שם מבני המשפחה והחברים בעורף, אפילו משער שאותו "כוח משימה" מהולל זה החברים שלי ואני...".

"כוח צה"ל" שגרם להתרגשות הגדולה היה אותו כוח קטן שצלח בשעות הקטנות של הלילה ובבוקר של אותו יום, פשט על מרחב גדול מאד ממערב לאגם המר הגדול, השמיד בסיסי טילי קרקע - אוויר ופתח "מסדרון לחיל האוויר" אך גם היה מנותק עקב ההחלטה לעצור את הצליחה ונותר בסוף היום כמעט ללא תחמושת, דלק ומזון. מספר פרדי: "חזרנו לנקודת הצליחה עם טיפות הדלק האחרונות וארגז פעולה למאג, אמרו לנו להתחמש, לקחנו את התחמושת של הצנחנים, קצין החימוש שלהם זעק מרות".

להגנת גשר הבטון שמעל תעלת המים המתוקים הוקצו, כאמור, מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים של "מקנס". כל הכוח בפיקוד מ"פ "מקנס".

מחלקה 1 שנשארה בראש הגשר התמקמה לחניון לילה בחורשה קטנה. מספר מנחם שקולניק: "נכנסנו לחניון לילה באיזו חורשה לא הספקנו לשהות בה זמן רב. התחילה עלינו, הפגזה ארטילרית. רסיסים חלפו

בין אנשי הצוות שהיו על הסיפון, למזלנו נפגע רק ארגז התחמושת של מקלע ה- 0.5. זזנו משם לחניון לילה במרחק כמה ק"מ. ברדיו הודיעה גולדה שכוחות צה"ל פועלים מעבר לתעלת סואץ."

את ההפגזה זוכר סגן עמיר אילון היטב: "היה איזה לילה אחד במצרים, לדעתי משהו כמו אחת בלילה, כשקיבלנו הודעה בקשר על התקפה ארטילרית. הנוהל היה, כמובן לעוף פנימה לסגור מדף וצריח מפקד. אני עפתי פנימה ושמעתי רעש חזק מעלי עוד לפני שסגרתי את הצריח. לפני שהבנתי מה קורה הרגשתי שמהו נשפך עלי. כאשר נגמרה ההתקפה ועלינו חזרה למעלה, התברר לי שרסיס ענק פשוט חתך את תיבת הכדורים של המק"כ וכל אבקת השריפה, מהכדורים, נשפכה עלי. כל זה קרה עוד לפני שסגרתי צריח, מה שהבהיר לי שהרסיס פגע במק"כ כנראה עשירית שנייה אחרי שנפלתי פנימה. היה ברור לי שחיי ניצלו שם, עניין של אלפית שנייה".

הכוח שעל הגשר נפרס משני צדי הדרך כשטנק המ"מ במרכז, מעברו המערבי של הגשר.

הלילה עבר בשקט יחסי. היה אירוע מעניין כשמשאת מצרית, כנראה עמוסת תחמושת, חלפה בתוך הכוח מבלי ששני הצדדים הבינו מה קורה. בשלב כלשהו תפסו החיילים שמדובר באויב פגעו במשאת והיא ניצתה כפי שמספר ויקטור מגדל מצוות 2: "אני יושב על הנגמ"ש משוחח, נדמה לי עם קנפו, עוברת לידינו משאת מצרית מלאה תחמושת ואנחנו מסתכלים כאילו עובר איזה רכב במרכז תל אביב. לא יודע מי אבל פתאום נפתחה אש תופת לכיוון המשאת, זכורים לי פיצוצים". מספר לוחמים זכרו שלפחות אחד היושבים במשאת הצליח להימלט ללא פגע ומבלי שהקליעים השיגו אותו. מספר פרד: "באחד הלילות על תעלת המים המתוקים עברה לידינו משאת מצרית עם תחמושת, הם הופתעו, אנו הופתענו, נתקלו בטנק, אנו קפצנו לתא לוחמים, הייתי הראשון שהשיב צרור במקלעון, הטנקיסטים ירו ב- 0.3 ואיזה מצרי פצוע ירד מהקבינה, רוקנו עליו לפחות ארגז, והוא עדיין היה חי" דני

מירון זוכר שהיה לפחות מצרי אחד שנלכד באש הבוערת ושמעו אותו צועק עד שנדם.

השקט המדומה הסתיים עם שחר כשהכוח הותקף וטנק המ"מ נפגע מרקטות RPG, המ"מ נהרג והתותחן נפצע.

את האירוע מתאר מג"ד 264, גיורא לב: "...קיבלתי דיווח מהגשר (שם השארתי מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים) ע"י אריק מ"פ הנגמ"שים, שמ"מ הטנקים מיכה דרוקר נהרג. זה היה עם שחר... הם פונו ע"י החברה מהנגמ"שים... יצאנו לגשר לראות מה קורה שם עם כל המטחים של הבזוקות. מ"פ החרמ"ש השתלט על העסק, ירה ררנ"טים לתוך הבתים, 0.5 ומאגים, עשה שם סדר"¹⁴⁵.

האירוע נחרט בזיכרונם של לא מעט לוחמים. מספר פרד: "בתעלת המים המתוקים התמקמנו לחניון לילה. המ"פ שקד ושני נגמ"שים. לטנק ניתנה פקודה לעבור את הגשר אני זוכר והוא התמקם, הלילה עבר ללא אירועים. לפנות בוקר התחילה התקפת נגד מצרית. הטנק ספג אר.פי.ג"י, הצוות נס לא מסודר לנגמ"שים בלי נשק ובלי חגור, א' תפש יוזמה, עבר את הגשר. ירו כמו משוגעים. נדמה לי שטובי טיפס לטנק ודרך על המט"ק. שקד חיפש מתנדב שיבדוק מה עם הטנק והמט"ק, אני לא הספקתי להגיד "אני" ואסף הגי'נג"י מצוות שקד התנדב לחצות את הגשרון, חטף כדור ברגל והקמב"ץ¹⁴⁶ שלנו, לא זוכר את שמו, גרר אותו וחבש. הגיעה תגבורת ושאר כוח "מקנס". הקרבות היו בין חושות ובקתות חימר, הנועזים של א' זרקו רימונים, ריססו, ירדו רגלית, טיהרו בשדות, הטנקים ירו מטווח אפס ושברו את המתקפה המצרית. קנפו היה עמנו בנגמ"ש ובהיותו מש"ק מרגמות תפעל את המרגמה 52 מ"מ עד שהחצובה נשברה". בהמשך, לאחר שעשה ברור עם טובי בנשיון מצוות א', פרד ממשיך ומפרט: "(היה) ירי אר.פי.ג"י על הטנק והמ"מ נהרג. א' נסוג לאחור בירי, ניתנה פקודה לברר מה עם המט"ק, אסף פורת התנדב. באמצע הגשר נפצע, אמיר נסה לחבוש ולגרור אותו. אסף שכב באמצע הגשר. טובי וסולימני

עם מקלעון עם מעצורים וכנראה גם אחד המ"כים פינו אותו לבסוף, טובי חזר לנגמ"ש מ"פ, ביקש מרגמה 52 ופצצות. עבר את הגשר השיב אש, וככל הנראה המ"כ וידא שמ"מ הטנקים הרוג".

איתן מיכאלי מצוות 2א' מספר על החוויה שלו מהאירוע תחת הכותרת "דגים מוכספים מתעופפים באוויר": "הלילה השני¹⁴⁷ על אדמת האויב היה הדרמטי מכולם. הצוות שלי נשלח לאבטח את הגשר המרכזי מעל תעלת המים המתוקים. האזור היה ברובו חקלאי ונטוע במטעי מנגו. במרחק לא רב מאתנו, ספגה משאית מצרית אש תופת מכוחותינו ובערה שם במשך שעות רבות. סמוך לנו, עמד בחושך טנק עליו פיקד קצין מילואים, אשר נזף בנו "הילדים" בצדק על התנהגות קלת דעת בשטח אויב. בסביבות השעה 06:00, התעוררתי בתוך הנגמ"ש ושמעתי מאחור את אנשי הצוות מתארגנים. לפתע פתאום ראיתי במרחק קצר ממני, שני עצמים מעופפים שנראו לי כמו "דגים מוכספים". ראיתי כי חלק מסוים בצריח הטנק (פריסקופ) נשבר ונפל וכך גם ענף של עץ בסמוך לו. מאחר והטנק לא בער, לא קלטתי מיד את עוצמת פגיעת הטילים הקטלנית בו ואת תוצאותיה. זאת גם הסיבה שלא הבנתי מדוע חלק מאנשי צוות הטנק מהרו להימלט בבהלה מטנק שעל פניו נראה שלא ניזוק... בעודי מביט בטנק הפגוע, פקד עלי המ"כ וקסלר ז"ל להניע את הכלי ולנסוע אחורה כדי להימלט מאזור ההרג. בסוף יצאנו בעור שנינו מאזור ההרג. טנק נוסף שהוזעק לסייע, ירה מספר פגזים מבעד לשיחים לעבר המקום המשוער, שבו שהתה חוליית הקומנדו המצרית. לסיכום: לא הייתה זו "היתקלות קלאסית" כפי שתירגלנו בקורס. בתום התקרית הזדעזעתי למראה גופתו של קצין המילואים, שהוצאה מהטנק הפגוע. ההרוג היה עטוף בשמיכה צבאית חומה".

דני מירון שנפצע אף הוא באירוע מספר: "ביום הזה גם אני נפצעתי מכדור שחלף ושרט אותי עמוקות בחלק תחתון פנימי של השוק הימני. הצלקת עוד שם".

סנדי זוכר שאמיר בנין מנגמ"ש המ"פ רץ לעבר הטנק הפגוע אך לא היה מה לחלץ: "היה שם איזה טנק שלנו שנפגע מעבר לתעלת המים המתוקים הוא היה חשוף לירי של המצרים וחיפשו מתנדב שילך לראות מה מצב אנשי הצוות בטנק הפגוע, ואני זוכר את זה כמו היום את הנגמ"ש שלנו עומד מול הטנק ההוא ובמרחק של 50 - 60 מטר כשאנחנו מוסתרים והטנק חשוף ואמיר בנין התנדב ללכת לראות מה קורה עם אנשי הצוות. אני רואה אותו היום מול העיניים. אמיר בנין היה איש סגל שהצטרף אלינו בזמן המלחמה, הוא היה בקורס קצינים... אני לא זוכר בדיוק איך הוא הגיע אלינו. אבל אני רואה אותו היום איך הוא רץ ועושה אפזצ"טות עושה גלגולים בשביל לא להיפגע מהירי של המצרים והגיע עד לטנק בצד המוסתר שלו, עלה על הטנק, נכנס לתוכו, יצא החוצה, חזר אלינו ואמר - כולם הרוגים".

ארנון מצוות 2' מספר על הזיכרון שיש לו מהאירוע: "עומדים בחניון, לא זוכר איפה, אין לנו שתייה, מבקשים מהקצין, קיבוצניק שלידנו, מים. הוא נותן לנו את אחת המימיות האחרונות שיש לו. יותר מאוחר, הטנק שלו חוטף איזה 2-3 פגיעות ישירות, וקסלר נסוג לאחור למחסה, אנחנו יורים כמו משוגעים, אסף הג'ינג'י רץ לכיוון הטנק לחלץ, חוטף כדור ברגל וממשיך. מישהו מחלץ פצועים או הרוגים מהטנק הפגוע. אני רק זוכר שהגענו עם הטנק הפגוע לאזור מסוים והוציאו את גופת הקצין זה שנתן לנו מים, ואיך באותו רגע חשבתי על הוריו, שאין להם שום מושג על גורל בנם".

ביומנו רשם צצה את התיאור הבא: "הגענו לגשר ושם נשארנו שלושה נגמ"שים ו- שלושה טנקים. היינו במצב קשה. לא הייתה לנו מספיק תחמושת בכדי לאבטח את הגשר ולהחזיק מעמד במקרה של מתקפה. היינו צריכים מישהו שיעזור לנו בזיהוי האויב כדי לחסוך בתחמושת במקרה הצורך. ליד הגשר עמדו שקי חציר, והחלטנו להצית אותם בכדי שיאירו את השטח למשך הלילה. הנותבים הציתו אותם והם בערו. התארגנו לשמירה, ונשארנו ערים כל הלילה. כל דבר חשוד, כל דבר

שזז, חטף צרור יריות, כאשר העיניים האדומות של השומרים טורקות את השטח ללא הפסק. בסביבות 10 התחילו יריות. הסתבר שמשאית מצרית הצליחה לחמוק בין הטנקים וכמעט ברחה, אך הנותבים והנפיצים של המ"פ עצרו אותה, רימונים הושלכו לתוך המשאית, וזו הוצתה והחלה מעלה עשן צבעוני. זאת הייתה משאית תחמושת, והיא החלה מתפוצצת. האש האירה את השטח, כנראה שטווחנו מיד, ועופר איש הצוות שלנו נפצע מרסיסים. וקסלר שעמד ליד ה-0.5 זיהה דמויות ופתח עליהן באש. כתוצאה - עד הבוקר לא אירע שום דבר מיוחד. באותו הלילה דיברנו עם מפקד הטנק שלידינו והחלפנו חוויות. התברר לו שחסר לנו מזון, ללא בעיות העביר לנו מספר קופסאות גולאש שנאכלו בשמחה - הוא לא ידע שהוא לא יזדקק להם יותר".

17.10 - המצרים תוקפים את ראש הגשר

המצרים קולטים שצה"ל בעורפם

עתה, משעברו כ- 24 שעות מהצליחה, המצרים הבינו את גודל הבעיה וניסו לתקוף בטנקים וחי"ר את ראש הגשר. מאחר שהכוח שצלח ב-16.10 היה קטן וקצר בתחמושת, דלק, מזון ומים, הוא לא יכול היה לנצל את הצלחתו ולהשתלט על השטח הגדול שאותו תקף ביום הראשון, מה שאיפשר למצרים להתקרב ולאיים על הרצועה הצרה 2 ק"מ אורכה ו-4 ק"מ רוחבה שהוחזקה בידי צה"ל¹⁴⁸.

לאחר ההיתקלות על גשר הבטון תפס את הגשר כוח אחר של הגדוד וכוח "מקנס" נע לאחור להצטייד ולתדלק עם אספקה שהביא עמו כוח של גדוד 599 של החטיבה בפיקוד רס"ן עמי מורג. גדוד 599 צלח בבוקר בכוח של כפלוגה יחד עם פלוגת החרמ"ש האורגנית שלו המנוידת על-גבי זחל"מים. את האספקה הביאו הזחל"מים.

במהלך כל היום התנהלו קרבות עם טנקים מצריים שהחלו נעים לעבר ראש הגשר. כוח "מקנס" נערך באגפיו של גדוד 264 שנפרס באזור "אורי" והגן עליו מפני חי"ר שסיכן את הטנקים מהאגפים. הלחימה בכוחות חי"ר

אלו נמשכה לאורך כל היום כאשר חלק ממנה היה מעל הכלים וחלק בתנועה רגלית.

מספר מנחם שקולניק: "למחרת התחלנו שוב לנוע לכוון העומק המצרי, אך כעת נתקלנו בהתנגדות צבאית. הטנקים הובילו את הכוח ופילסו דרך קדימה. קיבלנו הוראה למצוא ולהשמיד סוללות טילים".

במקביל, כוח של חטיבת הצנחנים נע צפונה מלווה בכמה טנקים לעבר "מחסת (תחנת) סרפאום" כשאחת המטרות הייתה לנטרל ארטילריה שירתה אש כבדה ל"חצר". הכוח הסתבך שם בקרב קשה (קרב סרפאום).

בלילה נערכה הפלוגה בחניון לילה. הלילה עבר כשהחניון נתון להפגזה רצינית. נזכר איתן מיכאלי: "במשך כל הלילה שלאחר הצליחה לשטח המצרי הופגזנו קשות באש תותחים. כשהחלה ההפגזה היינו מחוץ לכלים, ואני כנהג נדרשתי לטיפול שגרתי במנוע. הירי הפתאומי הכבד הקפיץ אותי לתא הנהג הקטן והמסוגר, שסיפק לי תחושת ביטחון מסוימת (גם אם מדומה). או אז הבחנתי כי בחפזוני להימלט מאימת הפגזים, שכחתי לסגור את המכסה המשוויין של המנוע, דבר שסיכן את כל הצוות. בעודי חוכך בדעתי כיצד לצאת ולסגור את המכסה הפתוח, ובכך לסכן את חיי, ניגש חייל מילואים על פי מראהו, וסגר בשקט את המכסה. לא היה באפשרותי להודות לאלמוני. בהמשך גברה העייפות המצטברת על אימת ההפגזה שהפכה מונוטונית משהו, ואני שקעתי בתא הנהג שלי בשינה, לצלילי "תזמורת" התותחים באדיבותו של הצבא המצרי, ש"הנעימה" את שנתי באמצעות רעמי פגזים מתפוצצים, עד שעות הבוקר המוקדמות".

תמיר חי מצוות 1' (צוות "משנה" מקנס) מוסיף: "באחד הלילות חזרנו לחניון לילה בשדה התעופה שהיה באזור הצמחייה של תעלת המים המתוקים, באותו לילה, אחרי לילות רבים שנשארנו בכלי, ירדנו כולנו מהנגמ"ש, ואריק אמר שהלילה סוף סוף נוכל לישון כמו בני אדם מחוץ לכלים. היינו מאושרים והתארגנו לשינה בחוץ, ואז באמצע ההתארגנות נפל מטח של אש ארטילרית סמוך מאד אלינו, נכנסנו לכלי, ונדחסנו

עם מדפים סגורים, קשה לשכוח את המראה של הצנחנים שהיו סביבנו ונאלצו לחפור בידיים שוחות כדי למצוא מסתור, ההתקפה נעשתה מדויקת יותר ויותר, ואז החלו להיפצע ראשוני הצנחנים, שני כלים שלנו היו צריכים לפנות אותם לבית חולים שדה, שהוקם במבנה לא רחוק מאתנו, אך אנשי הצוות של נגמ"שים אלו פוזרו בין הנגמ"שים הצפופים ממילא, כך נדחסנו 15 איש בתוך כלי סגור, כשמדי פעם פותחים מדף כדי לנשום קצת אוויר".

חנן אורן מספר אף הוא על "חוויות" התקיפה הארטילרית בחניון הלילה: "לקראת ערב חזרנו לראש הגשר לחורשה ובלילה החלה ההפגזה הגדולה ואירחנו בתוך הנגמ"ש את הצנחנים שהיו בחוץ (אפשר לחשוב שזה היה עוזר לנו בפגיעה ישירה). אני עוד זוכר שאמרתי לעצמי ואללה לי יש את התנאים הטובים ביותר אף אחד לא יכול לשבת איתי ביחד בתא הנהג".

מבחינתו של סנדי, הנהג של צוות 2, ההפגזה הזו הייתה הזיכרון הקשה ביותר שחווה אחרי החצייה: "נכנסנו לחניון לילה, אמרו לנו - אתם צריכים לנוח, אנחנו מכניסים אתכם לחניון לילה באיזה בסיס של שדה תעופה מצרי שהיה מוקף בגדר, והביאו צנחנים שישמרו עלינו, כך שאנחנו נוכל לישון. המצרים גילו את המקום שלנו, והורידו עלינו הפגזה ארטילרית נקודתית על החניון. הטנקים והנגמ"שים היו מאוד קרובים אחד לשני, ואני זוכר את עצמי יושב בתא הנהג, עם המכסה סגור, מסתכל דרך הפריסקופים, ורואה את הצנחנים המסכנים האלה רצים בין הזחלים, נכנסים מתחת לטנקים, מתחת לנגמ"שים, חוטפים הפגזה ארטילרית נוראית. חטפנו כמה הפגזות לפני כן, אבל דבר כל כך מסיבי ונקודתי לא היה לנו אלא באותו לילה. לא יכולנו לזוז. הרי לימדו אותנו בנוהל התקפה ארטילרית להתפזר, פה לא יכולנו לצאת, היינו סגורים בתוך חניון לילה, מוקף גדר, בתוך שדה תעופה, כלים די קרובים אחד לשני, לא הייתה שום אפשרות להניע ולצאת לשטח הפתוח. לכן ישבנו שם כמו מטרות, כמו ברווזים".

“גשר הגלילים” עדיין תקוע

גשר הגלילים, שתיקונו הסתיים ב- 16.10 בצהריים, טרם הגיע למים. הכוח הגורר שבינתיים הוחלף בפלוגה מחטיבה 600 גרר אותו עד “עכביש 53” ושם המתין לפתיחת הצירים.

מחלקה 3 של “מקנס”, פחות צב’ שהופרש לגדוד 196/79 כנגמ”ש פינוי המשיכה לאבטח את הגשר ואת הטנקים הגוררים מפני קומנדו מצרי.

נזכר סמל מחלקה 3, סמל איציק לרון: “ב- 15.10 הוקצו הצוותים 3 ו- 3א’ ללוות את הגשר. הקצב היה מאד איטי, כמה מטרים לשעה. כשירדה החשכה, הורו לנו לפקוח עין להגנת הטנקים מחיילים מצרים. זה היה הלילה שהצנחנים ניסו להשתלט על ה”חווה הסינית”¹⁴⁹ וכאשר הם חלפו על-פני הנגמ”ש שלי שוחחתי עם כמה מהם שהיו מאד גאים לספר לי שהם כאן בכדי “לנקות את הבלגן ולעשות סדר בעניינים”. הם מנו כמה מאות לוחמים. בחמש בבוקר התמונה הייתה שונה לחלוטין. פצועים, ראשם מורכן ורק בודדים חלפו על פני בדרכם חזרה. אני זוכר שחשבתי: “ריבונו של עולם, אפילו הצנחנים נכשלו!”. הטנקים נשלחו לטפל בחווה”.

גם איתן רייכמן מספר על גודד 890 שחלף על פניהם בדרכו לקרב מצפון לציר “טרטור” 42: “הצירים היו פקוקים כמעט לחלוטין ולא אפשרו מעבר של ה”תמסחים” או הדוברות. סוגים רבים של כלי רכב עמדו משני צידי הציר ובהם משאיות אספקה מסוגים שונים. הערב החל לרדת, והדמדומים התגנבו לכל עבר. לא שמענו אותם מתקרבים. הבחנו בהם רק לאחר שאחדים מהם, שהגיחו מאחור פסעו דומם קדימה, ופניהם לתעלה, למתחם “החווה הסינית” המוכר לנו כה טוב משהותנו במקום מספר חודשים קודם לכן ואף הצטלמנו בנוסטלגיה על רקע מפעל מים אדיר זה שככל הנראה מעולם לא עמד במבחן המציאות. הם פסעו בפריסה חי”רניקית התקפית כמו זו שתרגלנו עד לימים האחרונים בתרגילי החי”ר בקורס מ”כים חרמ”ש ממנו “נשאבנו” למערכה הזו. הציוד הכבד על גבם נראה כי כלל לא פגם ברוחם. גבם לא שח ומיישרים

היו מבט לחזית, עלי קרב כנחושים לפתור לעם ישראל את ניקוי הצירים לתעלה ולצליחה. כך הם עברו בשקט ברווחי לילה עמוסי ציוד מגוון, עם אנטנות ארוכות ודקות המזדקרות אלי שמיים בסמוך לכל קצין וקודקוד. אולי מאות מהם עברו בסך. נדהמנו מהכוח האדיר, מהעוצמה ששודרה לכל עבר. עברו בשקט. לאחר שעות שמענו קרב מר מתרחש. פיצוצים נשמעו זמן רב ולא פסקו. נראה כי נתקלו בהתנגדות, כך חשבנו. לפנות בוקר החלו לחזור. השורות אינן מסודרות, צעדים קטנים גם כפוף אך ממשא נפשי בלבד כי ציודם חלקו כבר אינו איתם. בגדיהם ופניהם עטויי פיח של מלחמה ואבק חולות ולא צבעי הסוואה איתם יצאו. מראה עצוב. אך ההכרה בגודלה של האכזבה והתפיסה את שארע מתרחשת כאשר הם מסיימים לעבור על פנינו. מה זה הכול?! הרי לפני שעות היו מאות מהם שעברו על פנינו... ההכרה חדרה באחת לליבנו תחילה ולאחריו למוחנו ומחשבתנו. באמת עצוב!".

בתוך המהומה שמסביב מספר איציק לרון על שובו של רב"ט צביקה פפר מטיפול שיניים דחוף: "בעת שהגשר התקדם לכיוון התעלה זכינו לשני ביקורים במהלך הלילה - 41 (תא"ל אבן) סגנו של 40 (שרון) עמד לידי בנגמ"ש, מכון את תנועת הגשר. וואוו! ולמחרת בבוקר, ג'יפ הגיע לעברנו עם חייל שנוסף בהתלהבות. זה היה אריק (צביקה) פפר. הוא החליט לחזור¹⁵⁰. משוגע!".

מסע הגשר

ב- 18.10, משהוברר שהכוחות המצרים מצפון לציר "טרטור" לא עומדים בלחץ הרצוף, שהחל עוד בלילה ה- 15.10 - 16.10 על ידי חטיבה 14, ונסוגו - התחדשה גרירת גשר הגלילים לעבר התעלה.

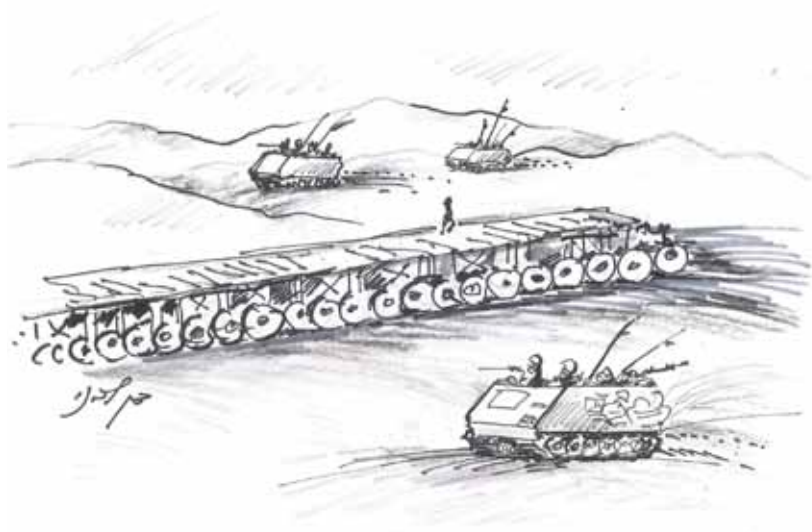
הגשר היה יעד להתקפות כבדות מהאוויר ומהקרקע. ההפגזות החלו בבוקר ה- 16.10 וכללו את כל הגזרה מ"יוקון" מערבה וכוונו בעיקר לעבר המקום בו עסקו הכוחות בתיקון הגשר, בין "עכביש" 52 ל- 53¹⁵¹. איציק

לרון מתאר: "ב-17 או ב-18 לאוקטובר¹⁵², הכוח שלנו שמנה 2 נגמ"שים הגיע למרחק של כ-300 מ' מהתעלה. השעה הייתה בין שלוש לארבע אחר הצהריים. ארבעה מטוסים מצריים התקרבו אלינו במטרה להרוס את הגשר ולאחר כמה ניסיונות כושלים, עזבו. לפתע, הארטילריה המצרית פתחה באש בניסיון נוסף להרוס את הגשר. זה היה הרגע המפחיד ביותר בכל המלחמה. מכונסים יחד, 13 חיילים שלא מסוגלים לזוז, מתפללים שיחטיאו אותנו... אלוהים היה שם...".

על "החוויות" שעברו מספר איתן רייכמן: "ההפצצות מהאוויר ביחד עם ההפגזות מהקרקע של המצרים על גשר הגלילים ובעצם עלינו, לוחמי "מקנס", היו עם הפוגות קצרות בלבד. זכורה לי שיחה ב"קשר פנים" בו יעצו לי, עת הייתי הנהג התורן, לעצור תמיד בבורות של הפצצות קודמות כי היה שם מי שזכר מהסיפורים על מלחמות נפוליון כי יש אמונה ש"הוכיחה עצמה" כי באותו מקום לא תיפול פצצה נוספת. היה מובן גם לנו, הנמוכים ביותר באותה העת בשדרות הפיקוד וההבנות הטקטיות, שהמצרים נחושים לסכל את המאמץ הישראלי להקים גשר ולפלוש לאדמת מצרים והם מרכזים משאבים רבים במיוחד כדי לבלום את כביש ה- "ה- היי-וואי", כביש מספר 1, מלזחול ולהתייצב כגשר שיזרים ללא רמזורים או עיכובים כוחות ישראלים רבים ומגוונים בתוך זמן קצר ביותר. אנו, כמותם הבנו כי כגודל איטיות גרירת הגשר כך בהיפוך מגמה תהיה התנועה על גביו מרגע שיחבר את גדות תעלת סואץ מסיני המדברית והיבשה לחלום גן העדן של זרימת שפע המים המתוקים והצמחייה המלאה והסבוכה בצד גידולי השדה המרהיבים אותם צפינו רק לפני מספר חודשים במשקפות ה-20X120 עת "תפסנו קו" בתעלה מבסיסנו בתעוז "טלוויזיה". עקב תקלות חוזרות ונשנות בגרירת הגשר הוחלט על הפוגה בגרירתו, ומנוחה לגוררים, לנו ולמפקדים. באופן טבעי כל ה"נספחים" למיניהם חיפשו מחסה מפי רסיסי ההפצצות והתדפקו, תרתי משמע, על דלתותינו. כך מצאנו עצמנו תוך זמן קצר מאכלסים כ-18 איש בנגמ"ש

צר המידות. אחד מהם, אם זכרוני אינו מטעה אותי, היה בדרגת סא"ל או אל"ם ויתכן והיה זה סגנו של האלוף אריק שרון. היה זה בין הפעמים הבודדות ששמחתי כי הייתי תורן בנהיגה. יחסית לאחרים רווח לי, לפחות מההיבט הפיזי "...

איתן מוסיף ומספר על חוויה מיוחדת במינה אותה חווה בימים הקשים ומטילי המורא: "באחד הבקרים צפיתי בעמוד אבק מתרומם ו"רכב רך" (כך כינינו את הרכבים הקטנים והלא ממוגנים כגון ג'יפ) מתקרב לעברנו. הנהג המיומן ידע היטב להסתדר עם הקרקע המחורצת, ונעצר לא רחוק מאיתנו. רגל נעולה נעלי צנחנים אדומות שצבעם דהה עם התקדמות המלחמה, הונחה בבטחה על הקרקע ואחריה נשלף לו גוף גדול, מוצק שבקצהו ראש חבוש בהיקפו בתחבושת לבנה! באותו הרגע חשבתי לעצמי מי זה המטומטם שחובש פצוע בתחבושת לבנה ושולחו לחזית?! מה, עליו להיות מטרה ברורה לצלפים?! היכן הן התחבושות הצבאיות החומות?! התשובה שהביאו מחשבותיי מחלק המוח האחראי על ההיגיון הסבירו כי כנראה מספר הנפגעים רב, המלאי נגמר והביאו מהארץ ציוד חבישה אזרחי ... כן, היה זה

אריק, כך הכול כינו אותו (את האלוף אריק שרון הגדול). הוא הגיע לבדוק מקרוב את התקדמות אחד ממהלכי המלחמה החכמים ביותר, מהלך שובר שוויון שהוא היה בין יוזמיו ועליו היה להוציאו לפועל. באותה העת חשבנו בשיחות פנימיות בינינו כי מעשה נמהר וחסר אחריות היה זה כי זאת עלינו לזכור כי ההפגזות היו לעניין של שיגרה והרסיסים שהותזו לכל עבר היו עלולים לסיים את מה שהתחיל כפגיעה קלה בראשו של מצביא יקר, שנון ואמיץ זה שעמד מרחק מטרים ספורים מאיתנו. חלף זמן ואיתו נוספו הרהורים נוספים וכיום אינני בטוח כי השיפוט שלנו היה נכון במלואו. הרי הופעתו של זה, ממש בחזית הקדמית של הלחימה וההפגזות, באופן חשוף ללא מורא ופחד, נסכו בנו הלוחמים שבשטח תחושה של שייכות, שהפיקוד העליון יודע את העובר עלינו ומגיע להיות איתנו ונוסך בנו גם תקווה ואומץ כי הקשיים זמניים וההצלחה קרובה. לאחר זמן בו שוחח אריק עם בעלי הדרגות הגבוהות שבקרב גליל ענק, אחד מעשרות כמותו שהרכיבו את הגשר, גשר הגלילים, חזר בצעדים רחבים לגיפ שלו, שבחזיתו היה מוט ניצב ועליו מספר רב של מנורות סימון. באותם ימים עדיין זכרתי לפענח אותם (4 מנורות זה האלוף, 3 המ"ח"ט, 2 המג"ד וכו' ואולי זכרוני מטעה אותי כיום...), מבט קצר מסביב, גם לעברנו, הרמת יד לברכה, והגיפ שלקרו נבלע אריק, נסע בדהרה מהמקום".

גם מנשה וקובי כספי, שני הקצינים במחלקה 3 זוכרים היטב את הניסיונות המצריים העיקשים לפגוע בגשר עם ארטילריה, בעיקר עם מרגמות וכן על-ידי מטוסים. באחת ההפגזות קרע רסיס את מנשא ארגז הפעולה של מאג שמאל בנגמ"ש 3א'. אולם, נזכר מנשה, הייתה גם נקודת אור חשובה. בפעם הראשונה ראו מטוסים של חיל האוויר מפילים מטוסים מצריים. עד אז נראו בשמים רק מטוסים שלנו הנפגעים ממערך הנ"מ המצרי הצפוף. יתכן שהצלחה זו של חיל האוויר הסתייעה רבות בתוצאות הפשיטה על בסיסי הטילים ממערב לתעלה. מנשה מתאר: "במהלך הגרירה של גשר הגלילים לאחר שהמצרים גילו אותו. שם חווינו גם ארטילריה וגם הפצצות של מטוסים מצרים. היה ברור שהמצרים מצדם יעשו כל מאמץ

למנוע מהגשר להגיע לתעלה. התחושה של חוסר האונים השתפרה כשחיל האוויר החל בשלב מסוים להופיע והניס את המטוסים המצריים. אני שמח שאף אחד לא נפגע באירועים בגשר הגלילים".

18.10 - הקרב על מחנות "אבו סולטאן"

בלילה שבין ה- 17.10 - 18.10 החלה אוגדה 162 בפיקודו של אברהם אדן ("ברן") לצלוח את התעלה על-גבי גשר הדוברות שהושק ב- 17.10 אחר הצהריים ב"חצר". בעקבות תגבור הכוחות באפריקה הוחלט על הרחבת ראש הגשר מערבה, צפונה ודרומה. על אוגדת 143 בפיקוד האלוף שרון הוטל להרחיב את ראש הגשר מערבה וצפונה - לאורך התעלה לכיוון איסמעיליה ומערבה. היעד החטיבתי היה "גשירה" ולצורך כך היה צריך להתמודד עם המתחם הגדול של מחנות "אבו סולטאן", בין המתחמים "אורי" ל"צח" וצפונה.

"מקנס" עברה ת"פ גדוד 599 של רס"ן עמי מורג שנע צפונה תוך עקיפת מתחם המחנות. משימתה הייתה לאבטח את אגפו המערבי של הגדוד.

כוח "מקנס" זיהה ודיווח על הרבה מאד תותחים, אך לא זיהה חיילים. בהמשך נשלח כוח "מקנס" צפונה, לפני הגדוד, על-מנת לאבטח לאורך סוללה שהייתה מתוחה ממערב ולקיים תצפית לכיוון צפון ומערב. מהחורשות שמדרום ל"אורחה", מהפינה הצפונית של המחנות, נפתחה מטווח קרוב אש טנקים. כוח "מקנס" כיוון את טנקי הגדוד והצביע עבורם על טנקי האויב. טווחי המגע היו קרובים מאד, בין 150-400 מטרים בלבד. תוך זמן קצר הושמדו 12-15 טנקים מצריים ללא אבדות לכוחותינו¹⁵³.

שייקה כהן ששימש נהג בנגמ"ש המ"פ מתאר את ההתקלות עם הטנקים המצריים: "אני לא זוכר אם זה היה ביום הראשון או השני או השלישי (מה זה משנה?!). לצליחה, בכל אופן פעלנו באחד מבסיסי הטילים לכיוון צפון בצמוד למטעי התמרים והפרדסים. כאשר סיימנו לפגוע בכל הטילים שהיו על המשגרים, נתן אריק המ"פ פקודה: "נהג סעי!". מאחר ופני הנגמ"ש היו צפונה התחלתי לנסוע בצמוד לחומה שהקיפה

מפת קוד "סיריוס" של גירת הפעולה של אוגדה 143 באפריקה

את בסיס הטילים לכיוון היציאה הצפונית ואיך שאני עובר עם חזית הנגמ"ש בכחצי מטר את החומה החוצה אני רואה קנה של טנק במרחק של עשרות מטרים בלבד ב"חצי שמאל" שלי, מיד בלמתי ובלי מילים נסעתי לאחור. אריק המפקד שלא ראה עדיין את קנה הטנק צעק לי בקשר: "סע! סע! מה קרה?!" לפני שהספקתי לענות לו, חטפתי בעיטה בכתף ימין, עד היום יש לי כאבים בכתף מהבעיטה... אמרתי לו שיש טנק במרחק קצר לפנינו בחצי שמאל. כמובן שהוא לא האמין, מאחר ולא ראה היות ותא הנהג ממוקם בנגמ"ש לפני צריחון המפקד. אמרתי לו "אני לא חולם המפקד. ראיתי מספיק טנקים, גם של המצרים". הוא לחץ מיד על הכפתור המתאים בבורר התדרים והודיע בקשר, נדמה לי לעמי מורג מג"ד 599, כי יש "כבדים" בחצי שמאל ביציאה הצפונית. כמובן שהגיע מיד טנק לכיוון היציאה ואם זכרוני אינו מטעה אותי הטנק שלנו ירה תוך כדי תנועה והדליק את הטנק המצרי, כמובן שבשלב זה לא המשכנו צפונה והתפתח שם קרב שריון אשר בסופו, לאחר מספר דקות, הודיע מג"ד הטנקים בקשר: "תסתכלו אחורה" היו שם שבע או שמונה "מדורות" שעשן שחור וסמך בליווי הדי התפוצצויות עלה מהן השמימה".

על המשימה של "מקנס" ביום זה מספר מג"ד 599, רס"ן עמי מורג שמשימתו הייתה לנוע צפונה על ציר "חיפה" ולפרוץ אחרי חטיבת נתק'ה (חטיבה 217) למחנות אבו סולטאן: "במחנות התפרסתי וראיתי שנתק'ה נדפק חזק. הוא היה 400-500 מ' לפני, פרוס לכל מחנות אבו-סולטאן". הוא הציע למח"ט שלו, אל"ם חיים ארז למשוך צפונה, לא על "חיפה" ולהיכנס באזור "אורחה". המח"ט אישר והעביר את "מקנס" אליו על-מנת שהפלוגה תסייע לו במשימה "הכנסתי אותם לשמאלי, מערבית לי, לאורך סוללה ממנה חששתי שחי"ר יורה משם. הוא רץ לאורך הסוללה וירה לשם... בינתיים, אריק, מ"פ הנגמ"שים, עבר לצד השני של הסוללה ודיווח לי שהוא מנקה את העסק...". בהמשך הוא מתאר: "מ"פ הנגמ"שים דיווח שהוא מזהה עוד 3 טנקים בחורשה שהסוללה הסתירה אותם. הטנקים חוסלו"¹⁵⁴.

במהלך היום פעלה פלוגת "מקנס" ובעיקר הצוותים 2 ו-2א' גם ככוח רכוב וככוח רגלי בחיפוי הנגמ"שים וטיהרה מבנים ושטחים חקלאיים.

בגלל אופי השטח שכלל מחנות צבא מוזנחים, חושות של חקלאים, שדות וצמחיה גבוהה, היה חשש מירי על כוחותינו. פרד מתאר אירוע שעלול היה להיגמר באסון: "...שקד, דרך קנפו, פקד להוריד רתק, ירדתי. ראיתי איך טובי בנששון ואחרים נכנסים לשדה תירס ויורים, ראיתי אזרחים מסתובבים ליד בקתות שמאלה ממני, והפריעו לנו. יריתי לעברם, לא על מנת לפגוע, דיווחתי לשקד שאני רואה תנועה בסבך ואלה עלולים להיות צנחנים והלוחמים מ-2א' שהיו שם בפעולה רגלית בסוף קיפלו את הרתק".

"מקנס" עושה שימוש בנשקה הסודי

כשנראה היה שקרב הטנקים נגמר זיהה כוח "מקנס" בסמוך לו מספר טנקים נוספים שחנו מעבר לסוללה, בתוך חורשה.

תמיר חי מצוות הסמ"פ מספר: "...פלוגת "מקנס" נעה לה בשדרה באזור פתוח ברובו, ולפתע מזהים במרחק 800 מטר בתור חורשה דלילה, מספר טנקים מצריים, הם עמדו עם הפנים אלינו ומשום מה לא ירו עלינו, אנו היינו חשופים ופגיעים, ללא יכולת למצוא מסתור, ירינו עליהם אש קלה, עד שהגיעו הטנקים ופתחו במטווח, תחילה חשבנו שהטנקים נטושים, אך כשהטנקים החלו לצלוף בהם חלקם החלו לנוע". מוסיף ומספר פרד: "היה אירוע שהיו טנקים מצרים בסבך, טנק שלנו השמיד מטרה וקנפו זינב בטנק אחר עם 0.5, הצוות המצרי של הטנק נטש וברח מרוב פחד". הטנקים שהתגלו בחורשה בקרבה מסוכנת ל"מקנס", חייבו את הפעלת נשק הנ"ט הסודי של הכוח. ל"מקנס" היה נשק נ"ט חדיש שהיה, ספק מרנ"ט, ספק מרגמה, ספק תול"ר אישי. לאמצעי קראו "קרנו", קיצור של "קארל-גוסטב". הכלי נועד במקור לחיל הים, לחי"ר וליחידות מיוחדות, אלא שאלה (בעיקר החי"ר) לא רצו בו מאחר שהיה גדול, מגושם ובעיקר כבד. החרמ"ש קיבל אותו ברצון מאחר שהיה תחליף מצוין הן למרנ"ט והן למרגמה, היה לו חימוש מגוון ויעיל ודיוק מצוין גם לטווחים

גדולים יחסית של כמה מאות מטרים. אלא שהפלוגה יצאה למלחמה ללא תחמושת מבצעית וברשותה היו רק מספר פצצות אימונים שהיו עשויות גבס¹⁵⁵... על השימוש ב"נשק הסודי" מספר רב"ט מוטי מרקו מש"ק ב-2 א': "בהתקפת של החטיבה באזור דוורסואר, כאשר הנגמ"שים הופתעו ע"י טנק מצרי או שניים ולא היה לנו כל מקום לברוח. למיטב זכרוני מישוהו מנגמ"ש סמ"פ ירד עם הקרגו (בזוקה שוודית שהדרכנו) וירה פצצה אינרטי (גבס - לא היו לנו פצצות אמתיות). לאחר כמה שניות פחד חשופים מולם המצרים ברחו מהטנקים". גבי זולטן מרחיב: "...התושייה של יוסי שוחט, אשר התעשת ראשון ותוך שניות קפץ מהנגמ"ש, ביקש שיעבירו לו קרגו עם פגז תרגול, תפס עמדה, כיוון ופגע בול!! ולאחר מכן, הזמן שנראה כמו נצח, בין פגיעת הפגז בטנק, התפזרות "ענן הסיד", הפחד שהטנק ירה עלינו ולבסוף הרגשת ההקלה כאשר ראינו את הצוות נמלט מהטנק, מפחד הפגז הלא מוכר שפגע בו". שמוליק פלאום מוסיף: "אני זוכר שירדתי מהנגמ"ש לא זוכר אם הייתי מס' 2 של שוחט או אבטחתי אותו. יוסי תפעל את הקרגו ופגע בטנק. אני לא יודע מה הוא ירה לי היה נדמה כל השנים שמדובר ברסיק אויר אבל לאחורונה נאמר לי שזה היה גבס. המצרים פתחו מדפים ונמלטו. אבל לא רחוק ממנו עמד טנק נוסף שהתחיל לצודד לכיוון שלנו. אמרתי בליבי שכאן זה נגמר. באותה שנייה פרץ טנק שלנו מהצד השני ומטוח קצר פגע בטנק".

בנוסף, פרד טוען שיוסי ירד מהנגמ"ש יחף. אולי זה מה שהבריא את צוות הטנק המצרי?! כנראה שלעולם לא נדע...

מאחר שבשלב זה אזלו הן התחמושת והן הדלק של רוב הכוח, חזר המג"ד עם "מקנס" לדוורסואר כשתפקידה של "מקנס" היה ללוות את החרמ"ש של גדוד 599 שהיה מנוייד בזחל"מים, בדרך חזרה עם האספקה לגדוד דרך מחנות "אבו סולטאן".

מג"ד 599 שאליו צורפה "מקנס" באותו יום מספר שמימתו הייתה להביא תחמושת ואספקה לגדודים 1 ו-2 של החטיבה שהיו בחניון בקו המגע.

את "מקנס" צרף לפלוגה ז' שלו לטובת המשימה. את האספקה העמיסו על זחל"מי פלוגת החרמ"ש של הגדוד ו"מקנס" יחד עם הטנקים ליוו אותם דרך המחנות שטרם טוהרו סופית. בדרך חזרה ארעו תקלות רבות לזחל"מים והתנועה התנהלה לאיטה. המג"ד עמי מספר שהכוח נע לאורך סוללה ו"מקנס" נשלחה לחפש פירצה שתאפשר את העברת השיירה לצידה השני. "מקנס" מצאה את הפירצה שחיפש והכוח חבר לגדודים. לאחר שהתחמושת והאספקה נפרקו מהזחל"מים, נשלחה פלוגת החרמ"ש בליווי "מקנס" חזרה לשדה התעופה על-מנת לבצע סבב נוסף¹⁵⁶.

על ראש הגשר ובדרך אליו וממנו, עטו על הכוח מטוסים ומספר מסוקים שהשליכו חביות נפץ ובסופו של דבר, לאחר 6 שעות נסיעה עם תקלות רבות בדרך של כוח הזחל"מים חבר הכוח לגדודים בקו על ציר "ורדית 35-37".

האירוע מתואר באתר חטיבה 421 כלהלן: "לקראת ערב חזר גדוד 2¹⁵⁷ לאזור ראש הגשר בדוורסוואר לתיספוק ולהובלת הדרגים אל גדוד 1¹⁵⁸ שנשא באזור "גשירה". לפנות ערב התפתחה התקפה מצרית בארטילריה ומן האוויר על אזור ראש הגשר, אשר כללה גם מסוקים שהפילו חביות חומר נפץ או דלק. טנק מג"ד 2 הפיל את אחד המסוקים, ועוד 2 מסוקים הופלו ע"י כוחות אחרים בגזרה".

על התקפת המסוקים ועל סוף מפתיע מספר איתן מיכאלי: "באחד הימים, חג מסוק מצרי מעל ראשנו בגובה נמוך, ניתן היה להבחין בחיילים מצרים בתוך המסוק, מגלגלים לעברנו חביות, שבהגיען ארצה התפוצצו ברעם מחריד. בשלב מסוים נפגע המסוק מאש כוחותינו, והתרסק בקרקע. אנו ועוד מספר נגמ"שים וטנקים, ירינו בחמת זעם במסוק המרוסק במשך דקות ארוכות אש תופת. למרות האש הכבדה, הגיח לפתע פתאום מתוך ההריסות, כמו בחלום מוזר, איש צוות מצרי מגולח למשעי. מדוי הבהירים מגוהצים, נעליו השחורות מצוחצחות ושערו השחור מסורק בקפידה. הבטתי בעיניו המפוחדות כלא מאמין ובראשי מנקרת השאלה כיצד לעזאזל שרד את התופת?!".

בעת תקיפת המסוקים היה הכוח עסוק בתדלוק. חיילי הכוח פתחו באש מכל הכלים. דני סטינסלבסקי (סתו) חש לפתע חבטה עזה בראשו. כדור 9 מ"מ של תמ"ק "עוזי" צנח ב"נפילה חופשית" לאחר שהגיע לשיא הגובה וננעץ בגולגלתו. למזלו, הקליע לא חדר לראש ולאחר מספר ימים בבית-חולים שב לפלוגה. הוא מספר: "בבוקר של היום השלישי לחציית התעלה הגענו לשדה התעופה פאידי לקבלת אספקה לכל הגדוד. תוך כדי העמסת התחמושת התחילו מטוסי אויב לחוג מעלינו ואז החל "קרב" קטן של יריות לכיוונם. התיישבתי בתוך הנגמ"ש ורגעים לאחר מכן החלו קריאות שמחה והכרזה של "...הפלנו מטוס אחד!". יצאתי מן הנגמ"ש.... דקות ספורות לאחר מכן הרגשתי מכה חזקה בראשי שהפילה אותי אפיים ארצה, הרגשתי כאילו משהו נפל לי על הראש. אריק המ"פ ניגש והרים אותי, הסתכל לי על הראש ואמר "לא נפל עליך אלא... נכנס לך משהו פנימה". לאחר מכן פיננו אותי בגי'פ חזרה לכיוון התעלה. באותם רגעים התנועה על גשר הגלילים הייתה מאד עמוסה ונסעה רק לכיוון מצרים ומכיוון שהייתי צריך להגיע לכיוון הנגדי החלטתי לרדת מהגי'פ וללכת ברגל. כשהגעתי לגדה המזרחית לנקודת פינוי נפגעים, העבירו אותי בנגמ"ש לשדה התעופה ביר-גפגפה (רפידיס) ומשם במטוס לבית חולים תל-השומר. הכניסו אותי לחדר ניתוח והוציאו מראשי כדור 9 מ"מ שחדר וניתקע, במזל גדול, אך ורק בקרקפת ולא יותר עמוק. אחרי מספר ימים בבית החולים שלחו אותי לבית הבראה בנתניה למספר ימים ומשם הביתה לשבוע. אחר כך חזרתי לפלוגה שהייתה בקילומטר ה-101".

בספרו "עם כלביא יקום" מתאר הרצוג את התקפת המסוקים על ראש הגשר: "מסוקים מצריים היו יוצאים במשימת התאבדות ומטילים חביות נפל"ם על הגשר ועל ראש הגשר; רבים מהם הופלו והתרסקו..."¹⁵⁹.

19.10 - אובדן

התכנית ליום זה כללה תנועה צפונה במטרה לייצר לחץ תוך השתלטות

על כל השטח שמצפון לציר "ורדית" ולמעשה להשיג שליטה על העיר איסמעיליה ועל ציר "ארזל", הכביש הראשי קהיר-איסמעיליה.

"מקנס" חזרה להיות ת"פ גדוד 264 של רס"ן גיורא לב ומשימתה הייתה לבדוק את שני הגשרים על ציר "נורה" ועל ציר "חבית", שגישרו מעל תעלת ניקוז.

הגדוד עצמו היה צריך להתקדם באזור "סגול 333" ומערבית לו. תוך כך תקף הגדוד את בסיס הטילים "פרח 6620" על ציר "חבית", עוד מבצע קרקעי מוצלח שאפשר יתר חופש פעולה לחיל-האוויר ואכן אותו יום התאפיין בקרבות אוויר רבים מעל הכוח.

מאז הצליחה חיפש צה"ל לתפוס טילי קרקע אוויר מתקדמים, ניידים, מסוג SA6. כבר בפשיטה הראשונה, ב- 16.10 התבקש הכוח שלא לפגוע בטילים מסוג זה על-מנת שניתן יהיה להעבירם בשלמותם. מאחר ולא נמצאו בפעולה הראשונה, התבקשו הכוחות לחפש גם בהמשך. במרבית המקרים, לאחר שהגדוד פגע בבסיסי הטילים, נכנס כוח "מקנס" וטיהר אותם בפעולה משולבת רכובה ורגלית. מספר סגן יוסי שוחט הסמ"פ: "היו שני שבויים בצד המערבי ביום הראשון או השני לחציה. נכנסנו רגלית לסרוק הנגר גדול עם ארגזים של טילים אני ועוד שני חיילים בסריקה. לא נמצאו טילים. חיפשנו את הטילים מדגם סאם 6. בקצה ההאנגר המתינו שני חיילים מצריים עם רובים על הרצפה וידיים למעלה. הפקודה שנתקבלה בקשר: לא לקחת שבויים. עלינו לנגמ"ש... גבי זולטן עונה לי שאף אחד לא רוצה להרוג סתם כך והמצרים נשארו מאחור כי מיהרנו להצטרף לגדוד". ויקטור מגדל זוכר שנתפסו שבויים אך מאחר ולא היה מה לעשות איתם, הם שוחררו. הוא מספר: "נסענו לכיוון איסמעיליה, בדרך נכנסנו לבסיסי טילים, חלקם היו מקרטון, אני זוכר נסיעה ארוכה במדבר, ביחד עם טנקים, זכורה לי לחימה והסמ"פ תפס שני שבויים, שהשארנו באיזה מקום והמשכנו לעבר איסמעיליה". תמיר חי מצוות סמ"פ נזכר: "זיהינו תנועה באחד המבנים בבסיס כלשהו, נעצרנו ליד המבנה, יוסי ירד לבדוק חדר, הוא ראה בצדו השני שני

קלאצ'ים וטרנזיסטור, הוא החליט תחילה לבדוק, ואכן היו שם שלושה מצרים שהסגירו את עצמם, זו הייתה הפעם הראשונה שזכינו לנשק שלל". סנדי מוסיף את הזיכרון שלו מהפגיעה בבסיסי הטילים באותו יום: "...יצאנו מאזור החיץ החקלאי, וקיבלנו משימה לטהר את בסיסי הטילים, היה לי בנגמ"ש קצין שקראו לו דני... ואני זוכר שהיה לנו על הסיפון התקן למרגמה 52, אני זוכר כשהתחלנו להבעיר את הבסיסים, המצרים התחילו לברוח, אני זוכר קבוצה של מצרים רצה מאתנו והלאה, אנחנו עומדים על הכביש והם בורחים לתוך השטח, אני זוכר את דני מכוון את המרגמה 52 מהסיפון, מכניס פגז שנופל במרכז הקבוצה הזאת שרצה". את האירוע זוכר גם "דני", הכוונה לסג"ם דני מירון שהחליף את מ"מ 2 הפצוע: "...ראינו כוחות רגליים נסוגים ואל אחד מהם יריתי את פגזי מרגמת ה- 52 מהנגמ"ש לפחות אחד מהם פגע בקבוצת חיילים מהם נפגעו כמה".

בשעות הצהריים הגיע הגדוד לעמדות על הדיונה מול העיר איסמעיליה, באזור שממערב ל"סגול 333", דרומית מערבית למפגש "חבית" - "נורה". מדי פעם "טפטפה" ארטילריה, כנראה של פגזי מרגמה או רקטות קטיושה. ה"טפטוף" נראה לא יותר ממטרד. בסך-הכול היה "יום שקט ביותר" נזכר מ"מ 1, סג"ם איתן חצור.

"מקנס" אבטחה באותה עת את "כוח פצי" שהתמקם על הדיונה וביצע ניסויים ראשונים של ירי טילי נ"ט "טאו" שהגיעו ב"רכבת האווירית" מארה"ב תוך המלחמה.

"הפלוגה", מספר שוקה אוליבה מצוות 1, "נפרסה על הדיונה במרווחים גדולים. נגמ"ש 1 התמקם בנקודה גבוהה, צופה על כל השטח מצפון. כול רבע שעה לערך נפל פגז" הוא נזכר.

גדליהו קוברי, מאגיסט ונהג מחליף של צוות 1 ירד מהנגמ"ש וניגש לצידודו האישי שהיה תלוי על דופן שמאל של הכלי. איתן חצור המ"מ ואלברט יעקב החשמלאי עמדו בתא הלחימה. לפתע התפוצץ פגז בודד כמטר מאחורי הנגמ"ש, בצד שמאל, ופצע אנושות את גדליהו

ואלברט. גם המ"מ, סג"ם איתן חצור, נפצע בסנטרו. אבי בן-שטרית נזכר באירוע הקשה: "אני זוכר שהיינו בעמדות תצפית. עלינו טיפה גבוה בעמדה וטיווחו אותנו ושם נהרג גדליה ז"ל והמ"מ חטף רסיס בלחי". יורם רוטנברג שהיה לוחם ונהג בצוות 1 מספר על הפגיעה בגדליהו כפי שזכורה לו: "כמה ימים לפני סיום המלחמה, בזמן שפצי היה אתנו, על דיונה חולית, מפגיעת פגז מרגמה, רסיס גדול בבטן, פנינו אותו לבית חולים שדה". איתן לוטנברג מצוות 1א' מוסיף: "גדליה קוברי נהרג מרסיסי פגז מרגמה בודד שירו לכיוון הנגמ"ש שלו, שחדר מתחת לשכפ"ץ שלו".

שוקה מתאר: "ישבתי בתוך הנגמ"ש, נשען על הכבש. היה רגוע, הפסקה. גדליה ירד מהנגמ"ש לחפש בגדים להחלפה ואלברט עמד בתא הלחימה. המ"מ, איתן חצור עמד בצריחון". אלברט, שלא היה לוחם וישב רוב הזמן בתוך הנגמ"ש, הרגיש בטוח לעמוד בתא הלחימה, לשאוף אוויר צח ולהתאוורר. "פתאום" ממשיך שוקה, "התפוצצות עזה. הנגמ"ש ממש ניתר באוויר. אבק, הלם. אלברט נפגע בראשו וצנח לתוך הנגמ"ש. הוא נפל על אחד החבר'ה שישבו בפנים. הנגמ"ש התארגן מידית לתנועה ואז התברר שגדליהו חסר. פתחו את הכבש ומצאו אותו מוטל על הקרקע, נושם בקושי ומדמם מהפנים באופן מסיבי. את הדרך לתאג"ד גמאנו תוך 5 - 10 דקות אך הרופאים לא הצליחו להצילם ותוך דקות נקבע מותם". מוטי דייני משחזר את האירוע: "את אלברט קיבלנו לצוות יום לפני הצליחה הוא התקין את מכשיר הקשר החדש ארוך הטווח בנגמ"ש. בחור ביישן. נדמה לי שהוא עולה חדש מצרפת. בכל מהלך הצליחה הוא שאל "מה קורה?" עניתי לו שהכול בסדר וכדי להעסיק אותו אמרתי לו תמלא מחסניות ואכן כך היה. לקראת ערב אנו עולים לעמדת תצפית לכיוון איסמעיליה. יום שקט יחסית דבר שלא מעיד על הבאות. המ"מ איתן חצור יושב בתא המפקד. מאחור בתא הלוחמים יושבים על הסיפון אנוכי, אבי שטרית, אלברט ושוקה... גדליה מבקש מאיתן להחליף מכנסיים... גדליה ניגש לתיק שהיה קשור בדופן הנגמ"ש בצד ימין. בשנייה זו ממש

נשמע פיצוץ אדיר אשר הקפיץ את הנגמ"ש אלברט נופל פנימה אל תוך תא הלוחמים. ממבט ראשון לא זיהיתי כול פגיעה חיצונית. הוא נפל אל זרועותיו של אחד הלוחמים, עד להגעה אל התאג"ד. מחוץ לנגמ"ש שכב גדליה על הצד. אני ולוחם נוסף, אולי שוקה, יוצאים אליו הופכים אותו על הגב ואני מזהה פגיעה קשה של רסיס בין הסנטר לבין צוואר עליון. למעשה פגיעה בעורק ראשי. בשלב זה אני ושוקה פותחים אלונקה ובקושי רב מצליחים להכניס את האלונקה אל תוך הנגמ"ש. במהלך הפינוי שוקה ואני מנסים לסגור על הפצע באמצעות חולצה צבאית אך זה לא צלח".

איתן חצור, שהיה מ"מ 1 מתאר: "עמדנו בעמדת תצפית על דיונה לכיוון איסמעיליה יום שקט ביותר, כבר דובר על הפסקת האש. גדליה היה הנהג וניצל את השקט כדי לרדת לקחת משהו מהתרמיל שלו שהיה קשור בצד הנגמ"ש. ממש באותו רגע התפוצץ פגז בודד של קטיושה 122 מ"מ כמטר מאחורי הנגמ"ש. אלברט חטף רסיס קטן מאחור מתחת לכובע וי.אר.סי ומת במקום. גדליה חטף רסיס בעורק הצוואר וכשהכנסתי אותו לנגמ"ש לצורך פינוי היה כבר במצב קשה ביותר. מירב רסיסי הפגז נבלמו בכבש. אני חטפתי רסיס בסנטר שעד היום תקוע לי שם... בעקבות הפגיעה פונית לרפידים וחזרתי ב- 22.10 להמשך הלחימה עד הפסקת האש ב- 24.10".

הפצועים הובהלו, באחריות יוסי הסמ"פ, לתאג"ד שהיה פרוס על ציר "חבית", מרחק קצר מאד ממקום האירוע אך הרופא שהיה במקום קבע את מותם והשאיר את כולם המומים. שוקה זוכר שהפצועים הובלו בנגמ"ש 1, ככל הנראה כשנגמ"ש הסמ"פ מוביל.

רוני רוזנר מספר שאלברט נפגע ונפל עליו: "ביום שמש יפה חנינו בזמן הפוגה באיסמעיליה. אלברט ישב על הנגמ"ש ואני בתוכו. לפתע נפל פגז כ- 10 מטר מהנגמ"ש! לפתע נפל אלברט לתוך הנגמ"ש לידיים שלי. אני חטפתי רסיסים בגב ויחד עם עוד איש צוות ניסינו לבדוק את הבחור ולקח כמה דקות עד שגילינו את מקום הפגיעה ואת העובדה

שהוא נהרג".

על האירוע מוסיף דני מירון: "זכור לי אירוע שבו הפלוגה עמדה במעין שקע ליד תעלת המים המתוקים. פגז אחד שנחת ליד הנגמ"ש של איתן חצור הרג לפי שאני זוכר, מכונאי שעמד באותו הרגע מחוץ לנגמ"ש".

גם ארנון נזכר: "אלברט החשמלאי, זה שהגיע מצרפת כמתנדב והיה בתוך הנגמ"ש... יורד מהנגמ"ש, ...פגז מרגמה נופל לידו, הוא נפגע אנושות, ונהרג". ארנון מבלבל בין נסיבות ההיפגעות של אלברט לבין הפגיעה בגדליהו באותו אירוע.

על האירועים מוסיף מנחם שקולניק מ-1א': "התקדמנו ותפסנו עמדות באזור החולי. עצרנו ליד תלולית חולית...לאחר כמה דקות הגיע הנגמ"ש של איתן המ"מ ותפס עמדה על אותה הדיונה. לאחר זמן מה נפל שם הפגז שפגע בגדליה ואלברט החשמלאי".

רסיסים מהפגז/רקטה פגעו בכבש הנגמ"ש וחוררו בו חורים גדולים, אך לא חדרו פנימה. שוקה מספר שהרסיסים פגעו בדיוק בנקודה עליה נשען ואף יצרו בליטה כלפי פנים. למזלו הדופן הכפולה של הכבש מנעה את החדירה וכך ניצל.

אלברט וגדליה זכרם לברכה היו ההרוגים היחידים של הפלוגה שנפלו במסגרתה. שני החללים הנוספים, אופיר בית אריה ורוני ויסהוף זכרם לברכה נפלו במסגרת גדוד 100, חטיבה 460.

19.10-20.10 ההיתקלות בחניון הלילה

SLS שולקח שלל במערכה הראשונה משלם עצמו לקראת המערכה האחרונה.

לעת לילה כנסה הפלוגה לחניון לילה גדודי ב"ורדית 37". לפני כן יצאו שלושה מנגמ"שי הכוח ללוות את פלוגת החרמ"ש של גדוד 599 שיצאה ל"סבב אספקה" מראש הגשר אל הכוחות שבקו החזית.

לאחר שגדוד 264 התמקם, הוא הותקף באגפו הצפוני ולאחר סיום ההתקפה דילג למקום חדש כק"מ צפונית מזרחית ליד "סגול 425", לחניון לילה חדש יחד עם גדוד 599.

לא עבר זמן רב ונגמ"ש המ"פ זיהה כוח רגלי גדול נע לעבר החניון. אריק שקד מספר שבפעם הראשונה מאז החציה הרשה לעצמו לחלוץ נעלים ואז קורא לו הקשר רני שניצר שעמד עם ה-SLS שנלקח שלל מחוליית המודיעין המצרית שחוסלה ביום השני למלחמה ואומר לו שהוא רואה משהו מוזר שלא מובן לו. אריק הסתכל וראה קבוצה גדולה מאד, של מעל 100 מצרים, עולה על החניון. הוא הודיע למג"ד הטנקים ולאחר שהעירו את כל החניון הניעו בבת אחת, הדליקו אורות ונעו קדימה תוך דריסה וירי. הכוח חיסל באירוע זה עשרות רבות ואולי יותר של חיילים מצרים נסוגים מגדוד נ"ט שנע מערבה.

מספר מג"ד 264: "נעמדנו בחניון יפה ואז אריק, מ"פ הנגמ"שים ב-SLS, זיהה קבוצה של 150 ערבים מולנו. נתתי התראה ברשת והקמב"ץ רץ להעיר את כל הטנקים כי כבר כולם ישנו. כולם הדליקו אורות וירו פגזים ונק"ל. זה היה חניון גדול של 5 שדרות והסתערנו עליהם בשדרות... למחרת בדקנו את השטח והיו כמה עשרות ערבים שנדרסו"¹⁶⁰.

את ההתקלות בחניון מתאר פרד מצוות 2: "לקראת סיום המלחמה היה אירוע בחניון לילה, עמדנו בשדרות טנקים ונגמ"שים, ואיזה שתי פלוגות קומנדו מצריות החליטו לתקוף אותנו. מרציאנו בנגמ"ש מ"פ הבחין בהם ב-SLS שלל... הגדוד נפרס לחזית טנק, נגמ"ש, תנועה באורות דלוקים, אויב מושמד בנק"ל ובדריסה, ירינו במי שנשאר, אנו המקלעוניסטים סיימנו את העבודה, אני זוכר שלמקלעון שלי היה מעצור, החלפתי מחסניות, המצרי מכוון אלי, המקלעון לא יורה ויקטור מגדל הזיז אותי וחסל את המצרי". פרד מוסיף ומספר שאחרי האירוע הודה לויקטור שהציל את חייו אך זה פטר אותו ב"עזוב שטויות".

סנדי מתאר את האירוע: "היינו בחניון לילה ממש כמו שלמדנו בקורס מ"כים, הטנקים היו בשדרות, והנגמ"שים בשדרות בין הטנקים וקיבלנו

התראה, כלומר מישהו זיהה כוח מצרי מתקרב, קיבלנו פקודה, לא בקשר, רצו בין הכלים להודיע, כולם התניעו בבת אחת, יישרנו קו, טנק נגמ"ש טנק נגמ"ש, הדלקנו אורות, והתחלנו לירות, לנסוע קדימה ולהתקיף את הקומנדו המצרי, הייתי נהג נגמ"ש, בצריחון היה אורי קושניר, מפקד הנגמ"ש באותו זמן. אני רואה מולי במרחק 10 מטר חייל קומנדו מכוון אלינו את הנשק אני זוכר שהוא היה חובש, הייתה לו אלונקה על הגב, אנחנו יורים כמו משוגעים עם המקלעים קדימה ואני רואה שהוא לא נפגע, ואנחנו מתקרבים אליו, ואני החלטתי שאני הולך לדרוס אותו, אני חושב ששמעתי על אופיר יום קודם, וגם אח שלי שהיה תותחן וראינו איזו סוללה ליד טסה לפני כן, שחטפה פגיעה ישירה, והייתי בטוח שאח שלי היה שם. בקיצור החלטתי שאני הולך לדרוס את האיש קומנדו הזה, ואני אחוז אמוק, כשאני חושב על זה, היום אני אומר לעצמי - איך יכולתי לעשות את זה?! אני זוכר את הקריזה, אני מחזיק את הסטיקים ואני חייב לעלות עליו, ואורי צועק לי בקשר פנים: "שמאלה! שמאלה!" כדי שאני לא אעלה עליו, ואני שהייתי חייל ממושמע מאוד אומר לעצמי, הפעם אני לא אשמע לו, אני הולך לדרוס אותו, עוד שני מטר אני מגיע אליו, והוא צועק לי - "שמאלה!" בסופו של דבר הצעקות שלו גרמו לי לשבור שמאלה ולא עליתי עליו. המקלעים מאחור ירו עליו והרגו אותו. זרקו רימון, לא זוכר בדיוק מה היה. זוכר בבירור את הצרחות של המפקד בקשר הפנים שאני לא אדרוס אותו". ומספר דני מירון: "זכור לי, בעת שהייתי עוד בנגמ"ש של אריק. אירוע שבו עמדנו בחניון לילה עם הטנקים ורני שניצר זיהה באמצעות ה-SLS תנועה של כוחות מצריים רגליים במרחק של 100-200 מ'. החניון הופעל והסתערנו על הכוח הזה. בבוקר מצאנו את גופות החיילים. אלה היו כוחות שנסוגו מגזרת התעלה מערבה. מה שהרשים היה שהם היו מסודרים בלבושם ומאורגנים. במקום אחד מצאנו גופות של 6 חיילים עם האלונקה שעליה נשאו פצוע שאף הוא נהרג".

שייקה כהן שהיה בנגמ"ש המ"פ זוכר היטב את ההתקלות בחניון והוא

מספר: "מי לא זוכר את אותו לילה שבו חשבנו שנצליח לנוח לאחר כל התלאות שעברנו. תזכורת- ניתנה פקודה בקשר להיות בכוננות על כל נגמ"ש שני חיילים ונהג הנגמ"ש ינוח/ינסה לנוח על כיסא הנהג. הייתי ב"משמרת" כנהג יחד עם הקשר שלנו רן שניצר אשר היה בתצפית וזיהה את הכוח הרגלי במרחק לא גדול מאתנו. כמובן שהערנו את המפקד אריק אשר הביט ב-SLS ולחש בקשר לכל הכוחות כי יש מולנו תנועה רגלית שמקצרת טווח לכיוון שלנו. ניתנה פקודה על שיטת ההסתערות והדממת מנועים לאחר מכן. מאחר והכוח הרגלי הלך והתקרב אלינו ולא היה הרבה זמן לתכנונים כשניתנה הפקודה "קדימה הסתער" התנענו ופתחנו בנסיעה עם אורות תוך כדי ירי לתוך הכוח הרגלי. מאחר והמרחק היה קצר, מהר מאוד נוצר מצב שנאלצתי לדרוס חיילים בשרשראות הנגמ"ש, לאחר ההסתערות והדממת המנועים העיר לי דני סנדרוביץ כי הייתי צריך לקחת שמאלה כי היו שם עוד שני חיילים מצריים, למיטב זכרוני לא נותר שם אף לא חייל אחד שהצליח להימלט".

איתן מיכאלי מתאר: "במשך מספר לילות, עת הייתי בתורנות שמירה בצריח הנגמ"ש חזרה על עצמה אותה תופעה: הגדוד היה ערוך במארב גדודי, סמוך לכביש מרכזי ששימש ציר מילוט עבור חיילי אחת הארמיות של צבא מצרים. לפתע שמעתי הלמות צעדים וקולות רמים בערבית של חיילים מצריים, למיטב זכרוני לא חמושים, שצעדו על הכביש, מטרים ספורים מעמנו ומבלי שהבחינו בנו. אט אט התארגן הגדוד לצייד אדם. בהינתן הפקודה, הסתערנו עליהם בחמת זעם תוך כדי ירי שוטף, מונעים מייצר נקמה ולא מעט תסכול מצטבר. בבוקר ראינו עשרות גופות פזורות בשטח".

ארנון בן שלמה מוסיף את מה שהוא זוכר מהאירוע: "לא זוכר מתי זה היה, היינו בחניון לילה כשמישהו זיהה מצרים מתקרבים לכיווננו במטרה לתקוף. בקשר, בשיא השקט, התכוננו ואז פתחנו עליהם באש תופת, למחרת בבוקר ראינו עשרות גופות של חיילים מצרים".

מחלקה 3 חוברת ל"מקנס"

ב- 20.10, בסביבות השעה 3 אחר הצהריים מתגלה לעיניי חיילי "מקנס" מחזה סוריאליסטי. שני נגמ"שים מתקרבים לעבר הכוח כשרוב לוחמיהם יושבים על הסיפונים כאילו הם בנסיעת תענוגות. מחלקה 3, פחות 3ב', הגיעה וחברה לכוח. המחלקה חצתה יום קודם את התעלה על-גבי "גשר הדוברות" לאחר ש"גשר הגלילים" הגיע למים אור ליום ה- 19.10 ומשימתם הסתיימה¹⁶¹. הגשר נדחף למים והיווה גשר שני, במקביל לגשר הדוברות שהושק עוד ב- 17.10 אחר הצהריים ב"חצר". על סוף מסעו של "גשר הגלילים" כותב צביקה בפנקס בלקוניות האופיינית לו: "המשכנו עם הגשר ל"מצמד". מבצע גרירת הגשר והורדתו למים הסתיים בשעה 00:20 בלילה בוקרו של יום שישי".

מ"מ 3 רצה לחבור במהירות האפשרית לשאר הפלוגה שכבר פעלה על אדמת אפריקה כשלוש יממות. במהלך הימים מאז התפצלה המחלקה מהפלוגה נשמר הקשר למעט בזמן שהפלוגה פעלה עמוק בשטח מצרים. באחת השיחות האלחוטיות ביקש המ"פ מ- מ"מ 3 שלפני החבירה ינסה להשיג תחמושת, מזון וסוגי אספקה נוספים מאחר שהפלוגה עם "בטן ריקה" תרתי משמע.

כשהושק הגשר במים, החליט המ"מ, סגן מנשה עזרא, שלא להמתין שהנחתו תסתיים. המחלקה ליוותה את הגשר עד שנגע במים כאשר בצד השני מזהים כבר את ה"נצנצים", אותם פנסי זיהוי שהראו את הגדה הנגדית, ויצאה לכיוון ה"חצר" על-מנת לצלוח על "גשר הדוברות".

בדרכם "השתלטו" על משאית אספקה מדגם ליילנד שהייתה עמוסת תחמושת. הם שכנעו את הנהג שהוטל עליהם להעביר את האספקה מעבר לתעלה והנגמ"שים מולאו בכל טוב עד כדי כך שללוחמים לא היה מקום בתוכם ועל-כן ישבו על הסיפונים.

ה"חצר", כך מספר מנשה, הייתה תחת הפגזות כבדות והפצצות מהאוויר בעוצמה שאפילו לוחמי "מקנס" שהארטילריה המצרית המאסיבית ליוותה אותם מהשעות הראשונות למלחמה - לא הכירו. הוא מתאר: "בנוגע לארטילריה... הקשה ביותר הייתה בחצר. לדעתי נורו לשם

מטחים של עשרות פגזים וקטיושות לפרק זמן מאד קצר ולאחר מכן הפוגה של מספר דקות. מי שנתפס חשוף נפגע“.

מעט לפני שהגיעו למקום, מספר מנשה, נהרג בהפגזה קמב“ץ ה”חצר“. כשמחלקה 3 נכנסה למתחם, החליטו מפקדים שהיו במקום שמנשה יחליף את ההרוג. מנשה יצר קשר עם המ”פ וזה אמר לו לצלוח ולחבור לפלוגה.

על הצליחה מספר צביקה פפר: “אנחנו חוצים את התעלה על גשר, עוברים לצד המערבי של התעלה, אור יום, 5-6 בבוקר, משאיות מלאות בגופות (כנראה של מצרים) חולפות על פנינו, את התמונה הזאת לא אשכח לעולם“.

לאחר שצלחו לא קיבלו אישור להמשיך מערבה לעומק השטח ואת ליל ה- 20.10 עברו בחניון לילה בחורשה סמוך לתעלה. בפנקסו כותב צביקה: “החצייה התבצעה לא דרך הגשר הגלילי אלא דרך דוברות. לבסוף לא הצטרפנו לפלוגה מכיוון שלא קיבלנו אישור. לכן נכנסנו לחניון לילה בחורשה בצד המערבי של התעלה עד למחרת“. למחרת, 20.10, בסביבות השעה 07:00 ניתן אישור לנוע. כעת היה עליהם למצוא את הפלוגה. מנשה מספר שאריק המ”פ נתן לו הוראות בקשר והם התחילו לנוע בתוך מצרים, בין שדות בוטנים. מסע מוזר ומלחיץ בלב ארץ האויב. אבל מסתבר שההנחיות היו מאד מדויקות והחבירה התבצעה ללא תקלות. הפלוגה חנתה באותה עת בלב כפר, בין הבתים, ומחלקה 3 הצטרפה לשאר הכוח. איציק לרון לא זוכר האם קיבלו הוראה לחבור לפלוגה או שעשו את זה על דעת עצמם. מה שכן זכור לו זו התמיהה שלו בזמן שחצו את שדות הבוטנים: “האם זו מצרים?! כל כך שקט. אין אקשן!“.

כוח “מקנס” חזר למצבה של 8 נגמ”שים. 33 נשאר בגדוד 196/76.

עתי

החטיבה המשיכה את פעילותה לכיוון צפון ולכיוון מערב והשתלטה שוב על "מקצרה".

גדוד 264 קיבל אחריות על האזור הצפוני. בבוקר ה- 20.10 נע הגדוד על ציר "ורדית" והגיע לצומת "ארזל" - "עצוב". איסמעיליה נותקה מכיוון מערב מאחר שהכביש הראשי קהיר - איסמעיליה, ציר "ארזל", נותק וצה"ל שלט באש גם על "פגר" ו"דמע", הצירים הנוספים מאיסמעיליה מערבה.

הארטילריה המצרית לא חדלה לכל אורך התקופה ובכל פעם שזוהתה פעילות כוחותינו, המצרים "הורידו" עליה ארטילריה.

צוות א' שהיה במשימה באזור דוורסוואר ספג התקפה ארטילרית. רב"ט עתי ציטרון שפיקד על תא הלחימה התרומם על הסיפון על-מנת לסגור את מדף תא הלחימה. הפעולה דרשה לחיצה על המדף לשם שחרור התפס ולאחר מכן ניתן היה לסגור את המדף.

לאחר סגירת המדף אמר בשקט ליושבים סביבו: "נדמה לי שנפצעתי". הסתבר שרסיס חדר מתחת לאפוד המגן וחדר לבטנו. הוא החל מאבד דם רב.

מנחם שקולניק שהיה עם עתי בנגמ"ש מספר: "היינו צריכים לחצות צומת מטווח. הפלוגה חלפה שם בדהרה. ירדנו לתוך תא הלחימה, עתי המש"ק רכן על מכסה תא הלחימה על מנת לסגור אותו. התפס של המכסה היה קצת דפוק והיה צורך ללחוץ את המכסה חזק על מנת לשחרר את התפס. עתי נשכב עליו ושחרר את התפס. בו בזמן נפל פגז קרוב לנגמ"ש ורסיס פגע בבטנו של עתי, באזור שלא היה מוגן ע"י האפוד הקרמי. הושבנו אותו בפנים, הנחנו שמיכות מאחורי גבו להקל עליו. הפינוי לתאג"ד אך כמה שעות".

הפינוי של עתי היה אכן איטי. הליקופטר לא הונחת. בהתחלה הובל בזחל"ם ואחר-כך בנגמ"ש דבר שהחמיר את מצבו¹⁶². עתי מספר: "נפצעתי בדוורסוואר ב- 20.10 במהלך התקפה ארטילרית. הייתי הפצוע

היחיד בכל הסביבה באותה התקפה, וזה היקשה על הפינוי הקרקעי, כי כל עם ישראל היה על "גשר הגלילים" עם הפנים מערבה, והיה בלתי אפשרי לעצור את הזרם כדי לאפשר לנגמ"ש אחד לחצות בכיוון ההפוך. הייתה המתנה ארוכה".

עתי היה הפצוע הקשה ביותר של הפלוגה במלחמה. למרבה השמחה הוא התאושש ושב לאיתנו לאחר תקופת טיפולים ארוכה ומייסרת.

ניתוק קווי הטלפוניה איסמעיליה - קהיר

ב- 20.10, לאחר שחברה לפלוגה, הוטל על מחלקה 3 לנתק את רשת הטלפונים בקו איסמעיליה - קהיר. המחלקה נשלחה לנקודה מסוימת על ציר "ארזל" שם, על-פי המידע, אמורים היו הכבלים לעבור מתחת לאדמה.

על ה"מבצע" רשם צביקה פפר בפנקס: "בשעה 14:30 יצאנו כל הפלוגה לכיוון צפון מערב. המשימה הייתה לחתוך כבל ראשי של טלפון מקהיר לאיסמעיליה. העבודה בוצעה על ידי המחלקה שלנו תוך כדי אבטחת טנקים. המרחק מהתעלה היה 19 ק"מ ועל הטנקיסטים הוטלה משימה אחרת דומה והיא ניתוק כבל החשמל על ידי פגזים".

על הדיווח הלקוני, האינפורמטיבי של צביקה, מרחיב איתן רייכמן¹⁶³: "התחלנו לחפור במקום אותו סימן המפקד תוך שהוא אומד את המרחק מהכביש בשיטת הצעדים הכפולים... לאחה כשעתיים, עת נוצר כבר מכתש כשל מרגמה 120 מ"מ. עצרנו. העומק לדעתנו היה כבר כמטר, וכל כבל לא נראה בו". החיילים המשיכו לחפור ואיתן מספר: "לאחר עבודה מאומצת, מכתש של 240 מ"מ שכן לרגלנו, וכל זכר לכבל תקשורת לא נראה בו".

הסתבר שהמיקום שצוין על-ידי המודיעין היה מוטעה. המחלקה קיבלה הנחייה לחזור לצומת "ארזל-עצוב" ולחפש "פיר תקשורת". הבור נמצא במקום.

איתן ממשיך ומתאר את המשך ה"מבצע": "בקשר מודיעים על פתרון לבעיה. יש מקום אחר בו עלינו לנתק את התקשורת. הוא מצוי בצומת הרחב שעברנו בדרך לכאן... "שם בצומת יש פיר הסתעפות. הרימו המכסה ורדו בסולם. נתקו הכבל בעזרת הגרזנים". אולם במהרה הסתבר שהגרזנים לא עושים את העבודה: "ניסינו. לא עזר! ציפוי הפלסטיק הגמיש שעל הכבלים העבים כזרועו של בחור, הקפיצו את הגרזן לאחור מבלי שחרץ בהם" ממשיך איתן. הוחלט לנתק את הכבלים באמצעות רימוני רסס "שחררנו את הרימונים לתוך הפיר. קמנו ורצנו הרחק מהפתח...פיצוץ שהיה עמום, מפתיע. חשבנו כי יהיה רועש מאד... מתברר כי הפתח הקטן של הפיר חסם את רוב הקולות. רק האדמה שזעה סימנה את גודל הפיצוץ... (המ"מ) ירד בזהירות לפיר. לא רצה לסכן אותנו שמא הפיר עתה אינו יציב. צעק מלמטה כי הרימונים עשו את מלאכתם היטב וצריך רק להמשיך ולנתק את השאריות. שלשלנו לו גרזן. ירדו לסירוגין עוד שלושה חברה, להשלים המלאכה".

מג"ד 264, רס"ן גיורא לב, מתאר את האירוע אך נותן את ה"קרדיט" לכוח פצי: "ב- 20.10 נענו על ציר "ורדית" והגענו לצומת "ארזל-עצוב". קיבלנו פקודה לחפש את הכבל של הטלפונים שהולך מאסמעיליה לקהיר על מנת לנתק אותו. קיבלנו כוח של פאצי עם שני נגמ"שים. חפרו 3 בורות 2X2X2 ולא מצאו שום כבל ואז הקמב"ץ שאל אותם מה הם מחפשים. הם אמרו לו "את הטלפון" והוא אמר להם "בואו איתי", לקח אותם לצומת, שם יש טלפונים בבוקסה. פתחנו את זה והשמדנו את הטלפונים. בינתיים ג'ון ירה על חוטי החשמל..."¹⁶⁴

המלחמה באפריקה 16.10 - 25.10

קרבות במחנות "אבו סולטן" ובחיץ החקלאי

16.10, אפריקה. המשימה הראשונה של הכוח הצולח הייתה השמדת בסיסי טילי קרקע-אוויר ופתיחת "מסדרון" לחיל האוויר

נגמ"ש על שפת תעלת המים המתוקים

טנקים של חטיבה 421 נעים ב"חיץ החקלאי"

מסילת הברזל בחיץ החקלאי

נגמ"ש קדמי, צוות 1. מעל צריחון הנהג: יורם רוטנברג, מאחור, מימין מוטי דיני ומשמאלו דוד קרינסקי (קידר). נגמ"ש שני, צוות 2. בצריחון סמל אורי קושניר

הפלוגה באפריקה. הנגמ"ש הקדמי, צוות 2. בתמונה: מעל צריחון הנהג דני סנדרוביץ (סנדי), משמאלו סמל אורי קושניר ומשמאלו ויקטור מגדל. בנגמ"ש השני, צוות 2א'. עומד לפניו ארנון בן שלמה. בצריחון המפקד רב"ט ראובן וקסלר ז"ל. מימינו יושב אלי סולימני (סלע) ומאחור עומד בלמ"ז

לוחמים מצוות 2 באפריקה.
 בתמונה, מימין לשמאל: רב"ט
 דוד קנפו, פרידריך ליטבר (חובש
 קסדה), מוטי אזולאי (נתאי),
 מציץ מאחוריו, שמוליק פלאום.
 בצריחון המפקד (עם ה-VRC),
 סמל אורי קושניר. מעל צריחון
 הנהג: דני סנדרוביץ (סנדי)

צוות מ"פ. מימין לשמאל: שייקה
 כהן (עם הקלאצ'), אריה עמית,
 איציק אקרמן וסעדיה מרציאנו

טנקים ונגמ"שים ב"חיץ החקלאי"

מראות מלחמה

נגמ"ש של מח' 3 שהצטרפה לכוח העיקרי
ב- 20.10. בתמונה: משמאל לימין: בלמ"ז,
סמל איציק לרון

טילי דמה קרקע-אוויר SA6

איתן רייכמן (מימין) ורמי פלג ליד טיל קרקע-אוויר SA2
שנתפס בשלמותו

ה"חיץ החקלאי": טנק מצרי בוער

ה"חיץ החקלאי": טנק מצרי פגוע

תקיפות מטוסים וקרבות אוויר עם מטוסי חיל האוויר הפכו להיות דבר שבשגרה

כוחות צה"ל תחת התקפת מטוסים

הפלת מטוס

נגמ"ש וטנק חשים לתפוס את הטייס הצונח

מטוס מצרי שיורט, דקות לאחר שהגיע לקרקע

רמי פלג (מימין) עם איתן רייכמן

סופו של מטוס מיג 21 שיורט. איתן רייכמן ליד השרידים

20.10, מול איסמעיליה, תוצאות הפגז הקטלני שרסיסיו פגעו בגדליה ואלברט זכרם לברכה. הרסיסים, שפגעו גם בכבש הנגמ"ש, לא חדרו לתוכו

21.10 - 25.10 - הימים האחרונים

תמונות מהאלבום - הצבא המצרי נסוג בהמוניו

החל מלילה ה- 20.10 ועד להפסקת האש נאספו כל לילה עשרות ואולי אף מאות שבויים מצריים מתוך מסגרות שהתפרקו. מתאר מח"ט 421 אל"ם חיים ארז: "פעילות מעניינת באותה עת הייתה בחניוני הלילה כאשר במשך כל הלילות חניוני הלילה היו תופסים מצרים שחצו את התעלה ממזרח למערב או שהגיעו מכיוון סואץ. לכל חניון גדודי היו כלבים. הכלבים היו שומעים את המצרים שהיו הולכים ונובחים מולם, אז הינו מארגנים להם מארב... היו לילות שבממוצע היו תופסים בין 100-150 שבויים. חלקם גם נהרגו תוך כדי ניסיונות בריחה, חלק גדול נתפס"¹⁶⁵. גם פרד זוכר ש'תפסנו שבויים בלי סוף". מספר איתן מיכאלי: "לקחנו שבויים רבים. שבוי אחד צעד באדישות מופגנת מצמיד לאוזנו רדיו טרנזיסטור "סאניו", מאזין בשלווה לרדיו קהיר. ביקשתי ממנו "בנימוס" להעביר לי את המכשיר ומיד עברתי לרשת ב". ארנון מתאר את החוויה של תפיסת שבויים: "תופסים חיילים מצריים כשבויי מלחמה, מושיבים על הנגמ"ש ומביאים אותם למכלאות, אחרי כמה מהם אנחנו רודפים, וקסלר יורה עם ה- 0.5, הם מרימים ידיים, כפותים על סיפון הנגמ"ש".

הצבא המצרי נכנע בהמוניו

סג"ם כספי ממחלקה 3 נזכר שכל יום נבנו מכלאות מגדרות תיל. הפלוגה עבדה בלילות בהכוונת "קשתות" שהובאו למקום. מכ"ם ה"קשת" כיוון את הכוחות לעבר נחילים של חיילים מצריים נסוגים או בורחים ואלה היו נאספים בהמוניהם במכלאות שהוכנו.

ב- 21.10 נעצרה התקדמות כוחות צה"ל כשאוגדה 143 ניצבת בפאתי איסמעיליה ולמעט מספר תנועות צפונה ומערבה לא הייתה תנועה והאירועים היחידים היו של ירי ארטילרי מצרי על כוחות החטיבה והמשך אינטנסיבי של איסוף שבויים מצריים.

"תדליק לי סיגריה"

את התקופה שקדמה להפסקת האש ביקשו המצרים לנצל להשגת הישגים, גם במחיר כבד לכוחותיהם. אחד המאפיינים היה תקיפות אוויריות שרובן הסתיימו ללא תוצאות ובאופן מטוסים וטייסים מצריים.

אולם, חלק מהתקיפות היו בקרבה מסוכנת ואף ישירות כנגד נגמ"שי הפלוגה שהגיבו בירי נגד המטוסים התוקפים ובמרדף אחרי טייסים מצריים שצנחו לאחר שמטוסיהם נפגעו.

מספר דני מירון: "...כאן זכור לי אירוע של מטוסי קרב מצריים שמגיעים כדי לירות ולהפציץ. כל הטנקים והנגמ"שים ירו עליהם ולפחות אחד הופל בצורה כזו (יש ויכוח מי עשה זאת - כנראה על ידי פלוגת הטנקים). אירוע נוסף - כמו שהגיעו המטוסים המצריים (בטיסה נמוכה - כמו הסקייהוקים שלנו בתחילת המלחמה) ומיד הגיעו מטוסי "שחק" (מיראז') ישראלים, שסכנת טילי הנ"מ הוסרה מהם. מטוס מצרי אחד הופל והאחרים ברחו בטיסה נמוכה כשהם מלווים ביריות הטנקים והנגמ"שים. ואז התנהל מרוץ מטורף בין הכוחות בשטח כדי להגיע אל הטייס שצנח. כשהגענו הוא כבר נתפס. לפי מה שהבנתי היה עיראקי".

מנחם שקולניק מתאר את לכידתו של הטייס שצנח: "זוכר מטוס מצרי מופל, הטייס פולט את עצמו. מכל עבר שועטים אליו נגמ"שים וג'יפים. הגענו לטייס שהיה ישוב על הקרקע, בחור שחום, דובר אנגלית

משובחת. נלקח ע"י ג'יפ של החברה של פצי".

באחת התקיפות האוויריות, ב- 22.10, נפצע רב"ט מוטי מרקו שפיקד באותה עת על 2א'.

מספר איתן מיכאלי: "באחד הימים הותקפנו על ידי רביעיית מטוסי מיג מצרים: ראיתי בברור כיצד חגו המטוסים והסתדרו במעגל מעל ראשנו, הם צללו אחד אחר השני כמו עיטים המשחרים לטרוף את טרפם. אנו ירינו לעברם בטרור מנשק מגוחך, שלא היה לו כל סיכוי לפגוע. כאשר התקרב המטוס הראשון, הבחנתי באש ניצתת תחת הכנף הרחבה, שמחתי כי חשבתי שפגענו במטוס, אולם זו הייתה טעות - שובל האש שראיתי, היה בעצם טיל שנורה לעברנו. הטיל פגע מטרים ספורים מהנגמ"ש. רסיסים ממנו הידפקו על דפנות הכלי, אך לא חדרו את מעטה השריון. ברם- רסיס זעיר זדוני במיוחד, עשה דרכו ישירות לעבר ראשו החשוף של המ"כ¹⁶⁶ חדר את הקסדה ונעצר מילימטרים ספורים ממוחו.

הוא נפל שותת דם לתוך תא הלוחמים. הפצוע פונה לבית חולים במרכז הארץ, ושב כעבור מספר שבועות לשרות צבאי. הדבר שהטריד אותי ביותר בסיפור, היה העובדה ששוב פעלו מטוסי האויב נגדנו באין מפריע. היום אני יודע שאין זה ריאלי לצפות מחיל האוויר, להופיע בכל רגע ובכל מקום שבו האויב תוקף". על פציעתו של מוטי מספר ארנון: "מטוס יורד עלינו, מרקו בצריחון, חוטף רסיס בראש ונופל לתוך תא הלוחמים, אני עוזר לחסום לו את אזור הפגיעה, והוא בחיוך מרגיע אותי ומבקש שאדליק לו סיגריה".

סנדי מספר שבעת שהכוח הותקף הייתה לנגמ"ש צוות 2 בעיה טכנית קלה... הוא לא הניע... לנגמ"שים הייתה בעיה חשמלית מובנית עם "וסת הטעינה". תקלה בווסת הייתה גורמת לרתחת המצברים וריח חריף מאד של חומצה היה מתפשט בתא הלוחמים. המצברים היו מתים. שמוליק פלאום מספר ש"ריח המצברים המסריחים מלווה אותי עד היום ואני עדיין מחכה לפוסט טראומה...". סנדי ממשיך ומספר על האירוע: "קרבות האוויר התחילו להיות רוטינה, כל יום בשעה 2 אחה"צ. כבר לא

היו בסיסי טילים, היו מגיעים המטוסים שלנו, היו מגיעים מצרים ומעל הראש שלנו היו קרבות אוויר, היינו רצים לתפוש את הטייסים המצריים שנפלו, היינו עושים תחרות מי יגיע ראשון אל הטייס. פעם אני זוכר מטוס מצרי שירד עלינו, היה את העניין הזה שהנגמ"ש שלי לא היה מניע, היינו עומדים שעות, היה סירחון של החומצה של המצברים שנמצאים בתוך תא הלחימה, ליד מכשירי הקשר והמצברים, שהיו כנראה גמורים, ובזמן שהמנוע היה עובד היה סירחון של חומצה, עד היום כשאני מריח את הריח הזה אני חוזר למלחמה. אז הוא לא היה מסוגל להניע... היה כבר נוהל שאם מקבלים אישור לדומם מנוע בעמדות, כי היינו עומדים שעות בעמדות, כשהיו מגיעים מטוסים, היינו צריכים להניע באופן דחוף, נגמ"ש 2א' היה צריך לרוץ אלינו, מוציא את הכבל 24, ומניעים. באחת הפעמים הללו כשהגיעו מיגים והתחילו לרדת עלינו, אנחנו היינו עם מנוע מדומם, אני זוכר את ארנון רץ ונותן לי את הכבל 24 ואני מניע והתחלנו לנסוע ואני מסתכל אחורה, עוד לא סגרתי את מדף הנהג, רואה את המיג יורד עלינו ואני שובר שמאלה או ימינה והוא ירה טיל, וכל הנגמ"ש הזדעזע, ואחרי זה הלכנו לראות את הבור שהטיל יצר. בהתקפה הזאת מרקו, שהיה מפקד בנגמ"ש שלי, נפצע בראש מרסיס, והתחיל לדמם ואז התיישב בתוך הנגמ"ש, עזרתי לחסום לו את אזור הפציעה, והדבר הראשון שהוא ביקש ממני היה סיגריה!". ועל התקיפה מוסיף פרד: "הותקפנו על ידי סוחוי, הנגמ"ש לא הניע, כיסיתי את עצמי בשכפ"צים וצעקתי אימא פעמיים. התקיף ופספס אותנו. המון אבק".

שמוליק פלאום מצוות 2 נזכר אף הוא בתקיפת המטוסים: "את אירוע המטוס אני זוכר מצוין וגם לא אשכח לעולם. איזה פחדדדדד. היו שני יעפים עלינו וזה היה לקראת סוף המלחמה לא היה לחץ והעברנו את הזמן, פרוסים על הדיונות (לדעתי מדרום מערב לאיסמעיליה לא רחוק מצומת "צח")... היו כמה מטוסים אחד מהם בחר בנו למטרה. עמדנו בלי יכולת להניע. אורי צעק בקשר תבואו להניע אותנו! זו כבר הייתה תרגולת בגלל הווסת טעינה הדפוק ואין מושיע!!

אני על מאג שמאל לא זוכר אם יריתי ביעף הראשון אבל ביעף השני המטוס התקרב אלינו. הוא טס לאט, אני זוכר את דמות הטייס בחופה כמו סרט בהילוך איטי.

יריתי עליו כמו מטורף. מהפחד נדבקה לי האצבע להדק לא יכולתי לשחרר. ראיתי איך הוא מטיל פצצה וחולף מעלינו והוא גם ניפגע. סוף האירוע - מסתבר שלא הרגשתי איך תרמילים רותחים שנפלטו מהמאג עפו לי לתוך החולצה, ירדו למטה עד שערות הערווה. סחבתי סימני כוויה הרבה זמן. למי שלא זוכר הרקטות פגעו מאחורי הכלי!! הפצצה בצד ימין. לא "בומבה", רעידת אדמה! הנגמ"ש רעד! סיכום: מזל שהשטח היה חולי, מזל שלא באו להניע אותנו, מזל שזה היה חרא של טייס".

גם זכריה ימיני מצוות 1א' זוכר היטב את תקיפות המטוסים על הפלוגה. הוא מספר על תקיפת שני מטוסי סוחוי שירו רקטות והטילו פצצות על הנגמ"שים. אחד פגע לפני הנגמ"ש ואחד מאחוריו. היו פיצוצים גדולים מאד. נס שלא היו נפגעים. על דבריו מוסיף מנחם שקולניק: "זוכר מטוס מיג מצרי תוקף אותנו. כל הפלוגה מייצרת "ארגז אש" לשמיים. שני טילים נורים לעברנו, האחד פוגע בחול כ- 20 מטר לפני הנגמ"ש השני כ- 20 מטר אחרי הנגמ"ש. שתי פטריות עשן מיתמרות לגובה עשרות מטרים". לסגן עמיר אילון מפקד הכלי זכור עד היום "הריח החריף של קני הבמבוק שנחתכו מצרורות הכדורים" שירו המטוסים התוקפים.

האירוע הדרמטי מתואר גם על-ידי מוטי נתאי (אזולאי) שמספר על קרבות האוויר בהם הראו טייסי חיל האוויר את נחת זרועם לטייסים המצריים "...אולם המטוסים המצריים היוו גם איום ממשי. יום אחד בשעת בין ערביים תקף אותנו מטוס מצרי שהטיל לעברנו פצצה. פעלנו לפי תרגולת "התקפת מטוסים". משמאלנו נפער מכתש עצום שספג במקומו את פגיעת הפצצה. זה היה הרבה יותר מרעידת אדמה" הוא מדגיש "הנגמ"ש הכבד נותר מחמת ההדף לגובה מטר או מטר וחצי ונחת על שרשראותיו. ההדף היה גדול ומזלנו שהיינו על דיונה חולית

ולא למשל על סלע בזלתי שאז הייתה התוצאה חמורה. הפצצה נספגה בעומק הקרקע ונפער בור ענק שכל שנותר היה לצקת לתוכו יסודות לצורך בניית בניין קומות”.

הפסקת אש

ב- 22.10 הוכרזה הפסקת אש ראשונה החל מהשעה 18:52¹⁶⁷. הפסקת האש הופרה ונקבעה הפסקת אש שניה ל- 24.10 בשעה 07:00 אולם גם זו לא נכנסה לפועל אלא ב- 25.10 בערב וגם אז לא הייתה מוחלטת. עד ה- 28.10 עוד היו תקריות ספורדיות.

צביקה פפר רשם בפינקסו: “...כל זאת עד השעה 15:00 כאשר הודיעו בחדשות שמצרים הסכימה להפסקת אש שתיכנס לתוקף בשעה 18:52. מיד קיבלנו הודעה להיות בכוננות מחשש להתקפה רצינית של האויב כדי לנצל את השעות הנותרות (יש לציין שבשעה 6 בבוקר שמענו בחדשות על הסכמת ממשלת ישראל להחלטת מועצת הביטחון)”. דני מירון נזכר: “את הפסקת האש אני זוכר בעיקר בגלל מה שהתרחש בערב שלפני. מחד, הנחתת קטיושות והפגזת תותחים אדירה על התעלה ומאידך 24 פצצות תאורה שנורו לקראת השעה 12 בלילה על ידי כוחותינו והאירו את שמי התעלה ולמרחקים כדי לסמן את התחלתה”.

ב- 22.10 לאחר שהתברר שהפסקת האש מופרת, התקבלה פקודה לנוע צפונה על-מנת לכתר את הארמיה השנייה. הכלים נערכו על הציר. פרד מספר שהציר היה מוגבה מעל השטח והזמין ארטילריה ונ”ט. “למזלנו, כך הוא אומר, “בוטלה הפקודה”.

צביקה פפר רשם בפינקסו: “יש לציין שהפסקת האש הייתה צריכה להיכנס לתוקף אתמול בערב ב- 6:52 אך לא הופסקה האש”.

חטיבה 421 נערכה בקווים הסופיים שלה מ”עצוב 36” בצפון, במבואות החיץ ליד אבו-צויר, ודרומה - עד מרכז “מצנפת”¹⁶⁸.

ב- 24.10 במסגרת שיפור עמדות לפני שהפסקת האש תיכנס לתוקף הלכה למעשה, הגיעה הפלוגה ל"ארזל" - "וודאות". המ"פ עם שני נגמ"שים פעל לגרש חיילים מצריים מהמקום. חוליה מצרית ירתה פצצת RPG מאחורי כפל קרקע אך לא ניתן אישור לתקוף. צביקה פפר כתב: "היום קיבלנו את ההודעה על הפסקת האש משעה 17:00 ובואם של משקיפי האו"ם. נתנה לנו הוראה להתקדם מערבה לצומת ולתפוס עמדות עד בוא המשקיפים. כך עשינו".

איתן רייכמן מספר: "ההוראה שלא להתקדם הייתה הפעם תקיפה מקודמותיה. בעת ההכרזה על הפסקת אש שהופרה אנו שיפרנו עמדות קדימה. הכוח היה "חם" להמשיך ולדהור קדימה בהתאם לתרגולות ש"הכניסו לנו לראש" בכל הקורסים ובהתאם לרוח הלחימה של צה"ל: "לנצל הצלחה" שפירושו כי אף אם התכנון המקורי היה לכבוש יעד מסוים הרי אם יש הצלחה ורואים כי גם יעד סמוך קל לכיבוש כגון אם חיליים בורחים, יש "לנצל הצלחה", ולהמשיך ולכבוש את היעד הנוסף לאחר קבלת אישור לכך מדרג גבוה יותר כדי למנוע ירי על כוחותינו כגון מהרתק ומהחיפוי. הפתרון נמצא כמו ביהדות: אסור להחזיק חמץ בפסח, סוגרים אותו ומוכרים לגוי. גם עתה, אסור להתקדם, לפחות ניזום עוד הצלחות. הטנקים עלו לעמדות, ירו בזה אחר זה וצלפו לעמודי מתח גבוהה של חשמל, כדי לשבש את האספקה לאיסמעליה. המחזה היה מרהיב ומעניין כאחד... אנו, לוחמי "מקנס", נהננו מהמחזה המרהיב ומההימורים שבנינו אודות"¹⁶⁹.

פרד זוכר מאותה תקופה: "מצאנו... מאהל עם מצרים שרופים, מלא כתבים מה- BBC ואחרים צילמו בלי סוף". הוא נזכר גם ש: "צה צה (אריק נתנזון) התראיין באנגלית צחה".

מתוך גלויות ששלח הביתה משחזר דוד ויסמן שב- 24.10 הגיעה לפלוגה אספקה של מדים חדשים ולראשונה מאז פרוץ המלחמה החיילים החליפו מדים וזכו למקלחות שדה. "בשעה 09:00 נסענו להתקלח בכביש ליד הצומת. הייתה חוויה נעימה ממש בלתי רגילה. התגלחנו, קיבלנו אוכל

שוב מהאספקה וחזרנו למחסום" כתב צביקה בפנקס.

בהמשך ניסו חיילים מצרים נסוגים לעבור מערבה דרך הקווים ונלקחו בשבי. מדי פעם היו חילופי אש. המצרים היו יורים וכוחותינו השיבו באש מקלעים.

יוסי גרינפלד וצביקה יונגר מצוות 3ב' שהיה עדיין עם גדוד 196/79 זוכרים גם הם את הפקודה לנוע לאיסמעיליה: "ב- 24.10¹⁷⁰ הנגמ"ש בשיירה על הדרך המובילה לאיסמעיליה. ישנה תחושה של פחד מפני הצפוי בקרב בשטח עירוני. מתקבלת ההודעה על הפסקת האש, הקלה ענקית".

בט"ש

חילופי האש בחזית לא פסקו גם לאחר הפסקת האש. היו לא מעט תקריות שנבעו מניסיונות הארמיה ה-3 המצרית לקבל אספקה מעבר למה שאפשרה ישראל וכן מתגובות מצריות להתבצרותם של הכוחות הישראליים בשטח. הפעילות הישראלית נתקלה בירי תותחים, טנקים, נשק קל ובירי צלפים.

הפלוגה התמקמה ב"ארזל" - ודאות", על כביש איסמעיליה - קהיר ועסקה בבט"ש. בין השאר אבטחה יחידות הנדסה שהניחו מוקשים. מספר דני מירון: "... מאבטח את אנשי הנדסה קרבית שהניחו מוקשים לאורך קו הפסקת האש ממערב לשדה התעופה פאיד. עשינו זאת פיזית באמצעות הנגמ"ש כך שנסענו במקביל להתקדמות ההנחה כשהם חפרו את הבורות והטמינו את המוקשים. המצרים היו מדי פעם יורים במקלעים כבדים ויריתי בחזרה לכיוון כללי-אולי סתם להפחדה". פרד נזכר בפעילות הבט"ש: "... שמירה על קווי הפסקת האש, פתיחת צירים, הגנה על הנדסה שהניחו מוקשים וחפרו תעלת נ"ט. זחלים או נגמ"ש לסירוגין שימשו כמחסה, וחיילי הנדסה הניחו מוקשי נ"ט, הירי - תגובה בדרך כלל ב-0.5. היה מקרה שצלף מצרי פגע בחייל הנדסה בקפל"ד והחלק הפנימי הסיט את הכדור. אל"ם לסקוב מחיל הנדסה אמר

לחייל שיקנה לכל החברה בירה. היינו גם בחפירות. מעין "פיתות" עם מחלקות טנקים, הורדנו מאגים והיינו משיבים אש לעבר מצרים, היות לא רצינו לחשוף את בטן הנגמ"ש בעליה לעמדות ירי. בצענו את זה עד לשיבה לעז' 77¹⁷¹.

פרד מספר גם על הקשר עם האו"מניקים שהגיעו על-מנת לחצוץ בין הכוחות: "ביום הפסקת האש הגיעו מקפריסין או"מניקים שבדים מצוחצחים. דני מירון היה מעין קצין קישור דיבר עמם אנגלית. החלפנו עמם לחם עבור בירות כמדומני, אח"כ הם היו עוברים משטח מצרי דרך שטחנו למצרים... היינו מתשאלים שבדים מה נמצא בצד המצרי תמורת טובות הנאה כמו טלפון הביתה".

הפסקת האש - תקופת בט"ש "אפריקה" של הפלוגה

בט"ש באפריקה. לקראת מתיחת גדרות תיל. בתמונה, מימין לשמאל: יששכר טרבלסי, בלמ"ז, מאחוריו אבי לנדאו ומשמאלו איתן רייכמן. מציץ ביניהם שייקה וייספיש (בן גל) וקיצוני משמאל מרדכי איצקוביץ

סמל איציק לרון (מימין), רב"ט צביקה פפר (במרכז) והחובש, סמל אילן בנצקי, על BTR50 שנלקח שלל

על BTR50 שנלקח שלל, יושבים בשורה הקדמית, מימין לשמאל: ישראל איטח (איתן), מאיר פויראיזון (שחם), דוד ויסמן (נבון). שורה אמצעית: בלמ"ז, איתן רייכמן, בלמ"ז, בלמ"ז, בלמ"ז, בלמ"ז. עומדים מאחור: בלמ"ז, בלמ"ז. שימו לב לרומ"ט המושען על הזחל בניגוד להוראות...

עומדים בשורה האחורית, מימין לשמאל: רב"ט ראובן וקסלר ז"ל, אריה עמית, דני סנדרוביץ (סנדי), חנן ארון, דני שראל, דוד ויסמן (נבון). כורעים: איתן לוטנברג, אבי לנדאו, ניר צינצנטוס, אריק נתנזון (צצה), ארון בן שלמה, רמי גיגוז'ינסקי (גיגו)

בק"מ ה- 101 בכביש איסמעיליה
- קהיר. בתמונה, בשורה הקדמית,
מימין לשמאל: מוטי אזולאי (נתאי),
דני סנדרוביץ (סנדי), איש הקשר
רב"ט שאול הלפרין. באמצע,
מאחורי סנדי ושואל: ויקטור מגדל.
עומדים מאחור: משה סטורו
(מימין) ורמי לנגר

סוף סוף מקלחת. אלי
סולימני (סלע, מימין)
ואיתן מיכאלי (משמאלו,
בתהליך חפיפה...)

עומדים מימין: רב"ט (מטעמי ותק...) מנחם שקולניק, איתן קופרברג (קופי), החובש סמל אילן בנצקי ורב"ט מוטי מרקו. יושבים מימין: חנן אורן וסמל ראובן וקסלר ז"ל

ויש גם זמן לשקם. עומדים מימין לשמאל: רב"ט צביקה פפר (שתפס את ראש התור!), שייקה וייספיש (בן-גל), סמל אילן בנצקי, אבי לנדאו, בלמ"ז, איתן רייכמן, בלמ"ז, ישראל איטח (איתן)

הסמ"פ סגן יוסי שוחט

בק"מ ה- 101 על כביש איסמעיליה-קהיר. פרידריך ליטבר (מימין) ושמוליק פלאום

צוות מ"פ. עומדים מאחור, מימין לשמאל: אסף פורת (אסף הג'ינג'י), אריה עמית (עם הטרנזיסטור), רב"ט איציק אקרמן. יושבים: סעדיה מרציאנו, בלמ"ז, שייקה כהן, מאיר פוראיזון (שחם)

בתמונה, מימין לשמאל: איתן רייכמן, מאחוריו, דני סנדרוביץ (סנדי), איש הקשר רב"ט שאול הלפרין, ישראל איטח (איתן) ורב"ט ראובן וקסלר ז"ל (בלבוש מלא). כורע: מוטי דייני

צוות 1א' בארוחת בוקר. מימין לשמאל: חנן אורן, רב"ט יגאל כדורי, מנחם שקולניק, בלמ"ז, דוד פורטל, החובש רב"ט גדעון זקן

אפשר סוף סוף לחמם את קופסאות השימורים מ"מנות הקרב". את האוכל מכין בלמ"ז ומעליו עומד בלמ"ז

דני סטניסלבסקי (סתו) מנסה לפתוח קופסת שימורים ובלמ"ז אוכל בתאבון

מימין לשמאל: סמל אורי קושניר, משה סטולרו, רב"ט שאול הלפרין מהקשר ודני סנדרוביץ (סנדי) עם ה"סיגר" הראשון, אך בהחלט לא האחרון

ויש זמן גם למשחקים. אריה עמית משמאל עם בלמ"ז

מימין: איתן קופרברג (קופי) עם בלמ"ז

כדורגל במדבר מצרים. יבשת אפריקה

הנגד הטכני, סמל אביהו אראל עם מקלע בינוני שלל מסוג גוריונוב

מוצב מאולתר. בתצלום, מימין לשמאל: סמל איציק לרון, החובש סמל אילן בנצקי וסמל (!) צביקה פפר

מימין לשמאל עומדים: בלמ"ז, איתן קופרברג (קופי), שמוליק ויצמן (ויצו). כורע: גדעון זרון

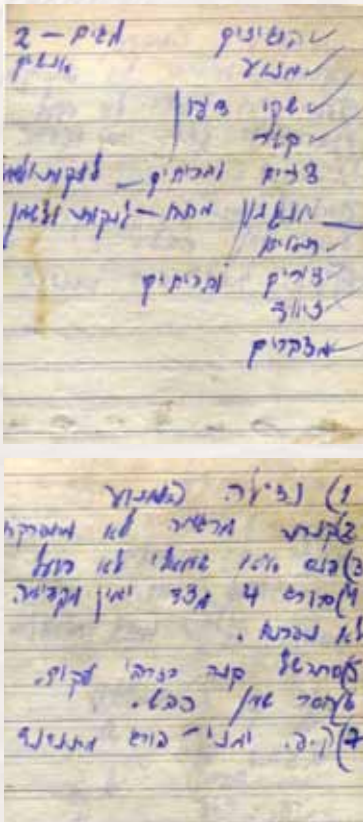

צוות 2א'. יושבים מלפנים: מימין: שמוליק ויצמן (ויצו), יומטוב (טובי) בנששון (בפרופיל). שורה אמצעית מימין לשמאל: גדעון זרון, רב"ט אמיר בנין, ארנון בן שלמה (נשען על ה-VRC), מנשה פנחס. שורה אחורית: רב"ט ראובן וקסלר, איתן מיכאלי, אריק נתנזון (צצה. עם משקפי השמש), אלי סולימני (סלע)

מימין לשמאל: בלמ"ז, רמי לנגר (מציץ מאחור), בלמ"ז, מוטי אזולאי (נתאי. עם הספל). יושב: רב"ט שאול הלפרין מהקשר

מפנקסו של דוד ויסמן (נבון)

נהגים מבצעים טיפול שבועי לנגמ"ש. מימין לשמאל:
שייקה וייספיש (בן גל), אבי לנדאו, דני מרגלית. שימו
לב ל"חותלת" על ידו של דני. פטנט למניעת נזילת שמן
לתוך החולצה בעת פתיחת פקקי הריקון

ריקון שמנים. בתמונה, מימין לשמאל: איתן
רייכמן, שייקה וייספיש (בן-גל) אבי לנדאו

הווי של חיילים על רקע בסיס טילי קרקע-אוויר שהושמד בקרבות. בתמונה, מימין לשמאל שורה אחורית: דני סנדרוביץ ומשה סטולרו. שורה אמצעית: גבי ארביב, מאיר פויראיזן (שחם), עם החרב, רב"ט שאול הלפרין מהקשר ופרידריך ליבר. בשורה הראשונה: מוטי אזולאי (נתאי), רמי לנגר ושמוליק פלאום

לוחמים מ- 2א'. בשורה האחורית, מימין לשמאל: גדעון זרון (עם היד על המצח), בלמ"ז, איתן מיכאלי. מלפנים: יומטוב (טובי) בנששון שרוע על בלמ"ז ומשמאלו אריק נתנזון (צצה).

רב"ט דוד קנפו (משמאל) עם רב"ט צביקה פפר. לרגלי הנגמ"ש (עם המגבת), רב"ט שאול הלפרין הקשר

שגרת מוצב באפריקה. בתמונה: מוטי אזולאי (נתאי)

מימין לשמאל: סמל אורי קושניר, בלמ"ז, דני סנדרוביץ (סנדי), רב"ט שאול הלפרין מהקשר. לפני שאול יושב רמי לנגר ועליו שרוע שמוליק פלאום

מתחילת "יציאות" הביתה. איתן רייכמן בפתח מטוס הרקולס של חיל האוויר בשדה התעופה בפאיד. המטוסים נכנסו ויצאו לשדה התעופה בטיסה נמוכה מאד, "מלחכת קרקע", בכדי שלא להימנע מירי מצרי.

רמי פלג (מימין) ואיתן רייכמן בזמן טיסה בהרקולס

על היוצאים הביתה הוטלה משימה חשובה. להתקשר למשפחות ומסור ד"ש. הפתיקים המקוריים שניתנו לסמ"פ, סגן יוסי שוחט

מס' 06-2741
 מס' 02-6908
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008

07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232
07-9008	07-9232	07-9008	07-9232

מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232

מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232
 מס' 07-9008
 מס' 07-9232

ופתקאות מפנקסו של דוד ויסמן (נבון)

כייסון זמן: 774625 גלגל
 סמל: 774625 גלגל-ויסמן
 שרת: 31657-05 ויסמן
 סמל: 774625 גלגל-ויסמן
 זמן: 774625 גלגל-ויסמן
 סמל: 774625 גלגל-ויסמן
 זמן: 774625 גלגל-ויסמן
 סמל: 774625 גלגל-ויסמן

058 / 962749 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן
 774625 גלגל-ויסמן

גרסת "מקנס" ל"פרחים בקנה ובנות בצריח". החתולה שאומצה על-ידי החיילים באפריקה

היציעים היוקרתיים של אולם "גושן". בתמונה: יושב על כסא: שני מימין משה סטולרו. משמאלו, נשען על הזחל (כפוף) אבי בן שטרית, לפניו, יושב על החול (מלטף את זקנו) איתן קופרברג (קופי). לפניו, משמאל- (מסוכך בידו נגד השמש) אסף פורת (אסף הג'יג'י). עומדים משמאל: רב"ט שאול הלפרין מהקשר ולשמאלו פרידריך לטבר. בשורה הקדמית יושבים שני משמאל גבי ארביב ורביעי משמאל איתן מיכאלי

וגם להקת פיקוד דרום

קצת קולטורה: הגשש החיוור מופיע באולם "גושן" באפריקה

27.11.73 - סיום קורס מכי"ם

ב- 27.11.73 כחודש מאוחר מהמועד המתוכנן, התקיים טקס סיום קורס מ"כים חרמ"ש.
טקס הסיום התקיים מזרחית ל"ארזל" - "וודאות" המקום בו חנתה הפלוגה באותה עת. את הטקס סקרו מפקד אוגדה 143 האלוף אריאל שרון ומח"ט 421 אל"ם חיים ארז.

מבצע החזרתו של צוות צב' ל"מקנס"

הצוות של צב' שנשאר בגדוד 79, טרם חבר לפלוגה ולא זכה להשתתף בטקס סיום הקורס. יוסי גרינפלד וצביקה יונגר, יחד עם רב"ט ארי מטיאס חיפשו דרך להצטרף אך גדוד 196/79 סרב לשחררם. בסוף נמצא הפתרון... מספר ארי: "התרגולת שהייתה ביני ובין פפר וקנפו כאשר בכל יומיים בערך וזאת מרגע שנפרדנו מהפלוגה, הייתי עובר לרשת של "מקנס" ומוודא מה קורה... לצערי צוות הנגמ"ש הזה לא השתתף בסיום קורס מ"כים חרמ"ש... עם התמונות המפורסמות של אריק שרון וכו', כי עדיין הינו בגדוד 79 חטיבה 14, ואז, הייתי אומר אולי שלושה שבועות או משהו כזה לאחר סיום הקרבות, יצרתי קשר נוסף עם קנפו או פפר, אינני זוכר בדיוק מי משניהם וביקשתי לדבר עם שקד. שכנעתי את שקד, שהגיע הזמן שהצוות של הנגמ"ש ואנוכי נחזור לפלוגה. אריק כהרגלו ראה את העניין כחיובי ביותר והנחה את שוחט לתאם איתי את השיבה בניוטים בקשר ובשפת קוד היכן אנו נמצאים בדיוק. למחרת היום שוחט הופיע עם משאית ונהג ואנו עלינו על הרכב, יוסי גרינפלד, יונגר ואנוכי. הכול נוהל בצורה חשאית ביותר. השארנו מאחורינו את הרופא, ד"ר רחמני ושני החובשים פרדי ודוד. הרופא היה בשוק מוחלט ולא ידע מה לומר. אמרתי לו שאני יוצא לסיור חפוז עם צוות הלוחמים. "אה אה" שאל

אותי "אז בשביל מה הקיטבג'ס?" אמרתי בחיוך "זה כל העניין". "איזה עניין?" שאל, אופס נעלמנו באבק. מאוד התרגשתי לחזור לפלוגה. דרך אגב המג"ד החדש של גדוד 79 נתן בן ארי שהאווהל שלו היה 50 מטרים מאתנו היה בקריזה נוראית לאחר שנודע לו על הבריחה והכריז עלינו כעריקים... את הנגמ"ש השארנו מאחורינו בגדוד 79 כמזכרת נכבדה". צביקה יונגר מוסיף פרט פיקנטי על סיפור החבירה ל"מקנס": "עברנו את ליל הפריצה, חצינו את התעלה. יצרנו קשר עם הפלוגה שגם סיפחה "זיל" אחד. בוקר אחד הודיעו לנו שהיום ארי הולך להישפט על אירועים שונים שהיו לו בגדוד. לארי הייתה תופעה שהכרנו כבר קודם: כשהיה בלחץ, הוא היה פותח עם הפותחן הקטן שבחמישייה של מנת הקרב כל קופסת שימורים שראה. הוא היה פותח משני הצדדים, והיה נרגע מפעולת הפתיחה. באותו בוקר הושמדו כמה מנות קרב בצורה ברברית... זו...

קבענו עם הפלוגה שיגיעו עם ה"זיל" ליד החניון שלנו. ארגנו את הקיטבגים שלנו, לקחנו את הנשק והקפל"ד ורצנו ל"זיל" לחבור לפלוגה".

פיזור

ב- 1.12.1973 חזרה הפלוגה לרפידים כשהיא משאירה את הנגמ"שים מאחור לטובת פלוגת מילואים שהחליפה אותה, וממחצית דצמבר החל הפיזור ליחידות השונות וכ- 15 לוחמים יצאו לקורס קצינים. ב- 1.1.1974 עזב המ"פ, אריק שקד את הפלוגה והסמ"פ, יוסי שוחט קיבל את הפיקוד וסיים את תהליך הפיזור של המ"כים הצעירים. פלוגת "מקנס" סיימה את תפקידה ופורקה. החיים שבו למסלולם אבל אחרת.

טקס סיום הקורס 27.11.1973, אפריקה

באיחור של כמעט חודש
מהמועד המקורי, נערך
באפריקה טקס סיום קורס
מ"כים חרמ"ש. את המסדר
סקרו האלוף אריאל שרון
מפקד האוגדה ואל"ם חיים
ארז מפקד החטיבה

בשורה הקדמית, קיצוני משמאל, דוד ויסמן (נבון)

"דגל! שק!" שורה ראשונה, משמאל: דוד ויסמן (נבון), תמיר חי, דוד קרינסקי (קידר), בלמ"ז, שוקה אוליבה, בלמ"ז, שלמה פרצקי. שורה אמצעית, משמאל: מנחם שקולניק (עם תמ"ק עוזי), דני סטניסלבסקי (סתו), רוני רוזנר (רז). שורה אחרונה, משמאל: זכריה ימיני (ממושקף)

משמאל: רב"ט זכריה ימיני, בלמ"ז, בלמ"ז, בלמ"ז, שלמה יוסף, אסף פורת

מפקד האוגדה, האלוף אריאל אריק) שרון סוקר את מסדר הסייום. בשלשה השמאלית, מלפנים: ארי כהן, יונתן (יוני) חזות, שייקה כהן. בשלשה הימנית, מלפנים: שמוליק פלאום, רמי לנגר ומשה סטולרו

הנגמ"שים עוברים על-פני בימת הכבוד. בצריחוני המפקדים ניצבים המ"כים הטריים

בצריחון המפקד יורם רוטנברג

המ"פ, סרן אריק שקד לפני במת הכבוד

זמן קצר לפני התחלת הטקס.
מימין לשמאל: ניר צינצנטוס,
איתן רייכמן, שייקה וייספיש
(בן גל), קובי גוטגולד
(גילמור), לפניו דוד פורטל,
רמי פלג (עם המשקפיים),
מאחוריו יונתן חזות ומשמאלו
(ממושקף) ישראל איטח
(איתן). בחזית משמאל (נשען
על החול) מרדכי איצקוביץ

מימין לשמאל בשורה
הקדמית: דוד ויסמן (נבון),
סג"ם קובי כספי, סג"ם דני
מירון, סמל אורי קושניר?,
סמל רוני יעלי?, מאחוריו:
רב"ט דוד קנפו. קיצוני
משמאל: סג"ם איתן חצור.
מימינו של כספי דוד ויסמן
(נבון) ומאחוריו מנחם
שקולניק. אחרון בשלשה
פרידריך ליטבר. בשלשה
הימנית ביותר עומד שני דני
סטניסלבסקי (סתו. מזוקן)
ומאחוריו רוני רוזנר (רז)

"על הרכב עלה!"

המ"פ, סרן אריק שקד, מצדיע למפקד האוגדה האלוף שרון. מאחורי האלוף עומד מוח"ט 421, אל"ם חיים ארז

מפקד אוגדה 143, האלוף אריאל שרון סוקר את מסדר הסיום. מאחוריו צועד סרן אריק שקד המ"פ. עוד בתמונה: איתן רייכמן משמאל לאלוף

משמר כבוד לזכר הנופלים.
החובש, רב"ט גדעון זקן (מלפנים)
והקשר רב"ט רני שניצר

3 ה- ממ"מים בסיום
הקורס: מימין לשמאל:
סג"ם איתן חצור מ"מ 1,
סג"ם קובי כספי מ"מ 3
(החליף את סגן מנשה
עזרא) וסג"ם דני מירון
מ"מ 2 (החליף את סג"ם
רן סנדרס הפצוע)

רב"ט ראובן וקסלר ז"ל (ראשון משמאל)
וסמל איציק לרון

מפקד אוגדה 143, האלוף אריאל שרון סוקר את
מסדר הסיים. מאחוריו צועד סרן אריק שקד המ"פ.
עוד בתמונה: סג"ם איתן חצור (ראשון מימין, מזוקן)
מ"מ 1 ורב"ט מוטי מרקו (מול שרון)

סג"ם איתן חצור מעניק דרגה לרב"ט מנחם
שקולניק

סוף סוף דרגה! רב"ט איתן קופרברג (קופי). ראשון
משמאל) ומימינו רב"ט ויקטור סבן. רביעי רב"ט
אפרים הילף וחמישי רב"ט חיים טורוקה

האלוף אריאל שרון עם מח"ט 421 אל"ם חיים ארז

כיבוד בסיום הטקס. האלוף אריאל (אריק) שרון, מפקד האוגדה (143)

בסיום הטקס - הופעת להקת בידור. בתמונה: האלוף אריאל (אריק) שרון מפקד אוגדה 143, משמאלו אל"ם חיים ארז מח"ט 421. קיצוני מימין מוטי אזולאי (נתאי), מאחוריו, בשורה השלישית, שני מימין יעקב גוטגולד (גילמור. מוסתר ברובו). משמאלו איתן רייכמן ולפניו (עם הזקנקן) ויקטור מגדל. רביעי משמאלו מבצבץ ראשו של שמוליק פלאום (ממושקף). בשורה האחרונה, קיצוני מימין ישראל איטח (איתן) ולפניו, מעט ימינה תמיר חי (מזוקן). לפני אל"ם חיים ארז יושב סמל אביהו אראל (עם כובע המצחייה) הסמל הטכני

תמונת עיתון ("בדרום") מההופעה בסיום הקורס. בתמונה: האלוף אריאל שרון, המכ"ט אל"ם חיים ארז, משמאל לאלוף (עם כובע המצחיה) סמול אביהו אראל הסמל הטכני של הפלוגה ומימין לאלוף - מוטי אזולאי (נתאי). מימין למוטי, ויקטור סמן

להקת כוורת בהופעה במצרים

קשר משפחתי. סגן עמיר אילון עם בן דודו גידי גוב מ"כוורת"

ראש הממשלה
Prime Minister

כ"ה סיון תשס"ד
14 יוני 2004
סימוכין: 393-תמיר

**לכבוד
תמיר חי**

לתמיר שלום,

שמחתי לשמוע על מסיבת ההפתעה שעורכים לך ביום הולדתך ה-50.

קשה להאמין שאתם כבר בני 50. אני זוכר אתכם כחבורת נערים ממש בקורס מ"כים, כשהגעתי אלינו לאוגדת הצליחה והשתתפתם בקרבות המרים ביותר באותה מלחמה נוראה – מלחמת יום הכיפורים.

אני זוכר את טקס סיום קורס המ"כים שלכם. אולי החסרתם כמה פרקי לימוד, אך הוכשרתם בשדה הקרב.

קרב הצליחה עליו פיקדתי הפך כשלון לניצחון והביא בסופו של מהלך לשלום עם מצרים. מי ייתן ונגיע לביטחון, לשקט ולשלום גם עם שאר אויבינו. זה המאמץ הגדול שאני עושה עכשיו.

ברכות חמות גם לכל חבריך.

בברכה,

א. שרון

אריאל שרון

לכבוד יום הולדתו ה-50 של תמיר, הוחלט לערוך לו מסיבת הפתעה. במסגרת ההכנות בוצע תחקיר מקיף בו עלה סיפורו במלחמה. מפיקת האירוע פנתה לראש הממשלה דאז, אריאל שרון, שהיה מפקד האוגדה. רה"ם "הרים את הכפפה" וכתב את המכתב המרגש שלפנינו, המתייחס לכל חיילי הפלוגה

7.1973 - 12.1973 - פלוגת "מקנס" - יומן אירועים

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
סוף יולי 1973	ג'וליס/ שבטה	הפלוגה	קורס מ"כים	קורס מ"כים חרמ"ש נפתח בבית הספר לשריון בג'וליס עם קמ"ט	מסדר סיום מתוכנן ל- 31.10.73 ב- 11:00 יחד עם קמ"ט
אמצע ספטמבר 73	שבטה	הפלוגה	קורס מ"כים - שלב אימון השטח עם הנגמ"שים	הקורס יורד לשבטה	בסיס שבטה היה שלוחה של בית הספר לשריון לאימוני טנקים ונגמ"שים
סוף ספטמבר 73	רמה"ג	קציני הפלוגה	סיום קצינים ברמה"ג עקב הכוננות שהוכרזה שם		הרמה מאורגנת ל"ימי קרב" ול- "מחטפים". לא למלחמה
5.10 ערב יום הכיפורים התשל"ד	שבטה	הפלוגה	מוכרזת כוננות	יציאות מבוטלות	מכינים את הנגמ"שים לכוננות, כולל דיפון הרצפות ב"שקי" חול מגומי
6.10 יום הכיפורים התשל"ד לפנות בוקר	שבטה	הפלוגה	העמסת הנגמ"שים על מובילים והגעת אוטובוסים	יציאה לסיני. הגעה לקראת צהריים לרפידים	הנגמ"שים יוצאים לדרךם לאחר הגעת ערכות הקשירה. 2 נגמ"שים מושארים מאחור
6.10, צהריים	ליד גדרות מחנה עז 77 ברפידים, להגלי יב"א 511	הפלוגה	פריקת הנגמ"שים מהמובילים	הכנת הנגמ"שים. המ"פ אריק שקד והסמ"פ יוסי שוחט נכנסים למחנה עז 77 לתדריך מח"ט ביה"ס לשריון, חט' 460, אל"ם גבי עמיר	מפקדת חט' 460 מתמקמת במחנה החל 5.10
6.10 צהריים	ליד גדרות מחנה עז 77 ברפידים, מתחת ליב"א 511	הפלוגה	התארגנות	תדריך מ"פ לקצינים שעיקרו נכנסים לחניון יום ממערב לבסיס של עז 77. כוננות רצינית. הקצינים הולכים לתדרך את המחלקות	יתכן והתדריך הנ"ל התבצע לפני שהמ"פ והסמ"פ הלכו לתדריך החטיבתי. המילה "מלחמה" לא הוזכרה וגם לא הייתה דחיפות מיוחדת בהכנות
6.10 צהריים	כביש רפידים טסה, מתחת ליב"א	3 חיילים בפיקוד רב"ט מוטי מרקו	הקמת מחסום לחסימת הכביש לכיוון התעלה	הרכב הראשון הנע על הציר פורץ את המחסום	המחסום מוקם בהוראת מבצעים חט' 460 לחיילים לא ברורה מטרתו ומה תפקידם

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
6.10 13:55	ליד גדרות מחנה עז 77 ברפידים, מתחת ליב"א 511	הפלוגה	התארגנות	זוג (או 2 - 4 זוגות) מטוסי סוחוי 7 בטיסה נמוכה מפציץ את היב"א ומורדותיה	המלחמה פורצת בהפתעה
6.10 - 14:00 19:00	כביש רפידים טסה	הפלוגה	חבירה עם חט' 460 בגזרה הצפונית	סיום התארגנות מהיר ותנועה לצד הכביש ואח"כ על הכביש. הגעה למפקדת "טסה גדוד" (ציילון)	המ"פ לא מצליח ליצור בדרך קשר עם חט' 460 על-מנת לברר לאן להגיע ומחליט לעצור ב"טסה גדוד" ולנסות ליצור באמצעותם קשר או לפחות לברר להיכן להגיע
6.10 19:00	מחנה "טסה גדוד"	הפלוגה	חבירה עם חט' 460 בגזרה הצפונית	מח"ט 14, אל"ם אמנון רשף מורה לפלוגה להישאר בגזרה הפלוגה "נחטפת" ע"י חט' 14	מקבלים מפות קוד "סיריוס"
6.10 21:00	תעוז "נזול"	הפלוגה פחות מח' 1 שנשארה בטסה	השתלטות באש על התעוז. מתברר שהוא נטוש	מסתערים על התעוז. התעוז שרוף ונטוש, כנראה מארטיילריה. סופגים בפעם הראשונה הרעשה ארטילרית כבדה ומנתקים מגע	בתעוז סימנים של הסתלקות מהירה של הלוחמים שהיו בו
6.10 לילה 7.10 בוקר	גזרת "חלוצ" -"הברגה", לאורך ציר "חזזית" ו"אבנית"	הפלוגה פחות מח' 1 שנשארה בטסה	איסוף מודיעין, אבטחת הגזרה	נגמ"ש 2א' בפיקוד מ"מ 2 נתקע בשל תקלה ב"חלוצ" ומחולץ עם אור ראשון ע"י טנק. שאר הכוח, מ"פ עם מח' 3 עוסק במשימות סיוור ב"הברגה" ולאורך הצירים "חזזית" ו"אבנית" (גזרת חט' 14, גד' 184). קצין ממח' 3 (כספי) נשרט מורסיס ממטוס סקייהוק שהתרסק ליד הנגמ"ש באזור "הברגה"	מתקרבים למעוזים אך אין אישור לחבירה ולפינוי
6.10 לילה 7.10 בוקר	ציר "טליסמן"	2 בפיקוד סמ"פ עם ב'2	פינוי נפגעים לאורך ציר "טליסמן" לתאג"ד בטסה		

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
6.10 לילה 7.10 בוקר	טסה גדוד	מח' 1	אבטחת טסה		א' מוקצה לסיר בקו בפיקוד המחליף המיועד של מ"פ החרמ"ש של הקו
6.10 לילה 7.10 צהריים	"לקסיקון" מזרחית ל"מצמד"	א'1	סיר מודיעיני	א' מוקצה לפלוגת החרמ"ש של גד' 184. משימת סיר בפיקוד המיועד להחליף את מ"פ החרמ"ש עם 2 טנקים שנאספו בדרך. 2 הטנקים נפגעים. א'1 מחלץ 3 נפגעים ומנתק מגע. לקראת הצהריים מגיע לטסה	
7.10 לפנות בוקר	ציר "טליסמן"	כוח יוסי (2-1-2)	חילוץ נפגעים לאורך הציר	מארב על "טליסמן": נגמ"ש 2 נפגע משתי פצצות בזוקה. שלושה פצועים קל. הסמ"פ בנגמ"ש 2 נפצע מריסס בראש ומתפנה לתאג"ד, בדרך, קנה טנק מגח המופנה לכביש גורם לעוד שני פצועים בנגמ"ש 2 המארב ככל הנראה מחוסל	נגמ"ש 2 מושבת ונגרר לסדנא לא לפני שמצליח לחלץ את הצוות ממקום המארב עד פאתי "טסה חטיבה". לכוח 4 פצועים: הסמ"פ סגן יוסי שוחט ופרידריך ליטבר שמטופלים בתאג"ד וחוזרים לפלוגה ורב"ט מוטי רוזנר ודני בלקר שמפונים לבית חולים
7.10	"הברגה"	מ"פ ומחלקה 3	תצפיות לאיתור כוחות ומאמצי אויב	התקפות ארטילריות, ירי טנקי אויב, מטוס סקייהוק של חיל האוויר שמתרסק ליד הכוח. מטוס אויב שתוקף את הכוח	לכוח פצוע אחד: סג"ם קובי כספי שמטופל במקום
8.10	גזרה מרכזית ודרומית	הפלוגה	התקפת הנגד הצה"לית	תנועה דרומה, ביצוע פרסה וחוזרים צפונה. סופגים ארטילריה	ת"פ גדוד 196/79 של מצנע
8.10	גזרה מרכזית	3ב'	הנגמ"ש מוקצה לגדוד 196/79 כנגמ"ש רפואי/פינוי		על הכלי נשאים רק מפקד, רב"ט ארי מטיאס, לוחם-נהג: יוסי גרינפלד ולוחם: צביקה יונגר. מצטרף צוות רפואי: רופא: ד"ר פנחס רחמני ושני חובשים

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
9.10 לילה 10.10 בוקר	טלוויזיה	הפלוגה	השתלטות על טלביזיה; איתור 3 טנקיסטים מחטיבה 600 בגדרות התעוז; הגנה על חניון לילה של גדוד 184 מחט' 14 ליד התעוז; תשמוע קדמי ע"י מח' 2	סריקת התעוז, חיפוש טנקיסטים בגדרות. בהמשך אבטחת חניון לילה של גדוד 184. מח' 2 עם שני נגמ"שים בתשמוע כ- 2 ק"מ לפני הגדוד. התשמוע מדווח על תנועת רק"ם גדולה מצפון. הגדוד מתקפל ומח' 2 נשארת במקום עד אור ראשון ואחר-כך מתקפלת לכיוון עכביש 55. בבוקר מתברר שהרעש שנשמע היה של תנועת גדוד טנקים מצרי	בבוקר מקבלים שכפ"צים!
10.10 בוקר 12.10 בוקר	גזרת חט' 14	הפלוגה	סירים, אבטחת חניוני לילה וטנקים של פלוגות מגדוד 196/79 במשימת חסימת "פתחות" דרכן היה חשש שהמצרים ינסו לחדור	"הפעלות" נקודתיות לצורכי סריקה לפי ידיעות	פעילות מחלקתית. כל מחלקה הוקצתה לכוו פלוגתי אחר גם של חטיבה 421
10.10 לילה 11.10 לפנות בוקר	אזור צומת טסה	הפלוגה	חיפוש ומרדפים אחר כוחות קומנדו מצריים שלפי הידיעות נחתו באזור	הרבה "הקפצות". לרוב בגלל אזעקות שווא	פעילות גם עם יחידות של חטיבה 421 (גדוד 599)
12.10 - 15.10	גזרת חט' 421	הפלוגה	עוברים ת"פ חט' 421 אבטחה באזור "יוקון" ומרדפים אחרי קומנדו מצרי. סירים בגזרה	מרדפים אחרי קומנדו מצרי מדרום ל"יוקון" ת"פ כוח פצי ("רומאי")	הפלוגה פוצלה למחלקות שפעלו בנפרד

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
12.10 - 15.10	"יוקון"	הפלוגה / מח' 3	אבטחת אימון גרירת הגשר	רוב האימונים מתבטלים, ככל הנראה בגלל שהגשר לא היה מוכן עד ה- 13.10	
לילה 12.10 - 13.10	ציר "עכביש" דרומית מערבית ל"יוקון"	הפלוגה	יירוט טילי "קלט" שנורו כנראה לעבר יב"א 511	4 טילים נורו מהצד המצרי ועברו בגובה רב מעל הפלוגה. הפלוגה יירטה שני טילים, שלישי יורט ע"י תותחי נ"מ באזור טסה ורביעי לא יורט (כנראה פגע ביב"א)	
15.10 - 19.10	"יוקון"	מח' 3	אבטחת "גשר הגלילים"	מח' 3, פחות צב' מוקצית לאבטחת גשר הגלילים	
15.10 ערב 16.10 בוקר	צומת "עכביש" - "טרטור"	הכוח העיקרי הכולל את מח' 1 ו-2 (סה"כ 6 נגמ"שים) בפיקוד המ"פ	הקמת נפ"קים לאורך מסלול גרירת "גשר הגלילים"	המתנה בצומת, בנק' הנפ"ק הראשונה, להגעת הגשר	ת"פ כוח פצי שתפקידו היה לנווט את הגשר לנקודת ההשקה מצפון ל"מצמד" בק"מ ה- 95.5 של התעלה
16.10 לפנות בוקר	ציר "עכביש"	הכוח העיקרי	לנוע ל"חצר" ולצלוח!	תקלה בגשר שלא מאפשרת המשך גרירה. ציר "טרטור" עדיין לא נפתח. ניתנת פקודה לנוע במהירות דרך "עכביש" - "לכסיקון" - "נחלה" ל"חצר" הצליחה. בדרך סופגים ארטילריה כבדה ומטחי טילים מכיוון צפון, כנראה מכוח מצרי שהיה ממוקם מצפון לציר "טרטור". נפגעו טנקים מגדוד 257 (3+טד"ח). המג"ד נפצע וחולץ לתאג"ד ע"י צא'	הכוח מגיע בשלום למעוז "לקקו" על גדות האגם המר הגדול

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
15.10 ערב 16.10 בוקר	ציר "לכסיקון" - מתחם "אמיר"	צב	נגמ"ש פינוי	קרב חטיבה 14 על פתיחת מסדרון צפונה לראש הגשר. צב' כנגמ"ש פינוי, במסגרת גדוד 196/79. נחלץ בקושי מהתופת	מפנה בין השאר את המג"ד מצנע, שנפצע בפיקת הברך
16.10, בוקר	"החצר"	הכוח העיקרי	צליחת התעלה ע"ג דוברות המורכבות מ"תמסחים"	הכוח צולח עם 28 טנקים ומצטרף לחטיבת הצנחנים שחצתה לאחר חצות והתמקמה בגדה המערבית של התעלה	החציה מתבצעת בלי שגורה אף כדור וללא אירועים מיוחדים
16.10	אפריקה	הכוח העיקרי	צליחת התעלה, הובלה ואבטחה של 20 טנקי חט' 421 שצלחו (מתוך 28 טנקים שצלחו. 8 נשארו בראש הגשר) לפשיטה, בפיקוד מח"ט 421, על בסיסי טילי נ"מ ולחיסול כוחות אויב באזור	הכוח נע דרומה לאורך תעלת המים המתוקים. פונה מערבה ופוגע ב- 3 - 4 בסיסי טילי נ"מ בעשרות כלי רכב וחיילים מצריים; בסוף היום חוזר לראש הגשר; מ"מ 2 נפצע מקליע ורסיסים ומפונה בערב לתאג"ד שעל המים	נפתח "מסדרון" למטוסי ח"א. החצייה והפשיטה מהוות את נקודת המפנה במלחמה
16.10 לילה 17.10 בוקר	"תעלת המים המתוקים"	הכוח העיקרי	הגנה על גשר תעלת המים המתוקים	מ"פ, 2 12 א' עם מחלקת טנקים, נערכים להגנה על גשר הבטון שעל תעלת המים המתוקים בואך מחנות אבו סולטן. לפנות בוקר התקפת נגד מצרית. הטנק סופג מרנ"טים, מ"מ הטנקים נהרג וצוות הטנק נחלץ לנגמ"שים. הכוח משיב אש, מגיעה תגבורת טנקים יחד עם מח' 1 מתנהל קרב מטווחים קצרים, התקפת הנגד המצרית נשברת	למקנס 2 פצועים קל: דני מירון ואסף פורת

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
17.10	מחנות אבו סולטן	הכוח העיקרי	השמדת בסיסי טילים, שבירת התקפת נגד מצרית כבוש טיהור מח"ר, שמירה על אגפי הגדוד	תנועה מערבה. התנגדות מצרית. חלק מפעולת הכוח רכובה וחלק רגלית	לחימה של החטיבה בין "אורי" ל"צח"
17.10 לילה 18.10 בוקר	דוורסואר	הכוח העיקרי	חניון לילה	הפגזה ארטילרית על חניון לילה	
18.10	מחנות אבו סולטן	הכוח העיקרי	כיבוש מחנות אבו סולטן ומערך נ"ט ארטילרי. ת"פ גדוד 599	ירי על ח"יר. שמירה על אגפים תצפית, ירי פצצת גבס בקרגו ע"י סמ"פ ומקלעים כבדים על טנקים מצרים שצוותיהם נסו; מטוסים מצריים תוקפים את הכוח	התקפת נגד מצרית מדרום באזור מחנות אבו סולטן, כוח אויב מושמד, סמ"פ עם 3 חיילים סורק האנגרים, מס' מצרים נכנעים
18.10	שד"ת דוורסואר	הכוח העיקרי	ליווי שיירת אספקה בזחל"מי החרמ"ש של גדוד 599 לגדודי החטיבה שבקו המגע. במשימת האבטחה משתתפת גם פלוגת טנקים מהגדוד. המשימה בפיקוד מג"ד 599	התקפת מטוסים ומסוקים עם חביות נפץ על הכוח. הכוח מצליח לפגוע בחלק מהמטוסים והמסוקים. הכוח משלים את המשימה	דני סטניסלבסקי (סתו) נפצע בראשו ומפונה
18.10 - 19.10 לילה לפנות בוקר	חניון לילה בסגול 425	הכוח העיקרי	מנוחה בחניון לילה חטיבתי	כוח מצרי עולה על החניון ומזוהה על-ידי הפלוגה באמצעות SLS. הכוח המצרי מושמד	חניון משותף לגדודי החטיבה 264 ו-599
19.10	ציר "נורה" ו-"ורדית"	הכוח העיקרי	כבוש הצירים "נורה" ו-"ורדית". מערך "גשירה". ת"פ גדוד 264	השמדת בסיסי טילים, ירי על ח"יר שמירה על אגפים תצפית, קרבות אוויר	הרחבת שליטה על ציר "ורדית" מול איסמעיליה
19.10	ציר "נורה" ו-"ורדית"	הכוח העיקרי	כיבוש ציר נורה ורדית, מערך "גשירה" והלאה צפונה	התקפת מטוסים	

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
19.10	ממערב ל"סגול 333"	מח' 1	אבטחת כוח פצי	הלוחם גדליהו קוברי והחשמלאי אלברט יעקב נהרגים מרסיסי פגז שנפל סמוך לנגמ"ש 1	כוח פצי התאמן בירי טאו
19.10	ציר "נורה" ו- "ורדית"	מח' 3	חבירה לפלוגה	מח' 3 חוצה את התעלה על גשר הדוברות. מביאה אספקה חיונית רבה. המחלקה ממתינה לבוקר על-מנת לחבור לפלוגה הנמצאת בעומק השטח	המחלקה עזבה את "גשר הגלילים" כשהגיע למים אור ל- 19.10
20.10	מצפון לאגם המר	מח' 3	חבירה לפלוגה	מחלקה 3 חוברת לפלוגה בעומק השטח המצרי	מביאה עמה אספקה חיונית רבה
20.10	ציר "ארזל"	מח' 3	ניתוק קווי הטלפון בין קהיר לאיסמעיליה	מח' 3 מבצעת משימה של ניתוק הקווים. מפוצצת ברימונים פיר תקשורת	
20.10	"ארזל" - "עצוב"	הפלוגה	המשך השתלטות על שטחים לכיוון איסמעיליה, אבטחת דרגים	עתי ציטרון נפצע קשה ליד דוורסוואר	נתפסים שבויים רבים ונפגעים כוחות מצריים שלא נכנעים
,22.10 18:52	"עצוב 36" - מרכז "מצנפת" (גזרת החטיבה)	הפלוגה	ייצוב הקו	מוכרזת הפסקת אש ראשונה שלא נשמרת, חוצים את קווינו	
22.10	עצוב 36 - מרכז "מצנפת" (גזרת החטיבה)	הפלוגה	כבוש "ארזל" - "וודאות" צומת לכוון צפון מערב מזרח	ממשיכים להילחם ולהתקדם, התקפת מטוסים על מח' 2 ומח' 1 שני יעפים ללא פגיעה ואבידות, נגמ"ש 2 לא הניע אך לא נפגע. באחת התקיפות האוויריות נפגע רב"ט מוטי מרקו מרסיס בראשו	נקבעת הפסקת אש שניה ל- 24.10, 07:00

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
22.10 23.10	"ארזל" - "נורה"	הפלוגה	כבוש "ארזל" - "נורה" גשר בטון	ניתנה פקודה לכבוש על מנת לכתר את הארמיה השנייה, מ"פ וטנק נעו בחווד ושאר הכוח אחריו, בהמשך בוטלה הפקודה	
23.10	"ארזל" - "וודאות"	הפלוגה	שיפור עמדות לקראת הפסקת האש השנייה	מתמקמים בקו הסופי לקראת הפסקת האש	
24.10 07:00	"ארזל" - "וודאות"	הפלוגה	שליטה על "ארזל" ו- "וודאות"	הפסקת האש השנייה נכנסת לתוקפה. ליד בודקה ומאהל מצרי חיילי שרופים מ"פ ושני נגמ"שים מנסים לנפנף את המצרים חוליה ירתה עם אר.פ.ג'י, התקפה בוטלה לא ניתן אישור, מצרים מכותרים עוברים דרך קווינו, נלקחים בשבי, מפרידים בין חוגרים לקצינים, המצרים קוברים את מתיהם	מלחמת יום הכיפורים מגיעה לסיומה. צה"ל ממוקם 101 ק"מ מקהיר בצפון הגזרה ובדרומה. צה"ל מסיים את הקרבות בניצחון צבאי מרשים, נגד כל הסיכויים. בהמשך הפרות אש מצריות מתכנסים במחפורות עם טנקים, מגיבים בירי מא"גים ו- 0.5 לעבר האויב. חיילי הפלוגה זוכים למקלחת ומקבלים מדיום חדשים המחליפים את אלה שלבשו מראשית המלחמה
- 25.10 30.11	אפריקה	הפלוגה	בט"ש: סורים, אבטחת עבודות הנדסיות ועוד	ירי ספורדי של המצרים הנענה בדרך-כלל בתגובה מינורית של כוחותינו	
- 25.10 27.11	"ארזל" - "וודאות"	כוח צארום	הצטרפות לפלוגה	מרבית חיילי הכוח שהיו מפוזרים במקומות שונים בסיני ובאפריקה (בחט' 460) מתקבצים חזרה לפלוגה	
27.11	"ארזל" - "וודאות"	הפלוגה	סיום קורס מ"כים	מסדר סיום במסגרת חט' 421. את המסדר סוקר מפקד האוגדה האלוף שרון יחד עם המח"ט	
אחרי 27.11	"ארזל" - "וודאות"	צב'	"מילוט" צוות צב'	כוח משימה בפיקוד הסמ"פ ממלט את צוות צב' מגדוד 79/196 ומשיבו בשלום לפלוגה	הנגמ"ש נשאר בגדוד 79/136

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע (ים)	הערות
1.12	תעלה	הפלוגה	חוצים מזרחה חזרה לסיני, לכיוון רפידיים		הנגמ"שים נשארים באפריקה לשימושם של כוחות המילואים. את ההכשרה מבצעים המ"כים הטריים מהפלוגה
מחצית דצמבר - סוף דצמבר	רפידיים ליד מחנה "עז 77"	הפלוגה	פיזור הפלוגה	המ"פ, סרן אריק שקד מתמנה לסמג"ד 100 והסמ"פ, סגן יוסי שוחט מקבל את הפיקוד	קורס המ"כים הראשון של אחרי המלחמה מתקיים בסיני ת"פ גדוד 100. מפקד הקורס: סרן יוסי שוחט. סמ"פ סגן קובי כספי. חלק מהמדריכים - בוגרי הקורס

1.12.73, אחרי סיום הקורס, חזרה הפלוגה לסיני והתמקמה קרוב מאד למקום בו החלה מבחינתה המלחמה. תוך ימים ספורים החל תהליך הפיזור של המ"כים הצעירים מי לקורס קצינים ומי לתפקידו החדש

מעבירים את האחריות לגזרה לפלוגת מילואים. הדרכה על הנגמ"שים. בתמונה: רב"ט איתן רייכמן (כורע), לבוש בסוודר לא תיקני) מעביר את ההדרכה בסיוע רב"ט יורם רוטנברג העומד משמאלו

1.12.73 עוזבים את אפריקה באוטובוסים. רב"ט איתן רייכמן עם הקיטבג ובלמ"ז על גג האוטובוס. מביט אל המצלמה רמי פלג (עם המשקפיים)

על ה"פקלאות" המ"פ סרן אריק שקד ומ"מ 2 סג"ם דני מירון

מתארגנים בבסיס מאולתר
ליד רפידיים בסמוך לגדרות
מחנה "עז 77"

מטבח מסודר עוד אין
ועדיין אוכלים מ"חמישיות".
בתמונה מימין לשמאל:
רב"ט צביקה יונגר, רב"ט
מרדכי איצקוביץ, רב"ט איתן
רייכמן, רב"ט אבי לנדאו
ובלמ"ז

חוזרים להראות שריונאים. רב"ט איתן
רייכמן וחבר

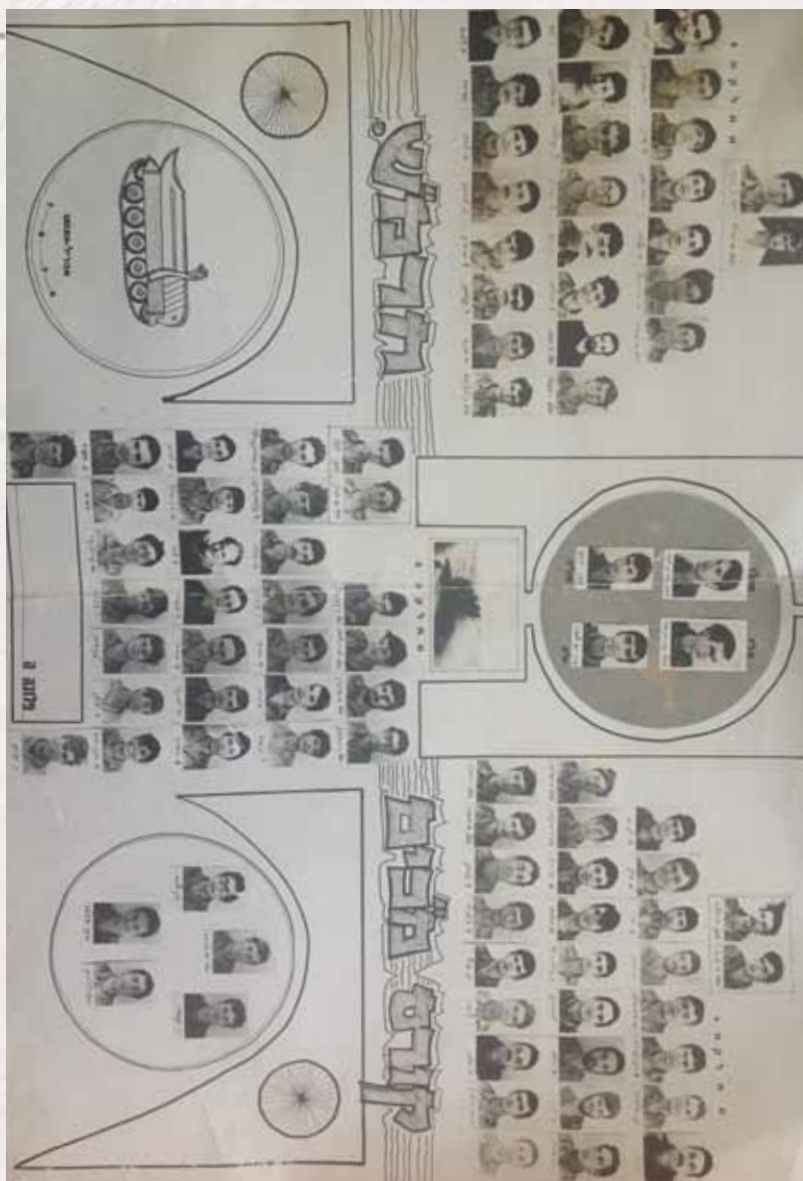

המ"פ החדש, סרן יוסי שוחט (במרכז) עם המ"כים הצעירים. מימין לשמאל יושבים/ כורעים: רב"ט מוטי אזולאי (נתאי) רב"ט יוסי גרינפלד, רב"ט יורם רוטנברג ורב"ט איתן קופרברג, מאיר פויראיזון (שחר). יושב לפנים, בלמ"ז ורב"ט יגאל רנגרט. מעליו רוכן יעקב גוטגולד (גילמור).

עומדים מימין לשמאל רב"ט שלמה פרצקי (רוכן קדימה), רב"ט תמיר חי, רב"ט אריה עמית. מאחורי אריה ותמיר (עושה "קרניים") בלמ"ז. מאחורי המ"פ מימין בלמ"ז ומשמאל סגן דני מירון. לשמאלו בלמ"ז, רב"ט רוני רוזנר (רז), בלמ"ז ורב"ט ראובן ראובני

מימין לשמאל: רב"ט רמי גיגוז'ינסקי (גיגו), רב"ט אריק נתנזון, רב"ט ארנון בן שלמה ורב"ט יאיר ליאפולד מצולמים במחנה המאולתר ליד רפידיים, זמן קצר לאחר עזיבת אפריקה

חניכי "מקנס" לא זכו ל"תמונת מחזור" משלהם. אולם, חלק מסגל "מקנס" ומספר בוגרי הקורס זכו להדריך את קורס המי"כים הראשון שהתקיים ליד רפידיים לאחר המלחמה

“כוח צארום” - לוחמי “מקנס” עם גדוד 100

פרולוג

“כח צארום” לא פעל ככוח בפני עצמו. הייתה זו קבוצה של חניכי קורס מ”כים שאיתרע מזלה להישאר יחד במחנה שיבטה, תחת פיקודו של המד”ר, סמל שלום צארום, שעה שפלוגת הקורס ירדה לסיני בבוקר יום המלחמה. הם נשארו מפוצלים ולא היו כוח אורגני בשום שלב של המלחמה.

לאחר המתנה מורטת עצבים בשיבטה, שובצו חיילי הקבוצה הזו בגדוד 100 שהוקם תחת פיקודו של סא”ל אהוד ברוג (ברק) בג’וליס, במהלך המלחמה, ואתו ירדו לסיני.

חיילי הפלוגה חולקו בין הנגמ”שים השונים, על מנת להוות גרעין ידע בכל הקשור להפעלת הנגמ”שים, שכן רוב החיילים האחרים היו אנשי חי”ר וחרמ”ש במילואים, אשר לא הכירו את הכלים.

הגדוד הגיע לסיני כשבוע לאחר פרוץ הקרבות. טבילת האש של כל אחד מהחיילים הייתה אחרת והתרחשה במועד שונה. יחד עם זאת ניתן לומר כי תחילת לחימתה הייתה באזור המכונה “החווה הסינית” שעה שנתבקשו לחלץ את כוחות הצנחנים שנפגעו שם. מכאן ואילך לכל אחד זיכרונות, סיפורים וחוויות משלו¹⁷².

מאחר שהחיילים פעלו בנפרד מהפלוגה וחברו אליה רק לאחר הפסקת האש, יתוארו קורותיהם בפרק זה המוקדש להם.

6.10 - 10.10 - “על קוצים”

כשפלוגת “מקנס” עזבה את שיבטה ב- 6.10 בבוקר כשפניה לסיני, נותרו מאחור 13 חיילים בפיקוד המד”ר סמל שלום צארום.

הדרישה להשאר החיילים באה ממחלקת ה"מבצעים" של בית הספר לשריון, שבסיס שיבטה היה תחת אחריותו. הם הורו למפקדת הפלוגה להשאיר מאחור שמירה עד שהכוחות יחזרו מסיני. ההערכה הייתה שזה יימשך כמה ימים, לא יותר.

מחנה שיבטה נינטש, למעט השומרים וכמה חיילי מפקדה שנותרו גם הם מאחור לצורכי תחזוקה.

שלום, ששימש כמד"ר של הפלוגה, יצא הביתה יום קודם ובשבת לפנות בוקר הגיע בחזרה לשיבטה. מאחר שלא שימש כמפקד ישיר על חיילים בקורס, היה זה אך טבעי שהוא זה שיישאר כמפקד הכוח.

שלום מספר שלא ניתנו לו פקודות מיוחדות ונאמר לו שהוא ת"פ המפקד התורן של בית הספר לשריון שבג'וליס, אלא שגם זה לא בדיוק ידע להגיד לו מה עליו לעשות. הוא הבין שכרגע הוא מפקד הבסיס, אירגן רשימת שמירה ונערך להמשך הצום. מה שהטריד אותו באותה עת הייתה העובדה שנאלץ לקטוע את חופשתו...

בשבת בצהרים, "רבצו" רוב החיילים על מיטותיהם ב"פוזת של צמים" כפי שהגדיר זאת שלום, כשלתע שמעו רעש מטוסים. מטוסים ביום הכיפורים אינם דבר שבשגרה אבל למרות זאת החיילים התקשו להאמין שמהו רציני מתרחש.

זמן קצר לאחר מכן נודע להם שפרצה מלחמה ושהם "מחוץ למשחק". התסכול היה עצום. שלום מספר: "הסתובבנו כמו אריות בכלוב. התחושה המחורבנת שהייתה בהתחלה, הפכה נוראית יותר ויותר. איך יכול להיות שהחברה שלנו נלחמים ואנחנו תקועים בחור הזה?! ככל שחלף הזמן והגיעו עוד ידיעות, הפכה הסיטואציה מתוחה וכמעט "נפיצה". ניהלתי מרתון שיחות עם מפקדים בג'וליס שהורו לי לא להפקיר את המחנה. "אתם השתגעתם? כל השירות שלנו אימנו אותנו ללחימה, נראה לכם הגיוני שעכשיו נשמור על החור הזה? תביאו ג'ובניקים שיעשו את העבודה הזו....". הרגשתי שאני לא בראש שלהם, שמה שקורה שם זה בלגן אחד שלם ואני רק מפריע. הם צעקו עלי ואיימו שאם אפעל בניגוד

לפקודות שלהם הם יגמרו איתי חשבון.... הורו לי לאבטח את המחנה ולאפשר לכוחות שעוברים דרכנו, להתחמש בבונקר”.

ארל'ה רוטשטיין מתאר את תחושותיו: “בשעות הצהריים - אחה”צ של שבת ה- 6 באוקטובר נהרו לשיבטה מאות מילואימניקים שפרצו את מנעולי המחסנים על מנת להצטייד ואנחנו חששנו שיזרקו אותנו מהקורס כי לא שמרנו היטב... אני חושב שלא קלטנו את משמעותה של המלחמה. פחד לא חשנו והתסכול רק גבר מכך שאנחנו לא עם הפלוגה. “הלא אתכם” הזה מלווה אותי עד היום”. דב קריג מוסיף: “נשארנו כמה ימים בשיבטה ואני זוכר שהתרגזנו שכל החבר'ה ירדו לסיני ורק אנחנו נשארנו”.

חלק מהחיילים אף חשבו לנקוט בצעד קיצוני- לקחת שני נגמ”שים שהיו בשיבטה ולהצטרף לפלוגה בסיני. מספר יהודה חדד: “כשראינו בבסיס שהמלחמה מתארכת נטלנו, כמה לוחמים, נגמ”ש מהמחסנים, זיודנו אותו מאלף ועד תו והחלטנו להתחבר לחטיבה בחזית תעלת סואץ. הסתבר שהמבצע אינו אפשרי”¹⁷³.

רמי לנגר זוכר שעם פרוץ המלחמה הם הגישו סיוע לכוחות שעברו דרך הבסיס להתחמש ממה שנמצא בבונקרים. בשלב מסוים פגשו את מח”ט 421 שחטיבתו עצרה במקום להצטיידות, והוא וחבר נוסף ביקשו להצטרף. “הוא כמובן בירך על כך אלא ששלוש צארום סירב”.

בינתיים, בג'וליס, הצטברו חבר'ה שחלקם הגדול הגיע מחו”ל ומתנדבים שנקבצו ממקומות שונים והוחלט להקים כוח גדודי תחת פיקודו של סא”ל אהוד ברוג (ברק) שחזר מלמודים בארה”ב יום לאחר שהמלחמה פרצה. לכוח הצטרפה קבוצה של יוצאי סיירת מטכ”ל שהגיעו בעקבותיו.

“רציתם לצאת למלחמה?”

ב- 10.10 או יום מאוחר יותר קיבל שלום צארום פקודה לנטוש את שיבטה ולעלות לבית הספר לשריון עם כל כלי הרכב והתחמושת.

שיירה של כעשרים כלי רכב ובהם שני נגמ"שים, נ"נ (קומנדקרים), אמבולנסים וכלים נוספים נעה בנסיעה איטית לכיוון ג'וליס. המחשבה שחלפה בראשם הייתה שגם מלחמה זו, כמלחמת ששת-הימים תהיה קצרה והם לא רצו שהמלחמה תגמר בלעדיהם.

את הנגמ"שים זיודו עם כל מה שמצאו מתאים ובעיקר מלאו אותם בתחמושת "זה היה כמו לנוע על בונקר נייד" נזכר שלום.

רמי לנגר מתאר את הנסיעה לבית הספר לשריון כמורטת עצבים. בדרך, הוא מספר, הייתה לנו תאונה עם אזרח שנהג בפיג'ו חדשה. הלב ממש נחמץ לנוכח הנזק שנגרם לרכבו. "אילו זה היה קורה היום" אומר ירום, "היה מתפתח מזה סיפור. אבל מאחר והינו בעיצומה של מלחמה, ואנו חיילים, אף אחד לא התייחס ברצינות לנזקים שנגרמו לרכבים. ויתרו לנו".

מהנסיעה צפונה משיבטה לג'וליס זוכר ירום אריאלי: "נסענו על שרשראות וכל הזמן נאלצנו לעצור ולמלא שמן. אופיר היה נהג הנגמ"ש".

שלום מספר שבהגיעם לג'וליס הייתה שם מהומת אלוהים. הוא והחניכים דאגו שהנגמ"שים שהביאו עימם לא "ייעלמו" בתוהו ובוהו ששרר במקום. הוא יצר קשר עם אחד הקצינים עמו שוחח כמה ימים קודם בטלפון. הנ"ל אמר לו משהו בנוסח: "רציתם לצאת למלחמה? אז אתם חוברים לגדוד שמארגן אהוד ברק, על בסיס מילואימניקים של סיירת מטכ"ל. חלקם הגיעו זה עתה בטיסות מחו"ל וצריך לסייע להם בבניין הכוח".

בג'וליס נבנה גדוד שכלל שתי פלוגות של טנקי מגח ופלוגת חרמ"ש¹⁷⁴ והחבר'ה נרתמו למשימה לחפש נגמ"שים בסדנא הסמוכה מאחר ובבית הספר לשריון כבר לא נותרו כלים.

שלום צארום והלוחמים שאתו חולקו בין נגמ"שי פלוגת החרמ"ש שהוקמה וכן שובצו בכוחות אחרים של הגדוד: נגמ"שי פינוי ונגמ"שים טכניים. המטרה, כך זוכר ארל'ה רוטשטיין, הייתה להכיר למילואימניקים את נושא הנגמ"ש. גם דרור שור זוכר שנשלח לארגן נגמ"שים מבסיסים סמוכים ושפיצלו אותם בין הנגמ"שים של המילואימניקים כיוון שהם לא הכירו את

הכלים. הוא עצמו צוות לנגמ"ש של מ"מ בשם יגאל, שבהמשך הפך לסמ"פ. יצוין כי למפקדי ולוחמי הנגמ"שים, כולל לחלק מהם שהגיע מהחרמ"ש לא היה ידע או ניסיון בפיקוד ולחימה מעל נגמ"שים. הם הגיעו מעידן הזחל"דים. דרור שור מספר על חשיבות הצטרפותם לגדוד המאולתר שהוקם: "...גדוד 100 אליו חברנו עם הנגמ"שים שהבאנו מהימ"ח בג'וליס. גדוד מילואים בפיקוד אהוד ברק... כול השאר אנשי מילואים שלא הבינו הרבה בנגמ"שים ואנחנו הסדירים ישבנו על ה- 0.5 וניהלנו את הקשר עם המ"פ והמג"ד".

מ"פ החרמ"ש של הגדוד היה סגן ניצן עצמון. אופיר בית-אריה ויהודה חדד מהפלוגה צוותו עימו בנגמ"ש. אופיר שימש כנהג הנגמ"ש ויהודה, למרות שהיה עדיין חניך, מונה למפקד תא הלחימה.

גם רמי לנגר מונה למפקד תא הלחימה בנגמ"ש של קצין המילואים סגן ישראל פרטוש (סלע). איתו בצוות היה לוחם נוסף מהפלוגה - יעקב מרזין. סגן פרטוש היה קצין סיור ותפקידו האחרון בסדיר היה סמ"פ של פלוגת סיור בחטיבת שריון. הנגמ"ש שלו הוקצה להיות אחד מנגמ"שי הפינוי של הגדוד.

בנגמ"ש פינוי נוסף נהג ירום אריאלי. על הנגמ"ש שלו פיקד סגן יאיר שילה, קצין חרמ"ש במילואים וצוותו אליו הרופא הגדודי ושני חובשים.

על בניית כוח הנגמ"שים בגדוד מספר סגן (מיל) יאיר שילה¹⁷⁵: "...חזרנו עם בוקר יום א' למחנה ג'וליס מקום בו התארגנו כוחות. במהלך היום אספתי נגמ"שים מחניית מרכז אימון נהיגה, נט"ר. נהגי נגמ"ש הגיעו במפתיע מלוחמי קורס מ"כים חרמ"ש בשיבטה. עשרה לוחמים צעירים, עדיין לא מלאו להם 19. ביניהם חבר ילדות, רוני ויסהוף, שהמיר משמרת שמירה שקטה בעורף הבטוח ביציאה לקרב בו ייפול חלל. מובילי הטנקים העתיקים מדגם דיימונד-טי ידעו כבר קרבות במלחמת העולם השנייה. מחצר הסדנה הגייסית שידכתי אותם לנגמ"שים. כעת חסרו רק לוחמים. במהרה, עד ערוב יום, הצוותים אוישו בלוחמים ששבו מלימודים באיטליה, סטודנטים לרפואה וסטודנט לארכיטקטורה. אספתי גם

צלפי ביי"ס לחי"ר על ציודם הייחודי וחובשים מגדוד חובשים ארצי שהגיעו מציוידים. חברתי לרופא ד"ר עודד בן דרור, דינמי וכריזמטי. במהלך היום במקביל אלי עבד ללא לאות ישראל פרטוש, קצין שהכרתי מחוויות השירות הסדיר. ישראל היה חלק מפלוגת חרמ"ש אורגנית שהתגייסה לקרב. ישראל היה עדיין בעיצומו של ירח הדבש. לפני שבוע נישא לרוחה והשאיר מאחור בבית אחים צעירים בהם טיפל כאב. הלילה שחלף הביא עוד ועוד לוחמים - חיילים שעלו משדה הקרב להתארגנות מחדש סיפרו על הצורך הדחוף בכוחות מאורגנים רעננים. לבסיס הגיעו גיפים של ה"סיירת" - סיירת מטכ"ל, בראשם סא"ל אהוד ברוג-ברק. אהוד תפס פיקוד כמפקד כוח משוריין 100. הכוח בתקן גדוד חסר, צמד פלוגות טנקים ופלוגת חרמ"ש. הצורך בכוח נגמ"שים שישימש חילוץ ופינוי פצועים משדה הקרב עלה מתחקירי האירועים בסיני. יצרנו מחלקת תאג"ד. נדבקתי לישראל פרטוש-סלע, אנחנו יחד ועוד נגמ"ש נשמש מחלקת החילוץ, נעבוד צמוד למג"ד ברק, בנפרד מפלוגת החרמ"ש. נוצר לחץ חיובי היו יותר מתנדבים למשימה ממקומות לאייש בנגמ"שים. בחרנו את המקצוענים. גם על הזכות לפקד נאלצנו להתמודד מול חברים שהביא ברק מקרב לוחמי סיירת מטכ"ל בהם סא"ל ישי יזהר שנפל בקרב. יצרתי צוות מגובש: נהג ירום אריאלי, ד"ר בן דרור, חובש בנצי סבג, חובש אלי קמינקובסקי, צמד צלפים מבה"ד 3 וחובש לוחם- יורם פרי. יצאנו לדרך למרות מחסור בתחמושת ואוכל. הנתיבים דרומה חסומים בשיירות, בדרך אנו מלקטים ציוד ואוכל, בצומת שדרות - ניר-עם קיבלנו ארגז עגבניות ולחם. היה זה המזון שנאלצנו להסתפק בו לימים הקרובים".

דרור שור נזכר שלפני היציאה לדרך מג'וליס לסיני, הגיעה חברתו של אופיר על מנת להיפרד ממנו. דרור פגש אותה, ולשאלתה, אם הוא מכיר את אופיר, הוא היפנה אותה אליו. היא עלתה לנגמ"ש ונפרדה ממנו בחיבוקים. גם חברתו של צארום, רעייתו היום, הגיעה להיפרד אבל לא מצאה אותו.

ב- 12.10 החל הגדוד המאולתר שקיבל את המספר 100 בנסיעה לסיני על-מנת לחבור לחטיבה 460, חטיבת בית הספר לשריון, בפיקוד אל"ם גבי עמיר. החטיבה הייתה ת"פ אוגדה 162, אוגדת האלוף אברהם אדן ("ברן").

גדוד 100, שכלל את פלוגת החרמ"ש ה', "הולדין", יצא לדרך.

הנסיעה הייתה ארוכה ומורטת עצבים. הלוחמים באוטובוסים והכלים על מובילים שנוסעים לפנייהם. ככל שהתקרבו לחזית, התרבו פקקי התנועה. אלפיקלירכב עמדו על הצירים ובשוליהם. אלה האטו ואף עצרו את התנועה. בהתקרבתם לקו התחילו לראות גם את מראות המלחמה המוכרים, כלי רכב וציוד פגוע מוטל על הכביש ובשוליו. מספר פעמים נאלצנו לרדת מהאוטובוסים ולהתפזר בשטח בגלל התרעה על תקיפת מטוסים שלפחות במקרה אחד אכן אירעה. המסע היה מתיש ומתסכל.

יאיר שילה מתאר: "נסענו באוטובוס צמוד למובילים, מוכנים לכל תרחיש. בסופו של יום מפרך פרקנו והתארגנו באזור רפידים. אספנו אמצעי לחימה וציוד, שאריות מזון מכל הבא ליד".

13.10 - 16.10 נערכים לצליחה

בשבת ה- 13.10, אחרי הצהריים, שבוע מפרוץ המלחמה, התייצב גדוד 100 בגזרת חטיבה 460 והתקבל בשמחה. הגדוד הרענן שכלל 23 טנקים בשתי פלוגות ופלוגת חרמ"ש על-גבי עשרה נגמ"שים¹⁷⁶ הצטרף לחטיבה 460 שכבר עברה קרבות קשים ואיבדה לוחמים וכלים רבים.

כבר באותו ערב קיבלה החטיבה פקודת התראה לצליחה.

למחרת, 14.10, נערך הקרב הגדול שהיווה את המפנה במלחמה. המצרים ניסו לקדם טנקים ונבלמו תוך שכוחות צה"ל, לאורך כל הגזרה, מסבים להם אבדות קשות.

חטיבה 460 קיבלה פקודה לנוע דרומה במהירות כשגדוד 100 מוביל אחרי

כוח הסיור. הכוח עצר כ- 13 ק"מ דרומית לטסה כשהתברר שההתקפה המצרית נשברה¹⁷⁷. שלום צארום מתאר את הנסיעה לקראת מגע אפשרי, את חניון הלילה ואת תחושותיו: "אני זוכר את הנסיעה דרומה בשיירה חטיבתית ארוכה עד דרומית לטסה. האדרנלין התחיל לבעבע והשמעות אמרו שאנחנו לקראת כניסה למגע. אבל גם זה התמהמה, ובין לבין אני זוכר, שראינו חיילים וקצינים שחוו כבר את הקרב והקנאה אכלה אותי למרות שמרביתם נראו די מותשים ושפופים. חניון הלילה ההוא היה מתוח כי הגיע מידע על אפשרות של התקפת כוחות קומנדו מצריים שמסתובבים בשטח. הפעם שמירת הלילה נראתה אמתית. השומרים פקחו שבע עיניים, אך לפנות בוקר כבר הייתה המולה בחניון כאשר משאיות דלק ותחמושת עברו בין הכלים לתדלק ולתחמש. לילה מתוח עבר על כוחותינו, אבל עדיין כלום..."

את הימים הראשונים בסיני מתאר יאיר שילה: "ימי המערכה סביבנו הכניסו אותי לערנות וביטחון בסוף טוב. הפגזות צמודות הוכיחו כי אנחנו מתוצפתים היטב ע"י האויב. צבר הכוחות התעצם. הצלחת לחמש את הנגמ"ש בשלל מקלעי מאג מסוגים שונים. תחמושת ורימונים מלוא הפק"ל. בצריח התקנתי מקלע שפורק מנ"נ נטוש, בעבר שימש מאג דגן בעל כת עץ קטנה. באגפי הצד הותקנו מקלעי מאג בהתקנים מאולתרים. טילי נ"ט קרגו, ושלל רימוני יד. כל יום יצאנו אל רכסי הדיונות הצופים מערבה לתעלה במטרה לאתר קת"קים מחופרים וחוליות משגרי טילי נ"ט מצריים, שבנו בשלום. חלף שבוע ארוך ומייגע נטול אספקת מזון סדירה. שיירות ציוד הנדסה ימית מילאו את הצייר המקביל לתעלה, ריח של פעולה יזומה קרובה נישא באוויר. "תמסחים" ודוברות נעו לכיוון ציר טסה מערבה. הטנקים התארגנו לדחיפת גשר הגלילים. מלמעלה באוויר תקיפות בלתי פוסקות של סקייהוקים ששבו מזרחה בגובה נמוך מאד. לא תמיד בהרכב מלא. המורל בצוות הנגמ"ש שלנו גבוה מאד. עודד הד"ר אוהב שירה וביחוד

את חווה אלברשטיין, ממלא בקולו את הקשר פנים.
בנצי ואלו מכינים את ציוד הרפואה. ירום ואני בודקים את תקינות
הזלדה M-113 שלנו צ- 750339 שהתחממה בנסיעה המהירה מרפידים
לטסה. הכול נראה תקין. הלוחמים חלקם מדריכים מבי"ס לצלפים
מכינים את המאגים והרימונים בהישג יד. על הציר ולצדו חונים טנקים
פגועים בשלבי שיקום. אנו מסיירים על רכס הדיונות מוודאים שלא
יהיו חשופים למתקפות קומנדו מצרי, צוותים שלהם שרצו בשטח
מצוידים בטילי נ"ט ומקלעים קלים. ניסינו בהצלחה חלקית לאתר
ולחסל את התצפיתנים והקת"קים שלהם שמטווחים אותנו בדיוקנות".

ב- 15.10 השלימה החטיבה את הכנותיה לצליחה. בערב דיבר מפקד
האוגדה בפני החיילים. שלום נזכר בשיחה: "אני זוכר שהוא השאיר עלי
רושם עז. הוא סיפר לנו על הסיוט החדש של הטנקיסטים, חוליות הנ"ט
(סאגר או שמל) וכיצד צריך להגיב בכדי להתחמק מפגיעתם. הוא כבר
איבד חלק גדול מכוחותיו ואנו הגענו בכדי לתגבר ולרענן כוחות שהיו
כבר מותשים. אחריו הופיעה יפה ירקוני והעלתה את המורל. לאחר מכן
ניתנה פקודה לעלות על הכלים והתחלנו לנוע מערבה".

יאיר שילה מתאר: "ביום 15.10 עלינו לעמדות תצפית מדרום לציר
"טרטור" מטר של פגזי מרגמה, בקוטר קטן כנראה, ליווה את תנועתנו.
מניסיוני הארוך בסיני מאז ימי מלחמת ההתשה 1969-1970 ידעתי כי פגז
מרגמה "נשתל" בחולות ולא גורם נזק. סקייחוק שחזר מזרחה מתקיפה
חלף בגובה האנטנות ומילא אותנו באבק סמיך. בגיפ שחלף לצדנו
זיהיתי את משה דיין בדרכו מערבה, לאן?! התברר שמצאו את התפר
בין הארמיות השנייה לשלישית המצריות. כעת כבר היה לי ברור כי
יפול דבר ובזמן הקרוב נצא למתקפה. במערב נשמעו הדי קרב נשק קל.
השמועות דיברו על חטיבה 35 מילואים מצוידים בסירות גומי וזחל"מים
שנתקלה באויב. נערכנו על שיפולי הדיונות לקבל את השבים משדה
הקרב ולטפל בנפגעים".

ב- 16.10 לפנות בוקר נכנסה החטיבה לקרב, כחלק מהכוחות שניסו

עוד מהערב הקודם, "לנקות" את השטח שמצפון לציר "טרטור". בשטח התנהלו קרבות קשים וחטיבה 14 עם כוחות נוספים שצורפו אליה הקיזה דם רב. במקור הייתה חטיבה 460 מתוכננת לצלוח עם שחר אבל ההסתבכות בהבקעה על הצירים שיבשה את התוכניות והחטיבה השתתפה בקרב מול הכוחות המצריים שניסו לנתק את "ראש הגשר". בשלב זה גדוד 100 טרם הוטל למערכה¹⁷⁸. שלום צארום מספר: "התנועה מערבה עם שחר, התנהלה בכבדות. השמועה הייתה שאנחנו לקראת צליחה. אבל בשלב מסוים התפרסו הטנקים לעמדות ירי וניהלו קרבות אש מול כוחות שלא ראינו. אנחנו נתבקשנו לאבטח אותם מפני חוליות סאגרים שהסתובבו בשטח. בדיעבד מסתבר שהייתה זו כנראה הארמיה השלישית שכוחותיה ניסו לפגוע בכוחות שנעו מערבה על ציר "עכביש" לעבר אתר הצליחה. אני זוכר אותנו מנסים להשתלב בקרב, מחפשים מטרות ולא מצליחים. מדי פעם כוון ירי מקלעים שלנו למטרות לא ברורות בהתאם לבקשה שהגיעה בקשר".

באותו לילה שבין ה- 16.10 - 17.10 עבר צוות הנגמ"ש של פרטוש חוויה אחרת. מספר רמי לנגר: "בלילה שלפני הכניסה לחווה הסינית שלחו אותנו לחלץ בעזרת הנגמ"שים מכליות סולר שהיו אמורות להגיע לתדלוק הטנקים, אבל נתקעו על הצירים הפקוקים". ככל הנראה טעה המפקד בניווט והם מצאו עצמם סמוך לקו המים ששרץ חיילים מצריים. זה היה רק עניין של זמן עד שהמצרים יבחינו בהם ויתחילו לירות. מישהו עצר את הנגמ"ש והנחה אותם לחזור מיד חזרה לפני שייפגעו. בדרך חזרה נתקלו בגדוד 890 שבמזל גדול לא ירו עליהם כיוון שהגיעו מהצד ה"לא נכון". "כשהגענו חזרה לצומת, אחד הקצינים מהחפ"ק של אריק שרון עצר אותנו" ממשיך רמי "הם חששו שהמצרים מזיזים כוחות ורצה לוודא שזה כוח שלנו". סגירת המעגל לאירוע זה הייתה שנים אחר-כך. מספר רמי: "לפני מספר שנים סיפרתי על אירוע זה לחברי אל"ם (מיל) אבנר חרמוני והוא החוויר. הוא ספר לי שהיה בחפ"ק של חטיבה 35 יחד עם סא"ל אמנון ליפקין

(שחק) וזכר את האירוע כתעלומה שלא נפתרה ושהטרידה אותו. הוא הלך באותו יום לספר את הסיפור לאמנון“.

יאיר שילה מוסיף את חלקו: "ה- 16.10.73 התחיל בבוקר צח ונמשך בשקט יחסי. יום רגוע חלף במשימות תצפית שגרתיות. בערב נכנסנו לחניון חטיבתי ענק. במרחק, על אחד הטנקים שרה יפה ירקוני ואיזה גנרל דיבר. אנו שימשנו שומרי האגף המערבי ולא שמענו דבר מהאירוע. גדוד צנחנים 890 יצא מערבה בפריסה רחבה. הם נעלמו אל תוך החשיכה. לא נקפו שעות ושאון קרב עלה מכיוון ה"חווה הסינית". היה זה קרב נשק קל ומקלעים. גדוד 890 החל לשחרר כוחות לאחור. הנתרים נלחמו על חייהם בלילה חשוך ובצידום המוגבל. להזכירכם- הצוות שלי משובץ בכוח 100 בפקוד אהוד ברק. קיבלנו פקודה להיות מוכנים לתנועה מידית במשימת חילוץ. 03:00 כולם ערים, החניון קם לתחייה, מאות מנועים מתחממים. ריח העשן והשמן, שאון חריקת השרשראות ונהם מנועים, מי שלא שמע יציאה מלאה מחניון באישון לילה ללא אורות, לא חווה תחושת מתח משתחרר אלי קרב. לא הייתה שמחה בקרב הצוות אך חשיבות המשימה ויעוד החילוץ והצלה יצרו תחושת שליחות מלאה אחריות. על הרכס קלטנו כוחות חוזרים מזרחה מקו המגע. פצועים עייפים מאוכזבים. לא הייתה זו חוויה מרנינה בלשון המעטה לראות צנחנים צעירים ללא צידום בדרכם מזרחה“.

17.10 - החילוץ ההירואי של גדוד 890 מ"החווה הסינית"

בליל ה- 16.10 - 17.10 חלה ההסתבכות הקשה של גדוד 890 מחטיבת הצנחנים מצפון ל"טרטור 42" (קרב "החווה הסינית" של גדוד 890). ב- 17.10, בשעה 05:00 לערך, הוטל גדוד 100 למערכה ונשלח לסייע לצנחנים. בשעת בוקר מוקדמת זו הפיקוד עדיין לא הבין את תמונת המצב ואת חוסר התוחלת בהשארותו של גדוד 890 בשטח. גדוד 100 היה עדיין

אמור לסייע לצנחנים לכבוש את היעד ולפנות את הנפגעים אולם כמעט מיד עם הגעתו התברר שרוב לוחמי הצנחנים נפגעו ועם זאת רק סמוך לצהריים התקבל מהפיקוד האישור להוציאם¹⁷⁹. גדוד 100 מצא עצמו עוסק בחילוץ הצנחנים ותוך זמן קצר גם בחילוץ כוחותיו הוא שנפגעו בניסיונות החילוץ.

פלוגת החרמ"ש נשלחה למשימת הפינוי. הצנחנים היו מרותקים לקרקע בטווחים קצרים מאד מהמצרים, תשושים מהלילה הקשה ודלים מאד בתחמושת.

זמן קצר לאחר שהחל מבצע הפינוי נפצע מ"פ החרמ"ש מאש נק"ל צפופה שנורתה מטווח קצר ועוד שלושה לוחמים נפגעו. המ"פ הפצוע הוחלף על-ידי סגנו, סגן גדעון (גידי) דבורצקי (ז"ל) שעבר לנגמ"ש המ"פ. פעולת הפינוי נמשכה כשהגדוד מאבד תוך פחות מחמש דקות שני נגמ"שים וחמישה טנקים.

על הארוע מספר יהודה חדד: "אני יחד עם אופיר בית אריה ז"ל היינו בנגמ"ש המ"פ. בהסתערות שהייתה לפנות בוקר נפגע קשה המ"פ ונהרג קצין (שהיה מפקד בית הספר לקליעה) שהצטרף אלינו. בנגמ"ש היו גם החובש והקשר הפלוגתיים. באותה הסתערות נפצעתי פציעה ראשונה (לא קשה). את המ"פ פינו ואותי החזירו לפלוגה לאחר טיפול רפואי. הסמ"פ גדעון דבורצקי ז"ל עבר לנגמ"ש שלנו ותיפקד כמ"פ".

על קרב החילוץ מוסיף שלום צארום: "עם שחר הסתער הגדוד קדימה לחילוץ וסיוע לכוח הצנחנים ב"חווה הסינית", סופג אבדות ומנסה לזהות מי שלנו ומי שלהם. הזיהוי היה קשה והמתח היה עצום. רבים נפגעו בקרבות מטווח אפס מול חיילי חי"ר מצריים ששרצו בתעלות, ובכלל זה מ"פ פלוגת החרמ"ש. בשלב זה כנראה נפגע הנגמ"ש בו היה רוני ויסהוף והוא נהרג".

חילוץ הירואיים מהתופת

על נגמ"ש הפינני אותו נהג ירום אריאלי ומשימותיו באותו בוקר מספרים ירום ומפקד הכלי, סגן (מיל) יאיר שילה.

נגמ"ש רופא-פינני שילה. הצוות הרפואי ליד הנגמ"ש. איתם, עומד באמצע, ירום אריאלי לוחם הפלוגה ששימש כלוחם ונהג הנגמ"ש. זמן קצר לאחר מכן נפל כל הצוות הרפואי בזמן שטיפל בפצועים ב"חווה הסינית".

יאיר מספר מה עבר עליהם מרגע שנכנסו לשטח במשימת החילוץ:
"דופן שמאל של הנגמ"ש מדווחת על תנועת חיילים רגליים. הם לא יורים עלינו ואנו נוצרים אש, למזלם. דיווחתי בקשר על המגע, קיבלתי תשובה מהירה: "הם שלנו אסוף אותם ושגר לאחור". היו אלו חמשה חיילים צעירי גודל 890 שצעדו המומים מזרחה. העמסתי אותם וחזרנו לאזור החניון. תוך נסיעה הם סיפרו על הקרב הלילי והכמות הרבה של פצועים בשטח... ד"ר עודד בן דרור ששמע את סיפורי החיילים אודות ריכוז הפצועים מקרב הלילה ב"גבעת הפצועים", תכנן את פריסת התאג"ד: החובשים יפרסו את ציוד התאג"ד ויתחילו בטיפול מציל חיים, הנגמ"ש יפנה את הפצועים קשה לצומת "עכביש" בסבבים". יאיר מוסיף ומספר: "הגענו לתעלה רדודה, כנראה התעלה הראשונה משלוש בחווה הסינית. לפנינו מתרומם חיל מצרי. "ירום תמשיך ישר על!!"

פקדתי והוא כבר דרוס מתחתינו. אני עובר לירי ב"עוזי" שמונח על הסיפון לצדי על כמה חיילים מצרים חמושים בקלאצ'ים וב-RPG. הנגמ"ש ירד לתעלה ופנינו צפונה. דופן אחורית יורה לכיוון ממנו צץ מצרי אחר. מימין בשולי התעלה אני מזהה מספר פצועים משלנו אחד מהם קצין פצוע במצחו אך מתפקד. "צ'ינו" כמדומני. אספתי אותם לנגמ"ש.

מעדויות קצין הצנחנים עמי לרמן: "נכנסו שתי זלדות אחת קרובה לאזור שלי תוך כדי עלייה לזלדה נפלה פצצת מרגמה וכולם עפו מההדף. קמנו חזרה ומישהו עזר לי להיכנס לזלדה שיצאה בנסיעה לציר". הנגמ"ש מתחיל בתנועה לנקודת איסוף הפצועים. יאיר ממשיך: "ירום נוהג במיומנות הוא חניך בקורס מ"כים, נהג בעברו ששירת באזור זה חודשיים קודם ומכיר היטב את השטח.

הדופן האחורית דרכה עולים הלוחמים ננעלת תוך סיבוב חד של הנגמ"ש. כל המקלעים דרוכים אך אין במי לירות. הירי עלינו מגיע מרחוק ובתווך פזורים צנחנים מכוחותינו. אני מנתב את הנגמ"ש דרום מזרחה. אנו נעים בזיגזגים גדולים למנוע מעקב סאגרים. הנגמ"ש עמוס הפצועים מגיע הפעם בשלום לתאג"ד. פרקנו את הפצועים בצד הכביש, על ציר "טרטור" לא רחוק מתאג"ד גדול. לאחר מכן התברר שזה הפח"ח. היה ברור שאנחנו חוזרים להמשך משימה "תזכרו לכאן מפנים פצועים. לכאן אנחנו חוזרים!" אמרתי. הנגמ"ש יצא בדרכו לביצוע הסבב השני. יאיר מתאר: "קיבלנו הסבר היכן בערך לחפש את מצבור הפצועים.

השם אלי שורק נחקק בזיכרוני מנתניה. הוא מ"פ. נאמר לי כי הוא מרכז את הפצועים של צנחני 890. הקשר פתאום קם לתחייה. מדווחים כי הצנחנים יצינו את מיקומם ברימון עשן. נענו בגלישה בדיונה מדרום לצפון מערב. הצוות בתא הלוחמים מארגן את הנגמ"ש לפינוי. עודד בנצי ואלי מעמיסים על גבם את תרמילי הרופא לפריסת מרפאת שדה קדמית. מוכנים לירידה מהירה מהכלי. אני מזהה את עשן הרימון, צהבהב נישא ברוח הקלה, בחזית 500 מ'. האויב מזהה את העשן וגם

את הנגמ"ש שלנו הסוגר מרחק לחבירה. הירי לכיווני מסיבי, ירום שובר בחדות מערבה וחוזר מזרחה. אני מנחה אותו לחצוץ בין הפצועים למקור האש מצפון.

ממרומי הנגמ"ש אני מבחין בחלק מהאימה. בתפזורת שוכבים הרוגים פצועים ולוחמים בהיקף. הצוות הרפואי ממתין לפתיחת הכבש האחורי. הם פורקים ציוד ומיד נכנסים לפעולת פריסת התאג"ד. מעדויות לאחר הקרב: "באותו מקום נחשפו סימני תאג"ד, הרבה מההרוגים היו חבושים, אחת הגוויות הייתה של רופא (ד"ר בן דרוו עווד) שנהרג בעת שגחן מעל הרוג אחר". מספר פצועים הוכנסו פנימה וחלק שיכול מטפס על הסיפון". בשלב זה, עוד בטרם מורם הכבש, נפצע יאיר בחזה. הוא מדמם ומתקשה לנשום. הוא ממשיך בתיאור: "הפצועים בפנים, הצוות הרפואי בחוץ ועל הסיפון נזרק אלינו עוד פצוע קשה מדמם. הפצוע מונח מעל ירום הנהג. ידו השמוטה של הפצוע מסתירה לירום את הפריסקופים והוא לא יכול לפתוח את הצריחון כי הפצוע מונח שם. "אני לא רואה, אני לא רואה" אומר ירום והנגמ"ש עוצר. הירי מתחזק לכיוונינו. אני נגמ"ש בודד, לבד. את הנגמ"ש השני לא ראיתי משעות הבוקר המוקדמות. הנגמ"ש השלישי נעלם מעיני בעלות השחר. ניסיתי להתרומם מצריח המפקד אך אני לא מסוגל להתרומם. אני מושך את הפצוע ומניח אותו על מכסה המנוע, דבר שמשחרר למזלי גם את צריחון הנהג. למוחי חודרת התודעה כי אני כנראה פצוע... הנגמ"ש מקרטע. כנראה חום מנוע גבוה. מימין מופיע חייל מצרי עם מקל ביד. זה לא מקל זה רימון רוסי. אני יורה בו באקדח... יריתי כדור בודד. הראש שלו ממש מתחת, המבט שלו! והוא נמחק. הרימון שנחת על הסיפון והתגלגל השד יודע לאן, התפוצץ! הריח החריף והעשן הצהוב הסגירו את הזרחן שבו. מנת חלקי, גוש בוער של זרחן בשריר הקיבורת ביד שמאל. אין בי כוח יותר לעמוד בצריח ואני צולל לתוך הנגמ"ש. אני בקושי נושם... מתחיל קרב על כל נשימה ושאיפה. ג'ינג'י, חייל צעיר שוכב מתחתי (דדי עופר מהצנחנים). אני מוצא את ידו ותוחב אותה מתחת לאפוד לחור שנפער

בדופן החזה. אני שומע את ירום בקשר פנים מבקש הכוונה:
"ירום סע מהר לנקודת איסוף הפצועים!". "יאיר היכן אתה אני לא
רואה אותך בצריח!".

"ירום ירדתי רגע - בחייך - סע הכי מהר שאתה יודע!". "ירום סע! חלאס,
חום מנוע!"

הג'ינגי לא מבין אותי. אני לא מצליח לנשום וכנראה אני נראה כמו דג
ביבשה. הדקות חולפות כשעות. הנגמ"ש נעצר פונה ואז אני מרגיש
נסיעה על כביש. אני כבר לא רואה דבר, חושך.

אני שומע את הכבש יורד, הרעש הגואל של שיחרור ההידראולי".

על קורותיו מספר ירום: "בג'וליס ציוותו אותי להיות נהג נגמ"ש
התאג"ד של גד' 100 של אהוד ברק.

ה- 17 לאוקטובר 73 היה יום הלחימה הראשון של הגדוד, ב- 05:00
בבוקר יצא הגדוד לסייע בחילוץ הצנחנים מ"החוזה הסינית". בתור
נהג נגמ"ש קשה להגיד שהבנתי משהו ממה שקורה.

הנגמ"ש שלי נכנס לשטח והתמקם באחת המהמורות לצורך פריסת
התאג"ד וטיפול בפצועים. כנראה לקח למצרים לקלוט אותנו די מהר
ופגז מרגמה חיסל את כל צוות הנגמ"ש שירד דרך הכבש וניסה להתמקם.
נהרגו הרופא הגדודי וכל החובשים. מפקד הנגמ"ש ניפצע מרסיס, אותו
פיניתי לנקודת איסוף - על ציר "עכביש" או "טרטור".

מאותו רגע הייתי "נהג עם נגמ"ש". אני לא זוכר מי החליט. לתא המפקד
ניכנס בחור צעיר ששאל אותי אם אני מוכן להיכנס אתו לשטח ולחלץ
פצועים. הסכמתי - מאחר ולא כל כך ידעתי מה קורה.

נכנסתי לשטח ושם העמיסו על הנגמ"ש "ערימה" של פצועים, בתוך
הנגמ"ש ועליו. יצאנו לנקודת האיסוף ולאחר זמן קצר נכנסנו פעם
נוספת. טירוף בהתגלמותו. כל הדרך פיצוצים, פגזי מרגמות, טילי שמל.
הנגמ"ש היה כרוך בחוטי הניווט של הטיילים¹⁸⁰. בשטח שוב הועמסו
פצועים ולפי דעתי גם כל צוות התאג"ד של הצנחנים שטענו שלא

נשארו יותר אנשים בשטח. יצאנו שוב לנקודת האיסוף. נפרקו הפצועים ואני נשאיתי שוב - "נהג עם נגמ"ש". הפעם אני החלטתי מי ירוויח את המתנה הזו ולאחר כמה שיחות עם אנשים בשטח אימצתי את הרופא החטיבתי של חטיבה 460 ואתו העברתי את המלחמה עד לסופה".

ירום ביצע 4 סבבי פינוי (שניים עם יאיר שילה כמפקד ושני סבבים נוספים עם שני מפקדים שונים) וחילץ בסך-הכול **35-37** לוחמים ומפקדים, בריאים ופצועים!

רמי לנגר שהיה בנגמ"ש פינוי שני, בפיקוד פרטוש - סלע, מתאר את חלקם בחילוץ ההירואי של הצנחנים ושל הכוחות שבאו לחלצם והסתבכו אף הם. הוא מתאר את ה"חווה הסינית" הפרושה על שטח מישורי רחב ידיים. כשנכנסו לשטח נתקלו בהמון פצועים. "פרטוש" הוא מספר "עצר את הנגמ"ש בשטח פתוח, על מנת לאסוף פצועים והנגמ"ש נפגע מיד מטיל סאגר". רמי תיפקד בתחילה כמאגיסט שמאל ויעקב מרזין ישב בתוך הנגמ"ש. מרזין ביקש ממנו לעבור למאג ימין. הוא עשה כמבוקש ועבר למאג ימין ויעקב מרזין תיפעל את מאג שמאל. זמן קצר אחר-כך הם חטפו את אותו טיל סאגר. מרזין ופרטוש נפצעו קשה. כל האחרים, כולל רמי, נפצעו קל. הם קפצו מהנגמ"ש החוצה ותפסו עמדות ירי כנגד חוליות הסאגר. פרטוש טופל ע"י חובש ואז הם חילצו עצמם ברגל לאחור עד שיצאו מטווח הסאגרים. בשלב מסוים הנהג חזר לנגמ"ש ונסע לאחור. הם עלו עליו ופוננו עם הנגמ"ש הפגוע לתאג"ד לקבלת טיפול.

רמי מספר שהפגישה הראשונה הזו עם המלחמה הצליחה לטלטל אותם. לקח להם זמן להתאושש.

בהמשך, פגש בסדנה בטסה אליה הגיע עם הנגמ"ש הפגוע, באיציק לקחמן שהיה חניך בהתחלת הקורס אך לא בעת שהמלחמה פרצה ויחד התחילו לשקם את הנגמ"ש. לאחר ששוקם הגיעו אתו ל"חצר" ושמשו כנגמ"ש להובלת פצועים מתאג"ד ראש הגשר לתאג"ד שהיה במרחק מה מהתעלה.

לקראת הצהריים העריך המג"ד, סא"ל אהוד ברוג (ברק) שכל הצנחנים פונו ונתן פקודת נסיגה אלא שאז התברר שמספר צנחנים בפיקוד סג"ם חזי

דחבשהסמ"פ של פלוגה ב' מגדוד 100, סגן אשר טל, עדיין לכוידים בשטח¹⁸¹. נגמ"ש בודד, בפיקוד סגן דבורצקי (ז"ל) נכנס לשטח וחלץ את הלכודים. כך מתואר האירוע באתר "הגבורה": "בשעה 14:00 לערך פונה מג"ד 100 סא"ל אהוד ברק לסגן דבורצקי ומבקש ממנו להיכנס ולחלץ את סגן אשר טל סמ"פ פלוגה ב' בגדוד 100, וחבורת הצנחנים שעמו. סגן גדעון דבורצקי מתארגן מוריד את כל אנשי הצוות ונשארים הוא יהודה חדד ונהג¹⁸², השעה היא בסביבות 15:00 הם נכנסים על פי הנחיות המג"ד ומגיעים למחפורת שבה נמצאים סג"ם חזי דחבש, סגן אשר טל הפצוע ואחרים, מעמיסים אותם וחוזרים לעכביש 55, הקרב של גדוד 890 תם. על מעשהו זה ועל לחימתו בהמשך בה נפל מקבל סרן דבורצקי גדעון ז"ל את עיטור העוז"¹⁸³.

את פעולת החילוץ האחרונה מתאר יהודה חדד: "עם שחר ה- 17 באוקטובר היינו עסוקים בחילוץ הצנחנים. בשעה חמש לפנות ערב נקרא המ"פ למג"ד. מפקד הפלוגה גדעון דבורצקי ז"ל (בנו של אחד המדענים המהוללים של ישראל) שוחח עם אהוד ברק. אחרי זמן מה הוא חזר ואמר: "הוטלה עלינו פעולה מסוכנת מאוד - להיכנס לשטח מוכה אש ולחלץ צנחנים נצורים". יצאו למשימה רק מתנדבים. התנדבנו שלושה. בערך בשש לפנות ערב יצאנו לחווה הסינית בחיפוי אש טנקים ותותחים ובמיסוך עשן כבד. הגענו במהירות למקום וחילצנו את הנצורים". גדעון דבורצקי קיבל אחרי מותו את עיטור העוז, שהיה למעשה צל"ש לכל הצוות..."¹⁸⁴. בספר "הצליחה" מתואר החילוץ באופן לקוני: "לקראת השעה 15:00, בחיפוי טנקים צמוד וארטילריה ממסכת, נכנסו שני נגמ"שים לשטח וחילצו את דחבש ואנשיו - החבורה האחרונה ששרדה את 12 שעות הקרב"¹⁸⁵.

חלל ראשון של הפלוגה

בקרבות באותו יום נפל לוחם הפלוגה רוני ויסהוף שהיה בנגמ"ש טכני. רוני

היה החלל הראשון של הפלוגה במלחמה. מספר יוסי כחלון: "במלחמה הייתי עם רוני ויסהוף ז"ל באותו נגמ"ש כשבחלק מהזמן אני נהגתי ורוני היה בתא הלחימה, ולהיפך. ביום שרוני נהרג הוא היה בתא הלוחמים ואני נהגתי, רוני חטף רסיס של פגז שנפל מספר מטרים מהנגמ"ש. הסענו אותו לתאג"ד אבל הוא נפטר". והוא מפרט: "רוני ואני היינו בנגמ"ש של החולייה הטכנית (לא זוכר בפיקודו של מי), צבי וינברג היה הנהג של הנגמ"ש (הטכני) השני... זוכר את הארטילריה ואת אותו פגז ארוך שנפל בקרבת הנגמ"ש והרסיס שפגע ברוני. רוני היה בתא הלוחמים. לא זוכר מי בדיוק מהצוות השכיב אותו על הספסל בנגמ"ש, אני רק זוכר שנהגתי את הנגמ"ש לתאג"ד. הרופא אמר לנו שרוני נהרג במקום. הרסיס פגע לרוני בגב וחדר לריאות". צביקה וינברג, חברו מילדות של רוני, שגם הוא היה חניך בקורס ונהג את הנגמ"ש הטכני השני, מספר שמאחר והנגמ"שים היו כלים טכניים, הם עמדו בשולי אזור הלחימה וצפו על הקרב. בשלב מסויים יתכן וזוהו ונורתה לעברם ארטילריה. הנגמ"שים ניתקו מגע ואז התברר שרוני, שהיה בנגמ"ש השני, נהרג. ביומנו רשם המג"ד, סא"ל אהוד ברוג (ברק) את הפסקה להלן: "...בעמדות החיפוי נפגע בינתיים 3 מטיל ונהג נפצע. ב'בדיה' מאחורי עמדות החיפוי נפגע לוחם חרמ"ש מרסיסי ארטילריה"¹⁸⁶. יתכן והמג"ד מתייחס ברישום זה לפגיעה ברוני.

גדוד 100 ספג באותו יום מר ונמהר 14 הרוגים וכ- 20 פצועים.

18.10 - חוצים ותוקפים

ב- 17.10, עם חשכה, התארגן גדוד 100 בצומת "כספי" - "עכביש" תוך שהוא מאבטח לכיוון צפון.

לאחר הצטיידות חלקית החל הגדוד נע לכיוון ה"חצר" במגמה לצלוח על גשר הדוברות.

גשר הדוברות הושק ב- 17.10 ב- 16:30 אך חטיבה 460 החלה צולחת רק סמוך לחצות בגלל עיכובים שנבעו הן מהצורך להחליף את גדוד 100

במשימת האבטחה מציר "עכביש" צפונה והן בגלל העומס בצירים שעיקב את ההתקדמות.

חטיבה 460 הובילה את כוחות אוגדה 162 בחצייה, כאשר גדוד 100 נע במאסף החטיבה. הדרך ל"חצר" לוותה בהפגזות לסירוגין שנחתו על הכוחות בצירי התנועה וב"חצר". למזלם של הכוחות, למרות שחיל האוויר המצרי הגיב מהר יחסית למאמצי הצליחה, החופש שניתן למטוסי חיל האוויר הישראלי לאור הצלחת הפשיטה על בסיסי הטילים יום קודם, מנע פגיעה חמורה הן בכוחות והן בגשרים.

אולם, תקלות לא חסרו. מגשר הדוברות ניתקה דוברת לאחר ששלושה טנקים בלבד הספיקו לעבור. עד שנמצא פתרון החלו הטנקים צולחים על גבי "תמסחים" ואחד מהם נפל למים. רק לאחר שנמצא אלתור לגשר הדוברות התקול באמצעות כבלים וטנק גישור, חצה גדוד 100 את התעלה ונערך בצידה המערבי. על הצליחה שלהם מספר שלום צארום: "בלילה התחמשנו ותודלקנו חלקית והתחלנו לנוע מערבה לנקודת החצייה-ה"חצר". הצליחה גם היא הייתה רווייה תקלות כאשר גשר הדוברות נבקע, טנק גלש למים כאשר היה על דוברת חילופית וכו'. כל אותה עת ספגו הכוחות הפגזות כבדות משני צדי התעלה. הגדוד שלנו חצה אחרון את גשר הדוברות לאחר שזה תוקן". לאר'לה רוטשטיין זכורה העייפות הכבדה של הלוחמים בעת ההיא. הוא זוכר את המג"ד, סא"ל אהוד ברוג עובר ומעיר את החיילים...

לאחר שהחטיבה כולה השלימה את החציה החלה תנועה דרומה לאורך ציר "טסט". כל התנועה לוותה בהרעשה ארטילרית של המצרים. אהרל'ה זוכר שנחתה עליהם "הפגזה ארטילרית נוראית" כבר בשלב ההתכנסות בצידה המערבי של התעלה.

החטיבה נערכה ב"טסט 39" והתכוננה לתקיפת מתחם "צח", מתחם שהיה אחד מאותם מתחמים שנכבשו יומיים קודם לכן, ב-16.10, על ידי כוח הפשיטה הראשון שצלח את התעלה. אותו כוח נאלץ, כזכור, לחזור מזרחה לראש הגשר מאחר שלא ניתן היה לתגברו או לתספק אותו עובדה שאיפשרה למצרים לשוב ולהשתלט על היעדים הללו. המצרים תגברו

את המתחמים "צח", "אורי" ונוספים רק בלילה ה- 17.10 - 18.10. ניסיונות כיבוש מחדש גבו את מחירן.

התיכנון היה שלאחר ההשתלטות על "צח" החטיבה תתכונן לנוע דרומה לעבר רכס ג'ניפה.

על הקרב לכיבוש מתחם "צח" מספר שלום: "למחרת ב- 18.10.73 בשעות הבוקר החלה לחימה של הגדוד על "צח". אני זוכר אותנו רצים עם הכוחות בשטח, צופים בפגיעות הטנקים שלנו בטנקים שלהם. בשלב מסוים, מערבית לתעלת המים המתוקים ומול מתחם "צח", הגיעו הליקופטרים מצריים והטילו מטעני תבערה (חביות דלק). כל הכוחות יורים עליהם. מרב לחץ, אחד החיילים בנגמ"ש תופס את הנשק האישי ומתחיל לירות תוך כדי הרמת הקנה מלמטה למעלה. פגיעות בגוף הנגמ"ש מפזרות נתזים שפוצעים אותי בראש. מזלנו שכך זה נגמר. בדיקה, חבישה ע"י חובש, וממשיכים. מה שזכור לי זו לפחות נפילה של אחד ההליקופטרים מפגז של טנק שעמד סמוך אלינו. חוויה מעצימה. ואני אז חשבת איזה מטומטמים הטייסים האלה שטסים בגובה שמזמין פגיעה של טנקים"¹⁸⁷.

בשעות אחר הצהריים המוקדמות הוטלה על חלק מהגדוד המשימה להשתתף בתקיפת בסיס הטיילים "פרח 5920", צפונית מערבית לשדה התעופה פאיד ולאחר מכן טיהרה פלוגת החרמ"ש את אזור מסילת הברזל. בשל מחסור בדלק ותחמושת נעצרה ההתקפה והכוחות כונסו עם לילה בחניונים כדי לחדש את מלאי התחמושת והדלק. במקביל, חסימות שונות של צמתים וצירים נפתחו בסיוע כוחות צנחנים מחטיבה 247 ו"כוח שמוליק".

על הלילה שעבר עליו מספר שלום: "בשעות הערב התכנסו הכוחות לחניון לילה באזור צפון מערב האגם המר גדול. אנחנו נשלחנו עם נגמ"ש וטנק (נדמה לי) על ציר מסילת הברזל לאבטח מדרום (אלוהים יודע איפה אנחנו). הלילה יורד, משני עברי המסילה צמחייה ופה ושם בתי חקלאים. בנקודה מסוימת עצרנו דוממנו מנוע והמתנו. הפקודה

הייתה לשמור על דממת קשר, כלומר לא לדבר בקשר. הלילה היה שקט לחלוטין, חלפו שעות עד שהתחלנו לשמוע רעשים הולכים ומתגברים מצד דרום. ירדתי מהנגמ"ש מנסה לחדד את חוש השמיעה שלי. הרעש הלך וגבר. כנראה כוח מתקרב על המסילה מדרום. כל ניסיונותינו להקים קשר עם הפלוגה/הגדוד עלו בתוהו. הטנק ואנחנו מישירים קנים לכיוון המסילה דרוכים ומתוחים. הרעש הולך וגובר ואתו גם קצב דפיקות הלב. אף אחד לא עונה לנו בקשר. בבואתו של הכלי הראשון מתחילה להיראות על המסילה, הוא עוצר מולנו קנה מכוון ישר לפנינו. לא זוכר באם השתמשנו ברשת חרום, עד שמתברר לנו שאלה כוחותינו. הלב צונח במכה אחת. אנחנו זזים הצידה מאפשרים לכוח לחלוף על פנינו. זו הייתה אחת מחוויות המתח העוצמתיות ביותר שחוויתי בחיי.

19.10 - שדה התעופה פאיד

מפקדת אוגדה 162 החליטה לוותר על ההתכתשות עם מתחם "צח" ולעקוף אותו. על חטיבה 460 הוטל לתפוס מאחז בקצה המערבי של רכס ג'ניפה בצומת "ודאות" - "ויטמין", מול "מצנפת". על גדוד 100 הוטלה המשימה לאבטח את האגף של שאר כוחות החטיבה מכיוון שדה התעופה פאיד ("סנסון"). הגדוד יצא לדרכו ב- 07:00, הגיע לפאיד ושיתק את ההתנגדות במקום תוך פגיעה במכלי דלק ומתקנים של השדה.

במהלך היום, תוך כדי התקפת מטוסים מצריים על הכוח, נפצע רב"ט שלום צארום מ"אש ידידותית". קליע נותב חדר לזרועו. מספר שלום: "למחרת בבוקר, ב- 19.10.73, נע הגדוד שלנו דרומה לעבר מרחב שדה התעופה פאיד. זו הייתה פריסה רחבה בשטח פתוח, לכיוון דרום. הטנקים מנהלים אש ואנחנו צופים. באותו היום או ביום שלמחרת, ספגנו התקפת מטוסים מצריים. אלה הגיחו מדרום מערב וצללו לכיווננו. עד כמה שזכור לי, אני עמדתי בצריח הנגמ"ש כאשר אחד המטוסים יורד לכיווננו. עוד בטרם הספקתי לדרוך את מקלע ה- 0.5, אני חוטף פליק ביד שמאל ונופל פנימה. מסתבר שנפגעתי מאש כוחותינו. כדור נותב חדר לזרוע ושבר את העצם.

תחושת פחד, חוסר אונים ואי ודאות שהולכות ודועכות עם חלוף הזמן. החיילים מרגיעים ומטפלים בי. נדמה לי שהנגמ"ש מפנה אותי בעצמו לאחור. חובש מטפל בי ומכאן אמבולנס מפנה אותי, שוכב באלונקה, עד לאזור המעבר מצפון לאגם המר. האזור הזה עדיין מופצץ מידי פעם. מאחר והגשר היה עמוס בכוחות, העבירו אותי בסירה קטנה לצד השני של התעלה. בסירה יחד איתי גופת חייל. אני מתבונן בו במהלך החצייה ולא מעכל את הסיטואציה האיומה הזו. בצד השני ישנו תאג"ד שם אני ממתין ומסתכל סביבי, מחזה מטורף. רופאים וחובשים מתרוצצים בין הפצועים והגופות. מאחר ומצבי טוב, אני לא מושך תשומת לב מיוחדת. אני זוכר את שורת הגופות שהונחה שם על אלונקות. אותן מפנים בסוף. קודם כל הפצועים קשה מפונים במסוקים, אחר כך הפצועים בינוני וקל ורק בסוף יפנו את הגופות. אני ממתין בשקט מדי פעם ניגש אלי משהו ושואל מה מצבי. לבסוף אני זוכה לבדיקה וטיפול ומפונה באמבולנס. איך שאנחנו מתחילים לנוע מזרחה, התאג"ד חוטף הפגזה נוראית. אני זוכר אותי מתרומם ומסתכל עליו מהחלון האחורי של האמבולנס. הכול התכסה בענן אבק סמיך". על אירוע מרגש שאירע לו תוך הפינוי הוא מספר: "בן דודי...הוא היה בגדוד צנחנים. הם חצו את התעלה והגיעו לצידה המערבי, באזור התארגנות, כאשר כל האזור חטף הפגזה קשה. הצנחנים היו מחופרים בשוחות מאולתרות. הוא שכב בשוחה שלו, הראש באדמה עד יעבור זעם. כאשר הרים את ראשו הוא רואה אותי, חבוש, צועד מולו בתוך ענן האבק. כמו בחלום. את המראה ההזוי הזה, לדבריו, לא ישכח לעולם". ולסיום הוא מספר: "אושפזתי בבית חולים אסף הרופא, וכמו רבים הייתי רזה, מלוכלך ושזוף. משפחתי וחברתי, הגיעו לביקור, ואני זוכר היטב את מבטם הראשון. נראיתי כנראה כמו פאלנגיסט מתחיל. לימים כאשר שאלו את אחותי הקטנה איך אחיה נפצע, היא השיבה שחשבו שאני חייל מצרי ולכן ירו עלי...".

עם לילה, בסיום המשימה הוחלף הגדוד על-ידי גדוד חרמ"ש, וב- 20.19,

מפת קוד "סיריוס" של גזרת הפעולה של אוגדה 162 באפריקה

ב- 08:00 חבר לחטיבה מול "מצנפת".

נגמ"ש פינוי רפואי בראש הגשר

הנגמ"ש שנפגע בחווה הסינית ושוקם בטסה בסיוע רמי לנגר ואיציק לקחמן, חזר לגזרת הלחימה וצוות לתאג"ד שמוקם באזור ראש הגשר על התעלה. האזור היה מטווח על-ידי המצרים וספג אין ספור הפגזות. רמי מספר שהוא ואיציק פינו פצועים בעזרת הנגמ"ש. "זה היה סיוט לעבוד שם" הוא מספר אבל באותה מידה זו הייתה לתחושתו המשימה החשובה ביותר שעשה בחייו.

רמי מספר על מקרה שהוא נהג בנגמ"ש והחלו ליפול קטיושות. הוא הבחין בקטיושה נופלת משמאלו ואז אינסטינקטיבית היפנה את הנגמ"ש למקום ששם היא נחתה. שנייה לאחר מכן נפלה קטיושה במקום שעמד קודם לכן. זה היה ממש נס.

"מלאכת הפינוי של הפצועים הייתה בבחינת שליחות, סוג של הצלת חיי אדם". הוא נזכר במקרה אחד שאיציק נהג בנגמ"ש והוא ישב עם אחד הפצועים שחטף רסיס לרוחב קידמת המצח, פגיעה קשה באזור העיניים. הפצוע אמר לו שהוא הולך למות. רמי התכופף אליו אחז בידו וניסה לעודד את רוחו, אולם הפצוע מת בידיו כעבור זמן קצר.

שבת, 20.10 - אסון במחצבות פאיד

משימתו של גדוד 100 הייתה לתקוף ולהשמיד את סוללות הטיילים שמדרום "פרח 5416" ו-"5317" ולנסות לבחון את עוצמת האויב ב"בולוניה". הגדוד, שמנה באותה עת רק 12 טנקים, פגע בשני בסיסי הטיילים וזיהה חי"ר אויב המתחיל במנוסה כללית אותה מתאר מח"ט 460, אל"ם גבי עמיר באופן הבא: "כל הרכס...היה מלא חי"ר, רכב, כל מיני דרגים, כל מני רכבים של סוללות הטיילים היו פרוסים... בצפיפות. כל זה התחיל לרוץ ולהתפוצץ. היו שם הרבה משאיות, נגמ"שים, הכול התחיל

לנסוע קצת, לברוח, מחסני תחמושת התחילו להתפוצץ... בקיצור, זאת הייתה חתונה גדולה מאד...¹⁸⁸.

בהמשך, לאחר שהאחריות לגזרה הועברה לאוגדה 252, נעה החטיבה מזרחה לאורך ציר "ויטמין" ובהמשך תכננה לנוע דרומה לאורך "כביש האמנה" ("חבית").

על ציר "ויטמין" התנהל קרב עם מספר טנקי אויב ובהמשך התנהל קרב עם מתחם מצרי ב"חבית 49" כשגדוד 100 נמצא באזור צומת "ויטמין" - "חבית".

פלוגת החרמ"ש של גדוד 100 נמצאה בקרבת הטנקים במגע קרוב עם האויב וכאשר ניתקה מגע ונעה במחצבות פאיד, נפגע נגמ"ש המ"פ מפגז טנק ו- 5 לוחמים נפלו באירוע ביניהם המ"פ גידי דבורצקי ונהג הנגמ"ש אופיר בית אריה מהפלוגה. יהודה חדד לוחם מהפלוגה, ששימש כמפקד תא הלחימה, נפצע. הוא והחובש עפו החוצה דרך כבש הנגמ"ש שניתק כתוצאה מפגיעת הפגז. למפקד הגדוד נודע שהנגמ"ש נפגע ונהרגו 5 מלוחמיו רק בערב, בנקודת המפגש¹⁸⁹.

על נסיבות הפגיעה בנגמ"ש המ"פ ונפילתו של אופיר מספר אראל'ה רוטשטיין: "...זוכר שנסענו באיזשהו ואדי, כאשר הנגמ"ש של אופיר היה, נדמה לי, ראשון או שני. הנגמ"ש שאני הייתי בו היה נגמ"ש מ"כ שעליו פיקד מילואימניק, היינו כמה נגמ"שים אחריהם, שמענו את הטנקים יורים, הרבה נק"ל, אבל לא יכולנו לירות בגלל הנסיעה בסוג של שיירה. הנגמ"ש שלי היה שלישי או רביעי. זוכר שהמ"כ קרא לנגמ"ש שלהם מספר פעמים ולא הייתה כל תגובה, עד שנודע לנו שהנגמ"ש נפגע. לא יכול לספר לכם כיצד הם חולצו, או לפחות מי שנשאר שם בחיים. אני זוכר את החור שיצר הטיל שפגע בו ואני יכול לומר לכם בכאב שלא היה לאופיר שום סיכוי והוא נהרג מידית".

יגאל רנגרט סיפר בהרחבה את שזכור לו מקורותיהם עד שנגמ"ש המ"פ נפגע. הוא מספר שלאחר מעבר תעלת המים המתוקים, נע כל הגדוד מערבה במשימת סריקה להשמדת סוללות טילים. לאחר מכן המשיך הגדוד בתנועה דרומה ומזרחה. "בשלב מסוים, הגענו לוואדי באזור לא רחוק מפאיד כשפנינו מזרחה", הוא זוכר ששני טנקים נעו בתוך הוואדי והנגמ"שים נעו במתלול שמעליו כשהם מאבטחים אותם. נגמ"ש המ"פ, גדי דבורצקי, שאותו נהג אופיר והיה בו גם יהודה חדד החל לסבול מבעיות טכניות. יגאל עבר אליו כדי לראות אם יוכל לעזור. הסתבר שהייתה בעיה במערכת הדלק. באחת העצירות תוך כדי שיפור מגמה מזרחה, חזר יגאל לנגמ"ש המקורי שלו ואיתו המשיך מזרחה ואז "ירדה" עליהם הפגזה כבדה. הנגמ"שים התפזרו בשטח וסגרו מדפים. יגאל זוכר שהציץ דרך מדף תא הלחימה שלא ננעל. הוא מתאר: "נגמ"ש מ"פ המשיך לנוע, כאשר המ"פ עומד בצריח ותוך כדי תנועה נפגע והתפוצץ". מפגיעה זו נהרגו כאמור מרבית לוחמי צוות הנגמ"ש וניצלו רק יהודה חדד והחובש הפלוגתי. לפי תאורו של יהודה המובא בהמשך, הוא פינה את החובש ההמום, הסתיר אותו והמשיך רגלית לכיוון כוחותינו.

"לאחר ההפגזה", ממשיך יגאל, "בשעות הערב, עלה אהוד ברק לנגמ"ש שלנו ויצאנו לחפש ניצולים מנגמ"ש המ"פ. במהלך הנסיעה נתקלנו ביהודה חדד הולך ברגל לכיווננו. אהוד העלה אותו לנגמ"ש, ותוך כדי

תנועה חזרה תיחקר אותו".

יגאל זוכר כי גם בשלב מאוחר יותר, כאשר היו כבר בעיר סואץ, יצאו שוב לחפש את שרידיו של הנגמ"ש.

על נסיבות היפגעותו של הנגמ"ש מספר גם דרור שור. הוא מתאר שבאזור פאיד התקבלה פקודה לשפר לאחור. הוא ראה את הנגמ"ש של המ"פ ממשיך להסתער קדימה מול טנק T62 שירה פגז ו"הרים" את הנגמ"ש. "הנגמ"ש פשוט נחצה לשניים" הוא מתאר. על החילוץ הוא מספר שאהוד ברק הצטרף והלך רגלית לחלץ את הפצועים. הפעולה הזו של אהוד הותירה עליו רושם עז. ברק הסתובב בשטח כאילו אין חיילים מצרים מסביב. דרור מוסיף ומספר: "...שם נפצע גם חדד שהיה בנגמ"ש של אופיר שניצל בזכות ההתעקשות שלי שיש ניצולים והאומץ של ברק שחילץ אותו מאזור שורץ מצרים".

יהודה חדד מתאר ממקור ראשון את הפגיעה בנגמ"ש: "הנגמ"ש שלנו ניפגע פגיעה ישירה בקרבות סביב החיץ החקלאי בדרך לפאיד. נדמה לי שזה היה ב- 20 לחודש ממש דקות לפני השקיעה, בשטח האויב. באותה פגיעה נהרג כל צוות הנגמ"ש, חמישה חיילים. ניצלנו אני והחובש הפלוגתי (גם לו קראו יהודה). את החובש פיניתי משטח האויב והסתרתיו אותו, אני המשכתי רגלי והתחברתי אליכם עוד בהיותכם בחניון הלילה. בחניון פגשתי את אהוד ברק, קיבל ממני דיווח על מה שקרה, ואז נכנסנו לשטח האויב לחלץ את החייל שהסתרתיו. לאחר שסימתי את המשימה הגעתי לפינוי באובדן הכרה. אז הסתבר שהייתי פצוע מאד קשה ופינו אותי בהליקופטר".

בלילה חבר הגדוד לחניון לילה ב"ויטמין 41". החניון היה נתון להתקפה ארטילרית כולל ירי טיל קרקע-קרקע מסוג "פרוג" שהתפוצץ ליד החניון ברעש אדיר אך לא גרם לנזק.

בשלב זה נותרו בפלוגת החרמ"ש של גדוד 100 ארבעה לוחמים מהפלוגה: רוני ויסהוף ז"ל נפל ב"חווה הסינית", אופיר בית אריה ז"ל נפל במחצבות פאיד, דרומית ל"ויטמין 41", יעקב מרזין, שלום צארום ויהודה חדד נפצעו

ופונו, רמי לנגר פיקד על נגמ"ש פינוי בראש הגשר, צביקה וינברג נהג בנגמ"ש טכני, יוסי כחלון נהג נגמ"ש טכני נוסף וירום אריאלי שימש כנהג הנגמ"ש של הרופא החטיבתי.

21.10 - 22.10 לקראת הפסקת האש

ה- 21.10 הוקדש ברובו להתארגנות והצטיידות. הגדוד המתין, יחד עם גדוד 198 של סא"ל עמיר יפה, להצטרף ללחימה לפי הצורך.

במשך היום המשיכה הארטילריה המצרית להפגז עד שבשעה 14:25 עלה כוח סיור של החטיבה על חוליית הקת"קים המצרית וחסל אותה. אחרי שחוסלה החוליה נגמרה בעיית הארטילריה.

אחרי הצהרים נעו גדוד 100 וגדוד 198 לאורך ציר "עברה" לעבר מתחם "מצילה" אותו תקפה חטיבה 500. על-פי התכנית המקורית היו הגדודים אמורים להחליף את חטיבה 500, אך מאחר שהקרבת היה בעיצומו, הוחלט לצרפם באגפי החטיבה על הצירים "עברה" (גדוד 198) ו-"סריה" (גדוד 100). בלילה חנו הגדודים ב"עברה 61".

הפעילות המדינית האינטנסיבית בציר וושינגטון - מוסקבה גרמה ללחץ רב בממשלה ובמטכ"ל. היה ברור ששעון החול הולך ואוזל ועל צה"ל להגיע להישגים ומהר לפני שתיכפה על ישראל הפסקת אש.

בגזרת אוגדה 162 הלחץ היה לסיים את כיתור הארמיה השלישית שרובה הגדול היה בגדה המזרחית.

עם שחר של ה- 22.10 קיבלו הגדודים 198 ו-100 את האחריות על הגזרה מחטיבה 500 ונצטוו לתקוף את מתחמי "מצילה" ו"עודדה".

גדוד 100 נע מזרחה על "עברה", כבש את צומת "עגון" - "חבית" ולקראת סוף היום את "מחנה האנטנות" שממזרח לצומת. במהלך היום פגע הגדוד במספר טנקי אויב ובחי"ר רב מצויד בתותחי נ"ט. במהלך כל היום נורתה לעברו ארטילריה.

פעילות החטיבה אפשרה את פתיחת ציר "חבית" לכל אורכו, עד לצומת "חבית" - "עגון" עוד בטרם נכנסה לתוקפה הפסקת האש הראשונה

שנקבעה ל- 22.10 לשעה 18:52.

את הלילה עשה הגדוד בחניון החטיבתי ב"חבית 64".

22.10 - 23.10 כיתור הארמיה ה- 3

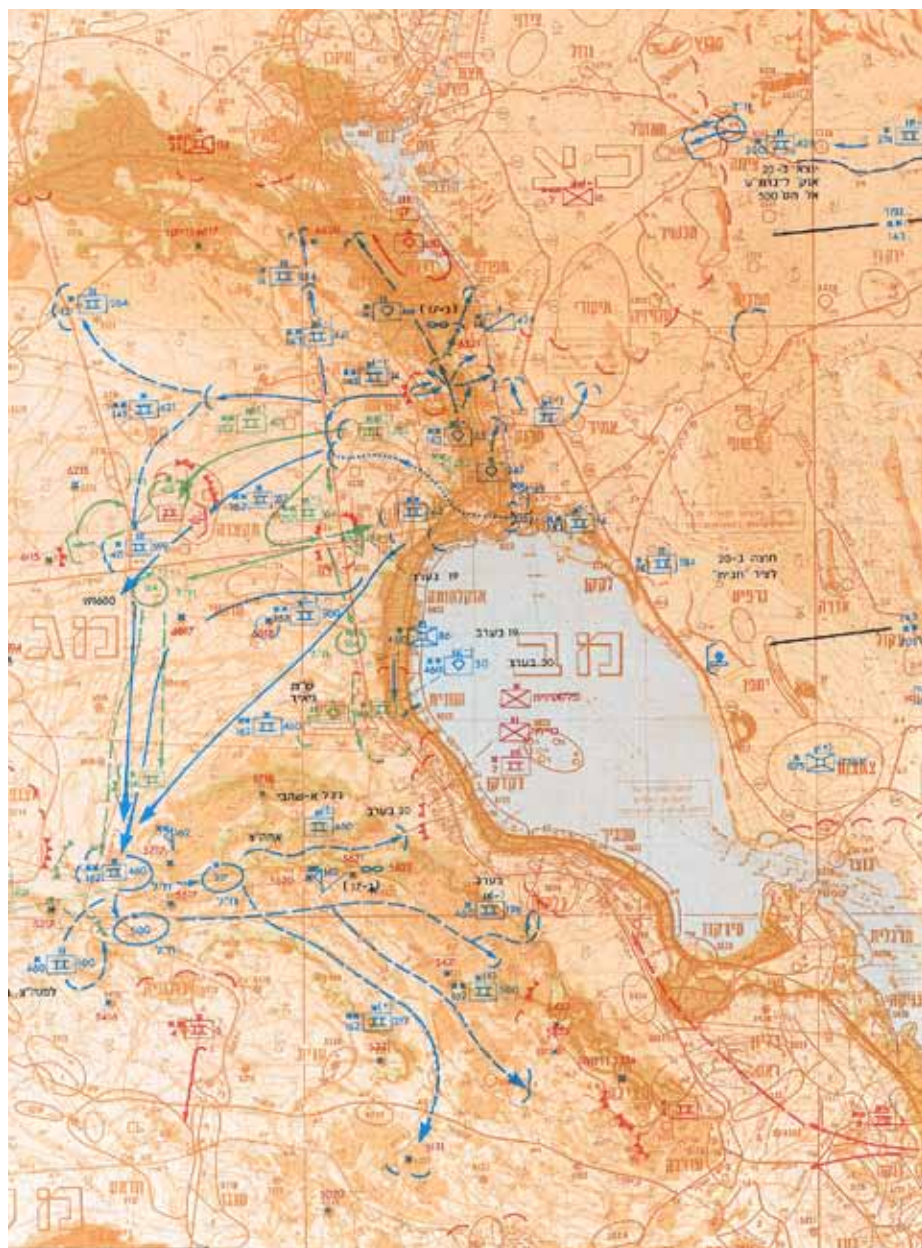
חניון הלילה נוצל להתארגנות. חלק מהכוחות הוקצה לאבטחת הצירים בגזרה.

הפסקת האש הראשונה, כידוע, לא כובדה וחטיבה 460 נערכה להמשך לחימה כשהיעד הסופי - כיתור הארמיה השלישית. על גדוד 100 הוטל לסרוק לכיוון צפון עד "סגול 249" ב"בליון". הגדוד ביצע את המשימה תוך תפיסת שבויים רבים.

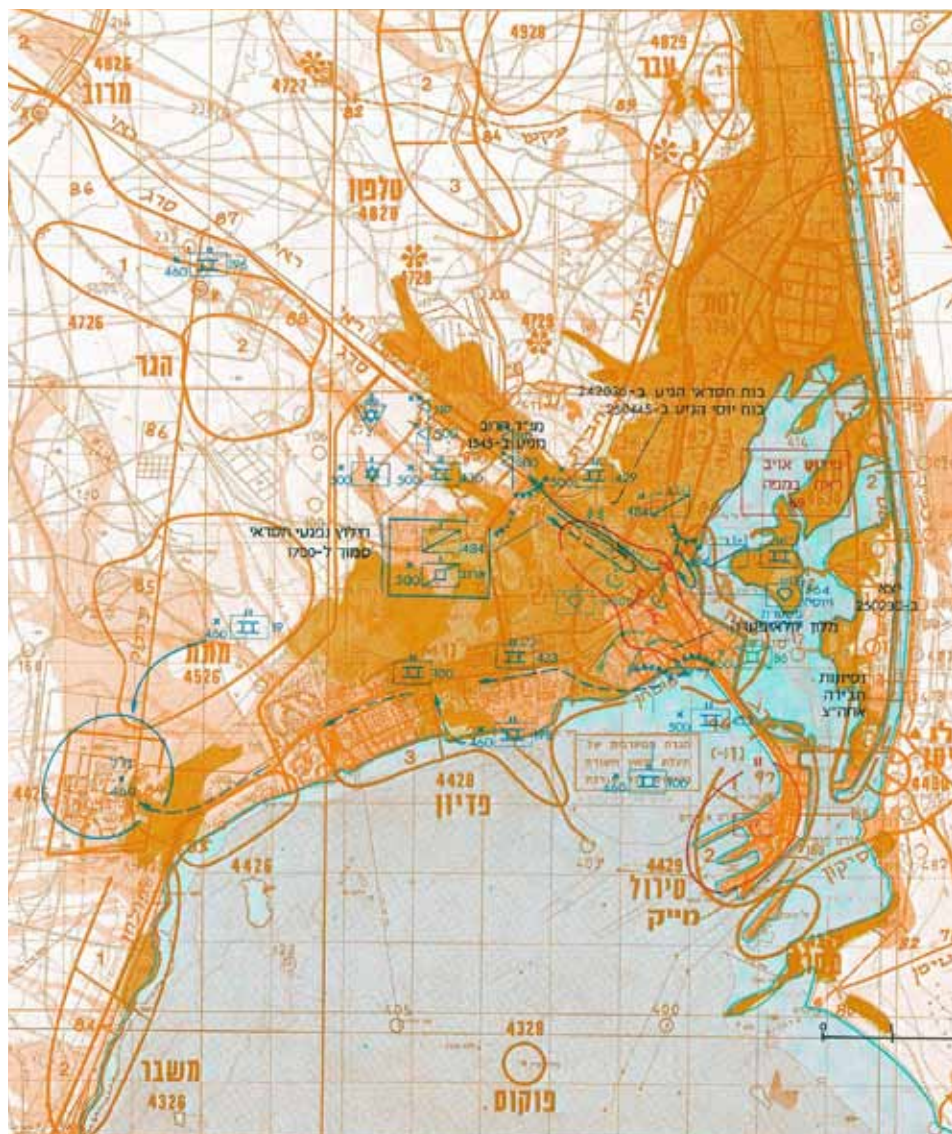
בצהריים, כשהלחץ המדיני נושף בעורף הכוחות, הוחלט לערוך התקפה אוגדתית דרומה לעבר ציר קהיר-סואץ, ציר "סרג". היעד שנקבע היה צומת "סרג" - "מרפק". גדוד 100 פעל במרכז גזרת ההתקפה של החטיבה. כל החטיבה נעה מצפון לדרום בפריסה רחבה ובסיוע צמוד של חיל האוויר, כשהיא משמידה בדרכה מתחמים, כלי רכב ובסיסי טילים ופוגעת בח"ר המצרי שהיה פרוס בשטח. מג"ד 100, סא"ל אהוד ברוג-ברק מתאר: "מסתערים על סוללות הטילים. לפנינו ענני אבק של רכב ורק"ם מצרי בורח... בכניסה לתאי שטח חדשים עוצרים לרגע, מנסים לחפש שריון... וכשמסתבר שהשטח ריק ממשיכים... חיל האוויר אשר מסייע להתקדמות, מפציץ קרוב ובתוך הכוח למרבה המזל לא נגרם כל נזק"¹⁹⁰.

לקראת ערב הגיעה האוגדה לכביש קהיר - סואץ. במקום התעוררה בעיה של זיהוי כוחותינו ועל-כן נאסר על רוב כוחות החטיבה לפתוח באש.

המבצעים של אותו יום הביאו להתמוטטות כמעט מוחלטת של המערך המצרי בגזרה. ההתמוטטות אופיינה בבריחה המונית מערבה, בתפיסת אלפי שבויים, פגיעה בחיילים מצריים רבים, ברק"ם ובמספר טנקים, רכב וציוד. מאחר והפסקת האש השנייה הייתה בשלבי גיבוש סופיים כ"שהמצרים צועקים, הצילו!", הוחלט שלא לעצור את ההתקפה אלא להמשיך דרומה על-מנת להשתלט על כל מרחב העיר סואץ.

מפה 62 - פריצה למרחב גושן, 19-20 באוקטובר
 מקור: תולדות מלחמת יום הכיפורים מפה 62

מפה 69 - אוגדה 162 בהתקפה בסואץ, 24 באוקטובר
 מקור: תולדות מלחמת יום הכיפורים מפה 69

גדוד 198 וגדוד 100 נעו על "מרפק" עד לקרבת "מרפק" - "פולחן" (ריבוע 4425 - תחנת הכוח ומפעל הדשנים) ובכך הושלם כיתורה של הארמיה השלישית.

הגדודים נערכו בחניון לילה ליד הצומת.

24.10 - סואץ

מעט לאחר חצות הורתה מפקדת האוגדה לחטיבותיה להיערך לתקיפת העיר סואץ. חטיבה 460 נועדה לתקוף מכיוון דרום מערב. לגדוד 100 ניתנת משימת חיפוי מכיוון מערב.

בשלב השני נכנס הגדוד לעיר, ופנה לעבר צומת "פולחן" - "סרג" (צומת בית העירייה) תוך ניהול אש עם קיני התנגדות בעיקר בקומות העליונות של המבנים. בהתחלה עברה הדרך בקלות יחסית אך בהמשך הקרב הסתבך ושני טנקים ומספר לוחמים נפגעו. בערב נחלץ הגדוד ויצא מהעיר ונערך בחניון ב"מרפק". עיקר ההסתבכות בקרב העיר סואץ הייתה אמנם של כוחות חטיבה 500, אך גם גדודי חטיבה 460 וגדוד 100 בתוכם היו חלק מההסתבכות הכללית.

יגאל רנגרט מספר שאל העיר סואץ נכנסו מדרום מערב. לקראת ערב, הגיעו לאצטדיון לחניון לילה. למחרת (24 או 25 לאוקטובר), נשלחו שני נגמ"שים על מנת ללוות חזרה שיירה טכנית ואספקה שהייתה אמורה לחבור לכח באצטדיון. הם פגשו את השיירה בצומת ממערב לעיר סואץ על הציר לקהיר. את אחד הנגמ"שים מילאו בפגזי טנקים כדי לא להכניס לשטח העירוני משאיות עם תחמושת. התנועה חזרה הייתה בשעות החשיכה דרך ציר שנכנס לעיר מדרום. בשלב מסוים שואל אותם אהוד בקשר היכן הם, ומורה להם לעצור. נעשו תיאומים שונים בקשר מול קצין ארטילריה שכנראה לחץ לאפשר לו לטווח כוחות אויב, אבל בסופו של התיאום, נחתו עליהם שלושה פגזי זרחן שירתה הסוללה. האחד נחת ליד הנגמ"ש שלו. יגאל מספר שעד היום הוא לא מבין איך הם לא נפגעו. הפגז השני והשלישי נחתו על משאיות שמנים ואספקה. היו צעקות של נפגעים והקשר נחסם עם קריאות לעזרה.

ארל'ה רוטשטיין ניזכר: "אחרי הפסקת האש הראשונה הגדוד שלנו, בראשו עמד אהוד ברק, ירד דרומה והשתתפנו בקרב על העיר סואץ. זוכר שעות רבות ללא שינה, טנקים פגועים וקריאות לעזרה מגדוד הצנחנים שנלכד בעיר. שם סיימנו את הקרבות ונשארנו זמן מה". ארל'ה זוכר שהכניסה לעיר סואץ הייתה בשעת דמדומים והקרב נמשך כל הלילה. בסיום הקרב הגיעו לאצטדיון כדורגל ושם למעשה הסתיימה עבורם המלחמה. דרור מוסיף שלדעתו בסואץ ניהל המג"ד סא"ל אהוד ברוג (ברק) קרב שטח בנוי למופת.

25.10 - הפסקת אש

גדוד 100 חזר בבוקר לעיר סואץ והגיע לסביבות האצטדיון תוך פגיעה בחוליות נ"ט. ההתכתשויות נמשכו עד שכוח או"ם נכנס וחצץ בין המצרים לצה"ל.

"כוח צארום" אפילו

לאחר הפסקת האש, עזבו לוחמי הפלוגה, חניכי קורס המ"כים שנותרו, את פלוגת החרמ"ש של גדוד 100 ואת הגורמים האחרים איתם פעלו, חברו לחבריהם ב"מקנס" וסיימו יחד עימם את הקורס. רמי לנגר שפעל בתאג"ד בראש הגשר, בנפרד הן מהפלוגה והן מגדוד 100 מספר שמיד עם הפסקת האש עבר לתדר "מקנס", יצר קשר וחבר לפלוגה. הלוחמים הללו שעברו מלחמה קשה מספרים שאחד הפרמטרים שהשפיעו קשות על חוויית המלחמה כפי שחוו אותה, נבעה להערכתם מכך שהם לא פעלו בתוך מסגרת אורגנית מסודרת ומוכרת. רמי לנגר מספר על הקושי: "אנחנו פעלנו כבודדים כיוון שפיזרו אותנו בין הנגמ"שים והיחידות". מוסיף ארל'ה רוטשטיין "אני חש את התסכול הזה גם היום... פחד לא חשנו והתסכול רק גבר מכך שאנחנו לא אתכם. ה"לא אתכם" הזה מלווה אותי עד היום" ומוסיף יוסי כחלון: "הייתי חלק מ- 11 החיילים שנישארנו (ננטשו) בשיבטה".

100 - 1973.10.6 - 1973.11.27 "כוח צארום" וחיילי הפלוגה בגדוד 100 - יומן אירועים

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע(ים)	הערות
6.10	שבטה	כוח צארום	13 חיילים מ"מקנס" בפיקוד סמל שלום צארום נשארים לשמור על בסיס שבטה		
10.10-11.10	שבטה	כוח צארום	הצטרפות לפלוגת החרמ"ש המתגבשת בגדוד 100 המוקם על-ידי סא"ל אהוד ברוג (ברק)	הכוח עולה לבית הספר לשריון (בג'וליס) עם 2 נגמ"שים מסייעים בחיפוש נגמ"שים ובהקמת הפלוגה פרט ללוחמי "מקנס", כל השאר אנשי מילואים וחיילים מיחידות שונות	לוחמי הפלוגה פוזרו בין הנגמ"שים להדריך את שאר הלוחמים בעבודת חרמ"ש. כמה לוחמים מוקצים לכוחות העזר של הגדוד: ירום אריאלי מוקצה כנהג לנגמ"ש פינוי, יעקב מרזין ורמי לנר לנגמ"ש פינוי שני, רוני ויסהוף כלוחם ונהג בנגמ"ש טכני, צביקה ויינברג כלוחם ונהג בנגמ"ש טכני נוסף
13.10	סיני	גדוד 100	תגבור חטיבה 460	גדוד 100 יורד מג'וליס לסיני וחובר לחטיבה 460 באזור "ספונטני"	הגדוד מצליח לגבש 2 פלוגות טנקים, 23 טנקים בסה"כ ופלוגת חרמ"ש עם 10 נגמ"שים, 2 נגמ"שי פינוי רפואי ו-2 נגמ"שים טכניים
13.10	ציר "ספונטני", גבול הגזרות "מרכזית" (אוג' 143) - "צפונית" (אוג' 162)	גדוד 100	הכנות לצליחה, לוחי דרגים		

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירועים	הערות
17.10	ה"חווה הסינית" ציר "טרטור"	גדוד 100	השתתפות בחילוץ נפגעי וחיילי גדוד 890	חילוץ הצנחנים וחיילי כוחות גדוד 100 שנפגעו בחילוץ	מ"פ החרמ"ש נפצע מיד בתחילת הקרב ומוחלף ע"י סגנו סגן גידי דבורצקי שעובר לנגמ"ש המ"פ בו נמצאים לוחמי הפלוגה אופיר בית אריה שמשמש כלוחם ונהג ויהודה חוד
17.10	ה"חווה הסינית" ציר "טרטור"	נגמ"ש טכני גדוד 100	השתתפות בחילוץ נפגעי גדוד 890	רוני ויסהוף בנגמ"ש טכני נהרג מפגיעת רסיס	
17.10	ה"חווה הסינית" ציר "טרטור"	נגמ"ש פינוי פרטוש, גדוד 100, יעקב מרזין ורמי לנגר	חילוץ נפגעי וחיילי גדוד 890 וגדוד 100 שבא לחלצו	בסבב החילוץ הראשון נפגע הנגמ"ש. מפקדו ויעקב מרזין נפצעו קשה, השאר קל. נחלצים רגלית מהשטח המוכה בהמשך מצליחים לחלץ את הנגמ"ש. נחלצים לתאג"ד הפצועים קשה מפונים לבתי חולים	הנגמ"ש מחולץ
17.10	ה"חווה הסינית" ציר "טרטור"	נגמ"ש פינוי שילה, גדוד 100, ירום אריאלי	חילוץ נפגעי וחיילי גדוד 890 וגדוד 100 שבא לחלצו	ירום מבצע 4 סבבי פינוי עם 3 מפקדים שונים (הראשון, שילה, נפצע קשה בסבב השני) ומחלץ מעל 35 לוחמים ביניהם פצועים רבים	
17.10	ה"חווה הסינית" ציר "טרטור"	פלוגת החרמ"ש	חילוץ נפגעי וחיילי גדוד 890 וגדוד 100 שבא לחלצו	נגמ"ש המ"פ מבצע את סבב הפינוי לחילוץ אחרוני הלוחמים שנותרו בשטח	בצוות המ"פ אופיר בית אריה ויהודה חוד בסבב האחרון נשארם בנגמ"ש בנוסף למ"פ רק אופיר ויהודה
17.10	טסה/ סדנא	נגמ"ש פינוי פגוע	שיקום הנגמ"ש	רמי לנגר לוקח את הנגמ"ש לסדנא בטסה לשיקום בסדנא פוגש את איציק לקחמן, לוחם חרמ"ש ונהג נגמ"ש שהיה חניך בקורס עד לפני המלחמה	

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע(ים)	הערות
17.10	תאג"ד על ציר "עכביש"	נגמ"ש פינוי ירום אריאלי	נגמ"ש רופא חטיבתי 460	ירום אריאלי מצטרף עם הנגמ"ש לרופא החטיבתי	מבצע משימה זו עד הפסקת האש
18.10	תעלה, מתחם "צח"	גדוד 100	חציית התעלה על גשר הדוברות במאסף חטיבה 460 ותקיפת מתחם "צח"	חוצים תחת ארטילריה תוקפים את מתחם "צח" הליקופטרים תוקפים את הכוח	
19.10 (?)	תאג"ד ראש הגשר "ב"חצר"	נגמ"ש פינוי לנגר	פינוי פצועים מתאג"ד "ראש הגשר" העומד תחת מתקפות קשות לתאג"ד עורפי יותר	הובלת פצועים תחת התקפות ארטילריות עזות	לאחר שיקום הנגמ"ש בטסה, חוברים רמי לנגר ואיציק לקחמן עם הנגמ"ש ומשמים נגמ"ש פינוי רפואי בתאג"ד ראש הגשר עד הפסקת האש
19.10	שדה התעופה פאיד	פלוגת החרמ"ש גדוד 100	הגנה על אגף חטיבה 460	צארום נפצע ומפונה	
20.10	"ויטמין" - "חבית"	גדוד 100	תקיפת בסיסי טילים; קרבות שב"ש		
20.10	מחצבות פאיד (פיד)	פלוגת החרמ"ש גדוד 100	תקיפת בסיסי טילים; קרבות שב"ש	נגמ"ש המ"פ נפגע מפגז סנק אופיר בית אריה הנוהג את נגמ"ש המ"פ נהרג בנגמ"ש נהרגים עוד 4 לוחמים, ביניהם המ"פ יהודה חדד נפצע קשה מסתיר בשטח את החובש, היחיד מבין חיילי הנגמ"ש שלא נפגע פיזית ויוצא לחפש את הגדוד מחולץ ומועבר לטיפול בבית חולים	יהודה חובר לגדוד ויוצא יחד עם כוח שמוביל המג"ד לחלץ את החובש בכוח המחלץ נמצא גם לוחם הפלוגה דרור שור

תאריך	מקום	כוח מעורב	משימה	אירוע(ים)	הערות
21.10	ציר "חבית"; "מצילה"	גדוד 100	תקיפת "מצילה"; פתיחת ציר "חבית"	קרבות שב"ש פגיעה בחי"ר ובנ"ט	
22.10	גזרה דרומית, בואך העיר סואץ	פלוגת החרמ"ש גדוד 100	ליווי דרגים	תאונה מבצעית. שני נגמ"שים מתנגשים בחושך לוחם הפלוגה דב קריג העומד בתא הלחימה נפצע בפניו	מפונה לטיפול רפואי ומפסיד את החבירה לפלוגת "מקנס" ואת טקס הסיום
23.10	פאתי העיר סואץ	גדוד 100	השתלטות על תחנת הכוח ומפעל הדשנים וע"י כך השלמת כיתור העיר סואץ		
24.10	העיר סואץ	גדוד 100	כיבוש החלק הדרומי של העיר	חדירה לעיר וניתוק מגע לאחר הסתבכות	מושלים כיתור הארמיה השלישית על-ידי אוגדה 162
25.10	העיר סואץ	גדוד 100	חזרה לעיר וכיבוש שיטחה הדרומי	חיכוך אלים בין הכוח הישראלי לצבא המצרי עד שהאו"ם נכנס ביניהם	
25.10 - 27.11	אפריקה וסיני	חיילי הפלוגה	חיילי הכוח חוזרים לפלוגה ב"ארזל" - "ודאות"	החיילים מסיימים את הקורס עם שאר הפלוגה	

תהיות מקץ 40 שנה - איך שרדנו? - נס? מקצוענות? מזל?

שאלת מיעוט הנפגעים של הפלוגה במלחמה, מעסיקה לא מעט מבוגריה. "מקנס" איבדה במלחמה שני חיילים, לוחם ואיש תחזוקה ועוד שני לוחמים שנפלו במסגרת אחרת, תחת גודד 100 בחטיבה 460. עוד מספר לוחמים ומפקדים נפצעו, לגבי חלקם אף לא נדרש פינוי והם טופלו במקום והמשיכו עם הכוח.

לפלוגה שנכנסה למלחמה בשעות הראשונות ויציאה ממנה רק לאחר שזו הסתיימה, זה בהחלט מפתיע למרות שהאובדן, כל אובדן - כואב.

פרד ליטבר מספר שלאחר המלחמה שרת כמ"כ בפלוגת חרמ"ש. אחד הקצינים בפלוגה היה מפלוגת הקו בסיני שספגה אבדות כבדות, הרוגים ופצועים. אותו קצין אמר לפרד ש"אתם טיילתם בגזרה בזמן שאנחנו נלחמנו". רוצה לומר, שאילו באירוע אחד או שניים של "כמעט" אותם חוותה הפלוגה, הייתה הפלוגה מאבדת לוחמים ונגמ"שים - או אז הייתה נחשבת כמי שלחמה. גישה מוזרה ושטחית זו, שלא לומר ילדותית - שדם שווה עשייה, לא הייתה נחלתו של אותו קצין בלבד.

הסמ"פ, סגן יוסי שוחט מצביע על מרכיב הנס: "...אז התחלנו לדבר על ניסים - הנס הראשון שקרה שלא עלינו לקנטרה, לא היינו בחטיבה שלנו, הנס השני שלא עברנו עם גשר הגלילים ונכנסנו לחווה הסינית, דרך ציר עכביש, אם גשר הגלילים לא היה נקרע, הם היו קורעים אותנו, והנס השלישי שאריק שרון לא הסכים להיפרד מאתנו ולא ירדנו לסואץ, אז היינו נגמרים לגמרי, היו כותשים אותנו לגמרי". ויקטור מגדל בדעה שהנס הראשון, שלא נשלחנו לקנטרה, מתחיל בזה שהמובילים הגיעו ללא ערכות קשירה מה שעייב את הגעתנו לסיני.

אולם מעבר לניסים אין ספק שהיה גם מרכיב מרכזי נוסף שהשפיע על האופן שבו "יצאה" הפלוגה מהמלחמה - הפלוגה לחמה במקצועיות. היא

הגיעה מתקופת אימונים מאד אינטנסיבית בשיבטה והייתה "חמה" בלשון הדיבור. מפקדה, סרן אריק שקד מספר שעוד בנקודת ההתארגנות ליד רפידים הוא קיבל החלטה שגם במלחמה הפלוגה תעבוד במקצועיות הגבוהה ביותר האפשרית, כפי שנלמד ותורגל.

איתן רייכמן מצידו רואה גם הוא בראש סדר החשיבות להסבר הצלחתה של הפלוגה במלחמה את המקצוענות של המפקדים והחיילים, שמירת הפלוגה כיחידה אורגנית בה הכול מכירים את הכול חודשים ארוכים, וציוד מתאים למשימה בדגש על נגמ"שים מהירי תנועה וכוח אש סביר (היה נכון להוסיף כלי נ"ט על הסיפון). לדעתו "שלושת גורמים אילו הם שהחזיקו אותנו נפשית ואפשרה לנו לפעול כמכונה משומנת היודעת היטב לתפקד ביחד. האימונים האינטנסיביים ביחד, תוך החלפת תפקידים כדרך השגרה כך שכולם יכירו את כל התפקידים ו"יגדילו ראש", ביחד עם המנטרה של השריון "תרגולות" אפשרו לפעול נכון גם בשעת לחץ ומשבר". את קבלת ההחלטות הנכונה של המפקדים, ובראשם אריק" משייך איתן "בראש וראשונה לאישיותם של המפקדים אך לא פחות מכך בזה שהם היתנסו בהפעלת הפלוגה הזו עצמה באין ספור תרגילים רק ימים ושבעות לפני פרוץ המלחמה...".

מח"ט 421, אל"ם חיים ארז שהכיר את הפלוגה מקרוב, לאחר שזו הצטרפה לחטיבה, התבטא בתחקיר שנערך חודשים ספורים לאחר המלחמה בתארו את הפלוגה: "פלוגה יוצאת מהכלל".

מג"ד 264, רס"ן גיורא לב שעם הגדוד שלו לחמה הפלוגה את עיקר מלחמתה יצא בדברי שבח, מספר חודשים לאחר המלחמה וכך אמר: "פעם ראשונה שנפגשנו עם נגמ"שים שלנו שעבדו וירו כמו שצריך".

בפורום אינטרנטי כותב עודד מגידו, מ"פ בגדוד 257, חטיבה 421: "מכנס היתה פלוגת קורס מ"כים חרמ"ש סדיר (מנוגמ"שת - בפיקודו של אריק שקד) שצורפה לחטיבה לקראת הצליחה ונשארה אצלנו עד סוף המלחמה. הפלוגה תפקדה יוצא מן הכלל, והיתה מעין פלוגת טנקי נקבה - הרבה מקלעים וללא תותח, כמו בראשית תולדות הטנקים

בצבא הבריטי... אני לא חושב שהיו הרבה פלוגות חרמ"ש שיצא להן להילחם ביו"כ כמו הפלוגה הזאת... אלה היו נגמ"שי M113 רגילים לגמרי. "זלדות". כתבתי שהם תיפקדו יוצא מן הכלל, כמו פלוגת טנקי נקבה, השתתפו בכל ההסתערויות ובכל התנועות בין ובתוך הטנקים, וירו אש תופת ממקלעים"¹⁹¹.

על דבריו מוסיף צבי אבירם (כנראה צבי אבירם מגדס"ר 87 של חטיבה 14) באותו פורום: "בעניין פל' החרמ"ש המדוברת שהייתה בגדודו של גיורא לב, פל' זאת הייתה מושא לקנאה ביחידות אוג' 143"¹⁹².

מ"מ 2, סג"ם רן סבור שהמקצוענות על אף חשיבותה אינה נותנת הסבר מספק. רוב הקצינים וחלק מהמש"קים של פלוגת החרמ"ש בגדוד 184 הם בני מחזורו וכך גם חלק מאלה של גדוד 79. רובם ככולם מפקדים מעולים. אמנם לוחמי "מקנס" היו העילית, כלומר אלו שנבחרו לצאת לקורס מ"כים, אך אין לשכוח שמאגר כוח האדם שממנו הגיעו הוא מהפלוגות המבצעיות האלה ולכן המקצוענות היא תנאי הכרחי אך לא מספק. אולם, אין ספק שפלוגת "מקנס" הייתה מאומנת יותר מתוקף הנסיבות - הגעתה ישירות מכמעט 3 חודשי אימון רצופים ואינטנסיביים. בדבריו שם רן דגש על נקודה נוספת: "יצאנו משיבטה עם נגמ"שי האימונים. כל הצל"ם שלנו היה ציוד אימונים. לגבי הנגמ"שים, אלו כלים שלא מתאימים למלחמה מאחר והם היו שחוקים מרוב אימונים. הטנקיסטים שהיו אתנו בשיבטה קיבלו בסיני טנקים מבצעיים. אנחנו לא. הנגמ"שים שלנו היו אולי השחוקים ביותר בכל צה"ל בגלל אינטנסיביות האימונים בקורס מ"כים, כך גם הנשק האישי, הצוותי ושאר הצל"ם. למרות זאת הנגמ"שים והציוד כמעט ולא הכזיבו וברגע האמת ופרט למקרים בודדים, פעלו היטב. אפשר לייחס זאת לאמינות הגבוהה של הנגמ"שים וחלק מהצל"ם אבל אין ספק שרמת הטיפול והתחזוקה, תודות לצוותים ובכל הנוגע לנגמ"שים - בראש ובראשונה לנהגים ולצוות הטכני הם פעלו ללא דופי. גם זה, ללא כל ספק, קשור למקצוענות ולחינוך שהוקנה בקורס".

מפה 72 - קווי הפסקת האש בדרום

מקור: תולדות מלחמת יום הכיפורים מפה 72

סריכ אויב

סנקים - כ-1000:

510 מזרח לתעלה,

470 מערב לתעלה,

לרבות זירת יום-סוף.

אוי' - כ-160 סוללות מזרח לתעלה,

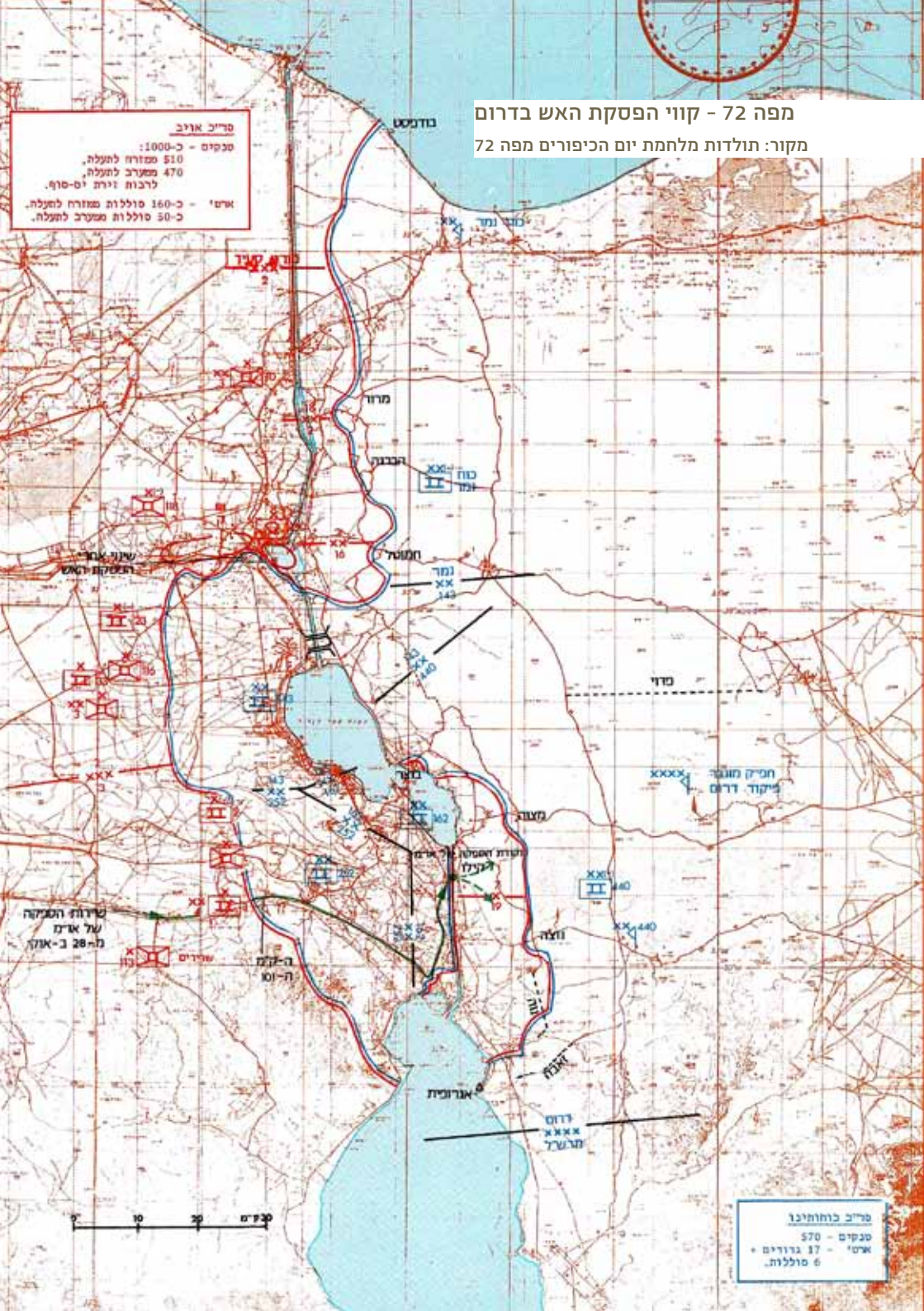
כ-50 סוללות מערב לתעלה.

סריכ כוחותינו

סנקים - 570

אוי' - 17 גדודים +

6 סוללות.

הגנרל פאנפילוב אמר: "החייל אין לו חשק למות. הוא הולך לקרב לא למות כי אם לחיות ודרושים לו גם מפקדים כאלה..."¹⁹³.

יוסי שוחט מעלה את נקודת המבט הזו כפי שבאה לידי ביטוי בפלוגה: המ"פ, סרן אריק שקד היה מבוגר ובוגר יותר משאר חיילי הפלוגה ומפקדיה. הוא לא קפץ ולא מיהר, היה זהיר ומחושב. יוסי חושב שלמד ממנו וכך התנהג כשהוא עצמו היה מ"פ במלחמת לבנון הראשונה: "העובדות מדברות בעד עצמן". יורם רוטנברג מוסיף: "זה קטע שליווה אותי, אריק עם האי קפיצה שלו היה לי למופת הרבה שנים, קודם כל תדאג לחיילים שלך, לא מעניין אותך כלום, שאף אחד לא יפגע, איך אתה עושה את זה? תתחבר לדברים היותר סולידיים, אל תקפוץ בראש, לאט לאט, צריך להגיע לשמה, עמוד בעמדת תצפית, תסתכל, תבדוק, תתכנן, הכול לאט שום דבר לא בווער".

מוטי אזולאי מוסיף: "כאן עלי לציין, לשבח ולהודות למ"פ אריק שקד. במהלך הקורס לא היה לי כל קשר עם המ"פ. תהיתי ולא הצלחתי להחליט ביני לביני, האם הוא טוב יותר או טוב פחות. במלחמה הבנתי שאריק שקד הוא מצוין. תבונתו, שיקול דעתו המעולה וזהירותו המופלגת פשוט הצילו אותנו מכליה מיותרת. התקיים בו הפסוק: "תדע כל אם עבריה שמסרה את גורל בניה לידי מפקדים הראויים לכך". אמירה זו נאמרה ע"י ראש הממשלה דוד בן גוריון בטקס סיום קורס קצינים בשנת 1955. באותם ימים נוראים לא ידענו כלל וכלל היכן אנו מצויים. הדברים התבררו ומתבררים יותר ויותר רק בשנים שחלפו מאז. הסתבר שהיינו בלב לבה של התופת. בפסגת הפירמידה של לחימת צה"ל בדרום ואני מעריך בוודאות רבה כי שרידותינו הושגה לאור החלטות מפקדינו מרמת מ"פ ומעלה ובעיקר הודות להחלטות המ"פ אריק שקד, כאשר לממונים מעליו היה כאב ראש לא קטן (בלשון המעטה) באותה עת".

פרד גורס: "יצאנו שלמים מהמלחמה תודות למזל ומ"פ טוב, פלוגות נוב' 72 ופב' 73 לא שפר מזלם. האנשים שהובילו אותי לקרב הם ענקים-מח"ט, מג"ד, מ"פ, מ"מ. לא פגשתי כמותם בחיים ואני כמעט בן 60.

שקד הנהיג אותנו ואנו הלכנו אחריו ללא עוררין, זוכר אותו עם מעיל מארבים מוחזק בחגורה צבאית". גם גבי ארביב ששימש במלחמה כנהג בנגמ"ש המ"פ מציין את נושא הפיקוד: "מכיסא הנהג של הנגמ"ש של אריק "קבור" עמוק למטה עם המדף סגור בקו האפסיקופים הייתי חייב להסתכל עד כמה שניתן גם על אריק כדי לקלוט הוראותיו לנהג שבחלקן לא נשמעו כראוי בקשר הפנים בשל הרעש העצום של הירי והמנוע. אריק היה מסמן לי חלק מההוראות בתנועות ידיים. תוך כדי התבוננות זו התרשמתי מאוד מההתנהלות של אריק כמפקד... כל פעם שהיה צריך לתת לפלוגה פקודה בקשר ראיתי איך לפני הלחיצה על המע"ד (מערכת דיבור) הוא היה מתעשת "אוסף את עצמו", לוחץ על המע"ד ונותן פקודה צלולה וברורה כאילו שהאירועים המפחידים מסביב הינם ממנו והלאה. התנהלות זו של אריק הרשימה אותי מאוד. אין לי ספק שהתנהלות זו שלו כמפקד סייעה רבות לתפקודה התקין של הפלוגה בתקופה הטראומטית ההיא. את ההתנהלות הראויה הזו של מפקד אני נותן מדי פעם כדוגמא לאחרים ולעצמי גם כיום לסיטואציות בחיים האזרחיים כשיש לקבל החלטות שקולות גם בזמנים שלעיתים יכולים להיות זמנים בעייתיים ולחוצים".

שמוליק פלאום מוסיף את חלקו לדיון: "...ועם כל הכבוד, במבט לאחור, עשינו מה שלימדו אותנו ואימנו אותנו ואת העובדה שאנחנו טוחנים היסטוריה היום אני מייחס, למזל, לחיילות, ולמפקדים מעולים".

מייחסים לנפוליאון את האמירה: "אני לא רוצה גנרלים מוכשרים, חכמים, טובים, נאמנים או אחראיים. אני רוצה גנרלים שיש להם מזל". המזל הינו רכיב מפתח שאינו עומד בפני עצמו אבל חשיבותו רבה.

תומס ג'פרסון, נשיאה השלישי של ארה"ב ומחבר "הכרזת העצמאות" נתן לעניין "המזל" נקודת השקפה מעניינת. הוא אמר: "גיליתי שככל שאני עובד יותר קשה, נוצר רושם שיש לי יותר מזל".

מרכיב "המזל" שיחק תפקיד חשוב במספר לא מבוטל של אירועים אותם חוותה הפלוגה ודוגמאות לא חסרות: פלוגת הקו של גדוד 184 ספגה

אבידות ראשונות עם פתיחת המלחמה בקרב ב"טלוויזיה". 3 ימים מאוחר יותר תקפה "מקנס" את "טלוויזיה" והשתלטה על התעוז ללא קרב; בחילוץ לוחמי מעוז "פורקן" הייתה "מקנס" "מעבר לדיונה" ולא השתתפה במבצע. פלוגת הקו של 184 ספגה אבדות כבדות; חציית התעלה באופן שבוצעה הייתה ללא ספק הימור מסוכן. נגמ"שי "מקנס", המ"פ וצוות 2, הובילו את טור השריון, ללא כל מודיעין על מה מחכה "מעבר לפינה". ההימור, שעבר בשלום, היה מבוסס על תקווה, יותר מכל דבר אחר, שהמצרים יופתעו ושאין במרחב כוחות העלולים להוות אתגר לפושטים. ואכן, החל מיום המחרת תגברו המצרים את המערכים וצה"ל הקיז דם רב בהמשך הלחימה. ויש כמובן דוגמאות נוספות.

רן מוסיף ב"סעיף המזל" גם את העובדה שיצאנו בשלום מהלילה הראשון. הלילה בו הבלבול היה רב ו"אנחנו, או לפחות אדבר בשמי, לא בדיוק הבנו איך לנהוג. בבוקר כבר הינו אחרים". בלילה ההוא היה כפסע בין לשרוד לבין להישחק לדק.

והמ"פ, סרן אריק שקד מסכם את הדיון באמרתו של סנקה (הצעיר) בן המאה הראשונה לספירה¹⁹⁴: "המזל הוא מה שקורה כשהכנה פוגשת את ההזדמנות".

39 שנים נאלמו לוחמי ומפקדי "מקנס", עד שבאה לעולם יוזמתו הברוכה של ארנון בן שלמה "שחררה את הקפיץ".

חלק קטן מהאנשים, למרות 4 העשורים שחלפו, העדיפו שלא לפתוח את הפצע ובחרו שלא להשתתף בתהליך וכמובן שרצונם כובד.

ספרים רבים ופרסומים רבים על המלחמה ראו אור במשך השנים, מיעוטם סמוך למלחמה וחלקם הארי במהלך השנים, לרבות בשנים האחרונות. סיפורם של לוחמי "מקנס" מצטרף לסיפורים שאינם עוסקים במהלכים ה"גדולים" של המלחמה, אלא מתמקדים דווקא במלחמה "הקטנה" מנקודת מבטו של החייל בקרב שאינו מתעניין באסטרטגיות, בטקטיקות ובמהלכים אלא ברצון למלא כמיטב יכולתו את המשימות שהוטלו עליו ולחזור בשלום למרות שבשלבם רבים משימה זו נראתה דלת סיכוי.

כשהחל תהליך איסוף החומרים, נראה היה שהעובדה שחלפו כל-כך הרבה שנים לא תאפשר הפקת חומר בעל ערך. מהר מאד התברר שהחיסרון הינו למעשה יתרון. היה מרתק לתעד חומר שאין לו מקום וזמן מוגדרים, אלא תמונות ורגעים שנחרתו עמוק בזיכרון מאותם ימים אפלים. החומר מוגש עם סיפורי הלוחמים, בלשונם, כפי שהחוויות צרובות אצלם, גם אם חל שיבוש ונפלו טעויות עובדתיות או שהתגלעו סתירות בתיאורים השונים של אותו אירוע. לצד אלה פורטו המאורעות שקרו על-פי הספרות ההיסטורית והמסמכים הנוגעים לעניין. פרוט המאורעות מטרתו לשבץ את החוויות במקומם הנכון מהבחינה הכרונולוגית ולשלבם באירועים המתאימים ועל-ידי כך ליצור תמונה כוללת. באופן זה הפך התייעוד החוויתי לנכס שיש לו ערך החורג מעבר לקהל המיידני של הלוחמים שהיו שם, קרוביהם וחבריהם שבוודאי סקרנים לדעת מה אבא, סבא, האח, הבעל, הדוד.. עשו ועברו במלחמה.

אין ספק שחלק מהקוראים ימצאו טעויות, אי-דיוקים ואף סתירות.

בהיסטוריה, כך מסתבר, אפילו על העובדות ה"יבשות" לא תמיד יש תמימות דעים והיסטוריה של מלחמות אינה אלא "רשומון" אחד גדול אף לפני שמגיעים לפן הסובייקטיבי ולנקודות המבט השונות. מתוך מודעות מוחלטת לבעיה יסודית זו, הובאו לעיתים גרסאות שונות לאותו אירוע ללא נקיטת עמדה מהי "האמת" שגם היא ממילא, במקרים רבים, ב"עין המתבונן".

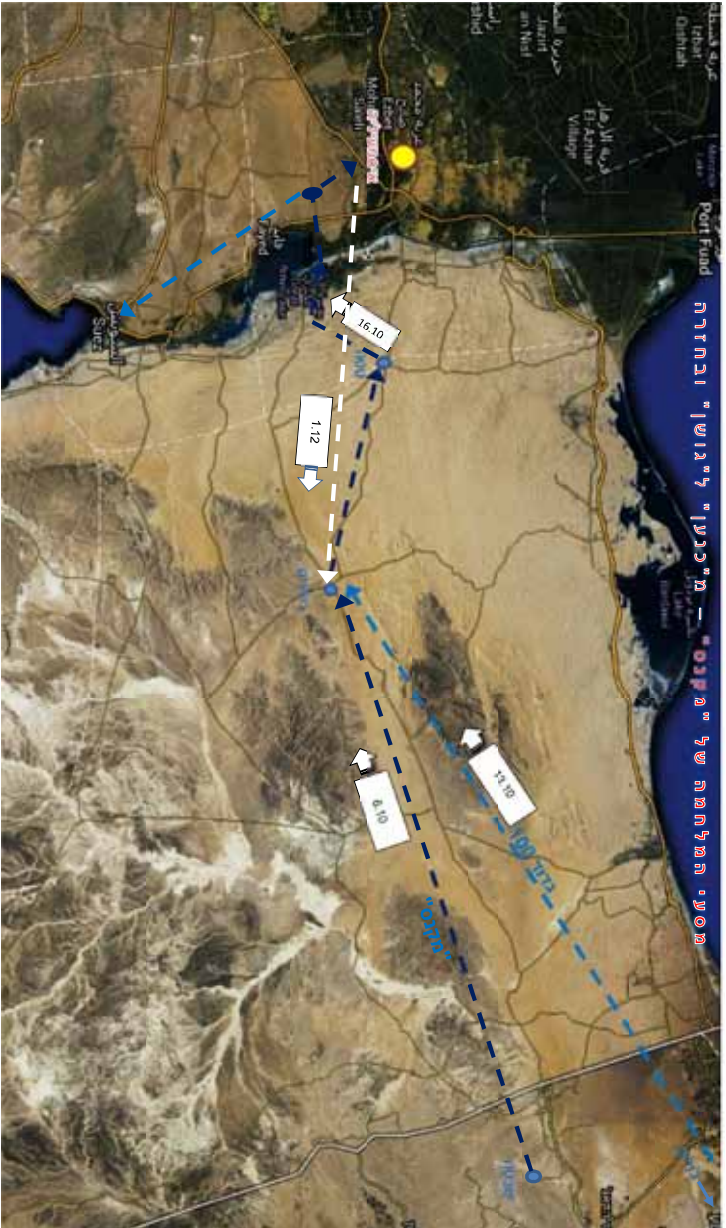
נקודת המבט הבסיסית של תיעוד זה הינה סובייקטיבית ו"מגובה הסיפון" (של הנגמ"ש).

מבחינתם של לוחמי "מקנס" מדובר ב"סגירת מעגל". לחלק לא מבוטל לא היה מושג רחב מספיק למה שאירע סביבם ומבחינה זו ניתן לקוות שהתמונה התבהרה.

4 קרבות בחזית הדרום נחרתו חזק ועמוק מאחרים בזיכרון הקולקטיבי: הצליחה ששינתה את פני המערכה והפכה את הקערה על פיה; הקרב הקשה של חטיבה 14 להרחבת ה"מסדרון" לראש הגשר; "החווה הסינית" והקרב בסואץ. שני האחרונים לא בגלל ההישגים אלא בגלל קרבות החילוץ ההרואיים של הכוחות שהסתבכו. לוחמי הפלוגה היו מעורבים בכל 4 הקרבות האלה.

בנוסף, עד כמה שידוע, לוחמי "מקנס" הינם הכוח הלוחם היחיד שהשתתף הן בקרבות ה"בלימה" הקשים ביממה הראשונה והן במהפך של המלחמה והעברת היוזמה לידי צה"ל עד הניצחון הצבאי המוחלט - הצליחה והפשיטה שבאה אחריה.

חמישה חיילי "מקנס" איבדו את חייהם. ארבעה במלחמה ואחד שנספה בתאונת דרכים זמן קצר אחריה. בחיל, ברעדה ובגעגוע - מוקדש להם סיפור של הפלוגה.

שבת בבוקר (6.10.73) משיבטה לרפידים. עם פרוץ המלחמה מרפידים לטסה (6.10.73, 14:00). ביממה הראשונה (6.10-7.10) עיקר הפעילות מצפון מערב לטסה (מציר טסה איסמעיליה צפונה) ובהמשך בעיקר מדרום מזרח לטסה. בצליחה (16.10) חוצה הכוח העיקרי של הפלוגה את התעלה על-גבי דוברות "תמסחים" בהישט מחצר "מצמד" ופועל עם כוחות חטיבה 421 בגזרה שמצפון לאגם המר הגדול. מחלקה אחת נשארת לאבטחת "גשר הגלילים" עד הגיעו למים (19.10) וחוברת לפלוגה ב"אפריקה" (20.10). עם הפסקת האש (24.10) ניצבת הפלוגה עם החטיבה מול איסמעיליה בק"מ ה- 101 על כביש קהיר - איסמעיליה שם גם התקיים טקס סיום הקורס (27.11.73). ימים ספורים לאחר סיום הקורס (1.12.73) חוזרת הפלוגה לרפידים. קרוב מאד למקום בו ניצבה הפלוגה בתחילת המלחמה, כחודשיים קודם לכן.

כוח המונה 13 חניכים-לוחמים בפיקוד מש"ק, נשאר מאחור לשמור בשיבטה. הכוח עולה לג'וליס ומשם, במסגרת גדוד 100, חטיבה 460, יורד לרפידים (13.10). מצטרף לקרבות החילוץ מצפון ל"ציר טרטור" (חילוץ הצנחנים מ"החוה הסינית", 17.10), חוצה את התעלה על גשר הדוברות (17.10) ולוחם בגזרה מהאגם המר הגדול דרומה, דרך פאיד ועד לעיר סואץ. אחרי הפסקת האש חוברים לוחמיו לפלוגה.

3 נגמ"שים פעלו כבודדים: נגמ"ש פינוי שפעל עם גדוד 79 חטיבה 14 ולחם עמו בקרב העז להרחבת פרוזדור הצליחה (15.10 - 16.10), נגמ"ש פינוי שפעל בתעוזה רבה בקרב לחילוץ הצנחנים (17.10) ואחר-כך הפך לנגמ"ש רופא חטיבה 460 ונגמ"ש פינוי בתאג"ד ראש הגשר שפינה תחת אש ארטילרית כבדה פצועים מה"חצר" לתאג"ד עורפי יותר.

יד זיכרון לחברנו שנפל

פרק זה נערך ונכתב על-ידי ראובן לביא (לייבו)

חיילי ומפקדי פלוגת קורס מ"כים חרמ"ש מרכינים ראשם לזכר חברינו אופיר בית אריה, אלברט יעקב, גדליהו קוברי ורוני ויסהוף, שנפלו במלחמה ולזכר חברנו ראובן וקסלר שניספה בתאונת דרכים, בעת שירותו. יהיה זכרם ברוך ותהי נשמתם צרורה בצרור החיים.

תמיד אוקטובר - נתן יונתן

תְּמִיד אֹקְטוֹבֵר, שְׁתִּיקת קוֹצִים וְאֲנָשִׁים
וְאֵימַת הַלֵּילָה הַשְּׁשִׁי
כְּשֶׁהִשְׁתַּתַּק הַשָּׁעוֹן וְחָשְׁכוּ הָרוֹאוֹת
וְהַלֵּב חָדַל וְהִטַּל אֶכָּל אֶת הַבְּרִזָּל
וְהַבְּרִזָּל אֶכָּל אֶת הַדָּם
וְהָאֲלֹחוֹט חָתַם מְלִים אַחֲרוֹנוֹת בְּקוֹל צְרוּד
פּוֹתֵחַ בְּאֵשׁ
וְאַחֲרֵי הָאֵשׁ רַעַשׁ וְאַחֲרֵי הָרַעַשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה וְחוֹל
וּמְאֵז מִחִכִּים בְּחִגּוֹר מְלֵא בְּחֵלוֹן-קִיץ אַחֵר
וְאוֹקְטוֹבֵר שֶׁשׁוֹכַח אוֹתָם אַחֲרֵי הַקְּצִיר
וְאוֹקְטוֹבֵר שֶׁזוֹכֵר.

ארבעה חיילים, איבדה הפלוגה במלחמה. שלושה לוחמים, אופיר, גדליהו ורוני ואיש טכני, חשמלאי רק"ם, אלברט יעקב.

אופיר ורוני נפלו במסגרת גדוד 100 שהקים סא"ל אהוד ברוג-ברק במסגרת חטיבת בית הספר לשריון, חטיבה 460 באוגדה 162 של האלוף אברהם אדן ("ברן").

רוני נפל בקרב החילוץ ההירואי של גדוד הצנחנים 890 בקרב "החווה הסינית" בבוקר ה- 17.10.1973.

אופיר נפל בקרב במחצבות פאיד, בצידה המערבי של תעלת סואץ, בקרבות שהובילו לכיתורה של הארמיה השלישית המצרית ולסיום המלחמה בניצחון צבאי מרשים של צה"ל במלחמה. אופיר נפל בערב של ה- 20.10.1973.

אלברט וגדליהו נפלו במסגרת הגוף העיקרי של הפלוגה שפעל במסגרת גדוד 264, חטיבה 421 באוגדה 143 של האלוף אריאל (אריק) שרון. אלברט וגדליהו נפלו בפאתי העיר איסמעיליה, בצידה המערבי של תעלת סואץ, בצהרי ה- 19.10.1973.

המלחמה תמה, עם ישראל קבר את מתיו, הפצועים ברובם שוחררו מבתי החולים ולאט לאט החלו החיים חוזרים למסלולם.

ואז ניחתה מכה נוספת. ראובן וקסלר, שהיה מ"כ בפלוגה, נפצע באורח אנוש בתאונת דרכים כשהיה בדרכו חזרה לבסיס ולאחר מספר ימים בהם נאבקו הרופאים על חייו, הלך ראובן לעולמו ב- 25.4.1974.

קרוב לארבעה עשורים עברו מאז אותה מלחמה שגבתה את חייהם של חברינו ואת חייהם של מעל למעלה מאלפיים חיילי צה"ל בשתי החזיתות. קרוב לארבעה עשורים עברו, בהם זיכרון המלחמה וזיכרון הנופלים הודחק לקרן זווית במוחנו. לא רצינו לזכור, לא רצינו לדבר.

אולם, כמו זרע הטמון בקרקע המדבר, עשרות, מאות ואלפי שנים, שטיפת מים אחת מספיקה להנביטו, כך גם זיכרון המלחמה וזכר הנופלים.

טיפת המים נספגה באדמה וזרעים רבים החלו פורצים אל האור.

הזיכרונות מהמלחמה היא, מעלים עמם את זכר הנופלים ואת כאבן של המשפחות השכולות הנושאות עמן את החלל שנפער בנשמתן לעולמים.

א שיר, למעלות:

ב אָשָׂא עֵינַי, אֶל-הַהָרִים-- מֵאֵן, יָבֵא עֲזָרִי.

ג עֲזָרִי, מֵעַם יְהוָה-- עֲשֵׂה, שְׂמִים וְאָרֶץ.

ד אֶל-יְתֵן לְמוֹט רִגְלֶךָ; אֶל-יְנוּם, שְׁמֶרְךָ.

ה הִנֵּה לֹא-יְנוּם, וְלֹא יִישָׁן-- שׁוֹמֵר, יִשְׂרָאֵל.

ו יְהוָה שְׁמֶרְךָ; יְהוָה צִלְּךָ, עַל-יַד יְמִינֶךָ.

ז יוֹמָם, הִשְׁמֵשׁ לֹא-יִכָּפֶה; וַיְרַח בְּלִילֶךָ.

ח יְהוָה, יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל-רָע: יִשְׁמַר, אֶת-נַפְשֶׁךָ.

ט יְהוָה, יִשְׁמְרֶךָ-צָאֲתָךְ וּבֹאֲךָ-- מֵעַתָּה, וְעַד-עוֹלָם.

(תהלים קכא)

20.10.1973 - 31.3.1954

אופיר בית אריה ז"ל

שנות חייו הראשונות

אופיר נולד בגבעתיים להוריו רחל ויצחק. הוא למד בבית-הספר היסודי "גורדון" ובבית-הספר התיכון "קלעי" במגמה הספרותית.

אופיר הצטיין בקליעה למטרה. הוא החל את פעילותו במסגרת הגדנ"ע במרחב תל-אביב ובשנים 1970-1972 היה אלוף הקליעה של פיקוד הגדנ"ע.

בשנת 1970 נבחר לייצג את פיקוד הגדנ"ע בתחרות קליעה למטרה שנערכה באירופה.

הוא היה חבר בסניף "הפועל" ברמת-גן והיה חניכו האישי של מאמן הנבחרת הלאומית קהת שור ז"ל, שנרצח בידי מחבלים באולימפיאדת מינכן בשנת 1972.

הוא היה חבר בנבחרות הנוער והבוגרים של ישראל בקליעה למטרה וייצג את המדינה בתחרויות רבות.

בשנת 1971 הוכתר כאלוף הנוער של ישראל. מאמניו ראו בו את אחת התקוות הגדולות של ישראל בענף הקליעה למטרה. בנעוריו היה אופיר חבר בתנועת "הנוער העובד".

השירות הצבאי

אופיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות שובץ כלוחם חרמ"ש ועבר קורס נהגי נגמ"ש.

לאחר תקופת "קו" בסיני בפלוגת חרמ"ש במסגרת גדוד טנקים, יצא לקורס מ"כים, שם תפסה אותו המלחמה.

המלחמה

אופיר היה בכוח שמנה 13 לוחמים ומש"ק ואשר נותר מאחור בשיבטה, בעוד הפלוגה עזבה בבוקר שבת, יום הכיפורים, בדרכה לסיני לתגבר את הכוחות בשל הכוננות שהוכרזה.

תפקידו של הכוח היה לשמור על בסיס שיבטה עד שהפלוגה תחזור, "תוך 3-4 ימים".

המלחמה שפרצה שעות מועטות לאחר מכן, הותירה את הכוח מבולבל ומתוסכל. החיילים חיפשו כל דרך להצטרף למלחמה.

כשבוע לאחר מכן קיבלו את "האור הירוק" לו המתינו והצטרפו לגדוד 100 שהוקם בג'וליס ואתו ירדו לסיני.

אופיר צוות לנגמ"ש המ"פ כנהג ועמו השתתף בקרב הראשון של הגדוד, החילוץ ההירואי של הצנחנים בקרב "החוה הסינית". המ"פ נפצע מיד בראשית הקרב והסמ"פ, גידי דבורצקי החליף אותו. אופיר, יחד עם המ"פ וחייל נוסף מהפלוגה, התנדב למשימת החילוץ של אחרוני הלוחמים, משימה שהוגדרה כמסוכנת מאד. על חלקו בחילוץ זה קיבל המ"פ את "עיטור העוז".

לאחר שהגדוד חצה את התעלה, משימתו הייתה להשתלט על שטחים לכיוון דרום מערב כשהמטרה הסופית - כיתור הארמיה השלישית שרובה היה בצידה המזרחי של התעלה.

ביום 20.10.1973, נעה הפלוגה בוואדי באזור מחצבות פאיד. הנגמ"ש בו נהג אופיר נפגע ואופיר נהרג יחד עם ארבעה נוספים ובהם המ"פ. שני אנשי צוות בלבד שרדו, אחד מהם פצוע.

אופיר הותיר אחריו הורים, שבינתיים הלכו לעולמם ואחות צעירה, אביבית.

אביבית גרא (בית אריה), אחותו הצעירה של אופיר כתבה:

"אופיר אחי הבכור היה מבוגר ממני בארבע שנים.

אהבתי אותו והערצתי אותו.
הוא היה בוגר מאוד, חכם, נבון, אחראי וכמובן גם שובב.
היה לו ביטחון עצמי, האמין תמיד במה שעשה והיה בעל כושר מנהיגות.
הרבה חברים סבבו אותו מתוך אהבה והערכה.
הייתה לו סבלנות רבה וכושר ריכוז וכושר התמדה, ובזכות אלה הצליח
מאוד בקליעה למטרה.
היה אלוף הנוער בקליעה למטרה ברובה אוויר בשלושה מצבים.
זהו תיאור פשוט ואולי אף סתמי, אך אופיר היה בשבילי - העולם שלי.
הוא שמר עלי, אבל לא שמר על עצמו ונתן את עצמו למען הערך
המרכזי שלו - הנתינה“.

איתן מיכאלי, חייל בפלוגה וחברו לנשק כתב:
”אני זוכר את אופיר היטב למרות שלא היה אתי במחלקה.
אופיר בלט באישיותו הבוגרת, הוא עורר אצלי תחושת הערכה גם בשל
העובדה שהקרין סוג של בגרות ואחריות מעל לממוצע.
בפלוגה היה ידוע שלאופיר היה תואר מכובד בקליעה למטרה.
הוא עצמו הצניע את הדבר, וכששאלתי אותו בעניין הוא חש די נבוך
מהשאלה.
בשיחה אחת עמו במטווח, הוא תרם לי כמה עצות מועילות לשיפור
רמת הקליעה שלי. בנוסף הוא הסביר לי באריכות את ההבדל בין ירי
ספורטיבי לבין ירי צבאי“.

19.10.1973 - 19.6.1954

קוברי גדליהו ז"ל

שנות חייו הראשונות

גדליהו, בן אסתר וחיים-ירמיהו, נולד בסאטו-מארה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. גדליהו למד בבתי-הספר היסודיים "עוזיאל", "סיני" ו"שפיר" באשקלון וסיים את לימודיו בבית-הספר התיכון הדתי על-שם רוגוזין באשקלון. הוא היה תלמיד מצטיין ושימש דוגמא לחבריו, על אף שלא היה בחזקת "תולעת ספרים", תמיד עזר לחבריו, נתן להם לעיין במחברותיו ובספריו ואף הסביר להם בסבלנות כל-אימת שהתקשו בהבנת החומר. הוא היה פעיל בתנועת "בני עקיבא" והיה גם חובב ספורט. היה לו אוסף ספרים והוא אהב לקרוא ספרות ושירה. בעיקר הייתה אהובה עליו יצירתו של המשורר חיים נחמן ביאליק. לעיתים היה נתפס למעשי-קונדס ונהג לבדר את חבריו בתעלולים ובחיקויים. הוא היה פעיל בחברה, נבחר לוועד התלמידים מטעם כיתתו והיה מעורה בענייני הכלל ומקובל על הכל. מטבעו היה ערני, בעל בטחון עצמי ורצון עז, פיקח ושנון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשור מאד לאחיו התאום.

השירות הצבאי

גדליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב ליחידת-צוללנים ובהמשך הגיע לחיל השריון ושובץ לחרמ"ש. עבר טירונות ואימון לוחם והשתלם בקורס נהגי נגמ"ש. בהמשך, לאחר תקופת "קו" בסיני נשלח לקורס מ"כים. גדליהו היה חייל מסור ולוחם אמיץ, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. כתב עליו חברו: "הוא היה בעל אמביציה, מוטיבציה וכושר-

מנהיגות בלתי רגילים, פטריוט ואידיאליסט... הוא סימל ביחידתנו מרץ, ארגון וסדר”.

המלחמה

גדליהו הקפיד תמיד שלא להדאיג את הוריו ואת חברתו האהובה, שעמה עמד להתארס כאשר פרצה המלחמה. במלחמה לחם עם יחידתו בקרבות הבלימה בחזית סיני ונמנה על הכוח הראשון שצלח את התעלה. ביום כ”ג בתשרי תשל”ד (19.10.1973) בעת שהפלוגה נערכה בעמדות בפאתי העיר איסמעיליה נפגע ונפצע בפצעי מוות ונפטר. הוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין באשקלון. הותיר אחריו הורים, אח תאום ואח נוסף.

מפקדו אמר עליו: “הוא היה לוחם מצטיין שמת מות גיבורים”.

לזכרו של גדליהו ריכזו הוריו, מדברי-חברים על דמותו וכן קטעים מתוך דברים שכתב. ביניהם כלולים הדברים שאמר על הלימודים בבית-הספר: “לפי דעתי אסור שתעודת הבגרות תיהפך לאידיאל נכסף. על בית הספר לשים את הדגש על הקניית ערכים בכל התחומים ובעיקר בתחום הדתי... אז לא ניתקל כלל בבעיה הכאובה של ‘הולך ופוחת הדור”.

אבי קוברי, אחיו התאום של גדליהו כתב:

“היינו מאוד קרובים אחד לשני, היינו תאומים, אמנם לא זהים, אבל הרגשנו קירבה. למדנו באותה כיתה, תמיד היינו באותה כיתה, תמיד היו לנו את אותם חברים. אין ספק שהוא היה מוצלח ממני, אין ספק בזה... הוא היה חכם ממני, הוא היה יותר מיושב, הוא היה יותר רציני, הוא עזר בבית יותר ממני, הוא היה ילד, גם בכיתה י”ב, ילד מוכשר. ילד מוכשר שציפו ממנו לגדולות, ולצערנו זה נגדע... היינו עושים דברים ביחד, בנינו מכונית קארטינג ביחד. היו לו ידיים טכניות וגם ראש, והוא היה קצת מגושם ממני מבחינת הספורטיביות, הוא התגייס באוגוסט

72 והלך לשריון. אחרי שלושה חודשים אני התגייסתי, למעשה כמעט ולא נפגשנו, כי כשהוא הגיע הביתה אני לא הייתי בבית. החופשים שלנו לא היו מתוכננים... גם לא היינו כל כך בקשר במהלך השירות, לא היו פלאפון, ובקושי טלפונים היו, וכמעט ולא היה לי קשר איתו. אולי נפגשתי איתו פעם, פעמיים, בשבתות כשהוא יצא לחופשה ובמקרה גם אני יצאתי. לא יותר מפעם - פעמיים. על השירות שלו הוא סיפר לאמא, שהוא מאוד מרוצה. כשהוא התגייס הוא הלך לגיבוש של הקומנדו הימי, של השייטת, והוא היה שם ולא קיבלו אותו, והוא חזר הביתה, והוא בכה כמו תינוק. הוא אמר שלפי דעתו היו צריכים לקבל אותו, הוא היה טוב מכמה אנשים שכן קיבלו אותם. הוא חזר אפילו עם כל מיני פצעים ויבלות בכף הרגל, ברגל, בקרסול, אני זוכר. הוא הרגיש לא טוב, הוא הרגיש עצוב מאוד שלא קיבלו אותו, זה אני זוכר בוודאות. וזהו, ואחר כך הוא חיכה לשיבוץ מחדש ואז הלך לשריון, וזהו. אני רק יודע שהוא אהב את הצבא, הוא אהב את השירות, הוא רצה בזה, והוא גם היה טוב. גם שם הוא היה בחור רציני, בחור אחראי מאוד..."

איתן לוטנברג, חייל בפלוגה וחבר לנשק כתב:

"גדליה קוברי היה תמיד בולט בהחלטיות שלו ומקצועיותו, אני זוכר את תפקודו כחניך תורן ובניוטים יחד אתו. אני משוכנע שגדליה היה מתקדם בצבא ומגיע רחוק, תמיד השתדל לעשות הכול בצורה מושלמת".

שייקה כהן, חייל בפלוגה, חבר לנשק כתב:

"גדליה זכרו לברכה, היה יחד איתי מתחילת הטייונות בפלוגה ד' באותה המחלקה ובאותו החדר ברפיח בט"ר. בגדול פלוגה ד' בבט"ר הייתה פלוגה, שהתחילה טיונות מאוחרת יחסית אחרי הפלוגות האחרות, עיקר החיילים היינו סוג של "פליטים" מיחידות אחרות של הצבא. בזמנו המיון הראשוני והגיבושים נעשו בעיקר לאחר הגיוס למעט פסיכומטרי. גדליה היה מועמד לשרת ביחידה של חיל הים, למיטב זכרוני יחידת

ילת"ם (יחידה לביצוע עבודות תת מימיות), ואו "צוללן הגנתי (707)", גדליהו היה איתי בחדר גם בטירונות וגם בקורס נהגי נגמ"ש בביה"ס לשריון.

גדליה גדל והתחנך בבית דתי (בני עקיבא) ומיד התחברנו כבר ביום הראשון לטירונות. מאחר וגם אני גדלתי בבית דתי, היה לי קל יותר לחבור איתו והייתי צריך להסביר לא פעם לשאר הטירונים במחלקה את המשמעות והסיבות למה גדליהו לא מתגלח עם תער, או סכין גילוח כמו כולם.

למרות שעלה מרומניה, או לפחות מוצאו מרומניה שמעתי אותו מדבר פעם עם הוריו בשפה שנשמעה לי הונגרית, מאותו רגע היה לי ורק לי שם מיוחד אליו "נמטודו" מהמערכון של הגשש. גדליה תמיד חיך כשקראתי לו כך ומעולם לא כעס. גדליה הרבה לקרוא ספרים ותמיד מצא זמן לעיין בספר זה, או אחר גם כשהיינו חוזרים עייפים מאוד מאימוני החיילות.

גדליה נפל מירי של פצצת מרגמה בודדת במקום הפסטורלי ההוא שהיה ליד עצי הדקל ובריכות המים בחולות הזהובים, יהי זכרו ברוך".

19.10.1973 - 4.7.1951

אלברט יעקב ז"ל

שנות חייו הראשונות

אלברט, בן לואיס ויעקב כהן, נולד בתל-אביב. הוא למד תחילה בבית-הספר היסודי "נוף-ים" בהרצליה. לאחר שלוש שנים עברה משפחתו להתגורר ברמת-חן, שם סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי המקומי. אלברט המשיך ללמוד בבית-הספר המקצועי "אורט יד סינגלובסקי" בתל-אביב במגמה למכניקה וחשמל. בשנת 1965 עזבו הוריו את הארץ והשתקעו בגרמניה ואלברט השלים את לימודיו ב"אורט-שטרסבורג" בצרפת. ילדותו של אלברט עברה עליו בלי שיצליח להשתקע במקום כלשהו לתקופת זמן ממושכת מספיק, כדי ליצור קשרי ידידות ורעות לאורך זמן. כל תקופת ילדותו ואף תקופת נעורו שזורה במעבר מעיר לעיר ואף בנסיעה לארצות זרות. למרות שמבחינה חברתית קשה ליצור בתנאים אלה קשרים משמעותיים, הצליח אלברט להתערות במהירות בכל סביבה חדשה אליה הגיע. אישיותו החמה והלבבית ומזגו הטוב קנו לו בכל מקום ידידים, שהיו נכונים לעזור לו להתגבר על הקשיים שניצבו בפניו. למרות נדודיו והמעברים מבית-ספר אחד למשנהו, הצליח אלברט בלימודיו וזכה להשתלם במקצועות החשמל, המכניקה והאלקטרוניקה. במיוחד מצא חן בעיניו מקצוע החשמלאות ובו ביקש למצוא את עתידו.

השירות הצבאי

כאשר קרב מועד גיוסו ואלברט צריך היה לעלות ארצה, הוא ביקש היתר להמשיך וללמוד שנה נוספת באוניברסיטה, כדי לגמור בתואר מהנדס-

חשמל. אך הצבא לא אישר לו זאת ואלברט לא היסס למלא את חובתו למולדת, ושב ארצה על-מנת להתגייס. אלברט גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות, עבר קורסים להסבה, בהם למד את מקצוע חשמלאות טנקים. בתום הקורס הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל בתפקיד חשמלאי של טנקים מדגם שרמן. בהמשך שירת בבית הספר לשריון כחשמלאי נגמ"שים. כיוון שהיה חיל בודד בארץ, קשתה עליו מאוד תקופת שירותו בצבא. כאשר היה יוצא לחופשה, לא הייתה לו משפחה שתקבל אותו, תדאג לו ותספק את רעבונו לחום ולאהבה. למרות זאת ולמרות שסבל לפעמים מדיכאון עקב בדידותו, השתדל ואף הצליח, למלא את תפקידו ביעילות ובמהימנות. מפקדיו היו מרוצים מעבודתו והיו נותנים בידי עבודות קשות ומסובכות, שדרשו יחס אחראי. וכך, כאשר הגיש בקשה להמשיך ולשרת שנה נוספת במסגרת שירות קבע, נענה מיד בחיוב על ידי מפקדיו. אולם, הוריו הפצירו בו להשתחרר בתום תקופת שירותו הסדיר ולחזור אליהם לגרמניה. אלברט התגעגע מאוד אל משפחתו והחליט לבטל את התנדבותו לשירות קבע, לאחר ששמע שאמו חלתה ואין ביכולתם של הוריו לחזור ארצה.

המלחמה

אלברט השתתף במלחמת יום-הכיפורים בקרבות בסיני במסגרת פלוגת "מקנס". בתחילת המלחמה, בקרבות הבלימה, שימשה הפלוגה כפלוגת סיור ופעלה בגזרה המרכזית של התעלה. לאחר מכן שולבה פלוגת מקנס יחד עם גדוד החוד, שפרץ ראשון אל מעבר לגדה המערבית של התעלה, והשתתפה בטיהור בסיסי טילים של האויב ובאבטחת צירי התנועה של כוחותינו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (19.10.1973), הופגזה הפלוגה בשעה שהייתה בעמדת תצפית מול העיר איסמעיליה. אלברט נפגע מרסיסים ונהרג במקום.

אלברט היה בן יחיד להוריו, ללא אחים ואחיות. יקיר גרשון, בן דודו של אלברט, כתב על ההתרגשות שאחזה בו כשנוצר הקשר בינו לבין פלוגת "מקנס" ב- 2012:

”ארבעים שנה עברו ולפתע טלפון.
גם בחייו לא הכרתי את אלברט מקרוב
עבר זמן ומעט הזיכרונות החלו להתעמעם
למרבה המזל אימי, בת 92, דודתו של אלברט, זוכרת יותר.
היא גרה בתל אביב וזיכרונה בהיר וצלול.
כל שנה אנו עולים אל קברו בקרית שאול.
אלברט היה חייל בודד וכך גם נפל.
אני המום ואסיר תודה על שמישהו זוכר ועושה משהו כדי להנציח את
זכרו וזכר כל הילדים שנפלו“.

עין הוד 2012

סיפור צוואתו של אלברט

אביהו אראל, מפקד החולייה הטכנית של הפלוגה, מספר שביום ה' ה-
4.10.1973 אלברט, שהיה פקוד שלו, ביקש בכל לשון של בקשה לצאת
ל"אפטר" מסיבות אישיות. אביהו התפלא כי למחרת הייתה מתוכננת
ממילא יציאה לסוף שבוע (יום הכיפורים), אבל אלברט התעקש ואביהו
נעתר ובתנאי שאלברט יחזור לבסיס בשיבטה לפני 8 בבוקר למחרת,
כי היה מתוכנן "מסדר המפקד" והחולייה הטכנית צריכה להיות ערוכה
לתיקון תקלות שתתגלינה בביקורת.
אלברט יצא, וביום שישי, 5.10.1973 (ערב יום הכיפורים), חזר בזמן
שנקבע. גם לאחר שחזר, סירב לספר מדוע היה כל-כך חשוב לו לצאת.
בדיעבד, לאחר המלחמה, נפתרה התעלומה ואביהו שמע מחברתו של
אלברט את הסיבה שבעטיה ביקש אלברט לצאת לחופשה הקצרה.
הסתבר שאלברט יצא על-מנת לכתוב ולהשאיר צוואה! וכל זאת ביום ה'
עוד בטרם הוכרזה הכוננות!

17.10.1973 - 11.4.1954

רוני ויסהוף ז"ל

שנות חייו הראשונות

רוני (רונלד), בן רומה וישראל, נולד בנתניה. רוני למד בבית-הספר היסודי "ביאליק" וסיים את לימודיו במגמה הריאלית-ביולוגית בבית-הספר התיכון "שרת" בעיר הולדתו. רוני היה תלמיד חרוץ וערני. עוד משחר ילדותו התעניין בכל מה שראה, הפך, פירק ובדק כל חפץ וכל מכשיר שהגיעו לידי הזריזות. רוני אהב בעלי-חיים ודאג במסירות לדגי הזהב ששטו באקווריום הגדול בחדרו. נער שמח ועליז היה מטבעו. דמותו החביבה והטובה השרתה אווירה נעימה בחברת הילדים בבית-הספר ובקרב ילדי שכונתו. כתלמיד בבית-הספר התיכון הצטיין רוני במקצועות הריאליים והחל לעסוק בהתמדה בצילום ובפיתוח תמונות. הוא הקדיש שעות רבות לתחביב הצילום, גם בנה מעבדה משוכללת בביתו והקים חוג צילום בבית-הספר התיכון בו למד. רוני היה חובב ספורט, הצטיין בשחייה והשתתף באירועי ספורט ארציים, כצלחת הכינרת ומשחה אילת. גם עולם המוסיקה היה קרוב אל לבו. בביתו הקליט יצירות ושירים, והשמיע אותם לבני-משפחתו ולידידיו. הנער החסון והמוצק, היה הרוח החיה בכל פגישה חברתית ונפשו הקורנת חדות-חיים מילאה את בית הוריו. בקיץ 1971, כשהיה רוני בן שבע-עשרה, טייל בכמה מארצות אירופה, צילם תמונות נוף לרוב, וכששב סידר אותן בקפידה באלבום גדול.

השירות הצבאי

רוני גויס לצה"ל בחודש אוגוסט 1972. לאחר הטירונות הוצב לחרמ"ש,

עבר אימון לוחם והשתלם בקורס נהגי נגמ"ש. בהמשך עשה תקופת "קו" בסיני ובסיומה הגיע לקורס מ"כים. רוני ביצע את כל המוטל עליו במסירות ובלא דופי. העבודה הקשה והפעילות המבצעית המייגעת לאורך הקו בחזית סיני, לא ערערו את מצב רוחו. הוא הקפיד לטלפן ולכתוב הביתה, וכאשר בא לחופשה קצרה, נמנע מלספר על קשייו, כדי שלא להדאיג חלילה את בני משפחתו.

המלחמה

כשפרצה מלחמת יום-הכיפורים היה רוני בשלבים האחרונים של קורס המ"כים בבסיס שיבטה שבנגב. בשבת בבוקר ה- 6.10.1973 (יום הכיפורים) הוזנקה הפלוגה לסיני במסגרת תגבור כוחות בשל הכוננות. רוני, עם 13 מחבריו לקורס הושארו מאחור על-מנת לשמור על הבסיס. רוני וחבריו בצוות השמירה לחצו להצטרף לקרבות ולאחר כשבוע בקשתם אושרה והם הצטרפו לגדוד 100 שהקים אהוד ברוג-ברק בבסיס ג'וליס. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בעת הקרב ההרואי לחילוץ צנחני גדוד 890 מה"חווה הסינית" נפגע רוני מרסיס של פגז ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין הצבאי בנתניה. הותיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה:

"בנכם, טוראי ויסהוף רונלד ז"ל, שירת תחת פיקודי ביחידת שריון כנהג נגמ"ש. הוא השתתף בפריצת הציר שאפשרה לכוחותינו לחצות את התעלה. בנכם עמד בקרב באומץ רוח עד שנפגע ונהרג במקום".

יאיר שילה חבר ילדות כתב:

"היכרותי עם רוני החלה מילדותינו. נולדנו בשכנות צמודה בשכונת עולים בפאתי נתניה.

איזי ורומא הוריו של רוני ואחיו הבכור יוסי עלו מפולין והחלו מיד בעסק משפחתי לייצור כלי קרמיקה.

הסבא ד"ר זילבר עלה ארצה לפנייהם והיה הרופא של קיבוץ נגבה גם במהלך המצור המצרי ב- 1948.

במשפחה מלוכדת וחברותית זו ובסביבת חברים קרובים גדל רוני והיה לנער חביב וספורטאי.

הגיע זמן גיוס. אחיו של רוני, יוסי, שירת בגולני. אני התגייסתי לחרמ"ש ורוני שנתיים מאוחר יותר התייצב גם הוא בחרמ"ש, פלוגת החי"ר הצמודה לגדוד השריון באופן אורגני.

מלחמת יום כיפור מצאה את רוני בקורס מ"כים חרמ"ש בשיבטה בדרום. פלוגת הקורס יצאה לרפידים לתגבור מאמץ הבלימה.

צוותו של רוני נשאר בבסיס שיבטה לשמירת ציוד. כאשר הבינו רוני וחבריו כי הם "מפסידים" את הארועים האמיתיים הם התייצבו בבית הספר לשריון.

הכוח "החם" שהתארגן היה כוח 100 בפקודו של אהוד ברוג, לימים אהוד ברק, ראש הממשלה. באותם ימים שב מחו"ל למלא את השורות.

רוני והצוות היוו תוספת משמעותית מאחר והופיעו עם 3 נגמ"שים מזוודים שהפכו מיד לבסיסו של כוח החילוץ שפעל לאחר מכן בחווה הסינית לפינוי נפגעי גדוד הצנחנים 890.

רוני ושאר הלוחמים היו לאחר השתלמות נהגים ולכן איישו מיד את תפקיד נהגי הנגמ"ש בכוח 100.

פגשתי את רוני בג'וליס מעמיס את הנגמ"ש על מוביל דיימונד - טי עתיק יומין שנמצא בחצר האחורית של סדנא גייסית.

הם יצאו לדרכם הארוכה לכיוון רפידים לקרב הבלימה.

פגישתי הבאה עם רוני הייתה מספר ימים מאוחר יותר. הגדוד היה פרוס באזור כביש האורך המקביל לתעלת סואץ. אספנו כוח לקראת מאמץ החצייה המתוכנן. רוני שובץ כנהג נגמ"ש בצוות הטכני שעשה רבות לשמור על כשירות התנועה של הכלים.

בלילה נאספנו כולם, הייתה זו הפעם האחרונה בה ראיתי את רוני ועוד

רבים מחבריי.

ההופעה של יפה ירקוני ששרה מעל גבי טנק והפקודה של מפקד האוגדה וברקע כבר הדי הירי הכבד על כוחותינו שמנסים לפרוץ בין הארמיות היו גם סיומה של הכרות בת 19 שנה עם רוני.

עם שחר יצא גדוד 100 למרחבי החווה הסינית. בחיפוי הטנקים ניסו הנגמ"שים לחלץ את לוחמי גדוד 890 צנחנים.

בשלב זה נפגע רוני ונהרג.

על נפילתו של רוני נודע לי רק לאחר מס' שבועות כאשר התאוששתי מפציעתי שכנראה ארעה במקביל לפגיעתו של רוני.

הקשר עם משפחתו של רוני נשמר לאורך כל השנים. לסגירת מעגל החיים, בנו הבכור של יוסי אחיו של רוני נקרא רוני והוא משרת כקצין - רופא בגדוד שריון 75 בו החל רוני שלנו את שרותו בשריון".

25.4.1974 - 3.8.1953

ראובן זק"ל

שנות חייו הראשונות

ראובן, בן אוגוסט ופרל. נולד בוונמסה שבמדינת ניו-ג'רסי שבארה"ב. עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963, והוא אז בן עשר. לאחר שלמד בבית-ספר יסודי במקום מגוריו, בקיבוץ הזורע, ובבית-הספר התיכון 'מוסד שומריה' שבמשמר-העמק המשיך בלימודיו במוסד 'ד לבנים' שבהרי-אפרים. הוא התגבר על קשיי השפה בעת הלימודים בבית-הספר היסודי וכן על קשיי ההסתגלות לחברתם של הצעירים, הצברים ילידי הקיבוץ, ויחד עמם הצטרף לתנועת 'השומר הצעיר' ונטל חלק בפעולותיה ובטיולים שארגנה. ברבות הימים ריכז את משק הילדים בקיבוצו. ראובן שאף תמיד לעשות דברים בנוסף ללימודיו ולעבודתו. בילדותו אהב חיות. כשבגר התמסר לאמנות הצילום. אבל אהבתו הגדולה ביותר הייתה נתונה למוסיקה. הוא הצטיין בנגינה בכלים רבים, ובפרט באקורדיון, בקלרינט ובהקשה על תופים, ובזכות כישרון זה כינוהו בשם 'אשף התופים'. על להט נגינתו מספר חברו: "השיא של ראובן היה בקטע שבו הוא מתופף בלהיטות רבה כעשר דקות רצופות, בשילוב עם קטעי-קריאה. אלתר כיד הכישרון הטובה עליו ותמיד התלהב מחדש. זה היה באמת יוצא מן הכלל".

השירות הצבאי

ראובן גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל-השריון. לאחר הטירונות שובץ לחרמ"ש ובסיום ה"מסלול" וקורס מ"כים הושאר כמדריך בקורס מ"כים חרמ"ש. ומפקדיו וחניכיו כאחד אהבוהו והעריכוהו. מפקדיו

במלחמת יום-הכיפורים ציינו את אומץ-לבו, את קור-רוחו ואת אמינותו הרבה. מפקד היחידה כתב עליו: "ראובן היה מפקד אחראי, רציני ומסור לחניכיו ולפקודיו: הוא היה מפקד קשוח ושש אלי-קרב, ולא פעם היה צורך לעוצרו ולרסנו לבל ירוץ קדימה".

המלחמה

ראובן יצא בשלום מהקרבות המרים בסיני, החל מפרוץ המלחמה וקרבות הבלימה דרך חציית התעלה במסגרת פלוגת מקנס ועם כוחות צה"ל הראשונים ועד להפסקת האש וחזרת הפלוגה לסיני. ראובן נפצע אנושות בתאונת-דרכים בדרכו מהבית לבסיס ונפטר מספר ימים אחר-כך, ביום ג' באייר תשל"ד (25.4.1974).

הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין שבקיבוץ הזורע. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

בדברי-תנחומים למשפחה השכולה אמר מפקדו: "יחסינו היו יחסים של מפקד ופקוד, אבל גם של ידידות שהפכה לרעות עמוקה בזמן המלחמה, שבמהלכה הטלתי את רוב המשימות עליו ועל כיתתו, ולא פעם היו חייליו רוטנים: 'למה תמיד אנחנו?' אולם, ראובן, בחיוכו התמים ובדיבורו השקט, היה אומר: 'חבר'ה, על הרכב - עלה!' ויוצאים למשימה כשאני שקט - המשימה תבוצע. סמכתי על ראובן בכל-מאודי. זכור לי היטב הלילה הראשון, כשעברנו ראשונים את תעלת-סואץ אל הגדה המערבית. הוטל עלינו לאבטח את הגשר הראשי על תעלת המים העמוקים. ראובן קיבל פיקוד על טנק, ועל הנגמ"ש שלו הוטל לאבטח את הגזרה המערבית, שהייתה המסוכנת ביותר. הייתי שקט, כי ידעתי שאנו מאובטחים באגף זה - ראובן נמצא שם".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה תצלומים, מעשה-ידי, ודברי חברים על דמותו. חניכו בקורס מ"כים כתב: "ראובן ניסה להיראות קשוח, אך לא הצליח - חיוכו התמידי הסגירו". חברו ליחידה כתב:

”דמותו של ראובן זכורה לי כאדם רציני המעמיק לחשוב“. בחוברת מובאים גם דברים שכתב ראובן עצמו: ”לפעמים אני מתחיל לחשוב על דברים שאירעו במלחמה - יש פשוט תמונות שחוזרות בכל-פעם. חיילים מצרים שראיתם מקרוב, לפני ואחרי שלחצתי את ההדק. ולצערי, יש יותר מדי תמונות מסוג זה. רציתי כל הזמן מצלמה ביד, כדי שאוכל להראות לעולם היפה מה זו מלחמה“.

איתן מיכאלי, לוחם בפלוגה ופקודו של ראובן, כתב:
”ראובן היה מ”כ שלי במהלך הקורס, שהיה לי קשה במיוחד. ראובן המ”כ, זכה להערכה רבה מאתנו על אף מבטאו האמריקאי הכבד, אותו נהגו החבר’ה לחקות מעת לעת.
אני זוכר אותו כמקצוען וכמי שמקפיד בפרטים.
ראובן לא היה מסוג המ”כים שצועקים ומטילים אימה. הוא היה אנושי:
אני זוכר שבאחת השבתות הוא בא במיוחד לחדרנו על מנת לברר, כיצד חשנו בבסיס רחוקים מהבית.
אני חושב שאף שלראובן לא הייתה מנטליות ישראלית קלאסית, הוא היה בדיוק המפקד שעמו הייתי בוחר שוב לצאת לקרב. עבורי הוא הקרין מנהיגות וביטחון להם הייתי זקוק באותה מלחמה ארוכה.
יהי זכרו ברוך“

אנחנו לא צריכים - אבי קורן

כבר יבשו עינינו מדמעות,
ופינו כבר נותר אילם בלי קול.
מה עוד נבקש, אמור מה עוד?
כמעט ביקשנו לנו את הכל.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן שיחזור שוב לביתו,
יותר מזה אנחנו לא צריכים.

כבר כאבנו אלף צלקות,
עמוק בפנים הסתרנו אנחה.
כבר יבשו עינינו מלבכות -
אמור שכבר עמדנו במבחן.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן לה להיות שנית איתו -
יותר מזה אנחנו לא צריכים.

כבר כיסינו תל ועוד אחד,
טמנו את ליבנו בין ברושים.
עוד מעט תפרוץ האנחה -
קבל זאת כתפילה מאוד אישית.

את הגשם תן רק בעיתו,
ובאביב פזר לנו פרחים,
ותן לנו לשוב ולראותו -
יותר מזה אנחנו לא צריכים.

(קורות החיים של הנופלים מבוססים על החומר מאתר משהב"ט "נזכור את כולם")

הפנקסים הכתומים של רב"ט צביקה פפר

ביום השני או השלישי למלחמה שוחח רב"ט צביקה פפר, מש"ק בצוות צא' ובהמשך ב- 3, עם סמל המחלקה, סמל איציק לרון על הצורך לתעד את המלחמה.

אמר ועשה. במשך כל ימי המלחמה הקפיד, מדי יום ביומו, לרשום כמה מילים מה עבר עליו. כלומר, למעט בימים הראשונים שתועדו בדיעבד, בשאר הימים התבצע הרישום כמעט בזמן אמת.

הפנקסים נעלמו אי שם ב"עליית הגג" ורק לאחרונה החליט צביקה לעשות חיפוש יסודי בביתו שבמיאמי פלורידה ולמרבה המזל מצאם. צביקה כתב בלקוניות, ללא תוספות, פרשנויות או נקודות מבט סובייקטיביות ועל-ידי כך איפשר לנו הצצה נדירה ל"יומן האירועים" של צוות צא', מחלקה 3 והפלוגה.

הפנקסים, שהמשפטים שורבטו בהם תוך המלחמה היוו אתגר גדול לפיענוח. ארנון בן שלמה וצביקה נרתמו למשימה והרי התוצאה. כצפוי, לא ניתן היה לפענח את כל המילים אך התמונה המצטיירת ברורה וחדה. לטובת הקוראים נוספו הערות שוליים שמטרתן להקל על ההבנה.

יום שבת 6/10/73

יצאנו משיבטה בבוקר על מובילים באוטובוסים לכיוון רפידים. הגענו ב- 12:00 והתחלנו להתארגן לקראת היום. ההתארגנות נקטעה בשעה 2:05, נחתה עלינו התקפת מטוסים (8 מטוסי סוחוי 7) ליד בסיס הקשר. נענו כל הכח לכיוון מערב (טסה). הגענו ב- 18:00 ואז צורפנו לחטיבה אחרת.

¹ צביקה הרבה להשתמש בקיצורים: פל' - פלוגה; גדי' - גדוד; חט' - חטיבה; מח' - מחלקה; בק' - בוקר; צל' - צליחה

כאשר המשימה שהוטלה כפל¹ סיור הייתה לסרוק את השטח. תוך כדי הפצצות ארטילריות בצענו את הסריקות שהסתיימו עם שחר כאשר לכוחותינו היו 4 פצועים על נגמש שנפגע. נגמש אחר פרס זחל. במשך הלילה היה פיצול כוחות כתוצאה מכך שנגמשים איבדו אותנו לאחר שהייתה הפגזה ארטילרית על נוזל² לאחר הסתערות שלנו עליה (שוא).

יום ראשון 7.10.73

עם שחר המשימה הראשונה שהוטלה עלינו היא לעלות על הברגה (תעוז) נגד חי"ר של האויב. בדרך ל"הברגה" ירד עלינו מטוס והפצצה ארטילרית שבה נפגע לצידנו סג"מ כספי (בידו) (כאן נפל מטוס שלנו) והגיע מסוק לחפש את הטיס. נכנסנו לתעוז ותפשונו עמדות מערבה. הוטלה על הנגמש שלי תצפית קדמית שגרמה לטיווח עלינו על ידי טנק אויב וארטילריה. ואז נסוגנו אחורה. עלינו לעמדות ולאחר כמה דקות חזרנו שוב להברגה. תדלקנו מחביות של התעוז, לקחנו מים ו-3 שכפצים. אחרי כמה שעות זיהינו בחזית כח עדיף ובצענו השהייה. ב'3 נגרר על הכביש ע"י 3 אנחנו והמ"פ בעמדות. בדרך זיהינו תאגד נטוש וכספי היה עדיין ללא טיפול. חזרנו לאורך הכביש לטסה כאשר בדרך זיהינו כוחות רבים. נכנסנו לחוה לאה³. קיבלנו דיווחים על המצב. באמצע הלילה הוקפצנו (22:00) עדיין במסגרת פל' סיור של חט' 14. מחלקה 1 סרקה את האיזור וחזרנו למקום. שוב נכנסנו לחניון.

יום שני 8.10.73

הצטרפנו לגדוד של מ⁴ (196). הגענו לעמדות שמה התחלפו גדודים. ב'3 פינה פצועים ולאחר שהטנקים רוקנו את בטניהם חזרנו לתחנת האום⁵. מנשה מצא SLS ואריק משקפת וחזרנו עם הגדוד לח.ל. המגד פתח את

² תעוז בגזרה המרכזית על ציר טסה-איסמעיליה ("טליסמן")

³ חוה לאה - חניון לילה על-פי ר"ת ח.ל באב' פונטי (א' - אלף; ב' - בועז; ד' - דוד; ש' - שמיר; ת' - תלם וכד')

⁴ מ - הכוונה לסא"ל עמרם מצנע מג"ד 79/196

⁵ תחנת האום על ציר "טליסמן" ליד "טסה חטיבה" ("ילטה" במפת קוד "סיריוס")

⁶ ציון של מילה לא מפוענחת

ה(....)⁶ החדש של הגדוד ואז נענו לכיוון דרום כאשר בדרך ירדו עלינו 3 מטוסי אויב (אחד מהם נפל). נכנסנו ל ח.ל. הפנינו (?⁷) נגמש של ארי⁸ להיות נגמש תאגד וישנו עד 3:00 בבוקר

יום שלישי 9.10.73

יצאנו עם הגדוד (...בדרך). התקדמנו דרומה וחזרנו לאותו מקום⁹ ואז, עזבנו את מצנע והצטרפנו לגד' 184. (...) התקדמנו עד תעוז חוצפה¹⁰ והמתנו. לקראת הערב התנהלה לחימה מרחוק על התעוז טלויזיה שנתפס על ידי המצרים ולא קיבלנו אישור להסתער. הטנקים הצליחו לאחר האישור להכנס לתעוז ואנחנו נענו אחריהם לטיהור ובדיקתו. בדרך זיהינו 2 טנקי טי 55 נטושים. בתעוז אספנו 3 חיילי טנק בתעוז. נכנסנו ל ח.ל. כאשר המחלקה שלנו שימשה כ משמר קידמי¹¹. בלילה לא קרה כלום. העמדה הייתה מול איזה 10 טנקי אויב נטושים. הפלוגות גילו טנק אויב וניהלו מעט אש.

יום רביעי 10.10.73

בבוקר נשארנו לשמור על פל' אחת מהגדוד. שאר הפל' שלנו יצאה לסריקה בשטח. אחרי כן הצטרפנו לגד' 79 ונענו בכביש. כאשר בדרך ראינו נגמ"ש פגוע מבזוקה. תדלקנו ליד שיירה והמשכנו לכיוון מזרח. ליד שיירה ירדה התקפה ארטילרית ולאחר מכן הצטרפנו לגדוד של מ'. ונכנסו תחת רשתות בצענו ט. שבועי¹² וב 11:00 נענו כל החט' (?) לדרום מזרח. תפסנו עמדות בחניון יום. אכלנו ארוחת ערב. ב - 10:00 העירו אותנו וצירפו אותנו לחטיבה 271¹³ (...) כוננות נגד חי"ר. מכביש טסה

⁷ פענוח בספק של מילה

⁸ נגמ"ש 3 שנגרע מהפלוגה לטובת נגמ"ש פינוי רפואי (נגמ"ש רופא) גדוד 76/196

⁹ המתואר לעיל אירע ב- 8.10 ביום בו בוצעה התקפת הנגד שנכשלה. ככל הנראה, מאחר והימים הראשונים נרשמו בדיעבד השתרבה הטעות בתאריך

¹⁰ ככל הנראה טעות בשם. "חוצפה" לא היה תעוז אלא אזור במפה ליד אגם "תמוסח"

¹¹ כנראה שמח' 3 (2 נגמ"שים) הוצבה ממערב לחניון הלילה, לכיוון מערב, בעוד שמח' 2

(2 נגמ"שים) נשלחה לכיוון צפון

¹² ט. שבועי - טיפול שבועי ברק"ם

¹³ כנראה טעות והכוונה לחט' 421

- אג'די נענו שוב צפונה לגזרה המרכזית ונכנסנו ליד (בסיס?) גששים. העירו אותנו ב- 2:00 שוב נגד הליקופטרים של האויב שהורידו חי"ר באיזור. לא קרה כלום וחזרנו לישון ב ח.ל.

יום חמישי 11.10.73

קמנו ב- 8:00 הלכנו לאחר שנכנסנו להסוואה להתקלת¹⁴. לאחר מכן ב 12- הקפיצו אותנו לסרוק את השטח כדי לשבות ק.ת.ק. עד שעה 3:00 לא קרה כלום. חזרנו לכביש הראשי של החלק הצפוני בגזרה המרכזית. בספונטי (?) עלינו לעמדות מערבה. אכלנו צהריים ויצאנו לתחמש את הנגמש ולקחנו אוכל (פגשתי את עוזי¹⁵). לקראת הערב נשלחנו לטליסמן 35 לקבל משימה. המשימה הייתה למחלקה שלנו להיות משמר קידמי בקו הראשון לפלוגות טנקים (הבנה- ?) שאר הפל' סרקה שטח שהליקופטרים נחתו עם חיילים ("ציונה")

יום שישי 12.10.73

בליילה לא קרה כלום. שעה שמרנו שעתיים ישנו. בבקר קמנו ב- 5:00 ונכנסנו לחניון יום. אכלנו בוקר והוקפצנו ב- 7:30. הייתה אזעקה על התקפת מטוסים לשוא. הלכנו להתקלח בפעם השניה בבסיס הגששים וב- 4:45¹⁶ היינו בתנועה דרומה (קיבלנו הודעה שהחטיבה שלנו ב"הברגה") ל"עכביש" 62 ושם היינו צריכים לאבטח אימון מסויים (!)¹⁷ אך בוטל. חזרנו לחניון הלילה שלנו ליד בסיס הגששים (...) שימשה כמפקדת החטיבה. לפי ידיעות מודיעניות שאויב מתכוונן לפשוט נערכנו להגנה היקפית מצפון לבסיס בסביבות השעה 11:25. עברנו ל- תדר פל'. עד אותה שעה לא הספקנו לישון כלום. המתנו ולאחר ירי לעבר טילים

¹⁴ ההדגשה בקו, כך במקור. מסתבר מהפנקסים שמחלקה 3 חייה טוב יחסית לשאר הפלוגה

¹⁵ פרט אישי שצביקה רשם ביומנו. פגישה עם חבר

¹⁶ בפנקס אין הקפדה על שעון 24 שעות. כאן לדוגמה השעה המצויינת הינה 16:45. ברוב המקרים ברור לפי העניין למה מתכוון הכותב. היכן שנראה שיתכן והדברים לא ברורים דיים. נוספה הערת שוליים

¹⁷ סימן הקריאה במקור. הדיווח בפנקס מתייחס לאימוני גרירת גשר הגלילים ב"יוקון". האימון ב- 12.10 בוטל ככל הנראה מאחר והגשר עדיין לא היה מוכן.

יום שבת 13.10.73

בשעה 5:30 נכנסנו להסוואה ואכלנו בק' ואז הלכנו לישון. קמנו ב- 10:00 כדי לסרוק שטח 5 ק"מ מזרחה בעקבות. גילינו עקבות ובמקום ראינו פטריות עשן (מטוס אויב הופל) חזרנו לבסיס הגששים ושם החלפנו לנגמשים כל מיני חלקים. לא הייתה התקפה. נכנסנו חזרה להסוואה ובשעה 5:10 היינו בתנועה להבטחת האימון שהתבטל אתמול. לא היה אימון אך הוטלה עלינו משימה לנסוע דרומה לקו הקדמי ליד ציר טליסמן כדי להוות משמר קידמי. הגדודים התקדמו אך לא קרה כלום ובשעה 10:00 הלכנו לישון עד

יום ראשון 14.10.73

5:00 בבוקר קמנו וחזרנו לחניון היום שלנו. נכנסנו להסוואה וב- 8:00 אכלנו בוקר ישנו וב- 15:05¹⁹ יצאנו לאימון צל'. עברנו דרך שיירת ציוד, לקחנו 80 (?) דגמח"ים ושמנים. בשעה 6:45 הגענו למקום האימון. בדרך מנשה התחיל סדרת קוריוזים שהראשון היה עקיפת כלים מזדחלים. הגענו למקום ותפסנו את מקומנו כאשר פתאום ירדו עלינו כמה פצצות מיד נערכנו כמה טנקים והפל' לסריקת השטח ממנו באה האש. כל כך הרבה המתנו, כשלבסוף בסריקה עצמה רק זיהינו עקבות. הסריקה הייתה באש לאור הכסנונים של הטנקים. בדרך לעמדות מנשה עלה על הגשר וקיבל מכה חזקה (קוריוז שני איתו) אחר כך בסריקה לאחור נגמשו של מנשה קפץ על דיונה בגובה של 2 מטר ולמזלו לא התהפך (קוריוז 3). בשעה 11:00 בלילה הגענו שוב למקום האימון כאשר באמצע הסריקה הטנקים חזרו חזרה ואנחנו המשכנו לבד. ברגע שנסענו לתפוס את מקומנו ליד הג'²⁰

מנשה נכנס לחפירה (?) ולא הצליח לצאת ממנה (קוריוז רביעי). גררנו אותה החוצה ואז פרס זחל אך למזלו תוך כדי הגרירה הזחל חזר למקומו

¹⁸ במספר מקומות בפנקסיו רשם צביקה "הלכנו לישון עד". מאחר ורשם את הדברים לפני שהלך לישון, לא ידע מתי יושכמו ולכן הרישום חסר

¹⁹ 17:15

²⁰ הכוונה ליד הגשר או הגדוד

המשכנו באימון. בשעה 3:45 חזרנו לחניון הלילה והלכנו לישון עד

יום שני 15.10.73

6:00 בבקר התעוררנו ונכנסנו להסוואה. אכלנו בקר והכנו את הכלים למסדר בקר. עד 8:10 לא קרה כלום²¹ הלכנו לישון. קמנו לארוחת צהריים. אחרי הצהריים חלק הלכו להתקלח, הנגמ"ש השני החליף זחל. בשעה 5:00 אחה"צ היינו בתנועה מערבה לעבר יוקון - עכביש. בדרך נודע לנו על צליחת התעלה כאשר המחלקה שלי קיבלה תפקיד מיוחד והוא אבטחת הגשר לאורך כל הגרירה עד התעלה.

יום שלישי 16.10.73

לילה שלם זזנו 8 ק"מ בלבד בגלל תקלות רבות ולבסוף בשעה 8:00²² קרתה התקלה הכי גרועה, והיא חיתוך הגשר. המתנו לתיקונים, ונודע שהמגד(23) נפצע. מיד הגיע טנק של המגד כאשר הוא פצוע בפניו. עזרתי לקמבץ בהתקשרות ובשעה 9:00 עדיין היינו בהמתנה. כל היום תיקנו את הגשר ובשעה 6:00 בערב גמרו את התיקון. בשעה 10:00 בלילה היינו מיועדים להמשיך בגרירת הגשר, אך המשימה בוטלה בגלל המצב בחזית ולכן הלכנו לישון.

יום רביעי 17.10.73

קמנו מוקדם בבוקר והתחלנו בשעה 7:00 את הגרירה. התקדמנו 2 ק"מ אך עד הצהריים נעצרנו שוב בגלל המצב בחזית. הופגזנו ארטילריה ונסוגנו לאחור. הגשר נשאר לבד. (...) ואנחנו בשעה 12:00 אחה"צ נכנסנו לחניון ממושך כנראה. נסענו הלאה מזרחה ובשעה 2:00 נכנסנו עם 2 ג"פים 21 הסגן אלוף (משנה) לסקוב) לחניון חדש ביצענו ההכנה (?) של אוכל. קראתי קצת ושוחחנו כל זאת עד הערב. כל הזמן היינו בהמתנה להודעה חדשה בדבר גרירת הגשר. בינתיים שמענו בקשר על שאר הפלוגה שחצתה את התעלה ונתקלה במלחמות (?) עם אויב. הנגמ

²¹ בראש העמוד בפנקס, מופיע הרישום "730 אף אחד לא נכנס - 5 חיילים". כנראה הנחייה כלשהי שצביקה רשם ושאינה קשורה ליומן

²² 08:00

של מנשה ואיציק נסע בינתיים לטסה להחליף גלגל מתח והגיעו בערב. אכלנו טוב ונכנסנו לשלוחה שנמשכה כל הלילה עד הבוקר.

יום חמישי 18.10.73

בבוקר קמנו ויגאל (הסגן אלוף) היה צריך לנסוע לארץ לכן איציק (קצין של ההנדסה) ואני לקחנו אותו בג'יפ לרפידים שם התקלחנו וקנינו שקם חזרנו ב- 12:30 למקום החניה שהיה עזוב. מתברר שהמשיכו בינתיים בגרירת הגשר והצטרפנו ל 2 הנגמשים עם הג'יפ. בדרך השארנו את הג'יפ והמשכנו עם הגשר ל"מצמד". מבצע גרירת הגשר והורדתו למים הסתיים בשעה 12:20 בלילה בוקרו של יום שישי.

יום שישי 19.10.73

ישנו ליד התעלה איפה שנשאר (?) הגשר מ 2:30 עד 5:00 ואז קמנו. נסענו לטסה לתקן את הג'יפ שהתקלקל ולנסות לתקן את הנגמש, דבר שלא הצלחנו. לאחר ארוחת בוקר ומנוחה בשעה 1:00 אחה"צ היינו בתנועה לראש הגשר להצטרף לג'ורג' - קצין צל²³. לאחר שנפרדנו מחוליית לסקוב²⁴ שחזרה לארץ. בשעה 3:30 חצינו את התעלה כדי להצטרף לשאר הפל'. לקחנו תחמושת (...) וציוד והמשכנו הלאה, פנימה. החציה התבצעה לא דרך הגשר הגלילי אלא דרך דוברות²⁵. לבסוף לא הצטרפנו לפלוגה מכיון שלא קיבלנו אישור. לכן נכנסנו לחניון לילה בחורשה בצד המערבי של התעלה עד למחרת בשעה.

יום שבת 20.10.73

5:30 היינו בהמתנה לאישור עד 7:15 ואז נסענו 5 ק"מ מערבה לתעלה והצטרפנו לפל'. חילקנו את התחמושת ויצאנו לסריקת יעד מחופר. השגנו סולר אך לא מצאנו (...) עם הסריקה. נכנסנו לחניון יום עד השעה 1:25. אז אריק כינס את הקודקודים לחדשות מעודדות. אך איך

²³ אל"ם מנשה גור - ג'ורגי - עוזר קצין הנדסה ראשי לצליחה

²⁴ יחידת לסקוב - היחידה שתכננה את "גשר הגלילים" ושאנשיה בשטח, שכונו "חוליית לסקוב"

²⁵ היו אחראים על השמשתו ותחזוקתו

²⁵ גשר הדוברות ב"חצר" ב"מצמד"

שהצטרפנו לפלוגה נודע לנו שחייל בשם גדליהו והחשמלאי אלברט מתו מפציעתם של רסיסים. אתמול גם נודע לנו על מותו של חייל שלנו נוסף בשם ויסהוף. בשעה 2:30 יצאנו כל הפלוגה לכיוון צפון מערב. המשימה הייתה לחתוך כבל ראשי של טלפון מקהיר לאיסמעליה. העבודה בוצעה על ידי המחלקה שלנו תוך כדי אבטחת טנקים. המרחק מהתעלה היה 19 ק"מ ועל הטנקיסטים הוטלה משימה אחרת דומה והיא ניתוק כבל החשמל על ידי פגזים. נשארנו באבטחה על הצומת ליד בסיס הטילים ופתאום ירדה עלינו התקפה ארטילרית. מיד נודע לנו שעתי נפצע מרסיס בבטן. הפלוגה המשיכה מזרחה ואנחנו נשארנו יחד עם פלוגת "מקרא" באבטחת הצומת עד החשך. עם החשך חזרנו כלם ונכנסנו לחניון לילה משעה 08:00 עד

יום ראשון 21.10.73

השעה - 5:00 היום ה- 16 של המלחמה והיום הרביעי לכאבי הגב שלי. אם נזכור את מספר הפצועים שהם: 4 ביום הראשון של המלחמה, 1 רן, 1 איתן, 1 דני 1 עתי = 8 + צ'ה 1 עפר 1 אסף (הסך הכל) 10²⁶. בשעה 8:00 יצאנו לתצפית על ציר ארזל עם צומת ציר ודאות. בשעה 9:00 זיהינו 2 שטינקרים על גמלים. לפי הוראה של המ"פ יצאנו להרוג אותם. אחרי 2 דק' חוסלו וחזרנו לעמדות התצפית שלנו. שאר הפלוגה יצאה למקום אחר לחבל בכמה מתקני תותחים. בשעה 10:45 זיהינו באוויר כמה שמלים עפים שפגעו ליד הטנקים שליידנו. מיד דיווחנו למקנס ובעזרתנו הרביץ ארטילריה על האיזור. באותו זמן ירדו עלינו 8 מטוסי מיג הרבצנו עליהם אש תופת. אחרי 5 דקות חזרו המטוסים ושוב ירינו עליהם. אחד נפל ליד האיזור בו הפלוגה נמצאה ומקנס (אריק) שלח את שוחט לאסוף את הטייסים. נכנסנו למעמדות במחפורות של הבסיס טילים השולט על הצומת. המשכנו בתצפיות

²⁶ צביקה מונה 10 פצועים. לגבי חלק מהפצועים, לא ברור למי הוא מתכוון ויתכן שהשמות שגויים: רן, הכוונה לסג"ם רן סנדרס; איתן, הכוונה לסג"ם איתן חצור; דני, נפצעו 2 חיילים בשם דני: דני בלקר ודני סטינסלבסקי (סתו). צביקה מתכוון מין הסתם לסטינסלבסקי מאחר וזה נפצע זמן קצר קודם לכן בעוד שדני בלקר נפצע בלילה הראשון ומופיע כ- 4 ביום הראשון למלחמה; עתי, הכוונה לרב"ט עתי ציטרון; צ'ה, לא ברור למי הכוונה (צ'ה ב"אורגנטינאית" זה כמו "אחי" או "סחבק" בעגה הישראלית); עופר, הכוונה לעופר בקיש, לוחם שהצטרף לפלוגה; אסף, הכוונה לאסף פורת (אסף הג'ינג'י)

ולאחר שאכלנו ארוחת צהריים שמענו רעש של פגז טנק ומיד אחד נוסף שפגע במשאית של חיילים שעברה על הציר. לפי תצפית של מנשה היו 20 חי"ר אך נתנו להם לברוח. 3 דקות אחרי כן חלפו שני מטוסים אויב מעלינו כאשר המטוסים שלנו רודפים אחריהם ומייד הפילו. שני הטייסים צנחו והפל' נסעה לאסוף אותם. אנחנו הצטרפנו לפל'. נכנסנו להגנה היקפית והיה שקט עד השעה 3:15 כאשר שוב הופיעו מטוסים אויב ומטוסינו רודפים אחריהם. שוב חזינו בקרב אוויר פנטסטי. כאשר בסופו נפלו 2 טייסים והמחלקה שלנו עם המ"פ נסעה לאסוף אותם אך יחידה אחרת שלנו השיגה אותנו וחזרנו להגנה היקפית. מח' 2 יחד עם שוחט החליפה אותנו בתצפיות ודווחה על יציאות מכיוון החורשה (ההגנה ההיקפית וכל הפעולות שלנו יש לציין שאנחנו כל הזמן עובדים עם גדוד של חטיבת מילואים (איילה"). אותו גדוד שהמגד שלו נפצע והסמג"ד החליף אותו. אותו גדוד שהתחיל בגרירת גשר הגלילים אך הפסיק עם הקרבות בגיזרה)²⁷. הגיע החשך ונסענו עם הגדוד לחניון לילה על הכביש. בשעה 07:30 בערב הלכנו לישון עד

יום שני 22.10.73

השעה 5:00 וחזרנו שוב 2 הנגמ"שים לתצפית על ציר "ארזל" בשעה 9:30 תצפיתן זהה חייל הולך פרייר על הכביש, הרגנו אותו וחזרנו לעמדה. ב- 10:35 כשהיינו בעמדות ירדו עלינו כמה מטוסים ירינו נ.מ. אך לא הורדנו אף אחד. מיד אחרי כן שמענו בקשר שמרקו נפצע בראש מירי המטוסים (כנראה הכובע V.R.C הציל אותו כי הפגיעה הייתה בראש ולא נפצע קשה). בשעה 12:00 הנגמש של מנשה זיהה 2 חיילים עוברים על הכביש בכיוון אלינו. הפקודה של אריק הייתה לירות מהמקום אך צוות המגיסטים והמפקד לא חיסלו אלא פצעו. כספי לא אישר ירידה חי"רית של קריבושה ושלי והערבושים ברחו. בשעה 1:30 הודיעו בקשר על התקפת מטוסים והתקפה ארטילרית ודילגנו לאחור

²⁷ צביקה מתייחס לגדוד 257 של חטיבה 421. המג"ד, סא"ל שמעון בן שושן נפצע ב- 16.10 בבוקר. למעשה, לאחר פציעתו, הגדוד לא המשיך לפעול כמסגרת גדודית אלא כחלק משני הגדודים האחרים של החטיבה

לעבר שאר הפלוגה. נכנסנו (...) להגנה היקפית בכוננות נ.מ. כל זאת עד השעה 3:00 כאשר הודיעו בחדשות שמצרים הסכימה להפסקת אש שתיכנס לתוקף בשעה 6:52. מיד קיבלנו הודעה להיות בכוננות מחשש להתקפה רצינית של האויב כדי לנצל את השעות הנותרות (יש לציין שבשעה 6:00 בבוקר שמענו בחדשות על הסכמת ממשלת ישראל להחלטת מועצת הביטחון). כל זאת עד החשך עם רדת החושך נכנסנו שוב לחניון לילה, במשך הלילה התעוררנו ב - 2:00 כיוון שזיהינו 2 חיילים עם נשק (?) אך נתנו להם להסתובב.

יום שלישי 23.10.73

קמנו ב 5:00 יצאנו לחסימה על כביש ארזל (יש לציין שהפסקת האש הייתה צריכה להיכנס לתוקף אתמול בערב ב 6:52 אך לא הופסקה האש) בשעה 7:00 בבוקר מחלקה 1 שנשארה בצומת נתנה למשאית עם 20 חיילי אויב לעבור ואנחנו חסמנו אותה, החיילים נמלטו אך לא פתחנו עליהם באש לפי ההוראות. בשעה 8:00 נעמדנו 2 הנגמ"שים על הכביש אחרי שקיבלנו הוראה חדשה כל רכב וכל חייל אויב לקחת בשבי. המתנו לאספקה שהגיעה לשאר המחלקות. החיילים שברחו נלכדו על ידי הטנקיסטים והוחזרו למשאית. למשאית ניתנה אפשרות לחזור מהיכן שבאה. בשעה 10:30 נקראנו כדי לקחת הספקה ולקנות שקם. מיד אחרי כן נשארנו בצומת יחד עם הנגמש של אריק והנגמ"ש של קנפו כדי לשמור על שבויים צפויים. בשעה 10:00 התקרב ג"פ מצרי אך חזר אחרי שהגיע 200 מטר מהצומת אך חזר. בשעה 11:15 קרה אותו דבר עם אל-וליד²⁸ שהיה בידו RPG אך גם הוא חזר. המשכנו לאבטח את הצומת עד החשך. נכנסנו לחניון לילה ואחרי חצי שעה החלפנו את החניון בגלל שעשו הרבה רעש. הלכנו לישון עד

יום רביעי 24.10.73

בשעה 5:00 קמנו ויצאנו שוב לצומת כאשר היום קיבלנו את ההודעה על הפסקת האש משעה 7:00²⁹ ובואם של משקיפי האו"ם. נתנה לנו הוראה

²⁸ לא ברור למי צביקה מתכוון. בכל מקרה מדובר בחייל מצרי כלשהו.

²⁹ 07:00

להתקדם מערבה לצומת ולתפוס עמדות עד בוא המשקיפים. כך עשינו
ובשעה 8:00 זיהינו מצרי מתקרב אלינו הולך בכביש מנשה עם איציק
לקחו אותו בנגמ"ש שבוי ואנחנו נשארנו בעמדה עם הטנקים. בשעה
10:00 הטנקים ההתקדמו קדימה כדי לתפוש את עצוב 37 נורה שמל
שפגע 10 מטרים מאיתנו. ההתקפה נפסקה ולא היו יריות. מיד אחרי כן
קיבלנו הוראה לחזור לצומת לקבלת אספקה. החלפתי בגדים ושלחנו
את הדואר הצבאי שלנו הביתה. בשעה 11:00 היינו בתנועה לתפוש את
תחנת הטרנספורמציה שנמצאת ליד ארזל. זיהינו תנועה על הגשר ולכן
המשימה בוטלה. נשארנו עד הערב בתצפית עם הטנקים ובערב נכנסנו
לחניון לילה. בשעה 8:00³⁰ הגיעו משקיפי או"ם ואמרו שיחזרו למחרת
בשעה 10:00. עודד ירה בגלל רחשים לקחנו ק"מ אחורה ונכנסנו לחניון
חדש.

יום חמישי 25.10.73

בשעה 5:00 ונסענו בערפל למחסום. התברר שלא זז כלום ורק נכנסנו
ליום נוסף של שמירה על המחסום. בשעה 9:00 נסענו להתקלח בכביש
ליד הצמת. הייתה חויה נעימה ממש בלתי רגילה. התגלחנו קיבלנו אוכל
שוב מהאספקה וחזרנו למחסום. טיפלנו בנגמש ובשעה 1:00 הגיעו שוב
משקיפי האו"ם. ב- 2:00 אכלנו צהריים ושום התרחשויות מיוחדות דבר
לא קרו עד הערב. חוץ מזה שהגיע מנכל דפי זהב. לקח מאיתנו טלפונים
לטלפן הביתה וצילם אותנו (שמו מוריס כהנא) וגם איזה נהג משאית
צילם אותנו ליד האגם (וגר בחולון). בערב נכנסנו שוב לחניון לילה 300
מטר מהמחסום והלכנו לישון עד

יום שישי 26.10.73

יום שלישי להפסקת האש קמנו בשעה 5:00, חזרנו למחסום ושמענו
בחדשות על טביעת מיכלית³¹ ועל פתיחה באש בצד המזרחי של התעלה.

³⁰ 20:00

³¹ הכוונה להטבעתה של המיכלית "סיריס" ב- 26.10 במיצר "יובל", פתחו הדרומי של מפרץ סואץ
לים סוף. המיכלית עסקה בהובלת נפט מאבו רודס לאילת והייתה בדרכה חזרה מאילת כאשר
נפגעה ממוקש ימי. המוקש הונח, ככל הנראה, כבר בלילה הראשון למלחמה. הצוות חולץ בשלום
על-ידי מסוקים אך המיכלית טבעה

כל זה עד 10:30 לערך. ב 2:00 אחה"צ עברתי לנגמשו של מנשה כיוון שהוא נסע לארץ אתמול כיוון שהודיעו לו על מות אחיו. קשה לדעת איך קיבלו אותי. בצומת קיבלנו הודעה לעבור למחסום שם אריק עשה שיחת פלוגה בה סיכם את מצב כוחותנו ואת התפקידים שלנו שביניהם אנחנו היינו צריכים 3 נגמשים להחזיק את המחסום. בשעה 6:00 התקפלנו לחניון לילה. בלילה הוקפצנו לבגלל יריות בכיוון דרום מערב. מסתבר שאיזה 50 מצרים הלכו בכביש. כמה נהרגו. חזרנו לישון עד

יום שבת 27.10.73

יום רביעי להפסקת האש בשעה 5:00 קמנו בבוקר. פתחנו את המחסום - 3 נגמ"שים של קנפו, שלנו ושל כספי. היינו "שומרי הגבול" עד שעה 6:20 סידרנו את הנגמ"ש והכנו מסדר בוקר. יצאנו להביא תירסים, תמרים וביצים. צדנו תרנגול, ברווז ויונה ואכלנו רק ברווז. בשעה 11:30 הופיעו 3 מכוניות שהביאו לנו גלידת ויטמן ואכלתי. הביאו גרעינים ובוטנים, סבונים, סיגריות, והצטלמתי הכתובת (?) עם כולם. ארוחת צהריים הרבצנו אווז (...) שנשחט עם סכין גילוח. אכלנו בצורה בלתי רגילה. אחה"צ קיבלנו שוב אספקה ומתנות - שי. בערב יצאנו שוב לחניון לילה. בשעה 1:30 בבוקר שמענו יריות מסתבר שהפלוגה זיהתה 50 מצרים עם נשק, כנראה בורחים. תפשונו כמה שבויים, כמה מהם נהרגו ושוב הלכנו לישון. אני נרדמתי שוב עד

יום ראשון 28.10.73

קמנו ב- 5:20 וחזרנו לצומת לתפוס עמדות (?) ליד החושות. בשעה 11:30 תצפיתן זיהה 4 חיילים מאחורינו מתגנבים לעבר גבול הפסקת האש. מיד רצנו אליהם אך לכדנו רק אחד שהיה מאחור, הנ"ל סיפר לנו שהוא מהתותחנים ושמאכילים אותם שאנחנו חיות, ואחרי שנתנו לו אוכל אמר שאנחנו מתוקים. שכחתי לספר שבשעה 8:00 זיהנו על הכביש 11 מצרים מנסים גם כן לעבור אך עשינו עליהם מצוד ותפסנו אותם. עשיתי עליהם בדיקה בגוף ומצאנו על גופם 3 טרנזיסטורים קרבין (SKS עם סכין. אחה"צ הגיעה מיכלית עם מים, התקלחנו על הכביש אכלנו ארוחת ערב. באותו זמן

חזוט פלט כדור מקלצ'. יצאנו לחניון לילה. בלילה שוב הייתה פעילות לפל'. תפשונו 23 שבויים ביניהם סרן ורב סרן. איציק קיבל חבילה - סימן טוב.

יום שני 29.10.73

קמנו ב- 5:30 חזרנו למחסום. הרבה עקיצות קיבלנו פריחה. מבררים מה זה. עד שעה 10:00 לא קרה משהו מיוחד. אחה"צ נסענו לצומת לראות הופעה של רבקה זהר ומשה הלל. בערב נכנסנו לחווה לאה. ב 200 בבוקר הפלוגה שוב תפשה איזה 25 שבויים אנחנו ישנו טוב עד

יום שלישי 30.10.73

ב- 5:30 נכנסנו למחסום לאחר סריקה שגרתית ובבוקר מוקדם הודיעו שכמה יוצאים הבייתה. כנראה שאני בינהם. עד שעה 11:00 היינו בהמתנה מותחת מאד. בשעה 11:00 הגיע אישור אך עד השעה 12:00 עוד הינו בהמתנה לאוטובוסים. בשעה 1:55 הגיע הרגע ההסטורי ו- 45 יצאנו לדרך הבייתה כשכל הזמן החשש שיקחו לנו את הקלאצ'ים הגענו ל מפח"ט והתברר שאנחנו צריכים להוריד 8 חיילים. ירדו 6 חיילים ו- 2 מ"כים היינו צריכים להוציא בהגרלה. אירגנתי את ההגרלה ורעדתי זוועה. לבסוף זולטן ווקסלר נאלצו להישאר ובשעה 3:50 היינו בדרך למעבר התעלה. בדרך התנועה הייתה ענקית. רכב אחד לתחת של השני. נסענו לאורך האגם המר (חלק צפוני). ב- 4:50 עברנו את הגשר (יהודה³²) כל הנסיעה לא יכולתי להירדם, הרהרתי כיצד תהיה הפגישה. בשעה 11:00³³ הגענו לת"א. ב- 12:00 המתינו לי הורי עם האוטו בכניסה לירושלים, הפגישה הייתה מרגשת אימי התחילה לבכות ואני יחד איתה. נסענו הביתה. מכאן היממה שהייתי בבית הייתה מלאה באוירה קדחתנית של ביקורי בבי"ח ושמיעה על חברים שנפצעו. השמחה בבית הייתה רבה. סתירה קיצונית ברגשות. רחל באה אלי הבייתה (אחוד לבבות)

יום חמישי 1.11.73

יצאנו ב- 10:00 בבקר הגענו למפח"ט ב- 6:00 בערב.

³² "גשר יהודה" - גשר הדוברות (הגדר הראשון שנמתח מעל התעלה) ע"ש סרן יהודה חודדה ז"ל

מחיל ההנדסה שנפל בהפגזה ב"חצר"

³³ 23:00

טב"צ"ק - טמזר הטיבולף הקרבי

נצח"ט מ"ב (3 750259)

סרן אריק טקד - מ"פ

סז"ם דן (דני) מירון - קצין בנצח"ש מ"פ (מ- 17.10 17.10 מ"מ 2)

סמ"ר ראובן וייבוביץ (וייבו) - רס"פ - מאזיסט (כיום: אביא)

טור' אסף פורת (אסף הז'ניצ'י) - רובאי (במקור: מח' 1)

טור' אריה עמית - רובאי (במקור: מח' 2)

טור' דניאל (דני) סטניסלסקי (במקור מח' 3. סבר לנצח"ש מ"פ ב- 8.10) - רובאי.

נבצ 18.10 - תצר לאחר בפסקת האש

טור' ישעיהו (שייקה) כהן - לוחם - נרגז (במקור: מח' 2)

טור' סקדיה מרדטאנו - מאזיסט (במקור: מח' 2)

רב"ט יצחק (איציק) אקרמאן - סרס"פ - רובאי

רב"ט זדעון זקן - חובש

רב"ט רן (רני) שניצר - קשר

נצח"ט מ"א 1 (3 750240)

סז"ם איתן חזור - מ"מ 1

סמ"ר רון (רונן) יקוי - סמ"ח 1

טור' אברהם (אבי) בן-שטרית - רובאי

טור' אהרון (רונן) רוזנר - רובאי (כיום: רצ)

טור' אפרים (אפרי) זולדנברג - מאזיסט (כיום: זלדעף)

טור' זדויהו (זדויה) קוברי ז"ל - מאזיסט (נפד 19.10)

טור' יהוסף (טוקה) אוליבה - רובאי

טור' יורם רוטנברג - לוחם-נרגז

טור' מרדכי (מוטי) דייני - מקסעונוסט

רב"ט אלברט יעקב ז"ל - תשמלמאי (נפד 19.10)

צוות רא' (3 750220)

- סזן עמיר אילון - מפקד
- רב"ט יצאן דדורי - מ"כ
- רב"ט עתי דיטרון - מ"כ (נפס 20.10 ופונק)
- טור' איתן אולנברג - לוחם - נפז
- טור' דוד קרינסקי - מאגיסט (כיום: קיפר)
- טור' זכריה ימני - רובאי
- טור' חנן אורן - לוחם - נפז
- דוקר יהודה סדון - רובאי (כיום ספן)
- טור' מנחם סקולניק - מאגיסט
- טור' שלמה פרדקי - רובאי
- טור' שלמה דדוק - רובאי
- סמל אביהו אראל - מכונאי (מפקד בצוות הטכני)

צוות "מטנה מקנס" החל 7.10 (במקור זכ')

- סזן יוסף יוסיט) שחט - סמ"פ
- רב"ט זכריהו (זכרי) זילמן - מ"כ
- רב"ט מרדכי (מוטי) מרקן - מ"כ (נפס 22.10)
- טור' איתן קופרברג (קופי) - לוחם - נפז
- טור' אפרים הילף - רובאי
- טור' ארי רבן - רובאי (פ 7.10 ג - זכ')
- טור' ויקטור סבן - רובאי
- טור' חיים סורוקה - מקלעוניסט
- טור' עקיבא דוד - מקלעוניסט
- טור' רמי זינז'ינסקי (זינז) - לוחם - נפז (במקור: זכ')
- טור' שלמה יוסף - רובאי
- טור' תמיר חי - רובאי

צוות מ"מ ז (3750241) 6.10 - 7.10

צוות מטרה "מקנס" (סגן יוסי שמואל מפקד ז, סג"מ רן סנדורס מפקד זא')

סג"מ רן סנדורס - מ"מ ז (נפס: 16.10.10, פונק: 17.10.10, הודעה: 6"סג"מ בני מירון)
סמל אזרי קוטניר - סמ"ח 2

רב"ט דוד קנפו - מ"כ (במקור: 6"ז 10.10.10)

טור' זכריאל (זכ"י) ארביב - לוחם - נהג

טור' דן (דני) בוקר - מאגיסט (נפס: 10.10.10)

טור' דן (דני) סנדורביץ (סנד"י) - לוחם - נהג

טור' ויקטור מצד - רובאי (במקור: זב')

טור' מאיר פויראייזן - מאגיסט (במקור: צוות 3ב') (כיום: מאיר אברהם שחר)

טור' מרדכי (מוטי) אזולאי - מקסעונוסט (כיום: נתאי)

טור' משה טלור - רובאי

טור' פרידריך (אפרים, פרד) זילבר - מקסעונוסט

טור' שמואל (שמוליק) פאזאם - מאגיסט

רב"ט שאול האפרין - קשר

צוות זא'

רב"ט ראובן וקסלר ז"ל - מ"כ

רב"ט מרדכי (מוטי) מרקו - מ"כ (במקור: מח' 1)

רב"ט אמיר בנין

טור' איתן מיכאלי - לוחם - נהג

טור' אליהו (אלי) סולומני (כיום: סאג) - רובאי

טור' אריק נתנין - לוחם - נהג

טור' ארנון בן שאלה - לוחם - נהג

טור' זקרון זרון - רובאי

טור' דן (דני) מרזלית - רובאי (במקור: זב')

טור' יומטוב, (טוב"י) בן טטון - רובאי

טור' מנשה פנחס - רובאי

סמל עופר בקיס - רובאי

טור' שמואל ויצמן (ויצ"ז) - רובאי

רב"ט ארז פז - מכונאי

צוות זכ" (7502903)

הצוות פורק ב- 7.10 לאחר שהנצח"ט נשפץ. אוחזיו טוב, צ' מחדט

רב"ט דוד קנפו - מ"כ (עבר ד- 2)

רב"ט מרדכי (מוטי) רוזנר - מ"כ (נפצט 7.10 ד. פונג. לאו חצר לפסלוקה)

טור' אורי טלם - מקסעונוסט (7.10 נזרע מפהצבה)

טור' ארי כהן - מקסעונוסט (עבר ד- 1ב')

טור' ויקטור מצדל - רובאיי (עבר ד- 2)

טור' יאיר (יאןשוואד) - לוחם - נהג (7.10 נזרע מפהצבה. עבר כנהג נצח"ט ליחידה

אחרת)

טור' ראוי זיזוב'ונוסקי (זיזוב) - לוחם - נהג (עבר ד- 1ב')

צוות מ"מ 3 (7502443) | מ- 25.10 צ'א'

סזן מנשה קוראן - מ"מ 3 (25.10 עטב ונחתל. ע' יפי סג"מ יעקב כספי)

סמל יצחק (איציק) ארון - סמ"ח 3

רב"ט צבי (צביקה) פפר - מ"כ (במקור: צ'א'. מ- 25.10 ב- 3)

טור' אברהם (אבי) זיזי - רובאיי

טור' אבי (אנדאו) - לוחם - נהג (במקור: צ'ב'. מ- 7.10 ב- 3)

טור' איתן רייכמן - לוחם - נהג

טור' יעקב (קובי) צוטצוד - רובאיי (כיום: גילמור)

טור' ישעיהו (שייקה) וויספיט - לוחם - נהג (כיום: בן ג'ל)

טור' ישראל אטמ - רובאיי (כיום: איתן)

טור' ישטכר טרבאסי - רובאיי

טור' מרדכי איצקוביץ - רובאיי

טור' רמ (רמי) סלז - רובאיי

סמל איון בנצקי - חובש

צוות צא' / נ- 25.10 צוות 3

סז"ם יעקב (קובי) כספי - מפקד (נ- 20.10 ? מ"מ 3. במקור: מפקד צב'
רב"ט נחום (נוני) קריבוסיי - מ"כ
רב"ט צבי (צביקה) ספר - מ"כ (נ- 18.10 ג- 3)
טור' דוד ויסמן - לוחם - נגד (כיום: נבון)
טור' דוד שורטל - רובאי
טור' דן (דני) שראל - לוחם - נגד
טור' יונתן (יוני) חזית - רובאי
טור' ניר דינצנטאוס - לוחם - נגד (במקור: צב'. מ 8.10 ג- 3א') (כיום: ניצן)
טור' ראובן ראובני - רובאי
סמל יצחק לאבי - השמאלי

צוות צב' / נ- 7.10 נצמ"ט סינוי גדוד 79/198, חט' 14

סז"ם יעקב (קובי) כספי - מפקד (נ- 7.10 ג- 3א')
רב"ט ארי מטיאס - מ"כ (כיום: מתן)
טורי אברהם (אבי) אנדאל - לוחם - נגד (נ- 7.10 ג- 3)
טור' דן (דני) סטניסלבסקי - רובאי (נ- 8.10 צוות מ"ב) (כיום: סתו)
טור' ניר דינצנטאוס - לוחם - נגד (נ- 8.10 ג- 3א') (כיום: ניצן)
טור' יוסף (יוסי) זרינשף - לוחם-נגד
טור' צבי (צביקה) יונצר - מקאמאניסט

כוח צארום -

"כוח צארום" כלל 13 חניכים ומש"ק (סמל שלום צארום) שנשארו לשמור על בסיס שיבטה כשהפלוגה ירדה לסיני. כעבור כשבוע הצטרף הכוח לגדוד 100, חטי' 460 בעת הקמתו בבית הספר לשריון (ג'וליס). הכוח לא פעל כיחידה אחת בשום שלב מעת שהתייצב בג'וליס, אלא פוזר בין צוותים שונים של פלוגת החרמ"ש ויחידות הגדוד

סמל טארום צארום - מפי"ר. פיקד על חיילי הפלוגה עפ"י צ'פ"רם ביחידות צ'פ"ר
100 (נפס 19.10 ופונה)

טור' אופיר בית אריה ז"ל - לוחם - נפיץ נזמ"ש מ"פ בחרמ"ש. במקור: מחלקה
1 (נפס 20.10)

טור' אלויןק (אוי) קפצון - במקור: מח' 3.

טור' אריאל (אריה) חוטטין - רובאי - צוות לוחמים. במקור: מחלקה 2

טור' דב קריז - רובאי - (נפס ב- 22.10 בתאונה מבצעית באפריקה)

טור' דרור טור - רובאי - מפקד נזמ"ש מ"מ (בהמשך סמ"פ). במקור: מחלקה 3

טור' יצאן רנצרט - רובאי - צוות לוחמים

טור' יהודה חדד - רובאי - שימש מפקד תב"ל לחימה. צוות מ"פ (נפס 20.10)

טור' יוסף יוסי (יוסי) כחלון - נפיץ - לוחם - נזמ"ש טכני

טור' יעקב מרזין - רובאי - נזמ"ש פיניו פרטנש (נפס 17.10 ופונה)

טור' ירום אריאלי - לוחם - נפיץ - נזמ"ש פיניו שילד ונספ"מ. אחרי 17.10

נזמ"ש רובא חט' 460. במקור: מחלקה 2

טור' דבי (דביקה) וינברג - לוחם - נפיץ - נזמ"ש טכני. במקור: מחלקה 2

טור' חנוך (חוני) ויסהוף ז"ל - לוחם - נפיץ - נזמ"ש טכני (נפס 17.10)

טור' רמי לנצר - רובאי - מפקד תב"ל לחימה נזמ"ש פיניו פרטנש. אחרי 17.10

נזמ"ש פיניו בתאצ"ב ראש הצ'ר. במקור: מחלקה 2

הפלוגה במספרים (על-פי ממצאי התחקיר לכתיבת התיעוד על הפלוגה)

פלוגת "מקנס" התבססה על חניכי קורס מ"כים חרמ"ש ועל הסגל. הכוננות "תפסה" את הפלוגה בשבועות האחרונים לקורס בבסיס האימונים שבשיבטה.

עם הפלוגה שירתו גם מספר חיילים שהיוו "כוח מסייע" (שכיום נקרא "תומכי לחימה"): מכונאים וחשמלאי נגמ"שים, קשרים וחובשים. חיילים אלו השתלבו בנגמ"שי הלוחמים ועשו עמם את כל המלחמה כחלק בלתי נפרד.

ביום שישי, ה- 5.10.1973 הוחלט להוריד את הפלוגה לסיני, כחלק מתגבור הכוחות בחזית הדרום בעיקבות הכוננות שהוכרזה. הכוח הגיע לשטח ההתארגנות בסיני ב- 6.10, זמן קצר לפני שהמלחמה פרצה. לרשות הכוח שירד לסיני עמדו 10 נגמ"שים בלבד: 3 נגמ"שים לכל אחת מ- 3 המחלקות ועוד נגמ"ש מ"פ.

הפלוגה השאירה מאחור, בבסיס שיבטה, "צוות שמירה" שמנה 13 חניכים ומש"ק. כוח לוחם זה נקרא בספר "כוח צארום" על-שם המש"ק שפיקד עליהם עד שהגיעו לבית הספר לשריון (ג'וליס).

"צוות השומרים" נשאר בשיבטה כשבוע ואחר-כך עלה לג'וליס, שם צוות ליחידה חדשה שהוקמה: גדוד 100 (כוח 100) בפיקוד סא"ל אהוד ברוג (ברק). הגדוד שהוקם "יש מאין" הצליח לארגן 2 פלוגות טנקים ופלוגת חרמ"ש, 23 טנקי מגח, 10 נגמ"שי לוחמים בפלוגת חרמ"ש ועוד 4 נגמ"שי כוחות עזר: 2 רפואה וחילוץ ו- 2 טכניים. רוב הלוחמים והכוחות המסייעים היו אנשי מילואים שהתאספו ונאספו בג'וליס וחיפשו יחידה להצטרף אליה ולתרום את חלקם למאמץ המלחמתי.

"כוח צארום" הביא עמו 2 נגמ"שים שהיו בבסיס בשיבטה. נגמ"שים אלו נמסרו לגדוד 100.

13 לוחמי "מקנס" הסדירים פוזרו בין נגמ"שי פלוגת החרמ"ש שהוקמה

על-מנת לסייע לאנשי המילואים שלא הכירו את הנגמ"ש. חלק מהם שובצו בנגמ"שים של כוחות הסיוע הגדודיים: רפואה וטכני. בפסקה שלהלן ניתן למצוא סיכום מספרי המפרט את מצבת כלל כוחות הפלוגה בין ה-6.10 (יום פרוץ המלחמה) ועד לסיומה.

המצבה

מצבה מלאה של הפלוגה ביום 6.10.73 - בסיס שיבטה טרם הירידה לסיני

78	חניכים (לוחמים)
23	סגל
8	כוח מסייע (קשר, טכני וכד')
<u>109</u>	סה"כ

מצבת הפלוגה (הכוח העיקרי) - סיני - הפלוגה בקיזוז "צוות השומרים" ("כוח צארום") שנותר בשיבטה

65	חניכים (לוחמים)
22	סגל
9 (נוסף-והחובש אילן בנצקי)	כוח מסייע (קשר, טכני וכד')
3 (נוספו- עמיר בנין, יהודה סדון-סדן, עופר בקיש)	נספח (לוחמים)
<u>99</u>	סה"כ

"כוח צארום" - שיבטה - בית הספר לשריון (ג'וליס) - הכוח שעלה משיבטה לג'וליס כשבוע לאחר שהמלחמה פרצה

13	חניכים (לוחמים)
1	סגל
<u>14</u>	סה"כ

לוחמי הפלוגה בגדוד 100 (כולל המש"ק, סמל שלום צארום) - חלוקת

"כוח צארום" בגדוד 100

8 (כולל המש"ק)

בפלוגת החרמ"ש

4 (החל 17.10 נוסף 1, יצחק לקחמן,

בנגמ"שי פינוי

לוחם חרמ"ש ונהג נגמ"ש, לשעבר

חניך בקורס. הצטרף לנגמ"ש רמי

לנגר שנפרד מגדוד 100 ועבר

לתאג"ד ראש הגשר)

3

בנגמ"שים טכניים

נפגעים

סה"כ	נספחים (לוחמים)	כח מסייע	לוחמים	מפקדים	
חללים					
2		1	1		הכח העיקרי
2			2		גדוד 100
1				1	נספה בתאונה אחרי המלחמה
5					סה"כ
פצועים (נספרו רק אלה שנזקקו לטיפול)					
11	1		4	6	כח עיקרי
4			3	1	גדוד 100
15					סה"כ

הפלוגה וכלי המלחמה

יורם רוטנברג

סיפורה של הפלוגה מתאר היכן ואיך נלחמה, מה היה סדר הכוחות (הסד"כ) והשיבוץ הקרבי לפי צוותי לחימה (שבצ"ק). אי-פה, אי-שם מסופר באילו כלי נשק השתמשה. בפרק זה רוכזה מעט אינפורמציה על מבנה הכוח והצל"ם (ציוד הלחימה) שהיה ברשותה בקרבות.

מבנה הכוח

בפלוגה היו בדרך-כלל 11 נגמ"שים: 3 מחלקות עם 3 נגמ"שים כל-אחת, נגמ"ש מ"פ ונגמ"ש סמ"פ.

"מקנס" יצאה למלחמה עם 10 נגמ"שים בלבד. היו ברשותה עוד שני נגמ"שים שנשארו מאחור בשיבטה ושימשו מאוחר יותר את גדוד 100. לא ברורה הסיבה להשארת הנגמ"שים. ככל הנראה מחסור במובילים או תקלות טכניות היו הגורם לכך שהשניים נשארו מאחור.

התקן קבע שבכל נגמ"ש שני מפקדים ושומונה-תשעה לוחמים, אחד מהם נהג. נגמ"ש אחד שימש את מפקד המחלקה, קצין בדרגת סג"ם או סגן וכלל מש"ק (מפקד שאינו קצין, בוגר קורס מ"כים) שפיקד על "תא הלחימה" (כונה גם "תא הלוחמים"). נגמ"ש שני "גור א" כלל שני מש"קים - מפקד כלי ומפקד "תא לחימה". הנגמ"ש השלישי "גור ב" היה נגמ"ש סמל המחלקה (סמ"ח) וכלל מש"ק נוסף ששימש מפקד "תא הלחימה".

"מקנס" לא היוותה מודל קלאסי לתו"ל (תורת הלחימה). בפלוגה היו יותר קצינים ממחלקות בגלל התקן (או הנוהג) שבגלל צורכי אימונים יהיו בכל מחלקה שני קצינים - מפקד מחלקה (מ"מ) וסגן מ"מ. במלחמה היו שני קצינים במחלקות 1 ו-3. במחלקה 1 בזכות מ"מ ותיק שחזר ובמחלקה 3 בה היו שני קצינים עד שלהי הקרבות. הקצין הנוסף שהיה

במחלקה 2 שימש מפקד נגמ"ש מ"פ. שוני נוסף היה, מסיבה שלא זכורה כיום - סמלי המחלקות שימשו במלחמה כמפקדי "תא הלחימה" בצוות המ"מ ולא פיקדו על "גור ב" כמקובל.

צוות נגמ"ש כלל שני "מאגיסטים" שתפעלו את המקלעים שהיו מוצבים על דופן ימין ודופן שמאל של "תא הלוחמים", שני "מקלעוניסטים" שעמדו ב"תא הלחימה" מאחרי ה"מאגיסטים" לצורך עיבוי ירי המאגים ולטובת ירי לאחור. הנהגים והמאגיסטים היו חמושים בתמ"ק "עוזי" ושאר הלוחמים ברובי FN ארוכים כשאחד בכל צוות שימש כרגם שתפעל את המרגמה 52 מ"מ שהייתה מוצבת בפניה הימנית - אחורית של תא הלוחמים בנגמ"ש מ"מ ונוסף שימש כ"רנ"טיסט" (רומה רימונים נגד טנקים) באמצעות התקן שהורכב על קנה הרובה. בכל צוות היה לוחם ששימש כנהג נגמ"ש ולפחות לוחם אחד נוסף ששימש כנהג מחליף. בפלוגת "מקנס" היו נהגים רבים, מעבר ל"תקן" של שני נהגים בצוות.

לכל תפקיד בצוות היה גיבוי ומאחר ולוחמי "מקנס" היו חניכי קורס מ"כים, כל חניך היה מוכשר למלא כל תפקיד, למעט נהג. מצב זה סייע לצוותים בימי המלחמה הארוכים והמתישים.

הלוחמים שישבו ב"בטן" הנגמ"ש עסקו בקשר ובהגשת תחמושת ללוחמים שעמדו בחוץ וירו. תפקידם הנוסף היה להסתער רגלית בהינתן פקודה לרדת מ"הכלי".

נגמ"ש ה"ברדלס" M113

הנגמ"ש המכונה בפי לוחמי צה"ל "זלדה" על שם ערכת המיגון הנוספת מתוצרת תע"ש, נכנס לשימוש בצה"ל ב- 1970 במטרה להחליף את הזחל"מים והזחל"דים המיושנים ששמשו כנושאי גייסות.

הנגמ"ש שיוצרו החל בארה"ב בשנות ה- 60 של המאה ה- 20 הביא למהפכה ביכולות החרמ"ש בהיותו מהיר, אמין, בעל יכולת עבירות מצוינת, כוח אש משמעותי ושרידות טובה למדי למרות השריון הדק

העשוי סגסוגת אלומיניום.

זריזותו של הכלי תחת ידיהם האמונות של הנהגים - הלוחמים המצוינים של "מקנס" הצילה במספר מקרים את לוחמי הפלוגה מפגיעה חמורה של טילי נ"ט שכוחות החי"ר והנ"ט המצרים ירו לעברם. הנגמ"ש עמד יפה גם תחת הפגזות ארטילריות, מרגמות, קטיושות והפצצות מהאוויר. אף לוחם שהיה מוגן בתוך הנגמ"ש לא נפגע והכלי שימש כמחסה גם לכוחות הצנחנים שנלכדו באש תופת בחניון לילה באפריקה.

גבורתו של 2ב' ראויה לצל"ש אישי לכלי ולמנוע של GMC. ב- 7.10 לפנות בוקר הנגמ"ש נפגע משתי רקטות RPG, אחת במנוע ואחת בתא הלוחמים. מפקד הכלי נפצע קל והכלי שרד עד שהוביל בביטחה את לוחמיו לשערי טסה. לצערנו הכלי האמיץ נחטף על ידי כוחות רשע שחמדו אותו לאחר שתוקן וציפה כבר לחזור ולפגוש את רעיו לנשק.

כלי הנשק וציוד הלחימה (צל"ם)

את הצל"ם נהוג לחלק לשלושה סוגים: אישי, צוותי ומחלקתי.

הנשק האישי

תת מקלע עוזי - קוטר 9 מ"מ תוצרת התע"ש ישראל היה הנשק האישי של הנהגים, ה"מאגיסטים" והמפקדים. סמל הסטטוס של המפקדים היה הקת המתקפלת העשויה ברזל. עם מחסנית של 25 כדור, מאוד נוח בגלל גודלו, שימש למעשה כתחליף לאקדח והתאים בעיקר ללש"ב (לחימה בשטח בנוי) או ביעד מבוצר. מהירות לוע קטנה במיוחד הצילה את חייו של דני סטניסלבסקי שקיבל קליע חוזר מגובה לא רב ישר למרכז הגולגולת של המזוקן.

הרומ"ט (רובה מיטעון) - קוטר 7.62 מ"מ, מתוצרת FN בלגיה ארוך היה כמעט כמו מטאטא. קת וידיות מתפס מעץ.

מדויק עד 200 מ', במחסנית עד 30 כדורים, חצי אוטומטי עם כוונות ברזל פשוטות - חריר ולהב.
ראו עליו שהוא זקן ושזמנו עבר.
אנחנו שמחנו אתו רק מהידיעה שה"בלגים" החליפו את ה"צ'כים".
סבל מתקלות רבות ומגוונות וכמה גרגרי חול היו עוצרים והופכים אותו למקל.
שמחנו להחליף אותו בקלאצ'ים (רובה סער קלצ'ניקוב) עוד לפני העלייה הרוסית.

מקלעון - קוטר 7.62 מ"מ, מתוצרת FN בלגיה
דומה לאחיו הרומ"ט, עם קנה מעובה שאפשר ירי אוטומטי ודורגלים שהפכו אותו למקלע קל.
שניים בכל נגמ"ש, קצב אש בינוני.
גם הוא לא סבל חול והיה רגיש לתקלות שהפכו אותו ל"מקנ"ך" (מקלע נגד כלום).
למקלעוניסטים היה "טרנזיסטור" תרמיל קטן אותו נשאו על גבם ושהיו ובו 10 מחסניות בנוסף לשש בחגור ואחת בכלי.

רימוני- יד ונרות עשן

רימון מס' 26 - רימון רסס, 2 בתוך "רמניה" בקדמת החגור ועוד הרבה במנשאי הנגמ"ש. נשק יעיל נגד חי"ר קרוב. עשרות ואולי יותר נזרקו על-ידי הפלוגה בפשיטה על בסיסי הטילים ביום הצליחה.
רימון עשן - רימון למיסוך ולסימון. היו רימוני עשן אפור ורימונים הפולטים עשן צבעוני.
נר עשן - כמו רימון עשן אך עם תפוקת עשן גדולה בהרבה. שימש למיסוך והטעיה.

כלי הנשק הצוותים

מקלע מאג- אחיד גדודי - קוטר 7.62 תוצרת FN בלגיה
ארוך וכבד, קת ומתפסים עץ, קנה עם ווסת, סתר-שף ומפנה גזים

ודורגלים לירי מהקרקע.
ירי אוטומטי היה הסטנדרטי, צרורות של 5 - 10 היה הקלאסי. תחמושתו ארגזי פעולה של 230 כדורים, מחוברים עם חוליות מתכת שהיו לסרט פעולה רציף.
קצב אש - מהיר מאוד.
על כל נגמ"ש היו שניים - מאג ימין ומאג שמאל שהיו בעצם עיקר כוח האש, היווה את עיקר בטן התחמושת.
תקלות מעט היו, לחיצה על ההדק הייתה תענוג, קת מעץ סקסית ונעימה למגע הלחי.
קל לניקיון חוץ מהווסת שעליו עבדנו שעות אין קץ וכשהקנה היה מאדים, ניתן היה לראות את כדוריו רצים בקנה, ושהקנה, היה נשפך - דו"ח נזק המ"כ חטף.
המקלע שמאוד אהבנו אותנו לא אכזב.
המאומנים בעלי חוש מוזיקלי ורוח צחוק, ניגנו עליו יצירות. אותותיו ניכרות עד היום, וזה תלוי באיזה צד - אוזן ימין או אוזן שמאל לפחות אחת - אתם שומעים ?? "תקשיב, ותקשיב טוב" נולד בעקבותיו.

מקלע כבד - מק"כ - תוצרת בראונינג ארה"ב קוטר 0.5 אינטש השווה ל- 12.7 מ"מ.

מקלע המפקד, מקלע אחד לכל נגמ"ש, מלפנים, בצריחון.
קצב אש איטי, ירי בודדת או צרורות של 2 - 3 כדורים.
הוא היה התותח שלנו.
כבד לניקיון, מעצורים - מאוד תלוי בתיאום. דרש תיאום קנה ותיאום נקירה - בורג מושמ"י היה כאן משמעותי.
מסוכן היה בעיקר לביצים, לפרק את הסדן ולטפל בדגלון היה כמו לשחק טכנו.
פגיעתו הייתה קטלנית כך ראינו במו עינינו. צל"ש מגיע לו על פגיעה בטילים ועל הברחת טנקים שיושביו חשבו, אולי עוד רגע הוא יתפוצץ ולכן היה ברור שלאחר פגיעתו כדאי להתפנות.
להחזיק בזוג הידיות ולהפעיל עם האגודלים היה די פשוט אך להחליף

ארגז פעולה תוך כדי הסתערות הייתה משימה שדרשה ידיים של מושבניק לפחות, מיומנות, קואורדינציה של וירטואוז והרבה מזל עם הנהג...

ררנ"ט - (רומה רימונים נגד טנקים)

לוחם אחד בצוות נשא התקן לררנ"ט שהתלבש על קנה הרומ"ט וירה רימונים נגד טנקים באמצעות תחמיש שהוכנס למחסנית במקום כדורים. את הררנ"ט יסס ניתן היה לזהות בדרך-כלל כשחייך ולפחות שן אחת בפיו הייתה שבורה כתוצאה מההדף שנוצר בזמן הירי.

מרגמה 52 - תוצרת סולתם ישראל

צינור קצר עם בסיס וברז, עד טווח 400 מ'. מדויקת וקלה לתפעול, קלה לניקיון.

תחמושתה - נפיץ, עשן, תאורה, בזבילים של 6 פצצות ישבה מוכנה על כנה מתכווננת בירכתי הנגמ"ש בצד ימין. עשן ותאורה היו האפקטים המיוחדים שבשימוש מושכל אותנו הסתירו או לנו האירו.

נשק מחלקתי

קרגו - תוצרת קרל גוסטב שוודיה

מרנ"ט (מטול רקטות נגד טנקים) "בזוקה"

ויש האומרים בכלל תול"ר (תותח ללא רתע) מתקדם

תחמושת נפיץ, עשן, תאורה, רסיק אוויר ו- גבס...

טווח גדול וכוונת מצוינת.

היה כלי הנשק החדש והמתקדם ביותר בנגמ"ש

היה בשלבי ניסיון וניתן לנו בשלב הצטיידות ראשוני בצה"ל.

אמור היה להיות בכל נגמ"ש סמל מחלקה.

הציל את הפלוגה בירי פגז גבס לעבר טנקים ע"י סמ"פ יוסי שוחט.

הוא היה כל כך גדול ותפס כל כך הרבה מקום עד כדי כך שהיווה מטרד

מקומי.

מיתקן לפגזים שלו טרם נולד.

פחדנו מהכלי הזה בגלל הרשף האחורי שהיה מייצר בזמן ירי.

צל"ם (ציוד לחימה)

והיה גם ציוד לחימה שאינו נשק.

חלקו הוגדר, אפסנאית, שבמקרה של אובדן העונש היה כבד "כי זה

צל"ם".

אקדח זיקוקים - אקדח קוטר 20 מ"מ היורה זיקוקים

קנה קצר, אחד בכל נגמ"ש.

שימש לתקשורת חרום במקרה שאין קשר.

צבעים - לבן, אדום, ירוק.

כשהיה נורה זיקוק תמיד התחבר עם משהו שבסיסו שמח כי כל זיקוק היה נותן הרגשה ראשונית של חגיגה ובמלחמה למדנו שהוא גם בשורה

טובה או רעה.

זיקוק לבן בלילה היה תמיד תעלומה.

משקפת 8x30 או 7x50

לחלק מהמפקדים משקפת בעלת שני תפקידים - צפייה ומדידת טווחים, ציוד מציל חיים.

ציוד בעייתי שהיה נעלם או מוזנח ותמיד היה חסר.

בהחלט היה סימן היכר למפקדים,

ו- 7x50 הייתה רק למ"פ ו- 8x30 לשאר המפקדים ולרוב רק לקצינים.

בשלב מתקדם היה סמל סטאטוס - למי יש יותר גדולה.

קרנף - מכשיר ראיית לילה עם אורות א.א. לנהיגה

מכשיר פרימיטיבי, באיכות גרועה, מורכב היה במכסה תא הנהג

מסך ירוק מסנוור ומעוות שבקושי ניתן היה להשתמש בו.

בדיעבד אנו יודעים שהמצרים היו מפותחים הרבה יותר בנושא ראיית

לילה.

שפנפן - ראיית לילה א.א. למפקד

משקפת ענקית ומגושמת עם חגורה לתפיסת הראש. התמונה ירוקה, מסנוורת ומעוותת, היה יעיל בעיקר לזיהוי אורות. העניין המרכזי היה לשמור על הסוללות המיוחדות שלרוב היו חסרות. לשפנפן הייתה "מנורה" קטנה שנועדה לאפשר קריאת מפה פיצ'ר נחמד שאיפשר לקרוא מפה אך רק אם היא נכתבה ב"כתב ברייל".

מצפן פריזמטי

היה לכל מפקד, הפעלה אמינה הייתה במרחק כמה מטרים מהנגמ"ש. מדידה על הנגמ"ש הייתה לא נכונה ומטעה.

חגור

שריד מנדטורי מתקופת "אנו באנו התיכונה". שני פאוצ'ים מימין, שני פאוצ'ים משמאל, מימיה מימין, מימיה משמאל, פאוצ' אחורי גדול. כולם מחוברים צפוף על חגורת ברזנט מחוזקת עם ניטים מחוררים. שלייקס בעל 4 שלוחות לקבלת תמיכה מהכתפיים. סידור החגור והתאמתו האישית היה דורש סבלנות ועצבים חזקים, גישה טכנית, אצבעות חזקות וזמן רב. המבחן היה בריצה ובעיקר ב"פזצ"טות" - ניתן היה להגיע למצב חזייה מצ'וקמקת שמקשה על כל תנועה במהירות מעליבה. היה ברור שהסידור הזה היה מוצלח בעיקר בסידור "טנק" על המיטה. בשטח כשל במבחן עוד במלחמת העולם השנייה.

את חפירה מתקפל

את החפירה שהיו נושאים לוחמנו על החגור מאחור. תענוג זה לא היה. הידית אף פעם לא שיתפה פעולה עם תנועות הגוף והמומנט שיצר החגור.

קפל"ד (קובע פלדה או קסדת פלדה)

כמו כל דבר בצה"ל, גם הקפל"ד מתחלק ל- 3 חלקים: חלק חיצוני עשוי פלדה דקה, חלק פנימי עשוי מחומר פלסטי ורצועות. החלק החיצוני נעטף ביוטה ומעליה חתיכה שנגזרה מרשת הסוואה ועל-מנת להחזיק את העטיפה השתמשו בגומי של "פנימית" של צמיג. בתוך החלק הפלסטי היו רצועות להתאמה לגודל הראש והרצועות כללו רצועת סנטר שכאשר הידקו אותה היה צריך להתאים שנית את הרצועות שבחלק הפנימי...
הכנה לקויה של הקסדה הורגשה היטב בהסתערויות ובמסלול המכשולים הידוע לשימצה.

שכפ"צ (במקור - שכבת פיצוץ, שם שניתן לשיטת המיגון של חיל

ההנדסה על בונקרים ועמדות)

אפוד מגן נגד רסיסים, כבד ומעיק שאף פעם לא הסתדרנו אתו אבל יותר טוב מכלום. בכל הזדמנות שנחלצנו ממנו היינו מרגישים שחרור וחופש גדול.

מסכת אב"כ

למזלנו לא השתמשנו. עוררה מחשבות קשות, שלא נדבר על לחבוש אותה ועוד יותר להילחם איתה.

קשר

דגלים כאמצעי תקשורת: 2 דגלים כחול לבן ששימשו לקשר חזותי בין הנגמ"שים, סוג של שפת סימנים בסיסית (סמפור) לפקודות כגון: "יישר קו", "שניים לפנים", "הגבר מהירות" ועוד, צהוב המציין התקפת אב"כ, אדום לסימון שיש נפגעים וירוק שאין זוכרים את תפקידו...

זרקור לתאורה והזדהות: ללא פילטר ועם פילטר א.א. (אינפרא אדום)

לתאורה ופילטרים לסימון והזדהות.

מעריך מכשירי קשר

מערכת הקשר של הנגמ"ש התחלקה ל"קשר פנים" בין לוחמי הנגמ"ש שהיו מצוידים בערכות שמע ודיבור ו"קשר חוץ" באמצעות תקשורת רדיו VHF (תג"ם - תדר גבוה מאד). התקשורת התנהלה באמצעות מקמ"ש (מקלט משדר) להאזנה ולדיבור ו"מקלט/י עזר" להאזנה בלבד, שבאמצעותם התאפשרה האזנה למס' רשתות במקביל. הקשר לא אפשר דיבור ושמע בו-זמנית.

אמינות קשר הפנים לא הייתה במיטבה ומספר נהגים זכו להכיר את הרגל השמאלית של המפקד שהיוותה תחליף יעיל לקשר פנים רעוע. בכל פעם שהייתה תקלת קשר, הפעולה הראשונה כללה הפרדת החיבור המהיר של הפתיל ונשיפה על המגעים ובדיקה שמישהו לא נתקע על "קשר חוץ" וסתם את הרשת.

מכשירי הקשר צוינו כ- מ.ק עם מספר בן 2 ספרות ולכל סוג נגמ"ש הייתה מערכת שונה בהתאם למעמד הכלי בכוח: לנגמ"שי הקצינים עד רמת מ"מ הייתה ערכה שכללה מקמ"ש אוטומטי עם שני "מקלטי עזר". המקמ"ש האוטומטי אפשר בחירה בין 10 תדרים שנקבעו מראש ע"י לחיצת כפתור במקמ"ש או באמצעות קופסת מיתוג שהייתה בצריחון. הצליל האופייני של התדרים העוברים באופן אוטומטי היה סימן ההיכר לנגמ"ש "מיוחס". לשאר הנגמ"שים הייתה מערכת קשר ידנית שחייבה העברת תדרים על-ידי סיבוב "פרפר" גדול ל"מגהרץ" ו"פרפר" קטן ל"קילוהרץ". רוב ה"גורים" הצטיידו במקמ"ש אוטומטי כבר מהיום השני למלחמה, מכשירים שחולצו מתוך טנקים פגועים. החיסרון היה העדר קופסת המיתוג (Remote) להעברת תדרים מצריחון המפקד.

קובעי/קסדות VRC : קסדת טנקיסטים. קסדה מחומר פלסטי, ללא רצועות חיצוניות.

יחודה: מערכת דיבור ופתיל משתלשל עם חיבור "מהיר" לקשר הנגמ"ש. בכל כלי היו 5 כאלה עבור: הנהג, המפקד, שני המאגיסטים ומפקד תא הלחימה. פעולה "ח"רית" עם הקסדות הייתה עסק לא נוח

מאחר והקסדה לא הייתה יציבה בהעדר רצועות תומכות.

אנטנות: לכל נגמ"ש היו התקנים ל- 2 אנטנות: למקמ"ש ולמקלטי העזר.

מע"ד (מערכת דיבור: ידנית או באמצעות מתג על קסדת ה- VRC מימין. יצאנו עם מכשירי קשר בסיסיים, תוך זמן קצר היה לכל כלי מכשיר קשר אוטומטי (עם כפתורי לחיצה מכניים העברה לרשתות שונות שכולו מראש, עד 10 תחנות) ושני מקלטי עזר - עוד שתי רשתות להאזנה בלבד, דרך האזנה לרשתות אחרות קיבלנו מידע רב ובעיקר חווינו קולות ואנרגיות קול שנצרכו ונסגרו בקובץ מודחק כל הזמן בדרך לסל המחזור, עולה חזרה למודע לשמע רעשי ירי, פיצוצים, או דיבורים על ירי.

מהווי הלוחמים - הסיפורים הקטנים

בתיאור המלחמה שולבו מספר "סיפורים קטנים" כגון סיפורו של פרידריך, המכונה פרד שבליה הראשון אחד מחבריו חשב שהוא מת או סיפור ירי פצצת הגבס של ה"קרگو" על-ידי הסמ"פ. סיפורים נוספים שנאספו לא הוכנסו לתוך הסיפור הראשי אם בגלל שלא נקשרו לאירוע מסוים, או שהקשר שלהם לאירועים לא היה ברור ואם בגלל סיבות נוספות הקשורות ברצף התיאור.

בפרק קצר זה רוכזו הסיפורים הללו. יש בהם בכדי לתת תוספת "צבע" לסיפור הפלוגה.

תקלה מס' 26

ארנון מספר על "תקלה טכנית" בנגמ"ש: "בזמן ההפגזה, אני יושב בתא הנהג, פותח כבש לאסוף את הצנחנים לתוכו, מקבל פקודה לסגור כבש, הכבש משום מה לא נסגר עד הסוף, בבוקר מגלים שאחד הרימונים נפל בטעות לפתח הנגמ"ש והכבש לא נסגר בגללו - איזה מזל!...".

Let's Boogie

פרד מספר: "ליל ירח, מאיר פויראיזן שצורף לנגמ"ש 2 "תפס חרופ". הצוות העיר אותו שיתפוס מקום כמקלעוניסט. מאיר, עדין רדום פתח באש על הבוגים של טנק שעמד ליד, המט"ק שלא אהב את העניין צרח בקשר שיפסיקו לירות לו על הבוגים".

נתינה, לקיחה, וידי

דני מירון זוכר מתנה בעלת ערך שקיבל מרן לפני שפונה: "ביום שלמחרת הצליחה נפצע רן סנדרס, מ"מ 2, בידו. אני זוכר שלפני שפונה נתן לי את מעיל הדובון שלו (מצרף נדיר אז)...".

לעומתו מתוודה סנדי בפני רן על מעשה נלוז שעשה לאחר שרן פונה:

סנדי עם העדות המרשיעה, הסרבל ש"נלקח שלל" מן

"בסמוך, לאחר הצליחה נפצעת ופונית. כאן המקום לגלות סוד נוראי שאני מצפין בליבי 39 שנים ואשר לא העזתי להודות בו עד היום בפני אף אחד. ובכן, אני מודה היום שלאחר שפונית והתברר לנו "שהתייתמנו" ממך, העזתי (אימאל"ה איך אני מגלה זאת!) "לאמץ" לעצמי, רחמנא ליצלן את האוברול השריונאי המגניב שהשארתי מאחורייך. עדות לפשע המחריד ניתן לראות בתמונה שניתן להבחין בבירור שצולמה במצרים". כאן המקום לציין שרן סלח לו ואפשר את השארתי הסרבל ברשותו. "ממילא" אמר רן, "הסרבל כבר לא עולה עלי. הוא לבטח התכווץ בכביסה".

המשמעת בקורס לא משהו, גם לא הדיסטנס

פרד מספר לראשונה: "בשיבטה, בתרגולת עלייה וירידה מהרכב בזמן ביצוע של 59 שניות, בצענו ירידה ועליה אחת מיני אלפים. בהיותי מאגיסט, ירדתי עם רומ"ט לא שלי. עקב אבק הנגב הייתה לפעמים בעיה בזיהוי הרומ"ט האישי ושלי נשאר ברכב כי אחד החוכמולוגים ירד מן הרכב וחיפש את נשקו, לא מצא אז את שלי השאיר. רן, המ"מ, נכנס לרכב והביא את נשקי. איזו בושה וכלימה, סיבה להדחה, כך חשבתי. בערב רן קרא לי ואני בפיק ברכיים חשבתי כבר שיבשר לי על הדחה. לא דובים ולא יער. הוא בסך-הכול מסר לי מכתב ממשקית ת"ש (תנאי שירות)". והוא מוסיף בצניעות: "היה לי מזל וכנראה לצה"ל שלא הדיחו אותי".

ובקשר לדיסטנס הוא מספר: "פעם ראשונה פגשתי את שקד

”בבררזיות“, כאשר היה מפקד קק”ש ברביבים ואנו באימון לוחם חרמ”ש. שקד היה סרן והשאל ממני, כמדומני, ראי לגילוח מאד הרשים אותי כחייל פשוט“.

קשר הפנים המתקדם של הנגמ”ש

להלן דו-שיח שהתקיים ב- 2012 בין יוסי שוחט, הסמ”פ, לבין רמי גיגוז’ינסקי (גיגו) שהיה אתו בנגמ”ש:
יוסי: ”מי היה הקשר שלנו?”
גיגו: ”אני ישבתי ליד מכשירי הקשר“.
יוסי: ”כמה בעיטות חטפת ממני“?
גיגו: ”האמת שאני לא זוכר“.
יוסי: ”לא יכול להיות שאתה לא זוכר!“
גיגו: ”אני זוכר שהיית דווקא בסדר...“
יוסי: ”אני לא הייתי בסדר, כי אני נתתי בעיטות עם הרגל הזאת, עד היום היא כואבת לי. כי מה היה הסיפור, לסמ”פ לא היה מכשיר אוטומטי וכל בעיטה הוא היה צריך להעביר תדר, פעם לחטיבתי, פעם לגדודי פעם לפלוגתי...“
גיגו: ”את זה אני זוכר“.

תירס חם

איתן רייכמן מספר: ”במלחמה עברנו את התעלה והתמקמנו באחד הכפרים. החבר’ה שלנו נודעו ברחבי הפלוגה והחטיבה, ככאלו, שאצלם לעולם, לא שקטה גיגית המים הרותחת, בה צפו להם התירסים המשובחים! הכול הגיעו אלינו כדי לקבל אספקה חמה ומשובחת זו. אם אני זוכר נכון אז גם אריק שרון הגיע באחד הימים או שלח שליח כדי שניתן לו תריסר מאילו הנימוחים בפה בעלי השיניים המסודרות שורות שורות צפופות כלאחר שנים של טיפול אורתודנטי משובח...“.

ברווזים ושאר בעלי כנף

אזור החיץ החקלאי היה משופע בבעלי כנף שנראו ערבים לחכך לאחר כעשרים ימים של מנות קרב, שנאכלו בדרך-כלל קרות על-גבי מציות שתוקפן פג בעשור הקודם. כל פתיחה של מארז הייתה מלווה בהימור: גולאש שהיה בלתי אכיל כשהוא קר או לוף שהיה נסבל, יחסית. האם יהיו "פילחי" או מישמיש?! תהיה חלבה?! ופתאום, תרנגולות, ברווזים, אווזים! פיתוי גדול! אבל...

מספר פרדי: "צדנו תרנגולות מצריות, וחטפנו פשפשים, אני התנדבתי להיות הטבח, ורק הדתיים כמו פויראייזן לא קיבלו כי השחיטה לא הייתה כשרה. החובשים ריססו בדי.די.טי שהצחיק את הפרעושים המצריים. כל הלילה התגרדנו עם מחסניות על הגוף, ריפאנו את עצמנו לרגע קט... בחוזרי הביתה הדבקתי את אמי ואחותי, מריחת נפט הרגה את פרעושי סאדאת...".

גם רב"ט נחום (נוני) קריבושיי זוכר: "באותו מקום ירדתי עם עוד ארבעה חיילים, זכור לי שאחד מהם היה ניר צינצנטוס, באחת החושות שמעתי רחשים. ביקשתי חיפוי וניגשתי לדלת עם רימון שלוף - בעיטה בדלת ובשנייה אחת יצאו עשרות ברווזים, עד כמה שזכור לי תפשו כמה מהם ואכלו אותם בלילה".

הגפרור הבוער

סיפור פיזפשי האויב מחזיר את סנדי לחוויה אישית: "בסמוך למועד הפסקת האש היה הגדוד של גיורא לב פרוס באזור ציר איסמעיליה קהיר. נגמ"שי פלוגת "מקנס" היו פזורים בשטח בנוהל חופשי יותר מאשר בימי הקרבות.

זכור לי שבאחד מהסיוורים שערכנו, סרקנו רגלית ריכוז קטן של חושות מצריות. היו אלו בתי בוץ נמוכים עם ריהוט דל ומעט חפצים אישיים של חקלאים. בין המיבנים היו חצרות ובהן עדיין הסתובבו תרנגולות ועופות אחרים. המקום בכלל היה עלוב ומזוהם. כיום או יומיים לאחר אותה סריקה, הופיעה בכל חלקי גופי פריחה

אדומה בווערת, אשר הביאה איתה גלי גירוד אכזריים ובלתי רצוניים. למעשה, וכפי שזכור לי, הייתי היחיד שהפריחה הופיעה אצלו בהיקף גדול. התנהלה שיחה ברשת הגדודית בעניין, וזכור לי שהמג"ד פקד להביא אליו את "הגפרור הבווער". כשהגעתי לחפ"ק הגדודי ולאחר שהמג"ד והרופא/חובש הציצו בחייל הנגוע בפריחה המסתורית, הוחלט שאשאר באזור החפ"ק להשגחה. להקלת הגירוד האובססיבי, נתן לי החובש בקבוקון של טלק נוזלי וכדור צמר גפן. כשגל גירוד היה תוקף אותי, הייתה נכנסת לפעולה "תרגולת הגפרור הבווער": כאשר לפתע הייתי פותח בהיסטריה את רוכסן סרבל הטנקיסטים לכל אורכו ובחמת טירוף משלשל אותו לרגלי ונשאר בתחתונים, היה מישהו בסמוך אלי ממחר למרוח את כל גופי בטלק הנוזלי באמצעות צמר גפן. ההקלה הייתה מיידית, הסרבל הולבש חזרה וחוזר חלילה. באותו הזמן זכורה לי היטב עוצמת הסיוט ודאגת המפקדים שהפריחה המסתורית תתפשט כמגיפה.

אשר על כן לכשהגיעו היתרי היציאה הראשונים לאחר המלחמה, הוחלט למהר ולהוציא בקבוצה הראשונה את ה"גפרור הבווער" הביתה. לא כאן המקום לתאר את ההתרגשות והשמחה של אימא כשהגעתי הביתה. יחד עם זאת לא אשכח שבסמוך לכניסתי הביתה, סיפרתי לאימי על הצרה המסתורית שלי. פתחתי את רוכסן הסרבל וחשפתי את עורי הפורח. אימא ז"ל אישה שראתה ועברה הרבה בחייה, ספקה כפיה וקראה בקול גדול: "פ ר ע ו ש י ם !!! מיד למקלחת!".

הסרבל המהולל, שלל מעיזבוננו של המ"מ שנפצע בנגמ"ש ופונה, ואשר כיום אני יכול לשער שחסרון חגורת המותניים שבו הביאה להתפשטות הנגע גם בחלק העליון של הגוף, אותו סרבל נחשק, יחד עם שאר הבגדים התחתונים הושמד לאלתר ובא לציון גואל.

אם זה נראה כמו ברווז והולך כמו ברווז זה כנראה ברווז

מספר איתן רייכמן: "על ניסיונות הכנת ברווז לאכילה חשבתית לא לפרט, כי צחוקם של הרבים עלינו יהיה כבד מנשוא! אלא שבין חברים

אנו, אז אתרצה ואספר את תקציר המעשה.
באחד הבקרים הדלים ממעש, עת השעמום צעק לכל עבר והבריא את
הברווזים ממקום מרבצם, עלה הרעיון במוחו. של מי?! עד היום אין
איש המוכן להישבע כי יודע הוא את התשובה.
צעקות, פרצי ריצת ספרינט, הוראות טקטיות שלא היו מביישות את
המשובח במצביאי האוגדה (כולל "פצי" הנועז וחבורת הקצינים שלו
שנהגו "לשדוד" מאתנו תחמושת מפעם לפעם), נשמעו מכל עבר. כל
זאת כדי לתפוס מי מבין עשרות הברווזים ששוטטו בנחת, לכאורה, בין
סבך הקנה שליד אמת המים הסמוכה.

אחר ניסיונות של שעות, כשאנו מכוסים אבק שנדבק בבגדינו עת
זינקנו לקרקע בניסיון נועז נוסף שנכשל לתפוס את היצור הזה שמעכז
בישבנו דבר שהוציא אותנו מדעתנו, הדבר צלח לאחד מאתנו. למביט
מהצד, סביר כי הפעולה שצלחה דומה הייתה יותר לווייתור של הברווז
שנבע מרחמנותו הרבה על כשלונותינו הרבים והוא החליט לוותר. הרי
אנו מתארחים אצלו ...

אם למרדפים היו שהתנדבו למלאכה הרי לפעילות הבאה לא נמצא
איש שהרהיב להתקרב. לפתע הכול עסוקים. זה טוען כי הוא מאחר
להחליף בשמירה, והלך. האחר טען כי התחייב לרחוץ כלים לאחר
ארוחת הבוקר, לקח אחדים מהם ונעלם לכיוון אוגר המים (הרי סיפור
לנו כי במים יש בילהרציה ועוד מרעין בישין...) והשלישי סתם טען
כי הולך לשירותים ולפי הזמן ששהה שם כנראה תקפה אותו עצירות
נוראה.

לבסוף היה זה פורטל שהתנדב לבצע את המלאכה, לשחוט את
המסכן. המאמצים למצוא מסייע למלאכה גם הם רבים היו עד
כי התנדבתי. אם יש דבר שאני מיצר עליו במיוחד בכל קריירת
ההתנדבויות שלי היה הרגע ההוא. טוב, גם אני החזקתי מעמד רק
שלושה ניסיונות של פורטל לבצע המעשה. התברר כי אולרו של
פורטל אינו בדיוק סכין שוחט צדיק הבודק להבו בציפורן אגודלו.
התנדבתי לחפש סכין חד יותר ובכך נגאלתי מייסורי. נראה כי

פסיכולוגים רבים יטרחו לסיבה שאינני זוכר עד היום את המשך המעשה, יש לי "חור שחור" בזיכרון הרגעים הבאים והתמונות חוזרות להציף אותי רק מרגע שאנו מנסים למנגל את הבשר. היה מי שניסה להכין שיפוד ולצלול הבשר. אך שיפוד לא היה בנמצא והאלתורים למיניהם לא צלחו וכל שנישאר היה נתח בשר שנפל על האש ונשאר שם עד להתפחמותו. הוחלט לבשל הבשר. את החלקים, שניכר כי היה מי שניסה להסיר מהם את נוצותיהם (לצערנו בהצלחה חלקית בלבד...), הטלנו למים הרותחים בהם שטו להם דרך קבע התירסים המפורסמים. בישול הבשר כנראה לא היה מקצועי כי בסופו של יום הטעם אולי היה כשל בשר מוזר אך המרקם דמה להפליא למסטיקים שהגיעו למכביר באריזות השי יחד עם הסיגריות שגרמו לרובנו להתחיל בעישון רק כי היה חבל לזרוק..."

מפגש מפתיע

ויקטור מגדל מספר על חוויה מיוחדת שקרתה לו: "מול החטיבה בטסה היה לי סיפור אישי מיוחד. בהתקפת המטוסים שבה הפילו מטוס, אני הייתי בדרך לנגמ"ש ומהפחד מההפגזה קפצתי לתוך טנק שעמד שם ונפלתי על איש צוות של הטנק, הסתבר שאותו איש היה חבר שלי שעשה קורס מט"קים בשיבטה ביחד אתנו, וירד לתעלה ביום שישי בצהריים כמה שעות לפנינו".

"מפרים" את אמנת ג'נבה

פרדי מספר: "תפשונו שבויים ללא סוף, הפרדנו את הקצינים מהחוגרים. אני זוכר שעמדתי עם "מקלעון" ו"עוזי" וחייכתי בלי שיניים, המצרים היו כל כך מבוועתים שביקשו ממני רחמים, יש להם אישה וילדים, שלא אהרוג אותם. את השבויים האכלנו בקופסאות גולאש ששנאנו, הם דווקא אהבו".

מילא המראה המבעית של פרדי, אבל גולאש?! אולם בדיעבד מסתבר שמי שחי על דיאטת פול מימי דלוח, נהנה מגולאש צה"לי קר כדליקטס.

גדעון זרון - למה זרקת את הרסיס הפרטי שלי?

איתן מיכאלי מספר: "באחד הימים במהלך נסיעה, חשתי חבטה קלה בזרועי השמאלית, מבט מהיר גילה רסיס בינוני תקוע לכאורה בבשר. לא חשתי כאב מיוחד. הצוות דיווח בקשר על "הפצוע", ונערך לפינוי. תוך כדי נסיעה, מישש גדעון את הרסיס שניתק פתאום מהחולצה אליה נידבק, מבלי לחדור כלל לבשר. גדעון לא היסס לרגע ומיד השליך את המזכרת היחידה שלי לחולות המדבר ולי נותר רק זיכרון..."

העיקר הרומנטיקה 1

כשפרצה המלחמה בשבת, עמדה הפלוגה ליד מחנה "עז 77". בבסיס התמקם מטה חטיבה 460 שהגיעה ביום שישי לתגבר את הגזרה. הפלוגה התארגנה במהירות ויצאה לכיוון הקו. סג"ם דני מירון שהצטרף לנגמ"ש המ"פ מספר שבשער הבסיס עמדה רותי, פקידה בלשכת מח"ט 460 ונופפה לנו לשלום. רותי הינה היום רעייתו של דני.

העיקר הרומנטיקה 2

פרידריך מספר: "ביום השני או השלישי של המלחמה להקת פקוד דרום הופיעה לפנינו. פתאום ניתנה פקודה "פלוגת מקנס על הכלים". בלהקה שרתה כזמרת, אחותו של חברי מהדסים אלון הלל, המתופף הנצחי של גידי גוב, (היא) נישקה אותי על פני המושחרות, כל הפלוגה הריעה לי ואני הסמקתי מתחת לכלוך".

דקות במשימה

דני מירון מספר: "החזרה לסיני - חציית התעלה על גשר הדוברות כשברדיו מודיעים על פטירתו של דוד בן גוריון. ברפידים מצאנו את הטנדר של אריק ואת הנ"נ (הקומנדקר) של הפלוגה מחוברים זה לזה בחלקם האחורי עם נהגיהם, שם הם המתינו מרגע שחצינו את התעלה".

החטא ועונשו

רן מספר לגבי אירוע פציעתו: "לפני כשנה קראתי ספר בשם "אדם הולך הביתה" שכתב יורם עשת-קלעי. הספר מספר את סיפור פציעתו האנושה ליד סרפאום והחלמתו המופלאה. בספר מתאר הכותב תמונה שנחרטה בזיכרונו, תמונת חייל מצרי חצוי לשניים אותו ראה בדרכו לקרב. התיאור מתאים לחייל המצרי שכנראה ירה עלי ושקליעי מק"כ השיגו אותו באירוע בו נפצעתו".

ייסורי החובש גדעון

כמה שעות לאחר פציעתו של רן, כשהכוח עצר סוף-סוף למנוחה קצרה, שלח המ"פ את החובש גדעון זקן שיבדוק מה מצבו. עד להגעת החובש היה רן בסדר, אמנם חסר יכולת בסיסית לתפעל נשק, אך בעזרת הלוחמים בנגמ"ש הצליח לירות בתמ"ק ה"עוזי" מסיפון "תא הלחימה" ליידות רימונים ולהרגיש חלק מהכוח. מהרגע שהחובש פתח את התחבושת והבהיר לרן את דעתו על הפציעה ועל-כך שעליו להתפנות בהקדם האפשרי, התחילו כאבים עזים וכל מה שגדעון יכול היה להציע זה זריקת מורפיום שרן סירב לקבל.

לפני כשנה שוחח רן עם גדעון. גדעון התנצל על כך שהבהיל אותו והצטדק שמאחר והיה בעצם חובש מרפאה ואפילו לא חובש קרבי, לא ידע מה עליו לעשות ואפילו לא כיצד להעריך את הפציעה. בדיעבד, הרגיע אותו רן, הסתבר שהוא צדק בדיאגנוזה מאחר שכעובדה, רופאים, ביניהם כירורגים, ב- 4 או 5 נקודות שונות לאורך ציר הפינאי, חשבו שהוא בעדיפות לפינוי על-פני פצועים אחרים שנראו במצב רע בהרבה משלו ובסופו של דבר פונה לבית-חולים בארץ ועבר כ- 5 חודשי טיפול עד שחזר לשירות הצבאי.

התנצלות

איתן מיכאלי מספר על מקרה שהיה לו הקשור להתקפה בגשר האבן ב- 17.10: "...בעודי מביט בטנק הפגוע, פקד עלי המ"כ וקסלר ז"ל להניע את הכלי ולנסוע אחורה כדי להימלט מאזור ההרג. לפתע, עם תחילת

התנועה לאחור צרח עלי וקסלר: "נהג עצור!" - מסתבר שבמהלך התארגנות הבוקר ירד ארנון למלא אחר צרכי הטבע (או במילים פשוטות לחר...ן)- לרוע המזל הוא התמקם אחרי הנגמ"ש. אני מתנצל ארנון אבל העיקר שלא נפגעת".

במכונת הזמן

איתן מיכאלי מספר: "בשלב כלשהו פגשנו אנשי מילואים מבוגרים מצוידים בטנקים "עתיקים" מסוג "שרמן", ששימשו את הצבא האמריקאי במלחמת העולם השנייה. המילואימניקים הוותיקים הללו, נראו אז כמו ההורים שלנו. חלקם היו כרסתנים חבשו כובעי טנקיסטים מעור כמו בסרטי מלחמה אמריקאים. אבל על מקצועיותם לא ניתן היה לערער: ממרחק רב הם פגעו בירייה ראשונה במוביל טנקים מצרי, דבר שגרם לנו לעמוד ולמחוא להם כף".

מקלחת ראשונה

“בילקוט הכזבים”, אותו ספר מיתולוגי שערכו חיים חפר ודן בן אמוץ - ב- 1956 מסופר על אחד מ”כיתת המלוכלכים” שהצהיר שהוא “מתקלח פעם בחודש אם צריך או לא צריך”.

לא מעט חיילים הזכירו את המקלחת הראשונה לאחר כ- 3 שבועות במלחמה. פרדי מספר על המקלחת אבל מלין על המזדים החדשים שקיבלו: “הביאו לנו מיכלית מים, התפשטנו בכביש והתרחצנו, קיבלנו מדים אמריקאים מרכבת האוויר, לא היו שווים כלום כי לא היו להם כיסי דגמ”ח...”. ועוד חוויה שלו הקשורה במקלחת: “פעם עליתי לבית מצרי והתקלחתי, וצלף מצרי ירה ולא פגע, איתן חצור פתח עלי בצעקות, וצדק”. גם דני מירון מזכיר את המקלחת כאירוע שנחרת בזיכרונו: “הבזק - המקלחות במשאיות המים. את הבגדים זורקים מקבלים במקומם נקיים כולל כאלה שהגיעו מארצות הברית”. ומוטי אזולאי (נתאי) מתאר: “זכורני את מכלית המים שמתחתיה התקלחנו לראשונה אחרי 3 שבועות. היה מאד קשה להוריד את הגרביים שנדבקו לכפות הרגליים. היה צריך לקלף את הגרביים המצחינות בחתיכות על מנת להקטין את הכאב אך המקלחת הייתה מקלחת גן עדן”.

אופנת מקנס הלבשה תחתונה

מספר איתן רייכמן: “כזכור היינו בשלהי קורס מ”כים כשכינסו אותנו בשיבטה וסיפרו על “הקפצת כוננות” וכי מחר בבוקר אנו יוצאים לדרך. ההנחיות היו ברורות! מותר לקחת אתנו מלבד אפוד, נשק וקסדה רק פק”ל ותד”ל תקניים. תקניים אמרנו - אז תזכורת: שני זוגות גרביים, צמד תחתונים וכך גם גופיות. מגבת אחת בלבד, והחשוב מכל, כלי צחצוח לנעליים.

היו ביננו כאלה ששימשו גם כנהגי נגמ”ש. מניסיוננו הרב בנהיגת שטח באזור, הבנו כי האויב המר ביותר שלנו הוא ה- אבק! רכשנו במיטב כספנו “משקפי אבק” מקצועיות, כאלו העשויים זכוכית משוריינת המעוצבת בשיפוע כך שניתן היה לראות גם מהצדדים.

לימים, לאחר חודשים ארוכים כשנחזור לשיבטה, לאסוף את הציוד

שהשארנו מאחור ביום הקפצת הכוננות נמצא כי פרצו לנו לקיטבגים וגנבו מכל הבא ליד וגם לעיניים, את משקפי האבק.
אך נחזור לעניינינו - האופנה התחתונה.
על פי התרגולות, נקשרו הפק"לים והתד"לים על גבי המנשאים מצדי הנגמש - בחוץ. אך, איזה מזל, הייתי בין החוזים את הנולד ובעלי הניסיון שעטפו היטב את הלבוש בשקיות ניילון כדי שהאבק לא יחדור אליהם. אך היות ולניסיון כאן השפעה מכרעת, לא יכולנו לחזות פני עתיד ולהתגונן מפניו.
למחרת בצהרים, עת ניצבנו מחוץ למחנה "עז" בהמתנה זיהו "תורני הצריח" בכל נגמ"ש, מטוסים מנמיכי טוס החולפים ביעף קרוב קרוב מעל ראשינו. מי אלו? איזה מטוס זה? נשמעו קריאות מכל עבר.
מישהו צעק: "זה לא משלנו, לירות בהם!" האחרים טענו כי אלו מטוסים סקייהוק. ועוד אלה מתווכחים עם אלה צעק אחד המפקדים כי אלו מטוסי אויב. זאת על פי פטריות העשן שעלו מההר הסמוך אלינו, ג'אבל... שהיה בסמוך לרפידים שם שהינו.
בהר הכביר הזה שכנה מפקדה סודית של חייל האוויר עם המון אנטנות, כדורי רדאר ותקשורת.
"תירה! תירה!", צעקנו לתורן בנגמ"ש שלנו, אך זה האחרון השיב תשובה ניצחת שאין מערערים עליה אף לא בעיתות מלחמה (מה גם שלא ידענו כי בראשיתה של כזו אנו נמצאים...): "אני לא מסתכן כי ידיחו אותי מהקורס!"
לבסוף התעשת אחד המ"כים, זינק לעבר הצריח, החליף את הסרבן והחל לירות צרורות לשמיים.
אה, כן האופנה התחתונה...
הימים הבאים היו אינטנסיביים ביותר ועליהם אולי אספר בהזדמנות אחרת.
רדפנו אחר חוליות קומנדו מצריות שהונחתו במסוקים ותפקידם היה לפגוע בטנקים שלנו. ירו עלינו רבות וגם הפגזות לא מעטות נחתו באזורינו, החווה הסינית, ובליוי של גשר הגלילים המפורסם עת

הופיע אצלנו אריק עם הג'יפ שלו לאחר הפגזה, ירד ממנו חבוש סביב ראשו - אך איזה גיבור! אך איזה מנהיגות! אך איזו ... טיפשות! אבל זה כאמור לפעם אחרת.

לאחר ימים רבים הגיעו משאיות המים. "הידד!!!!" "איזה כיף!" נשמעו הקריאות מכל עבר. הסתדרנו לפי פקודה בשורה בתור לחוויה הבלתי ניתנת לתיאור קצר של מקלחת ראשונה אחרי ימים רבים של לחימה. כהכנה למקלחת הורו לנו להחליף לבנים. כאילו שלא השתוקקנו לכך כל העת.

ניגשנו לתד"לים התלויים מחוץ לנגמ"ש מאז עזבנו את שיבטה לפני זמן רב. האבק היה כה רב עד כי נראה היה בתחילה כי יחידה אחת גדולה תלויה שם ולא יחידות רבות אישיות של כל אחד מאתנו. היבחנו כי בחלקו החיצוני של הנגמ"ש היו פגיעות רבות של כדורים ורסס פגזים וכל שחשבנו היה איזה נפלא שקיבלנו את הנגמ"שים על פני הזחל"מים. מיגון סגסוגת האלומיניום הזה הציל אותנו מפגיעות רבות.

אז זו הייתה המחשבה היחידה, אך בעוד דקות ספורות נלמד כי פנים הרבה לה, למלחמה.

הורדנו התד"לים, ושלפנו המגבות והלבנים כהכנה למקלחת הנכספת. אך אוי! כל המגבות והלבנים היו מחוררים עקב הרסיסים שחדרו לתד"לים, ובאחת נקבעה אופנת ההלבשה התחתונה של פלוגת "מקנס" לימים רבים (עד שהגיעו חבילות השי הנהדרות...) הלבשה תחתונה מחוררת בסגנון אקראי. אין החירור של האחד דומה לרעהו. יש והחורים ממש מתאימים באיורור אך יש שהחור בדיוק במקום אסטרטגי לא מתאים..."

אצלי הכול בסדר

ארנון מספר על אירוע הזוי שקרה בעת הפגזה: "נמצאים תחת הפגזה, שעות, הצנחנים שוכבים ליד הגבעות פגועים ונאספים על ידינו לתוך הנגמ"שים. אנחנו עומדים בשדרה ופתאום איזו מכונית לבנה פרטית

עוצרת לידינו, באמצע ההפגזה, ובחור מזוקן, קופץ ממנה ועולה על הנגמ"ש שלנו, מחלק לנו שוקולד וסיגריות תוצרת חוץ. שואל אם אנחנו רוצים למסור ד"ש בבית. אני מוסר להורי שאין מה לדאוג ושאני נמצא במקום בטוח...".

ישנים כמו בולי עץ

איתן מיכאלי סיפר איך נרדם בחניון לילה לצלילי הארטילריה המצרית. גם פרדי נזכר באירוע דומה: "חזרנו ממשימה ולנו ליד סוללות 155 מ"מ על מרכבי שרמן. קמנו בבוקר והיו בסביבות 16 בורות נ"ס ירי ארטילריה מצרית ואנו "חרפנו"...". לעומתם מספר עמיר אילון ש"זכור לי הלילה שבו חנינו בקרבת תותחי 180 אשר ירו כול הלילה ולמחרת אבדתי את השמיעה שלי שלא חזרה אלי עד היום".

סובארו טורבו

לפעמים לא מספיקה "תרגולת", צריך גם "תרגולת יציאה מתרגולת". מספר יגאל כדורי: "חנן ואנוכי יצאנו לחופשה ממצרים. כשחזרנו תפסנו שוב את הפיקוד והסטיקים ובאחת הנסיעות בשטח ראינו שאנחנו משיגים את אלה שנוסעים בכביש ולמנוע הנגמ"ש יש רעש של מנוע סובארו טורבו.

התחלנו לחקור ולשאול והסתבר שהחברה ביצעו תרגולת "שריפה בתא מנוע" וסגרו על פי הנהלים ברז דלק בדופן אחורית ימין ושכחו לפתוח אותו שוב. כשהנגמ"ש דומם אחרי זמן מה, קראו לחולייה הטכנית, שעשתה מאמצים לתקן ללא הצלחה והוחלט להחליף מנוע. אחרי שהתקינו את המנוע החדש וניסו להתניע, כמוכן ללא הצלחה, זיהו שהבעיה שלא מגיע דלק וכך הגיעו לברז הדלק. כמוכן ששעון מד הדלק הראה שיש דלק ולכן לא חשדו בכלום. התוצאה - מנוע אמריקאי "חדש מהניילון" ויותר מכל ללא מגביל טורים "גוברנר" בשפה המקצועית מה שהפך אותו לסובארו טורבו".

ולסיום הוא מוסיף: "שקלנו, חנן ואני, לצאת אתו הביתה כי הוא היה מהיר יותר מהאוטובוס".

"סוף שלך, לפני הסוף שלי, זה הסוף שלך - סוף!"

מנשה עזרא מספר שבשלב אבטחת גשר הגלילים, הצטרפו אליהם לנגמ"שים שני סא"ל, כנראה מחיל ההנדסה. אחד ל- 3 והשני ל- 3א'. הקצינים הללו התערבו מדי פעם בעבודת הנגמ"שים כמו לדוגמא שבעת הפגזה השאיר מנשה את הצריחון מעט פתוח והקצין שהיה אתו הורה לו לסגור. מנשה כמובן סרב. אולם, מספר מנשה, השיא היה שהקצינים הנכבדים לא ידעו כללי דיבור בקשר אבל באחת הפעמים שמנשה סיים שיחה בקשר עם אחד מהם ב"רות סוף" הנ"ל כעס על חוצפתו שהוא אמר לו "סוף". כאילו אין מלחמה בעולם וזה מה שחשוב.

טיפול שיניים במלחמה

את "מקנס" מלווים שלושה סיפורי "שיניים". הראשון - סיפור השיניים של פרד ליטבר שנשארו על קנה טנק פטון בלילה הראשון למלחמה. פרד מספר שרק זמן מה לאחר המלחמה, כשהגיע לגרמניה, טופלה הבעיה כהלכה.

טיפול שיניים במרפאת שדה

השני - דב קריג שאיבד מספר שיניים בתאונה מבצעית מצפון לעיר סואץ והשלישי - סיפורו של צביקה פפר שסבל מדלקת שיניים חריפה ונאלץ להתפנות לטיפול חירום בדלקת: "בעקבות אינפקציה נוראית בשיניים שגרמה לי לייסורי תופת. שלחו אותי למרפאת שיניים שדה, מעין ניידת - 3 כיסאות ואוטובוס, הוציאו לי את השן וחזרת לנגמ"ש...".

פרידריך ליטבר באפריקה
עם קלאצ'ניקוב

השבחת כלי הנשק האישיים

כלי הנשק האישיים של הלוחמים שהיו מבוססים על רומ"ט (רובה מיטען) ומקלעון FN לא גרמו נחת למצוידים בהם. הם היו רגישים להרבה דברים והאלרגיה שלהם, ובעיקר לחול, לאבק, לבוץ, לאוויר צח ולפריחת הדובדבן הייתה רעה חולה, למרות שהיו כלי נשק לא רע בתרגילים יבשים. העובדה שהפלוגה הייתה מצוידת בנשק ששימש לאימונים והכלים והמחסניות היו שחוקים מרוב שימוש לא גרמה להם, כמה מפתיע, להיות אמינים יותר... כשהחלו הקרבות, החיילים חיפשו תחליפים שיורים. הראשון שהחליף לנשק מתקדם היה דווקא מ"מ 3, מנשה, שהצטייד ברוס"ר

(רובה סער) קאלצ'ניקוב (קלאצ') המעולה במקום בתמ"ק ה"עוזי" ואחר-כך נוספים ששמו ידם על רוס"ר משובח זה מה שגרם ללא מעט כאב ראש אפסנאי מאחר והתחמושת שלו הייתה שונה (7.62 מ"מ קצר) מהמנופקת בצה"ל.

גבי ארביב שבמקור היה "מקלעוניסט" מספר על שרשרת ההצטיידות שלו: "ביום הראשון למלחמה המקלעון שלי התקלקל - הניצרה שלו התפרקה ולא הייתה דרך לנצור אותו ופחדתי להשתמש בנשק זה ולסכן את חבריי. לכן, בהזדמנות הראשונה כאשר עם מספר חיילים סרקנו רגלית בפיקודו של דן מירון תעוז שננטש על-יד חיילי אימצתי לעצמי תת מקלע "עוזי" שמצאתי זרוק בתעוז ואת המקלעון קברתי מתחת לשקי הגומי שריפדו את הנגמ"ש כדי שלא ישתמש בו אף אחד. בהמשך המלחמה כמו רבים מהחיילים החלפתי את העוזי עם

קלצ'ניקוב ששירת אותי נאמנה ובהמשך קיבלנו את הרוס"ר M16".
פרד מוסיף שני סיפורי קלאצ' משלו: "יוסי גרינפלד בסיוור במבצעית
חלף ליד שלד של חייל מצרי מ- 67 ולידו היה מונח קלאצ', יוסי
אסף אותו העביר חוטר ולדבריו ירה, אמנם חלוד מ- 6 שנים שכיבה
במדבר... פלאי טכנולוגיה רוסית...". והוא מוסיף את הסיפור השני על
עסקת בארטור שעשה משה סטולרו: "...קבל קלאצ' ממילואימניק, ד"ר
למחשבים בארה"ב שקיבל את נגמ"שנו".

ששים אלי שלום

גבי ארביב מספר: "מיד לאחר שהסתיימה הלחימה החלו להגיע לשטח
עיתונאים ואנשי דובר צה"ל. הם חיפשו חייל פשוט שיוכל להתראיין
באמצעי התקשורת האמריקאיים. בפי הייתה שגורה אנגלית רהוטה
מהבית (שמי אמנם ארביב אך זה ענף קטן של המשפחה שחי באיטליה
ומסוף המאה ה- 19 נמצא בכריטניה) ולכן התנדבתי למשימה. הסתבר
שהיה זה ראיון שבו רצו לראיין גנרל וחייל והראיון שלי התווסף לראיון
שבו ראינו את מפקד הצליחה, אריק שרון. השאלה שנשאלתי הייתה
"מה הרגשתך כשאתה רואה את הדגל הישראלי מתנופף מעבר לתעלה
על אדמת מצרים". להפתעתם של המראיינים ואנשי דובר צה"ל שליוו
אותם עניתי כי מראה זה אינו משמח אותי ואת חבריי... אנו היינו
שמחים אם דגל ישראל היה מתנופף על שגרירות ישראל בקהיר ודגל
מצרים היה מתנופף על שגרירות מצרים בירושלים והיה שלום בין
עמינו ולא היינו נאלצים להילחם האחד בשני. אני אף פעם לא זכיתי
לראות הקלטה של ראיון זה אך הורי סיפרו לי כי חברים התקשרו
אליהם מארה"ב ואמרו כי שידרו את הריאיון ברשתות הטלוויזיה
המרכזיות המשדרות בארה"ב מחוף אל חוף".

נס משמים

פרד מספר: "פז'ראייזן מאיר, היה שומר מצוות והלך עם ציצית. ביום
הכיפורים, הוא וזכריה ימיני, צרפו אותי למניין, באותו לילה כידוע עפו

לי השיניים, לטענתם עקב התפילה חיי ניצלו. להאמין או לא!?”.

נס נייר הטואלט

מוטי אזולאי (נתאי) מצוות 2 מספר על פצצה שהוטלה ממטוס מצרי על הנגמ"ש לא רחוק מאיסמעיליה. למרבה המזל, הפצצה התפוצצה ליד הנגמ"ש ולא פגעה בו. "הנגמ"ש הכבד נותר מחמת ההדף לגובה מטר או מטר וחצי ונחת על שרשראותיו. ההדף היה גדול ומזלנו שהיינו על דיונה חולית ולא למשל על סלע בזלתי שאז הייתה תוצאה חמורה. הפצצה נספגה בעומק הקרקע ונפער בור ענק שכל שנותר היה לצקת לתוכו יסודות לצורך בניית בניין קומות". אבל, הוא ממשיך ומספר, חיי ניצלו בעזרת נס אחר: "באותה שעת אחרי הצהריים ובטרם ההפצצה, שהינו שם זמן מה, אולי שעות. לא ירדנו למטה מחמת ההוראות. בשלב מסוים זיהיתי משמאל עץ במדבר ורציתי להטיל צרכי מאחורי העץ. אולם חיפשתי וחיפשתי ולא מצאתי נייר טואלט. אני מאמין בקב"ה וסבור שמלמעלה דאגו שלא יהיה נייר טואלט ברגע הקריטי. העץ התאדה לאחר נפילת הפצצה ולא נותר ממנו מאום זולת הבור שמתחתיו. חיי ניצלו בנס".

הצופר

לצופר הנגמ"ש היה בעיקר תפקיד אחד - שתי צפירות ציינו שהנהג עומד להרים או להוריד את הכבש, אותה דופן אחורית, שניפתחה ונסגרה הידראולית. אולם מיקומו של כפתור הצופר לא התחשב בגורם האנושי - הלוחם הישראלי. מספר דני שראל מ-3א' על מקרה שקרה לגבי ויסמן (נבון) שהיה אתו בנגמ"ש: "אני נזכר בלילה כלשהו במלחמה בהמתנה למשהו... נשמע צפצוף והסתבר שהוא נרדם בכיסא הנהג וראשו על הצופר. אני משער שאני זוכר את הפרט השולי הזה, כי חששתי כנהג שזה יקרה לי".

סוליות חשיש מתוקות

מספר איתן רייכמן: "אחת הפדיחות שלנו, ה"צפונבונים", הייתה כי דיווחנו שמצאנו מספר סוליות חשיש בבית לידו התמקמנו. שליח מהחטיבה שהגיע זיהה לבושתנו כי היו אילו סוליות ארוזות היטב של חלבה!!! אותה כמובן אכלנו במשך ימים רבים ...".

Honesty is the best policy

בדרך כלל, כך לימדו אתנו החיים, לא צריך לנדב מידע העלול להפיל ללא צורך. המפקד אינו "כומר וידוי" ואם בטעות יצא לך וידוי, זה בדרך-כלל לא נגמר בתרומה לנזקקים אלא אם החגורה והשרוכים שנלקחו ממך במעצר נחשבים למתן בסתר. שייקה כהן למד על בשרו שלפעמים דווקא כן כדאי להתוודות וכנראה שמוסר ההשכל הוא שאם אתה מתוודה, תעשה זאת בפני האדם הנכון. סיפורו של שייקה מתחיל בחניון הלילה החטיבתי של 421 בימים האחרונים של המלחמה, עת שתי פלוגות או יותר של יחידת נ"ט מצרית צעדו לתוכו וחוסלו. "לימים", הוא מספר: "לאחר פיזור הפלוגה נשלחתי למפקדת האוגדה והייתי סמל מבצעים. מפקד האוגדה הוחלף על ידי האלוף יקותיאל אדם ובאחד המפגשים שאל למעשיי במלחמה. סיפרתי לו בקצרה כולל את סיפור חניון הלילה. קוטי שאל אותי אם לא סרקנו בבוקר את השטח. עניתי שבוודאי שסרקנו ואף התוודיתי בפניו כי לקחתי אקדח מאחד המצרים שהיו שם וכי אני מבקש להחזיר את האקדח. חשבתי לאחר מכן כי ימי ספורים עד שאגיע לכלא. אבל זה לא קרה. בהמשך מונה האלוף יקותיאל אדם לאלוף הפיקוד, ונתבקשתי על ידי קמב"ץ האוגדה להעביר את פרטי האקדח. לאחר מספר שבועות קיבלתי העתק ממכתב הפנייה למשהב"ט, בצירוף המלצת האלוף להשאירו ברשותי. כמובן שהאקדח אצלי למזכרת עד היום.

סל"י - 555
ב - 700
אלוף הטל"ר
סמטמבר 74

ר"מ ש"ר א"א
בית ישראל מנהל אגרונום.

תזדונו: והולעת להעסק בשק שלל

1. תוצרת מולץ לתת רטיון לבחן ישראל מנהל אגרונום ברכוז 30700 ת.י. 170008.
2. תשק אקדח וילאן מוצרת מצרים, קיטר פ מ"מ מס"י - שבוע 61062. האקדח מוצרת מקרב התקלה פנים אל פנים עם כח מצרי. ממערב לתעלה במלחמת יו"ש.
3. התמלח מוצק סמכוהי למי וזדר מס"ע 73-73 - ס - 21 רצנ"י 73.

יקותיאל אדם, אלוף
אלוף מקור הדרום

אגב, המפקד אריק ביקש את כל האקדחים והנשקים אליו, אני השארתי אצלי את ה"מעשר".
היחידי שידע שהאקדח נשאר אצלי היה ויצמן חברי הטוב בימים ההם".

מזלו של קונדס

יגאל כדורי מספר: "זכור לי סיפור נחמד נוסף מקו הפסקת האש, בגמר המלחמה. נשלחנו, צוות א' לשעות בעמדה קידמית מול המצרים מאחורי ובתוך מחפורת.
חוברנו בטלפון שדה לנגמ"ש של וקסלר ז"ל (לדעתי גם מרקו היה אתו) שהיה כ- 100-300 מטר מאחורינו בעמדה שלטת גבוהה.
בשעמום וזיחות הדעת של אחרי מלחמה שקולניק ואני מחוללים לנגמ"ש של וקסלר ושואלים אותו אם גם הוא רואה את המצרים שזוחלים לכיווננו - מתחיל דיאלוג ווקסלר עונה שלא מזהה ואנחנו אומרים לו איך יתכן ושהוא חייב לראות אותם כי הם ממשיכים להתקרב ונמצאים כבר חמישים מטר מאתנו. אנחנו סברנו שוקסלר "משחק" אתנו את המשחק המדומה והתחלנו לזעוק לשפופרת שהמצרים עולים עלינו ואז שקולניק לקח את הטלפון והתחיל לדבר בערבית עילגת עם וקסלר "יהוד" וכו' וכו'.
מבחינתנו משחק צות א' - ווקסלר נגמר ואז התחיל משחק אחר רציני יותר שלא היינו מודעים לו.
כשחוללנו לוקסלר הטלפון צלצל גם בנגמ"ש מ"פ שהיה מחובר גם הוא בטלפון שדה לאותו קו והחייל שישב בהאזנה (כבר אז צותתו) דיווח לאריק שהמצרים עלו על עמדת כדורי והשתלטו עליה. לא חלפו דקות ורכב מדגם בי. טי. אר (BTR) שנלקח שלל ועשה סיורים על הציר הגיע בשעטה מהכיוון שבו וקסלר ואנוכי היינו תוך שהוא מעלה אבק וצוות המ"פ היה בטוח שאלה המצרים.
אני לא הייתי במקום אבל סיפרו על לחץ בשטח ועל טיל "לאו" שהוצא מהאריזה עד שמישהו צעק שזה כלי השלל של הגדוד שלנו מה

שמנע הפעלת ירי לעברו ואם גם חלילה היה פוגע כנראה הייתי כותב סיפור זה מבין כותלי כלא 6.
כנראה שאריק אהב אותי ופטר אותי ללא עונש כלשהו על מעשה קונדס זה”.

חוב ישן או מי חייב למי

נתן פיש מספר:

”שמי נתן פיש, יתכן וחלק מכם זוכרים או יזכרו בשם. נמנית על החניכים בקורס המ”כים שהחל לפני המלחמה.
מספר שבועות לאחר תחילת הקורס, שימשתי כשומר מאהל במשמרת האחרונה, בשטח באזור משאבי שדה.
כשומר במשמרת האחרונה הוטל עלי, כנהוג, להעיר את הפלוגה לקראת יום אימונים נוסף.
לצערי, או לשמחתי, אך וודאי לשמחתכם, לקראת תום המשמרת (אור ראשון) שקעתי בשינה עמוקה על משמרת.
היו לכך שתי תוצאות:
הראשונה- לא הערתי את הפלוגה בזמן וכתוצאה מכך זכיתם לשעת שינה אחת נוספת לפחות.
השנייה- הודחתי מהקורס ונשפטתי לימי מחבוש ע”י המ”פ אריק ובצדק.
לאחר שחרורי מימי המחבוש בשחרור מוקדם עקב התנהגות טובה ובקשת חנינה או משהו כזה, הוצבתי חזרה בפלוגת הלוחמים שהייתה אז בעורף בביר תמאדה, במסגרת גדוד 46 חטיבה 401 כשבמהלך המלחמה התגלגל הגדוד והסתפח לזמן מה לחטיבה 14.
עוד במהלך הקרבות התגלגלו השמועות על הנפגעים בפלוגה, אני זוכר במיוחד כשנודע לי על נפילתו של אופיר בית אריה שנהגתי להשאיל ממנו סיגריות כל הזמן. תמיד היו לו- לא יודע איך....
בתום המלחמה, לא ויתרו לי ולעוד לוחמים ועברנו קורס מ”כים חרמ”ש, הראשון לאחר המלחמה, הקורס נערך בבסיס סמוך לרפידים,

כשחלק מכם שימשו כמדריכים שלי בקורס. פאדיחה...
אריק שקד שימש כסמג"ד ויוסי שוחט היה המ"פ.
לאחר מכן הוצבתי בבסיס צאלים במדור אימון יחידות (אמ"י) שם
פגשתי חלק מכם ששימשו גם הם כמדריכים ליחידות מילואים.
בכל אופן, אתם חייבים לי שעת שינה שמחירה לא יסולא בפז".
על מ"מ 2, רן, החוב שמבקש נתן לגבות לא מקובל. נתן בזבז לצה"ל
בכלל ולפלוגה בפרט כ- 100 שעות אימון. אז מי שחייב למי, זה נתן
לפלוגה...
היחיד שמודה שיש לו חוב אישי לנתן הוא דני שראל ממחלקה 3. הוא
כתב לנתן: "נתן פיש שלום, אני חייב לך יותר מאשר שעת שינה!!
יומיים אחרי שהודחת, שברתי אני שמירה. זה היה ממש דבילי,
בשמירת מאהל בזמן ארוחת צהריים התיישבתי על המיטה ונרדמתי.
איש לא נהנה משבירת השמירה הזאת למעט אותו מ"כ שסחב לי את
הנשק. ולמה אני חייב לך?! כי במשפט אמר לי אריק שקד שרק מפני
שהוא הדיח אותך והכניס אותך לכלא הוא לא רוצה לעשות זאת שוב
אחרי יומיים והסתפק ב- 35 על תנאי. אז תודה! דני שראל".

בפרק זה שולבו דברי שירה ופרוזה שכתבו לוחמים ומפקדים שתיארו בדרך זו את חוויותיהם האישיות.

התחלת המלחמה - עתי ציטרון

אמי, זכרה לברכה, הייתה אלופת החבילות. היא הגדילה לעשות כשבשרתי לה שכנראה לא אגיע הביתה ביום הכיפורים לפי התכנית המקורית, כי יש איזו כוננות. החבילה שהגיעה ממנה אמורה הייתה לפצות אותי ואת חבריי על אומללות ביטול החופשה. חבילת ענק, שמעולם לא נראתה כמוה בשיבטה, וחרגה אפילו מהסטנדרט של הגברת ציטרון. ארוזה בנייר עטיפה חום, שקצותיו מודבקים בקפידה בנייר דבק (כזה שמרטיבים עם הלשון, לא סקוץ' שקוף) וקשורה היטב בחוט משיכה. בשתי ידיים צריך היה לשאתה, וכך אכן עשינו, בחרדת קודש. לא פתחנו אותה מיד. היא הונחה בפנינת החדר. החלטנו - אלה שאינם צמים - לחכות ליום הקדוש עצמו כדי לחגוג. כך היא הועלתה, חגיגית וחתומה, למשאית שעליה הועמס בבקר יום כיפור הנגמ"ש שלנו, כשהתברר שירודים דרומה כי "יש משהו".

בדרך למטה ניהלתי שיחה בטלה עם נהג המשאית שלצידו ישבתי. יהיה משהו, לא יהיה משהו. איש מאתנו לא ידע שה"משהו" הזה כבר משתולל בתעלה וקוטע את חייהם של כמה מחברי הטובים, שישבו שאננים במעוזים ובתעוזים. רק כשהגענו לטסה התבררה עוצמת המכה המצרית הראשונה. פגשתי שם חבר מקורס חרמ"ש, שנהיה אפסנאי בטסה, והוא ידע לנקוב בכמה שמות של חבר'ה שהכרנו שנינו, שכבר הלכו. עיניו היו אדומות. ברוכים הבאים לאסון מלחמת יום הכיפורים.

הנגמ"שים הורדו מהמשאיות. עלינו עליהם, חניכי קורס מ"כים חרמ"ש ומדריכיהם. לאן נוסעים? משהו בוודאי יודע. לא אנחנו. ובתחנה הראשונה, בין גבעות החול של סיני, הורדנו מהנגמ"ש את החבילה

בדריכות גדולה והתיישבנו להתיר את קישוריה. היא במרכז ואנחנו סביבה. רק היא ואנחנו. נייר העטיפה נפתח, נייר הדבק נחתך, והשפע הזוהר נגלה לעינינו. פרטים אינני זוכר, אבל את התחושה של עצירת הנשימה אל מול האוצר הנחשף, לא אשכח.

שריקת מנועי המטוסים מעלינו עצרה הכול. פקודות מבולבלות מכל עבר. רצים במהירות חזרה אל הנגמ"שים. צועקים זה לזה, זה שלנו? לא, זה מצרים, לא, זה שלנו, תראה את מוטת הכנפיים. בינתיים, מישהו כבר פקד לירות, וכמה צרורות לא לגמרי בשלים משתעלים בהפתעה, מגמגמים בכעס לעבר המטוסים, שנראה עכשיו שהם צוללים לעברנו. עכשיו גם אנחנו בנגמ"ש. נדמה לי שמגלים שיש מעצור במקלע. בכל מקרה, מגיעה פקודת נסיעה. מנועים מותנעים. התרגשות. מתחילה המלחמה אולי? המטוסים נעלמים אי שם, כשאנחנו כבר יוצאים לדרך, ואני מעיף מבט לאחור, רואה את החבילה הפרומה, הבתולית, שנחה עדיין על החול מבלי שאיש מאתנו נהנה מטובה. כן. נראה שהמלחמה החלה.

מלחמת יום כיפור מנקודת ראוי - מרדכי נתאי (מוטי אזולאי)

כמו רבים שהיו נערים אחרי מלחמת ששת הימים וקראו את הספר "חשופים בצריח" של שבתאי טבת, כך גם אני, נשביתי בקסמיו של חיל השריון והייתי דבק בדעתי כי רצוני להתגייס ולהיות טנקיסט פשיטא, כשההתלבטות היחידה הייתה בין שירות על טנק מגח בדרום או על טנק שוט קל בצפון.

למזלי הרע שובצתי עם סיום הטירונות ביום 31/10/1972 למסלול לוחם חרמ"ש. בלית ברירה עברתי את מסלול הכשרת הלוחם ובאפריל 1973 ירדנו, פלוגה ה', לשירות מבצעי בגזרה הדרומית של התעלה בבסיס טילים במסגרת גדוד 46 חטיבה 401 אוגדה 252 שהייתה אוגדת הכוחות המשוריינים בסיני בפיקוד האלוף אלברט מנדלר ז"ל.

כבר בעת אימון הלוחם ניקרה בראשי השאלה הראשונה מה תפקיד החרמ"ש במלחמה. בעת השירות המבצעי בגזרה הדרומית ניקרה בי שאלה נוספת, שאלה שניה, והיא, איך ניתן להגן על דרום המדינה עם סד"כ של 100 טנקים בסך הכול.

במהלך קורס המ"כים ביקרנו אלוף אברהם אדן ז"ל שהיה מפקד גי"ש. תשובתו לשאלה הראשונה הייתה סתומה וניכר שבצבא לא ידעו בדיוק מה ייעודנו.

בבסיס טילים, בפסח תשל"ג, ביקרנו מפקד האוגדה, אלברט מנדלר ז"ל. תשובתו לשאלה השנייה הבהירה כי לצבא תשובה ברורה לשאלה זו. אם תפרוץ מלחמה, זו תהיה מלחמת היום השביעי ודי לחכימא ברמיזא. צ'ק צ'אק נהדוף את המצרים ונמגר את כוחם בצד המערבי של התעלה.

ביולי 1973 התחלנו את האימונים בקורס מ"כים חרמ"ש במסגרת פלוגתית. כך הפכנו ל"פלוגת מקנס" במלחמה שפרצה לקראת סיום הקורס. היא פרצה כידוע ביום שבת י' בתשרי התשל"ד - 6/10/1973.

בטרם המלחמה נותרתי עם שתי התהיות. למרות אימוני החרמ"ש שעשינו לא ראיתי מה בדיוק ייעשה בנו בשדה הקרב. למרות דברי ההרגעה הבוטחים של מפקד הכוחות המשוריינים בסיני לא האמנתי שצפויה לנו מלחמה קלה בסגנון מלחמת היום השביעי.

ביום שישי ערב המלחמה הייתי תורן מטבח יחד עם אופיר בית אריה ז"ל. קילפנו תפוחי אדמה ותהינו ביחד האם לשמועות שהלכו והתחזקו על כוננות ג' בצבא יש ידיים ורגליים.

תחושתי הייתה שהפעם (בניגוד לכוננות במאי 1973) זה רציני ואמרתי זאת לאהרל"ה רוטשטיין בתור לארוחת הצהריים.

מיד אחר-כך קיבלנו הוראה לזווד ולחמש את הנגמ"שים ובין תפילת כל נדרי לתפילת עמידה עשינו זאת במנוד ראש רציני ובתחושת אחריות.

יצאנו משיבטה לקראת בוקר והגענו לטסה בגזרה המרכזית בסביבות השעה 13:00. הנגמ"שים המזוודים והמחומשים כבר חיכו לנו.

מגע האש הראשון היה ביום 6/10/73 בשעה 14:00 ליד טסה. מטוסי הצבא המצרי הגיחו ממערב והטילו את פצצותיהם על בסיס המודיעין שהיה מצפוננו ולאחר מכן עטו עלינו ונסו חזרה מערבה.

זה היה טיפה מפחיד. אבל מהר מאד התרגלנו לסטטוס החדש: לוחמי צה"ל בגזרה המרכזית של התעלה.

על הנגמ"ש שלנו פיקד באותו יום ובעיקר בלילה שלאחריו הסמ"פ יוסי שוחט. החשיכה הגיעה ונענו מערבה ככל הנראה כדי לחלץ את חיילי

המעוזים והתעוזים.

בשלב מסוים הצלחנו לאסוף חייל או שניים מהמעוזים או ממקומות אחרים. החייל שנאסף היה הלום ושפוף. שאלתי אותו בסקרנות מה קורה. הוא צייר לי תמונה מאד פסימית. לחצתי עליו: כמה הרוגים אתה מעריך שיש לכוחותינו? לאחר היסוס הוא אמר 100. זה היה מבהיל אך חשבתי באותו רגע שהוא טועה.

הייתי מאגיסט ובאותו ערב יריתי מספר פעמים, לראשונה אש מבצעית ולמטרות אויב. באותו ערב נפצעו בנגמ"ש פרידריך שנשאר אתנו ודניאל בלקר שפונה. גם הסמ"פ יוסי שוחט שחטף רסיס במהלך הלילה והיה זב דם, טופל בתאג"ד וחזר לפקד.

כאן עלי לציין, לשבח ולהודות למ"פ אריק שקד. במהלך הקורס לא היה לי כל קשר עם המ"פ. תהיתי ולא הצלחתי להחליט ביני לביני, האם הוא טוב יותר או טוב פחות.

במלחמה הבנתי שאריק שקד הוא מצוין. תבונתו, שיקול דעתו המעולה וזהירותו המופלגת פשוט הצילו אותנו מכלייה מיותרת. התקיים בו הפסוק: "תדע כל אם עבריה שמסרה את גורל בניה לידי מפקדים הראויים לכך". אימרה זו נאמרה ע"י ראש הממשלה דוד בן גוריון בטקס סיום קורס קצינים בשנת 1955.

באותם ימים נוראים לא ידענו כלל וכלל היכן אנו מצויים. הדברים התבררו ומתבררים יותר ויותר רק בשנים שחלפו מאז. הסתבר שהיינו בלב ליבה של התופת, בפסגת הפירמידה של לחימת צה"ל בדרום ואני מעריך בוודאות רבה כי שרידותנו הושגה לאור החלטות מפקדינו מרמת מ"פ ומעלה ובעיקר הודות להחלטות המ"פ אריק שקד, כאשר לממונים מעליו היה כאב ראש לא קטן (בלשון המעטה) באותה עת.

שחר 7/6/1973 הפציע והגענו לתאג"ד בטסה. הייתי כולי שחור מפח וביקשתי לרדת לחובש לברר האם הכול אתי בסדר. ירדתי מן הנגמ"ש ושם ראיתי 11 חללים מכוסים בשמיכות מה שמחק כל ספק מליבי שדברי האלוף מנדלר ז"ל על מלחמת היום השביעי היו דברי זחיחות והתנשאות שאין מאחוריהם דבר וחצי דבר.

הימים שחלפו מאז עד יום 15/10/73 היו ימים שיגרתיים למדי בדיונות

החוליות בעלות הגוון החדגוני, שהבהירו לי את צידקת מחשבתי שבצה"ל לא יודעים בדיוק מה לעשות עם החרמ"ש. החרמ"ש לא היה חי"ר ולא היה שריון.

ימים אלה היו מאופיינים בתנועה מאחורי ובחסות הטנקים של חט' 460 ו-14. בהמשך סופחנו לגדוד של גיורא לב בחטיבה 421 בפיקוד חיים ארז שהייתה באוגדה 143 בפיקוד אריק שרון. בתוך כך היינו מופגזים ללא הרף ומדי פעם מופצצים מן האוויר. כמו כן האזנו הרבה לקשר. בימים הראשונים שמענו את זעקות הלוחמים הנצורים במעוזים. בהמשך את מפקדי הגדוד והחטיבה.

ביום 8/10/73 נפוצה השמועה שהנה אנו עומדים לצלוח לאפריקה אבל לא. ההתקפה נכשלה.

בלילות היו נורים כדורים נותבים משני הצדדים והם האירו את החשיכה. חווית חיי הייתה ללא ספק הצליחה ביום ג' 16/10/1973 בשעה 10:00 בבוקר. קודם לכן הופרדו מן הפלוגה 3 נגמ"שים והועברו לפיקוד חיצוני. אנו נותרנו 6 נגמ"שים בפלוגה.

קדמה לכך תנועה מערבה בלילה שבין ה-15 ל-16 לחודש כשאנו מאבטחים את גשר הגלילים. בשלב מסוים בעת עצירה ראיתי בטנק לידי את גיורא אנגלהרד בן מחזור וחבר מירושלים שהיה תותחן. ניצלנו את ההפסקה ע"מ להיכנס לטנק והוא הראה לי את המערכות במהירות. בשלב מסוים ניתק הקשר בינינו לבין גשר הגלילים והבחנתי שאנו, 6 נגמ"שים ו-20 טנקים נעים דרום מערבה על ציר "עכביש" לעבר המעוז "מצמד".

הבוקר האיר ואפשר לנו להבחין בזחל"מים ורק"ם שרופים מצפוננו, כנראה באזור הלחימה של החווה הסינית.

אבל לאחר 10 ימים של הפגזות בלתי פוסקות שהוטחו לעברנו השתרר שקט. שקט פסטורלי מתוק ואנחנו נסענו במהירות בינונית לעבר המעוז "מצמד" תוך שהבחנו שעל התורן של המעוז מתנוסס הדגל המצרי.

איציק מרדכי מפקד גדוד הצנחנים 890 דאז אמר בהזדמנות מסוימת, כי הלחימה הקשה שלהם והקורבנות הרבים שהוקרבו ב"חווה הסינית" לא היו לשווא. הם אפשרו את פתיחת הצירים "עכביש", "לקסיקון" המעוז

הנטוש "לקקן" וציר "נחלה", למעוז "מצמד" על גדות התעלה וכך יצא שהוא צפה בנו מעמדותיו בחוות הסינית כרק"ם שנע כאילו הוא נוסע "במצעד יום העצמאות". בשקט מוחלט ובאור יום. כך היה ממש. הגענו לחצר "מצמד". מה שכונה כעבור ימים אחדים "חצר מוות". שם חיכינו מעט שעות ולדברי דני סנדרוביץ (המקובלים עלי), נהג הנגמ"ש שלי, היינו הנגמ"ש הראשון שעלה על "תמסח" ונחת על אדמת אפריקה הירוקה. אחרינו הגיעו נגמשים נוספים ו-20 טנקים. החוויה הייתה מהממת ופסטורלית ואפשר גם לומר "לא מתקבלת על הדעת" באותה עת או "לא תאומן" וכו'. זה היה ממש כמו נסיעה לחו"ל. בעיקר אחרי השירות המבצעי שעשינו באביב 1973 בצד המזרחי של התעלה וראינו את האויב בצד השני. בעיקר לאחר הדחק הלחימתי שהיינו שרויים בו כבר ועשרה ימים ועשר לילות ברציפות. קודם הצליחה בשהותנו בחצר המעוז "מצמד" החליטו מפקדי צה"ל לנסוך בנו ביטחון ואמרו לנו שאין לנו מה לדאוג, כי 2 אוגדות כבר נכנסו פנימה והצליחה מתבצעת בפיקוד אריק (שרון). אכן חדרו לאפריקה האוגדות 143 בפיקוד אריק שרון שיבריא ואוגדה 162 בפיקוד אברהם אדן ז"ל. אך הן חדרו אחרינו. ביום 16/10/73 בשעה 13:00 לערך התארגנו והחלנו במסע מערבה למטרה הנכספת של השמדת בסיסי טילים שפגמו קשות ביכולת המבצעית של מטוסינו. הייתי רובאי דופן שמאל בנגמ"ש (מאחורי המאגיסט) ולמטה היה פויראיזן מאיר. תחילה יריתי והיו הרבה מעצורים ברומ"ט FN. מאיר היה משחרר את הנשק מן המעצור ונותן לי אותו להמשך ירי. בעצם יריתי משני נשקים לסירוגין, שלי ושל מאיר, כשמאיר משחרר את המעצורים. בהמשך התחלפנו. מאיר ירה ואני שחררתי מעצורים. תחמושת לא הייתה חסרה. זכורני היטב את החיילים המצריים המבוהלים בצידי הדרכים הנסים כל עוד נפשם בם. זכורני את הטנקים המעלים בלהבות את בסיסי הטילים המצריים ששותקו ואפשרו פתיחת מסדרון אווירי בגדה המערבית של התעלה מה שכל כך היה חיוני לכוחותינו.

באופן כזה נענו כ- 30 - 40 ק"מ מזרחה בלחימה העונה לשם "מלחמת היום השביעי". זה היה קטע קטן אך משמעותי מאד בפאזל המלחמה שרובו ככולו כלל לא ענה להגדרה זו.

לעת ערב חזרנו ושהינו ב"תעלת המים המתוקים". בחצות הלילה הגיחה משאית מצרית עמוסה בלוחמים שלא קראו את השינוי שחל. כולנו ירינו במלוא כוחותינו ומהמשאית עלו להבות מעלה מעלה. לנו לא היו נפגעים מן ההיתקלות.

הבנו שאנו בעיצומה של פעולה קרבית משמעותית וכשהתאפשר האזנו לחדשות בטרנזיסטור לדעת אם מודיעים משהו בעניין. נדמה לי שהודעת ראש הממשלה גולדה מאיר ז"ל בעניין הייתה בלילה.

בימים הבאים נענו בפעולות מבצעיות של פטרול, הפגנת נוכחות ואבטחת צירים. ההפגזות פחתו. האטרקציה התורנית הייתה קרבות אוויר בין מטוסינו למטוסי האויב יום אחרי יום ובשעה זהה: שעה 4 אחרי הצהריים. מניתי סידרה הנדסית. ביום 17/10/73 הופלו 2 מטוסי אויב. למחרת הופלו 4 מטוסי אויב, ביום 19/10/73 הופלו 8 מטוסי אויב. השיא היה ביום 20/10/73. נצפו על ידי בקרבות אוויר נפילה של כ-15 מטוסי אויב.. אחר כך הם כבר לא באו. היה זה פיצוי קטן לחיל האוויר לעומת ההפסדים העצומים במטוסים שהיו לו בימי הלחימה הראשונים.

למחרת הנפילות ראינו מטוס מצרי מרוסק על הקרקע ובצדו הטייס המת. אחד הלוחמים צד את אקדחו של ההרוג.

אולם המטוסים המצריים היוו גם איום ממשי. יום אחד בשעת בין ערביים תקף אותנו מטוס מצרי שהטיל לעברנו פצצה. פעלנו לפי תרגולת "התקפת מטוסים". משמאלנו נפער מכתש עצום שספג במקומו את פגיעת הפצצה. הנגמ"ש נותר לגובה מטר באוויר מחמת ההדף. למזלנו האדמה החולית (לא בזלתית) ספגה את הפצצה ונותרנו שלמים. צחנת המתים המצרים החלה להתפשט והחלו להראות משאיות האוספות את השבויים המצריים במאותיהם.

באותה עת חדרה בי ההכרה שאנו בני אדם אבל בעצם אנו גם סוג של חיות. הסתגלנו לתנאי לחימה קשים ובלתי סבירים. שימוש ברק"ם ובנשק להריגה ולפגיעה בחיילי אויב, לחיות בנגמ"ש מופגז קרוב לעשרים ימים,

לא להחליף בגדים וגם לא להתקלח ולהתגלח משך אותו זמן, להטיל צרכינו במדבר, לאכול מקופסאות שימורים את פלחי האשכוליות, התירס, הטונה, המציות ובעיקר את הלוף. זכורני את מכלית המים שמתחתיה התקלחנו לראשונה אחרי 3 שבועות. היה מאד קשה להוריד את הגרביים שנדבקו לכפות הרגליים. היה צריך לקלף את הגרביים המצחינות בחתיכות על מנת להקטין את הכאב אך המקלחת הייתה מקלחת גן עדן.

חסרים לנו חברים שנפלו, אופיר בית אריה ז"ל מרמת גן שהיה עמי ביחסי ידידות מצוינים, רוני ויסהוף ז"ל מנתניה שבסדרת חינוך בפתח תקווה אמרנו איש לרעהו כמה חשוב לשרת בצבא על מנת ששואה לעם היהודי לא תקרה שנית, רוני נפל בחוות הסינית (מתחם "אמיר" במפת "סיריוס"). גדליה קוברי ז"ל שהיה חייל דתי וערך קידוש בערב סוכות אך לא היה עמנו בערב שמחת תורה לערוך שוב קידוש, אלברט יעקב ז"ל החשמלאי שסופח לפלוגה. אלברט היה חייל בודד בארץ. הוא היה בנגמ"ש שלי בשלב מסוים ושוחחנו על מיני דברים. למחרת עבר לנגמ"ש אחר ונהרג מנפילת פגז. אני חושב שגם גדליה קוברי ז"ל נהרג מאותה פגיעה. על מותו המצער של המ"כ ראובן וקסלר שמעתי בצער מאוחר יותר.

בחלוף כ- 6 שבועות מראש השנה התשל"ג לאמור בערך ב-17 לנובמבר קרתה היציאה הראשונה הביתה ל- 48 שעות. לראשונה חצינו את התעלה מזרחה על אוטובוס הנע על גשר הגלילים. הגעתי הביתה בשעה 01:30 בלילה. דפקתי בדלת שאט אט נפתחה מול עיניו המעולפות משהו של אבי ז"ל ומול עוצמתה של אמי שתיבדל"א. אחי הקטנים התקבצו סביבי ומיד אחר-כך גם שכנים סקרנים.

קורס מ"כים חרמ"ש היה אמור (אם לא הייתה פורצת המלחמה) לבוא לידי סיום ביום 31/10/1973 בטקס סיום קק"ש, קמ"ט ומ"כים. זאת על פי יומנו המתוכנן מספטמבר 1973 של מפקד גיי"ש אלוף אברהם אדן ז"ל. למוצאי אותו יום תוכננה מסיבה "נשף יום השריון".

זה לא קרה וסיום הקורס נעשה בכל זאת, באפריקה, בנוכחות אלוף אריק שרון. נעמדנו הלוחמים בשלשות, עם קסדות v.i.c. לראשינו. אריק סקר אותנו. אחר כך להקת הגשש החיוור הופיעה על מנת לשמח אותנו. שמחנו שיצאנו מן המלחמה הכפויה כמו שיצאנו ולא במצב גרוע יותר.

אחר כך סופחנו לגדוד 100 בפיקוד אהוד ברק. שם היינו עד שהתפזרנו, מי לגדודים ולהדרכה כמפקד כיתה ומי כמוני לקורס קצינים.

סיפורו של סגן (מיל') יאיר שילה, מפקד נגמ"ש הפינוי של ירום אריאלי

ערב יום כיפורים שלי 1973. נתניה

השנה החלטתי להצטרף למשפחה בבית לצום יום הכיפורים. אבא ואמא ממתנים למשפחת כהן שיגיעו לתכנון טיול משותף. סוכות הוא המועד השנתי לטיול חברים, והבנים מצטרפים. הכהנים מאחרים מאחר ובנם דובי, קצין צעיר בגולני, נקרא לשוב לבסיסו, כוננות בצפון. מוזר, יום כיפור כבר נכנס. מסביב מגייסים סדיר ומילואים. אני משוחרר כבר כמעט שנה.

הספקתי לסיים את המכינה בטכניון ואני ממתין לשנת הלימודים. אין לי עדיין הצבה במילואים. אני משובץ במאגר קצינים. בוקר יום כיפור, רחש לחש ברחוב. השכנים הקרביים נקראים לבסיסהם. דני אחי וחברים צעירים מתכנסים בביתנו הם עדיין לפני גיוס. החבורה בוחנת מפות שהוצאתי. הגזרה המוכרת לי היטב היא מרחבי סיני קו תעלת סואץ. הייתה לי תחושה של אי שקט.

צהריים, שתיים, פרצה מלחמה!

התקשרתי לאיזי לוי ברחובות. הוא אחי התאום בשרות הסדיר כמוני קצין חרמ"ש מיל'. תאמנו מפגש לקראת תנועה לסיני. החלטתי לארוז תרמיל חיוני, אקדח הברטה בחגורה. מצלמה. יצאתי לדרך 16:00 יום שבת 6.10.1973. הדרך לרחובות ומרחובות לפאתי סיני עם איזי חלפה במהירות.

מהר מאד הבנתי שבלי כוח מאורגן תרומתי תהיה דלה. חזרנו עם בוקר יום א' למחנה ג'וליס מקום בו התארגנו כוחות. במהלך היום אספתי נגמ"שים מחניית מרכז אימון נהיגה, נט"ר. נהגי נגמ"ש הגיעו במפתיע מלוחמי קורס מכ"ם חרמ"ש בשיבטה בינהם חבר ילדות רוני ויסהוף שהחליף משמרת שמירה שקטה ביציאה לקרב בו יפול חלל.

המובילים העתיקים מדגם דיימונד-טי ידעו כבר קרבות במלחמת העולם השנייה. מחצר הסדנה הגייסית שידכתי אותם לנגמ"שים. כעת

חסרו רק לוחמים. במהרה עד ערוב יום הצוותים אוישו בלוחמים ששבו מלימודים באיטליה, סטודנטים לרפואה וסטודנט לארכיטקטורה. אספתי גם צלפים מבי"ס לחי"ר על ציודם היחודי וחובשים מגדוד חובשים ארצי שהגיעו מצוידים. חברתי לרופא ד"ר עודד בן דרור, דינמי וכריזמטי.

במהלך היום, במקביל אליי, עבד ללא לאות ישראל פרטוש, קצין חרמ"ש שהכרתי מחוויות השירות הסדיר. ישראל היה חלק מפלוגת חרמ"ש אורגנית שהתגייסה לקרב. ישראל היה עדיין בעיצומו של ירח הדבש. לפני שבוע נישא לרוחה והשאיר מאחור בבית אחים צעירים בהם טיפל כאב. הלילה שחלף הביא עוד ועוד לוחמים.

מחיילים שעלו משדה הקרב להתארגנות מחדש שמענו את הצורך הדחוף בכוחות רעננים. לבסיס הגיעו ג'פים של ה"סיירת" - סיירת מטכ"ל בראשם סא"ל אהוד ברוק-ברק.

אהוד תפס פיקוד כמפקד כוח משורין 100. הכוח בתקן גדוד חסר. צמד פלוגות טנקים ופלוגת חרמ"ש.

הצורך בכוח נגמ"שים שישמש חילוץ ופינוי פצועים משדה הקרב עלה מתחקירי האירועים בסיני. יצרנו מחלקת תאג"ד. נדבקתי לישראל פרטוש-סלע, אנחנו יחד ועוד נגמ"ש נהייה מחלקת החילוץ ונעבוד צמוד למג"ד ברק. יצרתי צוות מגובש, נהג -ירום, ד"ר בן דרור, חובש -בנצי סבג, חובש - אלי קמינקובסקי, צמד צלפים מבה"ד 3 וחובש - לוחם.

יצאנו לדרך למרות מחסור בתחמושת ואוכל. הנתיבים דרומה חסומים בשיירות אך בדרך אנו מלקטים ציוד ואוכל, בצומת שדרות - ניר עם קיבלנו ארגז עגבניות ולחם. היה זה המזון שנאלצנו להסתפק בו לימים הקרובים. נסענו באוטובוס צמוד למובילים מוכנים לכל תרחיש. פרקנו והתארגנו באזור רפידים בסופו של יום מפרך. אספנו ציוד ושאריות מזון מכל הבא ליד. ימי המערכה סביבנו הכניסו אותי לערנות וביטחון בסוף טוב. הפגזות צמודות הוכיחו כי אנחנו מתוצפתים היטב ע"י האויב. צבר הכוחות התעצם. הצלחתי לחמש את הנגמ"ש בשלל מקלעי מא"ג מסוגים שונים. תחמושת ורימונים מלוא הפק"ל. בצריח התקנתי מקלע שפורק מנ"נ נטוש, בעבר שימש "מא"ג דגן". באגפי הצד הותקנו מקלעי מא"ג

בהתקנים מאולתרים, טילי נ"ט, "קרנו" ושלל רימוני יד. שיירות ציוד הנדסה ימית מילאו את הציר המקביל לתעלה, ריח של פעולה יזומה קרובה נישא באויר. תמסחים ודוברות נעו לכיוון ציר טסה מערבה. הטנקים התארגנו לדחיפת גשר הגלילים. מלמעלה - תקיפות בלתי פוסקות של סקייהוקים ששבו מזרחה בגובה נמוך מאד.

המורל בצוות הנגמ"ש גבוה מאד. עודד הד"ר אוהב שירה וביחוד את חווה אלברשטיין ממלא בקולו את הקשר פנים. בנצי ואלי מכינים את ציוד הרפואה. ירום ואני בודקים את תקינות הזלדה M-113 שלנו 750339 שהתחממה בנסיעה המהירה מרפידים לטסה. הכל נראה תקין. הלוחמים מכינים את המא"גים והרימונים בהישג יד. על הציר ולצידו חונים טנקים פגועים בשלבי שיקום. אנו מסיירים על רכס הדיונות, מוודאים שלא יהיו חשופים למתקפות קומנדו מצרי, צוותים שלהם שרצו בשטח מצויידים בטילי נ"ט ומקלעים קלים. ניסינו בהצלחה חלקית לאתר את התצפיתנים והקת"קים שלהם שמטווחים אותנו בדיוקנות.

יום 15/10 עלינו לעמדות תצפית מדרום לציר "טרטור" מטר של פגזי מרגמה, בקוטר קטן כנראה, ליווה את תנועתנו. מניסיוני הארוך בסיני מאז ימי מלחמת ההתשה 1970 ידעתי כי פגז מרגמה "נשתל" בחולות ולא גורם נזק. סקייהוק שחזר מזרחה מתקיפה חלף בגובה האנטנות ומילא אותנו באבק סמיך. בג'פ שחלף לצידנו זיהיתי את משה דיין. כעת היה לי ברור כי יפול דבר ובזמן הקרוב. בערב נכנסנו לחניון חטיבתי ענק, במרחק, על אחד הטנקים, שרה יפה ירקוני ואיזה גנרל דיבר, אנו שימשנו שומרי האגף המערבי ולא שמענו דבר. במערב נשמעו הדי קרב נשק קל. השמועות דיברו על חטיבה 55 מילואים מצויידים בסירות גומי וזחל"מים שנתקלו באויב. קיבלנו פקודה להיות מוכנים לתנועה מיידיית במשימת חילוץ. 03:00 כולם ערים, החניון קם לתחייה, מאות מנועים מתחממים. ריח העשן והשמן, שאון חריקת השרשראות ונהם מנועים, מי שלא שמע יציאה מלאה מחניון באישון לילה ללא אורות, לא חווה תחושת מתח משתחרר אליי קרב. לא הייתה שמחה אבל חשיבות המשימה וייעוד החילוץ והצלה

יצרה תחושת שליחות מלאת אחריות. על הרכס קלטנו כוחות חוזרים מזרחה מקו המגע. פצועים עייפים מאוכזבים. לא הייתה זו חוויה מרנינה בלשון המעטה.

יום הקרב - נגמ"ש התאג"ד מכוח 100 17/10/1973

לפנות בוקר: אור ראשון מפציע, בפאתי מזרח אדמו השמיים. שיירת הטנקים נעה בחריקת שרשרת על דיונות החול האין סופיות. בתוכה משולבים נגמ"שי הזלדה הקטנים, הפעם אנו בתפקיד מחלקת פינוי וחילוץ רפואי. נגמ"ש התאג"ד מכיל כוח לחימה קטן בפיקודי. הכוח הרפואי, רופא הגדוד ד"ר עודד בן דרור והחובשים בנצי סגב ואלי קמינקובסקי שיהרגו במהלך הקרב, יורם פרי וירום אריאלי. עלינו על הדיונות מגמת תנועה צפון מערב. דופן שמאל של הנגמ"ש מזווחת על תנועת חיילים רגליים. הם לא יורים עלינו ואנו נוצרים אש, למזלם. דיווחתי בקשר על המגע, קיבלתי תשובה מהירה: "הם שלנו אסוף אותם ושגר לאחור". היו אלו חמישה חיילים צעירי גדוד 890 שצעדו המומים מזרחה. העמסתי אותם וחזרנו לאזור החניון. תוך נסיעה הם סיפרו על הקרב הלילי והכמות הרבה של פצועים בשטח. הטנקים חלפו ממערב וירדו משטח החולות לקצר טווחים. שבתי מערבה לכיוון קולות הקרב, חלפה רק כמחצית השעה ומצאתי את מקומי במרכז קלחת אש צולבת. מטר מרגמות דליל לא מסוכן. טילי סאגר מונחי חוט יצרו משטח ארוג של תיילים שחורים על גבי החול הצהוב זך. אש מקלעים טורדנית נורתה לכיווננו, כנראה גוריאנובים. לא ראיתי את מקורות הירי. להיכן להשיב אש?! נצרנו את נישקנו. עדיף מפגיעה בכוחותינו. המשכתי בתנועה בשוליים הדרומיים של כוח טנקים. את ישראל פרטוש מהנגמ"ש הצמוד אלינו כבר לא ראיתי. הייתי נגמ"ש יחיד בודד בין מספר מועט של טנקים. ד"ר עודד בן דרור ששמע את סיפורי החיילים אודות ריכוז הפצועים מקרב הלילה ב"גבעת הפצועים", תכנן את פריסת התאג"ד: החובשים יפרסו את ציוד התאג"ד ויתחילו בטיפול מציל חיים, הנגמ"ש יפנה את הפצועים קשה לצומת "עכביש" בסבבים. זיהיתי בקרבנו חיילים נוספים הולכים כסהרורים. עצרתי. בנצי בדק אותם וכולם היו ללא פגע. נתנו להם מים ודגל איתות כחול לבן. תדרכת

אותם בכיוון כוחותינו הם יצאו בריצה מהירה מזרחה ונעלמו מעבר לדיונות. עצירת הנגמ"ש למספר דקות גרמה לצרורות ירי ממושכים לכיווננו וצמד טילי סאגר שהחטיאו אותנו. הפעם זיהיתי את מקור הירי הרחק בצפון מערב בשולי משטח החווה. כנראה למרגלות "מיסורי"¹⁹⁵, תעוז של כוחותינו שננטש ימים אחדים קודם. היה זה הרחק מעבר לטווח הנשק שלנו. השמש החלה לזרוח באדום כהה מעל הדיונות במזרח פנינו מערבה והצללים הארוכים החלו להתקצר, המדבר התחמם, אין לי שיעון, הזמן נראה כאילו טס. הטנקים נעלמו פתאום, מורדות החול מערבה בוהקים ודוממים רק תימרות עשן של מספר כלי רק"ם פגועים נראים במדבר. אני מרגיש שאני לבד. כמות הטילים הנורים בשטח גוברת. משהו פוגע בסיפון הקדמי. אני מרגיש מכה בראש ודם מכסה את משקפי האבק המאובקים. בקשר פנים ד"ר בן דרור מפזם. משכתי בשרוולו של אלי. כנראה המראה שלי נורא. דם ובוץ. אך בסיכום בגבה הימנית נעוץ בגולגולתי שבב אלומיניום משילדת הנגמ"ש. תוך כדי תנועה זכיתי לטיפול מהיר, שאר הצוות לא ידע דבר על פציעתי. הגענו לתעלה רדודה, כנראה התעלה הראשונה משלוש בחווה הסינית. לפנינו מתרומם חייל מצרי. "ירום תמשיך ישר על!!" פקדתי והוא כבר דרוס מתחתינו. אני עובר לירי ב"עוזי" שמונח על הסיפון לצידי על כמה חיילים מצרים חמושים בקלאצ'ים וב-RPG. הנגמ"ש ירד לתעלה ופנינו צפונה. דופן אחורית יורה לכיוון ממנו צץ מצרי אחר. מימין בשולי התעלה אני מזהה מספר פצועים משלנו אחד מהם קצין פצוע במצחו אך מתפקד. "צ'ינו" כמדומני. אספתי אותם לנגמ"ש. מעדויות קצין הצנחנים עמי לרמן: "נכנסו שתי זלדות אחת קרובה לאזור שלי תוך כדי עליה לזלדה נפלה פצצת מרגמה וכולם עפו מההדף. קמנו חזרה ומישהו עזר לי להיכנס לזלדה שיצאה בנסיעה לציר". ירום נוהג במיומנות הוא חניך בקורס מ"כים, נהג בעברו ששירת באזור זה חודשיים קודם ומכיר היטב את השטח.

הדופן האחורית דרכה עולים הלוחמים ננעלת תוך סיבוב חד של הנגמ"ש. כל המקלעים דרוכים אך אין במי לירות. הירי עלינו מגיע מרחוק ובתווך פזורים צנחנים מכוחותינו. אני מנתב את הנגמ"ש דרום מזרחה. אנו נעים בזיגזגים גדולים למנוע מעקב סאגרים. הנגמ"ש עמוס

הפצועים מגיע הפעם בשלום לתאג"ד. פרקנו את הפצועים בצד הכביש. על ציר "טרטור" לא רחוק מתאג"ד גדול. לאחר מכן התברר שזה הפח"ת. היה ברור שאנחנו חוזרים להמשך משימה "תזכרו לכאן מפנים פצועים. לכאן אנחנו חוזרים!" אמרתי בקשר.

קיבלנו הסבר היכן בערך לחפש את מצבור הפצועים. השם אלי שורק מנתניה נחקק בזיכרוני הוא מ"פ. נאמר לי כי הוא מרכז את הפצועים של צנחני 890. הקשר פתאום קם לתחיה. מדווחים כי הצנחנים יזהו את מיקומם ברימון עשן. נענו בגלישה בדיונה מדרום לצפון מערב. הצוות בתא הלוחמים מארגן את הנגמ"ש לפינוי. עודד בנצי ואלי מעמיסים על גבם את תרמילי הרופא לפריסת מרפאת שדה קדמית. מוכנים לירידה מהירה מהכלי. אני מזהה את עשן הרימון, צהבהב נישא ברוח הקלה, בחזית 500 מ'. האויב מזהה את העשן וגם את הנגמ"ש שלנו הסוגר מרחק לחבירה. הירי לכיווני מסיבי, ירום שובר בחדות מערבה וחוזר מזרחה. אני מנחה אותו לחצוץ בין הפצועים למקור האש מצפון. ממרומי הנגמ"ש אני מבחין בחלק מהאימה. בתפזורת שוכבים הרוגים פצועים ולוחמים בהיקף. הצוות הרפואי ממתין לפתיחת הכבש האחורי. הם פורקים ציוד ומיד נכנסים לפעולת פריסת התאג"ד.

מעדויות לאחר הקרב: "באותו מקום נחשפו סימני תאג"ד, הרבה מההרוגים היו חבושים, אחת הגוויות הייתה של רופא (ד"ר בן דרור עודד) שנהרג בעת שגחן מעל הרוג אחר". מספר פצועים הוכנסו פנימה וחלק שיכול מטפס על הסיפון. בטרם אני חש בנעילת הכבש מאחור, זו מכה קלילה המעידה על סגר שננעל, אני חש בחתך מוזר בחזה מצד ימין בתפר אפוד המגן זורם משהו חם. אין זמן לדיבורים. הפצועים בפנים הצוות הרפואי בחוץ ועל הסיפון נזרק אלינו עוד פצוע קשה מדמם. הפצוע מונח מעל ירום הנהג. ידו השמוטה של הפצוע מסתירה לירום את הפריסקופים והוא לא יכול לפתוח את הצריחון כי הפצוע מונח שם. "אני לא רואה, אני לא רואה" אומר ירום והנגמ"ש עוצר. הירי מתחזק לכיוונינו. אני נגמ"ש בודד, לבד. את הנגמ"ש השני לא ראיתי משעות הבוקר המוקדמות. הנגמ"ש השלישי נעלם מעיני בעלות השחר. ניסיתי להתרומם מצריח המפקד אך אני לא מסוגל להתרומם. אני מושך את

הפצוע ומניח אותו על מכסה המנוע, דבר שמשחרר למזלי גם את צריחון הנהג. למוחי חודרת התודעה כי אני כנראה פצוע. לא כואב לי. האדרנלין הזורם בי מהבוקר משתק כל כאב. הנגמ"ש מקרטע כנראה חום מנוע גבוה. מימין מופיע חייל מצרי עם מקל ביד. זה לא מקל זה רימון רוסי. אני יורה בו באקדח. זוהי הברטה בריגדיר הנאמנה שלי. יריתי כדור בודד. הראש שלו ממש מתחתי, המבט שלו! והוא נמחק. הרימון שנחת על הסיפון והתגלגל השד יודע לאן, התפוצץ! הריח החריף והעשן הצהוב הסגירו את הזרחן שבו. מנת חלקי, גוש בוער של זרחן בשריר הקיבורת ביד שמאל. אין בי כוח יותר לעמוד בצריח ואני צולל לתוך הנגמ"ש. אני בקושי נושם. מתחיל קרב על כל נשימה ושאיפה. ג'ינג', חייל צעיר שוכב מתחתי (דדי עופר מהצנחנים). אני מוצא את ידו ותוחב אותה מתחת לאפוד לחור שנפער בדופן החזה. אני שומע את ירום בקשר פנים מבקש הכוונה:

"ירום סע מהר לנקודת איסוף הפצועים".

"יאיך היכן אתה אני לא רואה אותך בצריח".

"ירום ירדתי רגע - בחייך - סע הכי מהר שאתה יודע. ירום סע. חאלס

חום מנוע".

הג'ינג', דדי עופר, לא מבין אותי. אני לא מצליח לנשום וכנראה אני נראה כמו דג ביבשה. הדקות חולפות כשעות. הנגמ"ש נעצר פונה ואז אני מרגיש נסיעה על כביש. אני כבר לא רואה דבר חושך. אני שומע את הכבש יורד, הרעש הגואל של שחרור ההידראולי. הם מפנים את כולם מהנגמ"ש גם הג'ינג'י נעלם. הדקותיים הבאות נראות כנצח. מושכים אותי מניחים אותי על הקרקע. מישהו פורס מעליי שמיכה. גם החמצן המועט שהצלחתי לשאוב נמוג. למזלי שמעתי קול "מי בדק כבר את החללים". השמיכה הורמה וקול פסקני אמר "זה שריון מת". בשארית כוחותיי הרמתי את היד פגועת גוש הזרחן. מרגע זה התאג"ד הפך לחדר ניתוח שדה. מעדותו של חזי חכם מפקד תאג"ד 35: "פתאום שמעתי את ד"ר אמנון ליכט קורא לי: "חזי יש לעשות ניקור חזה". הפגזה לא נורמלית, פגזים מתפוצצים לידינו, ואני צריך לפתוח מערכת סטרילית, ידי היו מלוכלכות בדם הפצוע ורעדו בהתרגשות. הגשתי את המערכת לאמנון. בתוך ההפגזה עמד אמנון

עם כפפות וחילק הוראות בשקט, כאילו היה בחדר ניתוח ב"הדסה". ד"ר אמנון ליכט מספר: "הפצוע נחנק ולא היה לי זמן להאזין ללב ולריאות בסטטוסקופ. ראיתי שמחצית בית החזה נעה ומחצית דוממת. הוא נפגע בבית החזה מרסיס או כדור לא ראיתי פצע יציאה, חשבתי אולי בגב, אבל לא היה לי זמן לבדוק. פתאום חדל הנפגע לנשום ונחנק בתוך עצמו. כדי להצילו יש לפתוח מיד את בית החזה ולהוציא את האוויר העודף. לבשתי על ידי כפפות סטריליות כדי לבצע את החתך. הסכין הראשונה נפלה על החול ובסכין השנייה ביצעתי את החתך. הכנתי מחט שאיבת נוזלים. הבחור היה בשוק עמוק. שאלתי איך הוא מרגיש ובדיוק ברגע ההוא הוחלט לבצע עוד דילוג למקום אחר, כי פגזים ממש נפלו עלינו. ביצעתי קיבוע למחט והנחתי במקום תחבושת אישית. הניקור עבר בהצלחה".

על חווית המפגש שהייתה לו עם ירום ב- 2012, 39 שנים לאחר הקרב מספר יאיר: "17.10.2012 - יום השנה לקרב החווה הסינית. הטלפון בביטנו צילצל. מיכל רעייתי ענתה והעבירה אלי את ירום. 39 שנים הוא היה איש הצללים. לא יצר קשר. נעלם. השיחה קלחה כאילו לא נפרדו דרכינו. הפגישה בינינו לא איחרה לבוא. נפגשנו בביתו שביהוד, עם הנשים והבנים לשיחת הבהרה.

ירום אריאלי שמתנשא לגובה 190 ס"מ היה נהג נגמ"ש החילוץ. להכניס אותו לתא נהג סגור זה לא מבצע קל, לנהוג נגמ"ש בקרב עם גובה כזה זה קשה מאד. הראיה מוגבלת לפריסקופים בלבד. זוויות חדות ולא משלימות לתמונה מלאה. כך שהנהג מקבל דיווח מהקשר הפנימי, ומאזין לרשת הקשר הגדודית.

לשאלתי - מה המראות שאתה זוכר?

ירום: "באותו יום קרב לפני 39 שנים, הפסקתי לשמוע אותך בקשר פנים במבט לאחור אל פנים הנגמ"ש ראיתי אותך שרוע על צנחן פצוע. עם כל נשימה נראו שני קילוחי דם יוצאים מבית החזה. עצרתי לשבריר שניה. הצנחן חיבק לך את החור בחזה. בנסיעה מהירה הגענו לנקודת איסוף הפצועים. הפסקת לזוז. היה ברור שזה הסוף".

הנגמ"ש עמד מונע בצד ציר "טרטור". ירום ניגש לאחד האחראים והסביר שהתאג"ד שלנו בגבעת הפצועים וצריך עוד סבב פינוי.

חייל נשלח לצריח המפקד שזה עתה נטשתי וירום שהדרך חזרה הייתה נהירה לו גמע את המרחק במהירות וללא היסוס. ירום חבר לצנחנים העמים תריסר פצועים ובנהיגה מהירה העבירם לטיפול בציר "טרטור". ירום לא הפסיק וקיבל חייל אחר כמלווה. הפעם בהגיעם לגבעת הפצועים הם פינו את אחרוני החיים. במקום נותרו רק חללים. אין ספק שהמלאכה הקשה בקרבות היבשה נערכת בעוז רוחם של הלוחמים שאינם מהססים לפעול להצלת חיי חבריהם. סיפורו של ירום משתלב בעדויות הלוחמים בקרב אודות הנגמ"ש הבודד שהגיע פינה פצועים נעלם ושוב הופיע".

זלדה - סיפור אהבה? / ירום רוטנברג

שמות רבים היו לה
ברדלס, נגמ"ש, M113,
בקשר קראו לה "בינוני" או "חצי כבד"
אבל כולם קראו לוֹלָה זלדה.
אנחנו לא השתמשנו בשם - זלדה
זה לא היה בשבילנו,
גם זל וגם דה באותו שם
גלותי, איטי,
מה, יכולה להיות זלדה מהירה??
אנחנו קראנו לה - נגמ"ש
זלדה, בעלת אזרחות אמריקאית עלתה לארץ בשנות השבעים
מווייטנאם
במלחמת וייטנאם כך סיפרו לנו,
עלו עליה אנשי חי"ר רבים בדרכם לחזית,
גופה היה כולו "סגסוגת אלומיניום"
לאבטחה עצמית היה בראש צריחה לתפארת מקלע בראונינג אוטומטי
בעל קליעים בקוטר סנטימטר ועוד רבע,
השמועות ידעו גם לספר על מקרר
לקוקה קולה שהיה מותקן במרכזה.

זלדה הגיעה לישראל ועברה שינוי מין
מכלי הובלה נקבי שמכניסה לתוכה גברים
הפכו אותה לכלי לחימה תוקף, יורק אש.
שני מקלעי מא"ג על הסיפון, מקלע כבד 0.5 בצריחון,
שני מקלעוני FN מתא הלחימה,
מרגמה 52 מ"מ, ורימונים למכביר.
בזלדות של הסמלים, מטולי נ"ט קרגו עד לטווח 1200 מ',
השריון מסתער והחרמ"ש מטהר היה היסטוריה,
הזלדה היא מעכשיו כיתת לוחמים רכובים המייצרים אש רצחנית!!!
מה לא ידענו על זלדה??!!
את כל הנתונים הטכניים גם באמצע הלילה ידענו,
כמה ליטר שמן במנוע, בגיר, בדיפרנציאל, בהינע סופי,
שמן אדום לכבש ול"היגוי היבש",
טיפלנו בה בזלדה, הרבה טיפלנו
"טיפול לפני תנועה", "טיפול בשהייה", "טיפול אחרי תנועה",
"טיפול שבועי", "טיפול תקופתי"
היכרנו בג'וליס
אהבה בריח סולר התחילה פורחת בחולות ניצנים,
הירידות הרכות עם המנוע השואג בדיונות כבשו את ליבנו,
הרבה חוויות עברנו ביחד
מסלולים הרריים, מעברים הכרחיים, סכינים, מדרגות וצליחות בים
הפתוח,
איפה לא היינו עם זלדה??!! בנגב, בגולן, במפרץ חיפה, בסיני, באפריקה,
אין ספק - זה היה חזק!!
עבירות נפלאה עם זריזות של ברדלס.
אהבנו את הצורה והאופי, הערצנו את היכולות.
יצאנו אתה למלחמה עם הרבה אמון והערכה.
בימים הראשונים שמחנו על זריזותה,
עלינו הגנה בגבורה מרסיסים יום ולילה.
הרגשנו שזלדה מוכיחה את עצמה,

הרגשנו בטוחים ...
וממה הביטחון?!
מקירות סגסוגת אלומיניום.
את המשמעות העמוקה של סגסוגת אלומיניום לא ידענו,
נחשב בעינינו כהמצאת המאה
אלומיניום מעורב עם פלדה!!!
ואז הגיעה הנפילה
במהלך האחרון בנסיעה לכיוון חצר הצליחה,
לילה, השחר ממש מתחיל לעלות,
הסאונד - פיצוצים והתפוצצויות בעלי עוצמות שונות
קרובים, עמומים, שריקות, מנועים,
מישור אין סופי,
האדמה בצבע חום, אפור, שחור.
קרועה עם קוליסים מצטלבים
לכל הכיוונים האפשריים,
תלוליות, מחפורות, חריצים באדמה, בצורות שונות
באי סדר מוחלט,
ומעל המישור המבולבל הזה
עמודי עשן בשלל גוונים וצורות,
תנועות העשן כלפי מעלה
מתחברות עם הלילה שהולך ונעלם.
אפור קודר הוא הצבע השולט.
צורות הסתלסלות עשן מגוונות ממלאות את המסך הראשון שפותח את
היום החדש
אני מרגיש כמו בבית קברות לטנקים
לא נעים לצפות
טנקים רבים שרופים ומעלי עשן,
כל אחד בשלב אחר של כיליון,
הבזקים מכל הכיוונים
מתחילים לצלוח את השטח

מרגישים שקט שלפני או אחרי הסערה,
מאיים, לא ברור, מנבא רעות
מראה סוריאליסטי, אפוקליפטי,
אתה לא בטוח מי נגד מי,
מנסה לזהות אם אלו טנקים שלנו או שלהם,
מתחילים לנחות על הסיפון
תיילי סאגרים,
מגבירים מהירות ללא התחשבות.
ומגיעים לאזור הבטוח.
ואז הגיע המראה המאכזב
זלדה שרופה ומסביבה שלולית אלומיניום,
ככה זלדה ?
לגמור, ככה, בשלולית אלומיניום!!!

זיהוי מטרה / עתי ציטרון
בְּדָאָר סְנוּיִר אִמְרוּ לָנוּ
זֵהִירוֹת
בֵּין בַּקְתוֹת הַחִימֵר
חִיילִים מִצְרִיִּים מִחוֹפְשִׁים
לִכְפְּרִיִּים
מֵאֲחוּרֵי הַדְּקֵל הָאֵפֶל
אִישׁ
מִטְרָה
אֶשׁ
עֵינֵינוּ תוֹעוֹת
מִבְעַד לְכוּוֹנוֹת מִגִּשְׁשׁוֹת
תַּחַת
הַשְּׁלֵמָה הַלְּבָנָה
לְחִשׁוֹף תַּחְפוּשׁת
קוּדֵם

שיחדור אותה הרשף
עינינו טועות
עצבי אצבעותינו עצבניים
נו, נו
נוסעים בכפר דאר סוויר
תיירים על נגמ"ש בארץ גושן
לשבור שבר באנו
והנהג שלנו חבר'המן
חיילים כפריים
כפריים חיילים
מטומטמים אנחנו
כל השכל באצבע
על ההדק
נו, נו
האצבע תחליט
מי ימשיך להיות חייל
ואיזה כפרי יתפגר

חברי ורעי / איתן קופפרברג

זוכר אני את השקט לפני הסערה,
עת רבצנו במיטות השדה בשיבטה,
בניסיון נואש לעבור בשלום את צום יום הכיפורים,
ומאידך את המרוץ המטורף,
להתייצב ע"פ פקודה עם הנגמ"שים,
בפאתי רפידיים בואכה מדבר סיני.
זוכר אני איך יעף של מטוסי קרב מצריים מעל היב"א,
המחיש לנו כי הפעם זה לא משחק אלא מלחמה אמתית,
ואיך החייל הכונן על המק"כ בטור המיושר להפליא של הנגמ"שים.

סירב לירות עד קבלת פקודה מהקצין, מחשש שיודח מהקורס (מ"כים).
זוכר אני את התופת בהתגלמותה, עת חזינו במו עינינו,
איך עשרות טנקים בהם שהו חברנו בני אותו מחזור גיוס,
עולים באש בניסיונם לבלום בגבעות טסה את טורי השריון המצרי.
את שיירות הפצועים המוסעים לאחור לקבלת טיפול רפואי,
את טורי המשאיות מובילי התחמושת שננטשו על הציר,
באותם ימים ראשונים של מלחמה שהפתיעה את כולנו.
זוכר את צירי "טרטור" ו"עכביש" הידועים לשמצה,
עליהם נעו הכוחות בניסיון להעביר את מהלך הקרב,
מערבה אל שטח מצרים באמצעות הקמת ראש גשר לחציית התעלה,
את גשר ה"גלילים" האימתני שקרס בעת הניסיון להסיעו אל יעדו
המקורי.
את מטר הארטילריה שלא פסקה לרגע, וטילי הנ"ט ששוגרו לעברנו,
את המרדפים האין סופיים אחרי כוחות קומנדו מצריים שאותרו בגזרה.
זוכר אני את הפסטורליה הלא מובנת מאליה,
עת חצינו על-גבי ה"תמסחים" את רצועת המים הכחולה,
ומנגד את מטחי הקטיושות שנחתו עלינו לאחר ההתייצבות,
בגדה המערבית של התעלה, באזור תעלת המים המתוקים.
זוכר אני את הניסיונות ה"מוצלחים" לאתר תחמושת נחוצה,
מכוחות שכנים שבגזרה במטרה למלא מחדש.
את הצנחנים חסרי המגן שביקשו להסתופף בעת הרעשה ארטילרית,
בתוך הזלדות שלנו כמוצא אחרון להצלחתם.
את שעטת הזחלים אל תוככי בסיסי הטילים הנטושים,
ואת ההתייצבות על קו צומת "צח" בואכה איסמעיליה
מקום בו שהינו תקופה לא מבוטלת, שם התקיים גם,
מסדר הסיום של קורס המ"כים של פלוגת החרמ"ש שלנו,
ובו הוענקה לכל אחד מאתנו השורדים, את סיכת ה"ברדלס" הנכספת.
זוכר אני איך התכווץ לנו הלב בכל פעם,
שזוג מטוסי פאנטום שלנו ירדו לגיחת הפצצה,
ממנה שב רק אחד בחזרה לבסיסו.

איך ניסו לוחמים מצריים ענקי גוף וכהי עור,
להתחפר בתוך חולות נודדים בניסיון נואש,
להציל את נפשם ואת עורם מתופת האש.
איך מצא לנכון קצין מצרי שבוי ומהוגן,
לשמור על כבוד הצבא - הארגון אותו הוא מייצג,
ביוצאו כל בוקר ממכלאת השבויים עם חייליו לאתר ולקבור,
את המתים מכוחותיו במטרה להקנות להם כבוד אחרון.
ויותר מכל זוכר אני וגם אזכור את אחוות הלוחמים,
את נתינת הכתף האחד לרעהו, באותם ימים הרי גורל,
ואת אלו שאינם אתנו היום,
וזיכרונום ייחרת לעד בליבנו.
זוכר אני ולא שוכח לעולם!

החרמ"ש החדש / שלום צארום (דעה אישית ולא מחייבת)
רכישת נגמ"שים מתקדמים על ידי צה"ל שהחלה בסוף שנות השישים
של המאה הקודמת, היוותה תפנית בתפיסת צה"ל את תפקידו וייעודו של
החרמ"ש. הזלדות שהובאו לצה"ל היוו שינוי מהותי לזחל"מים המיושנים
והאיטיים של חיל השריון. אלה היו כלים מהירים יותר, מוגנים יותר
וקרביים יותר. הייתה לנו הזכות להיות הדור שפיתח ואימץ את תורות
הלחימה החדשות שהותאמו לכלים אלה.
צה"ל השכיל לגייס לטובת החרמ"ש המשודרג, גם חיילים בעלי פוטנציאל
אישי גבוה יותר. בתקופה זו איכות החרמ"שניקים לא נפלה מזו של
הטנקיסטים, אולי אפילו עלתה עליה.
התוצאות לא אחרו לבוא. דור חדש של לוחמי חי"ר מיומנים בכלים
משוריינים, צמח בחיל השריון. הנגמ"שים שהתייצבו עתה בקו הסתערות
ראשון יחד עם הטנקים, ולא הזדחלו מאחור, אוישו בלוחמים איכותיים
ומקצועיים חדורי מוטיבציה וגאווה יחידה, שמעולם לא היו כדוגמתם
בחרמ"ש.
מלחמת יום הכיפורים טרפה במידה רבה את הקלפים. היא הגיעה מוקדם
מדי מבחינת החרמ"ש החדש. בטרם הצליחו היחידות הטוריות לתפוס את

מקומן הראוי במערך השריון, פרצה המלחמה היא. מפקדי כוחות השריון טרם התנסו בהפעלת כוחות רגליים בעלי יכולות גבוהות וטרם נחשפו לפוטנציאל שעמד לרשותם. ולכן במהלך המלחמה, רבים מהמפקדים הבכירים כלל לא העריכו את יכולתו של החרמ"ש החדש ואת יתרונותיו, ולא הפעילו אותו בהתאם לתורת הלחימה החדשה שפותחה.

הפינוי של עתי - המעגל נסגר! / עמיר אילון

המלחמה

כמעט 40 שנה לקחו את הפרטים הקטנים, אבל את הסיפור הזה אני לעולם לא אשכח. יכול להיות שאני טועה בעיתוי, שוכח מספר שותפים אבל מה שבאמת קרה שם זכור לי עד היום.

זה היה ביום הראשון לאחר הצליחה. צלחנו מוקדם בבוקר לאחר שגשר הגלילים נקרע באחד המורדות. אני הייתי לפני הגשר, סימנתי את הדרך עם עמודי חש"ן. לאחר שהגשר התפרק טסנו לכיוון התעלה, אזור לקקן. עברנו את התעלה על "תימסחים". אריק שקד צעק בקשר: חברה תצלמו, זו תמונה שלא תישכח. צילמתי! התמונה כאן, נשמרה בעבודת השורשים של טסיה, בתי הגדולה.

צלחנו את התעלה ובדרך לתעלת המים המתוקים נפתחה אש תופת ממטוסים מצריים. זכור לי היטב איך הצרורות קצרו את עצי הבמבוק מסיבנו. היה ריח של ירוק באוויר.

בשלב מסוים אריק שקד הודיע למנשה שהוא משוחרר ורשאי לחזור לארץ. אני לא הבנתי איך נותנים לו. יותר מאוחר התבררה הסיבה האמתית. צער אחז בי. המשכנו לכיוון איסמעיליה ובערב נעצרנו להתארגנות לקראת הלילה. היתה שעת בין הערביים, השמש הלכה לשקוע. זו השעה שהמצרים היו יורדים עלינו או יורים ארטילריה. הם ירו עלינו. מישהו הודיע להיכנס לנגמ"שים ולסגור צריחים. הייתה תרגולת ארטילריה, כולנו כבר היינו מומחים ומתורגלים. אני נפלתי פנימה בצריח המפקד. עתי התכופף אחורה לסגור את הפתח האחורי וכנראה חטף רסיס בבטן. הוא נפל פנימה לנגמ"ש ומישהו צעק שעתי נפצע.

16.10, לפנות בוקר. טנקים ראשונים מגדוד 264,
חט' 421 צולחים על גבי דוברות "תמסח"

חיכיתי שההתקפה תעבור, פתחנו את הנגמ"ש מאחורה והוצאנו את עתי החוצה. המעיים שלו היו בחוץ! קראתי לחובש, הוא בדק אותו ואמר לי שחייבים לפנות. רצתי לאריק ובקשתי שיזמין מסוק. אריק ענה לי שלהיום אין סיכוי, צריך לחכות עד הבוקר. רצתי בחזרה לחובש ובקשתי חוות דעת. החובש אמר לי בנחרצות: "הוא לא יעבור את הלילה!".

חזרתי לאריק ובקשתי אישור לפנות את עתי לתעלה. למען האמת לא היה לי ברור איך עושים את זה. לא בדיוק הייתי מלך הניווטים, הלילה כבר החל לרדת, לא היה ברור לי מה מחכה בדרך חזרה ואם יש לאן לחזור אבל היה לי ברור שאת עתי אני מציל.

אמרתי לאריק שאני מעלה את עתי על זחל"ם מאחר והאלונקה לא נכנסה לנגמ"ש בצורה מאוזנת אלא רק באלכסון וזה היה לא טוב לעתי. ועם הזחל"ם יוצא הנגמ"ש שלי שאני מנווט. היה צריך לעבוד עם ראיית לילה כי אסור היה להדליק אורות. זו הייתה צרה צרורה, מי רגיל לנסוע לילה שלם עם המשקפת הכבדה הזאת ועוד במצרים!

לא בדיוק זכור לי מי התלווה אלינו, פרט לאביהו..לאביהו מפקד החולייה הטכנית, שסיפר לעתי בדיחות כל הדרך.

כשהחשיך יצאנו לאחר שקבלתי הנחיות ברורות מאריק איך להתנהל. 2 רכבים, לבד, בלילה, במצרים, בדרך לא ברורה, בחושך, מלא מצרים מסביב, עייפים, מתוחים, בקיצור, לא נעים.

איך בדיוק עשינו את זה עד היום לא ברור לי אך לאחר כמה שעות הגענו לתעלת המים המתוקים, עברנו אותה ונכנסנו לאזור שכבר הייתה בו הרבה תנועה של רכבים שלנו. זכור לי שהיה צפוף ובשלב מסוים עף כול הציוד שהיה קשור בצד של הנגמ"ש מאחר והנגמ"ש שפשף עמוד חשמל. עצרנו, זרקנו את הציוד לתוך הנגמ"ש ובשלב זה העברנו את האלונקה עם עתי מהזחל"ם לנגמ"ש. העמדנו את האלונקה בתא החיילים באלכסון כשעתי שוכב בחצי עמידה, אביהו לידו מספר בדיחות. עתי היה מסטול לגמרי, מה שהחזיק אותו די בשקט.

הגענו לתעלת סואץ, איך שבאתי לחצות החלה התקפה מטורפת של המצרים. רכבים עפו למים ואני הייתי בטוח שהגשר שהוקם הולך לקרוס ואנחנו לא עוברים. למזלי נפסקה ההתקפה וחוף מקצת אש, הגשר שרד. עליתי עליו במהירות וחציתי לצד הישראלי. הבוקר כבר היה בפתח.

בצד הישראלי כיוונו אותי לאוהל פינוי הפצועים. זה לא היה אוהל, זה היה מתחם! שכבו שם מאות פצועים על מיטות וכול הזמן הביאו עוד. הכנסנו את עתי. שאלתי מה הלאה ואמרו לי שמפנים את כולם בסטראטוקרוזרים לבאר שבע, קודם כול את הפצועים קשה. אמרתי לרופא שעתה במצב רע ונתנו לו כמה שעות והוא חייב להתפנות מיידית. הרופא הבטיח לי שיעשה הכול כדי להציל אותו.

לא היה לנו יותר מה לחפש שם וחזרנו לכיוון היחידה שלנו.

זו הייתה הפעם האחרונה שראיתי את עתי. לא ידעתי מה קרה לו, לא ידעתי אם שרד. כשנגמרה המלחמה ולאחר שהשתחררתי לא רציתי לזכור כלום וגם העניין של עתי נדחק לאיזו פינה.

הדבר היחידי שזכרתי מעתי זה הסגידה שלו לתיאטרון, החלום שלו להיות

שחקן. הוא לא הפסיק לדבר על זה בזמן הפינוי.

המפגש

שנתיים לאחר המלחמה עברתי לגור בעיר העתיקה בִּיפו. שכרתי את הבית המופלא של השחקנית עדנה שביט. עדנה שבדיוק התגרשה וילדה את בנה הראשון החליטה שיפו זה מקום רע לגדל אותו ועברה לתל ברוך. עזרתי לה במעבר והתיידדנו. יצא לנו לבלות הרבה ביחד ויום אחד הלכנו לראות סרט בקולנוע הוד. היה שם הפסאג' המיתולוגי שלייד הקאמרי. הסתובבנו קצת והסתכלנו בחלונות הראווה של החנויות ואז פתאום הופיע עתי.

לפני שהבנתי מה קורה, התנפל הבחור בחיבוקים נשיקות והתרגשות רבה על עדנה. אני הרגשתי די מיותר שם. הייתי מופתע, זה היה עתי שהצלתי במלחמה, שלא ראיתי אותו מאז, שלא היה לי ברור אם הוא בכלל חי והנה הוא פה מתחבק עם עדנה.

שאלתי את עדנה מאיפה הם מכירים ואז למדתי על החלק השני של סיפור הצלתו של עתי.

עתי פונה לבית החולים בבאר שבע ונותח. לאחר הניתוח החל עתי לצעוק את שמה של עדנה שביט ללא הפסק. אחד הרופאים יצר איתה קשר ומסר לה ששוכב בבאר שבע חייל פצוע שמבקש לראות אותה וביקש ממנה להגיע לבית החולים בהבנה שהיא יכולה לעזור בשיקומו. עדנה לא הכירה את עתי. בשביל עתי עדנה שהייתה אז שחקנית תיאטרון ידועה ומורה באוניברסיטה והייתה עבור עתי סמל ודמות לחיקוי וכנראה בזמן ההתאוששות היא הייתה לו בראש.

עדנה הגיעה לבאר שבע וסעדה את מיטתו של עתי עד שהתאושש וכמובן נקשר ביניהם קשר.

את מסע ההצלה של עתי אני התחלתי. עדנה המשיכה אותו. המפגש שלי עם עדנה, לכאורה לא קשור כלל לעתי אבל כנראה שהיה צריך לקרות כדי לסגור את המעגל.

המעגל נסגר !!!

חברי לנשק / שמוליק פלאום

היינו צעירים ושעירים ולקחנו חלק במהלך היסטוריה!!!
אני לא צריך את המחמאות של שרון כדי לדעת מה עשינו.
כולנו כבני אנוש מורכבים אחרת, כל אחד מאתנו לוקח את החוויות
למקום שלו.
אני בפרוש לא מרגיש גיבור. עם עצמי אני צריך לברר איך התגברתי על
הפחד (הרבה הדחקה).
ועם כל הכבוד, במבט לאחור עשינו מה שלימדו אותנו ואימנו אותנו
ואת העובדה שאנחנו טוחנים היסטוריה היום אני מייחס למזל, לחיילות
ולמפקדים מעולים.

העלאת זיכרונות אחרי 40 שנה / דני שראל

תהליך העלאת הזיכרונות הביא עמו לא אחת אנקדוטות משעשעות.
מתוכן נבחרה אחת.
דברים שכתב דני שראל ממחלקה 3:
לרעי חדי הזיכרון שלום רב,
נער הייתי וגם זקנתי ולזיכרון כשלכם מאז ומתמיד פיללתי.
מישהו יודע איפה שמתתי את המפתחות של האוטו הבוקר??? אני בטוח
שזה היה בסלון... לא! במטבח...
אולי בדרך לשירותים??? רגע... יש לי בכלל אוטו??
בעוד אני תוהה אם לקיתי באלצהיימר נעורים, אני מקבל מיילים מהעבר
הרחוק או שמא מגלגול קודם, ואני נפעם לנוכח הדיון: האם את הצריח
שגילח את פרידריך ציחצח קודם מישהו אחר!!!
שיהיה ברור!! אין לי ביקורת על התהליך, אני פשוט אחוז קנאה ב... תזכירו
לי שנייה מה שמכם? איך אתם ניראים? נדמה לי שעברו איזה 40 שנה...
בתור לוחם עז נפש שהיה נהג ומקלעוניסט (שניים בכרטיס אחד ובכל
זאת הכול כלול!) שאת הכדור הראשון שהוא ירה, או יותר נכון ניסה לירות
ולא הצליח כי היה לו מעצור, ובעודו מתפעל בזריזות את נשקו שמע את

הפקודה: חדל! ואז הבין שאיש לא יורה עלינו, ורוב חלקו במלחמה היה לשבת בנגמ"ש שליווה את גשר הגלילים ולחטוף ארטילריה. אני מסיר את הכובע בפני רעי שעברו מלחמה של ממש.

והמשכיל בעת ההיא יידום!

אז אני נודם.

דני שראל

זוכרים? ממושקף, קצת חוכמולוג, חייל לא מי יודע מה, אבל בסך הכול בסדר...

הגיבורים הנשכחים / תמיר חי, איתן רייכמן, מנחם שקולניק
מאות כלי רכב ללא כל מיגון נעו או חנו על הצירים כשהם עמוסים בדלק, תחמושת, מים ואספקה כללית. עשרות מהם עמדו פגועים מארטילריה, ממטוסים, טילים ונק"ל.

נהגיהם האמיצים, ללא כול מיגון או הגנה ביצעו את משימתם שבלעדיה כל מכונת המלחמה לא הייתה יכולה לפעול.

תמיר חי, איתן רייכמן ומנחם שקולניק מזכירים לכולנו את הגיבורים הנשכחים.

תמיר מתאר: "יום ראשון: נכנסנו לחניון צפונית למחנה הגששים, מדי פעם היינו מלווים מכליות ומשאיות תחמושת. נהגי המשאיות הללו היו גברים אמתיים, שהובילו מטענים נפיצים ביותר, תחת התקפות ארטילריה".

איתן רייכמן מספר: "במלחמה, לראשונה, שיפרנו את הערכתו ל"ג'ובניקים" ובהם נהגי משאיות האספקה שבעת שלום היו זוכים לתנאי שרות משופרים, ולעיתים קרובות היינו מחזרים לפתחם ותלויים ב"קפריזות" שלהם. "זהו! אני לא ממשיך מכאן אפילו מטר. הדרך לא טובה ואני עלול להיתקע. תרדו ותלכו ברגל קצת, כמה ק"מ אולי 10. אתם הרי חי"רניקים..". כך לעיתים היה טוען נהג זה או אחר בדרך לשטחי האימון, ודבר לא עזר, לא לנו גם לא למפקדינו. דבר דומה היה עם נהגי אספקת המזון למוצבים ועוד. ועתה הנה הם יושבים בליווי חייל בודד בקבינה של המשאית שההגנה המרבית נגד ההפצצות הייתה יריעת הברזנט שכיסתה

את תא המטען בו לעיתים קרובות היו מונחים כמויות עצומות של תחמושת נפיצה שהייתה עלולה במחי של רסיס בודד, או קליע נותב של קומנדו מצרי ששרץ בשטח על פי ההתרעות, להופכה לכדור אש ורסיסי מוות“.

גם מנחם לא שוכח: “אני זוכר נהג צבאי שהיה במחלקה שלי בטירונות, נוהג לבדו במשאית דלק או תחמושת עד לעמדות הטנקים. הטנקים ירדו אליו למילוי מחדש וחזרו לעמדות. זוכר שחשבתי כמה אומץ יש לו לנוע כך לבדו במשאית שכל פגיעה בה תפוצץ אותו לרסיסים ואילו אנו הלוחמים מחומשים היטב ומוגנים יותר ממנו בנגמ”שים שלנו“.

כך הוחזר הכבוד האבוד של פלוגת מקנס מידי הצנחנים / איתן רייכמן
תדמית החרמ”ש הייתה של חי”ר סוג ב’. אולם החרמ”ש החדש בכלל, ופלוגת “מקנס” בפרט קבעו נורמה חדשה והתייחסות אחרת אותה הרוויחה ביושר בשדה הקרב.
איתן רייכמן ממחלקה 3 מתאר אירוע שבעקבותיו השתפרה עוד ההערכה הכללית לפלוגה.
”והמעשה שהיה כך היה.

אתמול או שלשום חצינו את התעלה. כן זו המכונה תעלת סואץ, אלא מה חשבתם כי על כל חציית תעלונת של המים המתוקים אספר?
החברה המגושמים והמרעישים (הטנקים) השמידו לאחרונה בסיסי טילים והיו מדושני עונג וגאווה (שאכן הגיעה להם...) והתארגנו ל”חניון לילה“. כבכל התקופה האחרונה, גם הפעם, תודרכנו למזער הנזק לאזרחים וכך מצאנו עצמנו “פורסים” בשדה תירס מחוץ לכפר הסמוך.
אם אני זוכר נכון היה זה לאורך תעלת המים המתוקים בקטע שבין ציר “סקרנות” לציר “ורדית“. באותם ימים הייתי חניך בקורס והמפה הייתה דרך קבע בידי המ”מ, כך שלא יכולתי לסמן לעצמי ולשמור את מהלכי הקרב.

הגופים הגדולים והמסורבלים נעו בכבדות ואטיות והסתדרו להם אט אט בשתי שדרות במרווחים זה מזה כקרנף גדול מידות המתיישב באיטיות למרבצו פן כריעה מהירה מדי תביא לקריסת מערכות פנימיות בקרבו.

החדק, או סליחה, הקנים הופנו כלפי חוץ בדיוק לפי התרגולת. דימום המנועים נשמע כגניחתו של אותו קרנף גדול מידות. אנו קלילי הגוף (הנגמ"ש) והרוח, החרמ"שניקים הצעירים (כי זאת יש לזכור כי פלוגתנו הייתה פלוגה סדירה שצוותה לחטיבת מילואים, חט' 421) ביצענו את התרגולת מהימים האחרונים, לפרוס בהגנה היקפית מסביב לעדר כבד הגוף המשמש מטרה ניחת ענקית לצידי הטנקים המצריים בפוטנציה. רשימת השמירות והמארבים כבר הוכנה, תוך התחשבות באלו שקיבלו משמרות גרועות אמש (משמרת שנייה או אחת לפני האחרונה בהן לא ניתן לישון לפני, או אחרי המשמרת בהתאמה).

תכונה רבה לפני אזור המ"פ בישרה כי דבר מה קורה שם. די מהר התבשרנו כי הפעם "זכינו!" אין אנו צריכים לפרוס ולהגן על חברינו הטנקיסטים מפני שהם, מג"ד הטנקים וחבריו, הזמינו שרות משובח ומשודרג יותר, את הצנחנים.

זמן קצר עלזנו בגין השינה העריבה הצפויה לנו, אך אט אט החלה השמחה לדעוך והחלו רחשושים בין אילו לאילו, ובין ההם להם. הרחש גבר עד כי רוב החבר'ה מ"מקנס" קיטרו זה לזה בקול רם. לא, לא על כך שנזכה לישון היטב לפחות לילה אחד, אלא ההיפך. מפתיע?! בהחלט! לעולם לא חשבנו כי נגיב כך לסיטואציה מעין זו. "מה אנחנו כבר לא שווים בעיניהם?!" שאל שאלה ההוא עם הזקן מכוסה האבק שרק אזור עיניו נקיות לאחר ששיפשף אותם ונראה עתה כפרצופו של האוח. "היינו טובים להם כל הימים והלילות בהם אכלנו רסיסי פגזים והתקלחנו במטר קליעים וטילי אר.פי.ג'י, סאגר והאחרים ועתה מה?! לא נאה להם?!" החרה אחריו הצנחנים בחבורה שכובעו דרך קבע שמוט לעבר עינו השמאלית כאילו פגם בייצורו גרם לו לקבל עווית זו. הרגשנו מושפלים משהו והתארגנו לשנת לילה מתוקה שתפצה על האכזבה.

בוים! בוים! בוים! ... פילח את שקט הלילה צרור יריות שהגיע ממקום סמוך מאד אלינו, ולפתע כאילו נפתחו ארובות השמיים ומטח של ירי החל מכל עבר, חלקם נוצצים ב"נותב" האחרים כנראה ח"ש (חודר שריון) וההמולה רבה. לא הצלחנו להבין מי יורה במי והיכן האויב, השתחלנו במהירות מתוך שקי השינה, כשאנו מברכים הפעם על הפקודה לישון במדים ונעליים

גבוהות ושרוכות. תפסנו בנשק שלצדנו והתגלגלנו לצדדים לתפוס מחסה או סתם מרחקי בטיחות זה מזה. חיפשתי את האויב והתקשיתי להבחין. נזכר בתדרוכים, וממושמע כפי שרק חניך קורס מ"כים החרד להדחתו, לא השבתי באש מפני שלא זיהיתי היכן האויב ומחשש של ירי דו-צדדי בין כוחותינו. התברר כי כך המצב היה אצל כולנו.

ברק פילח את השמיים. הטנקיסטים החליטו להרים תאורה כדי לבחון היכן האויב ולטווח אותו ב- "פלשט". פיצוץ עמום, ואלומת אור כשל "קסנון" התנדנדה לה בשמיים על מיתרי המצנח הקטן שלה והאירה את השמים הצחים והאזור כולו באור מסנוור עיניים ומסנוור גם את ה- אס.אל.אס בו ניסיתי להשתמש כדי לאתר את הפולשים.

"חדל אש!" "חדל אש כללי!" נשמעו פקודות מכל עבר. לאחר זמן קצר פסקה האש. שקט מקפיא ומפחיד ירד על הסביבה. מחשבה מוזרה עברה במוחי: "מה המצרים, הקומנדו המצרי, יודעים עברית וחדלו לירות כדי לתעתע בנו שלא נזהה אותם?" הכול קפא במקומו. דבר לא זע! שקט מתוח! נשארנו דרוכים, מצמצמים עצמנו לקרקע ובולשים בעינינו לצדדים מהיכן יגיע הפולש. לאחר זמן בו לא הבנו דבר, הגיעה הודעה בלחש, מהאחד לשני: "ההתקפה חלפה", "אפשר להוריד כוננות". אך כמובן שאיש לא ישן עוד באותו הלילה.

בבוקר התבררה התמונה. מספרים כי המאבטחים את חניוננו, כן הצנחנים, שכבו במארבים מסביב, שמעו רחש בין השיחים ופתחו בירי חסר מעצורים מכול כלי הנשק שהיו ברשותם ולא פחות מכך רוקנו את כל התחמושת שהופקדה בידיהם. בבוקר התברר כי חוסר המזל היחיד שהיה באותו אירוע היה של החמור, שהיה במקום הלא נכון, בזמן הלא נכון, ובעיקר החליט לזוז בלילה החשון תחת לישון ללא תנועה. הוא נמצא מוטל בין קני התירס מחורר כולו, כך סיפרו יודעי דבר, או אולי יודעי סיפורי בדים היו. אך בין כך ובין כך, נשלחו אותם לוחמים מהוללים מהצנחנים לדרכם ויותר לא שבו להגן עלינו עד לסופה של המלחמה.

מאותו היום, או למעשה מאותו הלילה, נקנה מחדש כבודה של פלוגת "מקנס" הצעירה בקרב הדרג הפיקודי הזוטר, כמו גם הבכיר בחטיבת המילואים "שלנו" וחזרו והטילו עלינו משימות כבכול הימים שקדמו

לאירוע זה ואף חשובות מהם. הידיעה כי "מקנס" יודעת להילחם היטב כשצריך, אך יודעת גם להפעיל שיקול דעת של וותיקים ולא לקפוץ אלי קרב, במיוחד שהקרב קיים רק בדמיונו של הזקיף שנרדם והתעורר כי חשב ששמע דבר מה... נפוצה בין לוחמי החטיבה ומפקדיה".

סיום קורס מ"כים פלוגת מכנס בצילם של א.ש² / איתן רייכמן

האחד קל רגליים וזקוף קומה, והאחר כבד גף ודיבור. שניהם היו שם. לשניהם יוחד תפקיד מרכזי, אותו עזבו לפני האחרים.

היה זה בחולות הזהובים שב"אפריקה", כן כך כינינו את מצרים בעת ההיא עת המוזות שתקו והתותחים ירו. אבל מה זה ירו, ירקו אש לכל עבר, זה לכיוונו של האחר וגם לצדדים כשהחטיאו.

שפר עלינו מזלנו.

בעיתות רגיעה, בימים של השגרה לפני המלחמה הנוראה היא והניצחון הכביר שלנו שהגיע מעט באיחור, אך טוב שכך, היינו נדרשים למאמץ גדול בהרבה. ממירוק המחנה וציחצוח הנעלים, עד כי היה חשש כי המברשות אותן טבלנו בחול לייבשן מדי פעם כדי שהצחצוח יבריק יותר היו צועקות הצילו, ועד לשעות רבות של תרגילי ת"ס מפרכים.

הגיע היום.

הגענו רכובים, לא, לא על סוסים ערבים אצילים אלא על הנגמ"שים. היה שם כבר מישהו שמתח סרט סימון לבן כדי שניישר את הנגמ"שים כיאה למסדר צבאי מכובד. גם המגושמים, הטנקים, ביצעו בצלע האחרת מול בימת הכבוד תרגול זהה אך עם אבק גדול בהרבה.

צילום משותף אחרון לפני, וכבר אנו ניצבים שורות שורות, עם רווח ניכר ביניהן כדי לאפשר למכובד הוא, תנועה נוחה בינינו, כש"לאחר", בגמישותו הטבעית וגופו הדק לא הייתה בעיה כמובן...

הדגל הורם בטקס רב רושם, והחגיגות הייתה באוויר. תחושה שחסר משהו שררה בליבנו. עד שהתברר כי היא נובעת מכך שבני המשפחה הלבושים בצבעוניות מרובה כמו מצב רוחם, לא ניצבו בצד לצפות

ביקריהם "הגיבורים" מקבלים את ההסמכה לשמש מ"כ בצבא הגנה לישראל.

השניים החלו לסקור את המסדר. ראשון התנהל לו כבוד הגוף והפה (א.ש), תוך שאנו זוקפים קומתנו לדום מתוח ומיישרים מבט לאופק, כמו שתודרכנו. אחריו, במרחק מה פסע נמרצות האחר (א.ש), בעל הפסיעות הגדולות והאקדח למותניו. כך עברו השניים בין שורותינו וההתרגשות עלתה לשמיים הבהירים של ארץ הנכר.

הו, כמה סמליות הייתה בדבר. צבא ההגנה לישראל, מסמיך את דור מפקדי העתיד על אדמת זו שמנהיגיה קמו להורגנו ולאחר ניצחוננו שהיה בין הגדולים שהיו מעולם.

א.ש הראשון, כבוד הגוף והפה ניגש, איך לא, לשולחן התקרובת וזלל במלוא הפה. נו טוב, ככה הוא מפקדנו הנערץ. אריק שרון היה תמיד עממי ו"סחבק" עם מפקדים וחילים.

א.ש השני, הלוא הוא מפקדנו האמיץ ובעל הכריזמה אריק שקד, שמר כהרגלו על הופעה גאה ומתוחה והקפיד לא להכניס לפיו קלוריה מיותרת פן חזותו הנאה תיפגם חלילה.

הקינוח היה הופעתה של להקת "כוורת" ממנה נהנו הכול.

את חפירה, גרזן, רימון רסס ומה שביניהם / איתן רייכמן

ההיסטוריה ניסתה לתת קרדיט על הסיפור שיסופר להלן, לכוח העילית של פצי. אולם, כך מסתבר, האמת "קצת" שונה...
פרק א'

הג'יפ עצר בחריקת בלמים תוך שהוא מחליק קמעה. הם קפצו ממנו במדיהם המאובקים וניגשו בצעדים נמרצים לאזור טנק המ"פ. מה שצד את עיני לא היה הג'יפ או החבר'ה כי אם השונה - הג'יפ לא היה מסומן, לא רכב מג"ד, לא סימון פלוגה, כלום. גם החבר'ה שהיחו ממנו לא נשאו דרגות. מוזר!

מספר דקות לאחר מכן הפקיד בידי המ"מ את הכריך, ממנו נגס רק פעמיים ומיהר למג"ד. כן הכול שונה הפעם.

הוא לא אמר דבר. שאלנו כהרגלינו, אך המ"מ מילא פיו בלחמית (אותה שלף מקופסת הפח החומה, זו ממנות הקרב...) מרוחה בממרח שוקולד. כך נהג לסיים כל ארוחה. הבנתי. זרקתי את שאריות הכריך שהפקיד בידי כשעה קודם לכן.

בבוקר שלמחרת, טיפול זריז לפני תנועה. מסדר יציאה לא פורמאלי ממנו נעדר הפעם התדריכון לנו, הלוחמים, חניכי קורס המ"כים בפלוגת "מקנס" כפי שכינו אותנו הכול.

עלינו על ה"כלים". "מה היום" שאלתי בקשר הפנימי, תוך שאני מציית לפקודה "נוע!". "אחר כך" תשובה קצרה ולא אופיינית לו, למ"מ. מבט לאחור והבחנתי כי בין הצריח ל-0.5, כך נהגנו לכנות את המקלע הכבד שהותקן בצריח הקדמי, בשונה מהמאגים הקלילים משני צידיו, משתלשלת לה מפת קוד חדשה, מנויילנת משני צידיה ומתוחה כנדרש כדי שהסימונים לא יזוזו לאזור אחר. אין ספק מקורה במקצועיות של מש"ק מבצעים מהחטיבה, לא ברישול האופייני לנו...

נסיעה על הכביש צפונה. כמה מוזר! בארץ נהגנו לשים צמיגי רכב משומשים רק כדי לחצות כביש כדי למנוע אפילו שריטה מהאספלט, וכאן, חופשי דוהרים על הכביש. נכון, אחת הסיבות העיקריות הייתה כי נסיעה בצד הכביש הייתה כמעט בלתי אפשרית. המקום היה מחורץ, שתי וערב, בתעלות מים מתוקים. הבחנתי כי אנו רק שני כלים. האחרים נשארו עדיין בחניון היום אליו זזו עם שחר מחשש להוות מטרה צפופה מדי לצידי הטנקים למרות שלא נצפו כאלו זה מספר ימים.

שתיקה. גם בקשר הפנימי, וגם בשני התדרים להם האזנו דרך קבע. מוזר. שלפתי "מצופה" מכוורת רימוני העשן הממוקמת לצידי, משמאל למושב הנהג. נראה כי מאז ומעולם לא היו בה רימוני עשן אלא נועדה למעשה לאכסון חטיפים לנהג לעת הצורך, או סתם כדי לנשנש. זכרתי להעביר את מתג הקשר שבקסדה ל"השתק", כדי למנוע מהאחרים את רעש הלעיסה במצופה שזללתי.

דהרנו בכביש נהנים ממשב הרוח הקריר של בוקר. בשונה מהארץ, לא היה זה מלווה בענן אבק שמקורו בנגמ"ש שלפנים או הטנקים שנעו בחזית, כפי שהורגלנו עת נסענו בשבילי האבק של צאלים או באזור שיבטה

ממנו הגענו. היעדר משקפי האבק האיכותיים שלי, אותם השארתי לפי פקודה בשיבטה, עת ירדנו ל"כוננות" ברפידים, לא הפריע יתר על המידה. הסתפקתי במגושמים שסופקו, בהם האטימה לא משהו והגומי המצמידם לראש היה "מידלדל" משימוש וכבר נקשר פעמיים כדי לקצר אותו למען יהודק המשקף לפני.

הנוף החל להתחלף. תחת עצים גבוהים ושדות פוריים משני צידנו החלו להופיע דיונות חול ושיממון. עמודי חשמל כפריים, כאלו על עמודי עץ בלתי מהוקצעים עליהם מחוברת בניצב קורה הנושאת גביעי חרסינה וחוטי חשמל דקים רבים נעו לצידנו.

לאחר כשעתיים עצרנו. בשום מקום! מספר קילומטרים בודד לאחר הצומת הגדול. ירדנו, כנדרש לפי התרגולת, לצד הדרך לפנות אותה לאחריים ועצרנו. נקבע מי התצפיתן התורן והיתכנסו בצד המוצל של הנגמ"ש. שני הצוותים הסמל והמ"מ.

פרק ב'

עודנו יוצאים מהרכב, כהרגלנו, ההוא כבר שלף את ערכת הקפה, מצא במהירות מקום מוגן מעט מהרוח, וכבר הפינג'אן על הגזייה והמימייה מגעגעת מים לתוכו. תירגולת זו תירגולת! עשרות פעמים, אם לא מאות הביאו אותו למיומנות הגבוהה שאם היה נערך טורניר כלל צה"לי בנושא סביר כי היה מביא ליחידה גאוה רבה ואף לחיל כולו.

"קדימה חבר'ה כדאי לנו להתחיל מהר לפני שיהיה חם מדי". מה להתחיל?!

על מה הוא מדבר?! כאן, באמצע שומקום?!

"בערך ששה מטר מקביל ממערב לכביש בעומק של כשישים סנטימטר", כך החל להסביר המ"מ, "טמון כבל תקשורת רחב מאד המוביל את כל התקשורת מסואץ לאלכסנדריה".

הנה, התעלומה שסקרנה אותנו שעות עומדת להתברר. כנראה נתקין איזשהו מתקן האזנה חשאי על קווי תקשורת האויב...

"...אז תפקידנו הוא... לנתק אותו".

מה!?!?!? הם השתגעו שם?! מה לנתק?! צריך לשים האזנה! מה, התייבש להם המוח שם למעלה (בפיקוד התכוונתי...) והבעתי דעותיי בקול רם.

”נכון, נכון” נשמעו קריאות חבריי.

”גם אני שאלתי בדיוק את אותה השאלה” ציין המ”מ כשהיסה אותנו באחת, ”אך הפקודה הייתה ברורה ביותר והגיעה היישר מלמעלה למעלה”. ”החברה שם יודעים מה הם עושים” המשיך המפקד תוך שהוא מפגין נאמנות לפיקוד תוך שהוא ניצב בפני לוחמיו המעריצים אותו ויש חשש שיתהווה סדק באמונתנו בשיקול דעתו.

זוגות זוגות אחד מכל נגמ”ש הביא מחזית הנגמ”ש את חפירה. התחלנו לחפור במקום אותו סימן המפקד תוך שהוא אומד את המרחק מהכביש בשיטת הצעדים הכפולים.

החלפנו זוגות כל פרק זמן קצר. החול היה, לשמחתנו, רך כזה הנמצא על שפת הים. אומנם לא רק יתרונות יש לסוג זה כי אחד החסרונות היו שלאחר שהוצאתה אותו מהבור, היה לו נטייה כגור הנמשך לעטיני אימו, לחזור ולגלוש לבור ממנו נקרע זה עתה.

לאחר כשעתיים, עת נוצר כבר מכתש כשל מרגמה 120 מ”מ. עצרנו. העומק לדעתנו היה כבר כמטר, וכל כבל לא נראה בו. הייתכן כי הנמרצות עלי קרב של המ”מ גרמה לפסיעות שלו להיות גדולות מהרגיל והמידה של 66 צעדים כפולים שהם 100 מ’ אותה הוא עדיין זוכר מקורס המכי”ם שלו, כבר אינה נכונה?! התנדבנו ומדדנו צעדים כפולים פעם נוספת. היו שסימנו את ששת המטרים קרוב יותר לכביש, והאחרים רחוק ממנו, אך בהבדל לא גדול ממידתו של המפקד.

החלנו להרחיב לצדדים. חבל שלא חשבנו על כך מראש! את ערימות החול שהוצאנו בחפירה הראשונית שפכנו, איך לא, לצידי החפירה לכיוון הכביש ולצידו השני, בדיוק היכן שעתה אנו צריכים להרחיב.

השמש החלה להתערב, לדחוף את האף המתחמם לתוך עניינינו. אנו שהיינו בוגרי קו בסיני, והחזקנו את המוצב ”טלוויזיה” יודעים היטב את כוחה של זו. מתחילה בעדינות, אד קטן עולה מצינת הלילה אך בעקשנות של פרד היא ממשיכה לחמם עד ש... טוב נחזור לעניינינו.

לאחר עבודה מאומצת, מכתש של 240 מ”מ שכן לרגלנו, וכל זכר לכבל תקשורת לא נראה בו.

דיון קצר, אם כי סוער, בוצע במוחו השקט של המ”מ שבסופו החליט

להיכנס לנגמ"ש דרך הצריח, כי נוהגים אנו להרים את הכבש כדי שחול ואבק לא ייכנסו לכלי.

הבנו. הוא החליט להתקשר לגדוד לברר שנית את המיקום. אולי זה בצדו המזרחי של הכביש!?! הגדוד האמין כי התדריך המקורי היה נכון, אך נוכח הבור הנפער שתואר להם הסכימו שיש בעיה. "אז תרימו קשר ותשאלו אותם..." שמענו את המ"מ. לא נעים להם. ההוראה והתדריך הגיעו מההם, שסופחו או ביקרו באוגדה ותהיה זו "פדיחה" לבקש הסבר להנחיה כה פשוטה וברורה "ממערב לכביש, כששה מטר לכיוון מערב, בעומק של כשישים ס"מ..."

אז עברנו את הכביש, משאירים את הכלים במקומם כמו גם את הזוגות שמתאוששים מהעבודה והחלנו לחפור במקום שסומן על ידי המפקד לאחר שלוש ארבע מדידות צעדים כפולים, גם שלנו.

החצופה הזו, השמש, דחפה את אפה החם יותר ויותר לעניינינו שנעשו חמים מרגע לרגע. כן כמובן שהפעם ערמנו את החול שהוצא לצידו הצפוני והדרומי של הבור. החלטנו שנחפור תעלה בעומק הנדרש שתתפרס קצת לפני וקצת אחרי ששת המטרים שמדדנו. חכמים מה!?

זהו, שלא!

גם הפעם, אחרי חילופי חופרים דחופים עקב החום והעייפות לא נמצא האוצר.

שוב המפקד מרים קשר לגדוד. כן הפעם אין להם ברירה והם יתקשרו "להם" כדי לברר את העניין, ויחזרו אלינו. צידדנו מעט את הכלים לזווית המתאימה כך ששטח הצל יהיה מכסימלי, ודוממנו. נחנו מעט. גם הפעם, כמו ברוב העצירות בעבר, "הסופר" (כך כינינו אותו) שלף עט וגלויה של הוועד למען החייל, ושירבט בצפיפות מכתב הביתה. מה יש לו כל הזמן לכתוב?! מה התחדש כבר מאתמול?! שאלה שצצה במוחי בכל פעם מחדש. עזבתי אותו לנפשו. לא אוהב לרדת עליו בנושא זה כפי שמפעם לפעם משתעמם זה או אחר נוהג לעשות.

הקשר החל לטרטר. "כן, בוודאי שחפרנו עמוק..." "כן זה יותר בעומק העולה על מחצית גובהה של את החפירה..." "כן, אני בטוח". יחזרו אלינו עם תשובה. הוא גדול, המפקד שלנו. הבין מהר כי חושבים לתזז אותנו

לחפירה נוספת רק בגלל שהם שם מתביישים לשאול היכן הכבל בדיוק. התצפיתן שוב קורא למפקד. בקשר מודיעים על פיתרון לבעיה. יש מקום אחר בו עלינו לנתק את התקשורת. הוא מצוי בצומת הרחב שעברנו בדרך לכן.

לא תאמינו! אבל באמת לא תוכלו לשער היכן!
"התפוצצנו" מכעס עליהם שם בגדוד! יושבים להם בחמ"ל, ולא היה איכפת להם לתזז אותנו בשטח לעבודה המזופתת הזו. מדוע לא אמרו זאת קודם?! מה הם טיפשים?! זה הרי כל כך הגיוני, כל כך פשוט! מה, ככה הם גם מנהלים את הטקטיקה בקרבות?! ואנחנו כל הזמן בטחנו בהם, בחוכמתם המבצעית, במהלכי הקרב השנונים, ועתה - נשבר האמון, הלכה הערצה, נשברה יוקרת הכבוד בפני גאוני הדור.
"שם בצומת יש פיר" הסתעפות. הרימו המכסה ורדו בסולם. נתקו הכבל בעזרת הגרזנים".

ניסינו. לא עזר! ציפוי הפלסטיק הגמיש שעל הכבלים העבים כזרועו של בחור, הקפיצו את הגרזן לאחור מבלי שחרץ בהם. לאחר ניסיונות רבים היה זה חברי הצנום, והחרוץ שאמר: "אני מציע", אמר בקול שקט, "שנצא, ונזרוק רימונים לבור וזה יעשה את המלאכה".

וכך היה. לאחר תדריך קצר וחבישת אפוד וקסדה, נשכבנו, כעלי כותרת מסביב לפתח הבור ידינו פשוטות קדימה. באחת אחזים ברימון ואצבע היד השנייה מושחלת בטבעת הרימון מוכנים לשלוף אותו לפקודתו של המפקד ששכב איתנו.

"שלוש אר...בע!" צעק המפקד. שיחררנו את הרימונים לתוך הפיר. קמנו ורצנו הרחק מהפתח ונשכבנו כשרגלנו לכיוון הפתח, עוד אמצעי בטיחות ממוחו המעולה של המ"מ.

פיצוץ שהיה עמום, מפתיע. חשבנו כי יהיה רועש מאד וכבר תחבנו את הזרת לתעלת האוזן, כפי שנוהגים לעשות במטווח אם שוכחים את הפקקים. מתברר כי הפתח הקטן של הפיר חסם את רוב הקולות. רק האדמה שזעה סימנה את גודל הפיצוץ.

"לא לזוז עדיין!" צעק המפקד את מה שהדריך קודם לכן. רצה להיות בטוח כי ההשהייה בכל הרימונים פעלה. טווח ביטחון שכזה. ירד בזהירות לפיר.

לא רצה לסכן אותנו שמא הפיר עתה אינו יציב. צעק מלמטה כי הרימונים עשו את מלאכתם היטב וצריך רק להמשיך ולנתק את השאריות. שלשלנו לו גרזן. ירדו לסירוגין עוד שלושה חברה, להשלים המלאכה. השמש כבר דחפה את כל פרצופה בפנינו וגם צידוד הנגמ"ש לא הותיר אלא פס צר של צל בצידו. מלאנו שוב את המימיות מהג'ריקן (שכמובן, כבוגרי קרבות, הג'ריקנים כבר מזמן בתוך הנגמ"ש ולא במקומם הייעודי באווילות של המתכננים בחוץ מצידי הכבש באופן טיפשי כזה שכבר בהפגזה הראשונה חוררו לנו את הג'ריקנים והמים נגרו מהם). טוב, עדיף על פני הדם שלנו כי היינו מוגנים בכלי...

"כן, המשימה הושלמה בהצלחה" דיווח המ"מ בקשר.

עוד ימים רבים נגלגל בינינו הגיגים אודות מבצע זה שהחל ב"שוש" גדול, המשיך באכזבה מרה מהפיקוד שלא היה איכפת לו לתזז את לוחמיו רק כדי לא להיות מובך על כי לא הבין את התדריך של "ההם" והסתיים כהרגלנו בהצלחה למלא את מה שהוטל עלינו.

אך המחשבות אודות ההחמצה הגדולה ממשיכות לרוץ במוחנו עד היום ועולות מפעם לפעם כשאנו מעלים זיכרונות:

מדוע?! מדוע לא הניחו האזנה באותו פיר של צומת תקשורת?! האם פני המלחמה היו אולי משופרים יותר אילו בוצע הדבר?!

אם יש מי בכם שיודע את התשובה על שאלה מציקה זו, אשמח לשמוע!

לימוד סטטיסטיקה במלחמת יום כיפור או המחשה טובה מאלף נוסחאות

/ איתן רייכמן

איתן רייכמן ממח' 3 מספר: הכול יודעים כי לחילי ומפקדי פלוגת "מקנס" היה קל בלימודי תואר ראשון בקורס לסטטיסטיקה והסתברות עד כי יש אומרים שהאחרים שיחרו לפיתחם כדי ללמוד מניסיונם הרב. ומעשה שהיה כך היה.

היו אילו הימים האחרונים לפני תום המלחמה. בכל יום הוכרזה הפסקה אש ונאסר להמשיך ולהתקדם לתוך עומק מצרים. מי שחווה רכיבה על סוסים ודאי זוכר את דהירת הסוסים בחזרה לאורות ויודע שחבל לנסות לנהג אותם. הם על אוטומט! אלו אולי יבינו טוב מהאחרים את

הדחף הבלתי נשלט כמעט שלנו הלוחמים להמשיך לנצח, לכבוש ולהביס את אלו שלרגע (טוב, אולי קצת יותר) ערערו את בטחון עמנו ביכולתו הגדולה למגר כל אויב הקם עלינו לכלותינו - וזו הייתה מטרתם - לים וזהו! "אכזרית" הייתה הפקודה שאסור להמשיך לשעוט לתוך עומק מצרים, ואנו הרי היינו ישובים בכלים מוכנים לתזוזה.

אינני יודע מהיכן הגיע הפקודה, ואולי מוטב שכן. "כפשרה" הוחלט כי חובה לפחות לנתק את זרם החשמל של האויב. במרחק של כארבעה קילומטר מעמדות התצפית אליהן עלינו (כשהילוך אחורי משולב לגלישה מיידיית עת תהיה אתראה על "סאגרים" באזור...) נראו בבירור, כשרטוט של מהנדס קפדן, אותם עמודי מתח גבוה על רכס הגבעות שבכיוון כללי דרום, הכיוון אליו רצינו להגיע ונמנע מאתנו...

לפי פקודה, תוך חלוקת גזרות וקביעת צופה לדיווח אזור הפגיעה, עלו בזה אחר זה הטנקים העייפים והמגושמים שלנו, ונבחו ירייה אחת גדולה ורעשנית לכיוון העמוד התורן אותו רצו "להוריד" ובכך לגרום לניתוק הכבלים ולהפסקת החשמל המיוחלת. לא נפל! היה קרוב! טנק אחר ירה אש וכדור נוסף התעופף לו לכיוון הנכון, ולפי האבק שהתרומם ניתן היה לדעת, עוד לפני דיווח הצופה במשקפת, כי הפגיעה הייתה באזור "הנכון". לא נפל! היה קרוב.

"להחליף חימוש, לעבור לנפיץ, לא ח"ש" נשמעה פקודה מוצפנת בקשר (נראה כי מלבד אחותי שנשארה בתל אביב הכול כבר מזמן פיצחו את מילות הצופן לחימוש זה...).

גניחה משמאל, גוש הפלדה נרתע לאחור לאחר שיגורו של פגז זה. לא נפל!

אה, לא סיפרתי לכם עדיין כי עמודי המתח הגבוה שם, באפריקה, דומים לאילו שבארץ, העמודים היו מעשה סבכה, של מוטות ברזל, מין מגדל "אייפל" של עניים. מתברר כי ככל הנראה חלק מהפגזים, כמו זה שנורה זה עתה, עברו ברווחים שבין קורות המתכת שהרכיבו את העמוד. כך קרה גם לחמישי ולשישי ולבאים אחריו. ימים חלפו וזיכרונות מתעממים כך שאינני בטוח אם היה זה ה-11 או ה-14 שהפיל את העמוד.

אך תעתוע הגורל, או היה זה סתם חוסר ידע בסיסי שלנו בתורת עמודי

חשמל של מתח גבוה - עמודים אילו תוכננו ונבנו כך שגם אם אחד מהם קורס, אין הכבלים ניתקים אלא תמיכת חברי הנאמנים מימין ומשמאל מחפים עליו עד שיפונה לאחור ודם חדש יוזרם במקומו.

וכאן נכנס שיעור הסטטיסטיקה וההסתברות של מי מהגדוד (עד היום סקרן אני האם היה זה התותחן ה"יורם" הזה מ- "ב2" עם המשקפיים ה- "גו'ן לנוניות" הללו, שבהפוגות היה משנן את החומר בסטטיסטיקה, אותה למד בטכניון טרם נקרע באחת ממשפחתו בבית הכנסת ביום כיפור ונשלח לחזית). ההוא, הבקיא בהסתברות הצליח, בין כך ובין כך, לשכנע את הפיקוד המהולל שלנו כי מבחינה הסתברותית עדיף לכוון לעמוד המרוחק יותר שאף כי הגידול במרחק יקטין ההסתברות לפגיעה, הרי הדבר יקוזז עקב הזווית בה הוא ניצב, או נכון יותר קורות המתכת שלו, שניצבו באלכסון בכיוון שלנו יצרו כמעט קיר מתכת ולא סבכה מחוררת של קורות ורווחים גדולים בניהם. לדברי בעל ההיגיון ההוא, התוצאה המשוכללת של ירידה בהסתברות לפגיעה עקב הגדלת הטווח מחד, והשיפור המהותי בהסתברות להשמדה אם אכן הפגז יגיע ליעדו מובילים למסקנה - לטווח את העמוד המרוחק. הצפי היה שפגיעה בעמוד לא תאפשר לקליע לעבור ברווחים ולהתפוצץ במרחק רב, אלא הפגז יפגע, בהסתברות גבוהה מאד, באחד מקורות המתכת, דבר שיפעיל את מרעום הקרבה והפיצוץ של החנ"ם יעשה את שלו והעמוד על כבליו ייפול שדוד ארצה.

וכך היה!

ישבנו כולנו על הטריבונות, דהיינו על גג הנגמ"שים, משקפות המפקד לעיני התצפיתן התורן עת האחרים חידדו מבטם והמתנו במתח רב (כפי שנהגנו לצפות בקרבות האוויר, אך על כך בהזדמנות אחרת).

רשף אש שפרץ מהגבעה הסמוכה לימד כי ראשון נורה. פספס! אוי איזו אכזבה. כך היה גם עם השני אבל בשלישי הצהלה עלתה השמימה עד כי שכחנו כי בלחימה אנו ויש לשמור על שקט של "מארב בטן" כדי שהאויב לא יבחין בנו (כאילו התקשו תצפיתני המצרים שישבו כ"קופים" על צמרות העצים בסביבה לראות את המפלצות הנהדרות של השריונרים שלנו).

כך למדנו את שיעור הסטיסטיקה וההסתברות הראשון שלנו, כי כזכור היינו עדיין בסדיר ולאוניברסיטה נגיע רק בעוד כשנה שנתיים.

תעריפון "מקנס" / איתן רייכמן

אמש הם התכנסו סביב שולחן עגול (טוב היה מלבני...) במסעדת "קמליה" אי-שם בשרון.

המטרה המוצהרת הייתה דיון בהוצאה לפועל של איזה כינוס והפקתו של מסמך רב חשיבות אך הנושא בו נדון בהמשך אף לא הוזכר ברשימת הנושאים לדיון שהופצה לקראת הפגישה.

האחד ירד לו מכוכב-יאיר, האחר הגיע מהכרך הגדול, שלישי רכוב על רכב פאר בעל שני גלגלים הגיע מצפונה של הארץ כמו גם חברו המתגורר כיום ליד זיכרון יעקב.

החבורה, כיום בגיל העמידה, דנה בכובד ראש בפרטים אילו ואחרים הרשומים בסדר היום שהופץ מראש, אך ניכר היה כי הכול חיכו לרגע המתאים לעלות לדיון את הנושא ההוא.

היה זה י.ר שפתח. עברו למעלה משלושים שנה, טען, חוק ההתיישנות חל על הנושא ואפילו סודות מדינה רגישים ממנו כבר ראו אור, אז נכון גם לנו לשחרר, לתת פומבי לאחד מהסודות הכמוסים של פלוגת "מקנס" מאותם ימים של מלחמת יום הכיפורים. לעומתו השיב בעל האופנוע המפואר כי אפילו וועדת אגרנט שחקרה את אירועי מלחמת יום הכיפורים החליטה בזמנה למשוך ידה מהמשך החקירה והבדיקה של הנושא שהגיע לאוזניה. ההתלחשויות בפינתה האפלולית של המסעדה, תחת המוסיקה המתנגנת שהבליעה את הקולות, נמשכו עוד זמן מה.

הפור נפל!

החבורה קיבלה את בקשתו של י.ר לפרסם. לא רק את עצם קיומו של "התעריפון" כי אם גם את תוכנו ומשמעותיו.

"התעריפון" בו אנו עוסקים החל דרכו כרשימה בכתב יד חפוז על דף שנתלש ממחברת צה"לית של שלישי הגדוד. זמן קצר לאחר מכן, תוך הבנה של נפיצות המידע הרשום בו הוחלט כי המעורבים בנושא ישננו

אותו על פה, ו- א.ר יהיה אחראי להשמידו, להעלות אותו באש. כמקובל
הביעור יבוצע עם מסמכים נוספים שאת האפר שיוותר משריפתם יכתשו
ויערבבו היטב בהתאם לפק"ל בנושא.

כך היה. ההשמדה אף תועדה במצלמה ותייעוד זה מופיע בסוף המסמך.
להלן תוכן התעריפון, הרואה אור עתה, לראשונה כארבעים שנה לאחר
שנוצר ותוכנו הושמד פיסו ונותר רק במוחם של קבוצת שומרת סוד
מקרב פלוגת "מקנס":

התעריפון - פלוגת "מקנס"

כללי: התעריפון מתייחס ליחידות זמן של שעתיים. התשלום יבוצע לפני
ביצוע המשימה, במזומן.

20 לירות	-	1. שעות רגילות
25 לירות + הבאת האוכל למבצע המשימה	-	2. שעות הארוחות
25 לירות	-	3. שעות לילה משמרת ראשונה או אחרונה
30 לירות	-	4. שעות לילה אחרות
200 לירות	-	5. להתחלף בתורנות שבת (להישאר)

החברה מהפלוגה נהנו לשחק, בזמן הפנוי, "משחקי שולחן" (קלפים)
ושילמו, לרוב ל- א.ר כדי שיחליפם בתורנות השמירה. א.ר, עקב מוצאו
ה"ייקי" היה מדיר ידיו ממשחקים אלו.
יש הטוענים כי מספר נכסי נדל"ן בכרך הגדול הרשומים כיום על שמו,
הנם תוצאה מאותם ימים...

**זה טוען שלי היא וזה טוען שלי היא - רק בפלוגת "מקנס" שניהם זוכים /
איתן רייכמן**

את ההרגלים ההדדיים האחד של השני למדנו עוד בקו ש"תפסנו" מספר
חודשים לפני המלחמה. היה זה קו התעלה והבסיס תעוז "טלוויזיה".
הימים הראשונים של המלחמה היו לא קלים, כפי שכנראה זכור לכל

פלוגת "מקנס" ממלחמת יום כיפור 1973 - צילומים בנושא "התעריפון"

חבורה מקרב "מקנס" בפעילותה השכיחה בזמנים שבין פעילויות הצילום טושטש עקב רגישות ונפיצות הנושא ומתוך מטרה להגן על המצולמים...

ביעור מסמך "התעריפון" יחד עם מפות הקוד של המלחמה.

ורשום בפירוט גם בספר זה. גם בתחום המזון והמים המצב היה דומה. לא שחלילה רעבנו ללחם (בעצם ללחם כן, כי היו בעיקר ה"לחמית" הזו, היבשה שהוצאה מקופסאות הפח הירקרקות שהזכירו משום מה את פחי השמן של המנוע והאחרים, רק ללא פומית) אבל הגיוון לא היה משהו וגם האכילה הייתה בחטף לספק רעב ולא להנאה.

לקראת סוף המלחמה השתפר מצבנו הטקטי בתחום הצבאי ובד בבד חל שיפור גם באספקה של התזונה. החלו לצוץ תוספות טריות, כמו ביצים ובצל! עד לאותו זמן לא הערכנו עד כמה תוספות קטנות יכולות לחולל מהפך בארוחותינו.

ומה להקדמה זו ולנושא שבגיננו התכנסנו? המשיכו לקרוא ותדעו.

הביצים הם המפתח.

כיצד ניתן לטגן ביצים באמצע המלחמה שמלבדן יש רק מנות קרב?! בתוך ה"חמישיה" יש בין השאר תיבת מתכת קטנה, אטומה, ובתוכה מקרלים. אז כשפתחנו את מנת הקרב בנגמ"ש היו תמיד שניים שאוחזים בה, אני ואחד האחרים. "זה טוען שלי היא וזה טוען שלי היא" אבל רק בפלוגת "מקנס" העניין היה נפתר כך שהשנים היו זוכים בה. כיצד? הסכיתו ושימעו.

אני, כפי שזוכרים חבריי עוד מימי הקו, אהבתי מאד את המקרלים שלא היו חביבים על חברי, ואילו הם, כל שרצו זה את הקופסא והשמן - להשתמש בהם כמחבת לטיגון הביצים.

בתנועות מיומנות הייתי מרים ומוריד את "הגרזן המחודד" של פותחן האלומיניום הצה"לי המתקפל ממנו היה לכל אחד בכיס יחידות אחדות, נסוג קמעה אחורה ומוריד את הפותחן שוב וכך מבתק את המכסה לאורך היקפו מקפיד לבצע זאת רק עד לשליש האחרון, ומכופף לאחור את המיכסה המשונן מהפתיחה עד שהיה מגיע לתנוחה הנדרשת כידיית אחיזה למחבתון שבעוד זמן קצר יבלע לתוכו ביצה שלוקה ויוחזק מעל אש גלויה ויטגן חביתה להנאת הכול.

בתיאבון!

לבשל "למדנו" כשתפסנו את "הקו" של תעלת סואץ באזור ה"חווה הסינית". במהלך הסיורים על הגדה, בין "כרבולת" אחת לאחרת נהגנו לחנות ולבשל ארוחה.

מימין: איתן רייכמן, סולימני ו- איטח מבשלים ארוחה על גדות התעלה יוני 1973

תודה, תודה ושוב תודה

תיעוד לחימתה של הפלוגה התגבש, נכתב ויצא לאור תודות לעבודתם של רבים ועל כך יבואו על הברכה והתודה.

תודה לבוגרי הפלוגה במלחמה שהסכימו לפתוח את סגור ליבם, לתאר ולספר, לפתוח פצעים ישנים ולתת לסיפור את האופי האישי, "בגובה העיניים". סיפוריהם ממלאים דפים רבים ושמותיהם המצוינים בגוף החומר מהווים תודה אישית לכל אחד ואחד מהם, ביחד ובנפרד.

תודה מקרב לב לצביקה פפר על המאמץ שעשה במציאת הפנקסים בהם רשם פרטים מדי יום ועל העבודה היסודית שעשה, יחד עם ארנון בן שלמה, לפענח את המשפטים שנכתבו בתנאים לא תנאים על דפים שהצהיבו מזוקן.

תודה לכל מי ששיתף בתמונות מאלבומו או במסמכים ששמר כל השנים, כאילו רק חיכה ליום בו ניתן יהיה לשתף את כולנו באוצר. תודה לבעלי המצלמות הספורים כמו רני שניצר, איתן רייכמן, עמיר אילון ואחרים שצילומיהם אפשרו הצצה מוחשית על חלק מחיי הפלוגה.

תודה לחברי הצוות איתן רייכמן, דני סנדרוביץ' (סנדי), יאיר ליאופולד, יגאל כדורי, יורם רוטנברג, פרידריך ליטבר וראובן לביא (לייבו).

תודה למ"פ המיתולוגי של הפלוגה, אריק שקד שיש לו זכויות לא מבוטלות על העובדה שהפלוגה עברה את המלחמה מיומה הראשון ועד ליומה האחרון ונתרה על רגליה.

תודה מקרב-לב ל"יד לשריון" ובעיקר למנהלת מרכז המידע הגב' דבורי בורגר. הסיוע הנדיב והאישי שנתנה אפשר את בניית סיפור המסגרת

בתוכו פעלה הפלוגה במלחמה.

תודה מיוחדת גם לארכיון צה"ל ובעיקר למר דורון אבי-עד על השקעת המאמץ לאתר חומרים שהעשירו ותרמו לביסוסן של העובדות ועל המאמץ האישי המיוחד שעשה למצוא את הרשימות מ"מפקד צה"ל" שנערך זמן קצר לאחר המלחמה עוד בטרם חזרה הפלוגה לסיני.

תודה גם לארכיון צה"ל, ראש היחידה לתיעוד וקטלוג - מר אבי צדוק על המאמץ לאשר, בלוח-זמנים קצר, חומרים לעיון.

תודה רבה לדני ליבני, אמן ומ"מ שריון, על האיורים שהכין עבור סיפור הפלוגה. איוריו הפיחו חיים בתאורים המילוליים.

תודה מיוחדת לחברי מילדות מולי וייץ על הייעוץ וההכוונה בנושאים צבאיים שונים ובעיקר לגבי האופן בו החומר מוגש לקורא. סיפור הפלוגה עמוס בפרטים רבים. עזרתו והליווי הצמוד שלו הם שמאפשרים לקורא להלך בביטחה בים הפרטים.

ואחרון אחרון חביב, תודה ושוב תודה ללוחם הפלוגה בגימלאות ארנון בן-שלמה שבלעדיו כל המבצע הכביר הזה לא היה רואה אור. ארנון לא רק שיזם ודחף את כולנו אלא סיפק חלק נכבד מהחומרים ששימשו לכתיבה שמקורם בעשרות שעות של ראיונות שקיים ושהוו את הבסיס עליו ניצב המיזם כולו.

אנחנו אז ומאז

פרק זה מוקדש לסיפוריהם האישיים של חיילי הפלוגה ומפקדיה, כפי שסיפרו על עצמם ועל קורותיהם מאז שנפרדו מהפלוגה ועד ימינו אלו, 40 שנה לאחר המלחמה.

הרי הם לפניכם במילים שלהם

אבי בן שטרית

אבי היה חניך במחלקה 1 ובמלחמה בצוות מ"מ 1. הרי קורותיו מסיום הקורס: עם סיום המלחמה וסיום קורס מ"כים נשלחתי לקורס משקי מודיעין ולאחריו לקורס סיירי אוויר. עד השחרור הייתי סייר אוויר של אוגדה 162 ישבתי ברפידים כאשר האוגדה ישבה בביר תמדה. תקופה זו הייתה ממש מצוינת. עם השחרור הציבו

אותי כאיש מודיעין (מש"ק מודיעין) בחטיבת הצנחנים הדרומית. למדתי באוניברסיטת בן-גוריון הנדסת מכונות ובשנת 1979 התקבלתי למפעלי ים המלח ועד היום אני עובד במפעל. עברתי תפקידים רבים ביניהם הייתי ראש מפעל של כמה מפעלים, שימשתי כמנהל האחזקות המתוכננות של המפעל והיום אני מנהל פרויקטים בתחום תחנת הכוח הקיימת והחדשה הנבנית במפעל. תוך כדי עבודה סיימתי תואר שני בניהול כלכלי.

נשוי לפנינה ולנו שלושה ילדים: חורש, נתנאל ואוהד וכן (בינתיים) שני נכדים מקסימים: גבריאל ונועם. מקום מגורי לא השתנה ונשארתי לגור בבאר שבע.

אבי לנדאו

אבי היה חניך במחלקה 3 ובזמן המלחמה בצוות מ"מ 3. להלן קורותיו:
אחרי סיום הקורס נשארתי, יחד עם עוד כמה חברה, כמדריך בקורס מ"כים עד השחרור (כולל השתתפות בנבחרת הכדורסל של חטיבה 7,

פציעה ושרות תחת פיקודו של מ"פ חדש- הג'ינג'י). אחרי השחרור למדתי מחשבים, טיול במזרח (כן כבר אז) ואחרי תקופת עבודה לא ארוכה התבקשתי לעבור לניו יורק. מאז אנו גרים שם למרות שלפני כמה חודשים עברנו לסינגפור שם אני מתגורר עתה. נשוי לדורית (בקרה אותי בקורס לעיתים עם חברותיהם של רמי גיגו, אופיר ז"ל, ויאיר). שני ילדנו, דפנה ודני, נולדו בניו יורק ומתגוררים שם.

סמל אורי קושניר

אורי היה סמ"ח 2. במלחמה פיקד על תא הלחימה של נגמ"ש 2, עד לפציעתו של רן ב-16.10. אז החליף אורי את רן בצריחון. סג"ם דני מירון שעבר למחרת לפקד על מחלקה 2 - עשה זאת מתא הלוחמים. אורי מספר את קורותיו מאז:

1973-1974 waiting to finish my military service.
 1974-1975 traveling in Europe and in the US and ended up living 6 month in Miami FL, roommate with my good friend Tsvika pfeffer. Both of us were working in a gas station pumping gas. The good old days.
 1975-1978 Pre medical school in Bologna Italy
 1978-1981 medical school in Sackler school of Medicine in Tel- Aviv.
 1981-1987 residency in Obstetrics and Gynecology in Tel-Hashomer
 1988- fellowship in Albuquerque New Mexico
 1991 and beyond practicing

Obstetrics and Gynecology in Cleveland Ohio where I reside. Married to Yael who is practicing Neuro-Ophthalmology we have 2 children both pursue a carrier in Dentistry.

סמל אילן בנצקי

אילן היה חובש קרבי שהיה עם הפלוגה עוד משבטה. חברתו במלחמה למחלקה 3 הינה סיפור מיוחד בפני עצמו. אילן מספר:

יליד יולי 52 מסלול של חובש קרבי לאחריו הוצבתי בחטיבה 460 בעיקר כחובש של מש"קי הסיור ופלוגת קורס מ"כים חרמ"ש. ערב המלחמה יצאתי הביתה לאחר שביטלו את הכוננות ובשמונה בערב כבר קיבלתי טלפון לחזור. הצלחתי לתפוס טרמפ עם טייס שנסע לחצרים ונתקעתי עד הבוקר. בשבטה כבר לא מצאתי את הפלוגה, והחלטתי למצוא

אותה בסיני. לאחר ברור אמרו שאסע לטסה ובאזור אולי אמצא אתכם, וכך עשיתי אבל כנראה לא הכול הולך חלק. בטסה היו חסרים חובשים לפלוגת צנחנים הצטרפתי אליהם ומשם התגלגלתי דרך כמה קרבות קשים שניהלו עד שפגשתי את הפלוגה לא זכור לי

כמה זמן לפני גרירת גשר הגלילים, עד שפגשתי את הפלוגה במקרה.

בדיעבד שמח שמצאתי את הפלוגה כדי להיות עם אנשים שמוכרים לי ביחוד בתקופה קשה כזו ואנשים שתמיד זוכר לטובה. שוחררתי ממילואים בתום שירות באוגדה דרומית כשרוב המילואים נעשו בסיני, עזה ולאחר מכן אזור קציעות.

נשוי לחנה 32 שנה, ארבעה ילדים, בת ושלושה בנים ושלושה נכדים. אחרון הבנים משרת שנה בצבא. מתגורר במושב נחלים ליד פ"ת בו נולדתי.

לימודים אקדמיים. עובד במד"א.

סמל איציק לרון

סמל מחלקה 3 מאז ולתמיד! בנוסף לתפקידו זה, התפרסם איציק בזכות דאגתו לכדור הארץ. תמונתו כשהוא מחפש עם נוצה ונר כל בקבוק נטוש נשארה חקוקה בזיכרונם של רבים. קורות החיים שלו מעידים שעד היום הוא נשאר צמוד לבקבוקים... והרי סיפורו:

בראשון במאי 1974 שוחררתי מהצבא לאחר 3

חודשי שירות קבע - הארכה לשירות הצבאי הסדיר שלי - איזו עסקה!

26 ימים לאחר מכן עליתי על טיסת אל על 707 - הראשון מפלוגת "מקנס" שטס לארה"ב.

למדתי שנתיים בקולג' בניו-ג'רזי ולאחר מכן עברתי לגור בפלורידה שם סיימתי את לימודי התואר הראשון במנהל בתי מלון. כעשרים שנה ניהלתי בתי מלון והייתי גם

בעל בית מלון בקי לרגו שבאיי פלורידה. במהלך השנים היה לי העונג לפגוש כמה חברים מהצבא: ארי מתן, אריק פפר, אורי קושניר (כולם תושבי ארה"ב), שלום צארום, דוד קנפו, ראובן לביא ועזרא מנשה.

בקיץ 1988 יזמתי ביחד עם חברי שלום צארום מפגש של מפקדי קורס מ"כים לשעבר ביער בן-שמן.

בשנת 2000 עברתי לפיירפקס קליפורניה, כמה קילומטרים מסן פרנסיסקו. זהו שער הכניסה לעמק נאפה ולתעשיית היין. כיום אני סוכן יינות. הערות אישיות: אני גרוש ויש לי שני ילדים יפהפיים: בתי מליסה, בת 33 (גרה בניו-יורק עם

בעלה, פיזיותרפיסטית בבית החולים מאונט סיני); בני יונתן, בן 31 (גר בניו-אורלינס, מנהל שיווק ומכירות בהילטון אינטרנשיונל).

ביולי 2012, 4 חודשים לפני יום הולדתי ה-60, בתי ילדה בן, את נכדי הנפלא אוון.

אני חיי עם בת זוגתי ג'ואן פרליך. אימון, תרגול ולימוד יוגה הם אספקטים חשובים בחיי ואני מרבה לעסוק בכך בזמני החופשי. כמו כן, הליכות ארוכות, טיולי אופניים, ונסיעות הם חלק מהפעילויות שאני נהנה לעשות.

יתכן שכמה מכם יזכרו אותי כ"מר בקבוק" או "אדון מחזור". הכסף שאספתי במהלך 3 שנות שירות אפשר לי לרכוש כרטיס טיסה לאמריקה. שום בקבוק לא נשאר מאחור! אפילו "הסוס הלבן" העריך את הנחישות שלי!

איתן לוטנברג

לוחם ונהג נגמ"ש ממחלקה 1, צוות מ"מ 1. והרי סיפורו:
אז ככה...

לאחר המלחמה שובצתי לחטיבה 421 הדרכת את צוות נגמ"ש מ"פ בתרגולות.

בהמשך תפקדתי כמש"ק מבצעים בחטיבה 8 בשדה תימן. כיום אני עובד בבנק הפועלים ביחידת המחשב. גר בראשון-לציון נשוי לאשה מקסימה לנו שלושה ילדים נהדרים, ונכד מתוק ששמו אדם.

איתן מיכאלי

איתן היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 2, צוות א'2. מה עשה מאז הקורס? להלן סיפורו:

בסוף המלחמה ועוד קודם לטקס הסיום המפואר, נשלחתי עם נוספים לשמש מ"כ חיילי חרמ"ש בגדוד 79 ומיד

שבתי לקו הגבול החדש עם המצרים. בהמשך שמשתי רס"פ טירונים בבט"ר רפיח. עם שחרורי למדתי באוניברסיטה העברית בירושלים יחסים בין לאומיים וגיאוגרפיה. בשנת 1981 התגייסתי לשרות הביטחון הכללי. פרשתי כעבור 30 שנות שרות. כיום אני עדיין ירושלמי, גמלאי, נשוי, אב לבן וסב לנכד בן 10 חודשים.

איתן רייכמן

איתן היה חייל לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 3. סיפוריו המקשרים בין המלחמה והווי הפלוגה מאפשרים הצצה לקרביים של היחידה. הרי הוא לפניכם בכל הדרו. איתן מספר על איתן: נולדתי בשיכון דן בתל אביב באפריל 1954. תיכון "השרון" (כיום רוטנברג) מגמה ביולוגית ריאלית, השתתפות בנבחרת ספורט של בית הספר ומועצת התלמידים. מדריך עזרה ראשונה, מתנדב מד"א ומדריך קורסי "מציל חובב".

גיוס 07/1972 לקורס טייס והדחה זמן קצר לאחר מכן. שריון, קורס חרמ"ש חטיבה 401, קורס מ"כים חרמ"ש. שבועיים לסיום הקורס, ביום שישי ערב יום כיפור, הועברנו בדחיפות לכוננות לסיני, סמוך לרפיחים (מחנה עוז 77). שעות ספורות לאחר מכן, מעל ראשנו, התקפת מטוסי סוחוי מצריים שפתחה את מלחמת יום הכיפורים. לחמנו בגזרה המרכזית והחזקנו את קו הפסקת האש בתוככי מצרים ליד כפר פסטוראלי באזור תעלת המים המתוקים. טקס סיום קורס מ"כים באיחור על אדמת מצרים בהשתתפות אריק שרון זכה לפרסום רב בעיתונות הישראלית ולהופעות של הגשש החיוור ולהקת כוורת. קורס קציני חי"ר (שהיה לא קל...), והמשך שירות בתח"ש ושחרור כסג"ם. במסגרת שירותי בתח"ש. ראיתי כשליחות אישית לדחוף לפתרון בו סגירת מדף תא הלוחמים

בנגמ"ש לא יצריך להתרום לסיפון וזאת כפועל יוצא מפציעתו הקשה של עתי. ואכן פותח פתרון כזה והוא נבחן ואושר על ידי וכיום הוא מצוי בכל הנגמ"שים בצה"ל. מכאן צא ולמד כי תמיד יש לפעול כדי לשפר דברים שאינם מושלמים לדעתנו, ולעיתים גם מצליחים בכך. קבלת פטור ממילואים בצה"ל בגיל 50 (לאחר התנדבות), בדרגת סא"ל כמג"ד בפיקוד העורף. תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים + תעודת הוראה באוניברסיטת בר אילן. בתקופת האוניברסיטה שימשתי כמנכ"ל פר"ח (פרויקט חונכות) והפעלתי כ- 1,500 סטודנטים במשך שנתיים. במקביל שימשתי כנשיא ארגון סטודנטים ארצי לכלכלה ומינהל (AISC) אותו ייצגתי גם בחו"ל. החלתי לעבוד באגף הכספים של מנהלת קונצרן תדיראן ממנו פרשתי בשנת 1995 לאחר 22 שנים בהם שימשתי בתפקידים מגוונים בתחום הכספים והבקרה. בהמשך מגוון תפקידים ובהם, בין השאר, בחברה ב- פאלו אלטו, (באזור ה"סיליקון וואלי" ליד סן פרנסיסקו), קליפורניה ארה"ב.

חזרה לישראל, הסבת אקדמאים להוראת מתמטיקה במכללת סמינר הקיבוצים ומשמש בשלוש שנים האחרונות ועד היום, כמורה למתמטיקה בתיכון המגיש לבגרות.

גר כ- 25 שנה ברמת אביב, נשוי כ- 30 שנה ל- אווה (אחות בבית חולים) ולנו שני ילדים. דן (יליד 1983) מתגורר בלוס אנג'לס ובעל חברה לטיפול בנזקי אש ומים לבניינים והדס (ילידת 1985) שלאחרונה עברה עם בן זוגה להתגורר בהונג קונג שם הוא מנהל חברת בת של קונצרן בינ"ל גדול. משאיר מקום להתפתחויות במחצית השנייה של חי שמתחילה בקרוב ...

אפרים הילף

אפרים היה חלק מצוות "משנה מקנס", צוות הסמ"פ במקור 41. להלן סיפורו: יליד ברזיל, שנת עליה 1963. נשוי לחני, אב להדס ורועי וסבא לשחף. בגמר המלחמה בזמן שמרבית חברי הפלוגה נשלחו לקורס קצינים, נשארתי עם קבוצה של חברים נוספים כדי להדריך פלוגת מילואים

שהחליפה את הפלוגה שלנו, בוגרי קורס מ"כים חרמ"ש. באותה תקופה ערכנו אימונים למילואימניקים עם הנגמ"שים, מבחינתם זה היה מפגש ראשון עם כלים אלו. אני זוכר שיוסי שוחט בא אלי בערב בו התחילה החפיפה בין הפלוגות והתנצל על כך שנתן את שמי כי היה ברור שזה יעכב את הקידום שלי לקורס קצינים. הוא אמר לי שהתבקש ע"י המ"פ של פלוגת המילואים,

להשאיר 3 מהמועמדים לקצונה כדי שנוכל להדריך את המילואימניקים, אני הייתי אחד מהשלושה.

לאחר המלחמה נשלחנו לבית הספר לשריון והתמנינו למדריכי נהיגה ב"נט"ר" למרות שלא היה לנו רישיון נהיגה. מתוך תמונת המחזור של קורס מדריכים אני מזהה את שייקה וייספיש, דוד עקיבא, דני שר-אל, סולימני ואפי גולדנברג.

בתחילה לא אישרו לנו לצאת לקורס נהיגה באשקלון, עד שעשינו בלגן והבהרנו לכל קבוצת מילואימניקים שבאה לקורס שאין לנו רישיון נהיגה. בתמורה לתלונות שהעלו בפני מנהל בית הספר לשריון קיבלו חופשה כל ערב. אחרי חצי שנה לכולם היה רישיון ג'. את הזימון המיוחל לקורס קצינים קיבלתי שנה מהשחרור, התנאי היה שאחתום שנה קבע, לא הסכמתי - כאן הסתיים הפרק של הקידום הצבאי.

לאחר הלימודים למדתי במכינה לטכניון יחד עם יונתן חזות, את צביקה וינברג וגבי זולטן פגשתי מדי פעם במסדרונות הטכניון.

למדתי כלכלה וניהול בטכניון ומאז יצא לי לעבוד במספר חברות.

במחצית הראשונה של שנות ה-90 עבדתי ב"דשנים וחומרים כימיים", בשנתיים האחרונות כסמנכ"ל כספים. באותה תקופה חיים ארז המח"ט שלנו בצליחה היה מנכ"ל כ"ל ונהג לקרוא לי ה"חייל שלי".

במחצית השנייה של שנות ה-90 שימשתי כמנהל הכספים של "וולקן מצברים".

בינואר 2001 נשלחתי לברזיל כנציגה של חברת "ארד דליה" וכמנהל הכספים במדינה בצפון ברזיל. לאחר שלוש שנים החברה נמכרה לשותף הברזילאי ועברתי לסאו פאולו כמנהל הכספים של צים בדרום אמריקה. החל מינואר 2011 אני משמש כמנהל הכספים של חברת בת של אלביט בריו.

ארי כהן

ארי כהן היה לוחם במחלקה 2. את המלחמה התחיל בצוות ב'. לאחר שהנגמ"ש נפגע, עבר לצוות 1' שהפך ל"משנה מקנס" תחת פיקודו של הסמ"פ, סגן יוסי שוחט.

על קורותיו מאז השחרור הוא מספר:

סיימתי את השרות הצבאי כקצין. במילואים שרתתי כקצין תאום עם האו"ם בלבנון וברמת הגולן.

למדתי כלכלה ואדריכלות והיום אני אדריכל עצמאי החי בירושלים.

יש לי שלשה ילדים: הגדולה בת 25 והקטן בן 7.

רב"ט ארי מטיאס - מתן

ארי היה מ"כ במחלקה 3. פיקד על ב' גם כשזה נגרע מהפלוגה והפך לנגמ"ש רופא של גדוד 196/79 של סא"ל עמרם מצנע. במסגרת גדוד מצנע השתתף ארי בקרב של חטיבה 14 להרחבת ראש הגשר בצד המזרחי של התעלה, הקרב שהיה אולי הקשה ביותר בכל המלחמה. ארי ושני לוחמי הפלוגה שהיו אתו: יוסי גרינפלד וצביקה

יונגר, מולטו לאחר הפסקת האש חזרה לפלוגה במבצע חשאי עליו פיקד סגן יוסי שוחט, "משנה מקנס". להלן קורותיו של ארי בחייו האזרחיים: לאחר השחרור עזבתי את קבוץ פרוד בו גדלתי והפכתי לאיש בטחון בנתב"ג ולאחר מכן עברתי לאבטחת מטוסים באל על במשך 7 שנים. חזרתי לאבטחה בנתב"ג לאור מותו של אחי הצעיר בצבא.

אחר-כך שימשתי כמנהל רכש (קניין) ברשות שדות התעופה נתב"ג במשך 7 שנים נוספות.

בשנת 1988 עזבתי למדינת פלורידה ארה"ב עם אישה ושלושה ילדים שם פגשתי את פפר ולרון שעזרו לי הרבה בהשתלבות בארה"ב. עסקתי ביבוא ויצוא של ציוד משטרה וצבא.

לאחר 3 שנים התגרשתי והתחתנתי שנית. לאחר 11 שנים לנישואי השניים התאלמנתי. במקביל לעיסוקי אני כותב ומוציא לאור בעצמי שני ספרים, כאשר שלושה ספרים נוספים בשלבי סיום. כמו כן אני מופיע בתוכנית רדיו מקומית במשך שעה בכל יום.

כיום אני מחזיק חברה קטנה בענף מדחסי אוויר תעשייתיים ומתכנן לחזור לארץ באם תינתן לי ההזדמנות להיות שדרן בתחנת רדיו מקומית. במידה וענין זה לא יצא לפועל אעבור לתאילנד או לאקוודור.

אריאל (ארל'ה) רוטשטיין

ארל'ה היה ב"כוח צארום" שפעל בנפרד מהפלוגה ועבר קרבות קשים ב"חווה הסינית", ליד פאיד ובסואץ. להלן סיפורו:

קוראים לי אריאל (הידוע יותר כארל'ה) רוטשטיין. כמו טובים אחרים באתי מחיפה והייתי עם חלקכם

בטירונות, בקורס חרמ"ש בימי רביבים הלא עליזים, שם גם ירד עלי עמוד טלפון על הראש באימון לילה של הצנחה בהיטס, קו ב"טלביזיה" ואח"כ בקורס. במלחמה נשארתי לשמור בשבטה יחד עם "המקופחים" האחרים והשתייכנו, למה שאנחנו מכנים, כוח צארום.

את הקורות אותנו במלחמה ודאי תקראו בחוברת הנפלאה שתצא לאור. עם תום התקופה שבה שהינו יחד עם המילואימניקים אוחדנו עם הפלוגה ואני זכיתי להיות מצוות אליכם ללילה אחד בלבד. הועברתי כמ"כ לפלוגת החרמ"ש של מחזור נובמבר, (אלה שהחליפו אותנו בטלוויזיה) ואיתם שהיתי תקופה באפריקה, שם החזקנו קו עד שחזרנו לסיני. חזרנו לבסיס של עוז 77, שם אתם התחלתם את המלחמה. הפלוגה התאמנה בגדוד 184 ואחרי כחודש עד חודש וחצי הם יצאו לקורס מ"כים ואני פספסתי את היציאה לקורס הקצינים עם אנשי הפלוגה. לאחר תחילת הקורס נודע לי שהיה בלגן ברשימות ואנחנו זוכרים שמחשבים לא היו

אז. נשארתי בגדוד 184 והתגלגלתי יחד עם שוקה אוליבה למבצעים שם שרתתי עד לסיום השירות.

במילואים שרתתי תקופה ארוכה בפלוגת החרמ"ש בגדוד 9302 (מחנה עופר), מספר שנים כמ"מ (ללא דרגות קצונה). ב- 82 נשלחתי לקורס קציני מילואים שלא התקיים לבסוף בגלל שמלחמת שלום הגליל

פרצה יומיים לפני תחילת הקורס. כמו שאומרים מלמעלה מישהו החליט עבורי וקבלתי את החלטתו. עזבתי את הפלוגה לטובת המבצעים בגדוד עד לסוף השירות בגיל 45.

לאחר השירות נשארתי שנה בחיפה ומשם נדדתי ללימודים בירושלים. סיימתי את לימודי במדע המדינה ויחב"ל, במקביל ללימודי מנהל בתי מלון בתדמור. בלימודי באוניברסיטה בירושלים הכרתי את זוגתי ליאורה איתה אני נשוי באושר כבר 34 שנים ויש לנו 3 בנות ושני נכדים בנים. גרים במודיעין, אחרי שנים רבות בירושלים, באילת ובאיסטנבול. הנדודים עקב עיסוקי שנים רבות במלונאות. ניהלתי מלונות באילת, שם גם פגשתי כמה מכם. מיציתי את עבודת המלונאות והיום אני מנהל

חברת תיירות גדולה "שר- אל" שמה, העוסקת בתיירות נכנסת של צליינים נוצרים ואנחנו פועלים על פני הגלובוס.

אריק נתנזון (צצה)

אריק היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 2, צוות א2'. באחד הימים, לקח אריק חתיכת קרטון, כנראה של מנת-קרב ועליה כתב יומן. המקור נעלם אך מעט מהכתוב בו שרד. אריק, החיי כיום ב- בריסביין אוסטרליה, מספר על קורותיו:

אחרי המלחמה המשכתי להדריך בקורס מ"כים עד השחרור. במילואים הייתי ביחידת סיירת שריון.

התחלתי את הקריירה שלי בעיבוד נתונים באלביט מחשבים בחיפה. התחתנתי עם נעמה ז"ל ב-1977, וב-1986 עברנו לחיות באוסטרליה. יש לי 3 ילדים, הבת רוני הבכורה, יונתן, ודניאל הקטן שנולד בסידני. עבדתי בכמה חברות מחשבים אמריקאיות גדולות כגון Hewlett Packard Computer Associates, אבל לפני כשנה החלטתי לעבור ליחידת מחשוב של בית חולים מקומי, שלא היה מוצלח, ועזבתי. כרגע אני לא מועסק, כנראה הגיע הזמן לצאת לגמלאות.

כשאני נשאל בעניין הגיל, אני בן 27, 3 פעמים. אני עדיין לא סבא, לא נראה שזה יקרה בעתיד הקרוב.

סרן אריק שקד

המ"פ המיתולוגי של הקורס, מ"פ "מקנס". צריך עוד להוסיף? אריק מספר על עצמו:

שלום לכולם:

במסגרת מי אנחנו הריני לפניכם: בתמונה במדים (8 שנים לאחר יום הכיפורים ההוא), ובתמונה השנייה,

סתם נהנתן מזדקן בגינת ביתו אשר במבשרת ציון
בואכה ירושלים.

ולעניין מה קורה וקרה איתי במהלך החיים:
כיום אני בן 63 (מי היה מאמין), סגן נשיא לפיתוח
עסקי של קבוצת ברן הנדסה, חברת ההנדסה
הגדולה בישראל.

שתי בנות גדולות, עם נכדים מאישה אחת, תאומים
בנים בני 17 וחצי, מדהימים (חמסה חמסה, כך זה
בירושלים) מאישה אחרת.

הספקתי ללמוד שני תארים: בבר אילן ובאוניברסיטת חיפה, להיות
מג"ד טנקים בסדיר, ומג"ד מילואים, לחזור לקבע ולהשתחרר 3
פעמים. ולאחר מלחמת שלום הגליל שהייתי בה מג"ד טנקים (מיל).
ונלחמתי עם הגדוד בגזרה המזרחית, חזרתי לקבע לעוד 10 שנים.
אצלי שום נגמ"ש לא התקרב לקו המגע. כולם היו, בפקודה, מגמה
אחת לאחור. תמיד ידעתי שהמזל לא חוזר פעמיים, הפעם הראשונה
הייתה לפלוגת "מקנס" ב-1973, אך יהיה זה פשטני מדי לומר מזל מבלי
להסביר. הרבה שנים חשתי כך עד שנתקלתי בהגדרתו של "סנקה", הוגה
דעות רומאי שאמר: "המזל הוא מפגש בין הכנה מוקדמת להזדמנות"
ואנו, "מקנס", היינו מוכנים מאוד, והשתדלנו לעבוד לפי הספר.
וכמובן יותר מפעם אחת גם ההזדמנויות היו מנת חלקנו.
הייתי מח"ט טנקים, סגן מפקד אוגדה 143 של אריק שרון מפקד פו"מ
יבשה, ובגיל 42 יצאתי לגמלאות מן הצבא.
בידידות, אריק שקד.

ארנון בן שלמה

ארנון היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 2, צוות א'. לכל
הסקרנים לדעת מי העיר את "עוף החול" ששמו "מקנס"
במלאות 40 שנים למלחמה, אז האשם כולו נופל על
כתפיו של ארנון. שתדעו! על קורותיו מאז מספר ארנון:
לאחר השירות נסעתי עם יגאל כדורי למספר חודשים
לשבדיה, לאפאלבו, כפר קטן בצפון, שם פגשנו את

בנקט חייל האו"ם השבדי אותו פגשנו לאחר הפסקת האש.. את לסלי מבוסטון פגשתי בחיפה כשבאה להופיע עם הגיטרה. התחתנו והיינו תרמילאים כחצי שנה באפריקה וכשנה במזרח הרחוק. עברנו לעיר הולדתה בוסטון שם סיימתי את לימודי התואר השני במנהל חינוכי, ועבדתי בשתי אוניברסיטאות בתחום. חזרנו לארץ לאחר 8 שנים ישר לאינתיפאדה הראשונה ומצאתי את עצמי עושה מילואים בחברון כחודש לאחר החזרה. לאחר שנתיים וחצי בארץ חזרנו לפלורידה אני נשארתי בתחום החינוך ו- לסלי שהפכה ל- טבע, בפיזיותרפיה - עד היום הזה. נולדו לנו שני בנים: יוני - מוזיקאי בניו יורק ואיתי - שחקן תיאטרון בברודווי. אחד הפרויקטים היותר משמעותיים בהם עסקתי

פלורידה היה תיעוד זיכרונותיהם של ניצולי שואה במסגרת הפרויקט של סטיבן ספילברג, ובעקבות כך התחלתי לתעד בעזרת המסרטה שלי סיפורי חברים שהיו איתי במלחמה, אותם שלחתי לחלק מכם ביום כיפור האחרון. עכשיו אני עובד על הסרט: "מקנס 73" שיוקדש לזכר הנופלים מפלוגתנו.

גבי ארביב

גבי היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 2. עם פרוץ המלחמה, שימש בחלק מהזמן כנהג בנגמ"ש המ"פ. הנה סיפורו של גבי:

אני במקור משכונת נווה מגן, רמת השרון, שכונה שהוקמה ע"י אנשי צבא הקבע וגמלאיו שהיוו חלק ניכר מתושביה. השכונה דמתה בזמנו למעין בסיס מגורי משפחות כמו בבסיסי חיל האוויר - רק שבה היה ייצוג לכל זרועות הצבא. בשנים שלאחר מלחמת ששת

הימים אנו כילדים בשכונה ספגנו את האווירה כאילו זה"ל הוא כל יכול. כשהגענו לצבא ועשינו קו בתעלה, הובהר לנו שבהמשך לאמונה זו, התכנית הצה"לית היא שקומץ חטיבות סדירות תוכלנה לבלום בהצלחה מלאה, עד לבוא המילואים, התקפה רבתי של צבאות ערב, צבאות גדולים מאוד, מצוידים היטב ומוגנים ע"י מערכות נ"מ משוכללות וצפופות למתן תשובה לחיל האוויר החזק שלנו.

האירועים שחווינו במלחמת יום כיפור התפתחו בצורה שונה מאוד מהתכניות הללו והם צרובים בזיכרוני כמו אצל כל אנשי הפלוגה ועל כמה מהאירועים במלחמה כתבתי לרן בכדי שישלבם בספר על פלוגת מקנס.

עם פיזור של הפלוגה, שובצתי בפלוגת מילואים בחטיבה 8, חטיבה אחת לחטיבה 421 שבה שרתנו. שתי החטיבות השתייכו לאוגדה 143 של אריק שרון. במסגרת תפקידי, סייעתי לתהליך הסבת המילואימניקים מזחל"מים לנגמ"שים, תוך כדי מלחמת התשה שהחלה אחרי המלחמה וכל זה תוך כדי שירות מלא חוויות שיכלו להכיל ספר נוסף....

לאחר שחרור כוחות המילואים, שובצתי כמש"ק מבצעים בחטיבה 8 ואח"כ כמש"ק מבצעים במטה אוגדה 143 עד לתום הסדיר.

במילואים חזרתי לשרת שנים רבות כמש"ק בפלוגת חרמ"ש עד שבשל התקף לב (תורשה מאבי ז"ל) נאלצתי בגיל 43 לפרוש מהמילואים.

עם שחרורי מהסדיר התמקדתי באוניברסיטת ת"א בלימודי הכלכלה על כל גווניהם וסיימתי תואר ראשון בכלכלה ולימודי עבודה, תואר שני במנהל עסקים ולבסוף תואר ראשון נוסף בראיית חשבון.

לפרנסתי הקמתי עסק קטן

ליבוא בתחום מערכות

השמע והווידיאו שפרנס

אותי בזמן לימודי. לאחריהם

הצטרפתי לחברת N.C (כיום

- לאומי פרטנרס מחקרים),

חברת הייעוץ הכלכלי מיקרו

(חברות ועסקים) העליונה

של בנק לאומי שעסקה

בייעוץ להנהלת הבנק, וכן בייעוץ למשקיעים המוסדיים ולחברות מרכזיות במשק. לימים מוניתי לאנליסט הראשי שלה. בגיל 50 פרשתי לפעילות עצמאית. כעצמאי, המשכתי לייעץ בנושאים כלכליים מגוונים. בין השאר ליויתי כלכלית מטעם קונסורציומים של חתמים חלק מההנפקות הראשוניות המרכזיות שהיו בבורסה של תל אביב (ביג מרכזי מסחר, בריטיש, אלקטרה נדל"ן, איירפורט סיטי וכו'). בנוסף לייעוץ לחברות, אני משמש כעד מומחה בלתי תלוי לענייני כלכלה בבתי המשפט - לפעמים עבור הפרקליטות ורשות המיסים כנגד חברות (כולל הטייקונים...) ולפעמים עבור חברות נגד הפרקליטות ורשות המיסים. לגביי חיי האישיים - לאחר חיי רווקות רבת שנים שנקטעו זמנית בגיל 26 בנישואין קצרים לחברה שחזרה בתשובה, בגיל 36 התחתנתי עם שושי, אישה כלבבי, רואת חשבון צעירה ומלאת אנרגיות, שלימים הפכה למנכ"לית של חברת העוגנפלסט של קיבוץ העוגן. אנו גרים ברמת פולג שבנתניה. נולדו לנו שלושה ילדים שעדיין הם צעירים יחסית לרוב ילדי אנשי פלוגת "מקנס" - גיא בן 20 - כיום קצין שלישות, אייל בן 18 - התגייס בינואר השנה לקורס טייס, ובת הזקונים החמודה עדי בת ה-13 הלומדת בכיתה ח'.

רב"ט גבי זולטן

גבי היה אחד המ"כים במחלקה 1. במלחמה היה בצוות סמ"פ, נגמ"ש שהיה במקור 1ב'. על 40 השנים מאז הוא מספר:
 בחודש מאי הקרוב אהיה בן 60...ומתגורר, כמו אז, באשדוד.
 את השרות הסדיר, שלאחר המלחמה, סיימתי בסגל שעסק ב"הקמת והכשרת בזק" של פלוגות חרמ"ש חדשות.

במסגרת שרות המילואים, הייתי משובץ בפלוגת החרמ"ש של גדוד שריון צפוני, שפלוגות הטנקים שלו התבססו בעיקר על בני ישיבות ההסדר. במסגרת הגדוד, גם נלחמנו במלחמת לבנון הראשונה וסיפורו של הגדוד, סיפור המארב והקרוב ב"סולטן יעקב" אני מניח שאינו זר

לרובכם. בגיל 45 סיימתי את שירות המילואים. החל משנת 1974 למדתי לתואר ראשון ולאחר מכן לתואר שני בפקולטה להנדסה אזרחית בטכניון בחיפה ומשנת 1989 ועד היום, אני בעלים ומנהל משותף של חברת "יריב הנדסה אזרחית (1989) בע"מ", חברה הנדסית פרטית, המעסיקה כ-30 מהנדסים והעוסקת בתכנון בתחום הגיאומכניקה ומבנה כבישים, ובבקרת איכות והבטחת איכות בפרויקטים בתחום הפיתוח והתשתיות בהנדסה אזרחית (פרויקטים כגון "כביש חוצה ישראל", פרויקט "נתב"ג 2000", "נתיבי איילון", נתיב האגרה בכניסה לתל אביב ועוד). שותפי לבעלות ולניהול החברה, הינו יצחק ברימברג, לגביו גיליתי רק לאחר שנים רבות של שותפות, כי דרכינו נפגשו כבר בעבר, מאחר והיה מ"מ בגדוד הטנקים אתו צלחנו את התעלה ולפיכך גם אתו אני חולק לא מעט חוויות משותפות מאותם ימים.

ובאשר ל"פרויקט הדגל", המשפחה: נשוי מזה 36 שנים למיכל (חברתי עוד מתקופת השרות הסדיר...), אב גאה לשלוש בנות יפעת (32), טלי (30) ואשרת (24) וסבא מאושר ומטורף לארבעה נכדים יערה (3), איתמר (2), דביר (6 חודשים) ונעמה (חודש וחצי).

מיכל, בוגרת מדעי המחשב בטכניון, פרשה פרישה מוקדמת, לאחר שנים רבות של עבודה בתעשייה האווירית, שם עסקה בתחום התוכנה וכיום היא סבתא ב"משרה מלאה" לצד התנדבות בתחום החינוך, לימודי העשרה ועוד. יפעת, נשואה ואם ל-2, בוגרת אוניברסיטת בן גוריון

בניהול מערכות מידע, עובדת בחברת סטארט-אפ

בתחום האינטרנט. טלי, אף היא נשואה ואם ל-2, בוגרת אוניברסיטת בן גוריון במדעי החברה, עובדת בתחום משאבי האנוש ובנוסף בתחום הטיפול באמצעות בעלי חיים. אשרת, "הקטנה", השלימה לימודי מחול בבת דור והשנה החלה בלימודי פיזיותרפיה, גם היא באוניברסיטת בן גוריון.

ב-10 השנים האחרונות (תקופה בה החלטתי לוותר גם על "שרותי המספרה"), פיתחתי את תחביב הבישול, שגם הזרעים הראשונים שלו נזרעו

כפי הנראה בארוחות שהכנו אז, מעבר לתעלה (למי שזוכר את קערת האמייל הלבנה... שמצאנו באחד הבתים, אשר שימשה בבוקר לכביסה.. ובצהרים להכנת ה"קדרה" לחברה בנגמ"ש)... "השתלטתי" על המטבח בבית ו"נישלתתי" ממנו את מיכל (להוציא נושא שטיפת הכלים...) כאשר כל הבישול בבית ו"שרותי הקייטרינג" השוטפים למשפחות של הבנות, עברו לתחום אחריותי... שלא לדבר על העונג הצרוף של הארוחות המשותפות בבית, עם המשפחה המורחבת, בסופי השבוע.

גדעון זרון

גדעון, חניך במחלקה 2 לחם במלחמה במסגרת צוות 2א'. הוא מספר:

שלום לכל רעי הלוחמים מפלוגת "מקנס". עברתי אתכם תקופה משמעותית במלחמת יום כיפור. יש לי הרבה זיכרונות מרתקים מהתקופה ששרתנו ביחד ואשמח לפגוש אתכם ולהחליף חוויות מאותה תקופה. לאחר המלחמה כשפורקה הפלוגה, סיפחו אותי לפלוגת מילואים חרמ"ש בחטיבה

421 שעברה הסבה מזחל"מים לנגמ"שים. איתם עברתי בהתחלה את מלחמת ההתשה שהייתה לאחר הפסקת האש הראשונה. לאחר שוך הקרבות הייתי איתם עד לפינוי כוחות צה"ל מ"אפריקה". כשהשתחררו חיילי המילואים נשארתי תקופה קצרה במטה החטיבה ולאחר מכן עברתי הסבה למרגמות 81 מ"מ. במילואים שרתי עד גיל 45 בתור מש"ק מרגמות בגדוד 9322.

בפלוגת החרמ"ש של אותו גדוד שרתו כמה חיילים שהכרתי מפלוגת "מקנס". לאחר השחרור טיילתי תקופה מסוימת בחו"ל ומאז אני חי במקום שבו נולדתי: מעין צבי. ניהלתי את המטעים של הקיבוץ 25 שנים. לפני שנה וחצי התחלתי לעבוד בתור עצמאי במתן שרותי ניהול במטעים באזור פרדס חנה.

הייתי נשוי עד 2008 ונולדו לי 3 בנים. הבכור, עמרי למד מיזוג אויר בטכניון ועובד כעת ב"אלקטרה".

הבן השני, גיא לומד ראיית חשבון באוניברסיטה העברית. הבן שלישי, ירדן גר בלונדון ועוסק בפריצת מנעולים למי שנתקע עם מפתח שבור או איבד את המפתח.

התגרשתי ב- 2008 וכעת אני חי עם בת זוג נהדרת, רותי, שהיא מורת דרך למטיילים ישראלים ולתיירים דוברי ספרדית. יוצא לי עכשיו

לטייל במקומות שבהם התהלך ישו ולהכיר את הארץ מכיוון שלא הכרתי.

אני מצרף שתי תמונות. מאז: אני עומד בצד ימין במסע ניווט שהיה בקורס מ"כים.

מהיום: שלושת הבנים איתי על פסגת הארבל, במסגרת "שביל ישראל". כל שנה בחורף אנחנו הולכים כמה קטעים מ"השביל".

דב קריג

דב היה אחד מהחניכים שנשארו בשבטה בעת שהפלוגה ירדה לסיני. בהמשך הצטרף עם שאר הכוח משבטה לגדוד 100 של אהוד ברק. זמן קצר לפני הפסקת האש נפצע בתאונה מבעיית וכך "פספס" את טקס הסיום. הוא מספר: לא השתתפתי במסדר הסיום באפריקה. בלילה של ה-20.10.73 ליווינו שיירת אספקה בחזרה לכיוון התעלה. היה לילה, "חושך מצרים", שני נגמ"שים

התנגשו. עמדתי בתא הלוחמים ועפתי על כיפת המפקד. נפצעתי בפנים ובמותניים (אני מניח שהקסדה הצילה אותי). נחתכתי בפנים ועפו לי מספר שיניים. אני זוכר שפשוט ירקתי אותן. פוניתי לרפידים ואת החודשים שלאחר מכן ביליתי בבתי החלמה באשקלון, ואח"כ בחיפה. אח"כ הגעתי לג'וליס כמדריך נגמ"ש עד סוף

השירות הסדיר. במילואים שירתי בגדוד חרמ"ש 8110. לאחר השירות סיימתי תואר ראשון באוניברסיטת חיפה ומאז ועד היום אני עובד במוסד לביטוח לאומי בחיפה. מתגורר בנשר, נשוי באושר + 2, ומזה 10 חודשים סבא לנכד חמוד.

דוד ויסמן - נבון

דוד היה לוחם ונהג בצוות צא'. בזמן המלחמה הוא לא הפקיר את מושב הנהג אפילו בשנתו, אך כיום כבר מותר לגלות שהדבקות במשימה נבעה מהיעדר מקום פנוי אחר בנגמ"ש, בו התאפשר לגבוהי קומה לישון (1.96 מ'). הנה מה שהוא מספר על עצמו:

נולדתי בריו דה ז'נירו, ברזיל, ועליתי ארצה בגיל 13, בעקבות מלחמת ששת הימים. כנראה שבהשראת זקיפות הקומה הלאומית, שאפיינה את התקופה הזאת. תוך זמן קצר התנוססתי לגובה 1.96 מ', שבזכותו אפילו מי ששכח אותי, יזהה אותי בקלות בתמונות מהפלוגה...

אחרי שנפרדתי מהפלוגה, עברתי קורס מש"קי מודיעין, ובמילואים שירתתי עד גיל 45 כסמל מבצעים בגדוד שריון. בעקבות השירות הסדיר, סיימתי לימודי תואר ראשון בפסיכולוגיה ותואר ראשון ושני בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, בה גם הכרתי את אשתי, ליאורה. אנחנו מתגוררים בתל-אביב, והתמונה העדכנית המצ"ב צולמה בטיוול בהודו שערכנו לאחרונה.

מאז תקופת הלימודים ועד היום עבדתי בתפקידי הדרכה וניהול בתחומי החינוך והחברה, תחילה כמדריך חבורות רחוב ובהמשך כחוקר וכמנהל מחקר בנושאים חברתיים-חינוכיים באוניברסיטאות תל-אביב ובר-אילן ובמשרד הבריאות. לאחר מכן, התחלתי לעבוד בעיריית תל-אביב, ובין היתר בניתי את התכנית למניעת שימוש בסמים בקרב בני נוער וניהלתי את המדור לשירותים קהילתיים עבור ילדים

ונוער בסיכון. כיום אני מנהל בעיריית תל-אביב יחידה, שמופקדת על התכנון, המידע וההערכה של השירותים הניתנים לאוכלוסייה זו.

דוד קרינסקי- קידר

דוד קרינסקי היה לוחם במחלקה 1, צוות וא'. דוד מספר:

לאחר המלחמה הועברתי להדריך בפלוגת מילואים שהוסבה מזחל"מים לנגמ"שים. עם היציאה ממצרים ושחרור כוחות המילואים הוצבתי בשדה תימן (כעשרה ק"מ צפון מערבית לבאר שבע) - בסיס האם של האוגדה.

אחד התפקידים שהוטל עלינו היה להוביל את הנגמ"שים לסדנה הפיקודית בבאר-שבע כדי

לבצע בהם טיפול יסודי לאחר המלחמה. ההובלה נעשתה בנסיעה על הזחלים ברחובות העיר, דבר שאז נראה בעיני כמובן מאליו- היום לא הייתי מעז לעשות את זה, כנראה שעם הגיל רגש האחריות גדל.

לאחר מכן שימשתי כמש"ק מבצעים במפח"ט ולאחר תקופה קצרה הועברתי לתפקיד מש"ק מבצעים במפקדת האוגדה. התעסקתי בחומר מעניין שעד אז לא הכרתי.

לאחר השחרור נכנסתי לעבוד בחברה ליבוא ושיווק חלפים לרכב- חברה שאבא שלי ז"ל היה אחד מהמייסדים והשותפים בה.

עם הזמן החברה גדלה והפכה לאחת המובילות בארץ בתחום, כיום אנחנו ארבעה שותפים - ארבעתנו דור שני בחברה - ומעסיקים כמאה עובדים.

ב-1978 נישאתי לעמית ויש לנו שני בנים, מתן בן 28, בוגר בר-אילן, בעל תואר שני במדעי המחשב ועופרי בן 22, לומד גם הוא מדעי המחשב בבר אילן (מתן היה המתרגל שלו בכמה קורסים באוניברסיטה).

אני פעיל בספורט לא פופולארי במיוחד

בארץ- קליעה למטרה באקדח. זה ספורט לא מוכר עם תחרויות וליגות- כמו כל ענף ספורט אחר.

דני בלקר

דני, שהיה מאגיסט בנגמ"ש מ"מ 2 נפצע בראשו ביממה הראשונה למלחמה ופונה. הוא מספר: נולדתי ב 1954 בהודו ובשנה זו עליתי לארץ. גדלתי בבאר שבע ושם למדתי, יסודי ותיכון. באוגוסט 1972 התגייסתי לצבא, שריון, קורס חרמ"ש, תעסוקה מבצעית בסיני, מ"כים חרמ"ש. ביום הראשון למלחמה נפצעתי מקנה של טנק שהיה מצודד לכביש פינו אותי לבית החולים השרון בפ"ת. הייתי מאושפז כשלושה ימים. הפנו

אותי לבית הארחה, אבל אני העדפתי לחזור לקו, כשהגעתי לחמ"ל שברפידיים ביררתי היכן הפלוגה נמצאת ציידו אותי ברומ"ט ושתי מחסניות, עליתי על רכב לכיוון התעלה אך לא מצאתי את היחידה. חזרתי שוב לרפידיים, במסגרת החיפושים הספקתי להיות גם בשארם א-שיח שבדרום סיני, אך מאמצי החיפוש העלו חרס בידי. לבסוף חברתי ליחידה שהתמקמה באזור פאיד. לאחר כמה חדשים אבי שטרית יצר איתי קשר, ובעזרתו חזרתי ליחידה (לא הודעתי למפקדים שלי שאני חוזר ליחידת האם).

התברר שממועד השחרור מבית החולים עד החזרה לפלוגה, ביקרו בביתי שוטרי המשטרה הצבאית כי נחשבתי לעריק... כשפיזרו את היחידה, העבירו אותי ואת יששכר טרבלסי ז"ל

לאוגדה 162 בתפקיד מש"ק מבצעים. במהלך השירות גילו שיש לי ירידה חדה בשמיעה, הפרופיל ירד ל- 37, סיימתי שירות מלא. בבקום, למורת רוחי, אמרו לי שאני לא יכול להמשיך את שירות המילואים בחיל השריון. לאחר השירות הוכרתי כנכה צה"ל.

בשירות המילואים הייתי בחיל האוויר ולאחר מכן הייתי בשירות מילואים במסגרת העבודה.

באזרחות: עבדתי שנתיים בתעשייה אווירית אך התברר שיש לי החמרה נוספת בשמיעה עקב העבודה. בהמלצת רופא אגף השיקום עזבתי את העבודה והלכתי ללמוד במכללה הטכנולוגית בב"ש. למדתי אלקטרו-אופטיקה.

עבדתי 30 שנה בקריה למחקר גרעיני (קמ"ג), היום אני פנסיונר, אך עובד להנאתי באוניברסיטת בן גוריון בתחום ההתמחות שלי. נשוי לעדנה ואב לאלירז בן 25, אוריה בת 23 נשואה וחיה במאה שערים ואור בן 16 תלמיד כיתה י'. חי חיים מאושרים.

סג"ם דני מירון

דני הצטרף לפלוגה ערב המלחמה. במקור, היה אמור להצטרף כמ"מ שני במחלקה 2, אך עם פרוץ הקרבות הופקע על-ידי המ"פ לטובת הנגמ"ש שלו. לאחר פציעתו של רן, החליף אותו כמ"מ 2. באותו יום נפצע ברגלו על גשר תעלת המים המתוקים אך לא נזקק לפינוי. הנה לפניכם סיפורו:

הצטרפתי לפלוגה סמוך למלחמה. אני הורדתי את ערכות הקשירה עבור הנגמ"שים שהמתינו להן בשבטה. הצטרפתי לנגמ"ש של אריק שקד עד אחרי הצליחה. אחרי צליחת התעלה כשרן נפצע קיבלתי פיקוד על מחלקה 2 עד החזרה לאזור טסה. בהמשך הייתי סמ"פ של יוסי שוחט כולל בפעילויות בצפון (זוכרים מארבים בגבול הלבנון כשהתאכסנו במעין ברון, אחרי הפיגוע במעלות?). השתחררתי בסוף אוגוסט. שירתתי במילואים כקצין סיור ובהמשך כרופא גדודי (עד דרגת רס"ן) עד 2005 (כולל שתי תקופות התנדבות). במשך השנים וגם כעת אני ואשתי (ביחד עם יוסי שוחט ואשתו) שומרים על קשר רצוף עם משפחת וקסלר הוריו ואחיותיו של ראובן ז"ל בקיבוץ הזורע. הייתי חבר קיבוץ איילת השחר ביחד עם אשתי רותי עד ספטמבר 1995.

עזבנו לעפולה ובהמשך בנינו בית במושב מרחביה ואנו גרים בו מ- 1998.

למדתי רפואה בביה"ס לרפואה של הטכניון, התמחיתי ברפואת ילדים בביה"ח העמק ובהמשך בארצות הברית בתחום של מחלות זיהומיות בילדים. כיום אני רופא בכיר במחלקה לרפואת ילדים א' ב"מרכז רפואי העמק", ומנהל השירות למחלות זיהומיות של ילדים ב"מרכז רפואי העמק" בעפולה. אני יועץ למחלות זיהומיות ב- 3

בתי חולים בצפון. מבחינה אקדמית אני פרופסור-חבר קליני ברפואת ילדים, בביה"ס לרפואה של הטכניון.

ב- 1975 נישאתי לרותי אלחנני (זוכרים אולי- פקידה במבצעים בג'וליס?) ויש לנו 3 בנים מקסימים. הבן הגדול רז, שירת בגבעתי וכעת הוא נשוי ליפעת וגר באזור. הבן השני איתן, שירת בגדוד 890 של חטיבת הצנחנים 35 עד תפקיד מ"מ. הוא ואשתו רעות למדו רפואה בתל אביב. שניהם אמורים לסיים את תקופת הסטז' עד ספטמבר השנה בצפת (כן, חזרו למקורות). יש לנו מהם נכד מקסים בשם אייל. הבן השלישי רן, שירת בטנקים והשתחרר לפני שנה אחרי שהיה מ"פ בביה"ס לשריון. אף הוא חולם ומכיין את עצמו ללימודים גבוהים.

דני סנדרוביץ (סנדי)

לוחם והנהג המיתולוגי של צוות 2. בפועל, ביושבו בחזית נגמ"ש צ'- 750241, היה הלוחם הראשון שהנגמ"ש בו נהג פגש באדמת אפריקה במלחמה. מיומנותו על הסטיקים וחושיו החדים היוו חלק

חשוב בהישרדות הצוות. סנדי מספר על דני:

בעקבות רמז של דוד קנפו ועל מנת להישאר בהדרכה בסגל קורס מ"כים חרמ"ש, חתמתי על סירוב לקצונה והתחלתי ליהנות משרות מספק עם סגל נהדר עד לשחרור בסוף יולי 1975. לאחר השחרור, נשמר הקשר עם רוב המש"קים גם באזרחות. כשהייתי מגיע בסופי

שבוע לחיפה לבלוי עם רחל חברתי, אירח אותי תמיד צצה בביתו והיה ממתיך לי בבית ער עד לשעות הקטנות, לחסל ביחד צלחות ענקיות של גלידה.

למדתי חקלאות באוניברסיטה העברית בירושלים וסיימתי תואר ראשון ושני. במהלך הלימודים התחתנתי עם רחל איתה חגגנו השנה 35 שנות נישואים. יש לנו חמישה ילדים כשהצעירה ביותר משרתת בצה"ל. אנחנו מתגוררים במושבה יוקנעם, בנחלה חקלאית אותה אנו מעבדים כל השנים ומייצרים שמן זית איכותי ושמנים אתריים.

כאגרונום התמחיתי בנושא שהיה חדש בחקלאות הישראלית באותה התקופה - צמחי תבלין, רפואה ובושם. שימשתי כחוקר במכון וולקני ואח"כ יישמתי את ההתמחות בהקמת מפעל בבעלות קואופרטיב חקלאי. במשך 10 שנים עסקתי בניהול מפעלים המעבדים צמחים ארומטיים ובשיווק התוצרת בחו"ל.

כמומחה בתחום זה ייעצתי למפעלים בהודו ובתורכיה. בעקבות טרגדיה משפחתית, נאלצתי לעזוב את עיסוקי החקלאיים ולקחת על עצמי את העסק המשפחתי - חברת בניה שהייתה הגדולה מסוגה בישראל בביצוע פרויקטים ימיים. במהלך השנים שבהן ניהלתי את החברה, הקמנו את המרינה באשקלון, המרינה באשדוד, רציפים בנמל אשדוד וכן פרויקטים של חברת החשמל ושכונות מגורים. בין היתר במסגרת פרויקט תכנון וביצוע, ביחד עם האדריכל דוד קנפו, הקמנו אולמי ספורט ברחבי הארץ.

בהחלטה מושכלת ומשותפת צמצמנו את הפעילות בחברת הבניה וחזרנו לעבוד את המשק החקלאי שלנו.

לאחר שנים של פעילות אינטנסיבית, פיתחנו לנו תחביב משותף של טיולים בעולם ברכיבה על אופנוע. רכבנו כבר מעל 50,000 ק"מ ברחבי ארה"ב, חרשנו את 2 האיים של ניו-זילנד, סיירנו בכל ארצות הבלקן, בספרד, בצרפת ובשנה הקודמת רכבנו במסע בלתי נשכח מהעיר ניו יורק ועד צפון אלסקה. דרך אגב ביוני הקרוב

נצא עם האופנוע מהארץ וביום הארוך בשנה נצפה בשמש חצות בקוטב הצפוני.

בעקבות פנייה של ארנון לפני כשלוש שנים, אספנו, יורם רוטנברג ואני, חומר מארכיון צה"ל והעברנו אותו לידי ארנון כחומר לסרט שהוא מתכוון להכין על פלוגת "מקנס". הכנת הסרט על ידי ארנון הביאה גם לגיבוש צוות היגוי, אליו אני שייך, שלקח על עצמו את משימת איתור כל חיילי ומפקדי הפלוגה, כתיבת חוברת זיכרון ותכנון מפגש היסטורי.

דני סטניסלבסקי - סתו

הצוות המקורי של דני היה צב' 3. משהפך הכלי לנגמ"ש פינוי בגדוד 79, עבר דני לנגמ"ש מ"פ. ב- 18.10 נפצע בגולגלתו. לאחר שסיים את הטיפול הרפואי חזר לפלוגה. הוא מספר:

בתום המלחמה נשארתי להדריך בפלוגה. לאחר השחרור נרשמתי ללימודי כימיה

באוניברסיטת תל-אביב, בסיום לימודי הצטרפתי לעזור במפעל המשפחתי של הורי "הגלידריה".

ב 1980 התחתנתי עם ענת, אחותו של חנן אורן...

המשכתי את לימודי בתחום המחשבים ולאחר כ- 3 שנים, בסוף 1986, עברתי לניו יורק לעבוד בחברות בורסה גדולות (קוריוז קטן: אני כיביתי את המחשב של ליהמן בראדרס (Lehman brothers) ומאז אנו מתגוררים שם.

בנוסף, ב- 12 השנים האחרונות, ענת ואנוכי בעלי מלון דירות קטן (צימרים בניו יורק) במרכז מנהטן www.RoomsinNY.com.

יש לנו 2 ילדים: בננו הבכור (בן 30) בהיותו כבן 20 עלה ארצה לשרת בצבא נשאר ללמוד מחשבים ולאחר כ- 7 שנים חזר לניו יורק, נישא לאחרונה ועובד בתחום המחשבים. בתנו (בת 25) נולדה בחו"ל, עלתה ארצה לפני כ- 5 שנים, שירתה בצבא, גרה בתל-אביב ולומדת פסיכולוגיה באוניברסיטה.

דני שראל

דני היה לוחם ונהג בצוות צא'. על-פי עדותו היה בספקטרום שבין "חננון" ל"מגה חנון". הרי סיפורו: כשהפלוגה חזרה ממצרים, הושאר מ"כ אחד מכל נגמ"ש עם פלוגת המילואים שהחליפה אותנו. אני הייתי אחד החיילים האלה, הרגשתי שקיבלתי עונש, שדיכא אותי בהתחלה. במהרה נתגלה שההישארות במצרים היא דווקא יציאה מעבדות

לחירות, שכן הפכתי למילואימניק לכל דבר ונראיתי

כמו ביטניק משלומפר ומוזנח במיוחד. לבסוף שבנו לארצנו ועד סוף השירות הדרכתי נהיגת נגמ"ש בג'וליס. במילואים שירתי בחטיבה 5 כעשר שנים ולאחר מכן כפסיכולוג בקצח"ר ובנח"ל. סיימתי תואר ראשון בכלכלה ופסיכולוגיה ותואר שני

בפסיכולוגיה קלינית. מאז ועד היום אני מטפל באנשים ובזוגות. בהמשך נעשיתי מדריך בפסיכותרפיה, מדריך צוותים חינוכיים בבתי ספר וצוותי היגוי של מוסדות לנוער עברייני. לאחרונה אני מנחה את תכנית ההדרכה למנהלי בתי ספר בראשית דרכם,

מרצה וכותב על תחומים אלה. אני נשוי לענת, מנהלת השירות הפסיכולוגי-חינוכי של ירושלים, אב לרועי, עורך דין צעיר, לזהר, סטודנטית לפסיכולוגיה ולמיה, שהיא עדיין חיילת. מתגורר בירושלים ומזדקן בנחת.

דרור שור

דרור היה חלק מרשימת ה- 13 שנותרו מאחור בשבטה בפיקודו של סמל שלום צארום. בהמשך היה דרור חלק מפלוגת החרמ"ש שהוקמה בגדוד 100 על ידי אהוד ברק (ברק) ועד היום שומר עמו על קשר.

פרטים אישיים

שם: דרור שור

מקום ושנת לידה: ישראל, 1954

מקום מגורים: מושב בצרון

נשוי לדליה + 3

רן מושבניק עוסק בגידול בעלי חיים

ניר בוגר תעשייה וניהול עובד כמנהל רכש בחברה

פרטית

טל סטודנטית שנה שניה בבר אילן פסיכולוגיה

וקרימינולוגיה.

השכלה

1968-1971 - תיכון באר טוביה בגרות מלאה

1976-1980 - האוניברסיטה העברית פקולטה לחקלאות לתואר בוגר

במדעי החקלאות (כלכלה חקלאית)

1987 - האוניברסיטה הפתוחה לימודי תעודה ניהול ושיווק

1999-2001 - תואר ראשון בחינוך קהילתי

שירות צבאי

1972-1976 - שירות בחיל השריון, כיום סגן אלוף במילואים פיקוד העורף

תעסוקה ופעילות ציבורית

1980-1983 - מרכז משק מושב בצרון

1984-1998 - לסירוגין יו"ר ועד מושב בצרון

1985-2003 - מנכ"ל חברה העוסקת ביצור, יצוא ויבוא

1998-1990 - חבר מליאת והנהלת המועצה האזורית באר טוביה

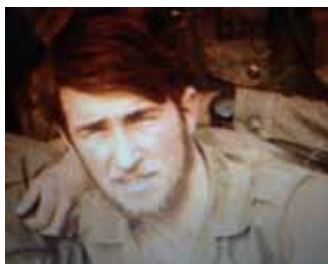
2004 - היום - ראש המועצה האזורית באר טוביה הכוללת כ- 21,000

תושבים הגרים ב- 22 ישובים, שטח של 140 אלף דונם. ובנוסף: יו"ר איגוד מנהלי תרבות ברשויות המקומיות, יו"ר חברת המושבים בדרום, יו"ר חברת מי באר קולחין בע"מ, מ"מ נציג הרשויות בולקחש"פ (הועדה לשמירה על קרקע חקלאית ושטחים פתוחים)

ויקטור מגדל

ויקטור, עם המבטא הארגנטינאי הכבד, היה לוחם במחלקה 2. את הנגמ"ש שלו, 22ב', איבד כבר בלילה הראשון. איבד ולא מצא. הצטרף לצוות 2 וזכה להיות בצוות הראשון שחצה את התעלה ונחת על אדמת אפריקה. הנה הוא לפניכם כפי שמספר על עצמו:

לאחר השחרור למדתי באוניברסיטת

ת"א כלכלה וסטטיסטיקה, נשוי לאפרת, גרים עד היום בהוד השרון. נולדו לנו 3 ילדים: מאיה (רו"ח, גרה בניו יורק עם בעלה + 2 הנכדות, חוזרת לארץ סופית במאי השנה), סיון (וטרינרית, עובדת בבית חולים לחיות בבית דגן) וגיא (השנה מסיים לימודיו בחשבונאות ומנהל עסקים).

עובד בבנק הפועלים כ- 34 שנים, חלקם בשליחויות בחו"ל (6 שנים במקסיקו, 5 בארגנטינה ו- 3 בפנמה), כיום עובד בחטיבה הבינלאומית בארץ.

ויקטור סבן

ויקטור ממחלקה 1 היה בצוות 1ב', צוות "משנה מקנס". הוא מספר: בתקופת המלחמה הייתי שותף יחד עם כל הפלוגה בלחימה. בין יתר הדברים השתתפתי בליווי גשר הגלילים, לאחר מכן הייתי בכוח השריון שחצה ראשון את התעלה (שזו הייתה מהחוויות שלא אשכח לעולם). עם סיום המלחמה סופחתי יחד עם עוד חברה לפלוגת מילואים על מנת להדריך בכל מקצועות הנגמ"ש. עם פינוי הכוחות, הגעתי למחנה נתן ושם טיפלנו בהחזרת הנגמ"שים לתקינות מבצעית. כעבור כחודשיים

שלושה זומנתי ללשכת המח"ט -
לא נעניתי לבקשתו ללכת לקורס
קצינים.

הוצבתי בצאלים ושם הייתי שותף
להקמת מדור מרגמות 120 מ"מ, עם
הקמת המדור הדרכתני מאות חיילי
מילואים, כעבור עוד מס' חודשים

הועברתי לג'וליס להדרכת מקצועות הנגמ"ש (כולל הדרכת נהיגה -
מבלי שהיה לי רישיון רכב כלשהו).

לאחר השחרור באוגוסט 1975 קיבלתי החלטה מושכלת לעסוק בתחומי
הקהילה והרווחה - ובזה אני עוסק עד היום - ברמה הארצית.

את שירות המילואים עשיתי בכיף גדול בפלוגת חרמ"ש כמש"ק יחד עם
מספר חברים מתקופת קורס חרמ"ש והמלחמה (מוטי, כדורי ואחרים),
אגב המ"פ היה אורי אריאל - המכהן היום כשר השיכון.

אני מתגורר בב"ש (בתקופת השירות גרתי
בירוחם), נשוי 35 שנה לאתי, ד"ר בתחומי
המדעים, ארבעת ילדי: שחר, מהנדס
מכונות -נשוי. דורון, מעצב תעשיית
-נשוי. רותם בוגרת פסיכולוגיה וניהול-
נשואה. ליאור - קצין בצבא. עומר - נכד
מקסים בן שנתיים.

חנן אורן

חנן, לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 1, צוות 1א'. כישורי
הנהיגה שלו חילצו אותו ואת חבריו לצוות מפגיעה
בטוחה ביממה הראשונה למלחמה. הנה מה שחנן
מספר אודות קורותיו מאז:

לאחר המלחמה, בבוקר אחד, נפרדתי מכל חברי
ונשלחתי לקורס מש"קי מודיעין, שלאחריו שירתתי
עד לשחרורי במפקדת אוגדה 162 כמש"ק מודיעין.
לאחר שחרורי ולאחר פרק קצר בביטחון רשות

שדה התעופה, התחלתי את עבודתי בחב' אל על שבה אני עובד עד עצם היום הזה, מזה 37 שנה.

במהלך השנים, עבדתי בתפקידים שונים שעיקרם היה שירות לנוסע, מבצעים ומסחר, יצאתי לשליחויות באילת, ברומניה, ובניו-יורק בה אני מסיים ממש בימים אלו את שליחותי וחוזר הביתה.

במהלך השנים יצאתי לקורס קציני מילואים וסיימתי את שירות המילואים שלי בדרגת רס"ן.

נשוי לדורית + 4 ילדים - גיא בן 28 - עובד בביטחון אל על, עדי בת 27 - עובדת בחברת היי טק, טל ודן (בת ובן) בני 23 השתחררו מהצבא ומתחילים את דרכם לומדים ועובדים. גר בישוב קדימה אשר בשרון.

יאיר ליאופולד

יאיר, לוחם ונהג נגמ"ש, היה בצוות ב'2. בלילה הראשון, כשהוא אחוז בסטיקים בתא הנהג, נפגע הכלי משתי פצצות בזוקה. יאיר נהג את הנגמ"ש הפגוע אל מחוץ לאזור הסכנה. הנגמ"ש שנגרר לסדנא נעלם לבלי שוב ויאיר נשאר נהג ללא נגמ"ש ועקב כך "נתרם" לכוח אחר ואת המשך המלחמה עשה עם כוחות אחרים. במילואים חבר שוב לחברים. להלן סיפור קורותיו מאז:

לאחר הלילה הראשון במלחמה בו נפגע הנגמ"ש שלנו והושבת, העבירו אותי כנהג ליחידת סיור זרה לי, איתם סיימתי את המלחמה. לאחר המלחמה, היות והייתי חייל "בודד" ללא יחידה, נשלחתי למפקדת גייסות השריון משם נשלחתי לקורס מש"קי מודיעין. לאחר סיום הקורס נשלחתי לפיקוד מרכז מודיעין שם סיימתי את שרותי הצבאי.

התמונה שלי צולמה במהלך הפעילות המבצעית בתעלה לפני המלחמה.

במילואים ביקשתי לחזור לשריון וצוותו אותי לחטיבה 395 (מחנה עופר) יחד עם החברים מהסדיר, שרתתי במילואים במחלקת המודיעין של החטיבה. במהלך

שרות המילואים עברתי קורס מש"קי סיור.

לאחר שחרורי מצה"ל, התחתנתי עם אהובה אתה הייתי חבר מגיל 13. עבדתי מספר שנים במשרד ראש הממשלה ובשנת 1978 יצאתי ללימודי הנדסה ביו-רפואית בווינגטון-ארה"ב. סיימתי תואר בהנדסת אלקטרוניקה ותואר בהנדסה רפואית. בזמן הזה אהובה למדה לדוקטורט בכימיה.

במהלך שנות לימודי עבדתי כמאבטח בשגרירות ישראל בווינגטון, בין היתר בזמן המו"מ לשלום עם מצרים.

בשנת 1978 נולדה בארה"ב ביתי הבכורה ליאת. ליאת סיימה מאסטר בתחום הגנטיקה ועובדת בחברה להנדסה רפואית. חזרנו ארצה בשנת 1980 והתחלתי לעבוד בתעשיות לייזר אשר פיתחה ושיווקה ציוד לייזר לחדרי ניתוח. עבדתי בחברה כ-20 שנה-התחלתי כמהנדס פיתוח ותפקידי האחרון היה מנכ"ל חברת בת לטיפולי לייזר ברפואת שיניים. משנת 2000 מנכ"לתי מספר חברות בתחום ההנדסה הרפואית ולפני כשנה וחצי הצטרפתי לחברת אלמה לייזר'ס כמנהל התחום הכירורגי. נולדו לנו עוד 2 ילדים -אפרת בת 30 עושה את עבודת הדוקטורט בהנדסה רפואית באוניברסיטת ת"א ואמיר בן 27 אשר סיים לימודי הנדסת אלקטרוניקה ועובד בחברה לאנרגיה סולארית. בשנת 2000 נפטרה אהובה לאחר מחלה קשה. בשנת 2004 הכרתי את בת זוגי מיכל - אחות במרכז הרפואי שניידר.

יהושע (שוקה) אוליבה

שוקה היה במחלקה 1 ובמלחמה לחם עם צוות 1, צוות המ"מ. להן סיפורו:

לאחר סיום המלחמה כשעזבנו את "אפריקה" נשלחתי לגדוד 184 שם הייתי סמב"צ יחד עם ארלי'ה רוטשטיין. לאחר כמה חודשים נשלחתי מהגדוד לקורס מש"קי מודיעין. חזרתי לגדוד והייתי מש"ק מודיעין של הגדוד עד לסיום הסדיר. במילואים הייתי בהקמה של מפקדת גיס 441 שמפקדו הראשון

היה אריק שרון. שם שרתתי כמש"ק מודיעין עד גיל 40 בערך.

באזרחות עסקתי בייצור יהלומים. מזה 25 שנה אני שותף בעסק משפחתי יחד עם אחי לייצור ושיווק תכשיטים בשם "אוליבה תכשיטנים".

גר בהוד השרון, נשוי לנעמי באושר כ- 31 שנה + 3 ילדים. רוני, בת 28 סטודנטית שנה שניה לחינוך מיוחד בסמינר הקיבוצים. ניר בן 25 סטודנט שנה שניה למינהל עסקים ושיווק במכללה למינהל בראש"צ וגל בת 22 שהשתחררה לא מזמן משרות סדיר וחזרה מטיול בהודו.

יונתן (יוני) חזות

מלוחמי מחלקה 3, צוות 3א' ולהלן סיפורו:

המפגש הראשון עם המלחמה היה כאילו לקוח מסצנה של סרט: תקיפת מטוסי המיג המצריים שהגיעו ממערב בצהרי יום הכיפורים. הפלוגה שהתה בחניון ובעודי מסדר ארגזי תחמושת בנגמ"ש הגיחו המטוסים.

המלחמה מחולקת אצלי לשתי תקופות: הראשונה - אינה זכורה לי בבהירות והאירועים שחלקם אתם תיארתם מאוד מבולבלים בזיכרוני. החלק השני היה ליווי גשר הגלילים עד להגעה לסוללה לפני תעלת סואץ, הצליחה והלחימה מעבר לתעלה. בסיום המלחמה סופחנו

מספר מ"כים לפלוגת מילואים שם שימשנו כמדריכי נגמ"שים והיינו חלק מסגל הפלוגה. ב- 75 השתחררתי ועזבתי את יבנה שבה גדלתי לטובת לימודי הנדסה אזרחית בטכניון שבחיפה. בזמן זה עבדתי באבטחה בנמלי אוויר וים בארץ ובחול.

את שירות המילואים עשיתי באחד הגדודים אשר במחנה "עופר". בפלוגה שירתו איתי מספר חברים מקורס מ"כים חרמ"ש.

בתקופת לימודי הכרתי את נאוה ונישאנו ב- 79. יש לנו ארבעה ילדים: רועי (32) מהנדס תעשייה וניהול בוגר הטכניון ועובד במערכת ביטחונית. נדב (28) בוגר ביה"ס למוסיקה - "רימון" וכעת לומד עיצוב פנים ב-HIT. עופר (21) משרת כחייל בגלי צה"ל - קריין מגיש חדשות ותכניות מוסיקה בעיקר בסופי שבוע. ואחרונה חביבה-נעה (15) תלמידה בחטיבת הביניים.

זה 15 שנים אנחנו מתגוררים בטבעון. מאז סיום לימודי אני עוסק בניהול וביצוע פרויקטי בנייה מכל הסוגים ובמיוחד התמחיתי בבנייני מגורים.

יוסף (יוסי) גרינפלד

צוות 3ב' הופרד מהפלוגה ביום השלישי למלחמה והפך לנגמ"ש פינוי רפואי בגדוד 79. יוסי, נהג הנגמ"ש היה אחד משלושת לוחמי "מקנס" שנשאר יחד עם רב"ט ארי מטיאס מפקד הצוות וצביקה יונגר המאגיסט. חששם שיעברו את המלחמה

כ"ג'ובניקים" התבדה מהר מאד. לפלוגה חזרו רק אחרי טקס סיום הקורס באפריקה במבצע חשאי. ומאז... להלן קורותיו:
לאחר המלחמה יצאתי לבה"ד 1 בדבוקה שכל מה שרצתה זה לצאת הביתה.
בהמשך השתלבתי בצבא הקבע וזכיתי לעשות קשת רחבה של תפקידים מרתקים, ביניהם:

- מפקד יחידת הניסויים של טנק המרכבה.
 - מ"פ סיור במלחמת לבנון הראשונה של חטיבת בית הספר לשריון.
 - הקמתי מחדש את בית הספר לסיור בצאלים והייתי מפקדו הראשון.
 - בין לבין יצאתי ללימודי תואר ראשון ושני, פו"ם וקורסים רבים.
 - נמנית בין מקימי חיל מודיעין השדה, היום חיל האיסוף הקרבי, ובמסגרת זו הקמתי את גדוד ניצן הסדיר והייתי המג"ד הראשון בעת פעילותו המבצעית בגזרת לבנון בעידן הקו הסגול (ניצן - אשתי).
 - לאחר פרישתי המשכתי לעסוק בתחום הביטחון בגופים אזרחיים והיום אני מנהל אגף הביטחון בעיר מוכת הטילים, אשקלון. במקביל אני ממשיך בשירות המילואים בפיקוד העורף כראש מנהלת התרגילים, בדרגת אל"מ במיל'.
- משפחה:
- אני נשוי באושר מזה 34 שנים לניצה, פסיכותרפיסטית ומטפלת באמנות. יש לנו 4 ילדים מדהימים ונכד מתוק בן שנה וחצי.
 - עמית, בן 32, סרן במילואים, מורה דרך, נשוי לעמית (כן כן, זו לא טעות), קב"נית בצבא, ואב ליותם הקטן.
 - רועי, בן 30, סטודנט לעיצוב רכב והנדסת מוצר במילאנו.
 - עודד, בן 24, סגן במילואים (היה מפק"צ בגדוד שאבא הקים), סטודנט ליחב"ל, מזרח תיכון ואסלאם באוניברסיטה העברית.
 - נועם, בת 20, בוגרת קורס פרמדיקים צבאיים, לאחר תפקיד מבצעי בגדוד חי"ר, כרגע צוערת בבה"ד 1.

יוסף (יוסי) כחלון

יוסי היה בכוח שנשארו לשמור בשבטה ובהמשך הצטרף לגדוד 100 ויחד עם רוני ויסהוף ז"ל שירת כלוחם ונהג בנגמ"ש טכני. להלן סיפורו לאחר השחרור:
בסוף השרות הצבאי חזרתי למשק במושב.

נישאתי בשנת 1981 לסילבי ונולדו לנו שלשה ילדים, אופרי, רויטל, ויהונתן.
בשנת 1989 נסענו כל המשפחה לדרום אפריקה, רכשנו חווה חקלאית ומאז חולמים על החזרה הביתה.

סגן יוסף (יוסי) שוחט

יוסי היה ה- סמ"פ, "משנה מקנס" בקשר. בלילה הראשון היה כפסע בינו לבין פציעה חמורה מאד או אף גרוע מכך כשרסיס פגע בראשו בהתקלות עם מארב מצרי. לאחר סיום הקורס, עם עזיבתו של סגן אריק שקד המ"פ לתפקיד סמג"ד, מונה יוסי למ"פ. קורס המ"כים הראשון שהתקיים אחרי המלחמה

ברפידיים, היה בפיקודו. על קורותיו מאז הוא מספר:

יליד רמת השרון, מאי 1952. תל-אביבי לשעבר, תושב חולון משנת 1978. למדתי אלקטרוניקה בבית ספר להנדסאים ברמת אביב, עובד בחברת אורד מערכות בקרה בע"מ כמנהל פרויקטים מערכות מתח נמוך משנת

1978 בעיקר במוסדות ציבור, תעש"א, פרטנר, ביי"ח תל השומר ועוד. צעירים היינו בשנת 1973, רווקים כולנו, משתוללים וחסרי דאגות. איך נחתה עלינו המלחמה כשבוע או שבועיים לפני סוף קורס מ"כים ומכאן הכל רץ טס ועד הלום הגענו, לספר על המלחמה שחרטה שריטה כזו או אחרת לטוב ולרע בכל אחד ואחד.

המלחמה כן הייתה עניין של מזל גדול. דאגתי הייתה לכלל החיילים שכן נדחסנו 10, 11 או 12 חיילים לנגמ"ש לא מוגן לעומת 4 חיילים בטנק. אמנם הם בקו הראשון אך גם אנו היינו לעיתים בקו הראשון. בספר הפלוגה יפורטו כל הניסים והנפלאות.

ואת המזל כן ביקשתי להמשך דרכי במיל' בחטיבה 320 הצפונית כמ"פ נבטיה בלבנון ומ"פ מחנה דהיישה באינתיפאדה אותן עברנו כמעט בשלום - מטעני צד וכו'.

נשוי לתלמה, מחנכת שיצאה לגמלאות השנה, אב לשלשה, תומר יליד 77, ניב יליד 82 ומורן ילידת 88. תומר מהנדס אלקטרוניקה עובד בתעש"א, נשוי לקארין עובדת משרד החינוך הורים לשלשה: תאומים- אריאל וליה בני שש ואייל בן שלוש. גרים בחולון. בסוף שנת הלימודים כל המשפחה עוברת לסינגפור לשנתיים בשליחות תעש"א. ניב מסיים בימים אלה תואר כרואה חשבון מתגורר בתל אביב עם חברתו דלית. מורן מסיימת בשנה זו הנדסת אלקטרוניקה באוניברסיטת תל אביב. בתמונה כל השבט, חסר רק אייל, הנכד הקטן.

יורם רוטנברג

יורם היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 1, צוות מ"מ 1. יורם על יורם:

קורותי: נולדתי ב- 1953 בתל אביב להורים יוצאי קיבוץ גדות, אבא צבר עירוני לשעבר ואמא פולניה שעלתה עם עליית הנוער. גדלתי ברמת אביב, למדתי תיכון באליאנס. שרות צבאי: לאחר המלחמה יצאנו חבורה גדולה לקורס קציני חי"ר, ייצגנו בכבוד רב את החרמ"ש

לדורותיו, ואפילו המצטיין הפלוגתי נבחר חרמ"שניק - יגאל רינגרט. לאחר הקורס חזרתי להיות מ"מ בקורס מ"כים עם סגל מובחר מפלוגת "מקנס" (כדורי, סנדי, ארנון, צצה) המ"פ היה יגאל אייל. בהמשך עברה הפלוגה מצומת רפידים למחנה ביר תמדה והפכה ליחידה חטיבתית, מח"ט יוסי פלד.

לאחר שני מחזורים מוניתי למ"פ בגדוד 1 בחטיבה 500, צומת פרקר (מעבר הג'ידי), מג"ד אהוד גרוס, העברנו קורסי חרמ"ש. סגני היה יוסי גרינפלד, ולאחר 2 מחזורים השתחררתי, רמי לנגר החליף אותי. פלוגה תאומה הייתה לנו בגדוד 3 של החטיבה. מ"פים היו: קובי גוטגולד ולאחר מכן פויראייזן.

במילואים מ"פ חרמ"ש בחטיבה 395 (מחנה עופר, רוב הפלוגה מחזור מאי 72 וחלקים נכבדים וטובים מפלוגת "מקנס", שרות המילואים היה לי להנאה וסיפוק, השתחררתי ממילואים עקב בעיית בריאות.

עבודה: כשנה מהשחרור עבדתי כמתופף ומאז ועד היום עובד בעסק המשפחתי העוסק במסחר בחומרי בניין שייסד סבי בשנת 1929, תחילה בתל אביב (ארלוזורוב פינת דיזנגוף), לאחר תקופה קצרה פיתחתי את העסק בהרצליה, אבי חבר אלי, במשך הזמן חברו גם אחיי והיום אנחנו עסק משפחתי- אבא ושלושה אחים, מרכז העסק בהרצליה וסניף בכפר שמריהו.

מתמחים באספקת חומרים איכותיים לבניית בתי יוקרה ומייבאים מאוסטרליה לוחות צמנטיים לבניה (גי'מס הארדי).

משפחה: נשוי פעם שנייה באושר רב עם ניצה, גרים במושב אביאל (ליד בנימינה) ביחד 5 ילדים: עדי 35, ליאת 34, נדב 31, מיטל 30, רותם 26. ניצה וילדיה עדי ונדב מנהלים את מסעדת "מנואלה" במדרחוב זיכרון יעקב.

סג"ם יעקב (קובי) כספי

קובי הגיע לפלוגה כמ"מ נוסף במחלקה 3. ב-25.10 קיבל את הפיקוד על המחלקה מסגן מנשה עזרא. בהמשך, מונה כסמ"פ של פלוגת הקורס שנפתח ליד רפידים. ובהמשך... להלן מפיו:

לאחר השחרור גויסתי כ-מ"מ חרמ"ש בחטיבת הטיירנים. תפקיד אותו מילאתי עד גיל 40. לאחר פירוק החטיבה סופחתי לחיל

האוויר כקצין מתאם בין חילות הקרקע לחיל האוויר עד לשחרור מוחלט ממילואים.

גר בכפר סבא מאז לידתי. בעל משרד גדול ליעוץ מס וחשבונאות. נשוי לשבי (בת שבע) העובדת בבית חולים "מאיר" כמזכירה ביחידה להתפתחות הילד. נולדו 3 בנות:

מיכל - בת 36 נשואה+2 בנות ואמורה ללדת

בימים אלה בן. עובדת בחברת (AVAYA).

יעל - בת 32 נשואה+בת ואמורה ללדת בת

נוספת בימים אלה. עובדת במשרדי.

נגה - בת 30 נשואה - עדין ללא ילדים. עובדת

בהייטק (אינטל).

והעיקר חי באושר.

ירום אריאלי

ירום נמנה על רשימת ה-13 שנשארו מאחור בשבטה בפיקוד סמל שלום צארום, לשמור על הבסיס. בהמשך, הצטרפה הקבוצה לגדוד 100 שהקים אהוד ברוג (ברק) וירום שהיה בנוסף לתפקידו כלוחם גם נהג נגמ"ש, צורף כנהג לנגמ"ש פינוי שכלל מפקד, לוחם

לא מהפלוגה, רופא ושני חובשים. בפעולת החילוץ של גדוד 890 מה"חווה הסינית" בבוקר ה- 17.10, נהרג כל הצוות הרפואי, מפקד הנגמ"ש נפצע קשה אך ירום המשיך בסבבי הפינוי ובסך הכול ארבעה. מעל 35 חיילים, מתוכם רבים שהיו פצועים, חבים לו את חייהם. באופן תמציתי מספר ירום על עצמו:

כשפרצה המלחמה, כיוון שנשארתי בשמירה בשבטה, איבדתי קשר עם הפלוגה. לאחר מספר ימים עלינו, קבוצת השומרים, לג'וליס, ושם צוותנו לגדוד 100 של אהוד ברק. אני צוותתי בתפקיד נהג נגמ"ש תאג"ד. ירדנו למלחמה וגדוד 100 היה אמור לפנות את פצועי הצנחנים מה"חווה הסינית". אני עם נגמ"ש הרופא, נכנסנו לאזור החווה הסינית.

שלוש פעמים נכנסתי עם הנגמ"ש, ופיניתי את פצועי הצנחנים ואת תאג"ד הצנחנים אל מחוץ לשטח האש. סה"כ פיניתי כ- 35 חיילים. בדיעבד, התברר שהרופא, ד"ר עודד בן דרור והחובשים, נהרגו בזמן טיפול בפצועים.

את המשך המלחמה העברתי כנהג נגמ"ש רופא חטיבה 460. לאחר סיום המלחמה עברתי לחיל מודיעין ואת שנת השרות האחרונה העברתי באוגדה 162 בתפקיד מש"ק מערך מודיעין. לאחר השחרור למדתי באוניברסיטת ת"א וסיימתי תואר במדעי המדינה. בנוסף למדתי יעוץ מס והערכת יצירות אומנות ועתיקות. התחתנתי עם וויאן ונולדו לנו 3 בנים, כיום שניים סטודנטים והשלישי חייל. הקמתי עסק בתחום הנשק, אביזריו וביטחון שלקוחותיו: מוסדות המדינה, חנויות נשק ומטווחים, רשת "ריקושט" וחנויות "למטייל". את זמני הפנוי אני מעביר באיסוף בולי חלל וספורט, נסיעה על רולרבליידס (כולל המרתון האחרון בת"א) מוסיקה ועוד.

ישיעיהו (שייקה) וייספיש - בן גל

שייקה היה לוחם-נהג בנגמ"ש מ"מ 3. הוא מספר: ישר כוח לכל מארגני המפגש הפלוגתי פלוגת "מקנס".

את המלחמה עברתי

כנהג/לוחם בנגמ"ש מ"מ 3 וכמדומני שהמ"כ היה פפר. בשלב כלשהו נשלחה המחלקה לאבטח את גשר הגלילים ולכן לא היינו בצליחה עם כל הפלוגה והצטרפנו לפלוגה לאחר מספר ימים.

בגמר המלחמה ולאחר מסדר הסיום ב"אפריקה" סופחנו כ-עשרה לוחמים לגדוד מילואים להדרכת נהיגת הנגמ"ש.

עם תום המלחמה ושחרור גדוד המילואים נשלחנו לג'וליס להמשך הדרכה עד לשחרור.

לאחר השחרור עסקתי מספר שנים בחקלאות ובהמשך עסקתי במספר נושאים, בחברת תעבורה, במפעל ליצור לוחות M.D.F, בחברת אופטומיק שנסגרה וכיום אני מנהל את הישיבה התיכונית לחינוך סביבתי "אורות הזורעים".

נשוי למירה 38 שנים יפות ומאושרות, ילדנו שלושה בנים ובת, כולם נשואים ולנו נכדה בת 9 חודשים.

עברו חלפו להם ארבעים שנה ולמרות כל התהפוכות שעברנו כחברה וכבודדים עדין כוחנו במותנינו (לפי התמונות שצרפו החברים).

ישראל איטח - איתן

ישראל היה מלוחמי מחלקה 3. במלחמה היה בצוות מ"מ 3. על קורותיו מאז סיום המלחמה הוא מספר: במסגרת מי אנחנו הריני לפניכם בתמונות של אז והיום:

את המלחמה סיימתי עם הפלוגה במבואות

איסמעיליה.

כשלושה שבועות מתום המלחמה הועברתי לפקד על כיתת חרמ"ש בפלוגה בגדוד 46 תחת פיקודו של מיודענו אלי לבני מטלוויזיה. לעומת השקט של תעלות המים המתוקים אצלנו המלחמה נמשכה וחטפנו הפגזות ארטילריה כמעט עד לפינוי מאפריקה. עם הפינוי נשלחתי לשמש מש"ק מודיעין בחט' 14 ושם אף סיימתי את שירותי. לאחר השחרור למדתי הנדסת תעשייה וניהול באוניברסיטת בן גוריון. בהמשך עבדתי שנתיים במשרד הביטחון ובהמשך שימשתי כיועץ במסגרות פרטיות וכעצמאי.

בהמשך הקמתי וניהלתי עסק משפחתי ועסקים נוספים.

בשנתיים האחרונות אני מנסה להשתלב במקצוע המבוקש פנסיונר בינתיים הכול זמני...

מתגורר בכיף ברמת גן קרית קרינצי, נשוי ואב ל-2 סטודנטיות יפהפיות.

מרדכי (מוטי) אזולאי - נתאי

לוחם במחלקה 2, צוות 2 שעשה היסטוריה בהיותו הנגמ"ש הראשון שדרך על אדמת אפריקה במלחמה. מוטי מספר את קורותיו:

לאחר המלחמה המשכתי לקורס קצינים. הקורס הסתיים ביולי 1974. לאחר מכן שובצתי כקצין הדרכה בבית הספר לשריון בג'וליס. שם ארגן

אביגדור קהלני סגל שירד תחת פיקודו לצאלים הנטושה לצורך הקמת מתקן האימונים שהפך לימים למתקן האימונים המרכזי של זרוע היבשה של צה"ל. אתי ירדו לצאלים נתן פיש כרס"פ, גדעון זרון וויקטור סבן כמדריכים. בהמשך עבר באל"ש (בסיס האימונים ליחידות השדה) לפיקודו של נתק"ה ניר ואביגדור קהלני

עבר לפקד על חטיבה 7. משימתנו הייתה לפתח תו"ל ולהדריך אנשי מילואים ללוחמת מרגמות 120 מ"מ מתנייעות. הכוונה הייתה לשפר את יכולת הטנקים להתגונן נגד טילי הסאגר גם באמצעות ירי מרגמות (הפתרון שהיה ישים חלקית אז, כלל לא תקף היום).

השתחררתי בשנת 1977 לאחר קורס מ"פיים שריון וכתבת תורת הלחימה בתח"ש, תורה שהצטברה בעת ההדרכה בצאלים. במילואים שובצתי כקצין חרמ"ש בגדוד שרמנים לתקופה קצרה ואחר כך בתעסוקת קציני מילואים. לימים קיבלתי דרגת רס"ן.

עם שחרורי מהצבא למדתי כלכלה וחשבונאות באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנה הראשונה גרתי במעונות הסטודנטים עם ארלי'ה רוטשטיין. בתוך כך השלמתי את לימודי הבוגר בכלכלה וכן למדתי משפטים באוניברסיטה זו. סיימתי את הלימודים המשולבים בשנת 1982 ולאחר מכן הוסמכתי כעורך דין שהיווה מקצועי העיקרי.

בשנת 1985 נישאתי לרעייתי גילה (רופאת משפחה) ומאז נולדו לנו 4 ילדים. רננה (24) שירתה בחיל הים ולומדת משחק בבית הספר ע"ש ניסן

נתיב, יניר (22) שירת כקצין איסוף קרבי ומטייל כעת בעולם, עידית (19) מד"סית בחטיבת גולני ואביגיל (16) תיכוניסטית.

כעורך דין ייצגתי קבוצות דיירים בתביעות ליקויי בנייה נגד קבלנים שבנו דירות מגורים באופן לקוי. במסגרת זו זכיתי לקבל עשרות

רבות של פסקי דין, בבית המשפט העליון ובבתי המשפט המחוזיים, חלקם תקדימיים. במסגרת פסקי דין אלה חודדו הכללים וההלכות המשפטיות הנגזרים מחוק המכר (דירות) וחוקים נלווים שנועדו להסדיר את היחסים שבין קבלן הבנייה לבין רוכשים של דירה חדשה.

קודם לכן, בעת התמחותי במשפטים בנציבות מס הכנסה בשנת 1983, תחת שר האוצר דאז יורם ארידור, הגיתי את הרעיון המאפשר את הדברת

תופעת האינפלציה התלת ספרתית שהייתה במשק הישראלי באותה עת וסייעתי ליצירת המדיניות המוניטרית שיושמה בשנת 1985 ואשר הדבירה את ההתפרצות האינפלציונית שהייתה מאז שנת 1977 ועד שנת 1985.

במקביל לשנות עבודתי כעורך דין, למדתי באוניברסיטה העברית לתואר ראשון בחוגים מזרח תיכון והיסטוריה של עם ישראל (-1996) (1999) וכן למדתי לתואר ראשון בחוגים ארכיאולוגיה והיסטוריה כללית (2000 - 2004).

כן הקמתי חברת נדל"ן בארץ ואני מנהלה.

מאז 1991 אני ובני משפחתי מתגוררים בשכונת פסגת זאב בירושלים.

רב"ט מרדכי (מוטי) רוזנר

מ"כ במחלקה 2. במלחמה בצוות ב'. פיקד על הנגמ"ש בעת שזה, כבר בלילה הראשון, עלה על מארב מצרי. נפצע ברגל ובפנים. על כברת הדרך שעשה מאז, להלן מפיו:
יליד ירושלים, מתגורר בירושלים, נשוי לטובה (לבית ברזל) מזה 40 שנה, 3 ילדים 7 נכדים...

שרות צבאי: התחלתי בקורס טיס 4 חודשים, הודחתי בצ'ק 10, הגעתי לשריון ומכאן יש לנו היסטוריה משותפת. במילואים בחטיבה צפונית גדוד 362 (נעורה) אשר לצערי במלחמת שלום הגליל הראשונה 1982, השתתף בקרב ובמארב בסולטן יעקוב. השתחררתי בגיל 43. עסוק: כל השנים בחינוך, תואר ראשון בפסיכולוגיה, שני בחינוך... ניהלתי משך שנים את המכונים לחינוך יהודי-ציוני (מלי"צ) עמותת מלכ"ר שעסקה בחינוך בארץ ובחו"ל. מזה 13 שנים אני במשרד החינוך בתפקיד מנהל אגף א' לפתוח מקצועי של עובדי הוראה בישראל. בדרך הספקתי מטעם הסוכנות - מחלקת הנוער וחלוץ להיות שליח חינוכי שנתיים בלונדון, שנתיים בלוס אנג'לס.

ילדים: ליאת בנבגי-רוזנר דוברת הקרן לירושלים עיתונאית, ניר עו"ד ביגאל ארנון, טל עופרן - רוזנר עיתונאית ומגישה בערוץ הכנסת. תחביב: בעיקר נגינה באקורדיון (מפוחון בעברית צחה) מגיל 6 ועד היום בגני ילדים לנכדים ובערבי שירה. כמובן קריאה וטיולים. מבקש להודות לכל המארגנים על כל שעשו ויעשו, מאחל לכולנו בריאות ובשורות טובות, ולהתראות במפגש....

מנחם שקולניק

מנחם היה חניך במחלקה 1. במלחמה היה מאגיסט בצוות א'1. תולדותיו: התגייסתי לצה"ל במאי 72 והצטרפתי למחזור אוגוסט לקורס מ"כים.

הייתי מאגיסט במחלקה 1 נגמ"ש א'1. לאחר המלחמה יצאתי לקורס קצינים, לאחר סיום הקורס הייתי קצין הדרכה בחטיבה ששכנה בראס סודר ולאחר מכן עברתי למדור נט"ר בג'וליס עד לשחרור.

במילואים הצטרפתי לפלוגת חרמ"ש בחטיבה 600 של טוביה רביב שהייתה חלק מאוגדת שרון במלחמה. לחמה באזור החווה הסינית כשחטיבת

חיים ארז צלחה את התעלה. שימשתי שם בתפקידי מ"מ, מ"פ, סמג"ד. השתחררתי ממילואים בדרגת רב סרן.

לאחר השחרור מסדיר, למדתי תואר ראשון ושני בהנדסה מכאנית באוניברסיטת ת"א. עבדתי כ-20 שנה, כשכיר ועצמאי בתחום אנרגיה סולארית לחימום מים ומערכות מיזוג.

בשנים 1998-9 עשיתי הסבה לתחום הנדסת תוכנה ומאז אני עובד כמפתח תוכנה. כיום עובד בחברת בת של בנק לאומי. נישאתי ב-1979 הבאנו לעולם שתי בנות מקסימות. כיום גרוש, חי עם בת זוגי בנס ציונה. מזה כשנה סב לנכדה.

סגן מנשה עזרא

מנשה שירת כמ"מ 3 מראשית הקורס ועד לשלהי המלחמה. מנשה נשאר בצבא עוד שנים רבות. להלן סיפורו:

כמו רובכם אני בן 60 נשוי לשרה 38 שנים ולנו שני בנים, יגאל ומורן ונכד, דניאל.

יגאל בן 36 רווק רואה חשבון בהשכלתו סיים תואר שני במנהל עסקים בארה"ב לאחר כ-5 שנים בנכר ניכנע ללחץ המשפחתי ושב לארץ. כיום סמנכ"ל פיתוח עסקים בחברת היי טק.

מורן מהנדס אלקטרוניקה עובד כמהנדס פיתוח בחברת היי טק ואב לדניאל.

הפרק הצבאי שלי מתחלק לשניים, זה שאתם מכירים קורס מ"כים, מלחמה. עזבתי אתכם לאחר שנודע לאריק בדרך לא דרך שאחי שגם היה בחרמ"ש בגזרה הצפונית נפל. יצאתי הביתה תוך שימוש בטרמפים והגעתי הביתה שעות ספורות לפני שהורי קמו מהשבעה. בהמשך

ועד סיום השירות שלי במאי 1974 שרתתי בתח"ש. תקופה די משעממת, כתבתי מספר ספרי הדרכה, בדקנו אמצעי ראיית לילה, ועם פרופסור דן זסלבסקי בדקנו אמצעי ציפה וצליחה.

לאחר לימודי הנדסת חשמל באוניברסיטת ת"א הצטרפתי ליחידה הטכנולוגית של חיל המודיעין. פרק מאלף. עבודה עם אנשים מדהימים אך לצערי אינני יכול לפרט. פרשתי כאלוף משנה.

במהלך שרותי הוענקו לי שני פרסי בטחון ישראל. במסגרת הסיווג שלי יכולתי לעיין בכל התחקירים של המלחמה. אני רק יכול לחזק את הרושם שהתקבל במסגרת הפרסומים הגלויים. למדינת ישראל היו כל הידיעות הנדרשות כדי להבין שעומדת לפרוץ מלחמה על אמת. למנהיגים היו אמצעים נוספים לאימות הכנות למלחמה שהם בחרו שלא להפעיל.

לאחר השחרור בשנת 1993 הקמתי חברה בשם WAVEACCESS שפיתחה תקשורת נתונים אלחוטית למחשבים ניידים פתרון שידוע כיום כ-Wi-Fi.

בשנת 1998 מכרתי את החברה לחברת LUCENT האמריקאית. לאחר שלוש שנים בהם הייתי סמנכ"ל אחראי ליחידה העסקית של תקשורת נתונים פרשתי ועברתי לעסוק בהון סיכון. כיום אני שותף מנהל בקרן הון סיכון GEMINI.

אני גר במושב צופית, עוסק בחקלאות כתחביב. בעיקר מגדל עצי זית לייצור שמן.

מנשה פנחס

מנשה היה לוחם במחלקה 2, צוות א2. סיפורו האישי:

הייתי בצוות א2 המפורסם. לאחר שהפלוגה התפזרה נשארתי בסיני ושרתתי בחטיבה 14 גדוד 79 עד השחרור. כיום אני בן 58 גרוש פלוס 5 ילדים וששה נכדים.

מתגורר באשדוד ועובד בתחנת הכוח באשדוד.

רב"ט נחום (נוני) קריבושיי

ממש"קי מחלקה 3, צוות צא'. נוני מספר על נחום:
יליד 1953 תל אביב.

לאחר השחרור התחלתי לעבוד בחב' בת של צים (חב' הספנות) העוסקת בתובלה משולבת ימית + יבשתית.

לאחר לימודי ניהול התמניתי למנהל מרחב דרום בקווי אשדוד אילת - שינוע מטענים למזרח הרחוק ודרום אפריקה.
בשנת 2010 החב' נסגרה בעקבות המשבר העולמי שפקד גם את ענף הספנות.

כיום עוסק במכירה והובלת אגרגטים (חומרי מחצבה).
נישאתי בשנת 76 ונולדו לנו שלושה ילדים, עדי עו"ד, יניב בעל חב' למערכות טכנולוגיות ומצלמות אינטרנט וגל הצעיר לומד הנדסת חשמל.

כיום גרוש וחי עם בת זוגי אירית בראשון לציון.

סגן עמיר אילון

עמיר היה מ"מ 1 עד תקופה קצרה לפני המלחמה והוחלף על-ידי סג"ם איתן חצור. עם הכרזת מצב הכוננות חזר מהבית לשבטה והצטרף למחלקה בתפקיד מפקד א1'. עתי ציטרון, שהיה מפקד תא הלחימה בנגמ"ש נפצע קשה ועמיר ניהל את המרוץ נגד השעון להצלת חייו כשפינה אותו לתאג"ד.

כך מספר עמיר על עצמו:

יליד אוגוסט 1952. מסלול צבאי מקוצר הפך אותי תוך 14 חודש לקצין בקורס מ"כים חרמ"ש.
את הימים לפני המלחמה העברתי בג'וליס בהמתנה לקורס המ"כים החדש שהיה אמור להגיע.
ביום שישי, לפני פרוץ המלחמה, ניצלתי את קשרי עם הש"ג אשר נתן לי להתפלח הביתה על אף הכוננות. בשעה 14:00 כבר הייתי בדרכי לשבטה ובדרך אספנו חייל מהמשטרה הצבאית אשר סיפר לי שהוא חקר יום קודם חייל מצרי שנתפס בסיני וכי נודע מהחקירה שהמלחמה תתחיל בשבת.

מאחר ולא הייתה לי יחידת אם, צורפתי בשבטה כמפקד אחד הנגמ"שים של הפלוגה ושמחתי לגלות שרוב חיילי הנגמ"ש היו בעבר חניכים שלי.

המלחמה תפסה אותי על הנגמ"ש מנסה לפרוס רשת הסוואה ותוך מספר דקות שעטנו על הנגמ"שים לכיוון טסה.

חילוצי החיילים מהתעוזים בלילה הראשון, הובלת גשר הגלילים, הצליחה, הפינוי של עתי שנפצע, חנן - הנהג

המיתולוגי שלנו, והשהייה במצרים עד להפסקת האש נצרכו חזק ב-"Hard Disk" שלי

נשוי לאנדי כבר 33 שנה, 4 ילדים, טסיה בת 29, בעלת חברה לארגון והפקת אירועים בתחום הספורט, בן ונטלי, תאומים בני 25, בן מתופף ג'ז ומוסיקה אפריקאית מדהים, נטלי, מסיימת שנה רביעית בבצלאל ויאן בן 22, נגן גיטרה קלאסי, ג'ז מוסיקה דרום אמריקאית.

אנדי עוסקת כבר 20 שנה בשיקום במים ועיסוי רפואי, מתמחה בחולי פרקינסון וטיפול בכאבי ראש.

התחלתי את הקריירה העסקית שלי בתחום הפרסום לאחר מכן הקמתי חברה לתערוכות והפקתי תערוכות גדולות בארץ בתחום הבנייה, העיצוב, ספורט, בישול, תינוקות ועוד.

את שנותיי האחרונות במילואים ביליתי בחיל חינוך ביחידה מיוחדת שהעבירה סדנאות ליחידות ששרתו באינתיפאדה הראשונה. בעקבות

פעילות זו הקמתי חברה שעסקה בנושאי חזון וערכים וריכזה את פעילותה בבתי ספר תיכוניים.

בשנת 2011, לאחר השקעת ענק בתערוכה חדשה שלא צלחה ועם שוק תערוכות הולך ונכחד נאלצתי לסגור את עסקי והיום, בגיל 60, אני מתחיל את חיי העסקיים מחדש.

עקיבא דוד

מקלעוניסט ב- וב', צוות "משנה מקנס" רוב המלחמה, שהפך ל"עוזיסט" מאושר. סיפורו: את קורס המ"כים ביליתי בצוות של מרקו וכך זה המשיך עד סוף המלחמה. במלחמה עצמה פיקד על הנגמ"ש הסמ"פ יוסי שוחט, אשר נתן לי את העוזי שלו (המקלעון שלי התפרק מאחת מההפגזות בדוורסוואר) והוא המשיך עם קלצ'ניקוב שלל.

לאחר המלחמה סופחתי לפלוגת חרמ"ש מילואים כדי להכשירם לקראת קבלת נגמ"שים.

לאחר פיזור פלוגת המילואים הגעתי למפקדת החטיבה בשדה תימן ומשם הועברתי (עם עוד חבר'ה מהפלוגה) לג'וליס לשם הדרכת נהיגה על נגמ"שים. מכיוון שרישיון נהיגה לא היה לי, בשלב מסוים נשלחתי עם עוד חברים ללימוד נהיגה ורישיון ג' באשקלון. בג'וליס סיימתי את השירות הסדיר.

במילואים הייתי מש"ק באחת מפלוגות החרמ"ש (עם עוד חבר'ה מהפלוגה) שהמפקדה ישרה בעופר ואת רוב הפעילות ביצענו בבקעה ובשטחים. בגיל 45 פרשנו לגמלאות.

לאחר הצבא למדתי בביה"ס להנדסאים בטכניון במגמת בנין ובזה עסקתי כ-6 שנים. עקב משבר כבד בענף הבנייה בשנת 85 ביצעתי הסבה לתעשייה וניהול ומ-1985 ועד היום אני עובד בחברת "דלתא גליל תעשיות" בתפקידי ניהול שונים. בעשר השנים האחרונות אני מנהל אתרי ייצור בחו"ל (טורקיה, מצרים, סין) כאשר כמעט באופן קבוע אני טס לחו"ל כל יום ראשון וחוזר לסופ"ש כל יום חמישי. בשנת 1979 נישאתי למלכי ואנו חיים באושר עד עצם היום הזה.

נולדו לנו 3 בנים: ליאור (32), רואה חשבון, נשוי אשר דאג למלא את עולמנו ב-2 נכדות מקסימות. גיא (30 רווק) בוגר "בית צבי", ניתן לקחת את

הנכדים ולצפות בו בהצגות ילדים כמו: "הכבש השישה עשר", "הארנב ממושי" ו-"רינת". רועי (29 רווק) ספר כלבים אשר מבצע את הפעילות במספרה נידת.

רב"ט עתי ציטרון

עתי היה שילוב דרמטי בין מפקד קשוח מהעור והחוצה ושחקן תיאטרון בנשמה. עתי נפצע קשה מאד בימים האחרונים למלחמה ולאחר שהשתקם בחר באופן לא צפוי בקריירה הקשורה לתיאטרון. מי היה מאמין?! וזהו עתי כפי שמספר עתי:

מילדות היה ברור לי ולכל מי שסביבי שאעסוק בתיאטרון. נדמה לי שגם לחברי בצבא זה היה ברור. לפני הגיוס, נבחנתי ללהקה צבאית.

התקבלתי, אבל הרמטכ"ל החליט שבנים יכולים לשרת בלהקה רק אם אין להם פרופיל קרבי, ובאותה עת חשבתי שזו בושה להוריד פרופיל בבולפוס. נו, התגייסתי לחרמ"ש, ושנתיים אח"כ באה המלחמה וסידרה לי פרופיל נמוך אחת ולתמיד...

אחרי כחצי שנה בבתי חולים, התחלתי ללמוד בימוי תיאטרון באוניברסיטת תל אביב. בתחילת שנות השמונים נסעתי לנוי יורק עם זוגתי, ענת. היא עשתה את הפוסט-דוקטורט שלה בחקר המוח באוניברסיטת רוקפלר, ואני כתבתי וביימתי, ולמדתי לדוקטורט באוניברסיטת ניו יורק. שילבתי לימודי תיאטרון אלטרנטיבי עם אנתרופולוגיה של המופע. חקרתי טקסים ופולחנים בחברות מסורתיות,

תחילה של אינדיאנים בצפון אמריקה, ובהמשך, בהוואי, הודו וקוריאה. ב-2011 יצאתי למסע מחקר של שנה באוסטרליה, ניו זילנד, באלי ופפואה ניו גיני.

אני מלמד תיאטרון - משחק, בימוי, היסטוריה ותיאוריה - כמעט שלושים שנה, ועדיין נהנה מאד מההוראה

ומהמפגש עם הסטודנטים. התחלתי בסמינר הקיבוצים ובאוניברסיטת תל אביב, אח"כ ניהלתי את ביה"ס לתיאטרון חזותי בירושלים, ואחרי שנים בחו"ל, עמדתי בראש החוג לתיאטרון באוניברסיטת חיפה, שם אני מלמד עד היום. במקביל להוראה ולכתיבה ובימוי, הייתי מנהלו האמנותי של פסטיבל עכו לתיאטרון אחר, ואח"כ, של פסטיבל בת-ים הבינלאומי לתיאטרון רחוב. הקוקטייל שלי: יצירה, הוראה ומחקר. בשנים האחרונות, פיתחתי באוניברסיטת חיפה תכנית לימודים בליצנות רפואית, ובאמצעותה גיליתי עולמות חדשים, והתחלתי דיאלוג פורה עם רופאים וחוקרים מתחום מדעי החיים בנושא לו אני קורא "המופע כתרופה". לזה אקדיש את השנים הקרובות. הפרויקט התיאטרוני האחרון שלי, בשיתוף עם בתי יעל, הוא "קברט אחרית הימים", העולה ביפו אחת לחודש מאז יום הבחירות. שלום צארום היה בערב האחרון שהעלינו, תחת הכותרת "מו"מ". התרגשתי לראות אותו ואת אשתו, צילה, ושמחתי בתגובה החמה שלהם. גם אתכם אקבל בשמחה אם תבואו...

פרידריך (פרד) ליטבר

פרידריך היה מקלעוניסט במחלקה 2, צוות 2. בלילה הראשון למלחמה ניסה לעצור קנה 105 מ"מ של טנק מגח באמצעות שיניו. הקנה נעצר אך הפעולה ההרואית עלתה לפרד בשלוש משיניו הקדמיות. למרות זאת, לאחר טיפול ראשוני בתאג"ד, חזר לפלוגה והמשיך עם הכוח עד לסופה של המלחמה. פרד מספר על עצמו:

אוטוטו ואנוכי בן 60 ומרגיש עדיין צעיר, רענן ובריא ברוך השם. קורות חיי לא מרשימים כמו של קודמי, אבל לא משעממים. לעומתכם אני יליד פולין עליתי לארץ, בגיל כמעט 8. מנהל ביה"ס היסודי נתן לי מעדר וכך למדני לאהוב את הארץ ולהיות אחד מכם, עם אג'נדה כמובן להתגייס רק לקרבי. מצרף את תמונתי דאז וכיום "משוויץ עם שתי פולניות נאות מראה". מודה בחולשתך. אחרי השחרור נסעתי לאנגליה להתאוורר ועבדתי בעבודות מזדמנות אחת מהן איש בטחון בבנק הפועלים בלונדון מזויין בברזל זווית, נשק

סודי נגד רב המחבלים "קרלוס", שתקף מטרות ישראליות.

חזרתי לארץ וסיימתי לימודי כהנדסאי ייצור וניהול, מקצוע מכובד אז בארץ, שירתתי במילואים ת"פ יורם ברין המוכר לי עוד מסדיר. הייתי סמל מחלקה אח"כ ממ"ק, רצו לשלוח אותי לקורס קציני מילואים לא הסתדר כי הכרתי תיירת מגרמניה כולה חיטובים עם ארנק מלא מרקים, התאהבתי בה מעל ראשי. ב- 1980

ירדתי מן הארץ בגללה. חברי דסי, מ"פ שקד קרא לזה "ירידה בנסיבות מקלות". כאשר פרצה מלחמת של"ג התקשרתי לשגרירות אמרו לי "נתקשר". עד היום אני מחכה לצלצול...

אני אב גאה לבן ולבת כל אחד מוכשר בתחומו ויש לי הרבה נחת מהם: בן גבה קומה (29) עומד להינשא אחרי המפגש, מסיים תואר שני בהנדסת מכונות ולבטח יבנה את מכונת העתיד ובת יפת תואר (25), מסיימת תואר ראשון במשאבי אנוש. הרבצתי בהם ציונות ואולי יום אחד יחיו בארץ מי יודע?! לפני 12 שנה הוסבתי למחשבים ורשתות. למחייתי

מתפרנס בכבוד כשכיר ב IBM - בפרויקטים רב לאומיים, לא יודע עד מתי. בשהותי רבת השנים באירופה אני מדבר גרמנית, אנגלית, פולנית, מגמגם ברוסית ומאוהב בעברית. ביום הולדתי ה- 50 בצעתי סבוב מסביב לעולם והשני בפתח! מצבי המשפחתי: גרוש עם חברה לחיים.

גופי במערב וליבי במזרח בפעם הבא אני לא אסע בעקבות אישה לשום מקום ואתם חברי עדים.

צבי (צביקה) יונגר

צביקה עם ה- baby face נשאר עם נגמ"ש 3ב' כשזה הוקצה כנגמ"ש פינוי בגדוד של סא"ל עמרם מצנע. הוא השתתף בקרב העקוב מדם של הגדוד בליל ה- 15.10 - 16.10 הוא מספר:

את המלחמה עברתי עם יוסי גרינפלד וארי מטיאס כנגמ"ש פינוי של גדוד 79. אחרי החזרה לסיני נעשיתי סמל מבצעים של אהוד ברק בגדוד 532.

בהמשך הייתי סמב"ץ בחטמ"ר ראס סודר וגם הדרכת

גדודי מילואים לקראת תפיסת קו.

השתחררתי באוגוסט 75 ובאוקטובר אותה שנה התחלתי ללמוד בטכניון, הנדסת מזון.

משם נישואין, ילדים, גירושין, מעברי מגורים מראש פינה ועד ירושלים.

כיום נשוי לאפרת (לי יש 2 ילדים מנישואי הראשונים, הילה בת 29 נשואה וגרה בקיבוץ קלי"ה ובן, דור בן 25 סטודנט וגר במעונות בירושלים. לאפרת 3 ילדים מנישואיה הראשונים). אפרת ואני גרים ברעננה אנו מרבים לטייל וללמוד.

עבדתי ואני עובד כיום בתחום טכנולוגיה והנדסת

מזון בחברות רבות וגדולות (אוסם, יוניליבר- מנהל הפיתוח של המותג תלמה ואחר-כך קנור). כיום אני הטכנולוג הראשי של "פאורה תבורי".

רב"ט צביקה (אריק, אנריקה) פפר

צביקה היה מ"כ במחלקה 3. דלקת בשיניים כמעט והכריעה אותו אבל טיפול שיניים במרפאה מאולתרת בטסה החזיר אותו למחלקה בעת שזו אבטחה את גשר הגלילים. 2 פנקסים שמילא תוך כדי הקרבות ונמצאו בבידעם רק לאחרונה, מאפשרים הצצה נדירה למהלכי מחלקתו במלחמה. מה המפקד פפר עשה מאז? הרי תיאורו:

כשנה לאחר המלחמה לאחר שכנוע של לרון ויעלי קיבלתי את החלטה שהתבררה בדיעבד כאחת המשמעותיות בחיי והחלטתי לטוס לארה"ב על מנת ללמוד במיאמי, פלורידה (FIU) תואר ראשון במלונאות. למימון לימודי ומחייתי עבדתי כמתדלק בתחנת דלק מקומית ושם גם הכרתי את אשתי, קרלה מוסקוביץ שנהגה להגיע לתחנה לעיתים, לצורך "תדלוק".

עשיתי קריירה ארוכת שנים בענף המלונאות, מפקיד קבלה במלון הווארד ג'ונסון ועד שהתמתנתי לנשיא החברה העולמית זאת בתוך 15 שנה.

המשכתי עוד מספר שנים כנשיא החברה לאחר שנרכשנו על ידי חברת אחזקות בינלאומית המחזיקה בבעלותה חברות כמו Avis (השכרת רכב) ו-Century 21 (נדל"ן).

בין לבין התנדבתי לקבל את תפקיד נשיא איגוד בתי המלון הבינלאומי IH&RA למשך 3 שנים.

מיאמי, כנראה בגלל מזג האוויר הדומה לישראל מאז ומתמיד היה המקום המועדף עלי למגורים ואף עוד יותר לאשתי, אולם בכל אותם שנים לא מעטות בהם הייתי בתפקידים ניהוליים נאלצתי ביחד על כל משפחתי להעתיק את מקום מגורי לנו ג'רסי.

בשנת 2001 אחרי שנים רבות של עבודה קשה פרשתי לטובת משפחתי ועסקים פרטיים ומסחריים גם בתחום התמחותי שהינו זכיינות, מעמדה של נשיא חטיבת המלונות של חברת Cendant (היום Wyndham Worldwide) בעלת עשרה מותגים של חברות מלונות ועוד חברות שונות.

ב 12 השנים האחרונים בזמני החופשי אני מבקר את העסקים השונים בהם השקעתי, עושה כושר, משחק הרבה מטקות בים מול הדירה שלנו וגם הרבה שש-בש עם השכנים. הבת המבוגרת (35) ג'קלין, התחתנה באפריל האחרון והצעירה ג'סיקה (30), רווקה ולומדת

תואר שני בפסיכולוגיה. אל תגלו לה ששאלתי אך אם יש למשהו בן בגיל דומה שיכול לעבור בהצלחה ראיון אישי אתי, אנא שלחו אותו כל עוד הוא לא חרמ"שניק!

סמ"ר ראובן (לייבו) ליבוביץ' - לביא

לייבו היה הרס"פ הירושלמי של קורס מ"כים. צריך עוד?! במלחמה היה בצוות המ"פ ותפקד כמאגיסט. לייבו מספר את קורותיו:

המלחמה פרצה כ-4 חודשים לפני השחרור המתוכנן שלי. במהלך המלחמה זכיתי לשמש כמאגיסט

ימין בנגמ"ש של אריק שקד (המ"פ) ויחד עברנו חוויות מאוד מרגשות. תקצר היריעה מלתאר את אין סוף ועוצמת החוויות שחווינו. לאחר המלחמה הועברנו איציק לרון ואנוכי לצפון, כדי להדריך לוחמים של גולני בשימוש בנגמ"שים.

השתחררתי בחודש מאי 1974, ובאותו החודש עברתי קורס מאבטחי שגרירויות וביוני הוצבתי כמאבטח בשגרירות ישראל בוינה, שם שרתתי עד ספטמבר 1975. לאחר מכן שימשתי כקב"ט בשגרירויות ישראל בניקוסיה, קופנהגן ועוד. (תקופות של מס' חודשים בכל פעם).

לאחר שסיימתי פרק זה בחו"ל, מוניתי כאחראי בארץ על אבטחת שגרירויות ישראל באסיה, אפריקה ובחלק ממדינות אירופה. כמו כן שימשתי בתפקיד מדריך בקורסי מאבטחי

שגרירויות וקב"טים בארץ. בתפקידים אלה שימשתי עד שנת 1982, מועד בו הצטרפתי לסגל המנהלי במשרד החוץ. בשנת 1984 נשלחתי ל-3 שנות שירות כסגן הקונסול הכללי בריו דה ז'נרו.

לאחר סיום תפקידי המעניין והמרסק בריו דה ז'נרו, החלטתי שלטובת שני בני,

עדיף שלא להמשיך בקריירה דיפלומטית, והמשפחה שבה לארץ. הקמתי בארץ מס' עסקים בתחום תיירות מקצועית ובתחומי הדפוס הדיגיטלי. כיום אני מסייע לאחי בניהול בית דפוס דיגיטלי שבבעלותו. כפי שצינתי יש לי שני בנים, מאשתי הראשונה, חגי בן 33 ויואב בן 31. חגי עוסק בתיווך נדל"ן ויואב משמש כמנכ"ל של מפעל לליטוש יהלומים גדול באפריקה. יש לי שני נכדים מקסימים, גיא ונועם שנמצאים באפריקה, והנני נשוי בפעם השנייה למרים.

סמל רון (רוני) יעלי

רוני היה סמ"ח 1. לאן התגלגל מאז הקורס? להלן סיפורו:

אחד הזיכרונות שהיו לי מסיום קורס מ"כים הוא שהרמטכ"ל דדו שאל אותי האם אני מתכוון ללכת לקורס קצינים.

עניתי לו בנאיביות שלא, כי אני מתכוון ללכת ללמוד מינהל בתי מלון בלאס וגאס. כנראה

שהתשובה הזאת לא עזרה לי ונשארתי בבסיס במקום לצאת ל"רגילה"... לאחר שסיימתי מינהל בתי מלון וגם הכרתי את ננסי אשתי לעתיד, התחלתי לעבוד עבור חברת הייטק בשיקגו ובלוס אנג'לס. אחרי 10 שנים עברנו לטוסון אריזונה למקום מגוריה המקורי של אשתי.

אנו נשואים כבר 37 שנים ויש לנו שני בנים: מייקל שהוא בן 28 ודויד בן 21. כרגע אני מתעסק בנדל"ן באריזונה ובדרום קליפורניה וכן במסעדות.

זמן שרותי עם כולכם עזר לי מאוד לבנות את בסיס חיי.

אני רוצה להודות לכל היוזמים שלקחו חלק בלארגן את הכנס.

שלכם, רון יעלי

רוני רוזנר - רז

רוני היה חניך במחלקה 1 ובמלחמה היה בנגמ"ש של צוות המ"מ, צוות 1. להלן קורותיו מאז המלחמה היא:

מיד לאחר המלחמה, יצאתי לקורס קציני חי"ר (הראשון לאחר המלחמה) שהיה ארוך וקשה. בהמשך שימשתי כקצין טירונים ועוד תפקידים שונים עד שבשנת 1976 השתחררתי עקב בעיות גב (פריצת דיסק). לאחר השחרור התחנתתי והתגייסתי למשטרת ישראל, שביקשה לגייס קציני צה"ל. למרות שגויסתי כקצין, עברתי קורס קציני משטרה ובהמשך קורס קצינים מתקדם ופז"מ. עסקתי בתחום המבצעי, ושימשתי כמפקד תחנת נהריה, עכו וזבולון (קריות), כראש ענף תנועה, מפקד קורס קצינים ומדריך ראשי בבי"ס לשוטרים.

השתחררתי בשנת 2003 ובתפקידי האחרון שימשתי כסגן מפקד מרחב חיפה ובפועל כמפקד המרחב. במהלך השנים נולדו לי 3 ילדים כאשר כיום הנני סבא מאושר לשני נכדים, בינתיים.

כיום מתגורר בכפר ורדים אשר בצפון. בשנתיים האחרונות עובד בעמותת כוכב, שהיא עמותה העוסקת בבעלי מוגבלויות. נהנה מאוד מהעבודה אליה נקלעתי כאשר ביקשתי להתנדב.

אלה תולדותי חיי עד כה. שוב, שמח על ההתארגנות של החבורה - ואולי זכרוני ישוב אלי במשך הזמן...

רחל בוארון בר-מעוז

רחל היתה הפקידה הפלוגתית בקורס מכ"ים חרמ"ש מפברואר 1972 עד סוף אוגוסט 73. על קורותיה מאז היא מספרת:

ילידת נתניה 29 באוגוסט 1953. לאחר סיום השירות הצבאי נרשמתי ללימודים וציפיתי להתחיל בסוף אוקטובר 73. אלא שהמלחמה קטעה

את תוכניותינו... ביום ראשון ה-7 לאוקטובר התייצבתי בג'וליס כדי לראות במה אוכל לעזור. המקום נראה נטוש ושומם. התחושה הייתה קשה. בסה"כ 5 שבועות לאחר שחרורי והמקום זר ומוזר. הייתם חסרים מאוד. ביחד עם אופירה המד"סית מביה"ס

לשריון יצאנו בטרמפים לעבר המלחמה בסיני, לבדוק במה נוכל לסייע. לאחר יממה קשה מאוד עם כל מראות, ההרוגים והפצועים ברפידיס, הבנתי שעדיף לעזור בבתי החולים.

סיימתי ללמוד בסמינר לוינסקי בתל-אביב, ב-77', לקראת סיום לימודי נישאתי לזרח בר-מעוז, חבר בקואופרטיב אגד ק"ש ואנו חולקים יחדיו 36 שנים מאושרות. עברנו לקריית-שמונה מטעמים אידיאולוגיים בקיץ 77 ואנו שמחים מאוד על בחירתנו במקום הירוק והקסום הזה. עברתי כמעט את כל שלבי החינוך. מורה, מדריכה, לימדתי ביסודי ובתיכון ובשנים האחרונות מנהלת ביי"ס יסודי במושבה יסוד המעלה, בגליל העליון. יש לנו 6 ילדים וחמישה נכדים. טלי בת 34 ולה 3 בנים, תאומים בני 6, ניר וגיא ואור בן 3. טלי סיימה תואר שני ועוסקת במחקר בתחום הגנטי, בבית החולים האוניברסיטאי בצפת. רן בן 31 עיתונאי וכתב

טלויזיה בחדשות הצפון, אב ל-2 בנות רבקי-10 מעין-7. גיל בן 27 לומד חשבונאות בבינתחומי בהרצליה. שי בן 26 לומד בת"א דיפלומטיה וממשל. שיר סיימה י"ב, תלמד במכינה לפני גיוסה לצה"ל. יובל, הצעיר שבחבורה בן 17 עולה לכתה י"ב.

רמי גיגוז'ינסקי (גיגו)

חניך במחלקה 1. במלחמה שימש כנהג לוחם בצוות
וב' ששימש כ"משנה מקנס" בפיקודו של סגן יוסי
שוחט. רמי מספר על עצמו:

לאחר סיום המלחמה הלכתי לקורס קצינים.
אחרי הקורס לא חזרתי לחרמ"ש, ושירתתי
עד השחרור ואח"כ גם במילואים בחטיבה 274
(694).

שנים רבות עבדתי בחברת "אלקטרה". לפני
כחמש שנים פרשתי לפנסיה מוקדמת. מאז, וגם
עכשיו אני ממשיך לעבוד עם "אלקטרה" כיועץ
חיצוני לניהול פרויקטים.

גרוש, אבא לשתי בנות: אורית בת 29, איילה בת 27. גר בכפר שמריהו,
אבל נמצא הרבה בגבעתיים עם טל חברתי לחיים.

רמי לנגר

רמי היה בכוח שנשאר מאחור בשבטה, הצטרף לגדוד 100
שהוקם בג'וליס ויחד עמו ירד לסיני. בקרב החילוץ של גדוד
890 מה"חווה הסינית" נפגע הנגמ"ש שלו וכל הצוות שנפצע
באירוע, כולל שניים שנפצעו קשה נחלצו רגלית. הנגמ"ש,
שחולץ בהמשך, שוקם ביוזמת רמי ואיציק לקחמן שהיה
יחד עמו בצוות ושימש בהמשך כנגמ"ש פינוי בראש הגשר.
רמי מספר את קורותיו:

אין ספק שאותם ימים באוקטובר 73 חקוקים היטב
בזכרוני, ומלווים אותי לאורך
כל השנים. אנו נפרדנו

בתחילת 1974 כשחלקנו הלך לקורס קצינים.
הייתי מ"פ טירונים ברפיח, החלפתי את יורם
רוטנברג כמ"פ חרמ"ש בסיני והשתחררתי ב-
1977 לאחר ששמשתי כ- מ"פ עורב.
במילואים שרתתי עד שנת 1990 וסיימתי את

השרות כ- רמ"ט של חטיבה שריון.
אני בוגר הטכניון בהנדסת חשמל ויש לי תואר שני בהנדסה מאוניברסיטת דרקסל (פילדלפיה). כל השנים אני עוסק בהייטק. הקמתי וניהלתי מספר חברות.
אני ואשתי זהר מתגוררים בטבעון. יש לנו שני בנים, הבכור נשוי+1 הוא מהנדס. הצעיר קצין במודיעין.

רם (רמי) פלג

רמי היה לוחם בצוות 3א' עליו פיקד רוב המלחמה סג"ם קובי כספי. סיפורו:
שמי רמי פלג, אני יליד יוני 1954. גורלי בצבא היה כנראה להיות תמיד במקום שלא רציתי להיות בו - רציתי לצנחנים ונחתתי בשריון, רציתי לטנקים ונחתתי בחרמ"ש - נו טוב- אולי זה הציל לי את

החיים... אחרי התלבטות עם עצמי החלטתי לא ללכת לקורס קצינים (לאכזבתו של אבי ז"ל שהיה בעצמו קצין בקבע), אז אחרי פרוק הפלוגה מצאתי את עצמי עם מילואימניקים איפה שהוא על קו שביתת הנשק. כשהמ"פ גילה שאני, באופן תאורטי לפחות, יודע לנהוג ב"זלדה" הוא ישר עשה אותי לנהג נגמ"ש ומעין מדריך מכיוון שהם לא הכירו את הרכב הזה. אחרי החזרת השטח למצרים לא ידעו מה לעשות איתי, מ"כים היו כנראה כמו חול על שפת הים, אז תקעו אותי באיזה ג'וב בתל אביב - גורל שחלקתי אותו, דרך אגב, עם הרבה אחרים - שם נשארתי עד השחרור.

במילואים הייתי, (שוב נגד רצוני - רציתי להיות מ"כ או לפחות לוחם) סמל מבצעים בגדוד שריון בצפון - כשהמג"ד גילה שאני יודע לנהוג בנגמ"ש (זה קרה לי שוב...), הוא עשה אותי לנהג שלו בתרגילים חטיבתיים ואוגדתיים.

זאת הייתה חוויה משום שהוא התייחס לנגמ"ש כאל ג'יפ על זחלים - אנחנו קרענו את הגבעות

באזור צאלים ובצפון הארץ ורק במזל אף פעם לא פרסתי זחל... אחרי השחרור השלמתי את הבגרות ונרשמתי לביולוגיה בבן-גוריון באותה תקופה הכרתי את אשתי לעתיד, בחורה שוויצרית שפגשתי בזמן טיול אופניים שעשיתי באירופה. אחרי שלושה סמסטרים החלטתי שאני מוכרח לצאת מהארץ על מנת לאוורר את הראש. ב-1980 אחרי טיול ברגל ביוון החלטנו להמשיך לשוויץ, שם נשארתי עד היום. בתחילה חיינו חיים של נוודים, גרנו פה, גרנו שם - עבדתי בגרז', עבדתי כמחסנאי, חמש שנים היינו איכרים - לידתו של בני בסוף שנות ה-80 סימלה לי שהגיע הזמן להתברגן - למדתי מדעי המחשב ומתמטיקה באוניברסיטה של ברן וגמרתי עם מוסמך למדעי המחשב. בתחילה עבדתי בתחום זיהוי אירוע שזה גם היה הנושא של עבודת הגמר שלי - לאחר שעברתי לגור בציריך מצאתי עבודה בחברת טלקום שבה אני עובד עד היום. לאחר הגירושין, בסוף 99 הכרתי את בת זוגתי הנוכחית, אליזבת, איתה אני חי בעושר (יחסי...) ואושר בעיר קטנה ליד האגם של ציריך.

סג"ם רן סנדרס

רן היה מ"מ 2 בקורס. פיקד על הנגמ"ש שצלח ראשון את התעלה ב-16.10.73. זמן קצר לאחר החצייה נפצע מקליע בידו ולמחרת פונה לבית חולים. הוחלף על-ידי סג"ם דני מירון. רן מספר על עצמו: נולדתי בקיבוץ סאסא שהורי נמנו על מייסדיו. בהמשך, המשפחה עזבה לכפר הנוער בן-שמן. התגייסתי בפברואר 71 ולאחר השלמת קציני חרמ"ש הגעתי לשרת כמ"מ בקורס מ"כים. המלחמה "תפסה" אותי בסוף הקורס השני בו הדרכתי. ב-16.10.73, זמן קצר לאחר שצלחנו, נפצעתי מקליע ורסיסים ביד ובמקומות נוספים. למחרת פונית לבית חולים בארץ ועברתי תקופה ארוכה של טיפולים, עד מרץ או אפריל 1974. חזרתי לשירות הקבע-חובה ב-תח"ש עם פרופיל נמוך ובסטטוס של אח שכול. אחי הבכור, הלל, נפל בקרב ברמת הגולן ב-11.10.73.

ליחידת שדה חזרתי רק במילואים. בהתחלה כמ"מ חרמ"ש ותקופה קצרה אחר-כך עברתי לגדוד איסוף קרבי שהוקם באוגדה 162 ונקרא גדמ"ן שהפך ליחמ"ן ובהמשך ליחמ"ם. במסגרת המילואים השתתפתי ב"מלחמת שלום הגליל", הפעם על ג'יפ סיור ולא על נגמ"ש... ב- 1987 החליט מקום עבודתי שדי לשירות המילואים שלי בצה"ל ולמורת רוחי גרע אותי. את שרות המילואים סיימתי בדרגת רס"ן.

ולאזרחות: באוגוסט 74 השתחררתי מצה"ל ויצאתי עם מי שהייתה חברתי אז, לכשבעה חודשים בחו"ל. טיילנו באירופה, קנדה, ארה"ב ויפן. בשובי עבדתי בביטחון אל-על כשנה וחצי ואחר-כך גויסתי למשרד רה"ם שם שירתתי עד ראשית 1999 עת פרשתי לגמלאות. במשך שירותי עבדתי קרוב ל- 7 שנים בחו"ל. מאז שהפכתי לפנסיונר אני עוסק בהיי-טק כמנכ"ל חברה ל"ראייה ממוחשבת". יש לי תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת בן-גוריון. ולמצבי המשפחתי- נשוי, לאותה אישה, דפנה, מורה לאנגלית בתיכון ובחטיבה. יש לנו שלושה ילדים. הבכור בן 30, סיים לימודי משפטים ומסרב לעסוק במקצוע. האמצעי בן 27, סטודנט לרפואה והקטנה בת 25, סטודנטית לפיזיותרפיה.

רן שניצר

רן לא היה חניך בקורס. הוא השתייך למחלקת הקשר ובמלחמה צורף לנגמ"ש מ"פ והפך לאחד מהצוות. רן היה בתורנות שמירה בעת שכוח מצרי גדול עלה על חניון הלילה של החטיבה. הוא זיהה ב- SLS את הכוח המתקרב, וכל השאר - היסטוריה. רן מספר על עצמו:

One "keshet" was me, Ron or Ronnie Shnitzer, "Caspiton" from Beit Lehem Haglilit. I was with Arik Shaked most of the time... In very short story, I joined the air force after the war, after the service traveled, ended in the U.S., flying, got married, to my girlfriend from Israel, got divorced, raised three great kids, today flying for a commercial airline....

רב"ט שאול הלפרין

שאול היה טכנאי קשר שליווה את הפלוגה במהלך הקורס והשתתף עמה במלחמה בצוות של מ"מ 2. מה קרה עמו מאז?! הרי הוא לפניכם: לפלוגה הצטרפתי כטכנאי קשר מתחילת תקופת האימון בשבטיה. בסיום המלחמה ופיזור הפלוגה הוצבתי בגדוד 532. לאחר השחרור למדתי הנדסת אלקטרוניקה, ושרתי במילואים כחמש שנים בגדוד שריון. בשנת 1980 לאחר סיום הלימודים, התגייסתי לשרות קבע בחיל האוויר ועסקתי כל השנים בתחום הצילום. בצעתי מספר תפקידים בטייסת מל"טים/מזל"טים, מחלקת פיתוח/

מטה ח"א. ב-1989 יצאתי לארה"ב ללימודים על מערכת צילום זמן אמת מוטסת. עם חזרתי קלטתי את מערכת הצילום בחיל האוויר. שימשתי כמפקד גף מודיעין אויר בבסיס רמת דוד. פרשתי משרות קבע בסוף 1996. כיום אני עוסק בתחום המוניציפאלי ומשנת 1998 משמש כמזכיר/מנהל קהילה בשוב בו אני מתגורר.

בין השנים 2010-2003 שמשתי כחבר המועצה האזורית "עמק יזרעאל" כנציג הישוב "גבעת אלה".

נשוי לעפרה, מיילדת במקצועה וכיום מרצה בכירה במכללת עמק יזרעאל. בשנת 1988 היינו שותפים להקמתו של הישוב הקהילתי

"גבעת אלה" בו אנו מתגוררים מזה 25 שנה. נולדו לנו 3 ילדים - נעה (28) לומדת אדריכלות באיטליה, ענבר (23) סיימה בשלב זה את מסעותיה בעולם ולקראת לימודים ונמרוד (19) משרת בנח"ל גדוד 50.

כ-12 שנה אני עוסק מטעם משרד החינוך בהתנדבות בתחום משלחות נוער לפולין, ובשנים הראשונות לפעילותי שימשתי כמדריך וכיום יוצא כפעמיים בשנה כמנהל משלחות הנוער לפולין.

שייקה כהן

שייקה היה לוחם ונהג נגמ"ש במחלקה 2. עם פרוץ המלחמה ב- 6.10, "סיפח" אותו המ"פ לנגמ"שו כנהג. הוא הורה לו להיכנס לתא הנהג ולא לצאת ממנו עד שיקבל אישור. למזלו של גבי, בדצמבר 1973 עזב שקד את הפלוגה וגבי ניצל זאת ויצא... וכך הוא מתאר את קורותיו:

לאחר המלחמה הייתי סמב"ץ במפקדת האוגדה תחת שלושה מפקדי אוגדה בשנה אחת, אריאל שרון, יקותיאל אדם ותמרי דב.

מאחר ובגייס התחילו "לחפש" לוחמים וכל מי שאפשר לצורך הסבה לטנקים, בחרתי ללכת לקורס קצינים, השתחררתי לאחר ההתחייבות

לקבע (שישה חודשים בלבד בזמננו).
 אני עדיין עושה מילואים למרות גילי המופלג
 (סא"ל, מג"ד).
 לפני כארבע שנים צורפתי למשלחת צה"ל
 "עדים במדים" לפולין, לדעתי מסע חובה
 לכל חייל בצה"ל.
 אני נשוי עם שלושה ילדים, אוטוטו סבא
 לשניים, אני בעלים ומנהל של סוכנות לביטוח
 בזיכרון יעקב.

סמל שלום צארום

שלום היה המד"ר של קורס מ"כים. כשהפלוגה ירדה
 לסיני ב- 6.10.1973, שעות לפני פרוץ הקרבות, נתבקש
 שלום לפקד על 11 חיילי הפלוגה שנשארו לשמור על
 בסיס שבטה עד שהכוננות תסתיים תוך "3-4 ימים".
 שלום והלוחמים שעמו הצטרפו בהמשך לגדוד שהקים
 סא"ל אהוד ברוג, לימים ברק. הגדוד לחם ב"חוה
 הסינית" ובקרבות ב"אפריקה" לכיתור הארמיה המצרית

השלישית. שלום נפצע במהלך הקרבות ב"אפריקה" ופונה לטיפול בבית חולים
 בארץ. שלום מספר קורותיו מאז השחרור:
 לפני כשנה חציתי את גיל מחצית החיים.

מתגורר כיום בכיף גדול, בהוד השרון, נשוי לצילה, חברתי מאז בית ספר
 תיכון!!! הילדים, יעל ואוהד, פרחו מהקן עוד
 כשגרנו בירושלים והקימו משפחות, אנו נדדנו
 בעקבותיהם, לאחר שהשתחררתי מהמשטרה
 (בשנת 2007, לא שחרור על תנאי).

משמש מנכ"ל ושותף בחברת הזנק קטנה
 שעוסקת בפיתוח גלאי לחומרי נפץ, יועץ,
 מרצה בארץ ובעולם, וכותב חוות דעת מומחה,
 בענייני זיהוי פלילי. לאחר פציעתי במלחמה,
 עברתי תהליך שיקום של מספר חודשים

ולאחר מכן שוחררתי מצה"ל. המשכתי לעשות מילואים (בהתנדבות), גם במהלך שירותי במשטרה, עד שאירע פיגוע במהלך האינתיפאדה הראשונה, וגילו שאני במילואים במקום לסייע בחקירת זירת האירוע. אז נאלצתי להיפרד משרות המילואים. לאחר לימודי תואר שני בכימיה, התגייסתי למעבדות המחלקה לזיהוי פלילי (מז"פ), בה שירתתי 27 שנה. התמחיתי בעבודת מעבדה וכן בחקירת זירות של הצתות ופיצוצים. בשנותי האחרונות שימשתי ראש מחלקה לסיוע מרחבי בדרגת ניצב משנה, והייתי אחראי על המערך האופרטיבי של הזיהוי הפלילי בארץ. חוויית השרות במז"פ הייתה עבורי מרתקת וייחודית ושאבה את כל כולי למעורבות ועשייה. נחשפתי לאירועים מדהימים בארץ ובעולם וצברתי ניסיון מקצועי מעניין ומאוד ייחודי. זהו, כך, על רגל אחת.

שלמה (סלומון) פרצקי

שלמה הינקי היה במחלקה 1. במלחמה בצוות 1 א'. הוא מספר:

לאחר המלחמה נערכו מיונים לקורס קצינים וסירבתי לצאת בכל תוקף. כעונש, שלחו אותי לקורס נשקים וכך גם השתחררתי.

התחלתי לעבוד בתעשייה האווירית ובשנת 1977 חזרתי לארה"ב לנוי יורק. תחילה ניסיתי

כוחי כעצמאי בשירותי לימוזין ולאחר זמן קצר

התחלתי לעבוד בחברה הכי גדולה בעולם אשר מייצרת טבעות נישואין. לפני כעשרים שנים נישאתי לאשה ממוצא קולומביאני ולנו שלושה ילדים מקסימים, יונתן בן 18, מתיו בן 15 וג'וליאנה בת 8.

תמיר חי

תמיר חי היה לוחם במחלקה 1. במלחמה היה חלק מצוות הסמ"פ. על קורותיו מאז ועל חווית הצליחה שנחרטה בזיכרונו הוא מספר: לימי מלחמת יום הכיפורים חלק נכבד בזיכרונות שאנו נושאים

עמנו, הרבה תמונות רצות בראש מאותה תקופה, אבל האירוע שנצרב הכי עמוק בזיכרוני הינו בזמן הצליחה, כאשר אנו משייטים עם הנגמ"שים על פני דוברות שחוצות את התעלה, שקט פסטורלי מסביב, ואריק שקד מכריז ברשת (ניסיון שחזור): "תחנות מקנס כאן קודקוד, את הרגע הזה אתם תזכרו כל החיים", והוא צדק בגדול.

אני נשוי לציפי ויש לנו 3 ילדים (הבת הגדולה נשואה ועוסקת בריפוי בעיסוק, הבן השני משתחרר מחובלים, וחזר מ- 7 חודשים במזרח, הבן

ה"קטן" מפק"צ בבה"ד 1), אנו מתגוררים בראשון לציון. למדתי למודי מתמטיקה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים, מזה 23 שנה אני עובד במפעל מל"ם של ה-תע"א, בהתחלה כמהנדס תוכנה, וכעת כעוזר לסגן מנהל המפעל.

עד גיל 42 עשיתי מילואים בפלוגת חרמ"ש, כאשר יורם רוטנברג, היה לשמחתי, המ"פ שלי בחלק ניכר מתקופה זו.

המסגרת הגדולה ביותר שאיגדה כוחות לוחמים. אוגדה מקבילה לדיביזיה בצבאות זרים. מספר דיביזיות תחת פיקוד משותף מכונים בצבאות זרים בשם **ארמיה**. כלקח ממלחמת יום הכיפורים הוקמה מסגרת מעל האוגדה - הגייס, מסגרת מקבילה לארמיה או קורפוס. בראש אוגדה עמד במלחמה קצין בדרגת **אלוף** (כיום **תת-אלוף**)

אות קריאה שם יחידה או גורם ברשת הקשר. "מקנס" היה אות הקריאה של הפלוגה. לדוגמא: "מברג" (של...) הינו **הקמב"ץ** ו-10 (של...) **מג"ד**

איליושין יצרנית מטוסים ותיקה בברה"מ. יצרה מטוסים אזרחיים וצבאיים. במלחמה הפעילו המצרים מטוסי איליושין מדגם איל 28

אימון הלוחם האמון הבסיסי של לוחם החרמ"ש. נמשך כארבעה וחצי חודשים מיד מסיום הטירונות

אל"ם אלוף משנה. דרגת קצונה בכירה מאד, מעל **סא"ל** ומתחת **לתא"ל**. דרגתם של מפקדי החטיבות

בסיפור הפלוגה מופיעים מונחים, מושגים, ראשי תיבות וביטויי עגה צבאית. על-מנת להקל על הקורא, רוכזו כל אלה בלקסיקון קצר, המסודר לפי סדר האלף-בית.

מילה שמופיעה להלן ב- כתב מודגש מצביעה על הימצאה כמושג נפרד.

אבירי לב (מבצע) שם הקוד שניתן לתכנית המבצע לחציית התעלה באזור המעוז "מצמד" מול **דורסוואר**

אב"כ אטומי, ביולוגי, כימי. מושג כולל לסוגי המלחמה הלא קונוונציונאלית

אגד ארטילרי המסגרת המבצעית הגדולה ביותר של חיל התותחנים. מורכבת ממספר גדודים שבכל אחד מהם מספר **סוללות**. בכל **סוללה** מספר קני **ארטילריה**

אג"ם אגף מטה כללי. ראה **קצין אג"ם**

אוגדה עוצבת היסוד בצה"ל. מורכבת ממספר חטיבות וכוחות נוספים כגון הנדסה וארטילריה. במלחמת יום הכיפורים זו הייתה

לאבק שהיה מצטבר עליהם לאחר זמן קצר ושיבש מאד את הראיה. האמצעי כונה גם **פריסקופ**

אפריקה הכינוי שנתנו חיילי צה"ל לצד המערבי של התעלה. כונה גם **גושן**

ארגז פעולה קופסת מתכת המשמשת, לרוב, לאחסון תחמושת למקלעים. מגיעה בתוך מארז עץ המכיל מספר ארגזי פעולה ("ברוס"). בשעת ירי נתון הארגז בתוך תושבת (עריסה) מיוחדת על כנת המקלע וממנו מוזנת התחמושת, ב"סרט", למקלע. הקופסה, כשהיא ריקה, שימשה ככלי לחימום מזון **ממנות הקרב**, לחימום מים, להכנת תה ולבישול קפה והמכסה לצליה בעיקר של **לוי**

ארטילריה מכלול כלי הנשק היורים אש תלולת מסלול. יש המפרידים את המרגמות מהארטילריה, בהיותן מופעלות על-ידי יחידות שאינן של חיל התותחנים

ארמיה מסגרת על **דיביזיונית** בצבאות זרים, לרבות הצבא המצרי. הארמיות המוכרות

אלוף דרגת קצונה בכירה מאד, אחת מתחת ל**רב-אלוף** - דרגתו של הרמטכ"ל. בצה"ל משרתים אלופים כמפקדי פיקודים (צפון, מרכז, דרום ועורף); כמפקדי זרועות (יבשה, אוויר וים); כראשי אגפים במטכ"ל וכמפקדי גייסות. יש בצה"ל שורת תפקידים נוספת שממלאים אותם אלופים. במלחמת יום הכיפורים הייתה דרגתם של מפקדי העוצבות דרגת אלוף

אמ"ן אגף המודיעין בצה"ל

אמל"ח אמצעי לחימה

אמפיבי (כלי) כלי שנועד לשימוש ביבשה אך מסוגל גם לצלוח מכשולי מים

אפזצט"א אש, פול, זחל, צפה, טווח, אש - **תרגולת חי"ר** בהתקלות

אפיסקופים/פריסקופים אמצעי הדומה לזה של **הפריסקופ** בצוללת שמטרתו לאפשר צפייה מתוך הנגמ"ש החוצה. האפיסקופים היו בהיקף הצריח, של המפקד ושל הנהג. רוחבה של כל יחידה כעשרים ס"מ וגובהה מחוץ לנגמ"ש כ- 10 ס"מ כך שהיה רווח בין האחד לאחר. לאפיסקופים לא היה פתרון

ממלחמת יום הכיפורים היו הארמיה השנייה מולה התמודדו הכוחות שהפלוגה הייתה חלק מהם והארמיה השלישית שפעלה בגזרה הדרומית של התעלה ומצאה עצמה מכותרת על-ידי צה"ל מצב שזרז את בקשתם הדחופה של המצרים להפסקת אש. ארמיה מצרית טיפוסית הייתה מורכבת מ- 2-3 **דיוויזיות חי"ר, דיוויזיה משורינית ודיוויזיה ממוכנת**

אש נ"ס אש נגד **סוללה**. אש הנורית על מנת לשתק סוללות **ארטילריה**

בה"ד בסיס הדרכה. לדוגמא: בה"ד 1 הינו בסיס ההדרכה בו נמצא בית הספר לקצינים

בוגי גלגלי המרכוב (של הזחל) בעגת השריון (וברבים "בוגים" או "בוגיזים")

בודדת (ירי) מצב ירי של כדור אחר כדור בנשק חצי אוטומטי או אוטומטי

בור בעגה הצבאית: בונקר פיקוד תת-קרקעי. "הבור" הינו הכינוי לבונקר הפיקוד ב"קרייה", מרכז העצבים של צה"ל בעגה הצבאית:

בונקר פיקוד תת-קרקעי

בזוקה Bazooka. השם הגנרי בו משתמשים חיילי צה"ל למרנ"ט - מטול רקטות נגד טנקים - לקוח מהשם האמריקאי ("בזוקה") לאמצעים אלו

בט"ר בסיס טירונים. בט"ר שריון בעת ההיא היה ברפיה

בט"ש בטחון שוטף. מכלול המשימות אותן ממלא הצבא בעתות שאינן מלחמה

בטן גב "עושים בטן גב" בעגה הצבאית - לא עושים כלום. נחים

בי. טי. אר BTR. משפחת **נגמ"שים** רוסיים, אופניים וזחלילים, חלקם בעלי יכולת אמפיבית. BTR מדגמים שונים היה בשימוש צבא מצרים

בינוני ראה "חצי כבד"

בירזיה מתקן, בדרך כלל ממתכת ובו שורת ברזים משני הצדדים וכיור ארוך לאורך הברזים. הבירזיה שימשה לרוב לצורך תיגלחת וציחצוח שיניים אך במקרים רבים גם להדחת כלים

בית הספר לשריון בסיס

ההדרכה הראשי של הטנקיסטים, לוחמי הסיוור ולוחמי החרמ"ש של חיל שריון. הבסיס היה ממוקם בבסיס ג'וליס שבשפלה. בסיס שיבטה היה שלוחה ששימשה לאמוני השדה של היחידות. בית הספר לשריון מוכר גם בר"ת כ- **ביסל"ש**

ביסל"ש ראה בית הספר לשריון

ברדלס השם שניתן בצה"ל לנגמ"ש ה- M113, הנגמ"ש ששירת נאמנה את הפלוגה. הכלי כונה על-ידי חיילי צה"ל בשם "זלדה"

ג'בל (ג'אבל) כוס הכינוי הוולגארי שנתנו חיילי צה"ל לבסיסי הבקרה והמודיעין של ח"א מאחר ושירתו שם בנות רבות

גדס"ר גדוד סיוור. גדס"ר במקור היה מורכב מפלוגות מעורבות של טנקים וחרמ"ש - סיוור. הגדס"רים במלחמה היו שונים מהותית מאלה של היום הנמצאים בחטיבות החי"ר והמורכבים מפלוגות ייעודיות של חבלה (פלח"ן), נ"ט (פלנ"ט או "עורב") וסיוור (פלס"ר)

ג'ובניק בעגה הצבאית: חייל שאינו לוחם. נקרא גם חייל

מפקדה

גולאש מנה בשרית, במקור מתכון מהונגריה, ספק מרק, ספק תבשיל. המנה עשויה קוביות בשר בקר עם ירקות ותפוחי אדמה. הגולאש היווה מרכיב בחלק ממנות הקרב ונחשב בלתי אכיל ללא חימום בניגוד לקציץ הלוחף המיתולוגי

גור (נגמ"ש/ טנק) נגמ"ש גור או טנק במחלקה שאינו הכלי של המ"מ. על-פי התקן יש במחלקת חרמ"ש ומחלקת טנקים שלושה כלים. בחרמ"ש: נגמ"ש מ"מ, גור א' בפקוד מ"כ וגור ב' נגמ"ש סמ"ח

גוריונוב מקלע בינוני רוסי, קליבר 7.62 מ"מ שהיה בשימוש הצבא המצרי. סימן ההיכר שלו היו זוג אופנים שבאמצעותם נגרר. מוכר בטעות כגוריאנוב

גושן (ארץ) הכינוי שנתנו חיילי צה"ל לצד המערבי של התעלה (ראה גם אפריקה)

גייס גייס הינו יחידה על אוגדתית מקבילה לארמיה בצבאות זרים. בתקופה שקדמה להקמת מפקדת זרוע היבשה (מז"י) השתמשו

מאולתרת זו נוצלו שאריות של דוברות ומצופים. את רעיון הגשר ואת פיתוחו ביצע בצנעה (צנע) וללא תקציב (צנע) קצין ההנדסה רס"ן יעקב ירושלמי. הגשר הגיע ל"חצר" ב- 19.10 וב- 20.10 הושק כשהוא מחובר ל- 5 דוברות והיווה את הגשר ה- 3 שהקים צה"ל אחרי **גשר הדוברות ו- גשר הגלילים**

דגן ערכת מארבים שהייתה מותקנת בדרך-כלל על נ"נ. היחידה כללה מקלע מאג שהופעל בשלט רחוק ואמצעי לראיית לילה - **מגבר אור כוכבים**

דוברת (יוניפלוט או יוניפלאוט) דוברות נגררות המיועדות להרכבת גשר על-ידי חיבורן האחת לשנייה. במקור מובלות על גבי משאיות ונועדו לשימוש אזרחי בנמלים, בצה"ל נבנו להן עגלות על-מנת שניתן יהיה לגרור אותן עם טנקים

דוורסוואר הנקודה בה תעלת סואץ מתחברת לצפון האגם המר הגדול. פרוש השם Déversoir בצרפתית הינו "שפך מלאכותי". את השם נתנו למקום המהנדסים הצרפתים שכרו את התעלה בין

במונח "גייס" למפקדת חיל השריון שלא הייתה מסגרת כוחות אלא יחידת מטה מקצועית. כלקח ממלחמת יום הכיפורים הוקם הגייס כמסגרת על **אוגדתית**

ג'ילואה ראה תמסח

גנן מדריך בעגת השריון. ראה **"כיסא גנן"**

גשר הגלילים המצאת גישור ישראלית שנועדה לאפשר הכנסת גשר בשלמותו למים, ללא צורך בפעולות הרכבה בנקודת הצליחה. הורכב מיחידות שמתחברות אחת לשנייה כשלכל יחידה גלגל המהווה מצוף בצורת גליל מאורך בקוטר של כ- 2 מ' עטיפתו פלדה והוא ממולא קצף מוקשה המתפקד גם לאחר חדירת כדורים ורסיסים את מעטה הפלדה. הגשר בו נעשה שימוש במלחמה היה באורך 200 מ' ושקל כ- 700 טון

גשר הצנע גשר סער שפותח על בסיס מצופי היוניפלוט (ראה **דוברת**) ונועד לגשר מכשול מים שרוחבו עד 70 מ'. הגשר היה עשוי שלוש חלקות, שאליהן צריכות להתחבר חלקות ראש וזנב המורכבות מחמש דוברות. בשיטה

השנים 1859 - 1869. בדוורסוואר ביצע צה"ל את המהלך של צליחת התעלה במסגרת מבצע "אבירי לב" ב- 16.10.73

דורגל דו-רגל. התקן על כלי נשק מסויימים, כגון על **מקלעון** FN ומקלע **מאג** הכולל 2 רגלים קטנות בחלק הקדמי של כלי הנשק הניתנות לפתיחה ומאפשרות ירי ללא צורך להחזיקו **במתפס**

דיוויזיה (דיביזיה) מסגרת צבאית בצבאות זרים, כולל בצבאות ערב. **סד"כ** הדיביזיה כולל מספר חטיבות. דיוויזיה מקבילה **לאוגדה** בצה"ל. בצבא מצריים היו שלושה סוגים של דיוויזיות: **חי"ר** (שעיקרה **חי"ר**), משורינית (שעיקרה טנקים) וממוכנת (מבוססת על **חי"ר** וטנקים)

דפ"א דרך פעולה אפשרית. מייצגת אפשרויות שונות לפעולת האויב ולפעולת כוחותינו

דרגים בעגה הצבאית: גורמי אפסנאות למיניה עבור הכוחות הלוחמים. הדרגים כוללים אספקה ותובלה של תחמושת, דלק, מים ואפסניה מסוגים שונים

האנטר (מטוס) Hunter.

מטוס קרב-הפצצה בריטי. טייסת עיראקית של מטוסי האנטר לקחה חלק במלחמה לצד המצרים

הגזרה המרכזית גזרת התעלה חולקה לשלוש גזרות: צפונית, מרכזית ודרומית. הגזרה המרכזית במלחמה התפרשה מהאי אל-בלח בצפון ועד צפונית למעבר הג'ידי

החווה הסינית מתחם מזרחית לתעלה וצמוד לתעלת סואץ בשטח סיני שהיה בידינו, **בגזרה המרכזית** של התעלה, שבו ולידו התנהלו קרבות עזים. **במפת הקוד** נקראה החווה הסינית בשם "אמיר" שזהו שטח קטן שכלל מספר מבנים. אולם, הכוחות במלחמה ואף כיום משתמשים בשם "החווה הסינית" לתיאור כל השטח שמציר "טרטור" וצפונו עד למתחם "מיסורי". המקום זכור בעיקר "בזכות" הקרב ההרואי לחילוץ גדוד 890 של הצנחנים על-ידי כוחות שריון ב- 17.10 שזכה לשם "קרב החווה הסינית". לילה קודם לחמה חטיבה 14 בגזרה בקרב שהיה ככל הנראה הקשה ביותר בכל המלחמה. השם "החווה הסינית" ניתן למקום על-ידי חיילי צה"ל לאחר מלחמת

ארכאית שבה חלק מהכוח יורד ומסתער משני צדי ה**נגמ"ש** וחלק נשאר ויורה מעל ה**נגמ"ש**; רגלית: הכוח "פורק" מה**נגמ"ש** ומבצע פעולה רגלית כשה**נגמ"ש** משמש כבסיס אש לחיפוי או נועד לאסוף את הכוח או לחבור אליו בסוף הפעולה הרגלית

הק"ש הוראות קשר. דף התדרים ואותות הקריאה המחולק לכוחות בגזרה או יחידה נתונה והרלבנטי לפעילותה

התקלות מגע בלתי צפוי עם אויב

התקפת נגד תגובה התקפית יזומה להתקפה של האויב. החלק ההתקפי של קרב המגננה

ווטור (מטוס) Vautour: מטוס "קרב הפצצה" צרפתי ששימש את חיל האוויר עד 1972

זאפטה ביטוי עגה ל- מכה

זחל"ד זחל"ם עם מנוע דיזל. שדרוג שעשתה ישראל ל**זחל"ם** האמריקאי המקורי

זחל"ם במקור: זחל למחצה. בהמשך השתרש הפירוש - זחל

ששת הימים. במקום היו מספר מבנים ותעלות של חווה חקלאית ניסיונית שהקימו המצרים בשיתוף עם ממשלת יפן. החיילים חשבו בטעות שהכתב היפני הוא סיני.

החיץ החקלאי האזור ממערב לתעלת סואץ בצידי **תעלת המים המתוקים** שסיפקה מים לחקלאות עד המדבר. בחיץ התגוררו ועבדו פלאחים (עובדי אדמה) מצרים

המטוס הלובי ב- 21.2.1973 חדר מטוס אזרחי לובי, כנראה בטעות, למרחב האווירי של ישראל בסיני ולאחר שלא שעה לקריאות ולירי אזהרה של מטוסי חיל האוויר יורט. 108 מקרב 113 הנוסעים ואנשי הצוות נספו.

הסוס הלבן כינויו של הרס"ד המיתולוגי של בית הספר לשריון, רנ"ג יעקב עשהאל שהלך לעולמו ב- 2012. כינוי בא בזכות קומתו הזקופה והאצילית ושערו הלבן

הסתערות (תרגולת) תרגולות לחימה של ה**חרמ"ש**. ההסתערות יכולה להיערך בשלושה אופנים שונים: רכובה שבה כל הכוח המסתער נותר על ה**נגמ"ש**; חצי רכובה - תרגולת

כוחות לוחמים אורגניים אלא
כוחות שמוקצים עבורה לתקופת
"קו"

חי"ר חיל רגלים

חמ"ל חדר מלחמה. חדר מבצעים,
בדרך-כלל עורפי ומוגן ממנו
מנהלים את המלחמה

חמישייה כינוי למנת קרב.
המקור לכינוי: מנת קרב תקנית
אמורה להספיק לחמישה לוחמים
ליום שלם על פי חישוב הקלוריות
שעשו גורמי האפסנאות והרפואה
בצה"ל. בפועל חמישייה מספיקה
ל- שלושה לוחמים רגילים או ל-
שניים רעבים

חניון יום מצב המתנה של
כוחות לוחמים ממונעים בשעות
האור. חניון יום מתבצע בדרך כלל
בפריסה רחבה, תוך ניצול מבנה
השטח להסתרה והטמעה, לרוב
תחת רשתות הסוואה המסייעות
להתמזגות עם פני השטח ולהסתרת
סוג הכוח ותנועת הכוחות מחוץ
לכלים

חניון לילה מצב המתנה של
כוחות לוחמים ממונעים בשעות
החשיכה. תהליך הכניסה למצב

משוריין. רכב משוריין חצי זחלילי
אמריקאי ממלחמת העולם השנייה.
שני גלגלים מלפנים וזחלי גומי
מאחור. לזחל"ם אין גג והוא
פתוח כלפי מעלה. הזחל"ם היה
הכלי העקרי של החרמ"ש ויחידות
אחרות עד הגעת ה"ברדלס"

זיל משאית רוסית בשימוש
הצבא המצרי. יחידות רבות, כולל
"מקנס" סיפחו משאיות מסוג זה
ליחידותיהם

זלדה השם שניתן לנגמ"ש
ה"ברדלס" על-ידי חיילי צה"ל.
מקור השם בשמה של ערכת
המיגון שפיתחה התעשייה הצבאית
(תע"ש) לנגמ"ש ה"ברדלס" עם
כניסתו לשירות מבצעי בצה"ל

ח"ש חודר שריון. קליע רובה או
פגז טנק המכיל גרעין מחומר קשה
ונועד לחדור שריון של רק"מ

חבירה בעגה הצבאית - מפגש
מתוכנן בין כוחות

חוגר חייל שאינו מפקד. בהגדרה
רחבה - חייל שאינו קצין או נגד

חטמ"ר חטיבה מרחבית. מפקדה
שאחראית על גזרה מוגדרת בעתות
שגרה. בדרך כלל לחטמ"ר אין

שמציין טנק. לעיתים נעשה שימוש ב"בינוני" במקום בחצי כבד

חצר (החצר) השם שניתן לשטח שבין המעוז "מצמד א" ל- "מצמד ב" ובו התבצעה עיקר פעילות הצליחה. ב"חצר" פעלו גם כוחות הצליחה הראשונים שעברו בסירות גומי ובהמשך עם רק"ם על-גבי **תמסחים**. החל מה- 17.10 ועד להפסקת האש כשבוע לאחר מכן, היוותה "החצר" יעד מרכזי של המצרים שהפעילו לעברה **ארטילריה** מסיבית. "בזכות" כך כונתה החצר גם "חצר המוות". החצר הוכנה בתקופתו של האלוף שרון בעת ששרת כאלוף הפיקוד כנקודת חציה אפשרית. המקום הוכן כך שעבודה הנדסית מצומצמת תאפשר פריצת הסוללה והנחת גשר בין שתי גדות התעלה. החצר הייתה מגרש מתוחם באורך 500 מ' ורוחב 200 מ' מוקף בסוללות עפר גבוהות

חרופ ראה תפס חרופ

חרמ"ש חיל רגלים משוריין. השם שניתן ליחידות חיל הרגלים (חי"ר) שהיו שייכות לחיל השריון. לוחמי ה- חרמ"ש היו ממונעים על

חניון לילה מתבצע באופן שיטתי בו הכוח נערך לסדר התנועה הנדרש, לרוב ב- 2 שדרות ולפי פקודה עוצר ומדומם מנועים באחת על-מנת לוודא, בשמיעה, שאין כוחות אויב העוקבים אחרי הכוח ושניתן לגלותם בשמיעה. **התרגולת** מכונה גם "חוה לאה" על שום ראשי התיבות ח"ל (חניון לילה) בדיבור פונטי ("ח" כמו "חוה"; "ל" כמו "לאה"...)

חנ"ם חומר נפץ מרסק (להבדיל מ- חנ"ה - חומר נפץ הודף)

חנ"פ חומר נפץ

חפ"ק חבורת פיקוד קדמית. מפקדה קדמית סמוך לשדה הקרב או בתוכו ממנה מנהלים המפקד וחבורת הפיקוד את הקרב

חצובה בסיס, לרוב בעל שלוש רגליים, עליו ניתן להציב כלי נשק או אמצעי אחר כגון משקפת. שימוש בחצובה מאפשר ירי של כלי נשק כבדים יחסית כגון **מק"כ** או **מאג** שלא מעל גבי **רק"ם** (ראה גם **כנה** להלן)

חצי כבד נגמ"ש, זחל"ם/זחל"ד בעגת הקשר להבדלה מ- "כבד"

נשק נ"ט מודרני נוסף שסופק ברכבת האווירית היה טילי לאו קצרי הטווח וטילי הדרגון לטווח הבינוני

טד"ח טנק דחפור. בדרך כלל מבוסס על טנק שרמן מיושן שהורכבה עליו כף דחפור

טופולב חברה רוסית ליצור מטוסים. מטוס ה-TU-16 שסופק לחיל האוויר המצרי השתתף במלחמת יום הכיפורים לרוב לצורך ירי טילי אוויר - קרקע. ביום פרוץ המלחמה, ב-6.10.73, ירה TU-16 טיל **קלט** לעבר תל-אביב. הטיל יורט על-ידי חיל האוויר. בהמשך ירטה הפלוגה 2 טילי **קלט** שנורו כנראה לעבר **יב"א** 511

טוראי הדרגה הבסיסית והנמוכה ביותר של חייל בצה"ל. מתחת לטר"ש (דרגה שלא הייתה קיימת למעשה ביחידות הלוחמות). חיילים עם ותק או לאחר **קורס מ"כים** קיבלו דרגת **רב"ט**. בוגרי **קמ"ט** קיבלו סמל וכך גם מצטייני קורס **מ"כים חרמ"ש**

טיל קרקע אוויר טילים נגד מטוסים. טיל נ"מ. למצרים היו עשרות בסיסים של טילי SA2

זחל"מים, **זחל"דים** ובהמשך על **נגמ"שי "ברדלס"** חדישים לוחמי החרמ"ש עברו **טייונות** של כלל השריון, **אימון לוחם** שהיווה את קורס החרמ"ש ולאחר מכן תקופת **קו** - שירות בגדוד מבצעי בסיני

חת"ם חיל תותחנים

חת"ם (ציר) **מערך צירי רוחב** שנסללו בסיני. תוואי הצירים היו במרחק 8-12 ק"מ מתעלת סואץ, מוסתרים מכיוון הצד המצרי אך בתוך הטווח הארטיילרי. צירי החת"ם (או דרכי החת"ם) נועדו לאפשר העברה של ארטילריה לאורך הגזרה מבלי שהמצרים ידעו. **התעוזים** שנבנו בתקופתו של אריאל שרון בעת ששירת כאלוף הפיקוד מוקמו לאורך צירים אלו. דוגמאות לצירי חת"ם בגזרה המרכזית של התעלה: "חזזית" ו-"פוטון" (השמות **ממפת קוד סיריוס**)

טאו (TOW (Tube-launched, Optically tracked, Wire-guided). טיל נ"ט מונחה תיל, על-קולי מתוצרת ארה"ב. טילים ראשונים מסוג זה הגיעו תוך המלחמה ברכבת האווירית מארה"ב. כינויו בצה"ל "עורב".

("סאם 2") שנורו בכמויות לעבר מטוסי חיל האוויר. החיילים שצפו במחזה המבעית נהגו לתאר את הירי כ"יער של עמודי חשמל". למצרים היו גם מספר סוללות של טילי SA6 שהיו מודרניים יותר וניתן היה להפעילם גם שלא מבסיסי קבע

טירונות האימון הראשוני, הבסיסי, שעובר כל חייל עם גיוסו לצה"ל. בשריון הייתה נהוגה טירונות משותפת של כלל מתגייסי החייל הן לאלה המיועדים לתפקידי לחימה והן לאלה שלא. הטירונות נמשכה בין 3 חודשים ל- 1.5 חודשים, תלוי במועד הגיוס ובתאריך הפינוי מבסיס הקליטה והמיון (בקו"ם)

טלפון שדה טלפון ששימש לקשר קווי בין כוחות. לטלפון לא הייתה חוגה והמבקש לדבר חולל באמצעות ידית שגרמה למכשיר בצד השני של הקו לצלצל. על-מנת לדבר היה צריך להסיט מתג קפיצי שנקרא "פרפר" שהיה על השפופרת

טרנזיסטור (של) מקלעוניסט) כינוי לתרמיל גב

קטן שהיה חלק מצידוד האישי של המקלעוניסט ובו ניתן היה לשאת 10 מחסניות, בנוסף ל- 6 שבחגור ו- 1 בנשק

יב"א יחידת בקרה אווירית (ראה **ג'בל כוס**)

יום קרב המונח שניתן בצה"ל לתקרית נרחבת בו הופעלו בדרך-כלל קני **ארטילריה**, מרגמות, נשק קל ולעתים גם מטוסים. תקריות כאלה הסתיימו בדרך כלל תוך יום או לאחר מספר ימים

ימ"ח יחידת מחסני חירום. מחסנים יחידתיים בהם אוחסן כלל הציוד של יחידות המילואים בשגרה והם ערוכים להצטיידות כוחות המילואים בחירום

יוניפלוט/יוניפלאוט ראה **דוברה**

כבד כינוי לטנק בעגת הקשר

כבל 24 כבל חשמלי ששימש לחיבור בין מערכות החשמל של שני כלי **רק"ם**. לרוב שימש לסייע להתנעה כש**נגמ"ש** לא התניע בכוחות עצמו עקב מצברים לא טעונים

כרובות סוללת עפר גבוהה ורחבה, מאונכת לסוללת העפר המגינה על גדת תעלת סואץ בצד הישראלי של התעלה. נועדה להסתיר ולתת מחסה לרכב ולוחמים שעולים לתצפית מפני פגיעה מהצדדים ולהשאיר רק את החזית פתוחה כלפי האויב. בדומה ל"שיניים" האופייניות למצודה מימים עברו

לאו (רקטה) Light Anti-LAW (Tank Weapon) רקטת נ"ט אישית מתוצרת ארה"ב. נורית מזביל חד פעמי. ה"לאו" הגיע לצה"ל ברכבת האווירית. נשק נ"ט מודרני נוסף שסופק ברכבת האווירית היו טילי טאו ארוכי הטווח וטילי ה"דרגון" לטווח הבינוני

לב"ב לוחמה בשטח בנוי. כיום משתמשים במונח לש"ב: לוחמת שטח בנוי

לו"ז לוח זמנים

לוף קציץ בשר משומר שהפך לאגדה. הבשר המועדף על חיילי צה"ל במנת הקרב מאחר וניתן היה לאכול אותו קר, צלוי או מטוגן. השם לוף מקורו, ככל הנראה

כבש הדופן האחורית של הנגמ"ש. נפתח ונסגר הידראוליתית מתא הנהג. בכבש הייתה קבועה דלת המאפשרת כניסה ויציאה גם כשהכבש מורם. הכבש נפתח על צירים המצויים בחלק התחתון של הנגמ"ש

כוח שמוליק ראה **שמוליק (כוח)**

כחול לבן (כווננות) כוונות רחבה שהוכרזה בצה"ל בין החודשים מאי-אוגוסט 1973. הכוונות הוכרזה עקב הערכה שהמצרים והסורים יפתחו במערכה באמצע מאי

כיסא גנן כיסא מדריך, "גנן" בעגת השריון. כיסא המתחבר לסיפון הנגמ"ש/הטנק ומשמש לישיבת מפקד או מדריך בעת אימון

כנה מתקן עליו מוצב כלי נשק המאפשר ירי בכלי נשק כבדים יחסית כגון מק"כ או מאג מסיפונו של נגמ"ש

כספית/כספיתון כספית: קצין קשר; כספיתון: קשר

בשיבוש של loaf (קציץ בשר
(meatloaf)

לנקר בעגה הצבאית להירדם תוך
ישיבה או הליכה. המקור - תנועת
הראש הנופל קדימה המזכירה
ניקור של ציפור

מבצעים מחלקה במסגרות של
גדוד ומעלה האחראית על תכנון
משימות ובקרה על ביצוען, אחריות
להמצאם ותקינותם של האמצעים
הנדרשים לקיום המשימות, הכנת
תכניות אימונים והקצאת משאבים,
תאומים הן בתוך היחידה והן מול
גורמי חוץ, בטיחות ואבטחה.
המבצעים אחראים גם על תכנון
ארוך טווח של בניין הכוח, על
הכשירות, ההדרכה והאימונים,
הבטיחות והאבטחה

מ"כ מפקד כיתה. התפקיד
הפיקודי הזוטר ביותר. דרגת
הבסיס למפקד כיתה הייתה רב-
טוראי (**רב"ט**) ותקן התפקיד **סמל**.
מ"כ בחרמ"ש מפקד על גור א' או
שימש כמפקד **תא** הלחימה של
אחד הנגמ"שים

מ"מ מפקד מחלקה. מחלקה
הינה המסגרת מעל כיתה. מפקד
המחלקה הינו קצין בדרגת **סג"ם** או

סגן. במחלקת חרמ"ש 3 נגמ"שים
מ"פ מפקד פלוגה. פלוגה הינה
המסגרת מעל מחלקה. בפלוגה 3
מחלקות. המ"פ הינו קצין בדרגת
סרן או **רב-סרן**. לעיתים עומד
בראש הפלוגה **סגן** ותיק. בפלוגה 11
נגמ"שי לוחמים - 9 של המחלקות
ועוד 2 למ"פ ול**סמ"פ**- ובנוסף
נגמ"ש טכני המכונה גם נגמ"ש ש"כ
(שימוש כללי) ומשמש את אנשי
החוליה הטכנית של הפלוגה

מ.ק. 25 מכשיר קשר נישא
ששימש כוחות רגליים

מאג מקלע בינוני מתוצרת FN
הבלגית. קליבר 7.62 מ"מ. במקור
Mitrailleur d'Appui Général
(מקלע לשימוש כללי) ומכאן השם
MAG. בצה"ל אמצו את השם
מאג, יש האומרים כראשי תיבות
ל"מקלע אחיד גדודי". המקלע נכנס
לשימוש מבצעי בצה"ל ב- 1969
ולחרמ"ש הגיע עם הנגמ"שים
הראשונים בשלהי 1970 כשהוא
מחליף את הבראונינג 0.3 המיושן.
המקלע ידוע באמינותו הגבוהה
ובקצב האש הגבוה שלו, כ- 1,200
כדור לדקה. המאג שימש הן לירי
מסיפון הנגמ"ש והן בפעילות

תא נהג, מדף **צריחון** המפקד ומדף
תא הלחימה

מד"ר מדריך ראשי

מוט סימון חש"ן יתד ארוכה
בגובה 1.5 מ' שבראשה פנס מוסתר
המאיר רק לכיוון כוחותינו ונסתר
מעיני האויב. מיועד לסימון נתיב
או נקודת מעבר לכוחות

מוסקיטו ראה **ערוץ חירום חש"ן**

מזקו"ם מערכת זחלים, קפיצים
ומרכובים. החלקים המרכיבים
את הזחלים של ה**רק"ם** הזחלילי.
גלגל המרכוב- **הבוגי** הוא חלק
מהמזקו"ם

מח"ט מפקד חטיבה. חטיבה הינה
המסגרת שמעל גדוד. בדרך כלל
מונה חטיבה 3 - 4 גדודים ויחידות
נוספות לפי הצורך

מחטף בעגה הצבאית: פעילות
מלחמתית מוגבלת שנועדה
להשתלט בהפתעה על שטח מוגבל
ולהציב בפני היריב עובדה מוגמרת
מבלי להסתבך במלחמה כוללת

מטכ"ל מטה כללי. המפקדה
העליונה של צה"ל

מטען חלול ראש נפץ שתפקידו

קרקעית. לפי הצורך

מאגיסט לוחם המתפעל מקלע
מאג

מג"ד מפקד גדוד. גדוד הינה
המסגרת מעל **פלוגה**. מג"ד הוא,
לרוב, קצין בדרגת **סגן-אלוף**

מגבר אור כוכבים SLS
מא"כ. אמצעי לראיית לילה
(אמר"ל) המגביר בתוך המשקפת
את האור הקיים בלילה ועל-ידי כך
משפר את יכולת התצפית בחושך.

נקרא בלעז SLS
(Star Light Scopes). יתרונו
היה בכך שההגברה בוצעה באופן
פסיבי, קרי- ללא מקור אור קורן
חיצוני ולכן לא ניתן לגילוי על-
ידי האויב בניגוד לאמצעי תצפית
הנעזרים בתאורת אינפרא-אדום
(א"א)

מגח השם שניתן בצה"ל לדגמים
השונים של טנקי הפטון מתוצרת
ארה"ב

מדף/מדפים מכסים לסגירת
פתחי ה**רק"ם** העליונים שדרכם
נכנסים הלוחמים ובעלי תפקידים
אחרים לתוך הנגמ"ש. **בנגמ"ש**
הברדלס היו שלושה כאלה: מדף

בגזרת התעלה נמשכה ממרץ 1969 ועד לאוגוסט 1970. קו **המעוזים** הקרוי "קו ברלב" הוקם במקור כדי לתת מיגון והגנה לחיילי צה"ל שהיו בקו התעלה

מנשא/מנשאים מספר פירושים: התקן לקשירת ציוד משני צדי הנגמ"ש; "מנשא חי"ר" שמיועד לנשיאת ציוד על גבו של לוחם בעת פעילות קרקעית; מנשא **לארגז פעולה** - מתקן עליו מניחים **ארגז פעולה** תורן למקלע

מנת קרב (ראה גם **חמישייה**) מארז המכיל פריטים שונים של מזון משומר לצורך שימוש בתנאי שדה כשאין אפשרות לספק מזון טרי. תפריט מנות הקרב כלל פריטים לארוחות השונות כגון סרדינים, חלבה (או ריבה או ממרח שוקולד), בשר משומר כגון **לוף** או **גולאש**, פרי כגון פלחי אשכוליות (**פילחי**) או חצאי משמש וכו'. למנות הקרב צורפו מציות עבשות ארוזות בקופסאות פח עם תאריך תפוגה מתקופת הבייל"ויים. התפיסה מאחורי הפריטים שהרכיבו את מנות הקרב לסוגיהן הייתה שניתן לאכול אותן ללא בישול ואף ללא חימום אלא

לחדור שריון באמצעות אנרגיה קינטית. המטען החלול הקלאסי מכיל חומר נפץ במעטפת של חרוט חלול (מכאן מקור השם) שהממד הצר שלו מופנה לפנים. פיצוץ חומר הנפץ יוצר סילון לוחט הניתז, בגלל מבנה החרוט, בזרם צר המסוגל לחדור שריון

מיג חברה רוסית ליצור מטוסי קרב. מטוסי המיג, על דגמיו השונים, שמשו הן בצבא הסורי והן במצרי

מיל מילואים

מיקלעוניסט לוחם חמוש **במקלעון FN**

מיראז' (מטוס) Mirage. מטוס קרב מתוצרת צרפת שהיה בשימוש חיל האוויר משנות ה-60 ועד יציאתו משירות בראשית שנות ה-80 של המאה ה-20. צרפת מכרה מיראז'ים גם לחיל האוויר הלוזבי שמספר טייסות שלו באו לעזרת המצרים במלחמת יום הכיפורים

מלחמת ההתשה מלחמה שתפקידה לגרום לנפגעים ונזק אך לא להכריע. מלחמת ההתשה

מהטירונות ועד שהחייל מוסמך כלוחם. בחרמ"ש המסלול כלל **טירונות, אימון לוחם, קו ותקופת אימון מבצעי.** יש הגורסים שגם **קורס מ"כים** היה חלק מהמסלול מאחר ורוב לוחמי החרמ"ש מאז מחזור נובמבר 1970 (החרמ"ש החדש) יצאו לקורס זה

מסלול (כיתה) / צוות, מחלקה פלוגה) אימון לחימה בו לאורך ציר תנועה מוגדר יש מגוון בעיות שעל הפרט, הצוות, המחלקה וכו' לפתור בהתאם **לתרגולות.** בקורס מ"כים כל חניך היה צריך לבצע בהצלחה לפחות מסלול כיתה אחד באש חייה כמפקד הצוות, מסלול כמפקד **תא הלחימה** ועוד מסלולים רבים כלוחם כשחברים אחרים לצוות מבצעים את תפקידי הפיקוד. בסך-הכול כמות נכבדה מאד של אימונים, רבים מהם באש חייה. בסיום סדרת מסלולי הכיתה/צוות, בוצעו **מסלולי מחלקה** ופלוגה - לפחות אחד מכל סוג באש חייה

מסלול מחלקה

היתקלויות מסוגים שונים המיועד לאימון במסגרת מחלקתית

מע"ד מערכת דיבור. מיקרופון יד

שככל הנראה מי שתכנן אותן לא ניסה בעצמו לאכול רכיבים שונים במנה, כגון את הגולאש, ללא חימום, שאחרת קשה להסביר את הימצאותם. ההרכב שהיה מועדף על רוב הלוחמים כלל חלבה, **לוף**, תירס ו**פילחיי** ולכן רוב המנות שסופקו לא כללו את הפריטים הנ"ל. לוחמים לדורותיהם שניזונו בלית ברירה ממנות הקרב הציעו לא אחת שעל חלק מה"פרודוקטים" יירשם "לא ראוי למאכל אדם"

מסדר כוננות בדיקת מצב הכוננות של כוח מבחינת לוחמים, **צל"ם** וציוד

מסטינג מקור: הצבא הבריטי (במקור

Mess Tin או Mess Thing). ערכת כלי אוכל אישית עשויה אלומיניום ששימשה לקבלת ארוחות בשטח או במקרה שהמטבח הצבאי נסגר עקב זיהום. האכילה במסטינג הייתה תענוג מפוקפק מהבחינה האסטטית ולשמור על ניקיונו, בעיקר בפילות, היה מבצע לא קל. הביטוי "אכלו מאותו מסטינג" מציין קשר בין אנשי צבא כבר מראשית דרכם

מסלול (הכשרה) התקופה

שניתן לדבר באמצעותו בקשר

מעוז מוצב על גדות תעלת סואץ, או המפרץ והאגמים שלאורכה. לאחר מלחמת ששת הימים (1967) עם פרוץ "מלחמת ההתשה", נבנה מערך שנקרא "קו ברלב" ולאורכו נבנו מוצבים שנקראו מעוזים. לאורך התעלה נבנו 32 מעוזים. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היו מאוישים רק 16 מעוזים ועוד 2 לאורך מפרץ סואץ

מפג"ד מפקדת גדוד

מפח"ט מפקדת חטיבה

מפקד תורן פונקציית תורנות מפקדים, לרוב מעל רמת מ"מ שבאחריותה לתת מענה בכל נושא בשעות שאינן שעות הפעילות הרגילות: לילה, סופי שבוע, חגים ועוד. מפקד תורן פועל מטעם ה"מבצעים" ולרוב יש בידיו סמכויות רבות עד הגעת מפקדי היחידה. **הקצין התורן** נמצא תחת אחריותו

מפק"ץ מפקד צוות. כיום משמש המונח "צוות" לכוח בגודל מחלקה, ביחידות מובחרות (לשם בידול ממחלקה ביחידות "רגילות")

מפת קוד מפה ששמות האתרים והדרכים נקראים בשמות קוד על-מנת לא לחשוף שמות אמיתיים בעת דיבור בקשר. מפת הקוד בסיני במלחמה נקראה "סיריוס". המפה, שנכנסה לשימוש עוד לפני המלחמה, נפלה לידי המודיעין המצרי טרם פרצו הקרבות, תורגמה לערבית ושימשה לצורך איכון **ארטילרי** ומעקב זמן אמת אחרי תנועת כוחות צה"ל

מק"כ מקלע כבד בקליבר 0.5 אינטש (12.7 מ"מ) מתוצרת בראונינג. כל **נגמ"ש** היה מצויד במקלע אחד שהיה יעיל מאד נגד חי"ר בטווחים של מאות מטרים, **לנ"מ** ונגד **רק"ם** שאינו טנקים. המקלע היה רגיש ודרש טיפול מסור. מי שהיה בקיא ברזי תאום הקנה והירי נהנה מביצועים טובים מאד ומי שלא, סיכן את גבריותו

מקלט עזר מכשיר קשר שנועד לקליטה בלבד. הותקן ברק"ם כדי לאפשר האזנה למספר רשתות בו זמנית

מקלע בינוני 0.3 ה- 0.3 המיושן מתוצרת בראונינג היה

מרנ"ט מטול רקטות נגד טנקים. אמצעי **נ"ט** אישי היורה רקטות (ראה גם **בזוקה**)

מש"ק מפקד שאינו קצין. החלוקה בצה"ל הינה **לחוגר**, מש"ק, **נגד וקצין**

מתפס נקודת אחיזה בחלקו הקדמי של רובה, רוס"ר ומקלע. עשויה בדרך-כלל מעץ או מחומר פלסטי ונועדה לייצב את הנשק בעת ירי

נברונים כינוי לבסיסי החת"ם המבוצרים לתותחי 155 מ"מ שהוקמו בסיני

נ"ט נגד טנקים. שם כללי למכלול האמצעים נגד טנקים. טילי **הסאגר**, **השמל** וה- **RPG** הנם דוגמאות לאמצעי הנ"ט שהפעיל הצבא המצרי נגד צה"ל במלחמה. האמצעי האישי בצה"ל נקרא **בזוקה**, השם האמריקאי שניתן לאמצעי זה

נ"נ נושאת נשק. השם שניתן לקומנדקאר, רכב הגדול מג'יפ וקטן ממשאית

נ"ס ראה **אש נ"ס**

נגד מי שדרגתו מרב-סמל ומעלה,

המקלע העיקרי של השריון. כל טנק היה מצויד בשניים מסוגו. אחד בצריח והשני כמקלע מקביל, קרי-מקביל לתותח. תפעולו של ה-0.3 דרש מומחיות מיוחדת אחרת הוא סירב, ובכל תוקף, לירות. בחי"ר הייתה אמירה: "ה-0.3 יורה רק בשריון". בסוף שנות ה-60 של המאה ה-20 החל תהליך של הוצאת ה-0.3 משירות ביחידות **החי"ר** ובסוף 1970 הוחלף גם **בחרמ"ש** ובסירת שריון. מחליפו הראוי מאד היה **המאג**.

מקלעון FN (מקלע קל) המבוסס על **רומ"ט FN**. למקלעון חוברו דורגלים מתקפלים שאפשרו ירי נוח במצב שכיבה, הקנה הוחלף לקנה מעובה שאפשר הסבתו לירי אוטומטי. נושא המקלעון נקרא **מקלעוניסט** שסימן ההיכר שלו היה **הטרנזיסטור** שנשא על גבו

מקמ"ש מקלט משדר. מכשיר קשר לקליטה ולשידור

מרגמה 52 מ"מ מרגמה קלה לירי מעל רק"ם ובפעולה קרקעית. חימושה כלל נפיץ, עשן ותאורה. יעילות הפגז הנפיץ היה כשל רימון

יד

אך אינו קצין

נגמ"ש נושא גייסות משוריין. בצה"ל ניתן שם זה לנגמ"ש ה-M113 "**ברדלס**", שכונה בפי החיילים "**זלדה**". המונח נגמ"ש שימש גם כשם גנרי לסוגים נוספים של נושאי גייסות שלא היו בסד"כ של צה"ל או לנגמ"שי שלל מתוצרת ברית המועצות. **הזחל"מים** וה**זחל"דים** על אף היותם נגמ"שים בהגדרה, לא כונו בשם זה וזאת על-מנת ליצור הבדלה בינם לבין ה"**ברדלס**". ה"**ברדלס**" נועד גם לפעילות **אמפיבית** והיה יכול לצלוח בשייט מכשולי מים שקטים. חבילת המיגון הנוספת שהולבשה על הנגמ"ש ביטלה, עקב משקלה, את היכולת **האמפיבית**

נגמ"ש BMP נגמ"ש רוסי מתקדם שכלל תותח קל וטילי סאגר

נגמ"ש פינוי נגמ"ש ייעודי לפינוי פצועים. בנגמ"ש מסוג זה פורקו ספסלי הלוחמים כדי לאפשר יותר מקום וגישה נוחה לאלונקות. למרות קיומו של דגם ייעודי, במקרים רבים נלקחו **נגמ"שי** לוחמים, הורידו את

רוב הצוות והציוד והפכו אותם לנגמ"שי פינוי. המגבלה העיקרית במקרה כזה הייתה ספסל הלוחמים שהיה מותקן במרכז **תא הלוחמים** שהפריע להכנסת אלונקות ולטיפול רפואי

נהג מפקדה נהג לא לוחם. "נהגוס" בעגה הצבאית להבדיל מנהגים לוחמים בנגמ"שים ובטנקים

נהג שודים עגה. כינוי שניתן לנהגים מהירים ופירושו נהג הנוהג כמו בשוד: הכי מהר שניתן ללא התחשבות בחוקי התנועה או בכללי הזהירות

נוהל קרב כלל ההכנות לתכנון מבצע/פעולה צבאית יזומה המתבצע באופן קבוע וסדור. נוהל הקרב כולל בדרך כלל מספר שלבי הכנה: תכנון, סיור ותצפית, סימולציות, מנהלות, מודיעין ועוד. בסופה מתקיים תכנון המתבטא **בפקודה**

נותב קליע זוהר. משמש לזיהוי מסלול הקליע בחושך. במחסניות היה סדר קבוע למילוי תחמושת רגילה ותחמושת נותב

נט"ר נהיגה, טיפול, רכב. מדור בבית הספר ל**שריון** שיייעודו הכשרה בנושא נהיגה וטיפול ברכב

נפ"ק נקודת פיקוח

נפל"ם (**פצצה**) Naplam. סוג של פצצת תבערה. השם ניתן בגלל התערובת ממנה עשויה הפצצה Naphthenic acid and Palmitic acid - תערובת של ג'ל סינטטי דליק ודלק. השימוש בנפלים החל במלחמת העולם השנייה ונעשה בו שימוש נרחב מאד על-ידי הצבא האמריקאי במלחמת וייטנאם

נצנצים פנסי סימון

נק"ל נשק קל

סא"ל סגן אלוף. דרגה מעל **רס"ן** ומתחת **אל"ם**. סא"ל הינה דרגת התקן ל**מג"ד** אם כי היו מג"דים שדרגתם **רס"ן**

סאגר (טיל **נ"ט**) Sagger. טיל נ"ט מתקדם, מונחה חוט, שנעשה בו שימוש נרחב מאד במלחמת יום הכיפורים הן על-ידי הצבא הסורי ובעיקר על-ידי הצבא המצרי. למרות שהטיל היה מוכר היטב בצה"ל כבר מראשית שנת

ה- 70 של המאה הקודמת, הכוחות הלוחמים לא הכירו אותו והמפגש עמו במלחמה היה טראומטי, הרבה מעבר לנזק שהוא גרם בפועל. הסאגר היה טיל מתקדם יותר מה**"שמל"** היותר ותיק שנורה רק מעל גבי רכב בעוד שאת הסאגר ניתן היה להפעיל על-ידי חייל רגלי נושא מזוודה קטנה

סג"ם סגן משנה. דרגת הקצונה הראשונה ודרגת הבסיס של ה**"מ"מ"**

סגול (**במפת קוד**) סימון במפת הקוד של נקודות משמעותיות מהבחינה הטופוגרפית. הסימון כלל עיגול ומספר והיווה שפה משותפת לכוחות. צבע העיגול היה סגול ומכאן מקור השם

סגן הדרגה השנייה של הקצין, מעל **סג"ם** ומתחת ל**סרן**. בשגרה, דרגת הסגן ניתנה באופן אוטומטי, למעט חריגים, שנה לאחר קבלת דרגת ה**סג"ם**

סד"כ סדר כוחות. מונח גנרי המפרט את גודל והרכב הכוח

סד"ר כינוי שגור לתקופת שירות החובה אם כי גם משרתי הקבע

מהווים חלק מהמערך הסדיר
בצה"ל. סוג השירות האחר בצה"ל
הנו שירות מילואים

סוחוי יצרנית מטוסים רוסית.
מפציצים מתוצרתה שירתו בחיל
האוויר של מצרים. המטוסים
שתקפו את יב"א 511 והוו לפלוגה
את הסימן לפרוץ המלחמה היו
מדגם סוחוי 7

סוללה יחידת **הארטילריה**
הבסיסית. סוללה מורכבת מארבעה
עד שמונה קנים. קרי- תותחים או
מרגמות

סמב"ץ סמל מבצעים. מש"ק
השייך למחלקת המבצעים

סטיק Stick. כינוי, שמקורו
באנגלית, לידיות ההיגוי של
הנגמ"ש. ה"הגה" של **הנגמ"ש**
מבוסס על שתי ידיות היגוי שכל
אחת מהן עוצרת או מאיטה את
הזחל באותו צד.

לנגמ"ש שתי ידיות היגוי נוספות
הנקראות "היגוי יבש" שיעודן
העיקרי לניהוג **הנגמ"ש** בעת שייט

סטראטוקרוזר Boeing 377
Stratocruiser. מטוס תובלה
שהוסב ממטוס אזרחי. שימש

בחיל האוויר עד 1978

סיירת שקד גדוד 424.
הסיירת הפיקודית של פיקוד
דרום. יש הטוענים שמקור שמה
הוא בראשי תיבות - "שמירת קווי
דרום"

סיריוס שמה של **מפת הקוד**
ששימשה במלחמה בסיני
ובאפריקה

סמ"ח סמל מחלקה. יד ימינו של
המ"מ לטיפול בעניינים המנהלתיים
של המחלקה

סמ"פ סגן מפקד פלוגה. מכונה
גם "הסמך"

סמג"ד סגן מפקד גדוד

סמח"ט סגן מפקד חטיבה

סמל הדרגה הרביעית של **החוגר**
והשנייה של **המש"ק**

סנפירים ראה **רמפות**

סקייהוק Skyhawk מטוס
הפצצה קל תת-קולי מתוצרת
ארה"ב שנכנס לשימוש חיל
האוויר זמן קצר לאחר "מלחמת
ששת הימים" ב- 1967

סרן דרגת קצונה **זוטרה**, מעל סגן

ומתחת לרב-סרן

עוזי (תמ"ק) התמ"ק המיתולוגי של צה"ל. שירת לוחמים ומפקדים משנות ה-50 של המאה ה-20 ועד להצטיידות ברוס"ר האמריקאי M16 בשלהי מלחמת יום הכיפורים

עמדת אש עמדה שמאפשרת ירי למטרות במינימום חשיפה של הכלי לאויב. עמדה גבוהה מדי מכונה בעגת הלוחמים "עמדת בוגי", כלומר עמדה שהאויב רואה את ה"בוגים"

עמדת תצפית מושג בשריון לעמדה בה רוב ה**רק"ם** מוסתר במדרון אחורי ורק ראשו של המפקד מציץ מלמעלה ומבצע תצפית קדימה. בתרגולת: "צוות! אנו עולים לעמדת תצפית" הלוחמים מכופפים את האנטנות כך שלא תבלוטנה מעל קו הרכס והנהג מכניס להילוך איטי ומתקדם בזהירות לפי הוראות המפקד

ערפל קרב ביטוי המתאר מצב בו אין וודאות לגבי תמונת הקרב האמתית

עתודה אקדמאית לימודים אקדמאים של מקצועות שהצבא מעוניין בהם כגון רפואה והנדסה

שאליהם נקלטים מיד בסיום בית הספר התיכון. ה"עתודאים" עוברים קורסים צבאיים בעת החופשות מלימודים ולאחר השלמת התואר מצטרפים לצבא ומשרתים במקצועם

עתודה (כוח) חלק מכוח מבצעי שאינו ממלא משימה בפרק לחימה מסויים אלא מיועד להשתתף בה אם כדי לנצל הצלחה או כדי לסייע לכוחות המתקשים במילוי משימתם

פו"ם פיקוד ומטה. קורס לקצינים בכירים בצה"ל

פזצט"א ראה **אפזצט"א**

פח"ח פלוגת חובשים חטיבתית

פילחיי הכינוי לשימורים של פלחי אשכוליות, אחת המנות הפופולאריות ביותר **במנת הקרב** הן בשל המיץ והן בשל פלחי האשכוליות. יצוין שלמרות הפופולריות הגבוהה להזכור שימורי ה"פילחיי", הן נעדרו ממנות קרב רבות ובמקומן היו שמורים של חצאי מישמ ("מישמיש") שהיו הרבה פחות מבוקשים

פין מגביל (לחצובה) פינים

במקרים רבים. כן זכור הכוח על-ידי חיילי הפלוגה בשל מקרים של "השלמות" תחמושת שבצעו קציניו של פצי מהמלאי הנמוך ממילא של הפלוגה והסלחנות שנגקטה כלפיהם בהקשר זה

פקודה פקודת מבצע.

חלק מנוהל הקרב. ה"פקודה" מפרטת בצורה מובנית את המטרות, התכנית הכללית, התכנית לכל כוח, לוחות זמנים (לו"ז), מודיעין, אמצעים, חלוקת גזרות, כוחות שכנים ועוד

פק"ל פקודת קבע לקרב. המושג משמש למגוון מטרות כגון שמו של התרמיל הקטן הנישא על גב הלוחם ומכיל פריטים מוגדרים, הצידוד והתחמושת שיש ברק"ם ועוד. במקור הכוונה לנוהל קבוע וסדור של פעולות, אמצעים ומנהלות למשימה

פרוג FROG- Free Rocket Over Ground. כינוי לרקטה ארטילרית כבדה מתוצרת ברה"מ שהייתה בשימוש בצבא סוריה ובצבא מצרים. הרקטה המוכרת ביותר ממשפחה זו הייתה ה-FROG 7 שמשקל הראש הקרבי

שתפקידם להגביל צידוד והגבהה של כלי נשק מסיבות בטיחות

פלשט Flechette: פגז ייעודי נגד חי"ר. צה"ל הצטייד לראשונה בפגזי טנקים מסוג זה תוך מלחמת יום הכיפורים באמצעות "הרכבת האווירית" האמריקאית. פרוש המילה "פלשט" הינה חץ קטן (צרפתית) וניתנה לפגז מאחר והכיל אלפי חיצים קטנים (כ- 4 ס"מ כל-אחד) שהתפזרו באוויר עוד בטרם הפגיעה בקרקע דבר שהגדיל מאד את יעילותם

פנטום Phantom. מטוס קרב אמריקאי על קולי דו-מושבי. שימש כמטוס העיקרי של חיל האוויר. נכנס לשירות בחיל האוויר ב- 1969 והוצא מהשירות ב- 2004

פצי (כוח) כוח סיור למשימות מיוחדות שהוקם במסגרת אוגדה 143 (אוגדת שרון). על הכוח פיקד סא"ל אמציה חן המכונה "פצי". המשימות העיקריות של הכוח היו איתור וחיסול כוחות קומנדו וקת"קים מצריים. בתנועה לצליחה קיבל הכוח אחריות על ניווט גשר הגלילים למים. כוחות "מקנס" התלוו לפעילות הכוח

שלה (רש"ק) היה קרוב לחצי טון **חנ"ם** והטווח קרוב ל- 70 קמ'. הרקטה יועדה לשיגור ממערך מתנייע. עיקר חסרונה - דיוק נמוך

פּרַח במפות הקוד סומנו בסיסים של טילי נ"מ של האויב בצורת פרח עם 5 עלי כותרת ומספר ולכן כונו "פרחים"

פריסקופים / אפיסקופים

ראה **אפיסקופים**

ציר אורך ציר הניצב לחזית הלחימה, מוביל בין החזית לעורף. בגזרת התעלה - הצירים ממזרח למערב. "טליסמן" במפת **קוד סיריוס** היה ציר אורך שחיבר את טסה לאיסמעיליה

ציר החת"ם ראה **חת"ם** (ציר)

ציר רוחב ציר שכיוונו מקביל לחזית הלחימה כלומר - לאורך הגזרה. בגזרת התעלה - הצירים העיקריים מצפון לדרום. "לקסיקון" במפת **קוד סיריוס** היה ציר האורך הראשי שנמתח לכל אורך תעלת סואץ. **צירי החת"ם** הינם דוגמא נוספת לצירי רוחב

צל"ם ציוד לחימה. בדרך-כלל הכוונה לציוד שאינו נשק. לדוגמא:

מצפן, משקפת וכד'

צריחון/עמדת המפקד

עמדת המפקד בנגמ"ש ה"ברדלס". הצריחון כלל טבעת שניתן לצודדה ידנית ימינה-שמאלה, **מדף** לסגירה בעת התקפה **ארטילרית**, **אפיסקופים** לצורך תצפית כאשר המכסה סגור וכנה למק"כ 0.5 שכללה מנשא **לארגז פעולה** תורן

קבוצת פקודות חלק מנוהל

הקרב. פורמט סדור למתן הנחיות לכוחות השונים בדרגים השונים. קבוצת הפקודות מגדירה את הגורמים השונים השותפים להכנה ולהשתתפות

קו (תקופה) בעגה הצהלית השם שניתן לתקופת **בט"ש** של כוח נתון. השם נגזר מהתקופה בה רוב פעילות ה**בט"ש** התבצעה לאורך קווי הגבולות

קובע/קסדת VRC

קסדה מחומר פלסטי מוקשח עם מיקרופון ואוזניות. משמשת כקסדת טנקיסטים וכן מפקדים, **מאגיסטים** ונהגי נגמ"ש. בהיותה חסרת רצועות רכיסה לא התאימה לפעילות חי"ר קרקעית

קודקוד כינוי בקשר למפקד

הנדרשים לקיום המשימות, הכנת תכניות אימונים והקצאת משאבים ותאומים הן בתוך היחידה והן מול גורמי חוץ, בטיחות ואבטחה

קסנון Xenon. זרקאור גדול על צריח הטנק. מקור השם: הגז קסנון (Xe) ששימש באמצעי

קפל"ד קובע פלדה. קסדה

קצין אג"ם תפקיד במסגרות מעל גדוד. אחראי על תיאום פעולת המטה המקצועי הן בתחומי הסיוע הקרבי והן המנהלתי. לקצין האג"ם כפוף קמב"ץ אחד או יותר. **בחטיבה** כפוף קצין האג"ם למח"ט ומסגרת גדולה מחטיבה לראש המטה (רמ"ט). אחריותו כוללת תכנון משימות ובקרה על ביצוען, אחריות להמצאם ותקינותם של האמצעים הנדרשים לקיום המשימות, הכנת תכניות אימונים והקצאת משאבים, תאומים הן בתוך היחידה והן מול גורמי חוץ, בטיחות ואבטחה, תכנון ארוך טווח של בניין הכוח.

קצין תורן קצין זוטר בתורנות יומית שתפקידו לטפל בעניינים כלליים כגון שמירה, ארוחות ועוד. קצין תורן היה הן ברמת הפלוגה

קוליס/קוליסים הסימנים שמשארים שרשראות של **רק"ם** או **גלגלי רכב** על הקרקע

קורס מ"כים חרמ"ש קורס מפקדי כיתות **חרמ"ש**. הקורס התקיים בבית הספר לשריון בג'וליס תקופת אימוני השדה העיקרית התבצעה בשיבטה. משך הקורס כ- 3 חודשים

קיטבג שק חפצים אישי. במקור Kitbag בצבא הבריטי ו- duffle bag בצבא ארה"ב

קלט (טיל) KSR2 Kelt טיל אוויר-קרקע מתוצרת ברה"ם. נורה במלחמת יום הכיפורים בעיקר כנגד מכ"מים של חיל האוויר

קמ"ט קורס מפקדי טנקים. הקורס המקביל של הטנקיסטים לקורס מ"כים חרמ"ש בו הוכשרו לפקד על צוות טנק

קמב"ץ קצין מבצעים. קצין מטה במסגרת של **גדוד** ומעלה. **בגדוד** כפוף ישירות למג"ד ובמסגרות מעל **גדוד לקצין אג"ם**. תפקידיו של הקמב"ץ כוללים תכנון משימות ובקרה על ביצוען, אחריות להמצאם ותקינותם של האמצעים

70 של המאה ה-20

קת"ק קצין תצפית קדמי. קצין תצפית ארטילרי שתפקידו לאכן תותחים

ר.פ.י.ג'י RPG, **מרנ"ט** מתוצרת ברה"מ. ה-RPG 7 נחשב לכלי נ"ט (מרנ"ט) משובח ונמצא בשימוש נרחב בצבאות העולם

רא"ל רב אלוף.

דרגת הקצונה הבכירה ביותר בצה"ל. רק הרמטכ"ל זוכה לדרגה גבוהה זו

ראש גשר כמושג צבאי: התבססות כוחות בצד של האויב במטרה לאפשר העברת כוחות ואמצעים לפריצה לעומק שטח האויב. המקור לביטוי: השתלטות על חוף (Beach Head) על מנת לאפשר המשך הזרמת כוחות המגיעים מהים לתוך היבשת

רב"ט רב טוראי. הדרגה השלישית של החוגר. ביחידות קרביות היו החיילים מתגייסים בדרגת **טוראי** ולאחר קורס מפקדים מקבלים דרגת רב"ט. בקורס מפקדי טנקים (**קמ"ט**) היו הבוגרים מקבלים דרגת **סמל** וכן היו זוכים לדרגה זו מצטייני **קורס**

והן ברמת הבסיס. ברמת התורן כפוף למפקד תורן ול"מבצעים"

קק"ש קורס קציני שריון. ההשלמה החיילית של צוערי השריון הטנקיסטים. צוערי החרמ"ש עברו קורס קציני חי"ר מלא ובהמשכו השלמת קציני חרמ"ש של כחודש וחצי

קרگو כינויו של האמצעי מתוצרת Carl-Gustaf השוודי שהיה ספק **מרנ"ט**, ספק מרגמה, ספק תותח ללא רתע. האמצעי שהיה בעל קליבר 84 מ"מ עם חימוש מגוון: **נ"ט**, **רסיק אוויר**, תאורה ועשן, נרכש לחי"ר, לחיל הים וליחידות המיוחדות כתחליף ל**בזוקה** האמריקאית אך נדחה על-יד חלק מהם בגלל הגודל והמשקל והגיע לחרמ"ש. נחשב מרנ"ט יעיל בגלל הטווח, הדיוק והחימוש המגוון

קש"א קצין שיתוף ארטילרי. קצין חת"ם המוצב ביחידות המסתייעות בארטילריה ומסייע בהפעלת האש המוקצית להן

קשת (מכ"ם) מכ"ם קרקעי (מבוסס דופלר) נגד חי"ר שהיו בשימוש צה"ל מראשית שנות ה-

מ"כים חרמ"ש. בדרך-כלל 4 בכל קורס

רומ"ט FN רובה מיטען מתוצרת FN הבלגית. רומ"ט FN היה נשקם האישי של לוחמי צה"ל יחד עם תמ"ק **העוזי והמקלעון**. הרומ"ט היה מתוצרת חברת Fabrique Nationale הבלגית, קליבר 7.62 מ"מ. המושג מיטען בא לציין שהרובה טוען באופן אוטומטי כדור חדש לאחר כל ירייה. מאידך, הרובה יורה רק ב"בודדת" (חצי אוטומטי), כלומר - נדרשת לחיצה חוזרת על ההדק על-מנת לייצר ירייה. הרומ"ט נחשב נשק עם אמינות בינונית ומטה ובעייתי בתנאים של לחימה באבק, בוץ או כל לכלוך אחר. הוחלף בשלהי מלחמת יום הכיפורים ברוס"ר M16 שהגיעו ברכבת האווירית מארה"ב

רוס"ר רובה סער. רובה המשלב בין דיוק הרובה הקלאסי, הבריחי או המיטען (**רומ"ט**) לבין **התמ"ק** היורה גם צורות באופן אוטומטי. הרוס"ר היה בדרך-כלל קצר מהרובה הקלאסי וארוך מה**התמ"ק**. הרוס"רים המוכרים: ה- AK-47 קלצ'ניקוב הנחשק עם תחמושת M16 מתוצרת

קולט עם תחמושת 5.56 מ"מ ארוכה

רימון רסס רימון יד שבפיצוץ משחרר הדף ורסיסים במטרה לפגוע בחיילי האויב בטווחי מגע קרובים

רכב רן רכב שאינו **רק"ם**, קרי-חסר מיגון

רכבת אווירית מארה"ב השם שניתן לסיוע האמריקאי שניתן לישראל החל מה- 14.10. הסיוע הגיע ב"רכבת" של מטוסי ענק שהביאו **אמל"ח** וציוד אחר

רמפות משטחי ירי מאורכים לטנקים ואמצעי **נ"ט** אחרים שהוכנו במרחק של כ- 1,200-800 מ' מקו המים לאורך התעלה (באזור המלחות בצפון, בין פורט סעיד לקנטרה כונו הרמפות "סנפירים")

רס"ן רב סרן. דרגה ראשונה של קצין בכיר בצה"ל. מעל **סרן** ומתחת ל**סא"ל**. רס"ן שירתו בכוחות הלוחמים **כמ"פים**, **סמג"דים** ואף **כמג"דים**

רס"פ רב סמל פלוגתי. התפקיד הבכיר ביותר שאליו יכול להגיע

מש"ק. אחריותו מנהלית, בעיקר
 כידי ימינו של **הסמ"פ** ולמשמעת

רסיק אוויר פגז המתפוצץ
 לפני הפגיעה בקרקע ועקב כך יוצר
 רסס יעיל ורחב יותר נגד **חי"ר**,
 גם כאשר זה מחופר בעמדות. פגז
 מסוג זה יעיל יותר כנגד **חי"ר** מפגז
 שמתפוצץ עם הפגיעה בקרקע

ררנ"ט רומה רימונים נגד טנקים.
 פצצה שמולבשת על קנה ה**רומ"ט**
 על-גבי תותב מיוחד ומופעלת
 באמצעות תחמיש ייעודי הנטען
 ככדור

רשת הסוואה רשת גדולה
 הנפרסת על **רק"ם**, **רכב רח**, ציוד
 ומבנים שמטרתה להטמיע את
 האובייקט המכוסה בשטח או
 למנוע אפשרות לזהות את חלקיו
 או את סוגו

ערוץ חירום ערוץ קשר בתדר
 38.00 שנקבע לצורך תאום בין
 כוחות בחירום במטרה לצמצם
 ירי על כוחותינו. אות הקריאה של
 הערוץ הייתה "מוסקיטו"

רתק כוח שיורה ממצב ניח בדרך
 כלל ונותן חיפוי לכוח מסתער.
 מטרתו העיקרית של כוח הרתק
 הינה למנוע מהאויב לייצר אש

יעילה כלפי הכוח המסתער לעברו
שיבטה בסיס שהיה שלוחה של
 בית הספר ל**שריון** ובו התקיימו
 הקורסים השונים בתקופת אמוני
 השדה המתקדמים. הבסיס ממוקם
 כ- 45 ק"מ מערבית לבאר שבע,
 בקרבת העיר הנבטית הקדומה
 שיבטה (מאות 1-9 לספירה)
 שהייתה חלק מהישובים הנבטים
 שנבנו על "דרך הבשמים"

שד"ם שדה מוקשים

שובך יונים (פקודת) תכנית
 המגננה שהגה צה"ל למקרה של
 התקפה מצרית. על-פי תכנית זו
 היו אמורות כל היחידות הלוחמות
 שהיו בסיני להיערך בחזית על קו
 התעלה ולאורך ציר ה**חת"ם** ואת
 לוחמי המעוזים שהיו חיילי **חי"ר**
 ברמה נמוכה להחליף בחיילי **חי"ר**
 איכותיים. עקב החלטה מקומית
 של אלוף פקוד דרום התכנית לא
 בוצעה כפי שקבעה הפקודה ויש
 התולים בכך את הכישלון של
 צה"ל למנוע את הצליחה המצרית
 בכוחות גדולים ובזמן קצר לכל
 אורך התעלה

שופל יעה אופני. טרקטור גלגלי
 עם כף. (מקור השם - Schaufel)

שפרושו בגרמנית את חפירה) **שלשות (עמידה ב...)** מסדר צבאי בו הכוח עומד בשלוש שורות מיושרות לימין ("לימין! שור!")

שמוליק (כוח) כוח צנחנים סדיר שמנה שתי פלוגות אחת מ-890 והשנייה מ-202 שהגיע בלילה הראשון למלחמה (6.10-7) לטסה ונועד להחלפת הלוחמים במעוזים. הם אוגדו לכוח תחת **רס"ן** שמוליק ארד ומאחר ומשימת **המעוזים** כבר לא הייתה רלבנטית, הוקצו לאבטחת "טסה גדוד" ("ציילון") ו"טסה חטיבה" ("ילטה")

שמירה בסיסית במחנות הקבע, כל כוח היה אמור לשמור על עצמו ובנוסף, כל לילה, הוקצה כוח תורן לשמירת המחנה עצמו. השמירה על המחנה, שהייתה באחריות מפקדת המחנה **ות"פ הקצין התורן**, נקראה שמירה בסיסית. השמירה התחלקה לשלוש משמרות, כל משמרת שמרה שעתיים וישנה ארבע שעות והתמשכה מרדת היום עד שחר

שמל (טיל נ"ט) טיל נ"ט מונחה חוט מתוצרת ברה"מ, שנורה מעל רכב. המצרים עשו

בו שימוש במלחמה, אם כי מעט יחסית לשימוש שנעשה באמצעי המתקדם יותר - ה"סאגר"

שניים לפנים תנ"ם שבו 2/3 מהכוח נע לפנים ו-1/3 מאחור. מאחר והכוחות הסטנדרטיים מורכבים מיחידות בקבוצות של שלוש (3 כתות **במחלקה**, 3 מחלקות **בפלוגה** וכו') נקראת מבנה **תנ"ם** זה שניים לפנים

שפנפן מכשיר ראיית לילה אינפרא-אדום (א"א) אישי מתוצרת אל-אופ. היו בשירות שני דגמים, אקטיבי שנזקק למקור אור אינפרא אדום חיצוני ופסיבי שלא נזקק למקור אור חיצוני. השפנפן לא היה אהוד על המשתמשים מאחר והיה כבד, מסורבל, לא אמין, זולל סוללות ויעיל באופן מוגבל ביותר

שקם (שק"ם) שירות קנטינות ומזנונים. רשת חנויות לאנשי כוחות הביטחון וקנטינות בבסיסי צה"ל. שירותי הקנטינה בבסיסים הייתה ב"חנויות" ובאמצעות כלי רכב. בעגה הצבאית צמחו מושגים שמקורם בשקם ובמוצרים שמכר. לדוגמא: שקמיסט- חייל העובד בשקם, מצופה- ופל מצופה שוקולד. לחיילים ששרתו בסיני

זכור השקם הגדול באל-עריש שההסעות לסיני נהגו לעצור שם להפסקה. בשקם אל-עריש ניתן היה לקנות "סטייקים" שניתן היה לנסות לאכול או להשתמש בהם כסוליה לנעל הצבאית...

שרמן Sherman. טנק אמריקאי ממלחמת העולם השנייה. שימש בצה"ל בהצלחה רבה שנים רבות ולמרות שבמלחמת יום הכיפורים נחשב כבר למיושן ביותר, נעשה בו שימוש נרחב ומוצלח בדרום רמת הגולן ובמספרים קטנים גם בסיני. בצה"ל עבר הטנק מספר סדרות של השבחה ובתובה (החלק בטנק שאינו הצריח) נעשה שימוש כמרכב עליו הרכיבו תותחים מתנייעים, מרגמות, רכב פינוי רפואי ועוד. הטנק שימש גם את חיל ההנדסה כטנק דחפור וטנק לפריצת שדים

שת"פ שיתוף פעולה

ת"פ תחת פיקוד

תא לחימה / לוחמים

לוחמי הנגמ"ש היו מרוכזים בחלק המרכזי והאחורי של נגמ"ש ה"ברדלס" במקום שנקרא תא הלחימה או תא הלוחמים. התא

היה פתוח כלפי מעלה אך ניתן לסגירה בעת התקפה ארטילרית. הלוחמים היו מחולקים לצוות שעמד מחוץ לתא (מאגיסטים, מקלעוניסטים..) וצוות שישב בתוך התא, הגיש תחמושת, תפעל את הקשר והיה בהיכון לרדת מהנגמ"ש דרך הכבש האחורי שנפתח/נסגר מתא הנהג באופן הידראולי או מהדלת שהייתה קבועה בכבש. מפקד תא הלחימה היה **מש"ק** שתפקידו היה לתפעל את הצוות ולהחליף את מפקד הכלי שעמד **בצריחון** במצב של פעולה רגלית

תא"ל תת אלוף. דרגת קצונה בכירה מאד, מעל **אל"ם** ומתחת ל**אלוף**. במלחמה תתי אלופים שמשו כסגני מפקדי **אוגדות**

תאג"ד תחנת אסוף (נפגעים) גדודית. המונח תאג"ד הפך גנרי ליחידה רפואית נפרסת או קבועה שמקבלת פצועים

תד"ל תרמיל דרך ללוחם או תרמיל דרגים לקרב. שם כולל לתרמיל הגדול שבו ציוד שאינו נישא על גב הלוחם אך חשוב לצורך פעילות ארוכה בשטח כגון בגדים תחתונים להחלפה, ערכת צחצוח נעלים ועוד

תול"ר תותח ללא רתע

תמ"ק תת מקלע. נשק היורה גם צרורות באופן אוטומטי ומשתמש בקלעי אקדח. התמ"ק הינו נשק יעיל ביותר כשטווחי הלחימה קצרים מאד (עשרות מטרים בודדים). תמ"ק ה"עוזי" היה נשק המפקדים המיתולוגי מאז המצאתו בשנות החמישים ועד שהודח על-ידי ה**רוס"ר M16** בשלהי מלחמת יום הכיפורים

תמסח רכב אמפיבי להובלת **רק"ם** רעיון צרפתי מייצור גרמני. גוף עשוי ברובו מאלומיניום עם 2 מצופי גומי בצדדים. בעל הנעה עצמית ויכולת תנועה עצמאית על גלגלים. 3 "תמסחים" מרכיבים דוברה חד-כיוונית ו-6 תמסחים מרכיבים דוברה דו-כיוונית. ה"תמסחים" נרכשו כגרוטאות ושופצו בארץ. גדוד ה"תמסחים" כלל בעת הצליחה 16 יחידות שרובן נפגעו במהלך ההפגזות וההפצצות על ה"חצר"

תנ"ם תנועה מבצעית. יש הגורסים תנועה למגע. תנ"ם מתאר את הצורה בה נעים כוחות לקרב או לקראת **התקלות** אפשרית וזאת

להבדיל מתנועה מנהלתית

ת"ס תרגילי סדר

תס"ח תרגילי סדר חמושים. תרגילי סדר עם נשק אישי

תעוז מוצב בקו השני של התעלה, במרחק של כ-10 ק"מ על **ציר הרוחב** העורפי - ציר **החת"ם**. נועד לשמש מקום מוגן ליחידות שריון, **חרמ"ש** ותותחנים. לאורך התעלה נבנו 12 תעוזים

תעלת המים המתוקים

תעלה שנמתחה לאורך תעלת סואץ בצידה המערבי והעבירה מים לשדות ומטעי החקלאים **בחיץ החקלאי**

תפס **אזימוט** עגה צבאית המתארת מישהו שהסתלק או ברח לכיוון מסוים

תפס חרופ תפס תנומה בעגה הצבאית. מקור המילה מהיידיש

תרגולת פעולות שיש לבצע באופן כמעט אוטומטי כתגובה לבעיה שהכוח נתקל בה. ביצוע התרגולת מתחיל לרוב בפקודת המפקד. לדוגמא: "צוות! **בזוקה!** אש!" בהתקלות בחיילי אויב עם

תר

מרו"ט המכונים גם "ציידי טנקים"

תרגולת ארטילריה בחרמ"ש
כללה סגירת מדפים ויציאה מהירה
מהשטח המוכה

תשמוע כוח שתפקידו לאתר
פעילות אויב לפני הכוח העיקרי.
מקור השם באמצעי העיקרי שהיה
בעבר - חוש השמיעה

ביבליוגרפיה

ספרים

- אילן, כפיר. **אחי גיבורי התעלה**. ידיעות ספרים, ספרי חמד. תל-אביב. 2003.
- אילן, כפיר. **החווה הסינית**. ספרית מעריב (2012).
- אלחנן, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. אמ"ץ-תוה"ד, המחלקה להיסטוריה (2004).
- אלכסנדר, בק. **אנשי פאנפילוב**. הקיבוץ המאוחד. מהדורה שש-עשרה. 1998.
- זאב, שיף. איתן, הבר. עורכים. **לקסיקון לביטחון ישראל**. זמורה, ביתן, מודן (מהדורת דבר). 1976.
- חיים, הרצוג. **מלחמת יום הדין**. עדנים (1975).
- חיים, הרצוג. **עם כלביא יקום**. עידנים (2005).
- חנוך, ברטוב. **דדו - ארבעים שנה ועוד 20 יום**. ספרית מעריב (1978).
- עמיקם, דורון. **שירות בנתיב הצליחה**. אופיר הוצאה לאור (2011).
- עמירם, אזוב. **צליחה - 60 שעות באוקטובר 1973**. דביר (2011).
- עמנואל, סקל. **הסדיר יבלום?** ספרית מעריב (2011).

חוברות

- אבשלום, לוי (עורך). **כל תחנות איילה**.
- בני, קידר. **מחץ - סיפורו של גדוד**. אוגוסט 1974. מתוך אתר חטיבה 421.
- יהודה, טל. **חטיבת בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים**. משרד הביטחון, ההוצאה לאור. 1975.
- שמעון, גת (עורך). **תחנות צליל**. מתוך אתר חטיבה 421.
- חרמש - מחזור נובמבר 1972**. מתוך אתר חטיבה 14.
- מערכות**. גיליון 205, פברואר 1970; גיליון 232-233, נובמבר 1973; גיליון

234-235, פברואר 1974; גיליון 240, ספטמבר 1974; גיליון 241, דצמבר 1974; גיליון 276-277, אוק'-נוב' 1980; גיליון 281, נובמבר 1981. צה"ל-הוצאת מערכות.

ספרות הדרכה

אימון כתת חרמ"ש ע"ג "ברדלס". מפג"ש, תורת חש"ן. דצמבר 74.

אתרי אינטרנט

אתר חטיבה 14 / <http://www.hativa14.org.il/>

אתר חטיבה 421 / <http://www.421.co.il/>

אתר סיירת שקד (מורשת. פרק שמיני)

<http://www.shaked.org.il/apage.31294/php>

אירועי מלחמת יום הכיפורים. ויקיפדיה.

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A2%D7%99%_D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA%_D7%99%D7%95%D7%9D%_D7%94%D7%9B%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D

כוח צארום בגדוד 100.

<http://www.doctors.co.il/forum/66-message/358403-print>

גדוד 100.

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%93%D7%95%D7%93_100

סיפורו של יאיר שילה (מפקד נגמ"ש הפינוי שנהג ירום אריאלי)

<https://groups.google.com/forum?/fromgroups!#=msg/civil-forum/rZnsL-tz1K8/sorrUp0bv28J>

אתר הגבורה (סיפורם של יהודה חدد ואופיר בית אריה ז"ל).

<http://www.gvura.org/a4079%-D7%A1%D7%A8%D7%9F-%D7%92%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%9F%-D7%93%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%A6%D7%A7%D7%99%-D7%96%-D7%9C>

אתר עמותת חטיבה 600

http://www.amuta600.org.il/tasks_details.asp?id60=

אתר חיל ההנדסה

http://www.handasa.org.il/show_item.asp?levelId&44095=itemId&22281=itemType&3=prm=t&1=template3=

אתר מורשת סירת "שקד"

<http://www.shaked.org.il/apage.31294/php>

חילוץ נפגעי גדוד 890 וגדוד 100 משטח החווה הסינית ב 18-17 לאוקטובר

1973. עוזי, בן-צבי.

<http://www.global-report.com/um/a10940>

יומנו של אהוד ברוג (ברק), מפקד גדוד 100.

<http://www.global-report.com/amikam/a343176-%D7%94%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%94-%D7%91%D7%90%D7%A9%-D7%9C%D7%A4%D7%AA%D7%99%D7%97%D7%AA%-D7%A6%D7%99%D7%A8-%D7%A2%D7%9B%D7%91%D7%99%D7%A9%-D7%A2-%D7%99%-D7%90%D7%95%D7%92%D7%93%D7%94-162-%D7%91-17-10-1973>

קבוצת דיון <https://groups.google.com/forum?/fromgroups!#topic/civil-forum/uI2-tJYsUYU5%B26-50-false5%D>

עיתונים

עמיר, רפפורט. **מורה נבוכים**. מעריב 11.1.2013. מוספשבט. עמ' 12 - 14.

מחקרים, כתבות, פרסומים ותחקירים

דני, אשר. **מלחמה כוללת מוגבלת בממדיה**. חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה". אוניברסיטת חיפה, הפקולטה למדעי הרוח, החוג ללימודי ארץ ישראל. אוקטובר 2002.

אוגדה 143 במלחמת יום הכיפורים, דוח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר 14.10 - 24.10.1973 מ- 21.3.74 (מקור: ארכיון צה"ל).

חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73 אריאל, שרון.

צליחה שניצחנו. שריון, בטאון עמותת יד לשריון, גיליון 2, 1998. עמ' 22-24.

עודד, מגידו. **גרירת גשר הגלילים בליל צליחת התעלה - מיתוס, טעויות והשמצות**. שריון, בטאון עמותת יד לשריון, גיליון 41, יוני 2012. עמ' 62-66.

תחקירים ואירועים. **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14**. אוקטובר 1975.

תחקיר 421. **תחקיר סיכום מלחמה - מרמת מ"מ ומעלה - שדה תימן 4.3.74. פרקים ה' - י'**. מתוך אתר האינטרנט של חטיבה 421.

תחקיר מח"ט 421 5.10 - 30.10.73 (מקור: ארכיון צה"ל).

הערות שוליים

- 1 בסוף הספר שובץ "לכסיקון" למונחים, מושגים וראשי תיבות.
- 2 אריה, חשביה. לקחי מלחמת יום הכיפורים בעיני זרים. **מערכות**. גיליון 241. דצמבר 1974. עמ' 18.
- 3 בני, עמידרור. חרמ"ש, האם יש בכלל חי"ר אחר?. **מערכות**. גיליון 281. נובמבר 1981. עמ' 18-19.
- 4 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 297.
- 5 תמוה לכן מדוע לא תוגבר משמעותית מוצב החרמון האסטרטגי שנפילתו בידי הסורים בפרוץ המלחמה גרמה לנזק עצום שעליו שילמה מדינת ישראל מחיר דמים נורא עד שנכבש בחזרה, במחיר כבד.
- 6 י, טל. **חטיבת בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים**. עמ' 9.
- 7 ע, רפפורט. **מורה נבוכים**. מעריב. 11.1.2013. מוסף שבת. עמ' 12.
- 8 "מקנס": אות הקריאה של הפלוגה בקשר בתדר 54.55.
- 9 וכך גם כל הציוד שהיה לפלוגה, נשק אישי, מקלעים וכו' שהיה אמל"ח אימונים שחוק לדק.
- 10 לדוגמא: לא היו פצצות מרנ"ט מבצעיות.
- 11 אוגדה 252: האוגדה הסדירה בסיני. אוגדה יחידה עד הצטרפות אוגדות המילואים 162 ו-143 החל מה-7.10 אחר הצהריים.
- 12 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 115.
- 13 "סופר מיסטר" SMBD2: מטוס קרב מתוצרת צרפת שהיה בשימוש חיל האוויר במלחמת יוה"כ.
- 14 רב"ט צביקה פפר החל ב-8.10 או ב-9.10 לכתוב מה עבר בפנקס כיס קטן שהיה עליו. סך-הכל מילא כשני פנקסים מעל 45 עמודים. פרט ליומיים השלושה הראשונים, כל הפרטים נכתבו קרוב מאד להתרחשותם. הפנקסים המפוענחים משולבים בהמשך בפרק "הפנקסים הכתומים של רב"ט צביקה פפר".

15 ע, סקל. **הסדיר יבלום?** עמ' 176.

16 ז, איתן. שובך יונים - תכנון וביצוע במבחן האש. מערכות 276-277. עמ' 46.

17 ע, סקל. **הסדיר יבלום?** עמ' 297.

18 ש.ם.

19 את המושג "לוחמי היממה הראשונה" טבע אל"ם ד"ר זאב איתן שמעלה על נס את חלקם בניצחון. ראה "**שובך יונים - תכנון וביצוע במבחן האש**". מערכות. גיליון 276-277. עמ' 38 - 46.

20 החטיבה הופנתה על-ידי הפיקוד לגזרה הצפונית מאחר והערכת המצב הייתה שהמצב שם קשה יותר. ראה א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 68 - 69.

21 מפת קוד "סיריוס". המפה ששמשה את הכוחות במלחמה - מכאן ואילך ייעשה שימוש בשמות ממפת קוד זו.

22 בתחקיר חטיבה 14 מ-1975: **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973**. חטיבה 14. עמ' 36 (מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14). מתוארת הצטרפות הפלוגה לחטיבה כלהלן: "פלוגת חרמ"ש "מקנס", שהשתתפה על קורס מ"כים חרמ"ש, נקלעה לאזור ובאישור מפקדת האוגדה חברה לחטיבה".

23 הקריאות לעזרה מהמעוזים היוו נטל על כתפי המפקדים, הביאו למהלכים שגויים ולקורבנות מיותרים ופגעו במורל הגייסות. אולם, מסתבר, שחלק מהקריאות לעזרה לא היו מוצדקות. ע. סקל בספרו "הסדיר יבלום?" מתייחס בהרחבה לסוגיה. ראה עמ' 161-170. עדות מעניינת הינה סיפורו של משה אזר, לוחם חרמ"ש מפלוגה י, גדוד 184: "יצאנו לעזרת אחד המוצבים שאמור היה להיות מותקף על-ידי חי"ר מצרי. אולם אנחנו חכנו ליד המוצב והתוקפים לא הגיעו...". ראה "חרמ"ש - מחזור נובמבר 72". עמ' 20.

24 ראובן ז"ל נספה מספר חודשים לאחר המלחמה בתאונת דרכים בדרכו לבסיס.

25 בעת החילוץ היה הסמ"פ יוסי שוחט בתאג"ד ובהמשך במנוחה למשך מספר

- שעות. מי שככל הנראה הגיע לחלץ זה המ"פ, אריק שקד, שהגיע עם טנק.
- 26 א, אורן. תולדות מלחמת יום הכיפורים. עמ' 83. המח"ט: הכוונה למח"ט 14 אל"ם אמנון רשף. המרכאות במילה "לקח" - כך במקור.
- 27 ע, סקל. **הסדיר יבלום?** עמ' 113 - 114. הכותב טוען שהמצרים הכירו את "החור" בין המעוזים וניצלו אותו. הוא גורס שאילו לצה"ל היה כוח טנקים בגזרה, צליחת המצרים הייתה משתבשת קשות.
- 28 יש הטוענים שזה היה בתנועה מערבה, אך ככל הנראה התיאור כאן הוא הנכון.
- 29 **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14.** עמ' 40. מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14.
- 30 **ש.ם.** עמ' 190. מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14.
- 31 לפי תיאור זה היה הנגמ"ש בדרכו מערבה.
- 32 אלכסנדר, בק. אנשי פאנפילוב. עמ' 18.
- 33 א, אורן. תולדות מלחמת יום הכיפורים. עמ' 63-64.
- 34 ע, סקל. **הסדיר יבלום?** עמ' 85-86.
- 35 **ש.ם.** עמ' 105-106.
- 36 אריה, חשביה. לקחי מלחמת יום הכיפורים בעיני זרים. מערכות. גיליון 241. דצמבר 1974. עמ' 15. וכן א,א, סידרנקו. הארטילריה במתקפה. מערכות. גיליון 242. עמ' 7-13.
- 37 ככל הנראה פיקד על א'.
- 38 ע, סקל. **הסדיר יבלום?** עמ' 65.
- 39 הפלוגה פעלה בגזרות של גדודים וחטיבות שונים והיכולת להאזין למגוון רשתות הייתה חיונית כמו גם המעבר מרשת לרשת לצורך דיבור.
- 40 הסמ"פ של פלוגה י' היה סגן ספי הכהן. סגן שמי עטר מופיע כמ"מ מ"פ י' ככל הנראה מי שהיה על א' זהו סגן שמי עטר.
- 41 יתכן והכוונה ל"סגול 136".

- 41 יתכן והכוונה ל"סגול 136".
- 42 מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14. עמ' 51-52. מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14.
- 43 חנן כנראה מתבלבל בשמות, הכוונה כנראה ל"מצמד". "ציונה" הינו שם של אזור ממזרח ל"חמוטל" על "טליסמן".
- 44 צומת "דיזי": הכינוי לצומת איסמעיליה: "לכסיקון" - "טליסמן".
- 45 של פלוגת החרמ"ש י' מגדוד 184.
- 46 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 182.
- 47 ח, ברטוב. דדו. כרך ב'. עמ' 49-52.
- 48 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 93.
- 49 א, איתן. "**שובך יונים - תכנון וביצוע במבחן האש**". מערכות. גיליון 277-276. עמ' 46. תזה שונה מביא ההיסטוריון ד"ר דני אשר. בחיבורו "**מלחמה כוללת מוגבלת בממדיה**" הוא גורס שהתכנית המצרית כללה מראש יעדים מאד מוגבלים והוא מעביר ביקורת על ההיסטוריה "הרשמית" הישראלית שאימצה את תכנית "התקפה עד המעברים" כתוכנית המצרית. ראה לדוגמא עמ' 124, 129-130 ועוד.
- 50 "בגדד" ו"מרפסת": שמות הקוד הקודמים של "נוזל" ו- "הברגה".
- 51 יש להניח שמדובר ב- 7.10 אחר הצהריים עת ראשוני הטנקים של חטיבה 421 הגיעו לאזור טסה.
- 52 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 94.
- 53 **ש.ם**. עמ' 96.
- 54 **ש.ם**. עמ' 113 - 117.
- 55 **ש.ם**. עמ' 114.
- 56 **ש.ם**.
- 57 **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14. עמ' 61. מופיע גם באתר**

האינטרנט של חטיבה 14.

58 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 10.

59 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 116.

60 ואכן, ב- 10.10 הגיע רא"ל (מילואים) חיים בר-לב לפקד על החזית מעל אלון הפיקוד.

61 18 - המספר ברשת הקשר לרכב רפואי.

62 צביקה יונגר מצוות 'ב' מספר שאחרי המלחמה המשיכו להגיע חבילות מהמשפחות. במרכז המאהל הייתה רחבה ששם היו מניחים את החבילות, וכל אחד לקח את שלו. כשהיו חבילות שעמדו כמה ימים ללא דורש, היינו מאמצים אותן ומכרסמים את הממתקים. חבילה אחת עמדה ללא דורש כמה ימים. הפכתי אותה לראות למי נשלחה. היא יועדה לרענן קולר. בסוף פתחנו אותה ואת המכתב החזרנו למשפחתו.

63 בלילה הראשון תקפה הפלוגה את "נוזל". ארי לא זכר את האירוע או שמסיבה כלשהי לא השתתף בו.

64 **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14**. עמ' 73. מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14.

" Now this is not the end .It is not even the beginning of the end .But it is ,perhaps ,the end of the beginning."

66 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 291.

67 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 133 - 134.

68 **שם**. עמ' 175.

69 **שם**. עמ' 172.

70 ח, ברטוב. דדו. כרך ב'. עמ' 185-186.

71 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 175. וכן דדו. כרך ב'. עמ' 186. כן יוזכר שע"פ דני אשר, בחיבורו **מלחמה כוללת מוגבלת בממדיה המצרים**

- כלל לא תכננו לפרוץ לעבר ה"מעברים" (הגידי והמיתלה).
- 72 אתר חטיבה 421.
- 73 רס"ן שמוליק ארד.
- 74 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 70.
- 75 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 17.
- 76 **ש.ם**. עמ' 25-26.
- 77 דבריו של מ"פ מ', סרן עודד מגידו מתוך תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר חטיבה 421.
- 78 **אוגדה 143 במלחמת יום הכיפורים, דוח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר 14.10 - 24.10.1973 מ- 21.3.74**. עמ' 9
- 79 אתר מורשת חטיבה 600: http://www.il.org.amuta600_tasks/id.asp.details
- 80 בין שהמצרים תכננו את המהלך מראש לבין שלא (על פי דני אשר), ההבנה המודיעינית בצה"ל באותה עת הייתה שזו תכניתם.
- 81 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 179 - 180. צליחה. עמ' 27-28.
- 82 **צליחה**. עמ' 28.
- 83 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 180.
- 84 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 302.
- 85 הית'ם, אל-איובי. **המאפיינים המהפכנים במלחמה הערבית-הישראלית הרביעית**. מערכות. גיליון 234-235. 1974. עמ' 15-21.
- 86 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 48, 50.
- 87 ח, ברטוב. דדו. כרך ב'. עמ' 109. ראה גם **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 145.
- 88 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 363.

- 89 ע, סקל. **הסדיר יבלום?**. עמ' 303.
- 90 **ש.ם.** עמ' 303-306.
- 91 יש הסוברים שהיה בן המאה ה-6 לפנה"ס.
- 92 ח, ברטוב. **דדו.** כרך ב'. עמ' 206.
- 93 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים.** עמ' 209. פלוגת חרמ"ש, הכוונה ל"מקנס".
- 94 תחקיר מח"ט 421 5.10 - 30.10.73. עמ' 18-19.
- 95 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 34.
- 96 ע, אזוב. **צליחה.** עמ' 129.
- 97 **אוגדה 143 במלחמת יום הכיפורים, דוח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר 14.10 - 24.10.1973 מ-21.3.74.** עמ' 9.
- 98 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים.** עמ' 205 - 206.
- 99 **מלחמת יום הכיפורים. אוקטובר 1973. חטיבה 14.** עמ' 99. מופיע גם באתר האינטרנט של חטיבה 14.
- 100 **ש.ם.** עמ' 107.
- 101 **ש.ם.** עמ' 108.
- 102 אמנון רשף בראיון שנתן לאריה אפלטוני. הלוחם. גיליון 208. אוקטובר 2007. מתוך אתר חטיבה 14.
- 103 ח, הרצוג. **מלחמת יום-הדין.** עמ' 207.
- 104 יש גרסה הטוענת שהמצרים הסתלקו כבר ב-17.10 בצהריים. אולם, גם אם הדבר נכון עובדתית הרי שאוגדה 143 למדה על כך רק למחרת בבוקר.
- 105 דבריו של מח"ט הצנחנים הצולח, אל"ם דני מט כפי שמובאים על-ידי: אילן, כפיר. אחי גיבורי התעלה. עמ' 210-211.
- 106 בעבר חטיבה 55. "חוד החנית".

- 107 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 135.
- 108 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 205-206.
- 109 קיימות מספר גרסאות לשעה בה נקרע הגשר. במקורות שונים, כולל ב"תולדות מלחמת יום הכיפורים" וב"דוח על מבצע הצליחה ובפעילות בראש הגשר" מצויינת השעה 05:00. בספר "צליחה" בסביבות 06:00 ועל-פי סרן עודד מגידו, מ"פ מ' שגרר את הגשר השעה הייתה 06:30 לערך והטנקים שלו נותקו בסביבות 07:30.
- 110 כמובא ע"י ע, מגידו. **גרירת גשר הגלילים בליל צליחת התעלה - מיתוס, טעויות והשמצות**. שריון 41, יוני 2012. עמ' 65-64.
- 111 לפי הדיווח בקשר של מג"ד 599, רס"ן עמי מורג ברשת "סופה" (סליל 27). בנוסף, היו ככל הנראה דיווחים של קמ"ן חטיבה 421 שהתמקם עם משקפת 120X20 בתעוז "כישוף".
- 112 תחקיר מח"ט 421 5.10.73 - 30.10.73. עמ' 22.
- 113 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 35.
- 114 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 276.
- 115 ע, דורון. **שירות בנתיב הצליחה**. עמ' 170.
- 116 **שם**. עמ' 175.
- 117 **שם**.
- 118 לכוח היו 14 הרוגים וכ- 30 פצועים באותו לילה. 8 מההרוגים היו מפגיעה בזחל"ם אחד.
- 119 ככל הנראה מדובר בנגמ"ש 115א' של פלוגת החרמ"ש של גדוד 184.
- 120 ככל הנראה איתן מתאר את הדגל המצרי הגדול שהתנופף מעל "מצמד".
- 121 תחקיר מח"ט 421 5.10.73 - 30.10.73. עמ' 23.
- 122 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 208.

16 בסה"כ. ראה **שם**. עמ' 211.

123 במקורות שונים רשומים מספרי טנקים שונים: 15, 17, 19, 21, 25 וכו'. לדוגמא: בדבריו של מח"ט 421, בתחקיר שנערך במרץ 1974 והמצוי באתר חטיבה 421 באינטרנט, מופיע המספר 17. לאחרונה נערכה בדיקה מעמיקה על-ידי עווד מגידו, מ"פ מ', גדוד 257 במלחמה ומסתבר שהיו 20 טנקים בסה"כ ועוד 8 שצלחו והוקצו לכוח הצנחנים שהיה בראש הגשר על קו המים.

125 תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של חטיבה 421.

126 ע, דורון. **שירות בנתיב הצליחה**. עמ' 170.

127 "הבלדה על יואל משה סולומון" מאת יורם טהר-לב.

128 הכוונה ל"מצמד" ו- "סרוק". טנגו היה שמם במפת הקוד שקדמה ל"סיריוס".

129 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 195-196.

130 מתוך יומנו של מ"פ ג'. אתר חטיבה 421.

131 אתר חטיבה 421.

132 מיומנו של מ"פ ג' ומתיאורו של מג"ד 264 בתחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. מתוך אתר האינטרנט של חטיבה 421.

133 בסך הכל חצו 28 טנקים אך 8 נשארו על המיים עם הצנחנים.

134 מח"ט 421 מתוך תחקיר המלחמה של חטיבה 421 - מרץ 1974. מתוך אתר חטיבה 421.

135 ת, הרצוג. **עם כלביא יקום**. עמ' 222.

136 שמעון, גת (עורך). **תחנות צליל**. מתוך אתר חטיבה 421

137 מח"ט 421. מתוך תחקיר חטיבה 421. אתר האינטרנט של חטיבה 421.

138 סמ"פ ג'. מתוך תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של חטיבה 421.

139 מג"ד 264. מתוך תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של

- חטיבה 421.
- 140 ת, הרצוג. **מלחמת יום-הדין**. עמ' 207.
- 141 **ש.ם**. עמ' 212.
- 142 מג"ד 264. מתוך תחקיר חטיבה 421. מרץ 421. אתר האינטרנט של חטיבה 421.
- 143 **דדו**. כרך ב' עמ' 246.
- 144 **ש.ם**. עמ' 248.
- 145 מג"ד 264. מתוך תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של חטיבה 421.
- 146 הקמב"ץ: ככל הנראה הכוונה לסג"ם דני מירון, מפקד נגמ"ש מ"פ ובהמשך מ"מ 2.
- 147 האירוע התרחש לפנות בוקר, בסוף הלילה הראשון באפריקה.
- 148 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 252.
- 149 התיאור מתייחס ללילה שבין ה- 16.10 - 17.10.
- 150 רב"ט צביקה (אריק) פפר התפנה בגלל דלקת חריפה בשיניים.
- 151 **אוגדה 143 במלחמת יום הכיפורים, דוח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר 14.10.1973 - 24.10.1973**. עמ' 19.
- 152 נראה שמדובר ב- 18.10, היום בו הגשר הגיע בסביבות השעה 18:00 למים ולמחרת בבוקר צלח עליו הכוח הראשון, חטיבה 14. ראה **שריון**. גיליון 41. **גרירת גשר הגלילים בליל צליחת התעלה - מיתוס, טעויות והשמצות**. עמ' 66.
- 153 ב, קדר. **מחץ-סיפורו של גדוד**. עמ' 50.
- 154 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 81-82.
- 155 שנקראו "פצצות אינרטייות", כלומר - לא פעילות.
- 156 חט' 421 בחלוקה לגדודים, גדוד 599, תחקירים וסיפורי קרב. מלמחת יום

- הכיפורים 5.10.73 - 24.10.73. עמ' 83-85.
- 157 גדוד 599.
- 158 גדוד 264.
- 159 ח, הרצוג. עם כלביא יקום. עמ' 222.
- 160 תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של חטיבה 421.
- 161 **אוגדה 143 במלחמת יום הכיפורים, דוח על מבצע הצליחה והפעילות בראש הגשר 14.10 - 24.10.1973.** עמ' 21.
- 162 ראה בהרחבה את סיפורו של סגן עמיר אילון בפרק "לוחמים כותבים", בסיפור: "הפינוי של עתי - המעגל נסגר!".
- 163 את סיפורו של איתן במלואו ניתן לקרוא בפרק "לוחמים כותבים": בסיפור: "את חפירה, גרזן, רימון רסס ומה שביניהם".
- 164 אתר חטיבה 421 <http://www.421.co.il/Uploads/dbsAttachedFiles/yudalef1.pdf>
- 165 תחקיר חטיבה 421. מרץ 1974. אתר האינטרנט של חטיבה 421.
- 166 רב"ט מוטי מרקו.
- 167 קיים הפרש של שעה בין הכתוב בהיסטוריה של מלחמת יום הכיפורים. עמ' 421 (17:52); לבין המופיע בספר דדו. כרך ב'. עמ' 310 (18:52). הבחירה לציין את השעה בהתאם לאמור ב"דדו" נובעת מאזכור השעה 19:00 בחוברת "חטיבת בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים". עמ' 42.
- 168 א, אורן. תולדות מלחמת יום הכיפורים. עמ' 308.
- 169 הסיפור מתואר לפרטיו בפרק "לוחמים כותבים" ב"לימוד סטטיסטיקה במלחמת יום כיפור או המחשה טובה מאלף נוסחאות" שכתב איתן.
- 170 נראה שיש טעות בתאריך וההערכות הייתה יומיים קודם. ראה יומן המלחמה של רס"ן נתן בן ארי באתר חטיבה 14.
- 171 ב- 1.12.73 עזבה הפלוגה את "אפריקה" וחזרה לסיני. הפלוגה התמקמה

סמוך למחנה של "עז 77", ליד רפידיים, המקום בו החלה מלחמתה..

172 מבוסס על דברים שכתב שלום צארום ב- 2012.

173 ראיון עם פרופ' יהודה חדד.

<http://www.doctors.co.il/forum-66/message-358403/print>

174 http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%92%D7%93%D7%95%D7%93_100

175 סיפורו המלא בפרק "לוחמים כותבים": "סיפורו של סגן יאיר שילה - מפקד הנגמ"ש של ירום אריאלי".

176 י, טל. **חטיבת בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים**. עמ' 23.

177 **שם**. עמ' 25.

178 **שם**. עמ' 26-27.

179 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 219. ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 224-221.

180 כנראה שמדובר בטיילי סאגר ולא שמל.

181 א, אורן. **תולדות מלחמת יום הכיפורים**. עמ' 219. ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 224-221.

182 לוחמי הפלוגה יהודה חדד ואופיר בית אריה זיכרו לברכה.

183 אתר הגבורה.

[http://www.gvura.org/a4079%-D7%A1%D7%A8%D7%9F-](http://www.gvura.org/a4079%-D7%A1%D7%A8%D7%9F-%D7%92%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%9F%-D7%93%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%A6%D7%A7%D7%99%-D7%96%-D7%9C)

[%D7%92%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%9F%-D7%93%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%A6%D7%A7%D7%99%-D7%96%-D7%9C](http://www.gvura.org/a4079%-D7%A1%D7%A8%D7%9F-%D7%92%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%9F%-D7%93%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%A6%D7%A7%D7%99%-D7%96%-D7%9C)

184 ראיון עם פרופ' יהודה חדד.

<http://www.doctors.co.il/forum-66/message-358403/print>

185 ע, אזוב. **צליחה**. עמ' 225. עם זאת קיימת טענה שהחל משעה 11:00 של ה- 17.10 לא ירו המצרים אף לא יריה אחת. הם כנראה הסתלקו מהשטח. כך או כך, ברור שהדבר לא היה ידוע באותה עת לכוחות החילוץ ואף לא לדרגים ש"למעלה". טענה זו הושמעה ב"כנס מחלצים" שהתקיים באפריל 2013 ב"מצודת זאב" בת"א.

185 <http://www.global-report.com/amikam/a343176-%D7%94%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%94-%D7%91%D7%90%D7%A9-%D7%9C%D7%A4%D7%AA%D7%99%D7%97%D7%AA-%D7%A6%D7%99%D7%A8-%D7%A2%D7%9B%D7%91%D7%99%D7%A9-%D7%A2-%D7%99-%D7%90%D7%95%D7%92%D7%93%D7%94-162-%D7%91-17-10-1973>

187 מסתבר אפוא שביום זה, חיילי "כוח צארום" וכוח "מקנס" היו קרובים "מרחק נגיעה" האחד מהשני ולא היו מודעים לכך.

188 י, טל. **חטיבת בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים**. עמ' 37.

189 מבוסס על המסופר **שם**. עמ' 53 בתאור נסיבות נפילתו של אופיר ז"ל.

190 **שם**. עמ' 44.

191 קבוצת דיון ב-Google.

<https://groups.google.com/forum?fromgroups!#topic/civil-forum/ul2-tJYsUYU5%B26-50-false5%D>.

עודד מציין עם זאת שבגדה המערבית היו לכוחות המצריים פחות אמצעי נ"ט מבגדה המזרחית.

192 שם.

193 א, בק. **אנשי פאנפילוב**. עמ' 64.

194 Seneca Annaeus Lucius - המכונה סנקה או סנקה הצעיר, מדינאי, מחזאי ופילוסוף רומאי בן המאה הראשונה לספירה.

195 הכוונה ככל הנראה לתעוז "טלוויזיה". "מיסורי לא היה תעוז אלא שם של מתחם גיאוגרפי.

“צינה בחולות” מספר את סיפורה של “מקנס”, פלוגת קורס מ”כים חרמ”ש, במלחמת יום הכיפורים.

הפלוגה הוזעקה לסיני זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, הייתה חלק מהכוח המצומצם שהתייצב בחזית התעלה המדוללת והמתדלדלת במהירות מבילה ביממה הראשונה.

הם, חיילי הפלוגה ומפקדיה, היו בצמתים המרכזיים של הקרבות בגזרת מצרים, לקחו במ חלק והיו בין אלו שאפשרו את המהפך בתמונת הקרב. לוחמים מהפלוגה השתתפו בקרבות המרים ב”חוה הסינית” וסייעו להציל פצועים רבים. “מקנס” הייתה חלק מגדוד השריון הראשון שצלח את תעלת סואץ, הרס במצרים את בסיסי טילי הנ”מ ובכך אפשר לחייל האוויר חופש פעולה.

על הפלוגה אמר מח”ט 421, אל”ם (כיום אלוף מיל.) חיים ארז: “פלוגה יוצאת מהכלל”.

מג”ד 264, רס”ן גיורא לב אמר עליה: “פעם ראשונה שנפגשנו עם נגמ”שים שלנו שעבדו וירו כמו שצריך”.

סרן עודד מגידו, מ”פ בגדוד 257 התבטא ש”הפלוגה תפקדה באופן יוצא מהכלל”.

ועל העובדה ששמה של הפלוגה נישא אף מעבר לחטיבה 421 תעיד התבטאותו של צבי אבירם ששרת בחטיבה אחרת באוגדה: “בעניין פלוגת החרמ”ש המדוברת שהייתה בגדודו של גיורא לב, פלוגה זאת הייתה מושא לקנאה ביחידות אוגדה 143”.

“צינה בחולות” מספר את סיפורם של לוחמי “מקנס” ומפקדיה “מגובה סיפון הנגמ”ש”. סיפורם מאפשר הצצה נדירה לעולמם של אלו שחוו את צינת הפחד ואת צינת המדבר אך יחד עם זאת היוו חלק מכוח המגן שבלם את המצרים, בנתוני פתיחה בלתי אפשריים, ולקח חלק משמעותי ביותר במהפך שהביא לניצחון הצבאי הגדול בסופה של מלחמה ארוכה זו שנכפתה על מדינת ישראל.

על “צינה בחולות” כתב מ”פ “מקנס”, סרן אריק שקד: “ספר זה, המספר את סיפור חיינו ואת אשר קרה אתנו ממלחמת יום הכיפורים 1973 ועד עצם היום הזה, הינו חומר תיעודי ואנושי מרתק המספר את סיפורנו אנו, קבוצת חיילים צעירים אי שם בתחילת שנות ה-70”.

התבגרותם באה להם לפתע.

בדומה לבני ישראל גם חיילי הפלוגה נזקקו לארבעים שנה על מנת לשוב ממצרים לכנען, להגלית את פצעייהם, לאסוף את שברי זיכרונותיהם ולכנסם בספר “צינה בחולות”. כעת, כשחלקם כבר סבים לנכדים, ביכולתם לקרוא את סיפור יציאת מצרים שלהם, שהינו סיפור החירות שלנו, של כולנו.

בעשותם כן, הריהם מעלים על נס את ערך הרעות ומחבקים את משפחות החללים: אופיר בית אריה, רוני ויסהוף, אלברט יעקב וגדליהו קוברי זכרם לברכה, שנפלו במערכה, וראובן וקסלר זכרו לברכה, שנספה מעט לאחר תום הקרבות. ספר זה מוקדש לזכרם.